SKĄD SIĘ BIERZE DEMENCJA?

SPRAWDŹ 12 CZYNNIKÓW RYZYKA ▶ 18

TEKSTY DOBRE NA LATO

DODATEK SPECJALNY

GAZETA wyborcza
wyborcza.pl
NIE MA WOLNOŚCI BEZ SOLIDARNOŚCI

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktor prowadzący Piotr Rozpara | Cena gazety 12,99 zł (w tym 8% VAT) | nr 171.11270, 1

Nakład 80 tys. + 322 tys. prenumerat cyfrowych

wyborcza.pl

TERMIN ULTIMATUM MINĄŁ. CZY BĘDZIE ROZŁAM W PIS?

• Czytaj na Wyborcza.pl

Temat dnia

Fiskus przychodzi do Żabki

Jedenaście tysięcy franczyzobiorców, 12,5 tys. sklepów, 4,3 mln transakcji dziennie – Żabka jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się sieci franczyzowych w Polsce. Dla naszych bohaterek dramatyczny był moment wyjścia z biznesu, ale równie istotny jest moment wejścia ▶ 4-5

FOT. ERIC ZACHANOWICH/NETFLIX

Kultura

NOWY „DOMEK NA PRERII"

W tym serialu podbijanie Dzikiego Zachodu odbywa się niemal bezboleśnie, jak w westernach z lat 50. Wojna secesyjna jest równie dalekim wspomnieniem. Teraz, w czasie prezydentury Donalda Trumpa, pamięć historyczna stała się elementem wojny kulturowej. „Domek na prerii", familijny serial z ogromną oglądalnością, może być bezpiecznym miejscem do rozmawiania o historii – w tym także o jej mniej chlubnych momentach ▶ 14-15

Koniec procesu ojca Zbigniewa Ziobry

Uniewinnieni po 20 latach

Trójka lekarzy nie jest winna śmierci Jerzego Ziobry – orzekł sąd po 20 latach batalii rodziny byłego ministra sprawiedliwości. **Postępowanie wobec czwartego lekarza zostało umorzone.**

Milena Kuchnia

Z oskarżonych na wczorajszym ogłoszeniu wyroku w Sądzie Okręgowym w Krakowie stawił się tylko prof. Jacek Dubiel. To on szefował oddziałowi, na którym leżał Jerzy Ziobro. Na sali sądowej nie pojawił się nikt z rodziny zmarłego.

Zmęczeni są wszyscy

– Ze wszystkich przemówień, z oświadczenia pani Kornickiej-Ziobro, przebija się jedno: zmęczenie tą sprawą. Wszystkie strony procesu są nim bardzo zmęczone – mówił sędzia Tomasz Kudla.

W uzasadnieniu sąd przyznał, że mogło dojść do złego zdiagnozowania pacjenta. To m.in. dlatego sprawa prof. Dariusza Dudka powinna być rozpatrywana jeszcze raz. Jednak ze względu na przedawnienie została umorzona. Jednocześnie sąd nie potępił wprost faktu, że z postępowania nie wyłączył się minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro, a prokuratura pod jego przewodnictwem prowadziła własne działania.

FOT. PATRYK OGORZAŁEK

• Zbigniew Ziobro

– Jestem zaskoczony. Mieliśmy wrażenie, jakby uzasadnienie dotyczyło innego wyroku niż ten, który zapadł chwilę wcześniej – mówił po rozprawie mec. Jan Widacki, obrońca oskarżonych.

Obie strony czekają na pisemne uzasadnienie wyroku.

Dwie dekady procesu

Do wyroku odniosła się też Krystyna Kornicka-Ziobro, żona zmarłego Jerzego, matka byłego ministra sprawiedliwości. W oświadczeniu napisała: „Po 20 latach postępowania sąd merytorycznie przesądził, że doszło do kardynalnego błędu medycznego. Nie zapadł wyrok skazujący wyłącznie dlatego, że polski wymiar sprawiedliwości dopuścił do przedawnienia".

Jerzy Ziobro zmarł 20 lat temu w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie w wyniku powikłań po zabiegach kardiologicznych. Rodzina oskarżyła lekarzy o błąd.

– Cierpię od 20 lat. Przesłuchania, wizyty w domu, szkalowanie i straszenie każdego, kogo się dało. Nawet gdybym otrzymał wyrok skazujący, nie będę czuł się winny. 20 lat temu zrobiłem wszystko tak jak należy – mówił jeszcze przed ogłoszeniem wyroku kardiolog prof. Dariusz Dudek.

Pierwsze zawiadomienie do prokuratury złożył miesiąc po śmierci Jerzego Ziobry jego syn Witold. Prokuratura umorzyła jednak postępowanie. Wtedy rodzina złożyła przeciwko lekarzom prywatny akt oskarżenia. Oskarżeni zostali: ówczesny kierownik oddziału szpitala prof. Jacek Dubiel, ówczesny lekarz tego oddziału i wiceszef Pracowni Hemodynamiki prof. UJ Dariusz Dudek, stażystka, a dziś już prof. Katarzyna Styczkiewicz i ordynator sali monitorowanej dr Andrzej Kmita. Wszyscy czworo zostali uniewinnieni przez sąd pierwszej instancji w 2017 r. Rodzina zmarłego odwołała się od tego wyroku. Rozprawa apelacyjna trwała dziewięć lat (odbyło się 61 posiedzeń).

Główny zarzut dotyczył wyboru złej metody leczenia. Polski zespół biegłych sądowych temu zaprzeczył. Prokuratura pod rządami PiS wystąpiła jednak o ekspertyzę do szwajcarskiego Uniwersyteckiego Centrum Medycyny Sądowej w Lozannie. Ta przyszła po prawie czterech latach i kosztowała polskiego podatnika 200 tys.

Koszty całego procesu przekroczyły milion.

• Komentarz ▶ 13

Wydaje Wyborcza Sp. z o. o.
nr indeksu 348198

ISSN 0860-908X
30>
9 770860 908150
1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Maria Korcz

Zgoda na zarobek kosztem pracowników

Pięć tysięcy osób traci pracę w Pyszne.pl. W dodatku taką, która nie przynosi zarobków pozwalających na chwilę oddechu i namysł, co zrobić dalej. Oznacza to mniej więcej tyle – i takie rozwiązanie podsuwa kurierom także pracodawca – że muszą szybko zgodzić się na nowe, gorsze warunki. Pracę dla podwykonawcy, bez gwarancji minimalnego wynagrodzenia.

Daleka jestem od bronienia firmy, bo ostatecznie to ona odpowiada za swoją strategię biznesową, ale patologii, które toczą rynek pracy kurierów, nie sposób zrozumieć bez szerszego obrazu. I bez dostrzeżenia roli państwa, które o problemach wie doskonale, ale przymyka na nie oczy i pozwala zagranicznym platformom zarabiać kosztem polskich pracowników.

Sytuacja jest patowa o tyle, że dziś nawet związkowcy reprezentujący kurierów Pyszne.pl, którzy wkrótce stracą pracę, przyznają: to nie mogło finansowo się spinać. Bo jak uczciwie konkurować z kimś, kto za nic ma lokalne prawo?

W modelu, w którym rywalizuje się o klienta jak najniższą ceną dostawy, wygrywa ten, kto najbardziej obetnie koszty pracy kurierów. A gdy państwo nie dba o to, by ta rywalizacja nie odbywała się kosztem ludzi, platformy nie przebierają w środkach „optymalizacji". Mogą unikać minimalnej stawki godzinowej czy podpisywania choćby umów-zleceń, które dają prawo do ubezpieczeń społecznych, bo w tej sprawie, niestety, obecny polski rząd, tak jak i poprzednie, oblewa egzamin po całości. Obszar pracy kurierów jest całkowicie poza kontrolą, choć o patologiach skazujących kurierów np. na pracę na podstawie umowy najmu roweru od lat alarmują i związki, i media, i badacze rynku pracy.

„Dyrektywa platformowa" powinna zostać wdrożona najpóźniej w grudniu. Jest lipiec. Resort pracy nie przedstawił do tej pory żadnego projektu

Dopiero teraz, gdy o zwolnieniach w Pyszne.pl zrobiło się głośno, ministra pracy wysyła do firmy kontrole inspekcji pracy. Na podobną troskę od lat nie mogą liczyć jednak kurierzy innych platform, gdzie sytuacja jest jeszcze gorsza, a do której w dół równa teraz Pyszne.pl. W ubiegłym roku w raporcie Fairwork Polska platforma, o której jest dziś głośno, uzyskała najlepszą ocenę badaczy, którzy sprawdzali uczciwość i zgodność zatrudnienia kurierów z prawem. Popularne w Polsce firmy, takie jak Wolt czy Uber, uzyskały wtedy zero punktów. Warunki, które oferowali pracownikom, nie spełniały podstaw uczciwego zatrudnienia.

Nie jest jednak tak, że w tej sprawie nie dzieje się nic. Unia Europejska już kilka lat temu zdała sobie sprawę ze skali problemu. Tak zwana dyrektywa platformowa, która ma wprowadzić system zabezpieczeń dla pracowników platform, zgodnie z decyzją UE powinna zostać wdrożona do polskiego porządku prawnego najpóźniej w grudniu tego roku. Jest lipiec. Ministerstwo Pracy nadal nie przedstawiło żadnego jej projektu. ●

Andrzej rysuje

Warszawa

Spłonął salon samochodowy, płomienie sięgały piątego piętra

FOT. DARIUSZ BOROWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Kilkudziesięciu strażaków walczyło wczoraj rano z pożarem salonu samochodowego przy ul. Krasnobrodzkiej w Warszawie. Płomienie sięgały piątego piętra, a słup dymu widać było z wielu kilometrów. Na szczęście nikt nie został poszkodowany, uratowano też sąsiedni salon. **Więcej ▶ Warszawa.wyborcza.pl**

Liczba dnia

36

MLN ZŁ

Tyle kosztowała sala do hybrydowych operacji serca w Górnośląskim Centrum Medycznym w Katowicach-Ochojcu. Nosi imię prof. Andrzeja Bochenka i prof. Stanisława Wosia, dawnych szefów klinik kardiochirurgii w GCM

▶ Katowice.wyborcza.pl

W weekend

ANDRZEJ GRABOWSKI: NIE BYŁEM ZA DOBRYM OJCEM I NIE JESTEM ZA DOBRYM DZIADKIEM

Kocham moje wnuczki. Bardzo. Tyle że jestem dla nich takim dziadkiem od święta. Był moment, kiedy miałem u nich wyjątkowe notowania – gdy byłem jurorem w „Tańcu z gwiazdami".

Wyznania premierki Japonii

Nie ma czasu na spanie

Sanae Takaichi, premierka Japonii, napisała w sieci, że udało jej się przespać „pełne pięć godzin po raz pierwszy od wieków". Dodała, że to lepiej niż „od zera do trzech", które śpi zazwyczaj.

„Od początku lipca zamykałam się w weekendy w rezydencji, ślęcząc od rana do późnej nocy nad grubymi stosami dokumentów..." – rozpoczęła swój post na X. Dalej napisała o tym, co aktualnie analizuje, oraz o pracach nad budżetem. O „stosach papierkowej roboty", „zasypaniu pracą", „tysiącach kopii zapasowych e-maili". Dowiadujemy się też, czym zajmuje się po powrocie z pracy do domu. W dni powszednie ma czas „na sprzątanie łazienki, kąpiel, kolację, zmywanie, pranie i drobne porządki", a potem od późnych godzin aż do świtu czyta dokumenty i inne materiały do pracy. „Odkąd objęłam urząd premierki, sen od zera do trzech godzin to norma" – napisała.

W ciągu dwóch dni post Sanae Takaichi miał 33,5 mln wyświetleń. Wywołał wiele komentarzy i – jak pisze „New York Times" – ogólnokrajową debatę na temat równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz zagrożeń wynikających z niedoboru snu.

Poseł Toru Kunishige, którego cytuje „NYT", uważa, że długotrwały brak snu „utrudnia ocenę sytuacji podobnie jak stan upojenia alkoholowego i może stwarzać zagrożenie dla zarządzania kryzysowego państwa".

Członek Izby Radców (wyższa izba w parlamencie Japonii) Hiroyuki Konishi wezwał Takaichi do rezygnacji: – Prawdziwym zadaniem premiera jest wyznaczanie kierunków polityki i wydawanie instrukcji, a nie analizowanie każdego szczegółu dokumentu – powiedział. Lider największej partii opozycyjnej Yuichiro Tamaki zauważył, że Takaichi jest pracowita, ale „odpoczynek to również praca".

FOT. RODRIGO REYES MARIN

Jak pisze „NYT", politycy popierający rząd Takaichi chwalą ją za szczerość w mówieniu o presji związanej z łączeniem pracy z obowiązkami osobistymi. Gdy w ubiegłym roku obejmowała stanowisko, obiecała „pracować, pracować, pracować, pracować i pracować". To ważne nie tylko dla wizerunku premierki, ale i dla Japonii, która słynie z kultu pracy.

W niektórych firmach dzień roboczy trwa powyżej 12 godzin. Nadmiar pracy jest postrzegany jako przejaw lojalności i staranności.

„NYT" przypomina, jak w listopadzie ubiegłego roku Takaichi o godz. 3 w nocy wezwała swoich asystentów, bo – jak mówiła – zepsuł jej się faks. Potrzebowała również pomocy, by dostać się do innego biura i przygotować do spotkania. Została za to skrytykowana.

Dziennik wspomina również o głośnych ostatnio przypadkach karōshi, czyli nagłej śmierci z przepracowania i stresu.

Według danych japońskiego ministerstwa zdrowia, pracy i opieki społecznej, które przytacza portal Nippon, w roku fiskalnym 2024 r. odnotowano 1304 zgony związane z przepracowaniem. To o 196 więcej niż w poprzednim roku. W 47 przypadkach bezpośrednią przyczyną był udar mózgu lub choroby serca, a w 1057 – depresja i inne zaburzenia psychiczne, wylicza Nippon. ●

Anna Wyrwik

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Klinika z „cudowną” terapią

Klinika Biocells Medical z Wilanowa reklamuje się jako innowacyjne „centrum medycyny regeneracyjnej”. Ale ich lekarzy nie ma w żadnym polskim rejestrze, a zabiegi za dziesiątki tysięcy euro nie są zatwierdzone.

Michał Żyłowski

• **Siedziba Biocells Medical w Wilanowie**
FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Biocells Medical oferuje „leczenie” komórkami macierzystymi m.in. choroby Parkinsona, stwardnienia rozsianego czy Alzheimera. Chwali się też, że w warszawskiej siedzibie w latach 2013–2025 „leczonych” było 158 dzieci w spektrum autyzmu. Co to właściwie oznacza – nie wiadomo.

Procedura w Biocells Medical jest bowiem zaskakująco nieformalna. Przekonałem się o tym na własnej skórze: zadzwoniłem na recepcję w siedzibie firmy przy ul. Franciszka Klimczaka i podałem się za krewnego osoby chorującej na stwardnienie rozsiane z problemami w poruszaniu się.

„Takie same” komórki

Już po kilku minutach recepcjonistka poprosiła o przesłanie wrażliwej dokumentacji medycznej chorego za pośrednictwem aplikacji WhatsApp. Dowiedziałem się też, że koszty leczenia zaczynają się od 25 tysięcy euro. Górnej granicy wydatków nie podano.

Na pytania o specjalistów, którzy mieliby przeprowadzić zabieg, recepcjonistka odpowiedziała, że taka terapia w Polsce ma status „off-label” (jest niezatwierdzona). Z tego powodu klinika nie może oficjalnie podpisać umowy w naszym kraju. Zaoferowano mi jednak „inne rozwiązania”.

Zabieg może zostać wykonany bez formalnej umowy, a „lekarz” jest gotów przyjechać bezpośrednio do domu chorego. Jeśli zależy nam na dokumencie, umowę można podpisać na Węgrzech. Jak podsumowała to pracowniczka kliniki: „To są dokładnie te same komórki macierzyste, ale takie mamy prawo, że w Polsce nie możemy ich oficjalnie używać”.

Leczenie, które oferuje Biocells Medical polega na podawaniu pacjentowi komórek macierzystych pochodzących od niego samego (autologicznych) lub od zdrowego dawcy (allogenicznych). Podczas gdy standardowe przeszczepy krwi czy szpiku są od lat bezpieczną i powszechnie uznaną praktyką medyczną, w przypadku nowoczesnych terapii regeneracyjnych sytuacja jest znacznie bardziej skomplikowana. Stosuje się ją rzadko i w bardzo rygorystycznych warunkach. W zależności od schorzenia, stosowane są wlewy dożylne lub wstrzyknięcia dokanałowe.

– Propozycje i pomysły badawcze są analizowane w sposób naukowy. Po ewentualnym potwierdzeniu skuteczności wymagają rejestracji, zanim zostaną dopuszczone do praktyki medycznej. Natomiast wspomniana firma oferuje je od razu, na tym opiera się jej prospekt reklamowy – tłumaczy prof. Wiesław Jędrzejczak, kiedy pokazuję mu ofertę kliniki z Wilanowa.

Prof. Jędrzejczak to uznany specjalista w dziedzinie hematologii, transplantologii i onkologii z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Jako pierwszy w Polsce, w 1984 roku przeprowadził przeszczep szpiku. Jego opinia o Biocells Medical jest kategoryczna: – To sprzedawanie nadziei, zwykle fałszywej, rodzinom osób beznadziejnie chorych. Takich firm jest dziesiątki, a kiedy jedne znikają, pojawiają się następne.

Przelew na belgijskie konto

Sposób działania Biocells Medical potwierdza relacja naszego informatora – chirurga z Polski, który pracuje dla zagranicznych pacjentów. Opisuje przypadek mężczyzny po poważnym urazie rdzenia kręgowego, który brał pod uwagę skorzystanie z usług warszawskiej kliniki.

Dla tego pacjenta placówka przygotowała plan leczenia z wykorzystaniem allogenicznych komórek MSC oraz „kompleksu GOLDIC” połączonego ze skoncentrowanymi egzosomami (o tym, czy są te metody – poniżej). Obietnice były ogromne: zatrzymanie postępu choroby, zmniejszenie stanu zapalnego tkanki nerwowej, lepsza kontrola nadmiernego napięcia mięśniowego oraz ulga w bólu. O ewentualnych skutkach ubocznych nie wspomniano ani słowem.

> *To sprzedawanie nadziei, zwykle fałszywej, rodzinom osób beznadziejnie chorych. Takich firm jest dziesiątki, a kiedy jedne znikają, pojawiają się następne*
>
> **PROF. WIESŁAW JĘDRZEJCZAK**
> specjalista w dziedzinie hematologii, transplantologii i onkologii z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Koszt leczenia w tym przypadku wyceniono na ponad 50 tysięcy euro. Kwotę należało przelać na konto w belgijskim banku, a pacjent otrzymał na podjęcie decyzji i dokonanie płatności zaledwie cztery dni.

– Choć strona wyglądała bardzo profesjonalnie, oferowali bardzo kontrowersyjne metody leczenia. Chciałem się dowiedzieć, jacy lekarze mieliby przeprowadzić leczenie. Zacząłem ich pytać, ale nigdy nie dostałem odpowiedzi. Wtedy zrozumiałem, że coś jest nie tak – relacjonuje informator „Stołecznej”. Po jego interwencji, do transakcji ostatecznie nie doszło.

Ofertę leczenia za ponad 50 tys. euro pokazuję prof. Jędrzejczakowi.

– MSC to skrót od mezenchymal stromal cells. W tym przypadku chodzi zapewne uzyskiwane z hodowli komórek łożyska. Zgodnie z regulacją Unii Europejskiej stanowią one ATMP [advanced technology medicinal product, po polsku: produkt leczniczy terapii zaawansowanej – red.] i ich podanie podlega szczególnym rygorom prawnym. Poza tym nie jest to uznana metoda lecznicza, więc powinna być stosowana w ramach procedury eksperymentu medycznego, w tym wymaga zgody właściwej Komisji Bioetycznej. Instytucje próbujące takie terapie powinny mieć pozwolenie Ministra Zdrowia – tłumaczy prof. Jędrzejczak. I dodaje: – Ta oferta zawiera też szereg innych kontrowersyjnych zabiegów. Jedynym znanym mi laboratorium pozaakademickim w Warszawie, które może przygotowywać niezbędne do tego komórki, jest Polski Bank Komórek Macierzystych.

18-letni prezes i lekarze, którzy nie istnieją

Na stronie internetowej Biocells Medical chwali się „wielodyscyplinarnym zespołem” składającym się m.in. z lekarzy, diagnostów laboratoryjnych i biologów molekularnych. Wymienia 11 specjalistów, w tym m.in. dyrektora medycznego dr. Andrew Peskau, który ma dbać o standardy bezpieczeństwa czy też neurologa Władysława Tsvirko.

Z naszych ustaleń w Naczelnej Izbie Lekarskiej oraz w Okręgowej Izbie Lekarskiej w Warszawie wynika jednak, że żadna z wymienionych na stronie osób nie widnieje w Centralnym Rejestrze Lekarzy i nie ma prawa wykonywania zawodu w Polsce.

Siedziba Biocells Medical znajduje się przy ul. Franciszka Klimczaka 8A w Warszawie, na parterze eleganckiego bloku. Z zewnątrz niewiele widać – wszystkie okna szczelnie zasłaniają żaluzje, a informacja na drzwiach głosi, że przyjęcia odbywają się „wyłącznie po wcześniejszym umówieniu”. Drzwi są zamknięte.

W czwartek 16 lipca proszę więc Biocells Medical o podanie numerów prawa wykonywania zawodu (PWZ) ich specjalistów. Reakcja jest natychmiastowa: zdjęcia lekarzy znikają i pojawia się komunikat o tym, że strona internetowa jest niedostępna. Wizytówka firmy w wyszukiwarce Google informuje, że Biocells Medical jest „tymczasowo zamknięte”.

Klinika obiecuje jednak przesłać odpowiedzi na pytania „Stołecznej” w ciągu tygodnia, czyli do minionej środy. Tego dnia dostaję maila, w którym czytam: „Obecnie konsultujemy sprawę z naszymi pełnomocnikami i po uzyskaniu ich stanowiska podejmiemy decyzję co do ewentualnej odpowiedzi”. Wiadomości nie są podpisane.

Dokumenty z Krajowego Rejestru Sądowego ujawniają, że właścicielami firmy są Anita Strakhal oraz Viachaslau Spetsyian. Obecnie prezesem zarządu jest Białorusinka Anita Strakhal, jednak do 14 lipca funkcję tę sprawował Siarhei Peskauur. W momencie obejmowania stanowiska prezesa „centrum medycyny regeneracyjnej” miał zaledwie 18 lat.

Ostrzegają przed ryzykiem

Komitet ds. Terapii Zaawansowanych przy Europejskiej Agencji Leków (EMA) odradza korzystanie z nieuregulowanych terapii komórkowych, jako że mogą one nie być ani bezpieczne, ani skuteczne. EMA alarmuje, że u pacjentów odnotowano niezwykle groźne skutki uboczne, w tym m.in. poważne infekcje, niepożądane reakcje układu immunologicznego i tworzenie się nowotworów.

Także Ministerstwo Zdrowia – zapytane o to przez „Stołeczną” – podkreśla, że „stosowaniem terapii komórkami macierzystymi w przebiegu rozpoznań takich jakich autyzm, stwardnienie rozsiane, choroba Alzheimera czy Parkinsona nie jest zgodne ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej”. A Biocells Medical nie posiada pozwolenia ministra na prowadzenie działalności „w zakresie pobierania komórek i tkanek od żywych dawców, przeszczepiania lub zastosowania u ludzi komórek lub tkanek, jak również w zakresie wykonywania czynności banku tkanek i komórek”.

Jak to więc możliwe, że klinika, w której przyjmowali „specjaliści” bez uprawnień do leczenia w Polsce, w ogóle działa?

Okazuje się, że firma z powodzeniem wpisała się do Rejestru Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą. To publiczna baza Ministerstwa Zdrowia, prowadzona w tym wypadku przez wojewodę mazowieckiego. W teorii taki wpis ma być gwarancją bezpieczeństwa pacjentów. Resort zdrowia wyjaśnia, że to właśnie wojewodowie są organem uprawnionym do kontroli kontroli podmiotów. Mazowiecki urząd nie wymagał jednak wykazu zatrudnionych lekarzy i nie sprawdzał ich uprawnień.

Jak tłumaczy jednak rzeczniczka wojewody mazowieckiego, Luiza Jurgiel-Żyła, na etapie rozpatrywania wniosku organ rejestrowy nie ma podstaw prawnych, by żądać takich informacji czy weryfikować numery PWZ. To możliwe dopiero podczas kontroli w placówce.

Problem w tym, że w Biocells Medical żadnej kontroli z polecenia wojewody do tej pory nie przeprowadzono. A urzędnicy nie wiedzieli, że pod tym adresem oferowane są niesprawdzone terapie oparte na komórkach macierzystych.

W marcu Ministerstwo Zdrowia otrzymało dwie skargi na Biocells Medical i wystąpiło do biura Rzecznika Praw Pacjenta z prośbą o rozpatrzenie tych zgłoszeń. RPP zdecydował o wszczęciu postępowania w sprawie „praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjenta” przez Biocells Medical.

Z kolei Krajowe Centrum Bankowania Tkanek i Komórek zgłosiło podejrzenie popełnienia przestępstwa. Prokuratur Piotr Skiba potwierdza, że śledczy przyjęli zawiadomienie – dotyczy ono wywożenia z Polski ludzkich limfocytów i komórek do terapii bez zezwoleń Centrum, a także pobierania komórek i tkanek od żywych dawców oraz przechowywania ich bez pozwolenia ministra zdrowia.

– Na tym etapie nie udzielamy szerszych informacji w sprawie – informuje Skiba. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Franczyzobiorcy wieszczą falę bankructw

Joanna sprzedała mieszkanie, Emilia spodziewa się, że ogłosi upadłość, Małgorzata nie chce odpuścić: uważa, że podatek ma zapłacić Żabka, nie ona. W tle toczy się spór o setki tysięcy złotych zaległych podatków z utargu znanej sieci franczyzowej.

Fiskus przychodzi d

Dominika Maciejasz

Joanna z Suwałk: – Długu w podatkach mam 400 tysięcy, odsetek się nazbierało ponad 200 tys. zł. W sumie zalegam w urzędzie skarbowym 617 tysięcy. Sprzedałam mieszkanie.

Emilia z Torunia: – Czynności sprawdzające skarbówki wciąż trwają, ale gdy zaczęłam liczyć z księgową, wyszło między 300 a 400 tysięcy zaległego dochodowego i VAT-u. O odsetkach nawet nie myślę. Zbankrutuję, to pewne.

Małgorzata z Tomaszowa Mazowieckiego: – Nawet nie wiem, ile urząd skarbowy wyliczy mi zaległości, bo moim zdaniem zobowiązania VAT są zobowiązaniami po stronie Żabki, a nie mojej.

Podobnych historii jest w całej Polsce więcej. Wszystkie łączy wspólny mianownik: problemy z fiskusem zaczynają się przy wyjściu z franczyzowego biznesu.

Niewolnik we własnym sklepie

Jedenaście tysięcy franczyzobiorców, 12,5 tysiąca sklepów, 4,3 miliona transakcji dziennie – Żabka jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się sieci franczyzowych w Polsce.

Za popularnością tego modelu stoi między innymi niski próg wejścia do biznesu. Wystarczy około trzech tysiące złotych, między inymi na koncesję. Resztę dostarcza sieć. „Nie musisz mieć lokalu, my pozyskujemy dla ciebie nieruchomość. Sprzęt i towar przyjedzie pod twoje drzwi" – zachwala sieciówka.

– To ma być rozwiązanie dla tych, którzy marzą o swoim biznesie, ale nie mają kapitału na start. Kiedy otwierałam sklep, wydawało mi się, że on będzie przynajmniej po części mój. Ale okazało się, że nic nie było moje, byłam jak niewolnik we własnym sklepie. Jak Żabka chce, żeby piwo stało w drugim rzędzie na trzeciej półce, ma stać dokładnie tam, inaczej będą konsekwencje. Jak każe mi wypiec trzydzieści bułek, to mogę tłumaczyć, że połowa się nawet nie sprzeda, ma być trzydzieści, i kropka. A kasa fiskalna? Co z tego, że jest moja, skoro oprogramowanie do niej już nie? – pyta Małgorzata, była franczyzobiorczyni sieci.

To, na kogo zarejestrowana jest kasa fiskalna, ma ogromne znaczenie prawne.

Dla naszych bohaterek dramatyczny był moment wyjścia z biznesu, ale równie istotny jest moment wejścia.

– Zainteresowanymi wejściem do franczyzy zajmują się rekruterzy. Informują kandydatów, że niejako „gwarantowany" przychód to około trzydzieści tysięcy złotych, z czego rzekomo na rękę miało zostawać 10 tys. To kwota, którą tak naprawdę można by nazwać miesięczną pensją, choć pracownikami Żabki nie jesteśmy. Z tym że ta kwota niemal zawsze nieco się różni. Ja średnio dostawałam na konto 26 tys. zł, z czego musiałam opłacić pensje pracowników, składki zusowskie, wywóz śmieci, księgową, pokryć straty towarowe, deratyzację, środki czystości. Zostawało mi 6000 zł przed podatkiem dochodowym, VAT i zapłatą składki zdrowotnej – relacjonuje Małgorzata.

Emilia: – Gdy miałam jeden sklep, przelew oscylował między 27 a 29 tysięcy złotych. Kiedy otworzyłam drugi, na koniec miesiąca spływało między 50 a 54 tysiące. Gdy pytałam, skąd ta różnica, słyszałam na przykład od partnera do spraw sprzedaży: „bo miałaś ch...wy wynik tajemniczego klienta. To czego się spodziewałaś?". Z tym że on nigdy nie przyszedł i nie omówił tych wyników, co było nie tak, co powinnam poprawić.

Audyty tajemniczego klienta w sieci są realizowane na zlecenie centrali przez agencje badawcze.

Według relacji Emilii, Joanny i Małgorzaty partnerzy do spraw sprzedaży zachowują się jak szefowie, wcale nie po partnersku.

Wypiekać bułki, zamawiać cukier

Małgorzata: – Partnerzy na przykład ustalają, gdzie co ma stać na półce, w którym rzędzie. Jak się nie zastosuję do ich polecenia, to odejmują punkty, które mają wpływ na miesięczne rozliczenia z siecią. Mnie na przykład kazali wypiekać konkretną liczbę bułek, które mi nie schodziły. Musiałam je wyrzucać, a strata szła na moje konto, bo za przeterminowany towar odpowiadam ja. I właśnie za między innymi przeterminowaną bułkę dostawałam karę umowną i ujemne punkty audytowe (co mogło skutkować obniżeniem mojego, nazwijmy to, „wynagrodzenia"), za braki na półkach mogą też natychmiastowo zamknąć sklep. Do tego, żeby udowodnić, że wypiekłam tych bułek tyle, ile chcieli, musiałam wysyłać partnerowi do spraw sprzedaży zdjęcia.

Emilia: – Jedną Żabkę prowadziłam w galerii handlowej. Kazali mi zamawiać bułkę tartą, cukier, które w ogóle nie schodziły. Tłumaczyłam, że w galerii handlowej klienci przychodzą po panini i inne dania do ręki, a bułkę tartą mogłabym co najwyżej sprzedać komuś w niedzielę, jakby mu do obiadu zabrakło i tylko Żabka byłaby otwarta. Tylko że moja właśnie nie była, bo galerię zamykano na niedzielę. [Partner] nie chciał tego słuchać, wywierał presję tak, żebym ten towar zamawiała. O 8 rano mieliśmy spotkania online i partner do spraw sprzedaży wstawiał listę sklepów, które mają robić zamówienia. Jeśli się go nie zrobiło, prosił o przesłanie zdjęć, jak wygląda sklep, i żądał wyjaśnień. Towar można było zamawiać tylko w narzuconych ilościach. Na przykład koncentrat pomidorowy jest pakowany po 12 słoików. Ja wyliczyłam, że potrzebuję maksymalnie osiem w jednej dostawie, bo więcej nie sprzedam. Nic z tego. Jest pakowany po dwanaście i koniec.

Kwestie zamawiania towaru od Żabki (od innych dostawców można zamówić niewielki procent, ogólnie polityka firmy jest taka, że ona to kontroluje, musi więc wyrażać zgodę) rozgrzewają fora internetowe franczyzobiorców. „Zmuszają do zamawiania towaru, który się w ogóle nie sprzedaje. Przykład zupek gorących kubków: musisz zamówić 6 rodzajów z każdego smaku w kartonie jest po 40 szt. sprzeda się dwie, reszta w kosz po terminie. To samo jest z karmami dla zwierząt, z napojami, czekoladami, chipsami i dużo innych. I nie możesz zamówić ilości, w jakiej się sprzedaje, tylko cały karton. Towar jest wypychany ajentom na siłę, żeby tylko się pozbyć z magazynu i zarobić, bo wiadomo: Żabka na tym żeruje" – pisze jedna z ajentek Żabki na forum poświęconym tej sieci.

– Jest jeszcze inny problem. Nawet jeśli dostanę zgodę na zakup danego towaru gdzie indziej, sieć może zablokować go na kasie i ten towar nie przejdzie przez kasę fiskalną. A przynajmniej mi nie przechodziło. Na przykład kupię napój energetyczny (którego nie ma w bazie Żabki) z innego źródła, u innego niż Żabka dostawcy, jak „przeklikam" go przez kasę fiskalną, to wyskoczy mi tzw. error, czyli błąd – wyjaśnia Małgorzata.

Utarg do Żabki, brutto

Z końcem miesiąca franczyzobiorcy dostają dwie faktury-korekty. Pierwsza to korekta rabatu promocyjnego. – Chodzi o promocje narzucane przez sieć. Przykładowo: kupuję od nich banany za 10 zł, ale każą sprzedawać za 5, w ramach promocji. Jestem na stracie, więc oni mi tę stratę wyrównują, dając 6 zł do banana. Są dwa „ale" do tych transakcji: przez kasę fiskalną przechodzi banan za 5 zł, nie za 11, a ja i tak to wyrównanie mam na papierze, czyli w miesięcznym saldzie rozliczeniowym – mówi Małgorzata.

Druga to korekta zakupowa. – I przez lata ludzie sobie przekazywali, żeby tych dwóch faktur nie księgować, bo to tak, jakby się przyznać, że trzeba zapłacić VAT. A przecież dzięki temu, że się odrzuci fakturę, należność podatkowa nie zniknie – mówi Emilia.

Jak mówią kobiety, zaległości podatkowe powstają obecnie z różnych powodów. Po pierwsze, część franczyzobiorców księgowała wszystko, co powoduje zaległości podatkowe wynikające wprost z deklaracji VAT (i tych dziennych, i z miesięcznych faktur-korekt, które przychodziły od sieci).

Drudzy poszli za głosem tych franczyzobiorców, którzy przez ostatnie lata ostrzegali innych, w tym także nowe osoby wchodzące do biznesu, by nie księgować korekt faktur od sieci, które kreują automatycznie obowiązek podatkowy z tytułu VAT.

W związku z tym te osoby płaciły tylko VAT za towary, które „przechodziły przez kasę fiskalną" – czyli księgowa wyliczała ich zobowiązanie z tytułu podatku na podstawie dziennych transakcji. Korekt faktur przysyłanych przez sieć co miesiąc już nie księgowali.

Skarbówka przeprowadza obecnie kontrole w sklepach, jeśli w rozliczeniach coś ją zaniepokoiło, a ma prawo nałożyć zaległą płatność za pięć lat wstecz.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Franczyzobiorcy wieszczą falę bankructw

FOT. SHUTTERSTOCK

o Żabki

Czyj jest towar?

Franczyzobiorcy co miesiąc potwierdzają saldo rozliczeniowe zawierające obciążenia i uznania między franczyzobiorcą a siecią. Po zatwierdzeniu tego dokumentu dostają na konto „pseudopensję" – wspomniane już ok. 30 tys zł.

Joanna: – Każdego dnia, codziennie, gdy kończymy pracę i zamykamy sklep, oddajemy Żabce cały nasz utarg. Jeśli klient płaci kartą, automatycznie utarg idzie na konto Żabki. Jeśli gotówką, to tę gotówkę musimy przekazać. Kasa fiskalna podpięta jest pod system Żabki, czyli ich oprogramowanie, które nabija wskazane przez nich promocje, towar zakupiony od nich. To ja się pytam, czyj ten towar jest? Żabki czy franczyzobiorcy?

To pytanie jest szczególnie istotne. Bo podatek od towarów i usług nalicza się od każdej sprzedanej rzeczy, którą handluje Żabka. – Jeśli franczyzobiorca dostaje niejako „pensję", zwaną przychodem, ale wyliczoną przez Żabkę, która ma wynosić ok. 30 tys. zł, z czego musi opłacić wynagrodzenia pracowników, składki, księgową, podatek dochodowy, wywóz śmieci, to z czego ma zapłacić VAT? Skoro to Żabka pobiera utarg brutto, czyli pieniądze za zakupiony towar wraz z zapłaconym przez klientów VAT-em? – zastanawia się Małgorzata.

Prawnie zagadnienie wcale nie jest proste.

Taki model

Prawo cywilne nie pozostawia wątpliwości: towar jest franczyzobiorcy.

Mec. Piotr Ziółkowski, radca prawny: – Kasa fiskalna jest własnością franczyzobiorcy i to przez nią jest obrót towarem. Fakt, że płatności konsumenta są w całości, czyli w kwotach brutto, przekazywane na rachunek bankowy Żabki z pominięciem rachunku franczyzobiorcy, nie ma w tym wypadku żadnego znaczenia. W tym modelu franczyzowym, w ramach istniejącej swobody umów, strony sobie określiły taki a nie inny pakiet uprawnień. I do tej pory nie spotkałem się z rozstrzygnięciem sądu, by zapisy wzorca umownego Żabki były nieważne w tym wspomnianym zakresie.

Czy w takim razie można Żabce zarzucić, że we wzorcu umownym są klauzule abuzywne (niedozwolone), na przykład takie, że sieć ma prawo do natychmiastowego zamknięcia sklepu? – Ochrona związana z klauzulami abuzywnymi działa w relacjach z konsumentem. Tutaj drugą stroną jest franczyzobiorca, a nie konsument – ucina radca Piotr Ziółkowski, który wywalczył dla wielu franczyzobiorców Żabki zniesienie weksli in blanco.

Inaczej się ma kwestia w prawie podatkowym. – Tutaj już przepisy nie są takie oczywiste, jeśli chodzi o pytanie o płatności VAT. Urzędy skarbowe w Polsce obecnie wydają interpretacje na ten temat i spotkałem się już z jedną korzystną dla franczyzobiorcy, a nie franczyzodawcy – przekonuje radca prawny.

Urzędy skarbowe w całej Polsce prowadzą obecnie czynności sprawdzające w wielu sklepach Żabki z tytułu zaległości z podatkiem VAT, a w szczególności w tych, w których franczyzobiorca postanowił wyjść z biznesu. Dodajmy, że urząd skarbowy może naliczyć zaległy podatek jedynie do pięciu lat wstecz (starsze zaległości się przedawniają).

Co więcej, z informacji, do których dotarła Wyborcza.biz, wynika, że fiskus zgłasza się także do kontrahentów z Żabki z żądaniami plików JPK (zawierają szczegółowy rejestr wszystkich faktur sprzedaży i zakupu).

Fiskus pyta

Zgłosili się do nas także aktywni franczyzobiorcy proszący o anonimowość (jako że nadal prowadzą sklepy, obawiają się konsekwencji), by opowiedzieć swoje historie.

– U mnie trwają właśnie czynności sprawdzające skarbówki, jak na razie zaległość jest wyliczona na 180 tys. zł. Znam przypadki osób, które mając dług u fiskusa, wcale się upadłością nie przejmują, bo teoretycznie nie mają żadnego majątku. Ja mam i boję się go stracić, nie wiem, co robić, bo jeśli zbankrutuję, to zabiorą mi mieszkanie na poczet zaległego podatku, a jeśli nie ogłoszę upadłości, nie będę miała na ten podatek – mówi nam jedna z kobiet, która Żabkę prowadzi już kilkanaście lat, a zaległość wyliczono jej za ostatnie pięć.

Joanna: – Zamknęłam działalność 23 kwietnia. Wiedziałam, że zaległość za VAT wyjdzie dla mnie niekorzystnie, ale nie sądziłam, że to będą takie pieniądze. Gdy księgowa wyliczyła mi zaległość za ostatnie 5,5 roku działalności, wyszło 400 tys. zł. Z odsetkami 617 tys. Sprzedaliśmy z mężem mieszkanie w listopadzie ubiegłego roku, jeszcze przed formalnym zamknięciem sklepu, a pieniądze z tej transakcji według moich wyliczeń powinny były wystarczyć na pokrycie kosztów zamknięcia, czyli podatków i opłacenia rzekomych zaległości w stosunku do Żabki. Dodam, że naczelniczka urzędu skarbowego w Suwałkach była pomocna i podpowiedziała mi, bym zwróciła się o interpretację indywidualną.

Urząd, pytany przez nas o sprawę Joanny, odpowiedział, że w kwestii indywidualnych podatników informacji ujawnić nie może, ale – jak się dowiedziała Wyborcza.biz – pytania, które zadaje franczyzobiorcom, w tym m.in. zadał właśnie Joannie, są o to, czy:

- prowadząc działalność gospodarczą, działają w imieniu i na rachunek zleceniodawcy, czy prowadzą ją we własnym imieniu i na własny rachunek;
- kto podejmuje decyzje związane z działalnością gospodarczą – czy to oni odpowiadają za zarządzanie sklepem, zatrudnianie pracowników, godziny otwarcia sklepu, pracę w niedzielę i święta itp.;
- kto widnieje jako sprzedawca na paragonie – franczyzobiorcy czy franczyzodawca;
- czy to franczyzodawca ma obowiązek ewidencjonowania sprzedaży na rzecz konsumentów na własnej kasie rejestrującej, czy franczyzobiorcy i jak kształtuje to umowa, którą podpisali z Żabką;
- czyją własnością jest kasa rejestrująca w sklepie, na której ewidencjonują obrót;
- czy wystawiają faktury na rzecz Żabki obejmujące wartość wynagrodzenia/prowizji i jakie czynności dokumentuje ta faktura.

Emilia: – Nawet pan z urzędu skarbowego, który przyszedł do mnie na kontrolę, przyznał, że nie potrafił powiedzieć, do czego się odnoszą korekty faktur, refaktury i inne dokumenty, które wystawia Żabka.

Joanna: – Skarbówka jest bardzo dociekliwa, zadano mi 17 pytań uzupełniających na mój wniosek o interpretację.

Wspomniana wcześniej aktywna franczyzobiorczyni: dostałam 18 szczegółowych pytań od fiskusa.

Jeszcze w 2023 roku dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej (sygn. sprawy 0112-KDIL1-3.4012.158.2023.1.KK), otrzymawszy pytanie od franczyzobiorczyni o to, kto powinien odprowadzić VAT do urzędu, napisał: „Skoro nie dysponuje Pani towarem dostarczonym od franczyzodawcy jak właściciel oraz sprzedaż tych towarów jest dokonywana przez Panią w imieniu i na rzecz kontrahenta (franczyzodawcy), to u Pani nie wystąpi obowiązek podatkowy". Jego zdaniem franczyzobiorczyni ma płacić podatek od towarów i usług tylko za „regionalki", czyli produkty, które zamawia gdzie indziej, nie u Żabki (w tym konkretnym przypadku były to warzywa i owoce od lokalnych dostawców).

25 czerwca przed siedzibą Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbyła się pikieta 18 franczyzobiorców Żabki. Domagali się ustawy, która w końcu ureguluje kwestie franczyzy. Obecnie wzorce umowne są kształtowane przez podmiot dominujący – czyli franczyzodawcę, a franczyzobiorcom nie przysługuje ochrona ustawowa. Projekt ustawy przygotował poprzedni rząd Zjednoczonej Prawicy, ale utknął na etapie prac legislacyjnych. Obecnie prace także są wstrzymane.

„Pełnoprawni przedsiębiorcy"

Sieć Żabka nie ma wątpliwości co do tego, kto ma odprowadzić VAT, bo – jak pisze – franczyzobiorcy są pełnoprawnymi przedsiębiorcami. „Podobnie jak inni indywidualni przedsiębiorcy, pracują na własny zysk, samodzielnie zatrudniają pracowników, regulują zobowiązania podatkowe i ubezpieczeniowe, a także prowadzą niezależną księgowość. Bieżące zarządzanie sklepem, w tym decyzje dotyczące zamówień, pozostają po stronie franczyzobiorcy" – czytamy w odpowiedzi z biura prasowego sieci.

Co w takim razie ze stosowaniem promocji i rabatów, na podstawie których powstają potem korekty faktur – problematyczne dla franczyzobiorców? Pytamy, dlaczego sieć przerzuca te obowiązki na franczyzobiorców.

„Stosowanie różnego rodzaju rabatów sprzedażowych jest normalną praktyką rynkową – również w naszej sieci funkcjonują faktury korygujące, które dotyczą określonych składników rozliczeń wskazanych w umowie franczyzowej. Szczegółowe rozliczenia prezentowane są franczyzobiorcom w systemach informatycznych i zawierają wszystkie informacje o wysokości i źródłach naliczanych kwot" – twierdzi Żabka.

Mechanizm ma wyglądać tak: franczyzobiorca uczestniczy w promocjach organizowanych przez sieć, czyli musi obniżyć cenę towaru, za jaką go kupił, i wówczas sieć przyznaje mu „rabat posprzedażowy".

„Obniża on koszt zakupu produktów i pozwala zachować poziom marży określony w umowie franczyzowej. Rozliczenie tego mechanizmu następuje z wykorzystaniem faktury korygującej, która odzwierciedla rzeczywisty niższy koszt nabycia produktów promocyjnych" – przekonuje nas Żabka.

Ale co z VAT-em? „Na gruncie podatku VAT oznacza to odpowiednie obniżenie podstawy opodatkowania i podatku należnego po stronie sprzedawcy, przy jednoczesnym obowiązku odpowiedniego obniżenia podatku naliczonego po stronie nabywcy. Mechanizm ten działa symetrycznie po obu stronach transakcji i jest standardowym sposobem rozliczania rabatów posprzedażowych przewidzianym w ustawie o VAT".

Żabka przekonuje też, że ich dane statystyczne pokazują, iż franczyzobiorcy zarabiają zgodnie z deklaracjami, jakie rekruterzy składają im na początku, przed wejściem do biznesu. Według ich danych od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. ponad 85 proc. franczyzobiorców osiągnęło przychód miesięczny w wysokości co najmniej 30 tys. zł.

„Na wysokość rozliczeń wpływa m.in. struktura marży poszczególnych kategorii produktów, dlatego porównując wyniki między okresami, należy brać pod uwagę wszystkie składowe przychodów".

Czyli co konkretnie?

- liczbę dni handlowych i niehandlowych,
- wynik weryfikacji tzw. karty standardów (dokument określający standardy i dobre praktyki zapewniające spójność, jakość oraz zgodność działań w sieci),
- wartość strat towarowych sklepu.

Pytamy o narzucanie franczyzobiorcom wyglądu sklepu, towaru na półkach, nawet liczby wypieczonych bułek i konsekwencje w postaci zamknięcia sklepu. Sieć zaprzecza. „Decyzje dotyczące wielkości wypieku nie stanowią samodzielnej podstawy do natychmiastowego zakończenia współpracy. Rozwój sieci franczyzowej opiera się na wzajemnym zaufaniu franczyzodawcy i franczyzobiorców. Dlatego decyzja o zakończeniu współpracy w trybie natychmiastowym zawsze jest poprzedzona indywidualną analizą i podejmowana jako ostateczność".

Żabka stanowczo podkreśla też, że franczyzobiorcy po zakończeniu współpracy zachowują dostęp do systemów informatycznych. „W zakresie niezbędnym do zakończenia wzajemnych rozliczeń. Po zalogowaniu na platformę jest możliwość zapoznania się z kompleksową dokumentacją, m.in. raportami rozliczeń, wpłat, należności, reklamacji, potwierdzeniami salda czy rozliczeniem franczyzowym". Przedstawiciele Żabki zanegowali też, by do końcowego rozliczenia franczyzobiorcy doliczali kwoty z tytułu opóźnień w zwrocie butelek plastikowych i puszek kaucyjnych.

Jedenaście tysięcy franczyzobiorców, 12,5 tys. sklepów, 4,3 mln transakcji dziennie – Żabka jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się sieci franczyzowych w Polsce

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Prawie nikt nie stracił, nawet jeśli pogorszył wynik

Ministerstwo nauki pokazało wyniki ewaluacji nauki za ostatnie cztery lata. Uczelnie i instytuty naukowe mogą odetchnąć – prawie nikt nie odczuje jej skutków.

• **Komisja Ewaluacji Nauki (KEN) w ostatnich miesiącach oceniła 1241 dyscyplin w 280 podmiotach**
FOT. BARTOSZ BAŃKA / AGENCJA WYBORCZA.PL

Alicja Gardulska

To druga i ostatnia taka ewaluacja nauki, czyli ocena jakości badań naukowych prowadzonych w Polsce. Została przeprowadzona jeszcze na zasadach wpisanych w tzw. reformę Gowina, ale po protestach środowiska resort nauki obudował ją różnymi bezpiecznikami.

Przypomnijmy: w styczniu uczelnie i instytuty naukowe zaczęły się rozliczać z tego, co ich naukowcy osiągnęli przez ostatnie cztery lata. Ważne są publikacje naukowe, granty i wpływ społeczny badań.

Ocenia się dyscypliny naukowe w danej jednostce, np. nauki socjologiczne na uczelni X. W efekcie dostają one kategorie: A+, A, B+, B lub C. To nie jest gra o pietruszkę. Ocena przekłada się na konkretne uprawnienia.

Komisja Ewaluacji Nauki (KEN) w ostatnich miesiącach oceniła 1241 dyscyplin w 280 podmiotach.

Aż 89 proc. z nich dostało oceny A+, A lub B+. Co oznacza, że mogą otwierać nowe kierunki bez zgody ministerstwa, nadawać stopnie naukowe oraz prowadzić szkoły doktorskie.

Najczęściej przyznawaną kategorią jest B+ (607 dyscyplin). Najwyższą ocenę A+ wystawiono 106 razy.

Np. Akademia Górniczo-Hutnicza, która miała tylko jedną dyscyplinę z oceną A+, teraz ma ich 7! M.in. w informatyce i naukach fizycznych, ale także w naukach o kulturze i religii. Pięć kategorii A+ (wcześniej trzy) ma Katolicki Uniwersytet Lubelski – tak oceniono tu m.in. literaturoznawstwo i nauki biblijne. Akademia WSB zdobyła kategorię A+ w naukach o rodzinie, w poprzedniej ewaluacji tak wysoko oceniono jej nauki o bezpieczeństwie (teraz A).

Nie brakuje zaskakujących ocen. Np. wiodący w naukach biologicznych Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie dostał tylko B+ (wcześniej A+).

Na kategorię C zasłużyło według KEN tylko 16 podmiotów, na B – 120.

Bolesny spadek zaliczyła np. Akademia Ateneum w Gdańsku, jej językoznawstwo i pedagogika, ocenione wcześniej na B+, teraz dostały C.

Pełną listę kategorii można znaleźć na stronie ministerstwa nauki.

Wyniki nie są ostateczne. Uczelnie i instytuty naukowe mają teraz 30 dni na to, by się od nich odwołać.

Za czasów Czarnka wszyscy wypadli świetnie

Podczas ostatniej ewaluacji te wstępne wyniki znacząco różniły się od ostatecznych. Bo ówczesny minister edukacji i nauki z PiS Przemysław Czarnek zmieniał zasady w czasie gry.

W maju 2022 r. ogłosił wstępne wyniki ewaluacji, które dostał od KEN. Stwierdził jednocześnie, że gdyby je zachował, wiele uczelni straciłoby uprawnienia do nadawania stopni naukowych. Ogłosił więc, że zmieni tzw. wartości referencyjne, czyli kryteria oceny. Wszystko po to, by „uniknąć skandalu". Według niego

Kolejna ocena nauki zostanie przeprowadzona w 2031 r. na nowych zasadach, nad którymi właśnie pracuje rząd

np. Szkoła Główna Handlowa straciłaby prawo do nadawania doktoratu i stopnia doktora habilitowanego w ekonomii i zarządzaniu, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego na weterynarii, a Uniwersytet Jagielloński – w naukach farmaceutycznych.

Ogłosił, że dzięki jego interwencji liczba utraconych uprawnień zmniejszy się o ok. 30 proc. A liczba jednostek (instytutów, wydziałów) z kategorią A i B+ wzrośnie łącznie do poziomu 83 proc. Czarnek mówił, że to „ratowanie flagowych okrętów polskiego szkolnictwa wyższego".

To nie koniec. Minister namawiał potem rektorów i szefów instytutów, by odwoływali się od ocen. I w niemal połowie przypadków tak się wydarzyło. A Czarnek „przytłaczającą większość" rozpatrzył pozytywnie.

Efekt? 93,8 proc. dyscyplin dostało kategorię A+, A lub B+.

– Ostatnie wyniki ewaluacji uczelni nie pokazują zupełnie niczego, mówią tylko o postawie moralnej polityków i naukowców. Dziś nie pełni ona ani funkcji diagnostycznej, ani wspierającej decyzje o dystrybucji pieniędzy – mówił „Wyborczej" prof. Emanuel Kulczycki, filozof i specjalista od naukometrii, czyli technik oceniania dorobku naukowców, który w 2017 r. współtworzył zasady oceny nauki.

Ceremonialny charakter oceny

Prof. Przemysław Hensel z Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego ocenia, że wyniki ewaluacji są odrobinę bardziej optymistyczne (89 proc. to oceny od B+ do A+) niż poprzedniej ewaluacji przed odwołaniami (85 proc.). I tylko odrobinę mniej optymistyczne, niż wyniki poprzedniej ewaluacji po odwołaniach (94 proc.). – W związku z tym, że odwołania zawsze są tylko „w górę", można podejrzewać, że ostatecznie dojdziemy do wyników niemalże identycznych z tymi sprzed 5 lat – mówi.

– Czy to powinno zaskakiwać? Wcale. Pół wieku temu Meyer i Rowan zauważyli, że procedury oceny w organizacjach formalnych często przyjmują charakter czysto ceremonialny. Dzięki temu można stworzyć wrażenie, że system jest profesjonalnie zarządzany: kontrola wyników to przecież podstawa zarządzania, a podobne systemy oceny są stosowane w wielu państwach zachodnich. Jednocześnie ceremonialny charakter oceny pozwala ukryć problemy i z czystym sumieniem przyznać wszystkim co najmniej 4+ – dodaje.

Zniekształcone wyniki

Środowisko naukowe apelowało, by tę ocenę odłożyć lub nawet odwołać. Na początku 2025 r. Konferencja Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych (KRAUM) pisała o „drastycznie wypaczonym" systemie. Przed „zniekształconymi wynikami" przestrzegali rektorzy uniwersytetów. Pisali o „kryzysie spowodowanym nierzetelnymi praktykami publikacyjnymi".

– Zatrzymajmy to szaleństwo. W przeciwnym razie wydamy kolejne miliony złotych na coś, co jest zupełnie wypaczone – mówił wówczas „Wyborczej" prof. Marek Konarzewski, prezes Polskiej Akademii Nauk.

System oceny od dawna zbierał fatalne recenzje. Główny zarzut? Doprowadził do punktozy. Wielu badaczy, często pod presją kierowników jednostek naukowych, skoncentrowało się na gromadzeniu punktów, a nie na rzetelnej pracy naukowej.

Co gorsze, część poszła na skróty, publikując w tzw. czasopismach drapieżnych, czyli w stosunkowo młodych, wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych, gdzie – za odpowiednią opłatą – wszystko idzie szybciej i prościej. Są też tacy, którzy zdecydowali się na skorzystanie z tzw. papierni (ang. paper mills) i kupienie gotowego artykułu wraz z publikacją w dobrze punktowanym czasopiśmie.

Na cenzurowanym znalazła się również ministerialna lista czasopism, na podstawie której przypisuje się punkty konkretnym publikacjom naukowym.

Ta, której użyła teraz KEN – po licznych, ręcznych modyfikacjach – w niewielkim stopniu odzwierciedla realną pozycję czasopism naukowych. Za czasów ministra Przemysława Czarnka te mało znane lub lokalne wskakiwały nagle na poziom zarezerwowany wcześniej dla prestiżowych wydawnictw jak „Science" czy „Nature". Minister Dariusz Wieczorek wycofał część zmian wprowadzonych przez poprzednika, ale rykoszetem oberwały pisma, które zasłużyły na punktowy awans.

Miękkie lądowanie, potem poluzowanie zasad

– Trzeba jak najszybciej zerwać plaster i zrobić to tak, by jak najmniej bolało – mówiła wówczas „Wyborczej" wiceministra nauki Karolina Zioło-Pużuk.

Zmieniono więc przepisy tak, by w wyniku ewaluacji prawie nikt nie stracił, nawet jeśli pogorszył wynik.

Zmiana dotyczy m.in. nadawania stopnia doktora. Do tej pory mogły to robić wyłącznie uczelnie i instytuty z kategorią A+, A i B+ w danej dziedzinie nauki. Spadek automatycznie oznaczał odebranie uprawnień. A osoby doktoryzujące się musiały przenieść się gdzie indziej. Teraz ocena B nie spowoduje rewolucji i można będzie dokończyć otwarte postępowania doktorskie. Dopiero kategoria C oznacza, że trzeba przekazać doktorantów do wyżej ocenionych instytucji.

Jednostki, które spadły do kategorii B, będą mogły także dokończyć kształcenie doktorantów. Z nowymi naborami do szkół doktorskich muszą poczekać do kolejnej oceny.

Kolejna ocena nauki zostanie przeprowadzona w 2031 r. na nowych zasadach, nad którymi właśnie pracuje rząd. Ministerstwo Nauki zaproponowało poluzowanie naukowcom gorsetu. W nowym modelu liczyć się będzie nie tylko jakość nauki, ale też warunki pracy badaczek i badaczy. ●

1RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Konfederacja wszystkie siły rzuciła na kampanię w Krakowie

Wszyscy mamy pracować na kampanię w Krakowie – mówią w Konfederacji. Ciśnienie na wynik jest duże, bo w wyborach na prezydenta miasta startuje Bartosz Bocheńczak – jeden z najbliższych ludzi Sławomira Mentzena.

Tomasz Nyczka

– Bartek to jest autorski pomysł prezesa Mentzena i on bierze za to odpowiedzialność. Jeśli wynik będzie poniżej oczekiwań, to pójdzie na jego konto, bo to jego człowiek – mówi poseł Konfederacji.

W Krakowie trwa kampania wyborcza przed wyborami nowego prezydenta, po tym jak – w wyniki referendum – stanowisko stracił Aleksander Miszalski z Koalicji Obywatelskiej. Oficjalnego terminu jeszcze nie ma, ale premier Donald Tusk mówił, że wybory odbędą się najprawdopodobniej we wrześniu.

Prawa ręka Sławomira Mentzena

Konfederacja przedstawiła swojego kandydata na prezydenta praktycznie od razu, już pod koniec maja, tuż po ogłoszeniu wyników referendum. Został nim Bartosz Bocheńczak, przedsiębiorca z Krakowa. To sekretarz Nowej Nadziei, partii Sławomira Mentzena, prezes jej krakowskich struktur. W partii jest prawą ręką prezesa, odpowiada za kwestie organizacyjne.

Mentzen go ceni i komplementuje.

Gdy Konfederacja ogłaszała swojego kandydata, Mentzen i Bosak byli na rynku w Krakowie na wiecu inaugurującym tę kampanię.

Do Krakowa zjechali też inni pierwszoplanowi politycy Konfederacji – poseł Przemysław Wipler, szef klubu Grzegorz Płaczek i prezydent Bełchatowa Patryk Marjan.

– Nie znam lepszego kandydata na prezydenta Krakowa. Przedsiębiorca, menadżer, to jak on mi poprowadził kampanię to było mistrzostwo świata. Dowozi wszystkie tematy – zachwalał Mentzen.

Konfederacja szybko rozpoczęła kampanię

Praktycznie od razu Konfederacja ruszyła z kampanią kandydata. Trochę na wzór kampanii prezydenckiej Mentzena, którą ten rozpoczął we wrześniu 2024 roku, na długo przed zeszłorocznymi wyborami prezydenckimi.

Jak mówi polityk Konfederacji, ważne było, żeby kampanię rozpocząć na miejscu w Krakowie, w towarzystwie liderów ugrupowania. Dlatego Bocheńczak kpił z KO i PSL-u, kiedy stwierdził, że „Monika Piątkowska ma przyjechać z Warszawy do Krakowa naprawiać nasze miasto".

Bo senatorkę Monikę Piątkowską, wspólną kandydatkę KO i PSL-u, premier Donald Tusk przedstawił w Warszawie w towarzystwie Władysława Kosiniaka-Kamysza. I natychmiast naraził się na kpiny ze strony opozycji.

Zawiesić inne aktywności

Nasz rozmówca z Konfederacji opowiada, że w centrali partii regularnie rozmawiają o krakowskiej kampanii. Na spotkania wzywani są szefowie okręgów Nowej Nadziei z całego kraju.

– Podkreślano, że inne aktywności lokalnych struktur partii praktycznie mają zejść na drugi plan, że różne lokalne inicjatywy muszą teraz poczekać, bo nie taki jest priorytet. Tym jest kampania prezydencka Bocheńczaka w Krakowie, o której mówi się u nas, że to prekampania przed wyborami parlamentarnymi. Jeśli on uzyska dobry wynik, to może to wpłynąć na nasz wynik w przyszłorocznych wyborach do Sejmu – mówią w Konfederacji.

• **Inauguracja kampanii wyborczej kandydata Konfederacji na prezydenta Krakowa Bartosza Bocheńczaka (w środku). Obok niego Sławomir Mentzen i Krzysztof Bosak. 29 maja 2026 r.**
FOT. KLAUDIA RADECKA / AGENCJA WYBORCZA.PL

W Konfederacji przyznają, że ciśnienie i oczekiwania są tak duże, iż nawet działacze z innych regionów pojadą do Krakowa

Politycy muszą wspierać swojego kandydata. Ci, którzy mają blisko do Małopolski, mogą brać udział w wydarzeniach na miejscu. Ci z oddalonych województw powinni promować Bocheńczaka i wydarzenia z jego kampanii w serwisach społecznościowych, podawać dalej posty.

W Konfederacji przyznają, że ciśnienie i oczekiwania są tak duże, iż nawet działacze z innych regionów pojadą do Krakowa.

– Tak było przy okazji wiecu, kiedy Mentzen i Bosak ogłaszali kandydata. Mówiono wówczas, żeby pofatygować się do Krakowa i nawet mimo tego, że jest daleko, aby wziąć udział w wydarzeniu, być w tłumie – dodaje nasz rozmówca.

Mentzen pomaga w Krakowie

Mentzen do tych wyborów podchodzi ambicjonalnie i zaangażował się w działania. Konfederacja robi w Krakowie kampanię, mimo tego, że jest środek lata i są wakacje. Lider nie tylko otworzył kampanię Bocheńczaka, ale razem z nim rozdawał na ulicach ulotki. W minioną środę ponownie tam pojechał. Najpierw wziął udział w politycznym pikniku-grillu i częstował kiełbasami, a później – w ramach spotkania Q&A – Mentzen razem z Bocheńczakiem odpowiadali na pytania wyborców.

Kandydat Konfederacji wykorzystuje w kampanii, sprawdzoną wcześniej przez Mentzena, komunikację na YouTube. W serwisie przedstawia swoje raporty z działań. Kampanię prowadzi pod hasłem „Odzyskajmy Kraków".

– Chcę odwiedzić wszystkie krakowskie dzielnice, pokazywać się i przekonywać – zapowiedział i organizuje festyny na świeżym powietrzu. Po miejskich blokowiskach chodzi z ulotkami, a partia zachęca wolontariuszy, żeby zgłaszali się do pracy w kampanii Bocheńczaka.

W Nowej Nadziei przyznają: – Ciśnienie na wynik jest duże, szczególnie że to jeden z najbliższych ludzi prezesa w partii. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Kraj/34414013

JUTRO W „WYBORCZEJ"

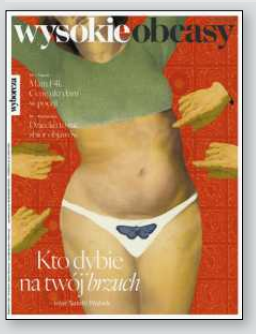

Wydanie sobotnie „Wyborczej" możesz kupić
OD SOBOTY DO CZWARTKU!
Szukaj w punkcie sprzedaży prasy.

ANDRZEJ GRABOWSKI:
Nie byłem za dobrym ojcem, nie jestem za dobrym dziadkiem

NATALIA NYKIEL:
Bycie kobiecą nie wyklucza się z byciem silną kobietą

WYSTAWAŁ PRZEZ WIEKI:
Czemu dziś kobiecy brzuch ma być wklęsły

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Inwazja Afrykanów na Europę to mit

W skali globalnej i w liczbach względnych nie migruje dzisiaj więcej osób niż sto lat temu. Ale na przyjmowaniu migrantów korzystają głównie elity – przekonuje prof. Hein de Haas.

ROZMOWA Z
PROF. HEINEM DE HAASEM
socjologiem

MACIEJ BOCHAJCZUK: Kilkadziesiąt lat spędził pan na badaniach terenowych m.in. w Maroko czy na Bliskim Wschodzie. Dlaczego ludzie migrują?
PROF. HEIN DE HAAS: Gdybyśmy polegali na dominującym przekazie medialnym, można by dojść do wniosku, że migrują przede wszystkim ludzie zdesperowani, uciekający przed wszelkiego rodzaju nędzą w krajach trzeciego świata. Ten stereotypowy obraz świetnie wpisuje się w kolonialne wyobrażenia o Afryce, Azji czy Ameryce Łacińskiej. Tymczasem to tylko mały wycinek rzeczywistości. Ci, którzy uciekają przed poważnymi kryzysami, zazwyczaj nie docierają daleko.

W takim razie co skłania emigrantów do podejmowania ryzyka?
– To samo, co ponad sto lat temu skłoniło miliony Europejczyków do rejsu przez Atlantyk. Tak jak wtedy, tak i dziś chodzi o lepsze życie – nie tylko samych migrantów, ale ich dzieci, wnuków. Emigracja to długoterminowa inwestycja w przyszłość rodziny. To zaś oznacza, że nie jest opcją dostępną dla najuboższych. Jeśli dysponujesz środkami i dyplomami, otrzymasz wizę. Jeśli nie, to zdecydujesz się na podróż w nielegalny, lecz niekoniecznie mniej kosztowny sposób. Do Europy przybywają głównie przedstawiciele klasy średniej z krajów o średnich dochodach.

Śmiało można postawić tezę, że rozwój napędza migrację. Wychodzeniu z biedy towarzyszy edukacja, dostęp do nowoczesnych mediów i wzrost aspiracji. Gdy nie udaje się ich zaspokoić wystarczająco szybko w ojczyźnie, to wyjazd jawi się jako droga na skróty. W ostatnich latach często odwiedzałem Senegal i młodzi Senegalczycy bardzo dobrze wiedzą, że w Europie zarobią od pięciu do dziesięciu razy więcej za godzinę pracy. Właśnie dlatego gotowi są podjąć ryzyko, a 10 proc. z nich decyduje się robić to w sposób nielegalny.

Dodatkowo niektóre państwa wprost zachęcają swoich obywateli do emigracji, szkolą ich pod kątem wymagań na zagranicznych rynkach, zawierają umowy z państwami przyjmującymi, emitują obligacje dla emigrantów.

Tysiące ludzi podejmują za to ryzyko przeprawy przez Morze Śródziemne. W tym roku utonęło już w tamtym regionie blisko 1,3 tys. osób. Czy po tylu latach od kryzysu migracyjnego z 2015 r. mamy te liczby zaakceptować? Pan argumentuje, że w ujęciu historycznym nie dzieje się dziś nic nadzwyczajnego.
– Niezmiennie mamy do czynienia z kryzysem humanitarnym i bardzo martwi mnie, że przymykamy oczy na tragedie rozgrywające się na granicach UE. Ale z drugiej strony obrazy przepełnionych pontonów wykorzystywane są do budowania narracji o rzekomej inwazji Afryki na Europę.

Podkreślam, że w skali globalnej i w liczbach względnych nie migruje dzisiaj więcej osób niż sto lat temu. Odsetek migrantów w stosunku do światowej populacji wynosi teraz ok. 3,5 proc. a w czasach, gdy Europejczycy masowo przeprawiali się przez Ocean Atlantycki, był najprawdopodobniej wyższy.

Proporcje się jednak zmieniły. Zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i względnych migruje dziś więcej Afrykanów niż kilkadziesiąt lat temu. Może chodzi o to, że wcześniej więcej migrowaliśmy w obrębie jednej kultury?
– Mam poważne wątpliwości, czy historyczne przepływy migracyjne odbywały się w ramach tej samej kultury. Faktem jednak jest, że o ile nie migruje dziś procentowo więcej ludzi, o tyle migrują inni ludzie, a trend demograficzny jest jasny. Według prognoz ONZ do 2050 r. jeden na czterech mieszkańców ziemi będzie pochodził z Afryki.

Europa przez wieki była kontynentem wyjazdów, a nie przyjazdów. Teraz musi nauczyć się nowej roli i to jest trudne. W przeważającej mierze chodzi jednak o migrację legalną. Dziewięciu na dziesięciu Afrykanów trafia do Europy legalnymi szlakami.

Namioty imigrantów pod paryskim wiaduktem. 24 czerwca 2026 r.

FOT. REUTERS / ABDUL SABOOR

Nie wspomniał pan jeszcze o zmianach klimatycznych, a wielu migrantów pochodzi z krajów, w których temperatura latem regularnie sięga 50 stopni Celsjusza. Powszechnie przytaczany jest przykład wieloletniej suszy w Syrii, która skutkowała migracją ze wsi do miast, napięciami społecznymi, wojną domową, a w konsekwencji kryzysem uchodźczym.
– Migracja do miast trwała w Syrii od dziesięcioleci i miała wiele przyczyn, a badania nie dowiodły bezpośredniego związku między suszą a wybuchem protestów w 2011 r. Ogólnie rzecz biorąc, zależność między masową migracją a klimatem jest wątpliwa, co wykazują m.in. moje własne badania jako geografa środowiskowego. Apokaliptyczne prognozy dotyczące migracji klimatycznej na wielką skalę z południa na północ nie mają podstaw naukowych. Pomijają dowody na to, że większość przemieszczeń, będących reakcją na powodzie, susze i huragany, ma charakter krótkotrwały i odbywa się na niewielkie odległości, a także że najbardziej wrażliwych grup społecznych po prostu na nie nie stać.

W czerwcu wszedł w życie unijny Pakt o migracji i azylu. Dostrzega pan w nim szansę na realną zmianę w europejskiej polityce migracyjnej?

Hein de Haas

• Rocznik 1969. Profesor socjologii na Uniwersytecie w Amsterdamie. W swojej dziedzinie – migracji – plasuje się w pierwszej piątce najczęściej cytowanych naukowców na świecie. Z końcem 2025 r. nakładem wydawnictwa Glowbook ukazał się polski przekład jego książki „Migracja bez mitów. Wszystko, co trzeba wiedzieć o najbardziej spornej kwestii w polityce".

– Ambicją paktu jest przede wszystkim skuteczne zarządzanie wnioskami osób starających się o azyl w Europie, w tym uchodźców. Znów chciałbym zaznaczyć, że z nielicznymi wyjątkami – jak kryzys z 2015 r. – do Unii Europejskiej wpływa kilkaset tysięcy wniosków o azyl rocznie. Są to liczby, z którymi powinniśmy sobie jako cały kontynent poradzić. Od lat brakuje jednak solidarności. Odpowiedzialność lub ciężar, jakkolwiek to nazwać, politycy poszczególnych państw najchętniej przerzucają na sąsiadów. Europa Południowa nie ma zamiaru mierzyć się z problemem sama, więc przepuszcza ludzi dalej na północ. Granica europejska jest o wiele za długa, by można ją było szczelnie zamknąć i kontrolować. Jeśli ktoś proponuje przyjmowanie i procedowanie wniosków o azyl wyłącznie na zewnętrznej granicy UE, to tworzy kolejną iluzję pełnej kontroli.

Pakt ustanawia mechanizm „obowiązkowej solidarności".
– I wprowadza możliwość wykupienia się z obowiązku przyjmowania uchodźców poprzez wpłatę 20 tys. euro za osobę. Część państw już zapowiedziała, że na tym będzie opierać swoją „solidarność".

Nie trzeba być ekspertem, by rozumieć, co jest główną przyczyną migracji uchodźców. To wojna. Dziś wielu polityków wysuwa bezpodstawne twierdzenie, że spadek liczby uchodźców z Syrii to zasługa zaostrzonej polityki imigracyjnej, choć dobrze wiadomo, że przyczyna leży w wygaszeniu tamtejszego konfliktu.

W przyszłości jeszcze wielokrotnie będziemy stawać w obliczu wyzwań związanych z wybuchami przemocy tuż za granicami Europy lub w jej szerokim zasięgu. Na szczęście przykład Ukrainy pokazuje, że jeśli chcemy, to potrafimy wykazać się ogromną solidarnością. Ale jeśli w Europie każdy będzie wyłącznie płacił ekwiwalent przyjmowania uchodźców, to cały Pakt się zawali.

A jakie znaczenie mają umowy UE z państwami takimi jak Egipt, Tunezja czy Libia? W zamian za wsparcie finansowe zobowiązują się one do powstrzymywania migrantów i uchodźców oraz do zwalczania przemytu ludzi przez swoje terytorium.
– Głównym skutkiem takich porozumień jest „efekt łóżka wodnego". Jeśli jutro zawrzemy umowę i zaczniemy bardzo stanowczo działać na Cieśninie Gibraltarskiej lub u wybrzeży Libii, to oczywiście napływ migrantów w tych miejscach zelżeje. Wybiorą oni inne trasy, szlaki migracyjne się przesuną, a przemytnicy i celnicy będą kontynuować grę w kotka i myszkę, co dokładnie obserwowaliśmy przez ostatnie dekady.

Od trzydziestu lat badam emigrację z Maroka i od trzydziestu lat Europa próbuje się dogadywać z państwami Afryki Północnej. Dopóki jednak utrzymują się główne przyczyny migracji – popyt na siłę roboczą, ale też konflikty i przemoc – dopóty kontrole graniczne będą nabijać kabzę przemytników. Doprawdy szaleństwem jest powtarzanie tych samych działań i oczekiwanie innych rezultatów.

Twarda polityka graniczna, która nie eliminuje źródła problemu, w linii prostej prowadzi do większego ryzyka podejmowanego przez migrantów i być może o to właśnie chodzi. O symboliczny i odstraszający wymiar takich rozwiązań. Tylko niech odpowiedzialni za nie politycy nie ronią później krokodylich łez nad cierpieniem osób starających się dostać do Unii Europejskiej.

Nie ma pan wrażenia, że tych łez leje się już coraz mniej? W książce „Migracja bez mitów" pisze pan o „trylemacie" władzy, która musi balansować między kontrolą granic, wydajnym rynkiem pracy i przestrzeganiem praw człowieka.
– Dostrzegam postępujące znieczulenie, przede wszystkim w politycznym dyskursie, ale już inaczej sprawy się mają, gdy idzie o setki tysięcy, jeśli

eprasa.pl 1a1cffaaf6

nie miliony, osób bez dokumentów pobytowych, wykonujących najróżniejsze pożyteczne prace na Zachodzie. Najnowszy przykład pochodzi ze Stanów Zjednoczonych, gdzie m.in. w Minneapolis doszło do szeroko zakrojonych protestów przeciw masowym deportacjom.

Buntujemy się przeciw represjom naruszającym fundamentalne wolności obywatelskie, ale ważny jest też wymiar pragmatyczny. Sporo dyskutujemy o uchodźcach, a dużo rzadziej o znacznie liczniejszych migrantach zarobkowych, których jawnie wyzyskujemy i bez których współczesny system gospodarczy się załamie. Amerykańscy biznesmeni – w tym wielu zwolenników Trumpa – szybko zaczęli wywierać presję na rząd, aby ograniczył liczbę nalotów ICE w zakładach pracy, zwłaszcza w sektorach takich jak rolnictwo, gastronomia i przetwórstwo spożywcze.

Również w polskiej debacie zaznacza się osobliwy sojusz między głosami walczącymi o prawa człowieka a organizacjami pracodawców. Ci ostatni przytaczają argumenty o wypełnianiu luk na rynku pracy oraz łagodzeniu trendów demograficznych.

W rzeczywistości oddaliśmy kontrolę nad naszymi granicami w ręce sił gospodarczych, ponieważ polityka migracyjna jest w dużej mierze dyktowana tym, co postrzegamy jako korzystne z ekonomicznego punktu widzenia.

Ekonomicznego i demograficznego, bo Europa zbliża się do punktu zwrotnego. Za kilka lat roczna liczba zgonów prześcignie tu liczbę urodzeń.

– Migracja nie jest realnym rozwiązaniem problemów związanych ze zmianami demograficznymi! To jeden z opisywanych przeze mnie mitów. Jeśli na przykład Niemcy chciałyby zrównoważyć skutki starzenia się populacji, a więc zachować proporcję emerytów do osób w wieku produkcyjnym, to do kraju musiałoby przybywać „netto" 3,4 miliona migrantów rocznie – czyli dziesięciokrotnie więcej niż obecnie. Poza tym imigranci szybko adaptują się do wzorców planowania rodziny obowiązujących w państwach docelowych.

Za to zmiany demograficzne w połączeniu ze wzrostem gospodarczym nieuchronnie utrwalają lub pogłębiają niedobór siły roboczej. Dlatego bardzo trudno jest wyobrazić sobie przyszłość bez imigracji.

W Europie hasłem-kluczem ostatnich lat pozostaje „zapanowanie nad migracją", ale ekonomiczna rzeczywistość szybko te ambicje weryfikuje. Giorgia Meloni doszła do władzy z programem opartym na ostrej retoryce antyimigranckiej, a podczas swych rządów wpuściła do Włoch rekordową liczbę migrantów zarobkowych.

Niewielu przywódców gotowych jest otwarcie przyznać, że rozumie związek między imigracją a ekonomią. Wyjątkiem jest premier Hiszpanii, Pedro Sánchez, który przyjął plan legalizacji miliona osób bez papierów w ciągu trzech lat.

– Hiszpania próbuje z opóźnieniem przezwyciężyć hipokryzję i uznać istniejącą rzeczywistość. Natomiast w ogóle nie wierzę, by pewnego dnia kraje europejskie zaczęły masowo deportować osoby bez dokumentów. Chyba że zejdą ze ścieżki demokracji i otwarcie przestaną przejmować się podstawowymi prawami człowieka.

Francja się z tym nie afiszuje, ale prowadzi systematyczny program legalizacji. Również w Niemczech, państwie chwalącym się sprawną organizacją, zatrudnionych jest wielu nielegalnych migrantów. Do notującej wzrost gospodarczy Polski będzie przybywać coraz więcej osób z Azji, Afryki oraz Ameryki Południowej.

Eksperci są zgodni: jeśli próbuje się ułatwić i uregulować legalną migrację, ma się nad nią znacznie większą kontrolę niż w przypadku, gdy sytuacja naturalnie przechodzi w nielegalność. Proszę spojrzeć na Amerykę, gdzie już od dwóch pokoleń mamy do czynienia z ludźmi z nieuregulowanym statusem. To musi prowadzić do segregacji i problemów z integracją.

I to chyba owe problemy w większym stopniu determinują społeczne podejście do migracji niż suche dane dotyczące ekonomii.

– Koszty i korzyści związane z migracją są zdecydowanie nierównomiernie rozłożone. Twierdzenie, że migracja „podnosi wszystkie łodzie", odzwierciedla poglądy elit i biznesu. Najwięcej na imigracji zyskują właśnie one, podczas gdy sami imigranci – zwłaszcza w sektorze opieki zdrowotnej i usług – umożliwiają zamożnym utrzymanie luksusowego stylu życia.

Wprawdzie to nieprawda, że pracownicy napływowi zabierają miejsca pracy lub wywierają presję na wynagrodzenia, ale miejscowi nisko wykwalifikowani pracownicy praktycznie nie czerpią korzyści ekonomicznych z imigracji. A to właśnie oni w najbardziej bezpośredni sposób borykają się z gwałtownymi zmianami społeczno-kulturowymi. Zwykli obywatele mają uzasadnione powody, by zadawać sobie pytanie: „co my z tego mamy?".

Przejdźmy do konkretów. Jeden z nich to nadreprezentacja cudzoziemców w europejskich więzieniach, co ma wskazywać na fiasko integracji nie-Europejczyków.

Europa przez wieki była kontynentem wyjazdów, a nie przyjazdów. Teraz musi nauczyć się nowej roli i to jest trudne

– Zalecałbym ostrożność w wyciąganiu wniosków z tej akurat statystyki. Badania naukowe, prowadzone w USA i Europie, nie potwierdzają tezy, że imigracja powoduje wzrost przestępczości. Wręcz przeciwnie – w ostatnich dekadach liczba zabójstw i innych przestępstw z udziałem przemocy w Europie ogółem spadła i trend ten utrzymuje się pomimo wzrostu migracji.

W książce powołuje się pan na badania sprzed kilkunastu lub kilkudziesięciu lat, tymczasem od kiedy Niemcy przyjęły niemal dwa miliony uchodźców od kryzysu 2015 r., to ilość ciężkich przestępstw z roku na rok tam rośnie. Tak jak wzrosła liczba podejrzanych imigrantów w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej.

– Akurat ostatni raport niemieckiej policji, za 2025 r., wskazuje na spadek przestępstw z zagrożeniem życia czy zdrowia. Nieznacznie spadła również liczba przestępstw zorganizowanych – dzięki lepszej współpracy policji z społecznościami imigranckimi.

Poza tym realnym problemem jest profilowanie rasowe. We wszystkich społeczeństwach młodzi ludzie, a zwłaszcza mężczyźni, testują granice tego, co dopuszczalne. Istnieją jednak ogromne różnice w tym, jak społeczności i organy ścigania na takie zachowania reagują. W 2022 r. holenderscy socjolodzy porównali prawdopodobieństwo bycia zarejestrowanym jako podejrzany wśród młodzieży imigranckiej i urodzonej w kraju, przy czym obie grupy przyznawały się do popełnienia podobnej liczby wykroczeń. Okazało się, że młodzież pochodzenia marokańskiego lub karaibskiego ma sześciokrotnie lub siedmiokrotnie wyższe szanse na trafienie do bazy policyjnej.

Wszystkie analizy, które brały pod uwagę tak istotne czynniki jak zatrudnienie, dochód i poziom wykształcenia, wykazały, że sam element etniczny albo to, z jakiego kraju się pochodzi i czy jest się imigrantem, nie ma wpływu na kryminalne skłonności. Decydujące znaczenie mają wykluczenie ekonomiczne oraz długotrwałe bezrobocie. Nawiasem mówiąc, akurat osobom bez dokumentów wyjątkowo zależy na tym, aby nie zwracać na siebie uwagi policji lub innych służb.

„Migracja bez mitów" zawiera tych mitów aż dwadzieścia dwa. Z naszej rozmowy wynika, że większość polityków i ekspertów dobrze zdaje sobie sprawę z przytaczanych statystyk, że rozumieją zależności, którymi kierują się ruchy migracyjne. To jednak najwyraźniej wciąż za mało, by zdecydować się na zmianę polityki.

– Obecnie nie ma żadnego kraju, który faktycznie odważyłby się prowadzić spójną politykę. Nic dziwnego, skoro powszechnie podtrzymuje się wrażenie, że głównym źródłem migracji są łódki napływające z Afryki, sterowane przez przemytników. Gdy podczas dowolnego wykładu pytam, jaki procent światowej populacji stanowią migranci, to naprawdę sporo osób podaje wartości 30-40 proc. Rzeczywista liczba jest dziesięć razy mniejsza. Skupianie się na ekstremalnych przypadkach w powszechnym przekazie zniekształca obraz rzeczywistości. Nie chcę zrzucać winy na media, ale niektóre z nich mają skłonność do wzmacniania błędnych wyobrażeń i zwyczajnie kłamstw na temat migracji, których źródłem są politycy i grupy interesów.

Zadanie stoi więc przed naukowcami, nauczycielami i dziennikarzami. Skoro większość osób po ukończeniu szkoły średniej lub kilku lat studiów ma pewne pojęcie o działaniu gospodarki i o tym, czym jest inflacja, to nie powinni się oni też nabierać na polityczne hasła o afrykańskich hordach szturmujących Europę.

Na koniec wrócę jeszcze do wspomnianych wcześniej zmian demograficznych. W Turcji i Maroku, z perspektywy Europy typowych krajach imigracji, wskaźnik dzietności spadł już do dwóch lub poniżej. Wkrótce społeczeństwa te zaczną się starzeć i przyciągać coraz więcej migrantów z Afryki Zachodniej i nie tylko. Liczba potencjalnych krajów docelowych będzie tylko rosnąć. Chiny przechodzą dziś jeden z najpoważniejszych kryzysów demograficznych. Załóżmy, że Pekin podejmie decyzję o imigracji jako podstawowej strategii uzupełnienia niedoborów siły roboczej. Będzie to miało globalny wpływ na wzorce migracyjne, czego konsekwencje ciężko nam dziś przewidzieć.

W niedalekiej przyszłości będziemy więc być może zmuszeni zrewidować nasz stosunek do imigrantów i do ich traktowania. Podstawowe pytanie będzie brzmieć zupełnie inaczej: nie „Jak ich powstrzymać?", lecz „Jak ich przyciągnąć?". ●

Pełna wersja wywiadu ▶ Wyborcza.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE

Kraj/34441344

WARMIA MAZURY®

Śladami geniusza w wersji smart. Szlak Kopernikowski zyskuje blask

Szukasz pomysłu na niebanalną podróż łączącą historię z nowoczesnym „slow life"? Szlak Kopernikowski, przebiegający przez malownicze zakątki Warmii i Mazur, wkracza w cyfrową erę. Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego dynamicznie rozwija trasę, udowadniając, że o wielkiej nauce i historii można opowiadać z pasją i przy użyciu technologii jutra.

Marcin Kuchciński, marszałek województwa warmińsko-mazurskiego

Bezpośrednio na unowocześnienie oferty turystycznej szlaku w 14 miejscowościach regionu samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przeznaczył ponad 10,2 mln zł (w tym blisko 7,85 mln zł z funduszy UE). Powstanie tu m.in. intuicyjna aplikacja mobilna ułatwiająca planowanie wypraw oraz interaktywne strefy wykorzystujące rozszerzoną rzeczywistość (AR). – To zaledwie początek – zaznacza marszałek województwa warmińsko-mazurskiego Marcin Kuchciński. – Cały nasz program rozwoju dziedzictwa Kopernika to inwestycje o łącznej wartości ponad 252 mln zł. Oprócz samego szlaku finansujemy trzy spektakularne, komplementarne projekty: budowę Europejskiego Centrum Copernicus we Fromborku za ponad 93 mln zł, modernizację Olsztyńskiego Planetarium za 72 mln zł oraz rewitalizację Zamku Kapituły Warmińskiej w Olsztynie za ok. 76 mln zł. Chcemy, by technologia była dyskretnym przewodnikiem, który ułatwi młodemu pokoleniu zachwycenie się tym, co astronom widział setki lat temu. To wyjątkowe zaproszenie do podróży, w której tajemnice kosmosu i architektura spotykają się z nieskażonym pięknem warmińskiej natury. Drogowy szlak turystyczny upamiętnia postać Mikołaja Kopernika i jego związki z regionami, w których został wytyczony. Prowadzi przez miejscowości związane z życiem i działalnością wielkiego uczonego, położone w województwach warmińsko-mazurskim, pomorskim i kujawsko-pomorskim. Łącznie ma długość ok. 590 km. Został oznakowany symbolem astrolabium.

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Żniwa deweloperów

– Mimo wzrostu cen nieruchomości, rynek nie trafił na barierę popytu. Klienci mają pieniądze i kupują mieszkania – mówi dr Maciej Kietliński, główny ekonomista Otodom.

ROZMOWA Z
DR. MACIEJEM KIETLIŃSKIM,
doradcą inwestycyjnym, maklerem papierów wartościowych, głównym ekonomista portalu z ogłoszeniami Otodom

• **Budowa osiedla przy ul. Marywilskiej w Warszawie**
FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

IRENEUSZ SUDAK: WIG-Nieruchomości osiągnął 28 lipca wartość 5666 punktów – to najwięcej od listopada 2007 roku. Dobre czasy dla deweloperów nadchodzą – napisaliśmy 31 lipca 2025 roku. Czas zweryfikował tę tezę: WIG-Nieruchomości urósł o kolejne 800 punktów.
MACIEJ KIETLIŃSKI: To akurat było do przewidzenia, bo byliśmy w cyklu obniżek stóp procentowych.

W czerwcu ubiegłego roku stopa referencyjna NBP wynosiła 5,25 proc., dziś jest to 3,75 proc. Kredyt stał się tańszy i bardziej dostępny w związku z czym utrzymuje się duża dynamika sprzedaży mieszkań i liczby udzielanych nowych kredytów.

A konkretnie?
– Konkretnie jeśli ktoś zaciągnął kredyt o zmiennym oprocentowaniu na 30 lat na kwotę 600 tys. zł, to dzięki całemu dotychczasowemu cyklowi obniżek stóp procentowych rozpoczynającemu się w ubiegłym roku, tj. z poziomu 5,75 proc. do 3,75 proc., średnio rata jego kredytu spadła o około 800 zł.

Niższe stopy procentowe, a wraz z nimi niższy wskaźnik WIBOR, to wyższa zdolność kredytowa klientów. Według danych BIK od stycznia do maja 2026 roku banki w Polsce zawarły ponad 130 tys. umów kredytów mieszkaniowych o łącznej wartości 60,4 mld zł. To o 49 proc. więcej niż przed rokiem.

Ale nie wszystkie kredyty są przeznaczone na cele mieszkaniowe. Niektóre to refinansowanie: ktoś próbuje obniżyć sobie ratę.
– Tak, i tak według danych firmy JLL w pierwszym kwartale 2026 roku sprzedano łącznie 11,8 tys. mieszkań, czyli o 42 proc. więcej niż przed rokiem. W drugim kwartale wzrosty wyniosły 56 proc., licząc rok do roku.

Widzimy to również w odpowiedziach na ofertę mieszkań na sprzedaż na rynku wtórnym w serwisie Otodom. Choć skala wzrostów jest skromniejsza, to w drugim kwartale 2026 roku liczba odpowiedzi była o 4,5 proc. większa niż przed rokiem.

Czego to zasługa?
– Spadek stóp procentowych o 2 pkt proc. w ciągu kilkunastu miesięcy stanowi istotny czynnik popytowy dla rynku.

Niższy koszt kapitału napędza sprzedaż nieruchomości, a to przemawia do wyobraźni i kalkulacji klientów. Ktoś widzi, że mimo wzrostu cen, dzięki niższym stopom procentowym stać go na nieco większy metraż albo inną lokalizację.

Trudno się obrażać na rzeczywistość, ona wygląda tak, że mimo wzrostu cen nieruchomości, rynek nie trafił na barierę popytu – klienci mają pieniądze i kupują mieszkania. Obniżka stóp procentowych w Polsce, napędzała hossę na GPW, w tym hossę na notowaniach spółek deweloperskich, których ceny są blisko rekordowych.

Dodatkowe, co nie jest bez znaczenia, liczy się polityka – wojna w Ukrainie trwa, ale Ukraina dokonuje ataków dalekiego zasięgu, państwa Koalicji Chętnych zadeklarowały nowe wsparcie, UE udziela nowych pożyczek – Ukraina jest daleko od upadku, co wpływa stabilizująco na region Europy Wschodniej.

Wydawało się, że wojna w Iranie może namieszać na rynku w związku ze wzrostem cen energii i miedzi, ale ten scenariusz zdaje się być nie tak brzemiennym w skutkach, jak się z początku wszystkim wydawało.

Właśnie rozpoczęła się nowa fala ataków na Iran. Ropa kosztuje znów ponad 90 dol. za baryłkę, a Europejski Bank Centralny zamiast obniżać podniósł w czerwcu stopy procentowe o 0,25 pkt proc.
– Sytuacja jest dynamiczna, być może do czasu publikacji artykułu jeszcze się zmieni. Ale po ostatnim posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej prezes NBP Adam Glapiński stwierdził, że mimo tych zawirowań członkowie Rady są ostrożnymi gołębiami.

Z raportu Otodom i Business Growth Review wynika, że tylko 33 proc. kupujących deklaruje zakup nieruchomości ze względu na realne potrzeby. W przypadku 62 proc. respondentów motywacją jest wzrost cen mieszkań i obawa, że przegapią dobry moment na transakcję

Warto podkreślić, że wypowiedź ta miała miejsce jeszcze przed eskalacją konfliktu w Iranie, która nastąpiła tydzień później i wyniku tego w RPP aktualnie mogą panować ostrożniejsze nastroje. Niemniej na chwilę obecną uważam, że mimo wszystko w ciągu kolejnych 12 miesięcy bardziej prawdopodobny zdaje się być scenariusz obniżek stóp niż podwyżek.

Mówi też o tym rynek kontraktów FRA, które zabezpieczają ryzyko zmiany stóp procentowych – kontrakty zaczęły spadać z poziomu 4 proc. co oznacza, że rynek przestaje bać się podwyżek, choć oczywiście decydujące będą odczyty inflacji i sytuacja na rynku energii.

Wojna w Iranie to nieustanne przeciąganie dyplomatycznej i militarnej liny, do której rynek nieco już się przyzwyczaił.

Warto jednak pamiętać, że Donald Trump musi również uwzględniać w swojej kalkulacji politycznej zbliżające się wybory do Kongresu oraz opinie społeczeństwa niesprzyjające wojnie, więc zdaje się, że obserwowana zmienność na Bliskim Wschodzie może być elementem negocjacji, w których zamiast wymiany argumentów, pada wymiana ognia.

Czym się kierują osoby, które teraz ruszyły po nieruchomości? Stopą procentową i dostępnością kredytu?
– Sprawdziliśmy to w badaniach ankietowych. Z raportu Otodom i Business Growth Review wynika, że tylko 33 proc. kupujących deklaruje zakup nieruchomości ze względu na realne potrzeby, bo np. powiększa się rodzina.

W przypadku 62 proc. respondentów motywacją jest wzrost cen mieszkań i obawa, że przegapią dobry moment na transakcję.

Ceny mieszkań rosną w tempie inflacji, notowania giełdowe deweloperów są na rekordowym poziomie. Niektórzy stawiają cyniczną tezę, że zamiast narzekać na drogie mieszkania i politykę deweloperów, lepiej płynąć z prądem kupić akcje deweloperów na GPW.
– Faktyczne jeśli ktoś ma 10-30 tys. zł kapitału, jest to za mało na wkład własny potrzebny do zakupu mieszkania, ale wystarczająco dużo, żeby zacząć inwestować na giełdzie. Tutaj jednak zalecałbym ostrożność, inwestycje na rynku kapitałowym obarczone są dużym ryzykiem utraty części lub całości zainwestowanego kapitału, to nie jest opcja dla każdego.

Jeśli ktoś chce zarabiać na wzroście cen mieszkań, a nie stać go, żeby takie mieszkanie kupić (choćby na wynajem), to być może pieniądze lepiej powierzyć profesjonalistom z odpowiednich instytucji, np. funduszy inwestycyjnych.

Lepiej nie kupować akcji deweloperów na górce?
– Profesjonalni zarządzający patrzą z grubsza na kilka rzeczy: m.in. rekomendacje innych ekspertów, np. biur maklerskich, przychody, poziom marży zysku operacyjnego i czy istnieją przesłanki gospodarcze oraz specyficzne dla danej spółki, by w najbliższym czasie można było dobrą dynamikę utrzymać.

Zdaje się, że utrzymanie obecnych dynamik na zbliżonym poziomie może być wyzwaniem. Biorąc pod uwagę to, że główny czynnik popytowy, czyli cykl obniżek stóp procentowych, uległ mocnemu wyhamowaniu, możliwe jest wystąpienie przejściowej korekty, jednak w średnim terminie raczej więcej czynników zdaje się przemawiać za wzrostami tego sektora.

A w dłuższym okresie o sytuacji zadecydują stopy czy demografia? Polaków ubywa, a według niektórych analiz realny popyt na cele mieszkaniowe może zostać zaspokojony już w 2028 roku.
– Napływ uchodźców zmienił rynek – potrzeby mieszkaniowe wzrosły. Z drugiej strony wyż demograficzny lat 90., czyli obecni 35-latkowie prawdopodobnie mogą już w dużej mierze posiadać mieszkanie.

Niemniej – paradoksalnie – wyhamowanie cyklu obniżek stóp procentowych może być czynnikiem sprzyjającym popytowi, ponieważ nie opłaca się dalej czekać z zakupem mieszkania, aż „kredyt znowu będzie tańszy a zdolność kredytowa wyższa po kolejnej decyzji RPP”.

Rozmawiał Ireneusz Sudak

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AI uczy się na starych książkach

Sztuczna inteligencja wyczerpała już zasoby internetu zepsutego przez dane wytworzone przez... AI, więc firmy technologiczne sięgają po ostatnie „czyste" źródło wiedzy – stare, drukowane książki.

Piotr Miączyński

Niemieckie antykwariaty i sklepy ze starymi książkami natrafiły na nieoczekiwanego klienta. Firmy rozwijające sztuczną inteligencję zaczęły masowo wykupywać stare wydania, by trenować na nich modele językowe i chatboty. Po zdigitalizowaniu wiele z tych książek jest po prostu niszczonych – pisze serwis Deutsche Welle.

Książki kupowane są paletami

Ten trend występuje w wielu miejscach na świecie. Amerykański serwis 404media rozmawiał z jednym z profesjonalnych antykwariuszy specjalizujących się w sprzedaży książek obcojęzycznych. Ten opowiada że od kwietnia on i inni sprzedawcy zauważyli rekordowy wzrost zainteresowania.

– Mam mieszane uczucia co do tego wszystkiego – stwierdził. Dawniej w dobrym tygodniu sprzedawał około 20 książek. Teraz schodzą one setkami.

Jak to wygląda? Jak przemysł.

Książki są kupowane całymi paletami, na jednej mieści się 800–1200 książek; kupujący w jednym zamówieniu biorą i ponad 10 tysięcy książek. Grzbiety książek są odcinane, aby tytuły można było skanować z prędkością 80–120 stron na minutę, a oryginały są następnie mielone. W ten sposób znikają z rynku również bardzo niszowe pozycje w niewielkich nakładach.

Dodatkowo Uniwersytet Harvarda, we współpracy z Google i Microsoftem, udostępnił blisko milion zdigitalizowanych książek z domeny publicznej w 254 językach – bez konieczności niszczenia oryginałów.

Zrodził się ruch oporu przeciwko karmieniu AI

Trenowanie AI na tekstach wygenerowanych przez AI przypomina robienie kserokopii kserokopii – z każdą kolejną generacją jakość spada, aż w końcu zostaje z tego papka.

Poza tym w ciągu kilku ostatnich lat powstało nagle nowe zjawisko: zatruwanie danych, aby zakłócić pracę modeli AI. Wszystko po to, aby po przyswojeniu pewnych danych model zaczął się mylić lub zachowywać się w niepożądany sposób. To z jednej strony obrona ze strony twórców, z drugiej atak na koncerny AI, które ignorują wszelkiego rodzaju zakazy trenowania na określonych treściach.

Do zatruwania danych w przypadku obrazów służy choćby Nightshade (TheGlazeProject), gdzie mikroskopijne zmiany w pikselach, niewidoczne dla człowieka, sprawiają, że model zaczyna widzieć coś zupełnie innego niż jest na nim w rzeczywistości – np. człowiek widzi krowę na łące, a model „widzi" skórzaną torebkę.

Dane są zatruwane również błędnymi lub zmanipulowanymi metadanymi, które opisują obraz/tekst w sposób celowo błędny („kot" podpisany jako „pies").

Są już badania wykazujące, że wydając ok. 60 dolarów na kampanię publikowania spreparowanych danych można zatruć ok. 0,01 proc. popularnych par obraz/tekst w dużych zbiorach danych.

Koncerny AI mają prosty trik na szukanie

Aby nie wyrzucać pieniędzy w błoto, kupując i skanując te same tytuły po wielokroć, przy zakupach giganci AI korzystają z bazy ISBN, to skrót od International Standard Book Number – numerycznego, identyfikatora książki i kodu kreskowego umieszczanego na tylnej okładce.

Przez lata ISBNdb pomagało sprzedawcom książek, bibliotekom i dystrybutorom zarządzać zapasami oraz wyszukiwać i sprzedawać książki. Na swojej stronie ISBNdb wyjaśnia, że drukowane książki wydane przed 2022 rokiem są idealnym źródłem danych treningowych dla AI, ponieważ nie zawierają tekstu wygenerowanego przez sztuczną inteligencję.

Książki bez ISBN w ogóle nie występują w hurtowych zamówieniach.

Co na to wszystko autorzy?

Andrea Bartz, autorka lekkich i nieco tandetnych thrillerów psychologicznych z feministycznym zacięciem, do tej pory pamięta dzień, kiedy usiadła przed ChatemGPT i zażądała, aby napisał opowiadanie w jej stylu.

To, co wypluł model AI, ją zaskoczyło. Efekt końcowy niepokojąco przypominał jej twórczość.

Bartz po raz pierwszy dowiedziała się, że jej twórczość została wykorzystana do trenowania chatbotów latem 2023 roku, gdy natrafiła na artykuł w „The Atlantic" dotyczący zbioru pirackich książek wykorzystywanych przez Meta i inne firmy AI. Wpisała swoje nazwisko do bazy danych i zobaczyła tam swoje książki. Tekst został wprowadzony do algorytmu bez jej zgody.

Trenowanie AI na tekstach wygenerowanych przez AI przypomina robienie kserokopii kserokopii

Branża literacka chciała powiedzieć stop. Bartz wraz z autorami literatury faktu Charlesem Graeberem i Kirkiem Wallace'em Johnsonem zostali jej przedstawicielami do walki w sądzie. Proces przeciwko firmie Anthropic (tworzącej model Claude) – jak opisuje „The New York Times" – ujawnił, że gigant nielegalnie pozyskał miliony książek.

Sprawa zakończyła się ugodą opiewającą na 1,5 mld dolarów.

„Sędzia, który uznał, że Anthropic naruszył prawa autorskie, pobierając i przechowując setki tysięcy pirackich książek, orzekł jednocześnie, że dopóki książki nie zostały skradzione, wykorzystywanie ich do trenowania programów AI mieści się w ramach dozwolonego użytku (fair use), ponieważ materiał ulega przekształceniu – stanowisko, któremu autorzy i wydawcy stanowczo się sprzeciwiają. Proces pominął wątek zagrożenia, jakie książki generowane przez AI stanowią dla źródeł utrzymania pisarzy" – napisał NYT.

Ugoda obejmuje mniej więcej 500 000 utworów. Anthropic dzięki niej zachował wszystkie modele wytrenowane na tych danych. ●

OGŁOSZENIE

Kraj/34444313

DLA MŁODYCH PIENIĄDZE I KARIERA, DLA STARSZYCH ZDROWIE I RELACJE

Sukces po polsku

Polacy, w zależności od wieku, różnie definiują sukces. Dla młodszych pokoleń, częściej niż dla starszych, oznacza on pieniądze, status i rozwój zawodowy. Generacja X i baby boomers widzą sukces w zdrowiu, odporności psychicznej i dobrych relacjach.

Badanie przygotowane dla Erste Bank Polska jasno pokazuje, że im jesteśmy starsi, tym częściej czujemy się dumni z naszych osiągnięć.

Sukces niejedno ma imię

Z raportu wynika, że rozumienie sukcesu wyraźnie zmienia się wraz z wiekiem. Najmłodsi częściej patrzą na niego przez pryzmat pieniędzy, statusu i kariery. Dla starszych ważniejsze są zdrowie, odporność psychiczna i bliskie relacje (zdrowie i dobra kondycja są miarą sukcesu dla 60 proc. baby boomersów, 47 proc. millenialsów i 45 proc. zetek)

Rezultaty badania pokazują także, że satysfakcja z osiągnięć rośnie wśród Polaków wraz z wiekiem (wysokie poczucie odniesienia sukcesu deklaruje 35 proc. zetek, niespełna 60 proc. osób z pokolenia X i 67 proc. baby boomersów)

Zarabianie ciągle ważne

Młodsze generacje częściej łączą sukces z zamożnością, statusem i karierą. Pieniądze i majątek jako pierwsze skojarzenie z sukcesem wskazuje 24 proc. zetek, 22 proc. millenialsów i 15 proc. baby boomersów. 47 proc. zetek i 45 proc. millenialsów uważa, że w ich otoczeniu sukces mierzy się głównie pieniędzmi. Najmłodsi częściej niż starsi wskazują również awans, własną firmę czy uznanie zawodowe jako ważne oznaki życiowych osiągnięć.

Starszych kuszą lokaty, młodszych inwestycje

Ponieważ badanie pokazało, że respondenci postrzegają sukces także przez pryzmat pieniędzy, zapytaliśmy ich o to, które produkty finansowe wspierają na drodze do osiągnięcia sukcesu. Starsi częściej wskazują lokaty, a młodsi potencjał widzą w funduszach inwestycyjnych oraz IKE/IKZE (lokaty zaznaczyło 29% baby boomersów, fundusze inwestycyjne – 17 proc. millenialsów oraz 16 proc. zetek, a IKE/IKZE – 14 proc. zetek i 12 proc. millenialsów). Niezależnie od wieku najpopularniejsze pozostają konto oszczędnościowe i konto osobiste.

Pokolenia doceniają swoje atuty

Choć pokolenia różnią się w podejściu do sukcesu, badanie pokazuje też, że potrafią docenić swoje mocne strony. Starsi zauważają u młodszych swobodę w korzystaniu z nowych technologii, rozwój kompetencji i otwartość na międzynarodowe środowisko. Młodsi, z kolei, u osób 55+ cenią doświadczenie, życiową mądrość i wytrwałość. To sygnał, że różnice pokoleniowe mogą być nie tylko źródłem napięć, ale też wzajemnej inspiracji.

– Sukces nie ma jednej definicji. Dla młodszych częściej oznacza rozwój zawodowy, pieniądze i poprawę sytuacji materialnej. Dla starszych – zdrowie i dobre relacje. Widać też, że z wiekiem rośnie przekonanie o własnym spełnieniu. Badanie pokazuje jednak nie tylko różnice, ale też potencjał dialogu między pokoleniami. Młodsi wnoszą energię i otwartość na zmiany, starsi – doświadczenie i odporność – mówi Beata Kajcińska, przedstawicielka agencji analityczno-badawczej YOTTA, która zrealizowała badanie.

Analiza objęła przedstawicieli generacji Z (18-29 lat), millennialsów (30-45 lat), generacji X (46-61 lat) i baby boomersów (62 lata +)

O badaniu

Badanie zostało przeprowadzone na ogólnopolskiej próbie n=1096 dorosłych Polaków. Analiza obejmuje postrzeganie sukcesu narodowego, ocenę potencjału Polaków oraz czynniki sprzyjające osiąganiu sukcesu, w tym sposób definiowania sukcesu dziecka w perspektywie najbliższych lat i całego życia. Badanie zrealizowano na reprezentatywnej grupie dorosłych Polaków (18+) w dniach 16–19 marca 2026 roku metodą ankiety internetowej na ogólnopolskim panelu badawczym Ariadna. Przygotowała je agencja analityczno-badawcza YOTTA by Publicis Groupe.

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Konkurs dla maturzystów „Młode Concilium”

Nie redukujmy świata do rywa

Polacy moich marzeń nie opieraliby relacji na zimnej kalkulacji, lecz na szczerości
Relacje nie byłyby sposobem na osiąganie celów, ale wynikałyby z potrzeby na

Gallez-Jansens

Żyjemy w czasach, w których człowieka postrzegamy przez pryzmat oceny ze sprawdzianu, liczby punktów zdobytych w konkursie, frekwencji i ocen w dzienniku, studiów, jakie ukończył, jego pierwszej pracy, zainteresowań, a nawet sposobu, w jaki chodzi i jaką markę butów ma na sobie – to właśnie zdaje się mówić o tym, jaki jest i jaka jest jego wartość. Szkoła to miejsce stworzone dla niewielu osób – tych, które potrafią uczyć się w jej rytmie. Większości z nas, uczniów, wczesne wstawanie tak, aby zdążyć na godzinę ósmą, przychodzi z trudnością. Często w biegu nie zdążamy zjeść śniadania i zaczynamy ten dzień głodni i rozdrażnieni, a jak tylko przekroczymy próg szkoły, zderzamy się z krytyką, zbyt niskimi wynikami i niespełnionymi oczekiwaniami.

Każdy przyswaja wiedzę w innym tempie i na różne sposoby. Część z nas chętnie zamknęłaby się w pokoju i w ciszy czytała oraz powtarzała sobie materiał, inni głośno dyskutowaliby między sobą i uczyli się w grupie, wymieniając się notatkami oraz rozwiązując wspólnie zadania. Są również tacy, którzy z przyjemnością słuchają wykładów, podczas gdy inni potrzebują wszystko ręcznie zapisywać, by dobrze zapamiętać materiał. Niektórzy nauczyciele denerwują się, że uczeń nie przepisuje wszystkiego z tablicy, nie zdając sobie sprawy, że nie każdy z nas jest w stanie skupić się na dwóch czynnościach jednocześnie – przepisywaniu i słuchaniu. Wielu, bardzo wielu z nas odczuwa w szkole wstyd. Towarzyszy nam on często z powodu niewiedzy, tego, że nie nadążamy za materiałem lub popełniamy błędy. Kiedy jesteśmy niewystarczająco przygotowani, czujemy się oceniani – jakby nasza wartość zależała wyłącznie od tego, ile wiemy w danym momencie.

Była studniówka. Bardzo głośna muzyka, tłum ludzi i ten jeden ważny wieczór, który wspomina się całe życie, i zarazem jeden z niewielu, kiedy można zapomnieć o szkole. Wyszłyśmy z koleżanką do łazienki, żeby poprawić makijaż i zrobić kilka zdjęć w lustrze. Stałyśmy, śmiałyśmy się i poprawiałyśmy sukienki, kiedy nagle drzwi się otworzyły. Weszła nasza nauczycielka francuskiego, która uczyła mnie dwa lata wcześniej, zanim odeszła na emeryturę.

– Dziewczyny, jak wam się podoba studniówka? – zapytała z uśmiechem.

– Bardzo, naprawdę jest bardzo fajnie – odpowiedziałyśmy.

– No i co, szybko zleciało to liceum, prawda?

Skinęłam głową, uciekając na chwilę myślami gdzieś indziej. Wspomnienia – te dobre i te złe – mieszały się ze sobą.

– A jakie macie plany? Co zdajecie na maturze?

– Polski rozszerzony, historię i angielski – odpowiedziała moja koleżanka, zanim zdążyłam coś dodać.

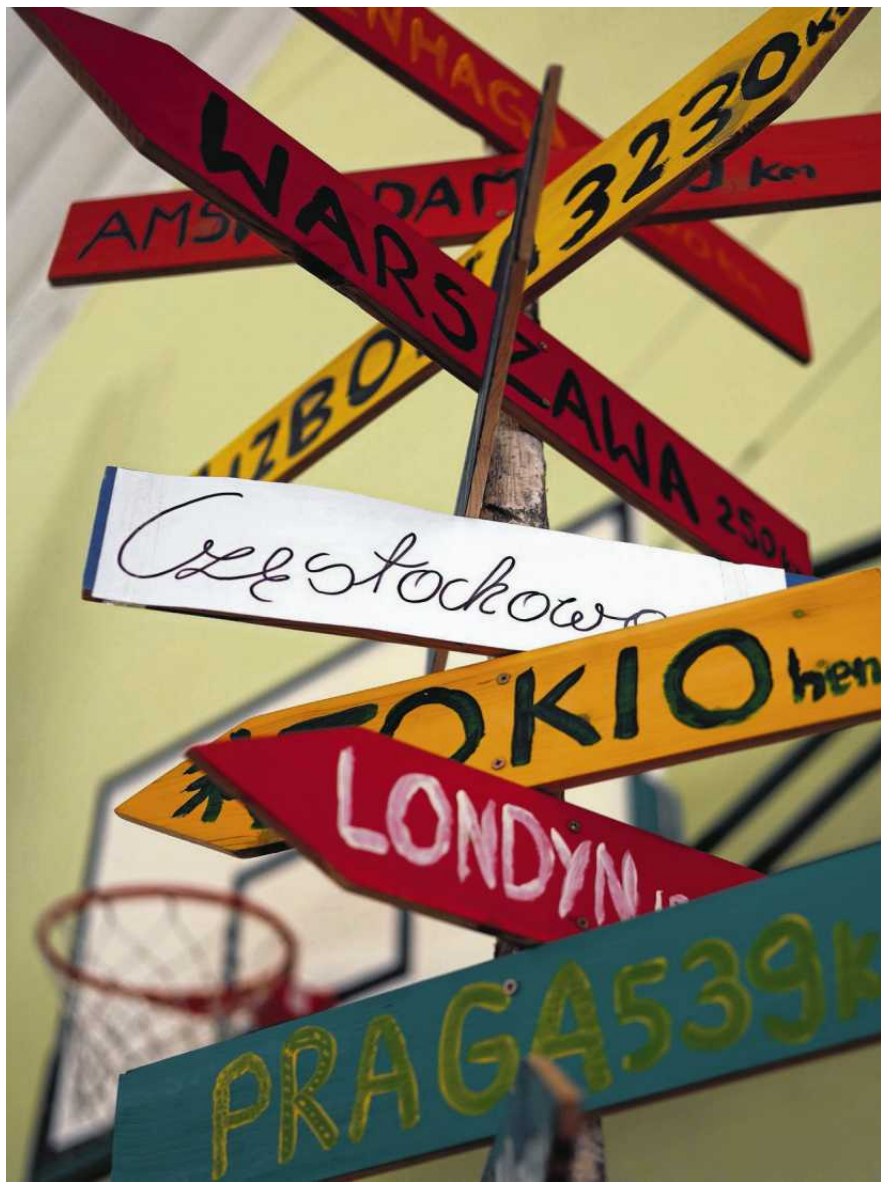

• **Dekoracje na zakończenie roku szkolnego w jednym z częstochowskich liceów**
FOT. GRZEGORZ SKOWRONEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Na jej twarzy pojawiło się lekkie zdziwienie.

– Szkoda... francuski w waszej sytuacji też byłby dobrym wyborem – powiedziała. – Naprawdę szkoda, że go nie zdajecie.

Wtedy poczułam znajome ukłucie w żołądku.

– A ty Julka? – spojrzała na mnie. – Dlaczego nie chcesz zdawać francuskiego?

– Nie czuję się w nim wystarczająco dobra – odpowiedziałam. – I nie potrzebuję go na studiach.

– Myślę, że będziesz żałować tej decyzji – powiedziała z pewnością, która mnie zaskoczyła.

– Nie wydaje mi się – odpowiedziałam ciszej. – Są też inne powody.

– Ale ty, Julka? Z takim nazwiskiem? To aż nie pasuje. Mówię ci, będziesz żałować – powtórzyła.

W takich momentach nie chodzi już o jedną decyzję, ale o to, jak łatwo przypisujemy ludziom oczekiwania i role, często mało wiedząc o ich życiu. Takie sytuacje nie są wyjątkiem. Wręcz przeciwnie, stały się częścią naszej codzienności, jak coś, co po prostu nam towarzyszy. Ocenianie stało się tak naturalnym Ocenianie stało się tak naturalnym odruchem, że nawet nie zauważamy, kiedy przejmuje nad nami kontrolę odruchem, że nawet nie zauważamy, kiedy przejmuje nad nami kontrolę. Wciąga nas to bardziej niż chcielibyśmy się do tego przed sobą przyznać. Rzadko zatrzymujemy się na chwilę i zastanawiamy, co tak naprawdę stoi za cudzymi decyzjami, wyborami czy zachowaniem. Bardzo trafnie ujął to Fiodor Dostojewski w Braciach Karamazow: „Każdy z nas jest winny przed wszystkimi za wszystkich i za wszystko”. Być może właśnie dlatego tak łatwo przychodzi nam ocenianie innych, bo rzadko próbujemy ich zrozumieć.

W rzeczywistości, w której tak wiele opiera się na sztucznym wizerunku i pozorach, autentyczność staje się rzadkością i wartością niezwykle potrzebną

Czynnikiem, który niewątpliwie wpływa na taki sposób myślenia, jest silna potrzeba osiągnięcia sukcesu, obecna w naszym życiu od najmłodszych lat. Nie jest to jednak zjawisko przypadkowe ani jednostkowe. Współcześnie społeczeństwo coraz częściej opiera się na porównywaniu i logice rywalizacji, w której człowiek przestaje być postrzegany jako złożona jednostka, a sprowadzany jest do swoich osiągnięć. Sukces, zwycięstwo i ilość pieniędzy na koncie stały się miarą człowieka. Nie jego wrażliwość, empatia, nie to, w jaki sposób traktuje innych, ale to, czy wygrywa. Przez wygraną rozumie się osiąganie przewagi nad innymi, wysokich wyników, gromadzenie sukcesów oraz uznania opartego na społecznym statusie i dorobku materialnym.

Taki sposób myślenia upraszcza otaczającą nas rzeczywistość, sprowadzając ją do tego, co widoczne i mierzalne. Pomija zaś to, co najtrudniejsze do uchwycenia, czyli emocje, doświadczenia i wewnętrzne przeżycia. W takim świecie łatwo zapomnieć, że człowiek jest człowiekiem, czasami zagubionym, zmęczonym, niepewnym, a czasem po prostu innym, niż zakłada system. Coraz częściej zastanawiam się, dlaczego tak jest i czy musi tak być w przyszłości. Czy praca, szkoła, społeczeństwo i my sami musimy nieustannie poruszać się w trójkącie bermudzkim porównywania, oceniania i presji?

Gdyby świat mógł funkcjonować inaczej, jacy byliby Polacy, o jakich marzę? Przede wszystkim, nie byliby idealni. Idea doskonałości sama w sobie dla mnie nie istnieje. Człowiek powinien być totalny, znać swoją ciemną i jasną stronę. Nie chodzi również o ludzi bez wad, którzy nie popełniają błędów, zawsze pewnych siebie z uśmiechem na twarzy. Też nie o takich, którzy są nieomylni, nie mają słabości i nigdy nie odczuwają zmartwienia. Chciałabym, żeby Polacy mieli charakter, świadomość siebie i własnych wyborów. Byli tymi, którzy wiedzą, do czego dążą, i potrafili pozostać wierni sobie i swoim wartościom.

A najważniejsze jest to, aby nie zakładali przed światem masek i nie gonili za wynikami kosztem tego, kim naprawdę są. W rzeczywistości, w której tak wiele opiera się na sztucznym wizerunku i pozorach, autentyczność staje się rzadkością i wartością niezwykle potrzebną. Polacy moich marzeń budowaliby relacje w zupełnie inny sposób. Nie opieraliby ich na zimnej kalkulacji, lecz na szczerości i wzajemnym zrozumieniu. Człowiek nie musiałby udowadniać, swojej wartości, aby być akceptowanym i rozumianym, ponieważ byłby dostrzegany takim, jakim jest naprawdę. Relacje nie byłyby sposobem na osiąganie celów, ale wynikałyby z potrzeby najprawdziwszej bliskości. W takim społeczeństwie większą wartość miałoby to, co niewidoczne na pierwszy rzut oka. Bardzo trafnie oddaje to myśl z Małego Księcia: „najważniejsze jest niewidoczne dla oczu”. Polacy moich marzeń ro-

• **Teksty w dziale Opinie wyrażają poglądy autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji**

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

lizacji i ocen

i wzajemnym zrozumieniu.
ajprawdziwszej bliskości

zumieliby, że to, co naprawdę kształtuje człowieka, często nie mieści się w ocenach i formalnych osiągnięciach.

Podobnie w edukacji, większe znaczenie miałby nie sam wynik, lecz proces dojścia do niego, rozwój, sposób myślenia i zdolność wyciągania wniosków. To one, a nie jednorazowy rezultat, pokazują rzeczywisty potencjał człowieka. W takim systemie wyjątkowo ważna staje się zmiana podejścia do błędu, od którego w szkole wiele zależy. Obecnie jest on równoznaczny z porażką, zamiast być elementem procesu poszerzania wiedzy. Jak głosi łacińska sentencja „Errare humanum est", czyli „błądzić jest rzeczą ludzką". W świecie Polaków moich marzeń błąd traktowany by był jak naturalny etap, który pozwala się rozwijać i uczyć.

Takie podejście zmieniałoby również to, w jaki sposób funkcjonuje instytucja szkoły. Nie byłaby ona miejscem, w którym uczeń odczuwa ciągłą presję i rywalizację, lecz przestrzenią do rozwijania swoich umiejętności i talentów. Zniknęłoby poczucie, że błąd jest czymś złym, a pojawiłoby się zrozumienie, że proces uczenia się wymaga czasu i indywidualnego tempa. W efekcie polepszyłyby się relacje między uczniami. Zamiast porównywania się i rywalizacji, rozwinęłaby się współpraca oraz wzajemne wsparcie. Uczeń nie musiałby obawiać się, że jego trudności zostaną zignorowane lub odebrane jako słabość, ponieważ byłyby one traktowane jako naturalna część rozwoju, wspólna dla każdego człowieka. Nauczyciel w takim systemie nie byłby postrzegany jako obiekt zmartwień i źródło strachu, lecz jako autorytet, mentor i ktoś budzący zaufanie. Nie pełniłby jedynie roli osoby oceniającej, lecz stawałby się przewodnikiem, który pomaga odnaleźć uczniowi mocne strony. Dzięki temu edukacja nie byłaby już jedynie narzędziem selekcji, lecz przestrzenią, w której rozwija się indywidualny potencjał człowieka.

Polacy moich marzeń potrafiliby odnajdywać wartość w codziennych, zwyczajnych momentach, zamiast nieustannie analizować je przez pryzmat kosztów, efektów czy opinii innych. Wypicie kawy w małej kawiarni nie byłoby dla nich kolejnym punktem do odhaczenia ani chwilą ukrytego porównywania się z innymi, lecz momentem, w którym świat na chwilę przestaje być systemem ocen. Para unosząca się nad filiżanką byłaby jak delikatna zasłona oddzielająca ich od presji wyników i oczekiwań. Podobnie spotkania z bliskimi nie byłyby mierzone czasem ani „opłacalnością". Nie istniałoby w nich napięcie, że trzeba być gdzie indziej, szybciej, lepiej. Rozmowa nie byłaby transakcją emocji ani wymianą wrażeń pod ocenę, lecz przestrzenią, w której człowiek przestaje być wynikiem, a staje się obecnością. Relacje przypominałyby światło zapalone w oknie po zmroku – nie po to, by coś udowadniać, ale by dawać poczucie, że ktoś po prostu jest. Spacer nie byłby obowiązkiem, kolejnym zadaniem do wykonania, lecz chwilą, w której rzeczywistość przestaje być tabelą do porównań, a zaczyna być doświadczeniem. W codzienności więcej byłoby obecności niż pośpiechu, więcej patrzenia niż oceniania, więcej życia przeżywanego niż rozliczanego. To, co dziś często ginie w natłoku wyników i oczekiwań, stałoby się najważniejsze, zwykłe chwile, które w rzeczywistości okazują się tym, co najbardziej ludzkie.

Polacy moich marzeń byliby odpowiedzią na doświadczenia i obserwacje młodego pokolenia, które coraz wyraźniej dostrzega ograniczenia świata opartego wyłącznie na rywalizacji, porównywaniu i ocenie. Nie oznaczałoby to całkowitego odrzucenia ambicji czy dążenia do sukcesu, lecz zmianę ich znaczenia – z konkurowania z innymi na rozwój własny. Taka zmiana wynikałaby z potrzeby bardziej świadomego życia i lepszego rozumienia siebie oraz innych, a nie z pobudek idealistycznych. Dzięki temu mogłoby powstać społeczeństwo, w którym człowiek nie jest sprowadzany do wyniku, lecz postrzegany jako złożona jednostka posiadająca emocje, doświadczenia i własną historię. Być może właśnie w tym kierunku zmierza przyszłość? W stronę rzeczywistości, w której nie wygrywa się z innymi, lecz odzyskuje się siebie. ●

Julia Gallez-Janssens

Julia Gallez-Janssens

• jest maturzystką, absolwentką XXIV Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana K. Norwida w Warszawie. W lipcu 2026 r. zwyciężyła w ogólnopolskim konkursie dla maturzystów „Młode Concilium", ogłoszonym z inicjatywy Concilium Civitas i Związku Nauczycielstwa Polskiego. Przedrukowujemy jej zwycięski esej.

Tekst ukazał się także w Almanachu Concilium Civitas 2026/2027. Publikacja Almanachu towarzyszy dorocznemu warszawskiemu spotkaniu Concilium Civitas – wspólnoty polskich profesorów nauk społecznych pracujących na zagranicznych uniwersytetach.

Tytuł od redakcji.

Polacy naszych marzeń

• Oprócz Julii Gallez-Janssens w tegorocznym konkursie na esej „Polacy moich marzeń" wyróżnieni zostali:

• **2. miejsce** – Natalia Schab, XXX Liceum Ogólnokształcące im. ks, Jana Twardowskiego w Lublinie, Strzyżewice

• **3. miejsce** – Tomasz Żurawski, II Publiczne Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marii Konopnickiej w Opolu, Prudnik

• **4. miejsce** – Wiktoria Wojciechowska – I Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Unii Europejskiej w Zamościu, Tomaszów Lubelski

• **5. miejsce** – Zofia Anna Warszawska-Zawisza, Saska Szkoła Realna w Warszawie

• **6. miejsce** – Oliwier Świderski, Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych im. Witolda Pileckiego w Gdyni

• **7. miejsce** – Martyna Bartusch, 3 Liceum Ogólnokształcące w Gdyni

• **8. miejsce** – Mikołaj Łotysz, Liceum Ogólnokształcące „Liceum w Chmurze" w Poznaniu, Wilkowice

• **9. miejsce** – Paula Dutkiewicz, I Liceum w Chmurze

• **10. miejsce** – Magdalena Burek, I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Busku-Zdroju oraz Szymon Romanów, Saska Szkoła Realna w Warszawie ●

Małgorzata Skowrońska

Państwo nie może dzielić obywateli na lepszych i gorszych

Rodzina Jerzego Ziobry miała prawo walczyć o wyjaśnienie śmierci bliskiej osoby. Problem zaczął się wtedy, gdy po jednej stronie tego sporu stanął aparat śledczy, kierowany przez syna zmarłego. I właśnie to powinno być najważniejszą lekcją z procesu, który trwał dwie dekady.

Po 20 latach zakończył się proces, w którym rodzina Ziobrów oskarżała lekarzy o śmierć Jerzego Ziobry. W Sądzie Okręgowym w Krakowie zapadły wyrok uniewinniający trzech lekarzy, a wobec czwartego orzekający przedawnienie.

Ten proces od dawna przestał być wyłącznie sprawą czterech lekarzy i rodziny Jerzego Ziobry. Stał się testem dla państwa, a ten egzamin polskie państwo oblało. Nie dlatego, że rodzina przez dwie dekady dochodziła swoich racji, do czego miała prawo. A także nie dlatego, że domagała się kolejnych opinii czy podważała wcześniejsze ustalenia. Każdy obywatel powinien mieć możliwość wykorzystania wszystkich przewidzianych przez prawo środków. Problem zaczął się, gdy jedną ze stron tego sporu został urzędujący minister sprawiedliwości i prokurator generalny. W takim wypadku nie wystarcza działać zgodnie z literą prawa. Trzeba jeszcze usunąć wszelkie wątpliwości, że aparat państwa mógłby zostać wykorzystany do prowadzenia prywatnej sprawy wysoko postawionego urzędnika państwowego.

Prokuratura kierowana przez Zbigniewa Ziobrę angażowała się przez lata w postępowanie dotyczące śmierci jego ojca

Tak się niestety nie stało. Przez lata prokuratura kierowana przez Zbigniewa Ziobrę angażowała się w postępowanie dotyczące śmierci jego ojca. Zamawiano kolejne ekspertyzy, sięgano po zagranicznych biegłych, proces trwał dziewięć lat w drugiej instancji, a na samą opinię z Lozanny sąd czekał prawie cztery lata. Z „Raportu Bodnara" wynika, że jeszcze przed ostatnią ekspertyzą wydatki państwa sięgnęły blisko 890 tys. zł. Ostatecznie rachunek przekroczył milion.

Nie chodzi o samą kwotę. Milion złotych nie jest dziś największym problemem tej sprawy. Znacznie ważniejsze jest pytanie, ilu obywateli mogłoby liczyć na równie wielką determinację państwa. Ilu doczekałoby się zagranicznych opinii, wieloletnich postępowań i tak ogromnego zaangażowania instytucji publicznych. Odpowiedź nie jest dla nas, zwykłych obywateli, optymistyczna.

Nie ma znaczenia, czy Zbigniew Ziobro wydawał komukolwiek polecenia. Już sam fakt, że jako minister sprawiedliwości i prokurator generalny nie wyłączył się ze sprawy dotyczącej własnego ojca, pozostawił cień, którego nie udało się rozproszyć przez kolejne lata. W państwie prawa liczy się nie tylko bezstronność, ale też zaufanie obywateli do tego, że zostaną równo potraktowani.

Jest jeszcze druga strona tej historii. Przez dwadzieścia lat czworo lekarzy chodziło z piętnem oskarżeń o spowodowanie śmierci człowieka. Trzech zostało prawomocnie uniewinnionych. Wobec czwartego postępowanie zakończyło się umorzeniem z powodu przedawnienia po uchyleniu wcześniejszego uniewinnienia. Bez względu na ocenę ich decyzji medycznych zapłacili ogromną cenę zawodową i osobistą. A państwo przez dwie dekady nie potrafiło odpowiedzieć na pytanie, czy rzeczywiście popełnili przestępstwo. To chyba najbardziej gorzki finał tej sprawy.

Wyrok zamknął proces, ale nie zamknął dyskusji o standardach sprawowania władzy. Prawdziwa miara państwa prawa nie ujawnia się wtedy, gdy rozstrzyga sprawę zwykłego obywatela. Ujawnia się wtedy, gdy musi rozstrzygnąć sprawę człowieka, który sam stoi na jego czele.

Obserwuję ten proces od 20 lat, na łamach „Wyborczej" relacjonowaliśmy każdy odcinek tej tragicznej historii (przede wszystkim piórem Jarosława Sidorowicza, a końcówkę procesu – Mileny Kuchni). Współczuję rodzinie Jerzego Ziobry – śmierć bliskiej osoby zawsze jest traumą bez względu na upływ czasu. Współczuję też lekarzom, którzy przeszli gehennę.

Dobrze wyraził to prof. Jacek Dubiel, który wówczas kierował oddziałem, na którym leczono ojca Zbigniewa Ziobry. Profesor, dziś kardiochirurg na emeryturze, tuż przed zakończeniem procesu mówił: – Jedną trzecią mojego życia zawodowego poświęciłem tej sprawie. Jestem dziś na końcu swojej drogi. I życiowej, i zawodowej. Pani Kornicka-Ziobro pisze w swoim oświadczeniu, że cierpi. Z pełną świadomością mogę państwa zapewnić, że lekarze też cierpią. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Jednym z głównych oskarżeń wobec serialu jest to, że tłumaczy on historię, a nie ją opowiada. Jest dydaktyczny. Ale czy dobry?

Familijny „Domek na prerii”

OPOWIEŚĆ O AMERYKAŃSKIEJ NIEWINNOŚCI

Marta Górna

W tym serialu podbijanie Dzikiego Zachodu odbywa się niemal bezboleśnie, jak w westernach z lat 50.

Nikt nikogo nie skalpuje, nie ciągnie końmi, nie ma publicznych egzekucji. Masakry białych przez rdzennych mieszkańców Zachodu wspomniane są jako potworności z odległej przeszłości. Wojna secesyjna jest równie dalekim wspomnieniem.

Może ma to sens? Teraz, w czasie prezydentury Donalda Trumpa, pamięć historyczna stała się elementem wojny kulturowej. „Domek na prerii”, familijny serial z ogromną oglądalnością, może być bezpiecznym miejscem do rozmawiania o historii – w tym także jej mniej chlubnych momentach.

BEZKRWAWY ZACHÓD

Rodzina Ingallsów pokonuje trasę z Wisconsin do Kansas (to ok. 1,3 tys. km) prawie suchą stopą, nie licząc dramatycznej przeprawy przez rzekę. W nowym „Domku na prerii” Zachód jest bezkrwawy. Liczący osiem odcinków serial serwisu Netflix to nowa ekranizacja powieści dla dzieci autorstwa Laury Ingalls Wilder, która napisała dziewięć książek o swoim dzieciństwie, dojrzewaniu i dorosłości na Dzikim Zachodzie w jego pełnym rozkwicie i już u schyłku, czyli pod koniec XIX wieku.

Seria to jeden z fundamentów amerykańskiej kultury, choć była krytykowana za nonszalanckie podejście do tematu zagarnięcia przez białych ziemi Osedżów z Kansas. W nowym „Domku na prerii” ten wątek jest przerobiony, nomen omen, na nowo, po netfliksowemu. Ale nawet w świeżym wydaniu wciąż jest to opowieść o amerykańskiej niewinności.

Myśl przewodnia serialu? Warto być przyzwoitym. W USA trwa już debata, czy ten „Domek na prerii” aby nie zapędził się w poprawianiu historii. Rodzina Ingallsów jest w nim pokazana jako familia sympatycznych naiwniaków, którzy nie zdają sobie sprawy z tego, że ziemia, którą chcą zająć, jest cudzą własnością.

Konserwatyści zarzucają serialowi, że jest za bardzo *woke* – biali pionierzy przedstawieni są jako kolonizatorzy, Osedżowie zaś zbyt mocno wyeksponowani.

Liberałowie narzekają, że serial nie jest wystarczająco odważny. A historia Dzikiego Zachodu jest w „Domku na prerii” przedstawiona z białej perspektywy, uładzona i pozbawiona okrucieństwa. Jednym z głównych oskarżeń jest to, że serial tłumaczy historię, a nie ją opowiada. Jest dydaktyczny. Ale czy dobry?

NIE WARIAT, LECZ BOHATER

W książkach i ich ekranizacjach (np. słynnym, emitowanym w latach 1974-83 serialu „Domek na prerii”) na Dziki Zachód patrzymy oczami Laury (Alice Halsey), najmłodszej córki Ingallsów.

W nowym serialu poznajemy ją jako wczesną nastolatkę. Ma około 12 lat i w swojej pierwszej scenie próbuje ustrzelić z procy królika. Laura, jak na dziecko wychowywane w brutalnych czasach, ma całkiem szczęśliwe dzieciństwo. Ojciec (Luke Bracey) ją ubóstwia. Sam jest marzycielem, w poszukiwaniu lepszego życia i darmowej ziemi ciągnie swoją rodzinę na Zachód, do miasteczka Independence, choć plan ma niezbyt przemyślany. Wierzy, że nie ma problemu, którego nie da się rozwiązać wesołą grą na skrzypkach.

Tak naprawdę, jak wielu pionierów, ucieka przed przeszłością. W jego przypadku – szczególnie bolesną.

Starszy brat Charlesa, George, w wieku 13 lat uciekł z domu, by być doboszem w armii Unii. Wojna i syndrom stresu pourazowego wyniszczyły go i wpędziły w alkoholizm. George jako dorosły mężczyzna biega po wsi w za małym mundurze ze swojej młodości. W jednej ze scen nowego „Domku na prerii” Charles myśli współcześnie. Chce zawieźć brata do szpitala dla weteranów, gdzie ktoś będzie mógł mu pomóc. Sprzeciwia się temu ojciec. W końcu George nie jest wariatem, ale bohaterem.

Laura ma też matkę, Caroline (Crosby Fitzgerald), która dla Charlesa i wiecznej niepewności zostawiła majętną rodzinę i przewidywalnego, lecz pewnego absztyfikanta. No i starszą siostrę, Mary (Skywalker Hughes), najmniej interesującą postać serialu: dziewczynę zaczytaną w klasyce XIX-wiecznej literatury, ale wiecznie skwaszoną i zazdrosną o uwagę ojca.

Laura w Kansas teoretycznie dowiaduje się, że nie do wszystkich należy biec z sercem na dłoni. Ale czy na pewno? Miejscowy ochlej Edwards (Warren Christie), którego żona i córki zmarły na cholerę, okazuje się szlachetnym bohaterem, sąsiadka Good Eagle (Wren Zhawenim Gotts) z plemienia Osedżów – materiałem na jej najlepszą przyjaciółkę. Najczarniejszym charakterem w „Domku na prerii” jest Jemma James (Mary Holland), lokalna bigotka i żona przedsiębiorcy kolejowego. Lekarzem w miasteczku jest heroiczny czarny doktor Tan (Jocko Sims). To poprawka Netfliksa – w książkach Tan był heroiczny, ale biały.

Jeśli są konflikty, to międzyludzkie. Nie na tyle poważnie, by ktoś skończył z dziurą w brzuchu albo tomahawkiem w głowie. Serial jest produkcją familijną, daleko mu więc do brutalności i na-

▲ **Rodzina Ingallsów: (od lewej) Skywalker Hughes jako Mary, Crosby Fitzgerald jako Caroline, Alice Halsey jako Laura i Luke Bracey jako Charles**
FOT. ERIC ZACHANOWICH/NETFLIX

eprasa.pl 1a1cffaaf6

turalizmu „Świtu Ameryki", westernowej rewelacji Netfliksa z ubiegłego roku. Tutaj wszystko da się rozwiązać wygłoszonym drżącym głosem przemówieniem małej dziewczynki. A każdą tragedię da się przetrwać, jeśli rodzina trzyma się razem. Bo, jak mówi w jednej ze scen siostra Laury, Mary – rodzina jest wszystkim.

KONFLIKT WIDZIANY OCZAMI DZIEWCZYNKI

Jest jednak w nowym „Domku na prerii" coś, co sprawia, że trudno się od tego serialu oderwać. Niewinność Laury, jej przekonanie, że z każdym można się zaprzyjaźnić – to odświeżające.

Konflikt białych i Osedżów widziany oczami małej dziewczynki wydaje się mało skomplikowany. Dlaczego wszyscy nie mogą mieszkać na tej samej ziemi w zgodzie?

Serial nie odpowiada na to pytanie. Dopiero w ostatnich odcinkach jego twórcy poświęcają nieco czasu wątkowi umowy z amerykańskim rządem zawartej w 1865 roku. Wówczas Osedżowie pod dużą presją federalnych podpisali traktat i sprzedali osadnikom ziemię swoich ojców. Sami mieli przeprowadzić się na tereny dzisiejszej Oklahomy.

W tej produkcji robią to niechętnie, ale zachowują godność, co jest podkreślone. Charles, ojciec Laury, wreszcie zaczyna rozumieć, że ziemia, na której zbudował tytułowy domek, nigdy nie należała do niego. Wygłasza nawet na ten temat płomienne przemówienie.

Dziennik „Osage News", tworzony przez i dla Narodu Osedżów, podkreśla, że po raz pierwszy ich lud stał się pełnoprawnym bohaterem opowieści o przesiedleniu. Ma swój język, tożsamość i własną perspektywę. Jego przedstawiciele doceniają, że twórcy nowego „Domku na prerii" zaprosili do współpracy konsultantów z plemienia, nie potraktowali rdzennej kultury jedynie jako tła do opowieści o białych pionierach. „Guardian" dorzuca, że nowy „Domek na prerii", owszem, pokazuje mechanizmy wykluczenia na Dzikim Zachodzie, ale robi to grzecznie, pomijając faktyczne okrucieństwo. Gra na nostalgii.

W nowym serialu sąsiedzi Ingallsów są Osedżami. William Mitchell (Meegwun Fairbrother) pracuje jako tłumacz dla białych i swoich, jego wychowana przez misjonarzy żona White Sun (Alyssa Wapanatâhk) jest znawczynią literatury. Czy ich perspektywa jest jednak kluczowa? Miałam wrażenie, że znaleźli się tu po to, by twórcy mogli skreślić na swojej liście słowo „postępowe".

▶ **Alice Halsey jako Laura oraz Wren Zhawenim Gotts jako Dobry Orzeł. W USA trwa debata, czy ten „Domek na prerii" aby nie zapędził się w poprawianiu historii** FOT. ERIC ZACHANOWICH/NETFLIX

◀ **Na Dziki Zachód patrzymy oczami Laury (Alice Halsey). Poznajemy ją, gdy próbuje ustrzelić królika** FOT. ERIC ZACHANOWICH/NETFLIX

Osiem odcinków nowego „Domku na prerii" do obejrzenia w serwisie Netflix.

W czasie prezydentury Donalda Trumpa pamięć historyczna stała się elementem wojny kulturowej. „Domek na prerii", familijny serial z ogromną oglądalnością, może być bezpiecznym miejscem do rozmawiania o historii

CIEKAWSKA I BEZCZELNA

W amerykańskich widzach nowość na pewno wywołuje nostalgię. Pierwsza telewizyjna ekranizacja „Domku na prerii" była jednym z najpopularniejszych seriali w historii tamtejszej telewizji – przez całą emisję oglądało go średnio 18 milionów Amerykanów. Serial zdobył cztery statuetki Emmy i trzykrotnie nominowany był do Złotych Globów. Pokolenie lat 70. dorastało wraz z Laurą, w którą wcielała się Melissa Gilbert w roli swojego życia.

Czy to pokolenie będzie dorastało z nową Laurą? Ta jest ciekawska, czasami bezczelna. 12-letnia Alice Halsey ma urok, którym można porwać widzów. Szczególnie dobra jest w scenie, w której wpada do domu i widzi dwóch młodych wojowników z plemienia Osedżów plądrujących kredens jej marki. Caroline i Mary trzęsą się ze strachu w kącie, Laura próbuje wojowników zagadać, ugościć ich chlebem kukurydzianym. Tak pozbawia ich niebezpiecznej broni: gniewu i frustracji.

To interesująca postać, ciekawsza niż wszystkowiedząca Enola Holmes, która pewnie rzuciłaby się na Osedżów z krzesłem. Ale „Domek na prerii" poza tym, że jest sprawną opowieścią obyczajową, w której wszystkie niewygodne wątki są przemilczane, albo opowiedziane szeptem, powstał też chyba nieco za późno.

Nie tylko „Świt Ameryki" zmienił w ostatnich latach reguły gry w opowiadaniu o Dzikim Zachodzie. Wcześniej powstało rewelacyjne „Godless", jeszcze wcześniej wybitne „Deadwood", Taylor Sheridan zrealizował „1883", a doskonała „Angielka" z Emily Blunt do dziś siedzi mi w głowie.

„Domek na prerii" w takiej formie, w jakiej podał klasyczną opowieść Netflix, cofa amerykańską telewizję o kilka kroków. Piszę to specjalnie, bo myślę o „Prawdziwym męstwie" Coenów. Tam Rooster Cockburn mówi, że zawsze idzie do tyłu, kiedy się cofa, i muszę powiedzieć, że myślałam o tym cytacie w czasie seansu „Domku na prerii" nieco za często. Co nie oznacza, że nie obejrzę sezonu 2. – Netflix ogłosił, że powstanie już w marcu, prawie cztery miesiące przed premierą pierwszej odsłony. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Kraj/34444940

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Witamy w Polsce

Cykl Witamy w Polsce tworzy zespół kilkudziesięciu reporterów „Wyborczej" pracujących w redakcjach w całym kraju.

PĘTLA

Gdy dron namierza ciało Wiktorii, matka Aleksandra wrzuca telefon do pieca. Policjanci przez rok analizują billingi, ślady DNA, podsłuchy. Próbują zrozumieć, co wydarzyło się w lesie pod Nowym Tomyślem.

PIOTR ŻYTNICKI

Niepokój pojawia się po zmroku. Katarzyna próbuje dodzwonić się do córki. Włącza się poczta. Krąży autem po wsi, mija brzozowy młodnik.

Przed północą unosi się tam dron z kamerą termowizyjną. Operator zauważa ludzką sylwetkę. Na miejscu policja, straż, światła. Nie wpuszczają dalej.

Wiktoria leży kilka metrów od leśnej drogi, którą jej matka jechała kilka godzin wcześniej.

NIEWYSŁANY SMS

Jest 3 marca 2025 roku. Katarzyna odbiera 13-letnią córkę ze szkoły. Po południu Wiktoria wychodzi na spacer. Chce zadzwonić do chłopaka. Nagrywa mu wiadomość: idzie na spotkanie z Aleksandrem, czternastolatkiem z tej samej wsi. Ma jej pokazać e-papierosa.

Od wyjścia Wiktorii z domu mija pięć godzin. Jej telefon milczy, rodzice zgłaszają zaginięcie. Z komisariatu dzwonią do ojca dwóch braci: Aleksandra i Mateusza. Mężczyzna zapewnia, że synowie nie widzieli Wiktorii.

Szukają jej służby. Ciało leży brzuchem do ziemi, z pętlą na szyi, przywiązaną do młodej brzozy. Pierwszy na miejscu jest ratownik medyczny. Odcina sznur i obraca ciało na plecy. Pod nim leży telefon. Na tym etapie najbardziej oczywista wydaje się jedna wersja – samobójstwo.

Katarzyna widzi córkę dopiero po pięciu dniach, podczas pożegnania przed pogrzebem. Na cmentarzu obiecuje Wiktorii, że nie odpuści, dopóki nie wyjaśni jej śmierci.

Policjanci z Nowego Tomyśla ustalają, że nie zostawiła listu pożegnalnego. Sprawdzają jej telefon. Nie ma śladu myśli samobójczych. Jest plan spotkania z Aleksandrem.

Znajdują wiadomość od chłopaka – wysłaną już po jej wyjściu z domu – że nie mogą być przyjaciółmi. Jest też niewysłana wiadomość – ciąg przypadkowych znaków.

ONI MNIE ZABIJĄ

Wiktoria chodziła do szóstej klasy. Zawsze informowała, gdzie jest. Miała chłopaka z sąsiedniej wsi, starszego o cztery lata. Niedawno ogłosili, że są parą. Rodzice Wiktorii go lubili.

Katarzyna nie wierzy w samobójstwo. Mówi, że Wiktoria nie miała powodów i nie była do tego zdolna. Bała się bólu. Płakała, gdy skręciła palec w szkole. A tu ktoś rozważa, że mogła się powiesić – na pniu młodej brzozy, choć obok są drzewa z mocnymi konarami.

Gdy znaleziono ciało, wykrzyczała, że to wina braci S.

Wraca do wydarzeń, które poprzedziły śmierć córki. Najpierw przyjechała policja – otrzymali zgłoszenie, że Wiktoria miała pomawiać Mateusza, starszego z braci. W tym czasie była w szkole. Po powrocie się rozpłakała: – Jeśli to się wyda, oni mnie zabiją.

Powiedziała, że 17-letni Mateusz wysłał jej wiadomość z seksualną propozycją. Odrzuciła ją. Informacja zaczęła jednak krążyć, dotarła do jego matki, która poszła na policję bronić dobrego imienia syna.

Katarzyna pojechała z córką na komisariat. Zapis korespondencji potwierdzał wersję Wiktorii. Policjant przeczytał wydruki, obiecał, że ktoś się odezwie. Minęły trzy miesiące – nikt nie zadzwonił.

Policjanci przesłuchują braci już po śmierci Wiktorii. Starszy, Mateusz, twierdzi, że ostatni raz widział Wiktorię rano w szkolnym autobusie. Aleksander potwierdza, że kontaktowała się z nim w sprawie e-papierosa. Zaprzecza, by się spotkali.

DNA NA SZNURZE

Pierwsze potwierdzenie, że to mogło nie być samobójstwo, daje lekarka medycyny sądowej. Stwierdza, że przyczyną zgonu Wiktorii było uduszenie gwałtowne. Dodaje: „nie można wykluczyć udziału osób trzecich".

Ciało Wiktorii znaleziono o godz. 23.50. Nie żyła już od trzech do sześciu godzin. Telefon przestał się logować do sieci o godz. 18.30.

Na jednej z części sznura policjanci zabezpieczają materiał biologiczny. Biegły wskazuje, że to DNA Wiktorii i mężczyzny z rodziny S. Może to być Mateusz albo Aleksander. Nie jest w stanie rozstrzygnąć.

Na remizie strażackiej wisi kamera. Na nagraniu Aleksander jedzie rowerem w stronę miejsca śmierci Wiktorii. Rozmawiają ze świadkami, którzy widzieli go w drodze powrotnej. Zapamiętali to spotkanie, bo powiedział „dzień dobry". Wcześniej tego nie robił.

We wsi mówią o braciach: zamknięci, zdystansowani. Obaj powtarzali klasy. Aleksander chodził do tej samej, co Wiktoria. Jest rosły i barczysty, wygląda na starszego niż 14 lat.

– Jak to chłopacy, czasem broili – mówią mieszkańcy. Dodają, że rodzice zostawiali braciom dużo swobody. Zdarzyło się, że strzelali z wiatrówki do okna.

Policjanci zwracają uwagę na trudne warunki życia rodziny S. Matka nie pracuje, ojciec utrzymuje rodzinę – zarabia przy wyrębie lasu. Bracia mają bliższy kontakt z wujkiem niż z rodzicami. To on daje Aleksandrowi alibi na popołudnie, gdy zaginęła Wiktoria. Twierdzi, że razem naprawiali motor.

JAK ZGINĘŁA WIKTORIA

Po pięciu miesiącach policjanci z Nowego Tomyśla dochodzą do ściany. Sądzą, że Aleksander ma związek ze śmiercią Wiktorii, ale nie są w stanie tego udowodnić.

Śledztwo przejmuje komenda wojewódzka z Poznania. Jedni podejrzewają, że Aleksander zabił Wiktorię. Inni dopuszczają scenariusz, w którym był w lesie tylko po to, by przekazać jej sznur. Biorą też pod uwagę wersję, że za jej śmiercią stoi ktoś inny, choć nic na to nie wskazuje.

Działania policjantów koordynuje prokurator Łukasz Wawrzyniak. Powstaje druga opinia sądowo-lekarska. Brak jednoznacznych wniosków. Śledczy decydują się na eksperyment procesowy – ratownik medyczny z użyciem manekina odtwarza ułożenie ciała. Biegli z Zakładu Medycyny Sądowej w Poznaniu stwierdzają: „Nie można z wymaganą pewnością wykluczyć zadzierzgnięcia i udziału osób trzecich".

Zadzierzgnięcie oznacza zaciśnięcie pętli wokół szyi pod wpływem napięcia. Może ją napinać działanie innej osoby. Na ciele Wiktorii nie ma obrażeń wskazujących wyraźnie, że się broniła lub walczyła. Nie oznacza to jednak, że nie doszło do przemocy – była słabsza fizycznie, mogła zostać zaskoczona. Miała otarte kolana.

Policjanci rozważają także odurzenie. Jedna z hipotez zakłada, że Aleksander mógł poczęstować Wiktorię e-papierosem, w którym znajdowała się inna substancja. Badania toksykologiczne nie wykazały obecności alkoholu ani środków odurzających. Niektóre substancje mogą jednak nie zostawić śladu.

Wracają do niewysłanej wiadomości w telefonie Wiktorii – ciągu przypadkowych znaków. Nie wiedzą, kiedy powstała. Nie ustalili też, dlaczego telefon przestał działać. Analizują także wiadomość od Aleksandra. Mógł ją wysłać, gdy Wiktoria już nie żyła.

ZAGINIONY TELEFON

Sąd zgadza się na podsłuchy rozmów telefonicznych braci i ich rodziny.

W nagraniach pojawia się temat śmierci Wiktorii, ale nie pada przyznanie do zabójstwa. Z podsłuchów wynika jednak, że Aleksander może wiedzieć więcej, niż ujawnił. Wujek namawia go, by się zgłosił na komendę. Śledczy ustalają, jaką wersję wydarzeń zamierza przedstawić. Ma przyznać, że był w lesie, znalazł jej ciało, spanikował i uciekł. Ma też mówić o ciemnym samochodzie wyjeżdżającym z lasu.

Policjantom nie zgadza się numer IMEI telefonu, który Aleksander przekazał im do analizy. Wcześniej karta SIM znajdowała się w innym aparacie, ale przestał się logować do sieci. To wygląda na świadome utrudnianie śledztwa. Nie wiedzą tylko, co chciał ukryć. Jadą na przeszukanie. Nie znajdują telefonu. Matka potwierdza jednak podmianę. Mówi, że mąż uszkodził swój telefon, więc pożyczył od syna. Podczas pracy w lesie telefon wypadł mu z kieszeni i zmiażdżył go ciągnik. Teoretycznie to możliwe, ale policjanci są sceptyczni.

Uzyskują dostęp do historii aktywności Aleksandra w internecie. Gromadził w dużych ilościach materiały pornograficzne. Część jest szczególnie drastyczna i niedostępna w otwartym obiegu. Po śmierci Wiktorii przestał je pobierać.

Osoba, która je oglądała, mówi, że przedstawiają sceny z użyciem pętli, podduszaniem i przemocą wobec kobiet. Niektóre rozgrywają się w lesie. Podkreśla jednak, że to inscenizacje i mimo podobieństw nie można ich jednoznacznie wiązać ze śmiercią Wiktorii. Sekcja zwłok wyklucza, by przed śmiercią odbyła stosunek seksualny.

Do tej pory Aleksander zeznawał tylko raz. Nie chcieli konfrontować go z zebranymi dowodami, żeby nie dopasował do nich swojej wersji. W końcu zapraszają całą rodzinę do komendy.

JEGO WERSJA

Aleksander przyjeżdża z bratem, rodzicami i wujkiem. Jest przekonany, że to tylko formalność. Policjanci rozdzielają rodzinę.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

• **Ciało 13-letniej Wiktorii znaleziono niecały kilometr od domu we wsi pod Nowym Tomyślem**
FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

W pierwszym pokoju siedzą Aleksander, jego pełnomocnik, kurator zawodowy, psycholożka i policjanci. Przedstawia wersję, której się spodziewali. Jest spokojny, mówi staranną polszczyzną: – Wy naprawdę uważacie, że ja ją zabiłem? Że byłbym do tego zdolny?

Na razie mają jedno – potwierdził, że był w miejscu, w którym zginęła Wiktoria.

W drugim pokoju matka przyznaje: telefon tak naprawdę spalili w piecu.

Policjanci wymieniają się informacjami. Aleksander nie jest już spokojny. Zaczyna płakać: – Dobra, powiem. To ona chciała, żebym ją zabił.

Dopracowaną polszczyznę zastępuje dialekt. Opowiada, że pętlę na szyję Wiktorii założył za jej zgodą, a gdy dała znak ręką, zacisnął ją i napiął sznur. Dodaje, że użył dużej siły i dociskał dziewczynę do ziemi. Twierdzi, że Wiktoria chciała umrzeć i zmusiła go do zabójstwa.

Zapisują to w protokole. Mają jednak wątpliwości. Trudno im uwierzyć, że trzynastolatka wymusiła własną śmierć na starszym i silniejszym chłopaku. Słyszeli już podobne wyjaśnienia – sprawca często próbuje zmniejszyć swoją odpowiedzialność.

Aleksander wraca do tego schematu, gdy pytają o drastyczne materiały pornograficzne.

– To ona chciała je oglądać – mówi.

Dostrzegają zainteresowanie tymi treściami, a z drugiej wyraźne zakłopotanie. Na pytania o filmy Aleksander reaguje silniej niż na pytania o zabójstwo.

– To co? Dostanę kuratora? – pyta po chwili.

Oficer zaangażowany w śledztwo: – Utwierdził nas w przekonaniu, że nie w pełni rozumie konsekwencje.

Aleksander spędza noc w policyjnej izbie dziecka. Następnego dnia sąd dla nieletnich w Nowym Tomyślu wszczyna postępowanie w sprawie zabójstwa Wiktorii. Podczas posiedzenia Aleksander wycofuje się z przyznania do zabójstwa. Twierdzi, że wymusili je policjanci. Sąd orzeka środek tymczasowy – umieszczenie w schronisku dla nieletnich. Tu kończy się rola policji i prokuratury.

WCIĄŻ NIE WIE

Odwiedzam matkę Wiktorii. Wychodzi na ganek. Płakała, wspominając córkę. Za chwilę musi odebrać starsze dzieci ze szkoły. Mówi, że to one trzymają ją przy życiu.

– Jak ocenia pani słowa Aleksandra, że to Wiktoria poprosiła go o zabójstwo?

– To, co mówi, jest bezczelne – odpowiada. – Wiem, że córka by tego nie zrobiła. Nie poprosiłaby drugiej osoby. Jeśli miałaby sobie coś zrobić, w co nie wierzę, zrobiłaby to sama, w łagodniejszy sposób.

– Czy ma pani poczucie, że sprawa jest wyjaśniona?

– Nie. Wciąż nie wiem, dlaczego córka zginęła.

Od Andrzeja Gawlińskiego, kryminalistyka i doktora nauk prawnych, chcę się dowiedzieć, czy nieletni jest w stanie upozorować samobójstwo.

– To nie jest zarezerwowane dla sprawców doświadczonych – odpowiada. – U młodych takie działania częściej bywają chaotyczne i niespójne. Zawierają błędy, które można wychwycić. Na pierwszy rzut oka nie da się ocenić, czy śmierć była samobójstwem, czy jego upozorowaniem.

W komendzie wojewódzkiej rozmawiam z policjantami zaangażowanymi w śledztwo. – To najprostsze wyjście z sytuacji, twierdzić, że policja biła i zmuszała – mówi jeden z oficerów. – W tym przesłuchaniu uczestniczyli jego pełnomocnik i kurator. Była też psycholożka. Będzie oceniać wiarygodność kolejnych wersji.

Pełnomocnikiem był radca prawny Maciej Łodyga. Nie chce się wypowiadać – nie reprezentuje już Aleksandra.

Nową pełnomocniczką jest adwokatka Zuzanna Loga-Kolasa. Podważa przyznanie się do zabójstwa. Twierdzi, że wie, na czym miało polegać wymuszenie zeznań, ale na tym etapie nie chce tego ujawniać. Wystąpiła do sądu o zabezpieczenie nagrań z monitoringu wewnątrz komendy.

Oficer policji potwierdza, że prowadzili z Aleksandrem grę: opóźniali konfrontację z dowodami i przed decydującymi przesłuchaniami usypiali jego czujność. W kluczowym momencie po prostu pękł.

Gawliński mówi o powtarzalnym schemacie: najpierw zaprzeczenie, potem potwierdzenie niektórych faktów, w końcu przełamanie i przyznanie połączone z próbą przedstawienia swojej roli w lepszym świetle. Wycofanie zeznań też nie jest rzadkie. Bywa elementem przyjętej linii obrony.

– Rekonstrukcja zdarzenia nie może opierać się wyłącznie na relacji podejrzanego – mówi kryminalistyk. – Kluczowa jest jej konfrontacja z dowodami. Dopiero to pozwala zbudować najbardziej prawdopodobny przebieg wydarzeń.

Zdaniem policjantów zeznanie Aleksandra jest spójne z dowodami. Opis zaciśnięcia pętli zgadza się ze śladami DNA na sznurze i wnioskami biegłych.

Dla nich sprawa jest zamknięta, ale wciąż wracają do tego samego pytania: dlaczego Wiktoria zginęła. Nic nie wskazuje, by rozważała samobójstwo i mogła prosić o zabójstwo.

Zwracają uwagę na sznur. To nie jest przedmiot, który młodzi ludzie zabierają do lasu. Nie wykluczają ani zaplanowanego zabójstwa, ani działania pod wpływem silnych emocji. Rozważają też wypadek podczas próby podduszania.

Pytam, co jeszcze nie daje im spokoju. Wskazują na telefon, który spłonął w piecu. Nie wykluczają, że Aleksander nagrał spotkanie w lesie.

MECHANIZM OBRONNY

– To wszystko nie jest takie proste i nie da się ułożyć w czysty schemat przyczynowo-skutkowy – mówi psycholożka Magdalena Sękowska.

Podkreśla, że trzeba zachować ostrożność z dwóch powodów: by nie skrzywdzić Aleksandra – niezależnie od tego, co się wydarzyło – oraz by z szacunku dla Wiktorii nie przypisywać jej zachowań, których nie było.

Dodaje, że przy tak drastycznych zdarzeniach psychika szybko próbuje „domknąć" historię. Luki i niejasności wzbudzają dyskomfort. Ta sprawa wymaga tymczasem cierpliwości i ostrożnego łączenia faktów.

Pytam o sprzeczne wersje Aleksandra. – Niedojrzała osoba rzadko potrafi zaplanować taką strategię – większe znaczenie ma wpływ otoczenia, lęk i trudność w przewidywaniu konsekwencji – wyjaśnia.

Tłumaczy, że w tej fazie rozwoju brakuje autorefleksji. Liczy się przede wszystkim uniknięcie zagrożenia. Zwraca uwagę na znaczenie środowiska i norm.

– Jak interpretować przerzucanie odpowiedzialności na ofiarę? – pytam.

– To mechanizm obronny: próba przerzucenia winy i pozbycia się odpowiedzialności – odpowiada Sękowska.

Jej zdaniem szczegółowy opis zabójstwa może wynikać z przeżycia, ale nie musi. – Czasem taka opowieść daje poczucie sprawstwa i kontroli, na chwilę bycia silnym i ważnym – mówi. – Można ją też zbudować z tego, co widziało się wcześniej w filmach czy na zdjęciach.

Pytam też o wpływ drastycznych treści. Przyznaje: – Ich oglądanie może pobudzać i oswajać przemoc.

KOSZMARY

Postępowanie przed sądem dla nieletnich jest niejawne.

– Najtrudniejsze będzie odtworzenie przebiegu zdarzenia i ustalenie, czy Aleksandrowi pomagały inne osoby – ocenia adwokat Karol Zając, pełnomocnik rodziny Wiktorii. – Nie ma wątpliwości, że to nie było samobójstwo, ale trudno wskazać motyw zabójstwa. Wiktoria nie miała powodów, aby odebrać sobie życie ani prosić o to innych. Modyfikacje wcześniejszych zeznań wpisują się natomiast w przyjętą linię obrony.

Aleksander odpowiadałby jak dorosły tylko w przypadku zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem – wtedy groziłoby mu 30 lat więzienia. W tej sprawie sąd nie dopatrzył się szczególnego okrucieństwa. Może więc trafić do zakładu poprawczego, maksymalnie do 21. roku życia.

Katarzyna: – Skończy 21 lat i wyjdzie? Będzie miał przed sobą całe życie. Mojej córki nigdy już nie zobaczę.

Jest wdzięczna policjantom: – Oczyścili jej dobre imię. Potwierdzili, że to nie było samobójstwo. Nie odpuścili.

Męczą ją koszmary. Czasem budzi się, czując, że się dusi. Po pogrzebie przyszła Wielkanoc. Przy stole wszyscy płakali. Siedmioletni brat Wiktorii nakrywał do stołu. Dla niej też postawił talerz.

Katarzyna wraca myślami do tamtego wieczoru, gdy mijała samochodem brzozowy zagajnik. Nie zatrzymała się. Może zdążyłaby uratować Wiktorię. ●

Najtrudniejsze będzie odtworzenie przebiegu zdarzenia i ustalenie, czy Aleksandrowi pomagały inne osoby. Nie ma wątpliwości, że to nie było samobójstwo, ale trudno wskazać motyw zabójstwa

KAROL ZAJĄC

adwokat, pełnomocnik rodziny Wiktorii

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

TYLKO ZDROWIE

NIE MIESZAJ...

dr Katarzyna Wolnicka*

...solonej wody z nawodnieniem

Na platformach społecznościowych influencerzy przekonują, że do szklanki wody koniecznie trzeba dodać szczyptę soli, elektrolitów albo „minerałów", żeby odpowiednio się nawodnić. Według nich woda rzekomo „przelatuje przez organizm" i nie trafia do komórek. Swoje teorie podpierają trudnymi słowami: sód, osmoza, gospodarka elektrolitowa, nawodnienie komórkowe.

Ale tak naprawdę to, co prezentują, to mit i klasyczny przykład dezinformacji. Z fizjologii człowieka wynika, że to właśnie woda jest podstawowym płynem nawadniającym organizm.

Organizm przez całą dobę bardzo precyzyjnie kontroluje gospodarkę wodno-elektrolitową. Nerki, mózg i hormony dbają o to, aby stężenie sodu we krwi utrzymywało się w bardzo wąskim zakresie, aby możliwa była prawidłowa praca wszystkich komórek.

Kiedy pijemy zwykłą wodę, zostaje ona szybko wchłonięta z przewodu pokarmowego do krwi, a następnie trafia tam, gdzie jest potrzebna, czyli do tkanek i wnętrza komórek. Organizm sam decyduje, ile wody zatrzymać, a ile wydalić. W normalnych warunkach nie potrzebuje dodatkowej soli do nawodnienia. ●

*specjalistka dietetyki i ekspertka think tanku Żywność dla Przyszłości

PYTANIE DO... psychiatry

Dlaczego tak trudno rzucić palenie?

dr n. med. Piotr Wierzbiński

Nikotyna jest silnie uzależniająca. Prawdopodobieństwo rozwoju uzależnienia po spróbowaniu substancji choć raz sięga aż 32 proc. To znaczy, że na 100 osób, które na przykład wypalą papierosa, aż 32 zaczną palić stale. Dla porównania: heroina po spróbowaniu uzależnia w 23 proc. przypadków, kokaina – w 17 proc., a alkohol – w 15 proc. Przez silnie uzależnienie od nikotyny tylko dwie trzecie palaczy chce faktycznie rzucić palenie papierosów, tylko jedna trzecia podejmuje taką próbę, a zaledwie u 2-3 proc. z nich próba taka kończy się sukcesem.

Za silne uzależnienie od nikotyny odpowiada dopamina, neuroprzekaźnik związany m.in. z chęcią działania i pozytywnymi emocjami. Pod wpływem nikotyny następuje silne i szybkie wydzielanie dopaminy. Jeśli zapalimy papierosa, jest nam dobrze. Przewlekłe palenie papierosów zwiększa liczbę receptorów nikotynowych, które zwiększają poziom dopaminy w układzie nagrody. Większa liczba tych receptorów nasila głód nikotynowy oraz objawy odstawienne spowodowane brakiem dopaminy i nikotyny, w ten sposób uzależnienie od papierosów się wzmacnia. Wiele zachowań stymuluje wydzielanie dopaminy w układzie nagrody, ale palenie mocno się tu wyróżnia. Jedzenie podnosi poziom dopaminy o 50 proc. od stanu wyjściowego, seks o 50-100 proc., nikotyna o 225 proc., to prawie tyle samo co morfina i heroina – 150-300 proc.

W Polsce dominuje narracja, że palacze powinni zwyczajnie rzucić palenie. Ale to nie jest takie proste. System zdrowia powinien bardziej wspierać osoby, które chcą wyjść z nałogu. Współpraca z uzależnionymi osobami jest skuteczniejsza niż tylko straszenie ich rakiem i stawianie nierealnych oczekiwań. ●

Not. Katarzyna Staszak

Liczba

92 PROC.

• **Polek i Polaków ma swoje rytuały pielęgnacyjne – wynika z badania „Beauty & Beyond European Consumer Perception Study 2026" przeprowadzonego przez Cosmetics Europe na 10 europejskich rynkach**

Akcja

Chcąc połączyć wakacyjny wypoczynek z ruchem, Medicover stworzył Baltic Tour – serię wydarzeń, w ramach której od 26 lipca do 5 sierpnia w 10 topowych nadmorskich miejscowościach na miejskich plażach powstaną bezpłatne strefy aktywności dla całych rodzin. Uczestnicy będą mogli poznać podstawy tenisa plażowego, pokonać rodzinny tor przeszkód, wziąć udział w zajęciach fitness, wykonać bezpłatne badania profilaktyczne, np. sprawdzić poziom cukru lub ciśnienie krwi. ●

• **Więcej na: medicoversport.pl/baltictour**

12 przyczyn, na które masz wpływ

Skąd się bierz

Opowiadamy sobie o genach, ale zdecydowana większość przypadków demencji ma związek ze stylem życia i z chorobami, które rozwijamy przez złe odżywianie i brak ruchu.

Katarzyna Staszak

• **Zdecydowana większość przypadków demencji ma związek ze stylem życia**
FOT. GETTY IMAGES/WESTEND61

Na całym świecie na demencję cierpi ponad 57 milionów osób – podaje Światowa Organizacja Zdrowia (WHO). Najczęstszą postacią demencji jest choroba Alzheimera, odpowiada za 60-70 proc. przypadków.

Naukowcy wytypowali 12 czynników ryzyka demencji, na które potencjalnie możemy wpływać. Najnowsze badanie opublikowane w czasopiśmie „The Lancet Healthy Longevity" opisuje, jaką rolę odgrywają te czynniki w różnych częściach świata.

12 SPRAW DO ZAOPIEKOWANIA

Wczesne oznaki demencji to:
• zapominanie o ostatnich wydarzeniach;
• gubienie rzeczy;
• zagubienie podczas spaceru lub jazdy samochodem;
• uczucie zdezorientowania nawet w dobrze znanych miejscach;
• utrata poczucia czasu;
• trudności w rozwiązywaniu problemów lub podejmowaniu decyzji;
• problemy ze znalezieniem słów w czasie rozmowy;
• trudności przy wykonywaniu znanych zadań;
• błędna wizualna ocena odległości od obiektów.

Tym objawom towarzyszą zmiany w nastroju i zachowaniu:
• uczucie niepokoju, smutku lub złości z powodu utraty pamięci;
• zmiany osobowości;
• niewłaściwe zachowanie;
• wycofanie się z pracy lub aktywności społecznej;
• mniejsze zainteresowanie emocjami innych ludzi.

Skąd bierze się demencja? Nie ma jednej prostej odpowiedzi. Naukowcy typują czynniki, które zwiększają ryzyko pojawienia się demencji. To 12 stanów, na które mamy wpływ poprzez styl życia lub podjęcie leczenia:
• słaby poziom wykształcenia;
• utrata słuchu;
• wysoki poziom cholesterolu LDL (tzw. złego cholesterolu);
• depresja;
• brak aktywności fizycznej;
• cukrzyca;
• palenie tytoniu;

Demencja jest stanem, na który „pracujemy" przez całe życie

EKSPERCI OD ZDROWIA MÓZGU

• nadciśnienie tętnicze;
• otyłość;
• nadmierne spożycie alkoholu;
• izolacja społeczna;
• utrata wzroku.

Do czynników zwiększających ryzyko demencji zaliczają się także urazy głowy i zanieczyszczenie powietrza.

W ramach badania naukowcy przeanalizowali dane zebrane w latach 2009-23 od ponad 214 tys. starszych osób z różnych krajów, m.in. Wielkiej Brytanii, Chin czy Meksyku. Ustalili, że różne czynniki ryzyka mogą występować razem i że w różnych krajach inne problemy są najbardziej powszechne.

Na przykład: niski poziom wykształcenia dotyczył aż 85,6 proc. osób starszych w Chinach, a w USA – tylko 12 proc.

Z kolei otyłość dotyczyła 45 proc. badanych Amerykanów, ale tylko 13 proc. mieszkańców Indii.

Co to oznacza? Że dla zmniejszenia liczby osób z demencją w poszczególnych krajach trzeba dostosowywać działania profilaktyczne do tamtejszych problemów – spojrzeć na to, co jest kluczowe.

PROBLEMY CHODZĄ PARAMI

Badacze potwierdzili to, co podpowiada intuicja – niektóre czynniki ryzyka pojawiają się razem. Na przykład, jeśli ktoś pali papierosy czę-

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

e demencja

ściej, ma też problem z nadmiernym spożywaniem alkoholu. A nadciśnienie tętnicze często łączy się z wysokim stężeniem cholesterolu. Takie grupowanie czynników ryzyka występowało we wszystkich badanych miejscach świata.

Niektóre czynniki z listy ryzyka pojawiają się w naszym życiu wcześnie, np. brak aktywności fizycznej albo palenie papierosów. Mamy więc lata na ich wyeliminowanie, choć osoby trzydziestoletnie rzadko myślą o braku ruchu jako czymś, co naraża je na demencję za 30 lat.

Eksperci od zdrowia mózgu powtarzają, że demencja jest stanem, na który „pracujemy" przez całe życie. Pogląd, że to dolegliwość, która zaczyna się u osób starszych nagle, jest dla nas szkodliwe. Pozwala nam nie przejmować się czynnikami ryzyka, które już w czwartej i piątej dekadzie życia niszczą mózg.

Poza tym wciąż dominuje przekonanie, że choroba Alzheimera zapisana jest w genach i nie mamy na nią wpływu.

– Rzadko widujemy chorych z genetycznym podłożem choroby Alzheimera. To tylko kilka procent zachorowań. Wiemy, że najważniejsze są nawyki, m.in. te związane z dietą. Rośnie znaczenie medycyny stylu życia, bo odpowiedni styl życia ma większy wpływ na zdrowie niż leki – mówi dr n. med. Anna Filipek-Gliszczyńska, neurolożka z Grupy LUX MED. ●

Zalecenia WHO
Mniej demencji? To możliwe

Można by opóźnić wystąpienie nawet 45 proc. przypadków demencji na świecie, a nawet całkowicie im zapobiec – twierdzi Światowa Organizacja Zdrowia (WHO).

15 lipca WHO opublikowała zaktualizowane wytyczne dotyczące ograniczania ryzyka pogorszenia funkcji poznawczych i demencji. To podpowiedzi dla krajów i organizacji.

Co zaleca WHO? M.in. wspieranie zdrowych nawyków:

• **działania stymulujące funkcje poznawcze.** Wiadomo, że osoby z wyższym wykształceniem i wykonujące bardziej złożoną pracę są zazwyczaj mniej narażone na ryzyko wystąpienia demencji. Raport zaleca więc trening funkcji poznawczych, gry planszowe, czytanie i grę na instrumentach muzycznych.

• **nawiązywanie i pielęgnowanie relacji.** Wyeliminowanie samotności pozwoliłoby zapobiec około 5 proc. przypadków demencji. Można zakładać kluby tematyczne, promować wolontariat, ale też pielęgnować przyjaźnie, spotykać się na kawę. Znaczenie ma nawet dzwonienie do znajomych.

• **aktywność fizyczna.** Największy spadek ryzyka demencji widać w przypadku aktywności podejmowanych przez dłuższy czas i o wysokiej intensywności.

• **ograniczenie alkoholu.** Już sześć miesięcy bez alkoholu może poprawić funkcje poznawcze. Szacuje się, że wyeliminowanie alkoholu ze społeczeństwa pozwoliłoby zapobiec 1 proc. wszystkich przypadków demencji.

• **rzucenie palenie.** WHO rekomenduje wprowadzenie działań wspomagających wyjście z nałogu i podkreśla, że palenie w wieku średnim wiąże się z ryzykiem demencji w większym stopniu niż palenie w starszym wieku.

• **zdrowa, zbilansowana dieta.** Raport nie zaleca suplementacji „przeciwko demencji" – witamin z grupy B i witaminy E, wielonienasyconych kwasów tłuszczowych omega-3 ani preparatów wielowitaminowych i mineralnych. ●

Przeciw demencji
Trzy drogi ku lepszemu zdrowiu naszego mózgu

Każdego dnia możemy zrobić coś, żeby zmniejszyć ryzyko demencji. Inspiracji dostarczają badania naukowe, które odkrywają, co pozytywnie wpływa na mózg.

1 Kultura spowalnia starzenie. Czytanie, słuchanie muzyki, wizyty w galeriach i własna twórczość mogą spowolnić tempo starzenia się organizmu. Nie chodzi tylko o mózg, ale w ogóle o całe ciało.

Tempo starzenia wpływa na nasz wiek biologiczny. Im jest ono szybsze, tym biologicznie starsi jesteśmy. Naukowcy oceniają wiek biologiczny m.in. dzięki zegarom epigenetycznym. To sposób na śledzenie zmian w aktywności genów. Przykładowo: możemy mieć metrykalnie 50 lat, ale żyć w sposób, który sprawia, że nasz wiek biologiczny to dopiero czterdziestka. Może też być odwrotnie – osoba urodzona 40 lat temu może starzeć się szybciej i biologicznie być w wieku 50 lat.

Młodszy wiek biologiczny łączy się z szansami na dłuższe życie.

Jeśli organizm jest biologicznie młody, to znaczy, że dobrze radzi sobie ze stanami zapalnymi i ma sprawniejszy system odpornościowy. Przekłada się to też na ryzyko wystąpienia demencji.

Warto więc planować wizyty na wystawach, koncertach czy w teatrze i czytać książki.

2 Zaszczep się przeciwko półpaścowi. Półpasiec to infekcja wirusowa powodująca bolesną wysypkę. Chorobę wywołuje ten sam wirus, który odpowiada za ospę wietrzną. Po zakażeniu się ospą wietrzną w dzieciństwie wirus pozostaje uśpiony w naszych komórkach nerwowych przez całe życie. U osób starszych lub z osłabionym układem odpornościowym wirus może się reaktywować i wywołać półpasiec. Półpasiec może zaatakować także oczy lub uszy. Choroba może zostawić trwałe powikłania.

Wiele badań wykazało, że osoby zaszczepione przeciwko półpaścowi rzadziej mają demencję.

W Polsce szczepienie przeciwko półpaścowi jest bezpłatne dla osób od 65. roku życia, które chorują przewlekle, np. na cukrzycę, choroby układu krążenia, POChP czy reumatoidalne zapalenie stawów.

3 Myśl o ulicach miasta bez patrzenia w nawigację. Ryzyko śmierci z powodu choroby Alzheimera jest znacznie niższe u kierowców taksówek i karetek pogotowia. Wyjaśnieniem tej zależności mogą być zmiany strukturalne mózgu. Z wcześniejszych badań z udziałem londyńskich taksówkarzy wiadomo, że mają oni powiększony obszar hipokampu, czyli części mózgu zaangażowanej w rozwój pamięci przestrzennej. A właśnie ta część mózgu jest często uszkadzana przez chorobę Alzheimera.

Według analizy ochronne działanie ma tylko prowadzenie taksówki i karetki. Badacze nie znaleźli pozytywnych zależności przypadku kierowców autobusów, pilotów czy kapitanów statków. Jednak ich praca polega na ciągłym trzymaniu się zaplanowanych tras. Nie podejmują decyzji nawigacyjnych, więc nie „trenują" tak bardzo hipokampu – sugerują badacze.

Analiza dotyczyła osób, które jeździły po miastach w czasach bez nawigacji, obecnie taksówkarze powszechne stosują GPS, czyli system nawigacji satelitarnej.

Co wynika dla nas z tego badania? Warto:

• Zmieniać trasę spacerów, biegów i wycieczek rowerowych.
• Stawiać sobie zadania związane z orientacją w przestrzeni. Np. zapamiętać wyznaczoną trasę po spojrzeniu na mapę, a nie ciągle spoglądać na mapę w telefonie.
• Odtwarzać w myślach plan swojego miasta.
• Układać puzzle.
• Grać w szachy.
• Grać w gry komputerowe typu Minecraft. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444231

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny. Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newsletters

1 RP

34444229

wyborcza

REDAKCJA
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
E-mail: redakcja@wyborcza.pl
Listy do redakcji: listy@wyborcza.pl
Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Wnioski i pytania w sprawie ochrony danych osobowych: iod@wyborcza.pl

REDAKTOR NACZELNY: Adam Michnik
PIERWSZY ZASTĘPCA, REDAKTOR NACZELNY WYBORCZA.PL: Roman Imielski
ZASTĘPCY: Agata Żelazowska, Bartosz T. Wieliński
PROJEKT GRAFICZNY: Jacek Utko
KOLPORTAŻ: Michał Szałański
Problemy z dostępnością „Wyborczej" lub z właściwą mutacją lokalną: kolportaz@wyborcza.pl
Prenumerata cyfrowa: prenumerata.wyborcza.pl; pomoc@wyborcza.pl, 22 555 54 55, 519 255 455

Inne formy prenumeraty: wyborcza.pl/prenumerataGW
Gazeta Wyborcza w serwisach społecznościowych: facebook.com/wyborcza, bsky.app/profile/wyborcza.pl, instagram.com/gazeta_wyborcza
LICENCJE NA TREŚCI: licencje@wyborcza.pl

WYDAWCA
Wyborcza sp. z o.o., ul. Czerska 8/10
00-732 Warszawa; NIP: 521-403-30-11
PREZESKA ZARZĄDU: Aleksandra Sobczak
REKLAMA
Dyrektor sprzedaży: Bartosz Wysocki
Biuro reklam i ogłoszeń:
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
reklama@wyborcza.pl; 22 555 55 55, faks: 22 555 54 44
DRUK: Polska Press
ISSN 0860-908X
Rozpowszechnianie redakcyjnych materiałów publicystycznych bez zgody wydawcy jest zabronione.
IZBA WYDAWCÓW PRASY
NAKŁAD KONTROLOWANY

eprasa.pl 1a1cffaaf6

UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

publikuje wyciąg z ogłoszenia VII przetargu ustnego nieograniczonego

na sprzedaż prawa własności samodzielnego lokalu mieszkalnego, wchodzącego w skład nieruchomości zabudowanej, położonej we Wrocławiu przy ul. Ślężnej 88-94, oznaczonej ewidencyjnie jako działka nr 23/2, AM-38, Obręb Południe objętej KW nr WR1K/00093137/7.

Przedmiot przetargu stanowi lokal mieszkalny nr 7 położony na 1 piętrze **w budynku przy ul. Ślężnej 88 we Wrocławiu**, którego powierzchnia i udział w nieruchomości wspólnej oraz cena wywoławcza zostały podane w poniższej tabeli:

Adres		Powierzchnia (w m²) lokal	Udział w nieruchomości wspólnej	Cena wywoławcza	Wadium
1	ul. Ślężna 88/7	42,02	463/100 000	**510 000,00 zł**	**51 000,00 zł**

W skład nieruchomości objętej KW nr WR1K/00093137/7 wchodzą 253 lokale mieszkalne, 8 lokali użytkowych oraz 7 garaży.
W dziale III opisanej księgi wieczystej wpisane są ograniczone prawa rzeczowe.
Teren na którym posadowiona jest nieruchomość posiada aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – Uchwała Nr XLVI/1404/10 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 25 lutego 2010 r., oznaczony na rysunku planu miejscowego symbolem 1U/MW.

Przetarg odbędzie się w siedzibie Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu w dniu 25 września 2026 r. o godz. 10.00 w sali konferencyjnej nr 4.A.108.1 mieszczącej się na IV piętrze w budynku Centrum Naukowej Informacji Medycznej przy ul. Karola Marcinkowskiego 2-6; wejście administracyjne.

Wadium należy wpłacić do dnia 23 września 2026 r. na konto Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, 50-367 Wrocław, ul. Wybrzeże Ludwika Pasteura 1, Santander Bank Polska S.A. IV Oddział we Wrocławiu nr 72 1090 2402 0000 0006 3000 0428,przy czym za dzień wpłaty wadium przyjmuje się datę wpływu środków na konto Uczelni, a nie datę zlecenia przelewu.
Pełny tekst ogłoszenia opublikowany jest na stronie internetowej Uczelni:
https://www.umw.edu.pl/pl/nieruchomosci
oraz https://bip.umw.edu.pl/artykuly/211/przetargi-na-zbycie-nieruchomosci.
Dodatkowe informacje w sprawie przetargu można uzyskać telefonicznie pod nr 71 784 10 71.

Zastępca Dyrektora Generalnego
ds. Infrastruktury, Inwestycji i Remontów
Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu
Ewa Fiedler-Łeńska

Wrocław, 24.07.2026 r.

Kraj/34443110

Wyciąg z ogłoszenia o organizowanym przetargu

Burmistrz Miasta Pionki informuje,

Burmistrz Miasta Pionki dokonuje zmiany w ogłoszeniu opublikowanym 22.06.2026 roku dotyczącego I ustnego przetargu nieograniczonego na sprzedaż prawa użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości położonej w Pionkach przy ul. Ciepłowniczej.

W treści ogłoszenia o przetargu dokonuje się następujących zmian:

Zmienia się datę przetargu i datę wpływu wadium w ten sposób:
1) **W miejsce dotychczasowej daty przetargu ustala się datę „15.10.2026 rok"**
2) **W miejsce dotychczasowej daty określającej wpłatę wadium ustala się datę 13.10.2026 rok"**

JEDNOLITA TREŚĆ WYCIĄGU PO ZMIANACH:
Do sprzedaży przeznaczone jest prawo użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości położonej w Pionkach przy ul. Ciepłowniczej, stanowiącej działkę nr 1464/242 o powierzchni 8,7695 ha wraz z udziałem w prawie użytkowania wieczystego działek nr: 1464/31, 1464/167, 1464/103, 1464/36, 1464/126, 1464/166, 1464/33,1464/240, 1464/60, 1464/169 stanowiących drogi wewnętrzne, łączące tę nieruchomość z drogą publiczną.

Cena wywoławcza nieruchomości 3 000 000,00 zł (plus vat 23%)
- **Wadium: 300 000,00 zł (wniesione w pieniądzu)**

Przetarg odbędzie się w dniu 15 października 2026 r. o godz. 10⁰⁰ w siedzibie Urzędu Miasta Pionki ul. Aleja Jana Pawła II nr 15 pok. nr 107.

Szczegółowe informacje o przedmiocie i warunkach przetargu można uzyskać w Wydziale Gospodarowania Mieniem Gminy Urzędu Miasta w Pionkach pok. nr 215 lub telefonicznie 790-286-060.

Pionki, dnia 20.07.2026 r.

Burmistrz Miasta Pionki
/-/ Łukasz Miśkiewicz

Kraj/34444948

W Sądzie Rejonowym Katowice – Zachód w Katowicach pod sygn. akt II Ns 101/25 toczy się z wniosku Miasto Katowice postępowanie

o stwierdzenie nabycia spadku po Urszuli Kochanik zmarłej 28.11.2016r. w Katowicach, mającej ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Katowicach.

Wnioskodawca wniósł o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy.

Wzywa się wszystkich spadkobierców zmarłego, aby **w terminie 3 miesięcy od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia** zgłosili udział w postępowaniu i udowodnili swoje prawa do spadku, gdyż w przeciwnym razie mogą być pominięci w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku.

Kraj/34444242

OGŁOSZENIE Z DNIA 24 LIPCA 2026 R

BURMISTRZA MODLIBORZYC

o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu planu ogólnego Gminy Modliborzyce

Na podstawie art. 13i ust. 3 pkt 8 w związku z art. 8h ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538 z późn. zm.), art. 39 ust. 1 oraz art. 54 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2026 r. poz. 670 z późn. zm.) oraz **Uchwały Nr IV/28/2024 z dnia 27 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Modliborzyce.**

Burmistrz Modliborzyc zawiadamia o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących **projektu planu ogólnego Gminy Modliborzyce** wraz z **prognozą oddziaływania na środowisko.**

Konsultacje społeczne prowadzone będą w następujących formach:

- zbierania uwag do projektu planu ogólnego w terminie:
  od dnia 24 lipca 2026 r. do dnia 21 sierpnia 2026 r.;
- spotkania otwartego, poprzedzonego prezentacją projektu planu ogólnego, organizowanego:
  – w dniu 11 sierpnia 2026 r. w godz. 18:00 – 19:30

  w Sali Narad Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce
- punktu konsultacyjnego oraz dyżuru projektanta planu ogólnego, organizowanych:
  – w dniu 11 sierpnia 2026 r. w godz. 14:00 – 18:00,
  – w dniu 12 sierpnia 2026 r. w godz. 12:00 – 17:00

  w Sali Narad Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce

Sala, w której odbywać się będą konsultacje społeczne jest przystosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Projekt planu ogólnego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został udostępniony w siedzibie Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce, w godzinach pracy Urzędu oraz na stronie internetowej Gminy Modliborzyce **https://modliborzyce.pl/gmina/plan-ogólny-gminy-modliborzyce.html** w zakładce Plan ogólny i w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Modliborzyce – **https://ugmodliborzyce.bip.lubelskie.pl/index.php?id=201** w zakładce Plan ogólny.

Uwagi do projektu planu ogólnego należy składać do Burmistrza Modliborzyc na formularzu określonym *w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 13 listopada 2023 r. w sprawie wzoru formularza pisma dotyczącego aktu planowania przestrzennego (Dz. U. z 2023 r. poz. 2509*), który dostępny jest w siedzibie Urzędu Miejskiego w Modliborzycach oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Modliborzyce – https://ugmodliborzyce.bip.lubelskie.pl/index.php?id=201&action=details&document_id=2118027 w zakładce „Plan ogólny".

Uwagi można składać:

- na piśmie utrwalonym w postaci papierowej – w siedzibie Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, (adres; ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce)
- na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, za pomocą środków komunikacji elektronicznej w szczególności:
  - poczty elektronicznej na adres: sekretariat@modliborzyce.pl;
  - platformy ePUAP na adres skrytki: /5sgx62lp81/SkrytkaESP
  - e-Doręczeń na adres: AE:PL-24240-44152-ARBEW-19

Uwaga powinna zawierać imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby, adres poczty elektronicznej – o ile składający ją posiada – a także wskazanie, czy składający jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej uwagą. Można podać dodatkowe dane do kontaktu, takie jak adres do korespondencji lub numer telefonu.

Jednocześnie, zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, informuję o możliwości składania uwag i wniosków do prognozy oddziaływania na środowisko w nieprzekraczalnym terminie ***od dnia 24 lipca 2026 r. do dnia 21 sierpnia 2026 r.,*** w formie pisemnej lub ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce, albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres: sekretariat@modliborzyce.pl, bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Burmistrz Modliborzyc

Burmistrz Modliborzyc
Witold Kowalik

Zgodnie z art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych „RODO") informujemy, że:

1) Administratorem Państwa danych osobowych jest Burmistrz Modliborzyc, ul. Piłsudskiego 63, 23-310 Modliborzyce, tel. 158715079, e-mail: sekretariat@modliborzyce.pl
2) Administrator wyznaczył Inspektora Ochrony Danych, z którym mogą się Państwo kontaktować we wszystkich sprawach dotyczących przetwarzania danych osobowych za pośrednictwem adresu e-mail: inspektor@cbi24.pl lub pisemnie na adres Administratora
3) Państwa dane osobowe będą przetwarzane w celu obsługi wniosku do projektu aktu planowania przestrzennego – planu ogólnego gminy Modliborzyce w związku z podjęciem przez Radę Miejską w Modliborzycach uchwały nr IV/28/2024 z dnia 27 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Modliborzyce, tj. gdyż jest to niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na Administratorze (art. 6 ust. 1 lit. c RODO) w związku z art. 13i ustawy dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538 z późn. zm) Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz.U. 2023 poz. 2758).
4) Państwa dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do realizacji celu, o którym mowa w pkt. 3 z uwzględnieniem okresów przechowywania określonych w przepisach szczególnych, w tym przepisów archiwalnych .
5) Państwa dane osobowe będą przetwarzane w sposób zautomatyzowany, lecz nie będą podlegały zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym o profilowaniu.
6) Państwa dane osobowe nie będą przekazywane poza Europejski Obszar Gospodarczy (obejmujący Unię Europejską, Norwegię, Liechtenstein i Islandię).
7) W związku z przetwarzaniem Państwa danych osobowych, przysługują Państwu następujące prawa:
   a) prawo dostępu do swoich danych oraz otrzymania ich kopii;
   b) prawo do sprostowania (poprawiania) swoich danych osobowych;
   c) prawo do ograniczenia przetwarzania danych osobowych;
   d) prawo do usunięcia danych w przypadkach określonych w przepisach RODO;
   e) prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa) w sytuacji, gdy uznają Państwo, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych (RODO);
8) Podanie przez Państwa danych osobowych w związku z ciążącym na Administratorze obowiązkiem prawnym jest obowiązkowe, a ich nieprzekazanie skutkować będzie brakiem realizacji celu, o którym mowa w punkcie 3.
9) Państwa dane mogą zostać przekazane podmiotom zewnętrznym na podstawie umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych, jak również podmiotom lub organom uprawnionym na podstawie przepisów prawa.

Kraj/34444963

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA PREZYDENTA MIASTA ŁODZI

o ustnych przetargach nieograniczonych (licytacjach) na sprzedaż samodzielnych lokali mieszkalnych oraz samodzielnych lokali użytkowych stanowiących własność Miasta Łodzi wraz z udziałem w prawie własności gruntu, usytuowanych w budynkach położonych w Łodzi przy:

Lp.	Położenie nieruchomości Nr księgi wieczystej nieruchomości gruntowej zabudowanej	Obręb, nr działki, powierzchnia działki [m²]	Powierzchnia lokalu [m²] / udział w częściach wspólnych nieruchomości	Cena wywoławcza łączna [zł]	Wadium [zł]
1.	**ul. Turoszowska 4 lokal użytkowy nr 2U KW LD1M/00058038/0**	B-44 75/11 762	7,50 / 0,004	**10 000**	1 000
2.	**ul. Bojowników Getta Warszawskiego 3A lokal mieszkalny nr 8 KW LD1M/00094737/4**	B-47 400/12 262	39,75 / 0,065	**200** 000	20 000
3.	**ul. Przemysłowa 21 lokal mieszkalny nr 2 KW LD1M/00055888/2**	B-50 172/11 287	28,55 / 0,066	**80 000**	8 000
4.	**ul. Przemysłowa 21 lokal mieszkalny nr 6 KW LD1M/00055888/2**	B-50 172/11 287	29,11 / 0,067	**70 000**	7 000
5.	**ul. Przyszkole 11 lokal mieszkalny nr 72 KW LD1M/00054896/4**	G-10 113/3 375	44,05 / 0,014	**310 000**	31 000
6.	**ul. Wójtowska 22 lokal mieszkalny nr 16 KW LD1M/00094101/7**	G-12 397/1 973	17,37 / 0,036	**80 000**	8 000
7.	**ul. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego 2 lokal mieszkalny nr 63 KW LD1M/00049488/3**	G-17 317/4 317	44,93 / 0,036	**300 000**	30 000
8.	**ul. Stefana Jaracza 38 lokal mieszkalny nr 3/3A KW LD1M/00002366/1**	S-1 446/2 3738	105,09 / 0,022	**600 000**	60 000
9.	**ul. Stefana Jaracza 38 lokal mieszkalny nr 6 KW LD1M/00002366/1**	S-1 446/2 3738	87,07 / 0,018	**450 000**	45 000
10.	**ul. Nowomiejska 5*1 lokal użytkowy nr 8U KW LD1M/00002201/7**	S-1 93/1 1843	24,43 / 0,006	**150 000**	15 000
11.	**ul. Piotrkowska 92*1 lokal mieszkalny nr 65A KW LD1M/00004949/6**	S-6 140/2 3109	39,91 / 0,008	**200** 000	20 000
12.	**al. Marszałka Józefa Piłsudskiego 67*1 lokal mieszkalny nr 167 KW LD1M/00094432/6**	W-25 103/19 2101	38,62 / 0,007	**160 000**	16 000

***1/** Zgodnie z zarządzeniem Nr 4216/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 8 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi, zmienionym zarządzeniami Prezydenta Miasta Łodzi: Nr 7257/VII/17 z dnia 20 listopada 2017 r., Nr 3397/VIII/20 z dnia 28 lutego 2020 r., Nr 6843/VIII/21 z dnia 26 marca 2021 r., Nr 772/2023 z dnia 6 kwietnia 2023 r., Nr 1201/2024 z dnia 17 czerwca 2024 r. budynki objęte zostały gminną ewidencją zabytków.

Sprzedaże lokali zwolnione są z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 775, 894, 896, 1203, 1541 i 1811 oraz z 2026 r. poz. 507 i 846).

Przetargi odbędą się w dniu 15 października 2026 r. o godz. 10:00 w siedzibie Urzędu Miasta Łodzi, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, Duża Sala Obrad.

OGŁOSZENIE PREZYDENTA MIASTA ŁODZI O PRZETARGACH zawierające szczegółowe informacje dotyczące przetargów wywieszone jest na tablicy ogłoszeń w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104 (IV p.). Ogłoszenie publikowane jest również na stronie internetowej pod adresem: https://uml.lodz.pl/dla-biznesu/nieruchomosci-na-sprzedaz/sprzedaz-nieruchomosci/, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem: https://bip.uml.lodz.pl/urzad-miasta/przetargi/sprzedaz-nieruchomosci/.

Szczegółowe informacje dotyczące przetargów dostępne są również w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, (IV p., pok. 468 i 457) oraz pod numerem telefonu: (42) 638 – 54 – 73, 638 – 45 – 83, 272 – 67 – 83, 272 – 66 – 10 , 638 – 44 – 14.

Kraj/34443968

eprasa.pl 1a1cffaaf6

GAZETA wyborcza

DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi,
licytacje,
zamówienia publiczne

Ogłoszenia
sądowei rekrutacyjne

Nekrologi,
kondolencje,
wspomnienia

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

Sygn. akt I Ns 67/24

OGŁOSZENIE

Sąd Rejonowy w Nowej Soli - Wydział I Cywilny ogłasza, iż przed tutejszym Sądem toczy się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po Irenie Grajewskiej, zmarłej w dniu 14 lipca 2023 r. w Kożuchowie, której ostatnim miejscem zwykłego pobytu był Kożuchów.

Wzywa się spadkobierców, aby w ciągu 3 miesięcy od daty ukazania się ogłoszenia zgłosili się i udowodnili nabycie spadku, gdyż w przeciwnym razie mogą być pominięci w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku.

Kraj/34444975

Nadleśnictwo Konstantynowo

ogłasza przetarg pisemny

na dzierżawę obiektu hotelowo – szkoleniowego w Puszczykowie przy ul. Wodziczki 3.

Umowa dzierżawy do 31.12.2041 r.

Szczegółowe informacje, ogłoszenie, dokumentacja przetargowa oraz warunki udziału dostępne są na oficjalnej stronie Nadleśnictwa Konstantynowo link: https://konstantynowo.poznan.lasy.gov.pl/

Oferty można składać w Sekretariacie Nadleśnictwa Konstantynowo, adres: Konstantynowo 1, 62-053 Konstantynowo do dnia 18.08.2026 r. do godz. 9:00.

Osoba do kontaktu: Mariusz Rutkowski, tel. 696 080 140.

Kraj/34444491

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że 20 lipca 2026 roku, przeżywszy 67 lat, zmarł ukochany Mąż, Tata i Teść

ŚP

Jerzy Brola

Msza święta żałobna odprawiona zostanie 28 lipca 2026 roku o godzinie 13:00 w kościele pw. św. Grzegorza Wielkiego w Warszawie przy ulicy Wolskiej 180/182. Po nabożeństwie nastąpi złożenie urny do grobu rodzinnego na Cmentarzu Wolskim.

Pogrążeni w smutku
żona, córka z mężem i syn

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444967

FUNDUSZ GÓRNOŚLĄSKI

Fundusz Górnośląski S.A.

zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem KRS 000.004.2922, Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach, Wydział VIII Gospodarczy KRS, NIP: 954–10-24-666, Regon: 272854582, Kapitał zakładowy w wysokości 140.567.450 zł w całości opłacony

ZAPRASZA

do nieograniczonego przetargu pisemnego na sprzedaż nieruchomości położonej w **Tarnowskich Górach przy ulicy Zagórskiej, woj. śląskie**

Sprzedażą objęte jest prawo własności projektowanej działki ewid. nr 1/39 o pow. 0,9099 ha oraz udział wynoszący 1/2 w prawie własności projektowanej działki ewidencyjnej nr 2/39 o pow. 0,1275 ha, powstałych w wyniku podziału działki ewidencyjnej nr 1836/39 położonej w Tarnowskich Górach przy ul Zagórskiej, objętej księgą wieczystą nr GL1T/00048918/5

Oferowana cena zakupu nieruchomości opisanej powyżej nie może być niższa niż 1 525 000,00 zł netto + należny podatek VAT (milion pięćset dwadzieścia pięć tysięcy zł 00/100 netto), co stanowi minimalną cenę nieruchomości, za którą może nastąpić jej zbycie.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wniesienie Wadium w wysokości 152 500,00 zł (sto pięćdziesiąt dwa tysiące pięćset zł 00/100) w terminie do **17 sierpnia 2026 r**. **do godz. 11.00.**

Wadium może być wniesione w formie pieniężnej bądź w formie gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej.

Termin i miejsce składania ofert:

- Oferty pisemne winny wpłynąć do dnia **17 sierpnia 2026 r. do godziny 11.00** do Kancelarii Funduszu Górnośląskiego S.A. w Katowicach przy Alei Roździeńskiego 188. (Punkt Informacyjno-Kancelaryjny PIK).
- Złożenie oferty jest równoznaczne z oświadczeniem Oferenta, iż zapoznał się z treścią Klauzuli informacyjnej stanowiącej załącznik do warunków przetargu.

Termin i miejsce przeprowadzenia Przetargu

- Postępowanie przetargowe – otwarcie ofert odbędzie się w dniu **17 sierpnia 2026 r. o godzinie 11.05** w Katowicach, przy Al. Roździeńskiego 188 w Sali Konferencyjnej na I piętrze.

Sposób zapłaty ceny i termin związania ofertą

- Sposób zapłaty ceny nabycia oraz termin związania ofertą określają postanowienia „Regulaminu nieograniczonego przetargu pisemnego na sprzedaż nieruchomości położonej w Tarnowskich Górach przy ul. Zagórskiej obejmującej działkę ewidencyjną nr 1/39 oraz udział wynoszący 1/2 w prawie własności działki ewidencyjnej nr 2/39, powstałych w wyniku podziału działki ewidencyjnej nr 1836/39, objętej księgę wieczystą o numerze GL1T/00048918/5".

Informuje się, że na dzień publikacji niniejszego ogłoszenia trwa procedura podziału nieruchomości. Przedmiot sprzedaży stanowić będzie działka ewidencyjna powstała w wyniku podziału nieruchomości oraz udział wynoszący 1/2 w prawie własności projektowanej działki ewidencyjnej. Zawarcie umowy sprzedaży nastąpi po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji zatwierdzającej podział nieruchomości, uzyskaniu przez nią przymiotu ostateczności oraz po ujawnieniu zmian w ewidencji gruntów.

Dodatkowe informacje o przedmiocie przetargu zawarte są w Szczegółowych Informacjach oraz Regulaminie, które zostały udostępnione na stronie Funduszu Górnośląskiego www.fgsa.pl zakładka Nieruchomości.

Kraj/34444806

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA BURMISTRZA MIASTA CHEŁMŻY O V PRZETARGU USTNYM NIEOGRANICZONYM NA SPRZEDAŻ:

NIERUCHOMOŚCI GRUNTOWEJ NIEZABUDOWANEJ,
położonej przy **ul. Turystycznej w Chełmży,**
stanowiącej własność Gminy Miasta Chełmża.

Oznaczenie nieruchomości wg księgi wieczystej: TO1T/00035633/0
Nr działki, obręb: 1/80 obręb 12
Powierzchnia działki: 1.2460 ha
Przeznaczenie nieruchomości w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego: 1MW – teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – Zgodnie z Uchwałą nr XIV/109/25 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 8 maja 2025 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną przy ul. Turystycznej w Chełmży

CENA WYWOŁAWCZA NETTO: 1.980.000,00 zł
WYSOKOŚĆ WADIUM: 198.000,00 zł

PRZETARG ZOSTANIE PRZEPROWADZONY W DNIU: 25 września 2026 r. o godzinie 9⁰⁰, w siedzibie Urzędu Miasta Chełmży przy ulicy gen. J. Hallera 2, Sala Mieszczańska (pokój nr 8). **WADIUM NALEŻY WPŁACIĆ DO DNIA 22 września 2026 r.**

INFORMACJA O MIEJSCU WYWIESZENIA I PUBLIKACJI OGŁOSZENIA O PRZETARGU:
Tablice ogłoszeniowe: Urzędu Miasta Chełmży, Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o.;

Strony internetowe: Urzędu Miasta Chełmży (www.bip.chelmza.pl, www.chelmza.pl), Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o. o. (www.zgmspzoo.vot.pl).

Szczegółowe informacje dotyczące przetargu można uzyskać w Wydziale Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Chełmży, ul. gen. J. Hallera 2, 87-140 Chełmża, pokój nr 17 lub telefonicznie pod numerem: (56) 639 23 48 lub (56) 675 22 91 wew. 48.

Kraj/34444883

ArcelorMittal Poland Spółka Akcyjna

Aleja J. Piłsudskiego 92, 41-308 Dąbrowa Górnicza

zaprasza do składania ofert na zakup składników majątku w postaci maszyn, urządzeń oraz ich elementów, zlokalizowanych w Oddziale w Chorzowie. Podane ceny są cenami netto. Do ceny sprzedaży zostanie doliczony należny podatek VAT.

Oferty należy składać do dnia 10.08.2026 r. na adres: ArcelorMittal Poland S.A. Biuro Środowiska, Produktów Ubocznych i Zarządzania Majątkiem Al. J. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza.

Szczegółowe informacje dotyczące przedmiotów sprzedaży, możliwości ich wizytacji oraz obowiązującego trybu postępowania sprzedażowego, w tym składania ofert, ich rozpatrywania oraz wyboru nabywcy, dostępne są pod numerami telefonów 662 214 914 i 608 032 609, a także na stronie internetowej: https://poland.arcelormittal.com/media/nieruchomosci-i-uplynnienia/ (pozycja: „Sprzedaż – składniki majątku Chorzów"). Regulamin postępowania sprzedażowego wraz z pozostałymi dokumentami zamieszczonymi na stronie internetowej stanowi integralną część niniejszego zaproszenia. Cena wskazana w załączniku do regulaminu stanowi cenę wywoławczą w rozumieniu jego postanowień.

Kraj/34444805

PREZYDENT MIASTA KUTNO

informuje, że na tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Kutno, Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego 18 i na stronach internetowych https://um.kutno.pl/ogloszenia-dotyczace-nieruchomosci-miejskich oraz https://umkutno.bip.e-zeto.eu w zakładce Komunikaty, Ogłoszenia i Obwieszczenia, Gospodarka Nieruchomościami zostało podane do publicznej wiadomości **ogłoszenie o I przetargu ustnym ograniczonym** na sprzedaż nieruchomości gruntowej położonej w Kutnie w obrębie ewidencyjnym 3-Sklęczki:

Oznaczenie nieruchomości	Powierzchnia nieruchomości w ha	Oznaczenie księgi wieczystej	Cena wywoławcza do przetargu (netto)	Wysokość wadium	Termin wpłaty wadium	Uwagi
dz. nr 340/1	1,8491	LD1K/00031239/2	**795.000 zł**	150.000 zł (w pieniądzu)	22 września 2026 r.	Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r., poz. 775 ze zm.) sprzedaż podlega opodatkowaniu podatkiem VAT w stawce 23%.

Przetarg odbędzie się **w dniu 28 września 2026 roku o godzinie 11.00** w Urzędzie Miasta Kutno, Plac Marsz. Józefa Piłsudskiego 18, pok. 403.
Działka nie posiada obecnie bezpośredniego dostępu do drogi publicznej. Z uwagi na jej położenie oraz brak możliwości odrębnego jej zagospodarowania przetarg ogranicza się do właścicieli nieruchomości przyległych. Osoby spełniające ten warunek w celu zakwalifikowania ich do udziału w przetargu winny złożyć stosowne dokumenty w Urzędzie Miasta Kutno pokój nr 203, do dnia 17 września 2026 r. do godziny 15.30.
Lista osób zakwalifikowanych do uczestnictwa w przetargu zostanie wywieszona 18 września 2026 r. w siedzibie Urzędu Miasta Kutno na tablicy ogłoszeń.
Szczegółowych informacji dotyczących warunków przetargu udziela Wydział Gospodarki Nieruchomościami i Rolnictwa Urzędu Miasta Kutno, Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego 18, pokój 203 - tel. 24 253-12-47, 24 253-11-44.

Kraj/34444938

czerwonak
zobacz więcej

WÓJT GMINY CZERWONAK OGŁASZA*

I USTNY PRZETARG NIEOGRANICZONY

na sprzedaż nieruchomości położonej w miejscowości Bolechowo, przeznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy obiektów produkcyjnych, składów i magazynów lub usługowej „1P/U", stanowiącej własność Gminy Czerwonak o oznaczeniach geodezyjnych:

obręb Bolechowo, arkusz mapy 1
działka nr **371/39,** o pow. 1,3380 ha, KW PO1P/00138266/2;
– cena wywoławcza brutto: 4 000 000,00 zł
Ustala się wadium dla działki nr 371/39 w wysokości 800 000,00 zł

Wadium należy wpłacać w formie pieniężnej na konto Urzędu Gminy Czerwonak:
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. nr 78 1020 4027 0000 1302 1636 7338
z dopiskiem „przetarg na działkę nr 371/39" - najdalej do dnia *29 września* 2026 r.
Za dzień wpłaty wadium uznaje się datę wpływu środków pieniężnych na konto Urzędu Gminy Czerwonak.
Przetarg odbędzie się 5 października 2026 r. o godz. 15⁰⁰
w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, pok. 01.

Uwaga: *Szczegółowych informacji udziela Urząd Gminy Czerwonak ul. Źródlana 39 - Wydział Regulacji i Obrotu Nieruchomościami, pok. 213, tel. 61/65-44-285, 61-65-44-254. Ogłoszenie o I ustnym przetargu nieograniczonym wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Czerwonak (parter i II piętro), oraz opublikowano na: stronie internetowej Urzędu Gminy Czerwonak www.czerwonak.pl, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej http://bip.czerwonak.pl/public.*
**Wyciąg z ogłoszenia o I ustnym przetargu nieograniczonym*

Kraj/34444516

PREZYDENT MIASTA BOLESŁAWIEC

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA PREZYDENTA MIASTA BOLESŁAWIEC
Z DNIA 16 lipca 2026 R.

dotyczącego II przetargu ustnego nieograniczonego

na sprzedaż nieruchomości gruntowej zabudowanej, oznaczonej jako działka nr 478, stanowiącej własność Gminy Miejskiej Bolesławiec, położonej w Bolesławcu przy Placu Piastowskim, w obrębie 0008 miasta Bolesławiec.

Oznaczenie nieruchomości wg katastru nieruchomości	**Nr działki**	**478**
	Powierzchnia (ha)	**0,0703**
	Położenie	Plac Piastowski nr 16, obręb : 0008-Bolesławiec-8
	Rodzaj użytku gruntowego wg ewidencji gruntów	Tereny mieszkaniowe (B)
Oznaczenie nieruchomości wg księgi wieczystej		JG1B/00014967/7 - zbiorcza księga wieczysta założona dla obrębu 0008.
Cena wywoławcza (zł)		**449.000,00 zł brutto**
Forma wniesienia wadium		W pieniądzu
Wysokość wadium (stanowiące do 20% ceny wywoławczej) (zł)		89.000,00 zł
Minimalna wysokość postąpienia (nie mniej niż 1% ceny wywoławczej) (zł)		4.490,00 zł

Termin i miejsce przetargu: **29 września 2026r. godz. 10.00 w siedzibie Urzędu Miasta Bolesławiec, Pl. Piłsudskiego nr 1 (biurowiec, IV piętro, sala 412).**

Wadium na nieruchomość należy wnieść najpóźniej do dnia 23 września 2026r. – na rachunek bankowy Urzędu Miasta Bolesławiec: PKO Bank Polski S.A.O/Bolesławiec numer: **04 1020 2137 0000 9402 0046 4271.** Datą dokonania wpłaty wadium jest data uznania rachunku bankowego Gminy.

Przed przystąpieniem do przetargu należy zapoznać się z ogłoszeniem o przetargu, warunkami przetargu oraz przedmiotem przetargu.

Zastrzega się prawo odwołania przetargu z ważnych przyczyn.

Pełna treść ogłoszenia o przetargu dostępna jest w Wydziale Mienia i Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miasta Bolesławiec –„biurowiec" I piętro, pokój 108, (tel. 75 645 65 15) oraz na stronie internetowej UM Bolesławiec https://bolesławiec.pl/index.php/mig/sp-estate.

JP/JP
Bolesławiec, dnia 16 lipca 2026 r.

Kraj/34444581

eprasa.pl 1a1cffaaf6

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Połącz Kropki

Idealna gra na krótką przerwę

Zeskanuj QR kod i graj

APLIKACJA WYBORCZEJ

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Kraków stolicą polskiego futbolu

Niemal co piąty mecz Ekstraklasy w tym sezonie odbędzie się pod Wawelem. To oznacza, że krakowskie kluby w skali sezonu spędzą w podróży nawet o tydzień mniej niż niektórzy ligowi rywale. Takie nagromadzenie piłki na wysokim poziomie w Europie jest praktycznie niespotykane.

Michał Trela

• **Świętowanie zdobycia Pucharu Polski przez Wisłę Kraków. Rynek Główny, 3 maja 2024 r.** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Błonia, 48-hektarowa łąka w centrum Krakowa, już od tego weekendu staną się unikatowym punktem na piłkarskiej mapie Europy. Gdyby ktoś rozbił na ich środku namiot, który opuszczałby jedynie przy okazji meczów, pokonując pieszo jedynie 54 kilometry w trakcie sezonu, zobaczyłby aż 51 spotkań Ekstraklasy. Obejrzałby więc w ten sposób niemal co piąte spotkanie startującego sezonu. Takie nagromadzenie klubów z najwyższej ligi na małej przestrzeni to ewenement nie tylko na skalę Polski.

W tym sezonie wszystko w Ekstraklasie będzie się kręcić wokół dawnej stolicy. W każdej z 34 kolejek odbędzie się tam przynajmniej jeden mecz. Spółka organizująca rozgrywki tak ułożyła terminarz, by Wisła i Cracovia, ze względów bezpieczeństwa, nigdy nie rozgrywały meczów domowych w te same weekendy. W większości przypadków Wisła będzie gospodarzem, gdy Cracovia i Wieczysta będą grać na wyjazdach, ale w lutym przez dwa weekendy z rzędu na tym samym stadionie spotkania rozegrają Wisła i Wieczysta. W 22. i 31. kolejce żaden z krakowskich klubów nie wyjedzie nawet poza miasto.

Najwięcej od siedmiu dekad

Już sama jednoczesna gra trzech klubów z jednego ośrodka w Ekstraklasie jest niecodzienna. Wszak w poprzednich latach, od spadku ŁKS-u i Warty w 2024 roku, w najwyższej polskiej lidze nie było żadnych miejskich derbów. Kraków meczów derbowych nie widział od 2022 roku, gdy Cracovia po spadku Wisły została jedynym przedstawicielem miasta w Ekstraklasie. Wieczysta była wówczas na piątym poziomie rozgrywkowym i nikt nie mógł przypuszczać, że gdy Wisła wróci do elity, to w towarzystwie kolejnego sąsiada. W ten sposób krakowski stan posiadania w ciągu dwóch miesięcy się potroił.

Ostatni raz w Ekstraklasie trzy kluby (Lech, Warta i Olimpia) miał Poznań przeszło trzydzieści lat temu. Krakowowi takie bogactwo nie zdarzyło się od siedmiu dekad. Warszawa podobny przywilej ostatni raz miała jeszcze przed wojną, gdy Legia rywalizowała wśród najlepszych z Polonią i Warszawianką. Absolutnym rekordzistą pozostaje Kraków z lat 1933-1934, który przez dwa sezony miał aż cztery kluby w elicie (Cracovia, Wisła, Garbarnia i Podgórze). Wyczyn był tym większy, że najwyższa liga liczyła wówczas jedynie dwanaście klubów.

Wąskie grono w Europie

Taka mnogość krakowskich klubów w elicie oznacza, że derby miasta wrócą ze zdwojoną siłą. Dojdzie bowiem do aż sześciu starć drużyn z tego samego ośrodka. Fakt, że Wieczysta jest absolutnym beniaminkiem, oznacza, że liga zyska nowe derbowe konfiguracje. Dotąd w stuletniej historii Ekstraklasa widziała 30 par derbowych z dziesięciu różnych miast (Kraków, Warszawa, Łódź, Poznań, Gdynia, Bytom, Szczecin, Bydgoszcz, Chorzów i Lwów). Aż 1/3 z nich odbywała się między klubami spod Wawelu. Dziś, mówiąc o derbach Krakowa, myśli się naturalnie o rywalizacji Wisły z Cracovią, ale „Biała Gwiazda" grała już w Ekstraklasie z sześcioma drużynami ze swojego miasta, wszystkimi, jakie występowały w elicie. Wieczysta zostanie jej siódmym derbowym rywalem na najwyższym poziomie. Dla Cracovii będzie to piąta derbowa konfiguracja. Sto lat temu minęła się bowiem z Jutrzenką, nieistniejącym już klubem żydowskim, a w latach 90. ominęły ją mecze z Hutnikiem. W historii ligi zdarzyły się już jednak nawet krakowskie rywalizacje bez udziału Wisły czy Cracovii, bo w latach 30. Garbarnia jednocześnie grała w lidze z Podgórzem. Dziś oba kluby są w ligach regionalnych, choć jeszcze niespełna dekadę temu Garbarnia rywalizowała w I lidze.

W praktycznie każdym pokoleniu Kraków dawał reprezentacji znanych zawodników, którzy rozkładali się między różne kluby

Takie nagromadzenie drużyn z jednego miasta to nie tylko rzadkość w historii polskiej ligi, ale też współczesnego futbolu na kontynencie. Jeśli wziąć pod uwagę dwanaście najsilniejszych lig europejskich, tylko w Londynie i Stambule gra na co dzień więcej klubów z najwyższych lig. Po trzy drużyny mają też Madryt, Lizbona, Rotterdam i Praga, jeśli liczyć tylko granice administracyjne miast. Pozostałe miasta w tym elitarnym gronie w większości są od niego znacznie ludniejsze. Stambuł i Londyn nawet dziesięciokrotnie. Mniejsze od Krakowa, tak pod względem liczby ludności, jak i powierzchni, są w tym towarzystwie jedynie Rotterdam i Lizbona. W skali swoich krajów oba są jednak znacznie ważniejszymi skupiskami ludności niż Kraków dla Polski.. W żadnym z tych miast wszystkie stadiony, na których rozgrywane są mecze najwyższych lig, nie leżą też aż tak blisko siebie.

Gwiazdy w każdym pokoleniu

Częściowo można to tłumaczyć historią, bo Kraków uchodzi za kolebkę polskiej piłki. Wisła i Cracovia świętowały ostatnio 120-lecie istnienia. Obie powstały w 1906 roku, a więc wcześniej niż wszystkie inne polskie kluby. Dwudziestolecie międzywojenne było czasem szczególnego rozkwitu krakowskiej piłki, co sprawia, że można mówić o jej wyjątkowo długich tradycjach i silnej tożsamości, objawiającej się m.in. w używanym do dziś sformułowaniu „krakowska piłka", która w polskich warunkach oznacza coś w stylu hiszpańskiej tiki-taki, krótkiej gry wieloma podaniami. To termin mający już przeszło 100 lat tradycji. To także w Krakowie rodził się „Przegląd Sportowy", a Polski Związek Piłki Nożnej miał pierwszą siedzibę. Nawet jeśli z czasem obie organizacje przeniosły się do stolicy, Kraków przesiąknięty futbolem był już od bardzo dawna.

Naturalnie przekładało się to także na sukcesy tutejszych klubów, które rozdzieliły między siebie 19 mistrzostw, w czym biją na głowę pozostałe polskie miasta. Tylko w Krakowie funkcjonuje na co dzień aż trzech byłych mistrzów – Wisła, Cracovia i Garbarnia. To oznaczało tradycyjnie także dobre szkolenie młodzieży. W praktycznie każdym pokoleniu Kraków dawał reprezentacji znanych zawodników, którzy rozkładali się między różne kluby. Naturalnie najwięcej znaczących postaci wydały Cracovia i Wisła, ale np. Robert Gadocha był wychowankiem Garbarni, a seniorską karierę zaczynał w Wawelu, a w czasach bardziej współczesnych zasługi wniósł też Hutnik, którego absolwentami są m.in. Michał Pazdan czy Marcin Wasilewski. Ze współczesnych Norbert Wojtuszek uczył się grać w Krakusie Nowa Huta, a Filip Rózga w Progresie Kraków.

Logistyczna przewaga

Choć dzisiejszemu Krakowowi brakuje gwiazdy – za najlepszego współczesnego syna tego miasta można uznać Adama Buksę, napastnika Udinese i reprezentacji Polski – nie brak mu przedstawicieli w Ekstraklasie. W kadrach obecnych klubów elity jest piętnastu zawodników urodzonych w Krakowie, a dwudziestu siedmiu, którzy w podwawelskich klubach uczyli się grać w piłkę jako juniorzy. Gdyby się uprzeć, dałoby się w Krakowie zbudować polski Athletic Club, który podobnie jak baskijska duma z Bilbao, wystawiałby jedynie miejscowych i nie byłby w takiej sytuacji bez szans na utrzymanie w Ekstraklasie. W reprezentacji wciąż piłkarzy z tej części Polski gra sporo. Podczas niedawnego zgrupowania biegało ich jednocześnie po boisku czterech. Choć obecny selekcjoner akurat nigdy nie pracował w Krakowie, jest na bieżąco z tutejszym futbolem. Wszak właśnie tu mieszka.

Krakowskość aktualnej Ekstraklasy to nie tylko historyczna ciekawostka, lecz także realna przewaga logistyczna tutejszych klubów. Wszystkie rozegrają po dziewiętnaście spotkań w swoim mieście, czyli o dwa więcej niż drużyny z innych części kraju. Fakt, że wiele innych klubów również ma siedziby na południu Polski, oznacza dla Krakowian znacznie mniej czasu w podróżach. Każdy z nich aż ośmiu rywali, czyli niemal połowę, będzie miał w zasięgu dwustu, a jedenastu w zasięgu trzystu kilometrów. Krakowski klub pokona w sezonie ponad 8600 kilometrów. Dla kontrastu Pogoń Szczecin kilometrów do pokonania będzie miała przeszło dziesięć tysięcy więcej. Gdyby wszystkie podróże odbywała autokarem, oznaczałoby to w przeliczeniu jakieś sześć pełnych dób w trasie więcej niż drużyny z Krakowa. A to przekłada się na zmęczenie, liczbę i jakość treningów, nie mówiąc już nawet o kosztach przejazdów i noclegów ponoszonych przez klub. Logistycznie kluby z Krakowa mają nieporównanie łatwiej.

Moda na piłkę

Siłą rzeczy to w Krakowie najbardziej namacalnie będzie widać rosnącą od kilku lat modę na Ekstraklasę. Już w poprzednim sezonie nigdzie indziej na trybuny nie przychodziło tydzień w tydzień tak wiele osób – średnio po 39 tysięcy. Teraz, po awansie Wisły i Wieczystej, z pewnością pęknie czterdzieści tysięcy. „Biała Gwiazda" w I lidze miała średnią frekwencję na poziomie 27 tysięcy, co w Ekstraklasie przebijał jedynie mistrz z Poznania. Po czterech latach nieobecności w elicie powinna jeszcze wzrosnąć. Mecze Wieczystej w Sosnowcu toczyły się zwykle przy niemal pustych trybunach. Po powrocie do swojego miasta, choć nie na swój stadion, frekwencja powinna się przynajmniej częściowo poprawić. Także dzięki dużemu sektorowi gości, który może się wypełniać przy okazji wielu meczów. Dla Cracovii, na której meczach frekwencja też w ostatnich latach systematycznie rosła, dwa dodatkowe mecze derbowe w sezonie to także sprzyjająca okazja, by wypełnić stadion. Choć dawna stolica Polski słynie z wielu rzeczy innych niż futbol, akurat w najbliższych miesiącach może w swoich drużynach piłkarskich mieć najlepsze wizytówki. ●

SPORT.PL

Rusza Projekt Ekstraklasa – kto będzie mistrzem, kto spadnie z ligi, którzy młodzi piłkarze będą błyszczeć na boisku?

Rozmowy, analizy, komentarze, typowania znajdziesz na SPORT.PL

Zapraszamy na Sport.pl+. Subskrypcja za 1 zł miesięcznie przez pół roku. Płatność 6 zł z góry za 6 miesięcy, potem 9,90 zł co cztery tygodnie.

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

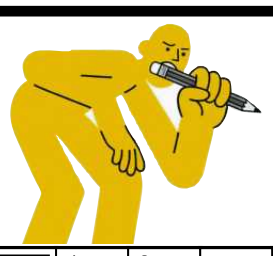

krzyżówka

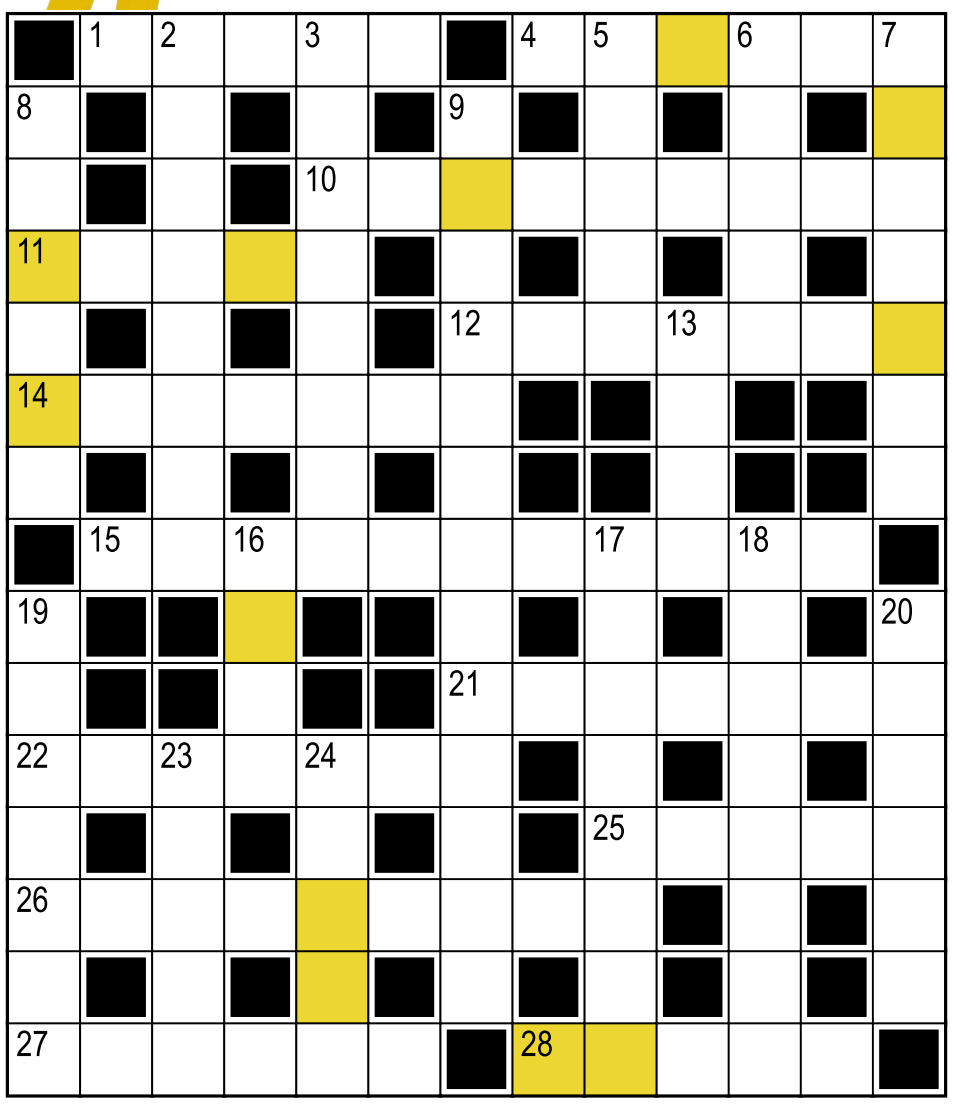

Hasło:

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Poziomo:
1) skupienie, koncentracja
4) szekspirowski bohater, do którego zgodnie z przepowiednią przyszedł las
10) część Francji kojarząca się z mieszanką ziół
11) potocznie: gęsta mgła, koszmar kierowców
12) na czubku berecika
14) Phil, wokalista i perkusista grupy Genesis
15) dla pacjentów w przychodni lub dla podróżnych na dworcu
21) klasyfikacja
22) inaczej o borze
25) Julian ... Niemcewicz
26) baronowa poślubiła lokaja!
27) imię Łempickiej i Arciuch
28) „... szczęścia" (serial) lub „... kampanii" (film z Johnem Travoltą)

Pionowo:
2) kojarzy się z Napoleonem i Abbą
3) jedzie tramwajem bez biletu
5) aktor specjalizujący się w rolach kochanków, uwodzicieli
6) obiekt sportowy z szatniami i natryskami
7) dwusuw produkowany w NRD
8) ... naukowe, przedmioty wykorzystywane na lekcjach, wykładach
9) zagrał Ludwika w serialu o rodzince Boskich
13) ... Musk, najważniejszy w Tesli
16) piosenkarka, która nagrała przebój „Believe"
17) jadalny skorupiak morski z rzędu dziesięcionogów
18) forma gramatyczna czasownika, np. „rozwiązując", „rozwiązano"
19) urządzenie, w którym można kupić cappuccino
20) sprzedają polisy ubezpieczeniowe
23) białko o właściwościach katalitycznych
24) Liv, zagrała Arwenę w ekranizacji „Władcy Pierścieni"

Rozwiązanie „krzyżówki" nr 80 z 23.07:
Poziomo: 1) stado **4)** Foster **10)** Chmielarz **11)** miech **12)** eseista **14)** Hanower **15)** akwizytorzy **21)** Eurazja **22)** antymon **25)** efekt **26)** sympozjum **27)** Narcyz **28)** Piłat
Pionowo: 2) taternik **3)** duchowni **5)** oleje **6)** trans **7)** rozpacz **8)** Yamaha **9)** impertynencja **13)** Igor **16)** wozy **17)** okrzemki **18)** zdzierca **19)** klakson **20)** fantom **23)** Timor **24)** miody
Hasło: Ostatnia godzina.

sudoku

2			7	6	3	1		
8			5	4	2			
	6	4				2		
	9		4	7	6	8		5
6		8		2		7		
7	2	5	8					6
			1	3	4	5	7	2
5						4	1	8
	7		2	5	8	6	3	

5			1	6				
	1			5	4		8	
4			3			2		
	4							3
	6	2		9		1		5
		9						8
	7	5			1	4		2
				2				
	8	4						

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34427030

Czekamy na Twoje uwagi i pomysły

ROZRYWKA @WYBORCZA.PL

zakreślanka

Zakreślaj słowa z listy na planszy. Mogą być ukryte w wierszach, kolumnach lub prowadzić wężykiem. Niewykorzystane litery czytane rzędami utworzą hasło

E	Z	R	P	I	G	K
S	M	Y	K	L	G	E
O	G	I	S	I	Ł	W
L	Ą	Z	T	W	U	K
O	B	W	A	K	S	E
R	P	I	D	N	Z	R
O	P	E	O	O	E	U
D	Ę	T	S	K	C	T
R	O	Ś	L	K	A	P

odrośl
kapturek
wek
przesmyk
głuszec
konkwista
dostęp
prolog
ząb

Hasło z 23.07: plebania

skojarzenia

ZEA	TDK	TLK	RPA
KSU	KRLD	Aya RL	PKP
BASF	ICE	USA	TGV
O.N.A.	AGFA	IRA	Fuji

Znajdź powiązania między hasłami i połącz je w cztery grupy po cztery hasła, by każdą grupę łączyło jedno wspólne skojarzenie.

.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Rozwiązanie z 23.07:
Bardzo ważne osoby: Szyszka, Figura, Prominent, Gruba ryba. **Gry planszowe:** Tajniacy, Wsiąść do pociągu, Chińczyk, Carcassonne. **Filmy z Jackiem Nicholsonem:** Ludzie honoru, Czułe słówka, Lśnienie, Chinatown. **W tych zwrotach jedno słowo zawiera to drugie:** Urok biurokracji, Puszyste uszy, Las iglasty, Echo Ciechocinka

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34426992

Słówko
Wybierz słowo, sprawdzaj litery i kombinuj, aż skończą Ci się próby

Literówka
Kilka liter i jedno zadanie: ułożyć jak najwięcej słów

Jeszcze więcej rozrywki w Aplikacji Wyborczej
Szukaj w aplikacji

Zakreślanka

Skojarzenia

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza
TRÓJMIASTO
TYGODNIK

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktor prowadzący **Katarzyna Fryc** trojmiasto.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: trojmiasto@wyborcza.pl

Sąd

Trzy lata za siedem ciosów nożem

Gracjan R. pisał do innych: „zaj*ę tego cza***a". Gonił Szymona po ulicy z nożem, nagrywał film, by go upokorzyć.** Dzień później zaatakował w miejskim parku. Prokuratura nie dostrzegła rasistowskiego tła. Sąd wydał łagodny wyrok.

Paweł Wojciechowski

– Temu chłopakowi po prostu przeszkadzało to, że mój syn ma ciemny kolor skóry, to była podstawa całego konfliktu – mówi mi Monika, mama dziś już 17-letniego Szymona. Jej syn od urodzenia mieszka w Polsce, jest Polakiem, chodził do polskich szkół, jego językiem jest polski. Mieszka z mamą.

– Od wczesnych klas podstawówki Gracjan przezywał go rasistowsko, nie chcę już tego powtarzać. Ale od tego się zaczęło. Pewnego dnia Szymon nie wytrzymał i uderzył Gracjana, wybił mu ząb. Od tamtego czasu syn stał się dla niego wrogiem numer jeden – opisuje matka.

Konflikt trwał przez dwa lata szkoły podstawowej. Między chłopakami dochodziło do bójek, wyzwisk. Nie schodzili sobie z drogi. Nie pomogły interwencje szkolnej psycholog, ani pedagog. W końcu Szymon wyleciał ze szkoły. Został przeniesiony do innej podstawówki, bo sprawiał problemy wychowawcze. Kontakt między chłopcami ustał na dłuższy czas – do 4 września 2025 roku.

Tamtego dnia Gracjan udał się do Pasłęka, miejscowości, w której mieszka Szymon. Wziął ze sobą nóż i zaczaił się na nastolatka na ulicy. Wyciągnął telefon, by nagrywać, zaczął ubliżać i grozić, gonił Szymona wokół samochodu, spryskał jego twarz gazem pieprzowym. W pewnym momencie sytuację zobaczył dorosły przechodzień i przegonił napastnika. Późnym wieczorem Szymon opowiedział o wszystkim mamie. Kobieta postanowiła, że następnego dnia zgłosi sprawę na policję. – Nie zdążyłam – opowiada kobieta.

Zaatakował nożem w parku

Następnego dnia, 5 września, Gracjan napisał do ich wspólnego znajomego, że chce wyjaśnić nieporozumienia z Szymonem w parku. Wypytywał kolegów, z kim Szymon przyjdzie i czy „z jakimś słabiakiem, bo chce zaj***ć tego cza***a".

Szymon przyszedł do parku z kolegą, Adrianem, ale o żadnym wyjaśnieniu konfliktu nie było mowy. Gdy Gracjan ich zauważył, rzucił butelką, ale ci zdążyli odskoczyć. Wtedy wyjął z kieszeni rozkładany nóż z 9-centymetrowym ostrzem.

• **Sąd Okręgowy w Elblągu. Wyrok w sprawie Gracjana R.** FOT. MICHAŁ RYNIAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Za postawione zarzuty Gracjanowi R. groziło maksymalnie 20 lat więzienia

Chłopcy zaczęli rzucać w Gracjana gałęziami, by go odgonić. Dobiegli do niego i doszło do szarpaniny. Gracjan zaczął zadawać ciosy nożem.

Ostrze trafiło Szymona w szyję, ramię, plecy, bark. W sumie miał siedem ran ciętych i kłutych. Jego koledze Gracjan wbił nóż w klatkę piersiową.

Po ciosie chłopak zaczął się dusić. Wtedy Szymon uciekł i poprosił przypadkowo napotkanego mężczyznę o wezwanie karetki pogotowia. Sam, ciężko ranny, osunął się na ziemię.

Szymon i Adrian zostali przewiezieni do szpitala, gdzie przeszli operacje. Biegły stwierdził później, że doznali ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Gracjan został zatrzymany przez policję. Od tamtej pory przebywa w areszcie tymczasowym.

Prokuratura: To nie było usiłowanie zabójstwa

Prowadząca sprawę prokurator Monika Antczak uznała, że między nastolatkami trwał konflikt, ale nie miał wymiaru rasistowskiego.

– Ale to nie było tak, że chłopcy się pobili, bo się nie lubili – mówi mi mec. Karolina Wasielewska, która reprezentowała matkę Szymona (jako osobę sprawującą opiekę nad niepełnoletnim chłopakiem). – Gracjanowi przeszkadzał kolor skóry Szymona, czemu wielokrotnie przez lata dawał wyraz i w obelgach, i w rozmowach z innymi.

W kuluarach słychać, że prokuraturze zależało na szybkim zamknięciu śledztwa.

Gracjan R. został oskarżony o spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia nietykalności cielesnej oraz kierowania gróźb karalnych. Dlaczego prokuratura nie postawiła zarzutu usiłowania zabójstwa? Według niej był to konflikt małoletnich, a do przemocy dochodziło z obydwu stron. Prokurator uznała, że skoro Szymon i Adrian ruszyli za Gracjanem w parku po tym, jak rzucili gałęziami, to nie może być mowy o usiłowaniu zabójstwa, ale o bójce z użyciem niebezpiecznego narzędzia.

– Jeśli ktoś przychodzi na spotkanie z nożem, to zakłada, jaka może być tego konsekwencja – przekonuje z kolei mecenas Wasielewska. – Fakt, że pokrzywdzony nie przyjął postawy wycofanej, nie oznacza, że możemy wykluczyć zamiar odebrania mu życia przez sprawcę.

Procesowy zwrot akcji

Proces rozpoczął się 13 lipca w Sądzie Okręgowym w Elblągu. – Byliśmy przygotowani na długi proces, ale przebieg tej sprawy zaskoczył chyba wszystkich – słyszę od adwokat Wasielewskiej.

Gracjan R. składał wyjaśnienia i początkowo nie przyznawał się do winy. Przedstawiał inną wersję wydarzeń. Twierdził, że to on został zaatakowany, że był ofiarą. Kiedy skończył, sąd pouczył go, że może zmienić zarzuty na dużo poważniejsze. A to oznaczałoby zagrożenie wyższą karą. I w tym momencie Gracjan G. zupełnie zmienił swoją postawę. – Żałuję, że ta sytuacja miała miejsce, chciałem przeprosić pokrzywdzonych i przyznać się do winy – powiedział do sędziego Bartosza Kuleszy.

Przyznając się do winy, Gracjan R. zgodził się na dobrowolne poddanie się karze. Sąd zasądził kilka minut przerwy.

Prokurator zaproponowała karę: trzy lata i trzy miesiące więzienia. Szymon z matką nie byli zadowoleni, ale ostatecznie przystali na to, chcieli mieć proces za sobą. – Dla świętego spokoju – mówią.

Sąd ograniczył postępowanie dowodowe, nie rozważał zamiaru sprawcy, ani ewentualnej zmiany zarzutów na usiłowanie zabójstwa na tle rasistowskim.

– Nie mamy poczucia sprawiedliwości – słyszę od matki Szymona. – Boimy się, że gdy wyjdzie, będzie szukał zemsty, że jest zdeterminowany.

Mecenas Wasilewska wystąpiła też o zakaz zbliżania się sprawcy do ofiary przez 10 lat i o naprawienie szkody – po 30 tys. zł zadośćuczynienia dla każdego z chłopaków ranionych nożem.

Trzy lata i trzy miesiące więzienia

W piątek 17 lipca sąd ogłosił wyrok. I w całości zgodził się na propozycję prokuratury. Sama prokurator Antczak nie pojawiła się w sądzie.

– W ocenie sądu było to zdarzenie, za które w części odpowiedzialni byli pokrzywdzeni – uzasadniał sędzia Kulesza, mając na uwadze to, że Szymon i Adrian biegli za Gracjanem. – Obie strony dążyły do konfrontacji. Ale to stroną agresywną był Gracjan R. – podkreślił sąd.

Za postawione zarzuty Gracjanowi R. groziło maksymalnie 20 lat więzienia. Ale sąd wymierzył karę w dolnej granicy przewidzianej przez prawo karne. Wziął pod uwagę szereg okoliczności łagodzących.

– Po pierwsze zdarzenie nie było winą samego oskarżonego. Oskarżony jest osobą młodocianą, wymierzenie surowej kary nie byłoby adekwatne do celów, jakie kara powinna przynieść. Sąd wziął pod uwagę cel wychowawczy. Sam fakt, że oskarżony 18. urodziny spędził w areszcie, może dać mu do myślenia – wymieniał sędzia.

Na końcu uzasadnienia podkreślił, że w trakcie procesu doszło do porozumienia procesowego. – Na taki wymiar kary zgodziły się wszystkie strony – zaznaczył sędzia Kulesza.

Gracjanowi R. na poczet kary zaliczono czas spędzony w areszcie. Zza krat wyjdzie za dwa lata. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Konflikt między posłami w PiS

Spotkają się w sądzie

Kacper Płażyński będzie chciał udowodnić, że to nie on stał za raportem o Karolu Nawrockim, który powstał przed wyborami prezydenckimi rok temu, co zarzuca mu Marcin Horała.

Krzysztof Katka

Posłowie PiS z Pomorza Marcin Horała i Kacper Płażyński od kilku dni obsypują się oskarżeniami w związku ze sporem o działalność stowarzyszenia Rozwój Plus, a więc o inicjatywę Mateusza Morawieckiego i jego stronników. Zaczęło się od Płażyńskiego, który skrytykował działania środowiska byłego premiera, na co Horała odpowiedział.

W kolejnej odsłonie sporu – w poniedziałek 20 lipca – Marcin Horała wytoczył ciężkie działa. Stwierdził, że to Kacper Płażyński stoi za raportem o Karolu Nawrockim, z którego wynikało, że ten jest złym kandydatem na prezydenta RP. Opracowanie to prezes PiS dostał miesiąc przed ogłoszeniem nazwiska kandydata tej partii w wyborach. I choć raport był pełen niepokojących informacji, w tym dotyczących kompromitującej przeszłości ówczesnego szefa IPN, Jarosław Kaczyński zdecydował, że Nawrocki wystartuje w wyborach z poparciem Prawa i Sprawiedliwości.

Z nieoficjalnych informacji wynikało, że dokument powstał w oparciu o materiały od znających Nawrockiego działaczy PiS z Trójmiasta.

– Każdy na Pomorzu w PiS-ie wie, że [od wielu lat] bardzo trudno było uświadczyć Kacpra Płażyńskiego w jakiejkolwiek aktywności służącej PiS-owi, a nie Kacprowi jako głównej gwieździe. Wiedziałem, że Kacper do ostatniej chwili był przeciwny kandydaturze Karola Nawrockiego. Przy kilkudziesięciu świadkach na komitecie wykonawczym [PiS – red.] mówił, że to zły kandydat. Wiedziałem, że przygotował raport o tym, dlaczego to jest zły kandydat, i go rozsyłał wśród naszych członków. A po miesiącu-dwóch, dziwnym trafem, bardzo podobny raport trafił do dziennikarzy. Jak widzę teraz kogoś, kto ma czelność rozliczać Mateusza Morawieckiego z braku lojalności, gry zespołowej, itd., to mnie trzepnęło i uległem emocjom – powiedział Horała w Kanale Zero, tłumacząc, dlaczego wdał się w kolejną polemikę z Płażyńskim.

ŻĄDA PRZEPROSIN I 50 TYS. ZŁ

Płażyński zareagował zdecydowanie. – Marcin Horała powiedział, że stworzyłem raport oczerniający prezydenta Karola Nawrockiego. To kłamstwo, żadnego raportu nie stworzyłem. Dziś [we wtorek] wystosowałem do Marcina Horały przedsądowe wezwanie do przeprosin i zapłaty 50 tysięcy złotych na rzecz fundacji Łączy nas Polska [którą kieruje żona Płażyńskiego – red.]. Cieszę się, że łgarstwo, które kolportował przez ostatnie półtora roku, będzie mógł zweryfikować sąd – tłumaczy.

• **Kacper Płażyński** FOT. DAWID ŻUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Ale Horała nie wycofuje się ze swoich twierdzeń. – Niech sąd rozstrzygnie – przekazał Radiu Gdańsk.

Skąd te sugestie, że Płażyński jest autorem raportu? Karol Nawrocki był w Gdańsku poważnym konkurentem Kacpra Płażyńskiego. W 2018 r. rywalizację o nominację na kandydata PiS w wyborach prezydenckich w Gdańsku wygrał Płażyński, ale Nawrocki miał już wielu zwolenników w PiS-ie, popierał go również abp Sławoj Leszek Głódź. W 2024 r. spekulowano o Płażyńskim jako jednym z potencjalnych kandydatów PiS na prezydenta RP. Poseł z Gdańska wybrał się nawet w tournee po Polsce, aby promować swoją książkę „Wszystkie pionki Putina".

Posłowie PiS z Pomorza od kilku dni obsypują się oskarżeniami

DWA RAPORTY O NAWROCKIM

Horała powiedział o dwóch raportach. Jeden został przedstawiony – jego zdaniem – przez Płażyńskiego na posiedzeniu władz PiS i był rozsyłany do działaczy. Drugi, który „jest bardzo podobny", dostali później – „dziwnym trafem" – dziennikarze.

Ten ostatni dokument Wojciech Czuchnowski opisywał w „Wyborczej" w grudniu 2024 r. Tytuł: „Karol Nawrocki i jego środowisko. Analiza zagrożeń wizerunkowych w kontekście ewentualnego startu prezesa IPN w wyborach prezydenckich 2025".

Fragmenty raportu wskazywały na związki Nawrockiego z przestępczym półświatkiem: „Prezes IPN i potencjalny kandydat PiS na prezydenta RP obracał i obraca się w towarzystwie, w którym jest wielu porządnych, uczciwych i patriotycznie nastawionych kibiców Lechii czy miłośników boksu, ale jest to jednocześnie towarzystwo bezwzględnych bandytów i neonazistów. Taka jest bowiem specyfika środowiska, z którego wywodzi się Nawrocki – w jednym tyglu mieszają się działacze FMW [Federacji Młodzieży Walczącej] i innych organizacji podziemnych z lat 80., działacze ruchów kościelnych i porządni działacze sportowi z chuliganami piłkarskimi, neonazistami i sutenerami".

Kolejny akapit: „Karol Nawrocki zna się z Olgierdem L., Grzegorzem H. oraz innymi neonazistami i bardzo brutalnymi przestępcami z Gdańska. Doskonale orientuje się, jaka jest ich przeszłość i poglądy".

– Ten materiał nie powstał na zlecenie Prawa i Sprawiedliwości, tylko na zlecenie tych, którzy zazdroszczą Karolowi Nawrockiemu, że jest człowiekiem, który doszedł do tego wszystkiego dzięki ciężkiej pracy – przekonywał były szef MON Mariusz Błaszczak. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444932

DAVID SZALAY:
Czym jest dom dla laureata Bookera? Co łączy go z Węgrami? A co z głównym bohaterem jego monumentalnej powieści?

ROZMOWY Z MISTRZYNIAMI I MISTRZAMI LITERATURY:
Jeanette Winterson, Rachel Kushner, Robertem Macfarlanem i Robertem M. Wegnerem.

KSIĄŻKI NA LATO:
„Odyseję" opowiadamy wciąż na nowo.

W SPRZEDAŻY, RÓWNIEŻ Z DOSTAWĄ DO PACZKOMATU

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl** Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1GD

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Turystyka

Tourists, go home?

W wielu wakacyjnych kurortach ludzie skarżą się, że tracą kontrolę nad codziennym życiem – problemem stało się dotarcie do lekarza czy zrobienie zakupów. Większa liczba turystów nie zawsze oznacza większe korzyści – komentuje ekonomistka.

• **Gdańsk, ul. Długa**
FOT. MARTYNA NIEĆKO / AGENCJA WYBORCZA.PL

ROZMOWA Z
PROF. MONIKĄ BĄK
z Uniwersytetu Gdańskiego

JOANNA WIŚNIOWSKA: „Tourists, go home!". Zobaczymy takie napisy na murach polskich miast?
PROF. MONIKA BĄK*: Myślę, że nie jesteśmy jeszcze na takim etapie.

Jeszcze?
– Jeszcze.

Czyli nie wyklucza tego pani?
– Mam nadzieję, że nie dojdziemy do tego momentu. To doświadczenia Barcelony, Majorki czy Wenecji. Nikomu nie jest na rękę, żeby doprowadzić do takich okoliczności, jak te, które miały miejsce w tych miastach. To, że u nas będą sytuacje konfliktowe, to jasne, ale nie sądzę, że aż takie.

Ale my chyba rzadko wyciągamy wnioski z historii innych.
– Potrzebne nam zarządzanie ruchem turystycznym, po angielsku ładnie się to nazywa governance. W naszym języku nie ma dobrego odpowiednika tego słowa, więc mówimy o zarządzaniu. Chodzi o organizację ruchu turystycznego i takie jego planowanie, które pozwoli uniknąć zagrożeń związanych z turystyką, oddziaływających na mieszkańców i środowisko naturalne.

Niektóre rzeczy dzieją się systemowo, jest choćby dyrektywa unijna, która wprowadza regulacje rynku najmu krótkoterminowego. Nie wiadomo, kiedy polska ustawa wyjdzie z Sejmu, jednak została ona ucięta do minimum, wymagana będzie tylko rejestracja obiektów. Przecież to już dawno powinno być zrobione. Ponadto samorządy mogą wprowadzić obszar ograniczonego najmu krótkoterminowego albo zakaz w określonym obszarze. Ale który samorząd podejmie taką decyzję? Pewnych rzeczy nie da się zrobić bez centralnych regulacji.

Takie działania raczej nie uchronią nas przed konfliktem na linii turyści – mieszkańcy.
– Myślę, że u nas tego, co było w Barcelonie, nie będzie. Badania, które prowadzimy w Polsce i we Włoszech, dowodzą, że nie ma tu widocznych konfliktów interesów. Mieszkańcy nadmorskich obszarów zdają sobie sprawę, że przez dwa miesiące w roku muszą zarobić na kolejną część roku. Co nie zmienia faktu, że negatywne skutki są dostrzegane. Z innych naszych badań wynika, że w Sopocie najem krótkoterminowy jest niedoszacowany w sezonie turystycznym nawet o 80-90 proc. Dla miasta to ogromne straty i nieuczciwa konkurencja, bo czym różni się ta działalność od działalność gospodarczej?

A pewnie osoby, które tam sprzątają czy robią remonty, też działają w szarej strefie.
– No właśnie. Tu można sobie zadać pytanie, dlaczego polska ustawa jest tak uboga.

Lobby?
– Politycy powtarzają, że z tych obiektów korzystają rodziny z dziećmi i gdy będzie drożej, to nie pojadą na wakacje. Wrócę do Barcelony, byłam tam niedawno i jest lepiej. Wprowadzono zmiany, unormowano najem krótkoterminowy i wreszcie widać mieszkańców. To nie zadziało się we włoskiej Amalfi, do której pojechałam na majówkę, bo to miejscowość będąca częścią naukowego projektu, który realizujemy. Przepiękne miejsce, skaliste wybrzeże i małe miasteczka, połączone malowniczą drogą. Uliczkami maszerowały tłumy, do promu stało się w kolejce jak śledź. Nie było przestrzeni, by móc zauroczyć się tym miejscem. To było trudne doświadczenie.

To nie ma sensu.
– Nie ma, dlatego w końcu pojawiają się zmiany. Przez lata, przy okazji rozmów o rejonach nadmorskich i wyspach, mówiło się o zwiększaniu ich dostępności – lepszych drogach, większej liczbie autobusów i pociągów, o rozbudowie infrastruktury. To ważne, ale paradoksalnie prowadzi to do pojawienia się turystów jednodniowych, którzy jeszcze bardziej zagęszczają ruch, a korzystanie z miasta jest trudniejsze. Więc poprawa infrastruktury to nie jest jedyne rozwiązanie problemu. Trzeba myśleć długofalowo o współzarządzaniu obejmującym turystów, mieszkańców, przedsiębiorców i inne podmioty działające w regionie.

Ale zróbmy krok w tył i porozmawiajmy o tym, jak ważna jest turystyka dla gospodarki. Bo tym często tłumaczy się brak uregulowań i potrzebę znoszenia niedogodności w mieście.
– Upraszczając i mówiąc ogólnie: turystyka stanowi 10 proc. globalnego PKB. To bardzo dużo, ale to cały sektor hospitality, z transportem włącznie. Jednak są kraje, szczególnie wyspiarskie, w których sięga to 70 proc., to zwykle państwa o mniejszych dochodach. Pojawia się wówczas problem z eksploatacją zasobów naturalnych w związku z nadmierną turystyką. Gdyby spojrzeć bardziej szczegółowo, to trudno porównywać wpływ turystyki na rozwój gospodarki Paryża z rozwojem tej branży na Sycylii czy Mierzei Wiślanej. Nie ma jednego, uniwersalnego rozwiązania dla wszystkich.

Ciągle nam się mówi, jak ważny jest rozwój w turystyce, lotnisko chwali się kolejnymi milionami odwiedzających, organizacje turystyczne podobnie. Ile można wszystko tłumaczyć rozwojem?
– W naszych naukowych eksploracjach jesteśmy z tym do przodu. Mówimy o potrzebie partycypacji mieszkańców, przedsiębiorców oraz turystów, dla których priorytetem powinno być dobro wspólne. To nie jest tak, że te podmioty stoją po różnych stronach barykady. Dotyczy to nawet turystów. Ja sama nie mam już ochoty wrócić na piękne wybrzeże Amalfi. Do tej pory, gdy podnoszono temat równowagi w turystyce, mowa była o dbałości o zasoby naturalne – nie można zadeptać gór czy zniszczyć plaż. Ale teraz mówi się także o aspekcie społecznym. W końcu mamy trzy nogi zrównoważonego rozwoju – ekonomiczna, społeczna i ekologiczna.

Mieszkańcy nadmorskich obszarów zdają sobie sprawę, że przez dwa miesiące w roku muszą zarobić na kolejną część roku. Ale negatywne skutki są dostrzegane

Kto w tej chwili najbardziej korzysta na turystyce?
– W Gdańsku to sektor najmu krótkoterminowego i usługi dla turystów. Samorządy oczywiście też czerpią dochody, ale ich skala zależy od miasta i stopnia uzależnienia od turystyki. A tymczasem, z perspektywy mieszkańca, wiąże się to z kosztami – problem z zaparkowaniem, drogie restauracje. Ogólnie – wzrost cen. W naszych badaniach mieszkańcy nadmorskich miejscowości zwracali uwagę, że turystyka to ważny element funkcjonowania ich życia. Dodawali jednak, że zarządzanie ruchem turystycznym wszystkim zrobiłoby dobrze.

Bo w wielu miejscowościach mieszkańcy uważają, że tracą kontrolę nad codziennym życiem – problemem stało się dotarcie do lekarza, zrobienie zakupów, dojazd do pracy. Przestają czuć się bezpiecznie w miejscu, w którym żyją.

Miejsce przestaje być dla nich?
– Dokładnie. Wiedzą, jak turystyka jest dla nich istotna, ale zauważają problemy z nią związane.

Czyli jesteśmy w momencie, w którym ciężar myślenia o dobrostanie przesuwa się z przyjezdnych w stronę mieszkańców?
– Mam taką nadzieję. Świadome spojrzenie w tę stronę zaczyna być coraz bardziej dostrzegane i widoczne. Trzeba patrzeć pod kątem jakości, a nie ilości.

Czym więc jest dobrostan, o którym rozmawiamy?
– Mamy dwa pojęcia – dobrostanu i jakości życia. Pierwsze z nich dotyczy tego, jak odczuwam moją jakość życia, co czuję, co mogę, czy jest to bezpieczne miejsce. Drugie z tych pojęć jest szersze, związane z tym, jakie mam dochody, jaką pracę i jaki dostęp do usług publicznych. Paradoksalnie w miejscach turystycznych często jakość życia jest wysoka, a dobrostan nie.

Jak to?
– Ktoś ma dobrą pracę, dostęp do usług publicznych, ale w sezonie nie czuje się bezpiecznie w swoim miejscu, jak np. mieszkańcy zakorkowanego Helu. Jakość życia jest bardziej zobiektywizowana, dobrostan jest subiektywny. I o to powinno się zadbać.

Kto o tym myśli? Chyba głównie naukowcy.
– Dlatego zależy nam, żeby tę wiedzę rozpowszechniać. To trudne rozmowy z decydentami i urzędnikami, nawet tymi odpowiedzialnymi za gospodarkę turystyczną, bo oni mają bieżące cele. Najlepiej więc pokazać samorządowi, jakie są straty finansowe na najmie krótkoterminowym, to otwiera oczy.

W ogóle zmiany, o których myślę, to często są proste rzeczy, jak w Sopocie parking przy Ergo Arenie, skąd meleksy wożą ludzi do centrum. To ogranicza ruch. Badaliśmy zachowania mobilnościowe turystów, sprawdzając, czy rzeczywiście są tak przywiązani do samochodów. Okazuje się, że zmiana zachowań nie następuje jedynie w wyniku zachęcania czy edukacji, lecz przede wszystkim wtedy, gdy stworzone zostają realne możliwości wyboru innych sposobów działania.

Weźmy Mierzeję Wiślaną, tam trudno jest dostać się inaczej niż samochodem. Ograniczona dostępność transportem wodnym oraz brak infrastruktury kolejowej stanowią istotne wyzwania.

Jak sobie pani wyobraża partycypację z mieszkańcami?
– Uwzględnienie ich opinii, ale i zdania przedsiębiorców, samorządu, a na końcu wypracowanie polityki turystycznej. Nie ma uniwersalnego rozwiązania, każdy region czy miejsce muszą mieć uszyte to na miarę. ●

Rozmawiała Joanna Wiśniowska

Monika Bąk

• jest doktorem habilitowanym nauk ekonomicznych, profesorem Uniwersytetu Gdańskiego oraz kierowniczką Katedry Ekonomiki Transportu na Wydziale Ekonomicznym UG. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na społecznych, ekonomicznych i środowiskowych aspektach zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem transportu, mobilności i turystyki.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Genetyk sądowy:

Ślady DNA zdradzają bardzo dużo

Gdy w jednym z bunkrów znaleziono ciało uduszonej 22-latki, w mieście wybuchła panika. Policja zdecydowała się na tak zwany „DNA manhunt”. Wytypowano ponad 14 tysięcy mężczyzn w określonym przedziale wiekowym i zaczęto pobierać od nich próbki – mówi prof. Ryszard Pawłowski.

• **Prof. Ryszard Pawłowski**
FOT. MARTYNA NIEĆKO / AGENCJA WYBORCZA.PL

ROZMOWA Z
PROF. RYSZARDEM PAWŁOWSKIM,
genetykiem sądowym

MAREK STERLINGOW: Jestem w pana gabinecie od kilku minut. Nie zostawiłem chyba jeszcze żadnych śladów? Niczego nie dotykałem.
PROFESOR RYSZARD PAWŁOWSKI*: Każdy myśli, że DNA znajdziemy tylko w krwi, ślinie, włosach. Nauka poszła naprzód, teraz ślady DNA zostawia się i identyfikuje już nawet w wydychanym powietrzu.

Czyli w tym pokoju jest już moje DNA?
– Tak. Sprawcę można zidentyfikować na podstawie DNA, które pozostawił po sobie w powietrzu pomieszczenia, w którym doszło do przestępstwa. Technicy kryminalistyki wciągają powietrze z pomieszczenia, w którym przebywał sprawca przez specjalne filtry, z których izoluje się DNA. W Chinach na tej podstawie zapadł już pierwszy wyrok skazujący. Sprawa dotyczyła włamania.

W czym jest najwięcej naszego DNA?
– W nasieniu, krwi i ślinie. Zdecydowanie mniej jest go w wydychanym powietrzu czy w substancji potowo-tłuszczowej pokrywającej naszą skórę. Czasami dotykając czegoś, nie zostawimy nic, a innym razem na tyle dużo, że wystarczyłoby to na setki analiz profilowania.

Jaka jest trwałość tych śladów?
– W warunkach temperatury i wilgotności pokojowej DNA z plamy krwi, śliny czy nasienia może przetrwać spokojnie dziesiątki lat. Jeśli jednak warunki są niekorzystne, sprzyjające rozwojowi bakterii i grzybów, które niszczą DNA, wtedy ten czas drastycznie się skraca.

Czy nie ma na świecie dwóch osób o identycznym DNA?
– Teraz potrafimy już rozróżnić DNA nawet bliźniąt jednojajowych. Uważa się, że DNA każdego człowieka jest unikalne.

Jeśli nie znamy tożsamości sprawcy i nie mamy podejrzanego, czy te ślady nam w czymś pomogą?
– Możemy pokusić się o predykcję wyglądu osoby, która je pozostawiła. Z dużym lub bardzo dużym prawdopodobieństwem potrafimy określić kolor oczu na podstawie DNA pozostawionego na miejscu przestępstwa. Prawdopodobieństwo wiarygodnej identyfikacji zależy np. od rodzaju koloru oczu. Największą wiarygodność predykcji uzyskuje się dla brązowych i niebieskich oczu. Przy kolorach pośrednich, jak piwny, to prawdopodobieństwo nieco spada.

Określamy też kolor włosów z DNA, tu najwyższą wiarygodnością predykcji charakteryzują się włosy rude i czarne, dla których modele genetyczne osiągają największą dokładność identyfikacji. Możemy też określić, czy ktoś ma piegi, czy jego włosy są proste czy kędzierzawe itp.

Co jeszcze zdradzają zbierane przez was ślady DNA?
– Na przykład styl życia sprawcy. Nasze DNA, a dokładnie pewne geny, modyfikuje się pod wpływem diety czy używek. Możemy dowiedzieć się, czy sprawca jest palaczem, czy nadużywa alkoholu lub narkotyków. Jaka jest jego dieta, klasyczna czy wegetariańska, czy jest aktywny sportowo. Możemy też określić jego sylwetkę, czyli czy jest szczupły, czy otyły.

A wiek?
– Określamy go całkiem precyzyjne. Z dokładnością do plus minus trzech lat.

Używacie już tych metod w kryminalistyce, czy to ciągle teoria?
– W zeszłym roku wróciliśmy do sprawy z 2009 roku. W jeziorku koło Pruszcza Gdańskiego wyłowiono wtedy ciało kobiety pozbawionej głowy i kończyn. Badania porównawcze DNA nie przyniosły rezultatu. Na polecenie prokuratury wysłaliśmy jej DNA do amerykańskiej firmy Parabon NanoLabs w USA. Oni specjalizują się w predykcji wyglądu na podstawie badania setek tysięcy miejsc polimorficznych zwanych SNP. Na tej podstawie odtwarzają nawet kształt twarzy, choć w porównaniu do wspomnianych identyfikacji koloru oczu i włosów te badania są mniej wiarygodne.

Kształt twarzy z samej krwi? To brzmi jak z filmu science fiction.
– Nie tylko z krwi, z każdego śladu biologicznego, który ma wystarczającą ilość dobrego jakościowo DNA. Możliwość identyfikacji kształtu twarzy to efekt badań naukowców z Rotterdamu z 2012 roku.

Przebadali oni trójwymiarowe skany czaszek u 10 tysięcy osób, analizując rozkład ośmiu punktów na czaszce i szukając ich powiązań z konkretnymi genami. Dzięki temu możemy dziś w przybliżeniu określić kształt czaszki i stworzyć genetyczny portret pamięciowy.

W przypadku tej kobiety udało się coś nowego ustalić?
– Niestety, do dziś nie ustalono jej tożsamości. Niewykluczone, że była to osoba z zagranicy.

Czy z takiego profilu DNA, jaki badacie na potrzeby śledztwa, można wyczytać nasze choroby, inteligencję czy talenty?
– Nie, w rutynowych badaniach profilowania DNA badamy tylko części niekodującego DNA. Standardowo tak zwane markery STR, które tam właśnie występują. Skoro są niekodujące, nie ma tam genów odpowiedzialnych za choroby uwarunkowane genetycznie. Z takiego profilu nikt niczego o naszym zdrowiu nie wyczyta. Gdyby ktoś chciał poznać nasze predyspozycje chorobowe, musiałby poddać badaniu inne obszary DNA odpowiedzialne za występowanie chorób o podłożu genetycznym. Z naszego DNA nie dowiemy się o naszych talentach, charakterze, wyznaniu, języku czy narodowości oraz czy ktoś ma np. skłonności przestępcze.

Wspomniał pan o badaniach porównawczych śladów DNA. Na czym one polegają?
– Opowiem na przykładzie sprawy Tomasza W., wielokrotnego gwałciciela i zabójcy ze Świnoujścia. Tam kluczową rolę odegrało badanie pokrewieństwa i polowanie na sprawcę z użyciem DNA. To było na przełomie lat 90. i 2000. Dokonywał brutalnych gwałtów głównie na bardzo młodych dziewczętach, zawsze w kominiarce i z bronią w ręku. Gdy w jednym z bunkrów w 2000. roku znaleziono ciało uduszonej 22-latki, w mieście wybuchła panika. Policja powołała specjalną grupę.

Mieliśmy profil DNA zabezpieczony z nasienia sprawcy, ale nie było go w żadnej bazie. Policja zdecydowała się na tak zwany „DNA manhunt”. Wytypowano ponad 14 tysięcy mężczyzn ze Świnoujścia w określonym przedziale wiekowym i zaczęto pobierać od nich próbki.

Z polskiej bazy DNA korzystać mogą wyłącznie organy ścigania, wymiar sprawiedliwości oraz służby specjalne jak np. ABW, CBA. Liczy około 430 tysięcy profili

Wszystkich musieliście sprawdzić?
– W najgorszym scenariuszu tak, ale było w tej sprawie też trochę szczęścia. Z przesłanych do badania próbek porównawczych wykluczyliśmy pierwszych 422 mężczyzn. Ale próbka numer 423 dała identyczny profil z chromosomu Y mężczyzny zgodny z profilem zabójcy. Kiedy jednak zbadaliśmy cechy dziedziczone po obojgu rodzicach tego podejrzanego, okazało się, że to nie jest nasz sprawca. Profile różniły się, ale zauważyliśmy, że w każdym markerze spraw-

1 GD

eprasa.pl 1a1cffaaf6

ca i podejrzewany mieli po jednej wspólnej cesze DNA.

Powiedzieliśmy policji: to nie on, ale to musi być jego bliski krewny – ojciec lub brat. Ojciec nie żył od 15 lat, więc uwaga skupiła się na bracie.

Natychmiast go zatrzymano?
– Policja musiała działać dyskretnie. On miał paszport, a ze Świnoujścia odpływały promy. Jeden fałszywy ruch i uciekłby za granicę. Najpierw policja zabezpieczyła plastikowe sztućce, których używał w jakimś barze. Przywieziono to do badań. Materiał był jednak zanieczyszczony DNA kilku innych osób, więc nie nadawał się do celów porównawczych.

Jednorazowe sztućce?
– Ciekawe nie? Nie byliśmy też pewni czy policjanci nie popełnili jakiegoś błędu przy zdobywaniu tego materiału. Następnym razem doradziłem im: „zatrzymajcie go do rutynowej kontroli trzeźwości alkomatem". Przygotowaliśmy specjalnie oczyszczony ustnik, a policjantów poinstruowaliśmy, jak mają prawidłowo pobrać materiał, aby nie zanieczyścić go obcym DNA. I stało się. Wynik był jednoznaczny. Dostał dożywocie. Ku naszemu wielkiemu zdziwieniu sprawa miała dalszy ciąg!

Gdy Tomasz W. siedział już w więzieniu, policyjne Archiwum X przysłało nam dowody rzeczowe z niewyjaśnionej sprawy upozorowanego samobójstwa celniczki sprzed lat. Uczestniczyła w wykryciu jakiegoś wielkiego przemytu narkotyków i było podejrzenie, że to zemsta mafii narkotykowej. Pod jej paznokciami wykazaliśmy mieszaninę DNA jej i sprawcy. Okazało się jednak, że to nie zemsta mafii narkotykowej, ale Tomasz W. Jako pierwszy w tamtym czasie został skazany na drugie dożywocie [pierwszy wyrok zapadł w 2002 r., drugi w 2003 r. – red.].

Jak wygląda polska baza danych DNA? Kto ma do niej dostęp?
– Korzystać z niej mogą wyłącznie organy ścigania, wymiar sprawiedliwości oraz służby specjalne jak np. ABW, CBA czy straż graniczna. Liczy około 430 tysięcy profili.

To chyba niewiele.
– Dla porównania pierwsza na świecie baza danych DNA, którą utworzono w Wielkiej Brytanii w 1995 roku, gromadzi obecnie około 8 mln profili. Szacuje się, że istnienie tej bazy przełożyło się na redukcję przestępczości w tym kraju o około 15 procent.

Współpracujecie z nimi?
– My osobiście nie, ale nasza policja czy prokuratura dzięki europejskim porozumieniom ma do nich dostęp, co pozwala przykładowo ustalić, że ten sam sprawca dokonał przestępstw np. w Polsce, południowej Hiszpanii i Wielkiej Brytanii.

A Amerykanie, oni też nam pomagają?
– Amerykański system CODIS ma około 20 milionów profili. Zarządza nim FBI. Z ich pomocy też korzysta polska policja.

Co z prywatnymi bazami genealogicznymi, do których ludzie dobrowolnie wysyłają próbki, by poznać swoje pochodzenie? Czy policja ma do nich dostęp?
– W Stanach Zjednoczonych do niektórych ma dostęp. To właśnie dzięki bazom takim jak GEDmatch czy Family Tree DNA zidentyfikowano słynnego seryjnego mordercę i gwałciciela „Golden State Killer". W latach 70. i 80. popełnił 13 zabójstw i 51 gwałtów. Potem przestał mordować, uznano, że umarł. W 2018 roku policja wrzuciła jego profil DNA do bazy genealogicznej, znalazła jego dalekich krewnych, a genealogowie śledczy żmudnie odtworzyli drzewo genealogiczne, eliminując osoby zbyt stare lub zbyt młode, aż trafili na właściwego człowieka. Okazało się, że to były policjant.

W Europie te bazy są mniejsze, ale ponieważ wielu Europejczyków emigrowało do USA, ich krewni również tam figurują.

Budzi to oczywiście ogromne kontrowersje etyczne. Ludzie wysyłający tam swoje DNA nie podpisywali zgody na to, by ich dane były wykorzystywane przez policję do tropienia ich krewnych. Ale cel często uświęca środki, zwłaszcza gdy chodzi o wielokrotnych morderców.

Moi znajomi wysłali swoje próbki, żeby dowiedzieć się czegoś o swoim pochodzeniu.
– Narodowości nie da się określić. Czyli dali się trochę nabrać. Mogą natomiast dowiedzieć się, czy pochodzą np. z Europy Środkowej, czy z Bliskiego Wschodu oraz np. o ich pochodzeniu etnicznym. Spotykałem się czasami z pytaniem czy można na podstawie badań genetycznych ustalić, czy ktoś ma pochodzenie żydowskie. Do pewnego stopnia jest to możliwe poprzez identyfikację przynależności do określonych haplogrup z chromosomu Y czy DNA mitochondrialnego wywodzących się od jednego wspólnego przodka.

Każdy z nas należy do określonych haplogrup, które mówią nam, skąd pochodzili nasi dalecy przodkowie i w którą stronę świata wędrowali tysiące lat temu. Dzięki nim wiemy np., że nasi prapradziadkowie sprzed wielu tysięcy lat przyszli z Afryki, z Azji, z Europy albo z Bliskiego Wschodu. Jeden z problemów w przypadku identyfikacji pochodzenia żydowskiego polega na tym, że cały Bliski Wschód, czyli także Arabowie mają bardzo podobne DNA.

Cóż, znajomi przyczynili się przede wszystkim do powiększenia amerykańskiej bazy danych.

Kto ma największą bazę?
– Największą bazą na świecie dysponują Chiny. Szacuje się, że ich baza liczy około 100 milionów profili.

Chińskie władze wykorzystują te dane do celów, które nasze zachodnie społeczeństwa często uważają za kontrowersyjne. Choć w czysto kryminalnych sprawach posiadanie tak ogromnej bazy jest bezdyskusyjną pomocą. W Europie bazy genealogiczne są znacznie mniejsze, ale ponieważ wielu Europejczyków, w tym około 10 milionów Polaków mieszkających w USA, emigrowało i wysłało swoje DNA do amerykańskich baz, te profile są wykorzystywane również przez policje europejskie.

Mówił pan, że polska baza DNA ma tylko ponad 400 tysięcy profili, dlaczego jest tak mała?
– Główną przyczyną są zapewne wyzwania techniczne i organizacyjne. Niezbędne było opracowanie polityki bezpieczeństwa danych, stworzenie podstaw prawnych oraz skompletowanie i zabezpieczenie specjalistycznego oprogramowania do przetwarzania i porównywania profili DNA. Problemem mogą być chyba finanse oraz odpowiednia liczba specjalistów konieczna do budowania tej bazy na większą skalę, rozwój bazy blokują też prawdopodobnie ograniczenia wydolnościowe.

W polskiej bazie DNA gromadzone są profile osób podejrzanych i skazanych za przestępstwa, osób o nieustalonej tożsamości, zaginionych, a także ślady DNA pozostawione przez nieznanych sprawców.

Obecnie w laboratoriach policyjnych na wykonanie ekspertyzy z zakresu badania DNA czeka się ponad rok, a w niektórych przypadkach nawet dwa lata.

Do przesyłania takich danych potrzebne są też odpowiednie, bezpieczne i szyfrowane sieci elektroniczne, ponieważ w bazie obok profilu DNA musi się też znajdować nazwisko konkretnej osoby.

Czyli nie jest tak, jak w amerykańskich serialach CSI, gdzie takie badania trwają bardzo krótko. I pewnie szybko się to nie zmieni?
– Jest już taka technika i taka aparatura, która się nazywa Rapid DNA. Szybki DNA. Opracowany i wykorzystywany w USA. Są to przenośne urządzenia, które pracują na miejscu zdarzenia. Policjant pobiera próbkę na przykład krwi, która jest podawana do tego urządzenia, które izoluje i profiluje DNA w czasie do dwóch godzin! Profil może być natychmiast wysłany do CODIS i sprawdzony: notowany czy nienotowany. Kiedy to trafi do Polski, nie wiem. Ale genetyka sądowa rozwija się w niewiarygodnym tempie. Dotyczy to i urządzeń, ale także tego, co potrafimy odczytać już nawet z jednej komórki. Te granice szybko się przesuwają.

Zdarzają się błędy?
– Tak. Swego czasu słynna była sprawa Lukisa Andersona z USA, którego DNA znaleziono na ciele zamordowanego multimilionera. To niezwykle pouczająca historia z 2012 roku. Anderson był bezdomnym alkoholikiem. Jego DNA znaleziono na ciele zamordowanego multimilionera w Silicon Valley. Anderson był w bazie danych za wcześniejsze, drobne przestępstwa. Przesiedział pięć miesięcy, sam nie był pewny swojej niewinności, bo nic z tego dnia nie pamiętał. Groziła mu kara śmierci. Dopiero jego obrońcy ustalili, że w czasie morderstwa Anderson leżał nieprzytomny na szpitalnym oddziale ratunkowym po wypiciu niemal 20 piw.

Jak jego DNA znalazło się na miejscu zbrodni?
– Okazało się, że ci sami ratownicy medyczni, którzy trzy godziny wcześniej transportowali bezdomnego do szpitala, pojechali potem do domu zamordowanego i nieświadomie przenieśli DNA Andersona na swoich ubraniach lub sprzęcie.

To pokazuje, jak łatwo o zanieczyszczenie śladów i jakie poważne mogą być tego konsekwencje. Dlatego tak rygorystycznie szkolimy dziś studentów ucząc ich pobierania śladów biologicznych z ludzkiego ciała. Policyjni technicy kryminalistyczni na miejscu zbrodni muszą pracować w pełnych kombinezonach, rękawicach, maskach i goglach.

Polscy policjanci są dobrze w tym zakresie przeszkoleni?
– Od czasów sprawy Tomasza W. wiele się zmieniło. Dziś w szkołach policyjnych właściwe ujawnianie i zabezpieczanie śladów jest dość intensywnie wykładanym przedmiotem.

Jakim cudem z tak małej ilości materiału biologicznego można przeprowadzić tak dokładne badania?
– Technika PCR, którą dziś wszyscy kojarzą z diagnostyką COVID-19, to idealne narzędzie dla genetyki sądowej. Pozwala ona nawet z jednej kopii DNA uzyskać miliardy kopii w probówce w zaledwie półtorej do dwóch godzin. W reakcji PCR DNA namnaża się w postępie geometrycznym. Jako pierwsi wśród genetyków sądowych w Polsce zastosowaliśmy technikę PCR w 1992 roku do identyfikacji śladów biologicznych. Nauczyłem się tej techniki podczas stypendium Fundacji Aleksandra von Humboldta w Münster, w jednym z najlepszych laboratoriów na świecie.

Naszym pierwszym sukcesem była identyfikacja noworodka spod Słupska w 1992 roku, a pierwszym dużym wyzwaniem – identyfikacja ofiar wybuchu wieżowca w Gdańsku-Wrzeszczu w 1995 roku oraz ofiar pożaru w Hali Stoczni Gdańskiej.

Czy sztuczna inteligencja też pomoże rozwinąć genetykę sądową?
– Sztuczna inteligencja już jest stosowana. Pomaga między innymi w analizie skomplikowanych mieszanin DNA, które są zmorą współczesnej genetyki. Testy do profilowania DNA są ekstremalnie czułe a DNA jest wszędzie tam, gdzie przebywa człowiek stąd częsta obecność mieszanin. AI pomaga też określić prawdopodobieństwo obecności konkretnego śladu biologicznego, na przykład nasienia, gdy testy nie dają jednoznacznej odpowiedzi, jaki ślad biologiczny jest obecny.

Ponadto, dzięki nowoczesnym technologiom, możemy dziś za pomocą sortera komórek wyizolować pojedyncze komórki z odcisku palca, namnożyć ich DNA, a sztuczna inteligencja potrafi połączyć te niepełne profile pojedynczych komórek i wskazać, które należą do tego samego osobnika i tym samym odpowiedzieć na pytanie czy jego DNA jest obecny w mieszaninie. W wielkich bazach, takich jak amerykański CODIS, do przeszukiwania danych używa się już sztucznej inteligencji. To znacznie przyśpiesza cały proces. ●

Rozmawiał Marek Sterlingow

wyborcza.pl

• **Cała rozmowa na Trojmiasto.wyborcza.pl**

* Ryszard Waldemar Pawłowski

• polski genetyk, profesor nauk medycznych, pracownik naukowy Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii Uniwersytetu Gdańskiego i Akademii Medycznej w Gdańsku, Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. dr. Jana Sehna i Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Wydziału Lekarskiego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Znamy najbardziej oblegane kierunki studiów w Trójmieście

40 osób na jedno miejsce

W tym roku uczelnie mają dużo więcej kandydatów na studia niż rok wcześniej. To efekt reform oświaty sprzed lat – wygaszania gimnazjów i wprowadzenia obowiązku szkolnego dla sześciolatków.

Paula Gustowska

Do rekrutacji na studia w roku akademickim 2026/2027 przystępują więc uczniowie z rocznika, który poszedł do szkoły w wieku 6 lat oraz ich o rok starsi koledzy. Przekłada się to na zwiększoną konkurencję i wyższe progi punktowe. Szczególnie na obleganych kierunkach walka o miejsce staje się większym wyzwaniem niż rok wcześniej.

Największym zainteresowaniem wśród kandydatów na studia na Pomorzu cieszą się Uniwersytet Gdański, Politechnika Gdańska, a także Gdański Uniwersytet Medyczny i Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku.

Na początek warto przyjrzeć się temu, jak uczelnie z Pomorza wypadają w rankingach najlepszych szkół wyższych w kraju. W najnowszym ogólnokrajowym Rankingu Szkół Wyższych Perspektywy 2026 Politechnika Gdańska zajęła 5. miejsce w kraju, Uniwersytet Gdański – 12. miejsce, a Gdański Uniwersytet Medyczny – 13. pozycję.

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Na studia stacjonarne pierwszego stopnia oraz jednolite studia magisterskie prowadzone na Uniwersytecie Gdańskim, największej uczelni na Pomorzu, ubiega się w tym roku ponad 32 tys. kandydatów. Wśród najpopularniejszych kierunków znalazły się Kryminologia, Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, Psychologia, Produkcja form audiowizualnych oraz Japonistyka. Dużą popularnością cieszyły się również Administracja, Wiedza o filmie i kulturze audiowizualnej, Cultural Communication, Sinologia oraz Prawo.

Według danych uwzględniających liczbę kandydatów przypadających na jedno miejsce, największą popularnością wśród kandydatów na studia pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie cieszą się:

- **Kryminologia** – 902 kandydatów na 60 miejsc (15,03 zgłoszeń/miejsce)
- **Dziennikarstwo i komunikacja społeczna** – 666 kandydatów na 50 miejsc (13,32 zgłoszeń/miejsce)
- **Psychologia** – 1981 kandydatów na 180 miejsc (11,01 zgłoszeń/miejsce)
- **Produkcja form audiowizualnych** – 321 kandydatów na 30 miejsc (10,70 zgłoszeń/miejsce)

• **Do rekrutacji na studia w roku akademickim 2026/2027 przystępują uczniowie z rocznika, który poszedł do szkoły w wieku 6 lat oraz ich o rok starsi koledzy** FOT. JAKUB ORZECHOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

- **Japonistyka** – 319 kandydatów na 30 miejsc (10,63 zgłoszeń/miejsce)
- **Administracja** – 481 kandydatów na 50 miejsc (9,62 zgłoszeń/miejsce)
- **Wiedza o filmie i kulturze audiowizualnej** – 259 kandydatów na 30 miejsc (8,63 zgłoszeń/miejsce)
- **Cultural Communication** – 214 kandydatów na 25 miejsc (8,56 zgłoszeń/miejsce)
- **Sinologia** – 308 kandydatów na 36 miejsc (8,56 zgłoszeń/miejsce)
- **Prawo** – 2054 kandydatów na 240 miejsc (8,56 zgłoszeń/miejsce).

Pod względem liczby zgłoszeń liderem pozostaje Prawo. O przyjęcie na ten kierunek ubiega się ponad 2 tys. kandydatów. Na kolejnych miejscach pod względem łącznej liczby zgłoszeń znalazły się: Psychologia (ponad 1,9 tys. zgłoszeń), Ekonomia (ponad 1,6 tys.), Międzynarodowe stosunki gospodarcze (ponad 1,5 tys.) oraz Zarządzanie (ponad 1,1 tys.).

W ogólnokrajowym Rankingu Szkół Wyższych Perspektywy 2026 Politechnika Gdańska zajęła 5. miejsce w kraju, Uniwersytet Gdański – 12. miejsce, a Gdański Uniwersytet Medyczny – 13. pozycję

POLITECHNIKA GDAŃSKA

Politechnika Gdańska to jedna z najchętniej wybieranych uczelni technicznych w Polsce. W rekrutacji na rok akademicki 2026/2027 liczba wszystkich zgłoszeń wyniosła 38 598 na studia stacjonarne I stopnia przy limicie miejsc 4400 (co oznacza średnio 8,8 zgłoszeń na miejsce).

Największym zainteresowaniem cieszą się w tym roku następujące kierunki studiów:

- **Zarządzanie i inżynieria produkcji** – 1038 kandydatów na 40 miejsc (26 zgłoszeń/miejsce)
- **Ekonomia** – 1409 kandydatów na 55 miejsc (25,6 zgłoszeń/miejsce)
- **Projektowanie i budowa jachtów** – 949 kandydatów na 40 miejsc (23,7 zgłoszeń/miejsce)
- **Zarządzanie inżynierskie** – 1287 kandydatów na 55 miejsc (23,4 zgłoszeń/miejsce)
- **Analityka gospodarcza** – 1234 kandydatów na 60 miejsc (20,6 zgłoszeń/miejsce)

Najwięcej zgłoszeń kandydatów wpłynęło natomiast na kierunki:

- **Budownictwo** – 2 149 kandydatów na 400 miejsc (5,4 zgłoszeń/miejsce)
- **Mechanika i budowa maszyn** – 1 547 kandydatów na 90 miejsc (17,2 zgłoszeń/miejsce)
- **Automatyka, cybernetyka i robotyka** – 1 544 kandydatów na 105 miejsc (14,7 zgłoszeń/miejsce)
- **Automatyka, robotyka i systemy sterowania** – 1 513 kandydatów na 110 miejsc (13,8 zgłoszeń/miejsce)
- **Energetyka** – 1 489 kandydatów na 120 miejsc (12,4 zgłoszeń/miejsce)
- **Ekonomia** – 1 409 kandydatów na 55 miejsc (25,6 zgłoszeń/miejsce).

UNIWERSYTET MEDYCZNY

Dr hab. med. Sławomir Wójcik, kierownik działu rekrutacji Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego potwierdza, że zainteresowanie studiami na uczelni jest w tym roku bardzo duże.

Jeszcze przed zakończeniem pierwszej tury rekrutacji, na początku lipca, kandydaci złożyli blisko 15 800 aplikacji. – Podczas całej ubiegłorocznej rekrutacji – obejmującej zarówno turę podstawową, jak i uzupełniającą – odnotowaliśmy 16 255 zgłoszeń – informuje „Wyborczą".

Największym zainteresowaniem na studia stacjonarne na tej uczelni cieszą się:

- **Kierunek lekarski** – 5530 kandydatów na 326 miejsc (ok. 16,9 zgłoszeń/miejsce)
- **Kierunek lekarsko-dentystyczny** – 1896 kandydatów na 47 miejsc (ok. 40,3 zgłoszeń/miejsce)
- **Fizjoterapia** – 1438 kandydatów na 73 miejsca (ok. 19,7 zgłoszeń/miejsce)
- **Pielęgniarstwo** – 1438 kandydatów na 183 miejsca (ok. 7,9 zgłoszeń/miejsce).

Rekrutacja na studia II stopnia trwa do 20 lipca, wobec czego przedstawione dane mają charakter wstępny.

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Jak poinformowała „Wyborczą" AWFiS, największym zainteresowaniem wśród kandydatów na studia w tej uczelni cieszą się:

- **Fizjoterapia** – 797 kandydatów na 75 miejsc (ponad 10 zgłoszeń/miejsce)
- **Sport** – 192 kandydatów na 125 miejsc (ok. 1,5 zgłoszeń/miejsce)
- **Dietetyka w sporcie i rekreacji** – 219 kandydatów na 150 miejsc (1,46 zgłoszeń/miejsce)
- **Wychowanie fizyczne** – 249 kandydatów na 200 miejsc (1,24 zgłoszeń/miejsce)
- **Kosmetologia** – 155 kandydatów na 125 miejsc (1,24 zgłoszeń/miejsce)
- **Diagnostyka sportowa** – 124 kandydatów na 100 miejsc (1,24 zgłoszeń/miejsce).

AKADEMIA MARYNARKI WOJENNEJ

Specyfika Pomorza sprawia, że dużym zainteresowaniem cieszą się także kierunki związane z gospodarką morską, logistyką i transportem. Kandydaci wybierają studia przygotowujące do pracy w portach, na okrętach czy w przedsiębiorstwach logistycznych.

AMW prowadzi nabór zarówno na studia wojskowe, jak i cywilne. Łącznie w 2026 roku na studia wojskowe do AMG kandydowało 490 osób przy limicie miejsc 169. Największym zainteresowaniem cieszy się:

- **Logistyka** – 141 chętnych na 20 miejsc (7 zgłoszeń/miejsce)
- **Systemy informatyczne w bezpieczeństwie** – 71 kandydatów na 15 miejsc (4,73 zgłoszeń/miejsce)
- **Nawigacja** – 184 kandydatów na 60 miejsc (3 zgłoszenia/miejsce)
- **Automatyka i robotyka – drony** – 25 kandydatów na 15 miejsc (1,67 zgłoszeń/miejsce)
- **Mechatronika – elektroautomatyka okrętowa** – 21 kandydatów na 15 miejsc (1,4 zgłoszeń/miejsce).

Jak informuje Jerzy Janik, sekretarz komisji rekrutacyjnej, w ostatnim okresie wzrosło zainteresowanie studiami wojskowymi w AMW przy jednoczesnym zwiększeniu limitów naboru przez MON. Wyjaśnia, że wpływ na to miał skokowy wzrost liczby maturzystów.

– Nie bez znaczenia jest też fakt, że student wojskowy dostaje sporą comiesięczną gratyfikację (7000 zł) przy bezpłatnym zakwaterowaniu i wyżywieniu – wyjaśnia „Wyborczej". ●

1 GD

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Jubileuszowa edycja Ostróda Reggae Festival

Jamajka made in Poland

Pierwsze dwie edycje finansowało Biuro Pełnomocnika Burmistrza Ostródy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, więc mieliśmy wyłączoną sprzedaż piwa – wspomina organizator Ostróda Reggae Festivalu.

• **Ostróda Reggae Festival** FOT. TOMASZ MISZTAL / OSTRÓDA REGGAE FESTIVAL

Robert Robaszewski

Historia tego festiwalu sięga 1983 roku. Wtedy pracownicy ostródzkiego domu kultury zorganizowali przegląd kapel z miasta i okolicy, który przybrał nazwę Ost-Rock. Sztandarowym zespołem tej imprezy był Magister z Wyciętą Przysadką Mózgową, który kilka razy został zwycięzcą przeglądu, co otworzyło mu drogę na małą scenę Jarocina 1988. Rok później punkowa kapela z ostródzkim rodowodem się rozpadła i fani już tylko na kasetach mogli posłuchać kultowego refrenu: „Rozpacz i żal, że oddalamy się od siebie w ciszy".

Zmierzch PRL wydawał się nie tylko zmierzchem Magistra, ale też Ost-Rocka. Okazało się jednak, że chęć ratowania ikon ostródzkiej alternatywy jest ogromna. Magister ostatecznie w zmienionym składzie zagrał jeszcze parę koncertów, a w połowie lat 90. podjęto próbę reanimacji przeglądu. Udało się to dwukrotnie: w 1995 i 1996 roku.

W obydwie akcje ratownicze zaangażowani byli członkowie zespołu reggae-owego Positive. W przypadku Ost-Rocka kluczową postacią był basista i wokalista Piotr „Piter" Kołaj, który współorganizował przegląd od lat 80.

DWA LATA BEZ ALKOHOLU

Na przełomie wieków zaczęto się poważnie zastanawiać nad kolejnym wskrzeszeniem imprezy.

– Z taką inicjatywą wyszedł Artur Munje, ówczesny szef biura promocji w ostródzkim ratuszu. Pojawiła się koncepcja promowania Ostródy jako miasta turystycznego, a w związku z tym obecność wydarzenia masowego była nieodzowna – wspomina Kołaj.

Zapadła decyzja, że druga reaktywacja Ost-Rocka nastąpi w 2001 roku. Dyrektorem przedsięwzięcia został basista Positive, a gwiazdami dwudniowej imprezy – numerowanej jako pierwsza edycja – były Kobranocka i Bakshish.

Dwa kolejne lata zapowiadały zwrot w kierunku jamajskich rytmów, bo do nazwy Ost-Rock dorzucono Reggae. Dopiero na plakatach czwartej edycji pojawiła się nazwa, która funkcjonuje do dziś – Ostróda Reggae Festiwal (w 2010 r. organizatorzy wprowadzili kosmetyczną zmianę zastępując „w" literką „v"). Trzeba też znaczyć, że punkowy duch Ost-Rocka nie przepadł. Poszedł swoją drogą, tworząc oddzielny OstRock Underground Fest.

Wróćmy jednak do reggae.

– Pierwsze dwie edycje finansowało Biuro Pełnomocnika Burmistrza Ostródy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, więc mieliśmy wyłączoną sprzedaż piwa. Dopiero trzecia edycja, już stricte reggae-owa, była, że tak to ujmę, luźniejsza – podkreśla Kołaj.

Koncentracja na jednym stylu muzycznym okazała się strzałem w dziesiątkę. Coraz więcej miłośników pozytywnych wibracji zaczęło postrzegać Ostródę jako mekkę, do której raz w roku trzeba pojechać.

– Trzy pierwsze edycje zorganizowaliśmy na zamkowym dziedzińcu, który mógł pomieścić tylko 500 osób. Nasza publiczność wciąż się jednak rozrastała, dlatego w 2004 roku przenieśliśmy się na większą przestrzeń do „Białych Koszar" – opowiada Kołaj.

NABORY KAPEL W TELEGAZECIE

Przeskok z organizacji lokalnego przeglądu do kierowania ogólnopolskim festiwalem nie był dla „Pitera" łagodny. Zderzył się z dużą produkcją, z kateringowymi i technicznymi wymaganiami artystów, z nowym wymiarem logistyki. – Moje dotychczasowe doświadczenie koncertowe było za małe, okazało się, że jeszcze wielu rzeczy musiałem się nauczyć – przyznaje po latach.

25. Edycja Ostróda Reggae Festiwal rozpoczęła się wczoraj i potrwa do 26 lipca

I zwraca uwagę, że organizacja tego rodzaju przedsięwzięć była ćwierć wieku temu znacznie trudniejsza niż dziś.

– Nie było Facebooka i innych platform komunikacyjnych. Nabory zespołów na pierwsze edycje ogłaszaliśmy w Telegazecie. Promocja polegała na jeżdżeniu po okolicy i rozwieszaniu plakatów. To były siermiężne, ale zarazem piękne czasy – wspomina Kołaj.

Wtóruje mu Mirosław „Maken" Dzięciołowski, dziennikarz związany z radiową Czwórką oraz Trójką, współzałożyciel jednego z pierwszych polskich DJ'skich kolektywów reggae – Joint Venture Sound System.

– Doświadczenia były surowe, ale klimat nie do podrobienia. To były czasy, kiedy telefonowanie za granicę było bardzo kosztowne, a umowy podpisywało się ręcznie i wysyłało faksem. Tak było m.in. w przypadku kontraktowania jamajskiego Twinkle Brothers.

„Maken" jest w sztabie organizatorskim ORF, odpowiada za buking artystów, wielokrotnie występował też przed ostródzką publicznością z Joint Venture Sound System.

– W latach dwutysięcznych mieliśmy problemy z techniką, z nagłośnieniem. Scena wyglądała inaczej, wisiały ręcznie robione banery. Teraz mamy multimedia, reklamy, bajery. Inny świat – zauważa Dzięciołowski.

„POSTAWILIŚMY NA ROOTS REGGAE"

Obecnie ostródzki festiwal to pięć scen: czerwona, zielona i żółta (Red, Green i Yellow) oraz amfiteatr i molo. Większość wydarzeń odbywa się na terenach stadionu miejskiego. Urokliwe miasto nad jeziorem Drwęckim stało się z biegiem czasu jednym z głównych europejskich miejsc celebracji jamajskiej muzyki. Rokrocznie przyciąga kilka tysięcy miłośników reggae, którzy zawsze mogą liczyć na najwyższą półkę artystów tego gatunku.

– Do takich z pewnością trzeba zaliczyć Stephena Marley'a – jednego z synów Boba – który odziedziczył po ojcu wybitny talent. Poza tym takie marki jak Shaggy, Gentleman czy francuski Dub Inc – wylicza „Maken". I dodaje, że Ostróda Reggae Festival zdobył już światową renomę. – Całe środowisko reggae-owe wie, co robimy. Największe gwiazdy nie kręcą nosem, kiedy mają zakontraktowany koncert na Mazurach – podkreśla.

Jubileuszowa, 25. edycja ORF także obfituje w gwiazdy. – W tym roku postawiliśmy w dużej mierze na zespoły roots reggae, czyli takie, które wywodzą się z fundamentów tej muzyki. Jeśli ktoś nie słuchał nigdy reggae, to powinien zacząć właśnie od nich: Burning Spear, Culture, Alborosie czy The Congos. To one budowały scenę od lat 70. – zaznacza Kołaj.

Nie lada gratką ma być także występ jednego z polskich artystów.

Ostatniego dnia festiwalu zagra Vavamuffin, który po raz drugi w swojej historii zagra z orkiestrą dętą

– zapowiada Kołaj.

Na tym jednak nie koniec, bo festiwalowy line-up aż 60 koncertów.

Dzięciołowski zaczyna wyliczankę: – Klubowe taneczne wibracje zapewnią niezawodni Dub Pistols z Londynu, a najwyższe duchowe doznania dostarczy mistrz ceremonii z Nowej Kaledonii – Marcus Gad. Silnie reprezentowane w tym roku będą kobiety: zagra m.in. jamajska wojowniczka młodego pokolenia – Hempress Sativa oraz „Female Reggae Voices". Ta ostatnia propozycja to specjalny show dancehall reggae z czterema wokalistkami: Samorą, Yezą, Ammoye i Zoe Mazah.

– Program czerwonej sceny wypełniony jest tym, co najlepsze w polskim reggae. Oprócz stałych gości ORF, takich jak wspomniany już Vavamuffin, Tabu, Bakshish, Maleo czy Shashamane, powracają legendy z przeszłości: Tumbao czy Katharsis – dopowiada „Piter".

Według zapowiedzi organizatorów zielona scena DJ'ska przeżyje inwazję renomowanych gwiazd digital dub: Weeding Dub i Ondubground z Francji oraz brytyjsko-nigeryjskiego duetu Alpha Steppa X Nai-Jah.

– Drugiego dnia festiwalu kilkunastu przyjaciół w specjalnym secie „Tribute to Bas Tajpan" odda hołd artyście, który odszedł od nas w zeszłym roku, ale pozostał w naszych sercach – zwraca uwagę „Maken". Jego z kolei, wraz Joint Venture Sound System, będzie można zobaczyć z w zielonej strefie ostatniego dnia ORF.

MARSZ POZYTYWNYCH WIBRACJI

Ostródzki festiwal jednak nie samą muzyką żyje. Co roku program imprezy nasycony jest licznymi spotkaniami, warsztatami, projekcjami filmowymi, zajęciami tanecznymi czy kreatywnymi dziecięcymi aktywnościami w strefie dla maluchów.

Nowością w tym roku będzie Marsz Pozytywnych Wibracji – kolorowy, muzyczny i pełen dobrej energii korowód, niosący przesłanie pokoju, szacunku i jedności, który z okazji 25-lecia imprezy przejdzie przez Ostródę.

– To jest rzadka forma marszu afirmacyjnego, a nie przeciwko czemuś – tłumaczy „Maken". – Marsze uliczne, kolorowe, dźwiękowe parady są stałym elementem kultury karaibskiej czy to na Jamajce, czy w Londynie. I z takim właśnie marszem karaibskim wystartujemy w sobotę o godz. 13. Przejdziemy od koszar, przez centrum na molo.

Będą soundsystemy na ciężarówkach, grupy bębniarskie, chorągwie. Będzie zgiełk.

ORF przebył długą drogę, od przeglądu kapel do pełnoskalowego, czterodniowego wydarzenia rozpoznawalnego poza granicami kraju.

– Dużo się zmieniło, ale zachowało się to co najistotniejsze – format festiwalu. To zawsze jest konsekwentnie reggae. Nie ma tu puszczania oczka do masowej publiczności. Ściągamy fanów tej muzyki właściwie z całego świata, bo oni wiedzą, że zobaczą i usłyszą u nas kwintesencję reggae – mówi Dzięciołowski.

Kołaj nieco prostuje kolegę i przyznaje, że jeden raz oczko puścił. – Po rocznej pandemicznej przerwie szukaliśmy uzupełnienia line-upu i w 2022 r. zaprosiliśmy Vito Bambino. Koncert był świetny, ale publiczność nie była zadowolona. Dostałem nauczkę, żeby nie robić skoków w bok i obiecałem sobie, że póki organizuję ORF, będę się trzymać jamajskich korzeni. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że dnia 20 lipca 2026 roku,
w wieku 97 lat zmarła

ŚP

Jadwiga Semmerling-Owczarska

ukochana Mama, Babcia i Prababcia

Pogrzeb odbędzie się dnia 27 lipca 2026 o godzinie 13
na Cmentarzu Komunalnym w Rumi.

Pogrążona w smutku

Rodzina

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444870

Prezydent Miasta Wejherowa

informuje,

że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Wejherowie przy ul. 12 Marca 195, a także na stronie internetowej urzędu www.bip.wejherowo.pl, w dniu 24 lipca 2026 r. zamieszczono, na okres 21 dni, wykaz nieruchomości przeznaczonych do oddania w użyczenie, obejmujący działkę nr 144 obr. 16 w Wejherowie.

Gdańsk/34444915

BURMISTRZ PRUSZCZA GDAŃSKIEGO

Informuje:

że na elektronicznej tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Pruszcza Gdańskiego i na stronie internetowej www.pruszcz-gdanski.pl, został umieszczony wykaz nieruchomości stanowiącej **własność Gminy Miejskiej Pruszcz Gdański przeznaczonej do oddania w najem na czas określony w trybie bezprzetargowym.**

Gdańsk/34444934

Obecne imię
Sandeep Singh s/o
Raghubir Singh
R/O C-32, Indra Nagar,
Jhunjhunu – 333001,
Rajasthan, Indie

Chciałbym zmienić swoje nazwisko z Sandeep Singh na Sandeep Singh Hudda

Gdańsk/34444514

WÓJT GMINY USTKA

Działając w oparciu o art. 35 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 poz. 399)

podaje do publicznej wiadomości, że w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w siedzibie Urzędu Gminy Ustka, ul. Dunina 24, 76-270 Ustka na tablicy ogłoszeń (parter)

w okresie od 24 lipca 2026 r. do 14 sierpnia 2026 r. zostanie zamieszczony

wykaz nieruchomości przeznaczonych do: wydzierżawienia w trybie przetargu nieograniczonego na okres 10 lat dz. nr 61, obręb Objazda.

Gdańsk/34444937

WI-III.7820.14.2025.MKA-m
Gdańsk, 21 lipca 2026 r.

OBWIESZCZENIE

Wojewoda Pomorski, działając na podstawie art. 11a i art. 11f ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. - o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311) w związku z art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572),

PODAJE DO PUBLICZNEJ WIADOMOŚCI

iż w dniu 17.07.2026 r., na wniosek Burmistrza Bytowa, jako zarządcy drogi wojewódzkiej nr 212 na podstawie porozumienia nr 5/DIF/2026 z dnia 16.03.2026 r., reprezentowanego przez pełnomocnika Pana Adama Sawickiego, wydał decyzję nr 9zrid/2026/MKA o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn.: „Budowa ciągu pieszo - rowerowego przy drodze wojewódzkiej nr 212 w Udorpiu”,

zlokalizowaną na poniżej określonych nieruchomościach gruntowych:

A.1. Wykaz działek w liniach rozgraniczających teren pasa drogowego drogi wojewódzkiej:
województwo pomorskie, powiat bytowski, gmina Bytów, jednostka ewidencyjna 220102_5 obręb 0014 Udorpie: 56/5 (56/4), 57/3 (57/1), 129, 245/1 (245), 287/1 (287), 288/1 (288), 289/1 (289), 290/7 (290/1), 290/9 (290/5), 290/11 (290/6), 291/5 (291/3), 291/7 (291/4), 292/1 (292), 302/3 (302/1), 302/5 (302/2), 303/3 (303/2);

A.2. Wykaz działek w liniach rozgraniczających teren pasa drogowego innych dróg publicznych:
droga gminna:
województwo pomorskie, powiat bytowski, gmina Bytów, jednostka ewidencyjna 220102_5 obręb 0014 Udorpie: 288/2 (288);

B. Wykaz działek, z których korzystanie będzie ograniczone, dla realizacji prac określonych w projekcie budowlanym:
województwo pomorskie, powiat bytowski, gmina Bytów, jednostka ewidencyjna 220102_5 obręb 0014 Udorpie: 42/6, 56/3, 58/2, 179, 232, 243, 245/2 (245), 261, 287/2 (287), 289/2 (289), 303/1;

** w nawiasach podano numery działek przed podziałem wg oznaczenia w katastrze nieruchomości.*

W/w decyzja posiada rygor natychmiastowej wykonalności.

Z treścią decyzji można zapoznać się w Wydziale Infrastruktury Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, ul. Okopowa 21/27 **po telefonicznym uzgodnieniu terminu pod numerem telefonu 58 30 77 556 lub (58) 30-77-706.**

Treść decyzji została również zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego:
https://www.gov.pl/web/uw-pomorski/obwieszczenia-wojewody-pomorskiego2.

Od decyzji służy odwołanie do Ministra Finansów i Gospodarki za pośrednictwem Wojewody Pomorskiego terminie 14 dni od skutecznego doręczenia. Zgodnie z art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego, zawiadomienie stron postępowania uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia. Zgodnie z art. 11g ust. 1a ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych odwołanie powinno zawierać zarzuty odnoszące się do decyzji, określać istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie.

Gdańsk/34444850

OBWIESZCZENIE

Prezydenta Miasta Gdańska

o zamieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej wniosku o ustalenie lokalizacji inwestycji mieszkaniowej oraz inwestycji towarzyszących

Na podstawie art. 7 ust. 10 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2025 r. poz. 1754 z późn. zm.) w zw. z art. 70 ust.2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688 z późn. zm.) zawiadamiam o zamieszczeniu wniosku o ustalenie lokalizacji inwestycji mieszkaniowej oraz inwestycji towarzyszącej przy ul. Bartniczej i ul. Starogardzkiej w Gdańsku (dz. nr 59/4, 59/6, 59/7, 193 obr. 0094) na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej miasta Gdańska pod adresem:

https://bip.gdansk.pl/link/125914/Wniosek-o-ustalenie-lokalizacji-inwestycji-mieszkaniowej

Uwagi do wniosku można wnosić w postaci papierowej lub elektronicznej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, o których mowa w ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2024 r. poz. 1513 z późn. zm.) w terminie **do dnia 10.08.2026 r.**

Pisma należy kierować na adres **Biuro Rozwoju Gdańska, ul. Wały Piastowskie 24, 80-855 Gdańsk** lub w postaci elektronicznej na adres e-doręczeń: AE:PL-93605-66046-FCEVH-32, ePUAP: /BRG/SkrytkaESP lub na adres mailowy: **brg@gdansk.gda.pl.**

Informacje o ochronie danych osobowych:
http://bip.brg.gda.pl/ochrona-danych-osobowych/obowiazki-informacyjne-administratora.

Prezydent Miasta Gdańska

++ NEC TEMERE NEC TIMIDE ++

GDAŃSK

Biuro Rozwoju Gdańska
ul. Wały Piastowskie 24, 80-855 Gdańsk
tel. 58 308 44 45, 58 308 44 51
e-mail: brg@gdansk.gda.pl
www.brg.gda.pl

Gdańsk/34444709

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Prezydent Miasta Tczewa

ogłasza pierwszy przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność Gminy Miejskiej Tczew, położonej w Tczewie, Obręb 1, ul. Flisaków:

1. **Oznaczenie nieruchomości, cena wywoławcza i funkcja w planie:**
   - Dz. 927/6, Obręb 1, powierzchnia 932 m², zapisana w KW GD1T/00016845/5 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Tczewie, cena netto 240.000,00zł

   Do wylicytowanej w przetargu ceny sprzedaży netto zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi na dzień płatności przepisami ustawy z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług

   Przeznaczenie w planie: 01MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnoostojącej

   Zagospodarowania należy dokonać na warunkach określonych w Planie.
2. **Przeznaczenie nieruchomości :** sprzedaż na własność
3. **Termin i miejsce przetargu:** 7.09.2026 r., godz. 10⁰⁰ - Urząd Miejski w Tczewie pl. Piłsudskiego 1 , sala nr 20 (I piętro)
4. **Wysokość wadium:** 24.000,00zł

   Wadium w pieniądzu musi wpłynąć na konto depozytowe Urzędu Miejskiego w Tczewie najpóźniej do dnia 1 września 2026 r. (włącznie)
5. **Informacja o miejscu wywieszenia i publikacji ogłoszenia o przetargu:**
   – tablica ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Tczewie pl. Piłsudskiego 1 , II piętro
   – strona internetowa: www.bip.tczew.pl zakładka Ogłoszenia – Przetargi
6. **Dane teleadresowe, pod którymi można uzyskać szczegółowe informacje:**
   Wydział Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego w Tczewie pl. Piłsudskiego 1 (pokój 55 II piętro , tel. 58 77-59-362

Gdańsk/34444919

GAZETA wyborcza

DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi, licytacje, zamówienia publiczne

Ogłoszenia sądowe i rekrutacyjne

Nekrologi, kondolencje, wspomnienia

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

W sprzedaży!

TEMAT NUMERU:

ROZMOWY, KTÓRE RATUJĄ ZWIĄZKI

oraz:
- Pułapki terapii
- Czy można być szczęśliwym bez seksu
- Niewygodne pytania w związkach

żyć lepiej
psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na
wysokieobcasy.pl/zyclepiej

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza
ŁÓDŹ TYGODNIK

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktorka prowadząca **Małgorzata Szlachetka**

lodz.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: lodz@wyborcza.pl

FOT. MARCIN STEPIEŃ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Biznes w Łodzi

Jesteśmy pod ścianą, ale jeszcze się nie poddajemy

▶ 6-7

Mieszkania

Miasto kawalerek

Średnia powierzchnia deweloperskich mieszkań w Łodzi spadła w ciągu 21 lat o 40 procent. To ewenement na skalę ogólnopolską. Eksperci wskazują na mizerne możliwości zarobkowe i słabszą zdolność kredytową Łodzian.

▶ 2

FOT. WŁADYSŁAW CZULAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Pokolenie Z

Praca z plaży, nie z biura

18-letnia Alicja marzy o zawodzie stewardesy, ale nie wyklucza pracy zdalnej w przyszłości. – Jeśli mieszkałabym w ciekawym miejscu, np. nad morzem, mogłabym pracować nawet na plaży – mówi.

▶ 3

Hejt w architekturze

Elita zieje nienawiścią

– Wielu architektów, w dużym stopniu niezrealizowanych, de facto tego zawodu nienawidzi. To ojkofobia – mówi prezes SARP w Łodzi. I wspomina swoją polemikę z Danielem Libeskindem.

▶ 4-5

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Mieszkania w Łodzi skurczyły się o 32 metry kwadratowe

Dowód patologizacji rynku

Średnia powierzchnia deweloperskich mieszkań w Łodzi spadła w ciągu 21 lat o 40 procent. To ewenement na skalę ogólnopolską.

Piotr Brzózka

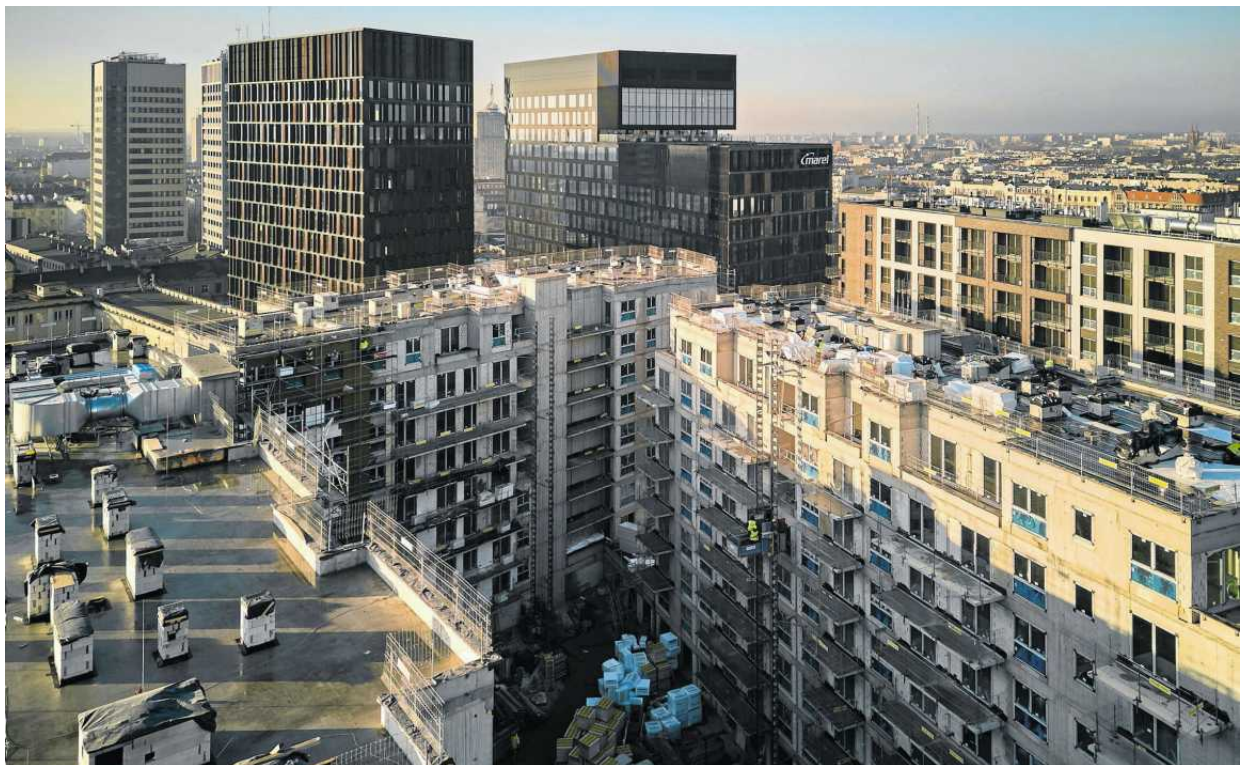

• **19.12.2025 r. Nowe Centrum Łodzi, widok z drona. Inwestycja mieszkaniowa FLOW realizowana przez firme Archicom** FOT. TOMASZ STAŃCZAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Płytki rynek, ubogie społeczeństwo. Łódź jest specyficzna, więc deweloperzy celują w coś, co jest tańsze „z metra" albo ma mniejszy metraż – mówi dr Robert Warsza, były dyrektor Miejskiej Pracowni Urbanistycznej. Wtórują mu inni eksperci, wskazując na mizerne możliwości zarobkowe i słabszą zdolność kredytową Łodzian, a też aktywność inwestorów lokujących kapitał w najmniejszych lokalach.

Padają mocne słowa o mieście kawalerek.

Tezy te znajdują odzwierciedlenie w surowych danych podsumowanych przez portal deweloperuch.pl, będący kopalnią wiedzy o polskim rynku nieruchomości. Wynika z nich, że na przestrzeni ostatnich dwóch dekad statystyczna powierzchnia mieszkań i domów budowanych w Łodzi przez deweloperów zmniejszyła się o 32 metry kwadratowe, a tylko w ostatniej pięciolatce – o 10,3 m kw. Żadne inne duże miasto w Polsce nie zaliczyło tak drastycznych spadków.

DEWELOPERZY ZESZLI PONIŻEJ 50 METRÓW

– Pieniądze, pieniądze, pieniądze. Łódź cały czas jest miastem biednym, a każdy metr to konkretne pieniądze, dlatego deweloperzy budują oszczędniej, idąc w „jedynki" lub „dwójki", czyli to co rynek najchętniej bierze. Wiadomo, że najlepiej sprzedają się mieszkania dwupokojowe i rozkładowe, ale w małym metrażu. Dlatego jest ich najwięcej w ofercie – mówi Tomasz Błeszyński, łódzki pośrednik i analityk rynku nieruchomości.

Powołując się na dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS BDL), serwis deweloperuch.pl podaje, że w 2005 roku przeciętny deweloperski lokal w Łodzi (mieszkanie lub dom, w tym nieruchomość w zabudowie szeregowej) miał 80,8 metra kwadratowego. W 2021 roku wskaźnik ten wynosił 58,8 m kw. W roku 2026 – zaledwie 48,5.

– Przy czym należy pamiętać, co było budowane w 2005 roku. Inwestycji w Łodzi było bardzo mało i były one adresowane do klientów o określonej strukturze – zaznacza Michał Styś, szef firmy OPG Property Professionals, która zajmuje się działalnością deweloperską, ale też robi coroczne badania rynkowe. Podkreśla, że dziś mieszkań jest dużo. A dlaczego są takie małe?

– Są dopasowane do rynku, do tego, jakie klienci są w stanie uzyskać kredyty. Deweloperzy naprawdę są zainteresowani tym, żeby sprzedawać mieszkania o jak najwyższych powierzchniach, które są łatwiejsze w budowie i dają najlepszą marżę. Niestety jednak kluczowym problemem pozostaje zasobność portfeli kupujących – przekonuje Styś.

W Łodzi wiele mieszkań jest pustych. Ostatni spis powszechny wskazuje, że jedna trzecia nowych lokali w ogóle nie jest zamieszkiwana. Najprawdopodobniej są to te najmniejsze mieszkania

ROBERT WARSZA

W tym miejscu można dodać, że statystyczne spadki metrażu są widoczne w szczególności w okresach, w których Łódź przeżywała okresy ożywienia inwestycyjnego. Dobrym tego przykładem trwający od kilku lat boom, na fali którego miasto stało się drugim rynkiem deweloperskim w Polsce, po Warszawie.

Jak pisaliśmy w „Wyborczej", analitycy OPG i Uniwersytetu Łódzkiego wyliczyli, że w połowie 2025 roku w Łodzi prowadzonych było 125 inwestycji, w których łącznie zaprojektowano aż 15 220 mieszkań. Oznaczało to wzrost o 9,3 procent w porównaniu z poprzednim, również rekordowym rokiem. Takich wyników nie osiągano w mieście od czasu gierkowskiej prosperity.

Z kolei deweloperuch.pl podaje, że w okresie od czerwca 2025 do maja 2026 roku oddano w Łodzi 6 363 mieszkania (przy średniej dla ostatnich 10 lat na poziomie 4 637). Co więcej, mimo widocznych symptomów przegrzania rynku, deweloperzy utrzymywali w ostatnim roku wysokie tempo, rozpoczynając budowę 6 278 kolejnych lokali. Jednocześnie tylko na przestrzeni tego jednego roku przeciętny metraż zmniejszył się o 4,1 m kw. (7,8 procent).

SĄ JESZCZE MIKROKAWALERKI

– Wynika to z tego, że w Łodzi jest naprawdę mało dobrych miejsc pracy takich, jak w Warszawie, Krakowie czy Wrocławiu. Słabsza siła nabywcza powoduje, że rezygnujemy z kilku dodatkowych metrów kwadratowych, które mogą stanowić o „być albo nie być" przy staraniach o kredyt – mówi Kosma Nykiel, wiceprzewodniczący komisji planowania przestrzennego i architektury łódzkiej rady miejskiej.

I dodaje: – Z drugiej strony znaczenie ma też ogólna percepcja łódzkiego rynku w Polsce. Wiadomo, że są tu kawalerki inwestorów-celebrytów, masowo kupowane po to, by wynajmować je mniej zamożnym ludziom pracującym w Łodzi. Spójrzmy na mieszkania przy dworcu Łódź Fabryczna. Kawalerki 27 metrów kwadratowych, mieszkania dwupokojowe poniżej 40 metrów. One są mniejsze niż budowane w czasach PRL-u.

Tomasz Błeszyński podkreśla, że statystyki byłyby dla Łodzi jeszcze gorsze, gdyby uwzględniały będące symbolem „patodeweloperki" tak zwane mikrokawalerki o powierzchni mniejszej niż ustawowe 25 metrów. Tego typu nieruchomości GUS jednak nie bierze pod uwagę, bowiem w ogóle nie mają one statusu mieszkań. Jeśli są sprzedawane, to na przykład jako lokale użytkowe. W takich przypadkach nabywcy płacą za niewielki metraż, choć muszą pamiętać, że oszczędności bywają pozorne, choćby z uwagi na wyższą stawkę VAT.

Urbanista Robert Warsza zwraca uwagę, że wspomniane 25 metrów, jako dolna granica, to i tak bardzo mało. Mówi o wewnętrznej sprzeczności przepisów i oczekiwań.

– Polskie gospodarstwo domowe liczy statystycznie niemal trzy osoby. Potrzebuje więc trzech pokoi. Wszystko poniżej trzech pokoi, to mieszkanie przeludnione. Epatujemy tym i mówimy, że powinniśmy budować więcej mieszkań. Tymczasem nie chodzi o to, żeby było ich więcej, tylko żeby były większe, bardziej dostosowane do życia. Żeby nie były produktami inwestycyjnymi – mówi Warsza.

Na uwagę, że według danych Urzędu Statystycznego średnie „zaludnienie" mieszkania w Łodzi to zaledwie 1,66 (najniższy wskaźnik w województwie łódzkim i jeden z niższych w kraju), urbanista odpiera: – To tylko oznacza, że w Łodzi wiele mieszkań jest pustych. Ostatni spis powszechny wskazuje, że jedna trzecia nowych lokali w ogóle nie jest zamieszkiwana. I najprawdopodobniej są to właśnie te najmniejsze mieszkania.

JAK ŁÓDŹ WYPADA NA TLE INNYCH

Dane z Łodzi znacząco odbiegają od trendów ogólnokrajowych i wskazują na sytuację odmienną w porównaniu z pozostałymi dużymi miastami i wieloma średnimi.

W 2026 roku średnia powierzchnia mieszkań i domów oddawanych przez deweloperów w całej Polsce wyniosła 62,9 metra kwadratowego. W porównaniu z rokiem 2005 wskaźnik ten jest mniejszy o zaledwie 0,4 m kw. (0,6 procent). A schodząc na poziom poszczególnych miast, że strony deweloperuch.pl można wyczytać, że w ostatnich latach sytuacja kształtowała się następująco:

• **Wrocław:** 59,2 m kw. (58,7 w 2005 roku.; wzrost o 0,9 proc.);
• **Kraków:** 57 m kw. (59,3; spadek o 3,9 proc.);
• **Kielce:** 54,8 m kw. (58,1; spadek o 5,7 proc.);
• **Warszawa:** 59,6 m kw. (64,6; spadek o 7,7 procent);
• **Bydgoszcz:** 54,1 m kw. (60,6; spadek o 10,7 proc.);
• **Gdańsk:** 57,9 m kw. (64,9; spadek o 10,8 proc.);
• **Białystok:** 51,8 m kw. (60,7; spadek o 14,7 proc.);
• **Poznań:** 53,6 m kw. (66,6; spadek o 19,5 proc.);
• **Szczecin:** 54,9 m kw. (68,9; spadek o 20,3 proc.);
• **Katowice:** 64,6 m kw. (88,2; spadek o 26,8 proc.);
• **Łódź:** 48,5 m kw. (80,8 w 2005 r.; spadek o 40 proc.).

Czy są miasta z większym spadkiem niż Łódź? Są, ale z kategorii tych mniejszych. Na przykład w Skierniewicach statystyczne mieszkanie deweloperskie skurczyło się na przestrzeni 21 lat z 81,9 do 44,6 m kw. (o 45,5 proc.). Są też takie miejsca, jak Piotrków Trybunalski, gdzie zanotowano wzrost z 57,7 do aż 112,9 m kw. (95,7 proc.) – skok ten nastąpił w głównej mierze w 2026 roku.

Specjaliści przestrzegają jednak, przed wyciąganiem zbyt daleko idących wniosków z mniejszych rynków, gdzie na statystyki często wpływają pojedyncze inwestycje, takie jak jedno duże osiedle domów na przedmieściach, czy kilka bloków z kawalerkami w centrum. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Pokolenie Z nie chce siedzieć w biurze

Praca z plaży, czemu nie!

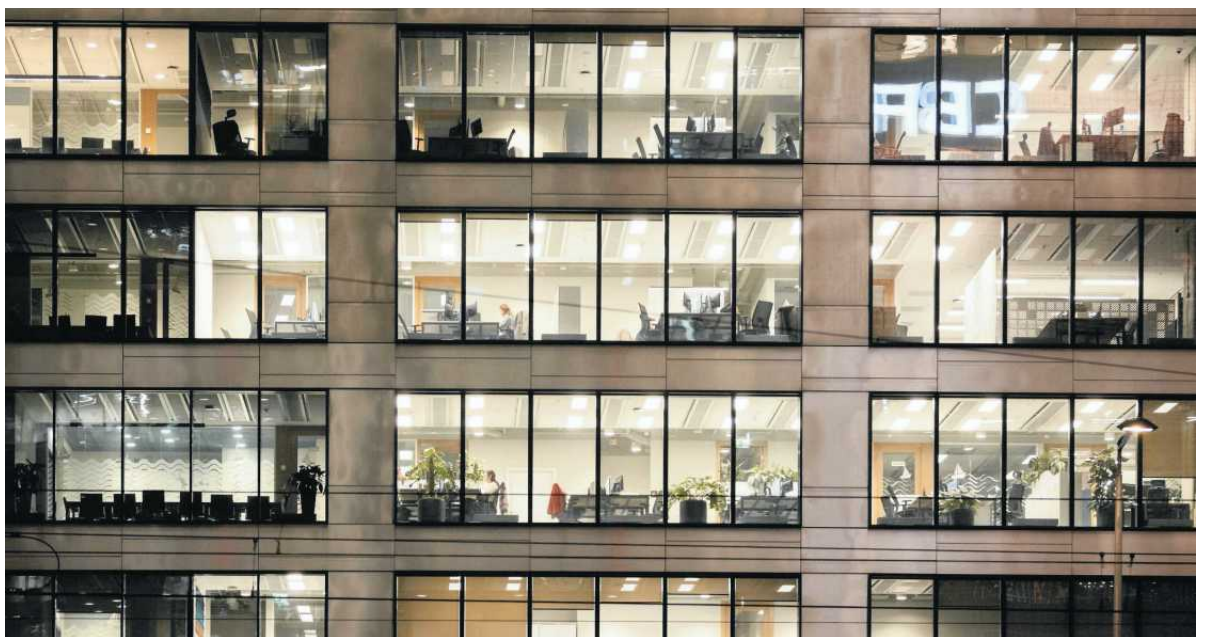

• **Biurowce przy Rondzie Daszyńskiego w Warszawie** FOT. DAWID ŻUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

18-letnia Alicja marzy o zawodzie stewardesy, ale nie wyklucza pracy zdalnej w przyszłości. – Jeśli mieszkałabym w ciekawym miejscu, np. nad morzem, mogłabym pracować nawet na plaży – mówi.

Maria Stefańska

Pokolenie Z to pierwsza generacja, która praktycznie wychowała się w epoce powszechnego dostępu do internetu. Cyfrowa rzeczywistość jest naturalnym elementem ich codzienności. Pytam, czy praca zdalna, to jedyna możliwość, jaką biorą pod uwagę.

Anita z Łodzi przez kilka lat pracowała w gastronomii, głównie w dużych sieciówkach. Od kilku miesięcy jest zatrudniona zdalnie w niemieckiej bankowości, jako konsultant ds. weryfikacji klientów. 24-latka zarzeka się, że nie wyobraża sobie powrotu do pracy stacjonarnej. Nie chce tracić czasu na dojazdy i siedzenie w biurze, skoro we własnym domu jest tak samo efektywna.

W PRACY ZDALNEJ WYSTARCZY JEDNA WIADOMOŚĆ

Do nowej pracy wdrożyła się zdalnie i chwali to sobie: – Wyszło może nawet lepiej niż stacjonarnie. Zawsze mogłam zwrócić się do kogoś o pomoc. W biurze być może szybki kontakt byłby utrudniony, niektórzy pewnie byliby zajęci, innych by nie było. W przypadku pracy zdalnej wystarczy jedna wiadomość.

23-letnia Ewa skończyła technikum fryzjerskie i przez kilka lat pracowała w gastronomii – zaczynała na zmywaku, a odchodziła z branży jako menadżerka. Aktualnie szuka pracy, chętnie zdalnej.

Badanie Deloitte, w której wzięło udział prawie 23 tysiące osób, pokazało, że przedstawiciele pokolenia Z dobrze zaadaptowali się do pracy zdalnej i w większości postrzegają ją jako atrakcyjną formę zatrudnienia. Jednocześnie jednak dostrzegają korzyści wynikające z pracy stacjonarnej, zwłaszcza na początku kariery.

NIE MA GDZIE JUŻ WCISNĄĆ SZPILKI

Moi rozmówcy nie postrzegają biura jako miejsca budowania głębokich relacji. Tłumaczą, że prawdziwe więzi buduje się poza godzinami pracy.

– Nie rozumiem, dlaczego miałaby istnieć jakiś związek między pracą zdalną a brakiem towarzystwa. Czy ci wszyscy ludzie, którzy pracują w biurach naprawdę czują się komfortowo przy innych ludziach? A nawet jeśli, czy podczas pracy poruszają jakieś głębsze tematy, czy tylko gadają o kremach na zmarszczki albo kolejnym trudnym kliencie? – zastanawia się 21-letnia Dominika.

– Pokolenie Z to w postrzeganiu boomersów mniej społeczne pokolenie, ale jednocześnie najlepiej odnajdujące się w świecie nowych technologii. Smartfon i środowisko cyfrowe są dla nich naturalnym sposobem funkcjonowania, w organizacji pracy i komunikacji. Ograniczona potrzeba bezpośrednich kontaktów nie jest czymś, co sami postrzegają jako problem wymagający natychmiastowej zmiany, co nie oznacza, że nie mają potrzeby budowania relacji – komentuje z kolei Anna Gołębicka, ekspertka Centrum im. Adama Smitha, która specjalizuje się w analizie mechanizmów rynkowych i zachowań społecznych.

Dominika na co dzień zajmuje się ręcznym tworzeniem biżuterii, a jej pracownią jest kawalerka, którą dzieli z narzeczonym pracującym poza domem. W pokoju z aneksem kuchennym są: podwójne łóżko, biurko, dwa fotele, szafa, wisząca półka na książki i lodówka. Jeszcze muszą się zmieścić dwie kuwety i drapak dla kotów, bo nigdzie indziej nie ma na nie miejsca.

Sprzęty stoją tak ciasno, że nie da się zrobić więcej niż trzech kroków.

Badanie Deloitte pokazało, że przedstawiciele pokolenia Z dobrze zaadaptowali się do pracy zdalnej

Dominika pracuje przy biurku, na którym są trzy stojaki na biżuterię oraz kilka pojemników z kuleczkami i kamieniami szlachetnymi.

– Najgorzej jest w święta, kiedy dojdzie choinka, wtedy już naprawdę nie da się tu wetknąć szpilki, a właśnie w okolicach Bożego Narodzenia mam więcej zamówień. Żeby zdążyć zarywam noce – mówi.

GDY TATA NIE WYCHODZI Z DOMU, ROBI SIĘ NERWOWY

A różnica pokoleniowa w ocenie pracy zdalnej?

21-letnia Dominika: – Mój tata pracuje w biurze, w dziale finansowym warszawskiej firmy. Kilka lat temu dostał propozycję przejścia na pracę zdalną. I chociaż miałby wyższe wynagrodzenie, to odmówił. Tłumaczył potem, że nie wyobraża sobie nie wychodzić całymi dniami z domu. I że, gdy zostaje w nim dłużej niż kilka dni, natychmiast robi się nerwowy.

44-letnia Monika spod Kielc, mama dwóch studentek: – Przedstawiciele pokolenia Z potrzebują bodźców. Żyją w tak szybkim świecie, że codzienne wstawanie o 7 i praca w jednym miejscu przez 30 lat by ich wykończyła.

Monika pracuje w urzędzie gminy i nie wyobraża sobie przejścia na model zdalny lub hybrydowy. W pracy najbardziej ceni sobie więź, która przez lata wytworzyła się między nią a współpracownikami.

A jaką przyszłość widzi dla swoich córek? – Nie chcę im niczego narzucać i niczego prognozować. Za kilka lat mogą przecież pojawić się zawody, których dziś jeszcze nie ma.

35-letni Marek, jako przedstawiciel pokolenia milenialsów (osoby urodzone w latach 1981-1996), przedstawia nieco inną perspektywę: – Dla mnie praca zdalna w czasie pandemii nigdy się nie kończyła. Nawet, gdy byłem już po pracy, zostawałem przy komputerze, by zrobić kolejną rzecz i kolejną. Bo mogłem. Bo komputer był obok łóżka.

Obecnie znacznie bardziej odpowiada mu praca stacjonarna, bo łatwiej jest ją oddzielić od czasu wolnego. Jednocześnie przyznaje, że podziwia to, że pokolenie Z ma z tym rozgraniczeniem mniejsze problemy.

Nie jest tak, że pokolenie Z widzi tylko plusy pracy zdalnej. 24-letnia Maja po liceum poszła do pracy w firmie szyjącej ściereczki. To zajęcie na dwie zmiany: 6-14 i14-22. Maja zgadza się, że praca zdalna „jest dobra, ale nie dla każdego". Jej zdaniem najlepszym rozwiązaniem wydaje się model hybrydowy.

– Kontakt z innymi ludźmi jest konieczny dla zdrowia. I tak żyjemy w czasach, w których ludzie mają ogromny problem z komunikacją – podkreśla. Przyznając, że osobiście nie chciałaby pracować zdalnie.

Ewa z kolei zwraca uwagę, że praca zdalna wymaga samodyscypliny: – Jeśli ktoś jest rzetelny, potrafi pracować również zdalnie, a jeśli chce się obijać, to w biurze też będzie to robił.

Anna Gołębicka:- Z badań oraz licznych dyskusji wyraźnie wynika, że podejście pokolenia Z do pracy ewoluuje. Jeszcze kilka lat temu dominował obraz młodych ludzi jako „wolnych ptaków", nastawionych przede wszystkim na zdobywanie doświadczeń i elastyczność. Dziś coraz częściej deklarują oni potrzebę stabilności i bezpieczeństwa zatrudnienia. Etat przestaje być ograniczeniem, a staje się pożądaną formą pracy.

I dodaje: – Jednocześnie przedstawiciele pokolenia Z preferują pracę hybrydową lub zdalną. W pewnym stopniu wynika to z doświadczeń cyfrowego świata w jakim dorastali, który czasem dawał mniej przestrzeni do rozwijania niektórych kompetencji społecznych. Moje obserwacje często pokazują, że dla wielu studentów niezwykle ważne jest funkcjonowanie w uporządkowanym, przewidywalnym środowisku. Cenią rozwiązania, które są proste i „blisko", ponieważ łatwiej odnajdują się w jasno zdefiniowanych ramach niż w złożonej i dynamicznej rzeczywistości.

JAK SPOJRZY NA PRACĘ POKOLENIE ALFA?

Zwracając uwagę, że wbrew wielu stereotypom, zetki są często pracowite i nastawione na realizację konkretnych zadań.- Bardzo duże znaczenie mają dla nich jasne zasady współpracy, przejrzyste warunki zatrudnienia i równowaga między życiem zawodowym a prywatnym i możliwość robienia tego co lubią. Interesująco zapowiada się również kolejne pokolenie – Alfa. Niektórzy badacze przypuszczają, że może ono być bardziej wspólnotowe, otwarte na relacje i bardziej serdeczne w kontaktach z innymi niż pokolenie Z – mówi Anna Gołębicka. ●

REKLAMA Łódź/34441420

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Skąd hejt w architekturze

Ludzie mieniący się elitą zieją nienawiścią

– Wielu architektów, w dużym stopniu niezrealizowanych, de facto tego zawodu nienawidzi. To ojkofobia – mówi prezes SARP w Łodzi. I wspomina swoją polemikę z Danielem Libeskindem.

ROZMOWA Z
JAKUBEM KRZYSZTOFIKIEM
prezesem łódzkiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich (SARP)

PIOTR BRZÓZKA: Przeprowadził pan poważną rozmowę na łamach miesięcznika „Architektura & Biznes". Sam ze sobą w dwóch postaciach, o hejcie w waszym środowisku. I powiedział tam Kuba do Jakuba: „Nie mogę zrozumieć, dlaczego wykształceni ludzie, mieniący się elitą, zieją taką nienawiścią? Mało tego, robią to działacze Izby Architektów, urzędnicy, profesorowie z uczelni!" Profesorowie też?

JAKUB KRZYSZTOFIK: Jak najbardziej. Ale trzeba odróżnić anonimowych, internetowych dyskutantów – tak zwany komentariat – od ludzi którzy pod swoimi nazwiskami lub pseudonimami formułują treści niezgodne z jakimikolwiek zasadami cywilizowanej dyskusji. Te sformułowania mają na celu wymierzenie komuś ciosu, ale wiele mówią przede wszystkim o autorach, o stanie ich psychiki.

„Hejt może wynikać z chęci odreagowania własnych frustracji, niskiego poczucia wartości oraz poczucia bezkarności w sieci. Hejterzy często wykorzystują mowę nienawiści do dowartościowania się lub po prostu z nudów i braku ciekawych zleceń" – napisał pan również. To pełna diagnoza, czy chce pan coś jeszcze dodać?

– Hejt może wynikać z nadmiaru czasu. Trudno mi wyobrazić sobie, że architekt, który projektuje, ma tyle czasu, by śledzić działania innych osób. Zastanawiające, skąd ten nadmiar. Być może bierze się on z braku własnych osiągnięć. Dlatego pojawia się chęć odreagowania bardzo negatywnych emocji odzwierciedlających stan psychiczny takich osób.

To chęć rozładowania własnych frustracji, problemów osobistych. To brak poczucia własnej wartości.

Nazywam to grupowo depresją społeczną, ale też często – moim zdaniem – są to objawy depresji indywidualnej, albo czegoś, co do takiej depresji prowadzi. Operowanie negatywnymi emocjami niszczy również ich samych, nie tylko oddziałuje na innych. I ta frustracja często przeradza się w agresywne, pozamerytoryczne ataki na kolegów.

Frustracja to częsty stan umysłu w środowisku polskich architektów?

– Nie wszystkich. Na podstawie tego, co widzimy w internecie, nie można generalizować, że architekci są tacy, a lekarze i dziennikarze tacy. Wiele rzeczy znajduje ujście w sieci, ale nie jest to pełny obraz rzeczywistości. Dlatego o tym piszę. My w SARP staramy się stworzyć środowisko oparte na pozytywnych wartościach, które ucieka od internetowych dyskusji na tym poziomie. I nawet jeśli są tematy trudne, to wskazujemy jakieś platformy oraz narzędzia, żeby w sposób cywilizowany i uczciwy prowadzić debatę.

Wspomniał pan o nudzie. Na polskim rynku brakuje pracy dla architektów? Jest was za dużo?

– Ja nie narzekam na brak zleceń. 25 lat pracuję i nigdy nie miałem takiej sytuacji, żebym nie miał co robić. Oczywiście architekci nigdy nie są do końca zadowoleni. Bo zawsze trochę brakuje pieniędzy, bo zawsze zlecenia powinny być trochę inne. Ale proszę zwrócić uwagę na dorobek osób, które tak ostro krytykują innych architektów. Czy rzeczywiście mają do tego podstawy?

Wspomniałem o profesorach. Czy ich dorobek naukowy upoważnia do formułowania takich treści? Czy są współautorami opracowań analitycznych, które coś wniosły do polskiej myśli architektonicznej? Czy proponują realną zmianę opartą na uczciwej diagnozie? Czy działacze różnych instytucji stworzyli określone projekty edukacyjne? I wreszcie sami architekci – czy mają takie dokonania, żeby mogli pokazać, co sami zrobili?

Architekci często mówią: my takich zleceń nie przyjmujemy. Niestety, architektura wymaga podejmowania wyzwań. Ktoś, kto tego nie robi, jest w bardzo wygodnej sytuacji, łatwo mu krytykować innych. Ale de facto on nie wykonuje tego zawodu i albo ukrywa fakt, że nie potrafi robić pewnych zleceń, albo nie potrafi przekonać inwestorów, przeforsować swoich pomysłów. I to daje wiele do myślenia o kondycji zawodowej nieuczciwych krytyków.

Najgorsza rzecz, która wypłynęła z waszego środowiska, i którą pan przeczytał w internecie?

– Staram się nie czytać pewnych rzeczy w internecie, chcemy prezentować pozytywne wartości. Budujemy środowisko, może niezbyt liczne, które chce prowadzić dyskusję w zamkniętych kręgach, mówić sobie prawdę w cztery oczy. A dopiero kiedy nie uda się wypracować kompromisu – we własnym gronie, ale też z inwestorami czy władzami miast – można formułować diagnozę, zarzut oparty na zasadach uczciwej deliberacji. Staramy się podpowiadać właściwe rozwiązania.

A jak panu ktoś nawrzuca w internecie lub w twarz, to co pan robi? Polemizuje, ignoruje, obraża się na wieki?

– Najlepsza odpowiedź na nieuczciwą krytykę: nie karmić trolla, nie podejmować dyskusji na tym poziomie. Warto prezentować własne osiągnięcia i rozmawiać o tym z ludźmi godnymi zaufania. Dobry przyjaciel powie prawdę i wtedy można coś zmienić, poprawić.

Jako architekci bierzemy pełną odpowiedzialność za projekt, chociaż nie na wszystko mamy wpływ. Od tej odpowiedzialności nie uciekniemy, nie możemy zwalać na innych. Możemy tylko tłumaczyć, dlaczego dany projekt tak wygląda. I oczekujemy, by ktoś tych argumentów wysłuchał. Dzięki temu przy kolejnej inwestycji będzie można coś poprawić, uniknąć błędów.

Ja buduję swój zawodowy dobrostan w oparciu o pewne wartości. Nie można w całości zakwestionować mojego dorobku ani zrzeszonych wokół mnie osób. Nie damy sobie wmówić, że jesteśmy bezwartościowymi i nieuczciwymi ludźmi. To nasi krytycy niestety na takich wychodzą. Oczywiście to boli, ale należy zachować stoicką postawę. Nie zajmujemy się tym, na co nie mamy wpływu. Zajmujemy się architekturą, którą kochamy, nawet jeśli nie wszystko się udaje.

Zastanawiam się, czy napisał pan ten felieton z troski o dobro wspólne, czy w odpowiedzi na krytykę pana osobistych dokonań...

– To jest jeden z pięciu czy sześciu felietonów. Powstały z chęci podzielenia się własnymi doświadczeniami. To sformułowanie diagnozy, chęć udzielenia rady, by może ktoś wziął pod uwagę ten punkt widzenia. Dostrzegam też inne mankamenty naszego zawodu. Wskazuję na przykład, że nie można pracować po godzinach, w chaosie, stresie, bo to do niczego nie prowadzi.

Więc tych tematów poruszam wiele, a wśród nich ten, który również w pana tekstach w „Wyborczej" wypłynął, dotyczący bardzo niskiej jakości komentarzy i negatywnego wizerunku, jaki architekci sami sobie robią. Staram się to trochę przepracować, bo jest wielu architektów, którzy milczą, nie biorą udziału w dyskusjach – również z obawy. A przecież, tak naprawdę, nasze środowisko tak nie wygląda.

Żart o dwóch architektach, z których jeden „zrobiłby" inaczej dziecko drugiego to leciwy branżowy klasyk. Faktycznie tak jest? Trudno jest opanować w głowie myśl, że gotowe dzieło kolegi mogłoby być lepsze, gdyby tylko samemu usiadło się do projektu?

– Zawsze ktoś, kto coś realizuje, wygrał jakiś konkurs, wyprzedza swoją konku-

• **Jakub Krzysztofik** FOT. ARCHIWUM JAKUBA KRZYSZTOFIKA

eprasa.pl 1a1cffaaf6

rencję. Polecam radę, której udzielił swoim współpracownikom profesor Bohdan Pniewski. Mówił on: ktoś był lepszy, gratulujesz zwycięstwa, ściskasz rękę, zakładasz melonik i wychodzisz.

Nie jest tak, że każdy architekt może coś zaprojektować inaczej. Jest to jedna wielu z branżowych anegdot, która wcale nie obrazuje prawdy. Choć oczywiście, kiedy mamy konkurs, nawet prosty na jakiś teatr czy halę, to wpływa tyle rozwiązań, że można się zadziwić, jak różnie ten sam temat mogą widzieć architekci. To jest specyfika naszej pracy. Ale to jest piękna praca. Architektura jest jedną najwspanialszych dziedzin, ma bardzo duży wpływ na społeczeństwo i otoczenie.

Staram się myśleć o swoim zawodzie pozytywnie, natomiast wielu architektów – w dużym stopniu niezrealizowanych, nie radzących sobie ze swoją pozycją – de facto tego zawodu nienawidzi. To ojkofobia. Oceniam tę postawę negatywnie.

Umiłowanie własnej pracy, otoczenia, środowiska i kraju jest podstawą do tworzenia pozytywnych wartości. Jest to postawa głęboko we mnie zakorzeniona i nawet jeśli rodzą się w moje głowie negatywne myśli o pracy innych architektów, to staram się je tłumić albo znajdować ograniczone formy krytyki.

Przy okazji konkursu na projekt biblioteki w Rzeszowie wdał się pan w jednak ostrą polemikę ze sławą światowej architektury, podpisując pod takimi słowami: „Uważamy, że oświadczenie Kengo Kumy to w dużej mierze pustosłowie, pełne egzaltacji i pretensjonalnych uniesień". Jest pan też autorem wielu innych mocnych stanowisk, uderzających m.in. we władze Łodzi. W naszej rozmowie również padły wyraziste sformułowania. Ma pan wyczucie, gdzie leży granica między krytyką i hejtem?

– Krytykę zacząłem od polemiki z innym architektem światowej sławy, Danielem Libeskindem. Użyłem bardzo mocnych słów, których po latach być może żałuję. Ale wynikało to z tego, że Libeskind chciał postawić budynek w Łodzi, który wymykał się wszelkim zasadom konkursów, kontekstu społecznego.

Uważałem, że najważniejszym projektem w Łodzi jest rewitalizacja obszarowa i – jako współautor tego unikalnego projektu – starałem się pokazać, jak należy podejść do materii tego miasta. Bez star-architektów, bez ikonicznych budynków, chowając swoje architektoniczne ego.

W Rzeszowie istotą krytycznej polemiki z Kengo Kumą było to, że stworzył on projekt, który absolutnie nie bierze pod uwagę potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przegraliśmy głosowanie 5:6. Uważam, że konkurs był nieuczciwie przeprowadzony, prezydent wpłynął na proces wyboru wkraczając na obrady.

Dodatkowo, to co było niezwykle bulwersujące, prezydent i jego pełnomocnik na forum rady miasta grozili nam konsekwencjami prawnymi i zgłoszeniem nas do komisji etyki zawodowej SARP za to, że ujawniliśmy nieprawidłowości w obszernym, dziesięciostronicowym votum separatum. Oczywiście nic nie wpłynęło. Pozostały pytania, dlaczego prezydent tak bardzo forsował jedną z prac i sam nie zachował poufności, czyli wypaczył ideę konkursu, w którą wpisana jest anonimowość.

Osiągnięcie sukcesu wiąże się z kompromisami, wyrzeczeniami, bardzo ciężką pracą intelektualną i często słowami krytyki. Więc jeśli coś się udaje, warto to celebrować w doborowym towarzystwie

Kto miał rację? Czas pokaże. Tak jak pokazał, kto ma racje w sprawie rewitalizacji Łodzi. Daniel Libeskind czy Jakub Krzysztofik.

Żegnając się w pana felietonie z Kubą, Jakub pokazał błyszczące ostrze swojego żelpena i powiedział" „Już, tylko najpierw muszę coś skomentować w internecie".

– Oczywiście to był żart.

Domyślam się. Natomiast na poważnie, z ręką na sercu i pamiętając, że koledzy przeczytają: w realnym życiu Jakubowi zdarzyło się kiedyś kogoś zhejtować?

– W cztery oczy – tak. Pisałem na komunikatorach. Po to jednak zrzeszamy się w SARP i Izbie Architektów, żeby podlegać sądom koleżeńskim i dyscyplinarnym. I brać odpowiedzialność za każde słowo. Ja za słowa pod adresem Daniela Libeskinda – których z litości dla siebie nie zacytuję – odpowiedzialność biorę. Choć też nie uważam, by przekraczały one granice poniżania drugiej strony. Tym bardziej, że moje stanowisko zawierało uzasadnienie.

Również w mojej twórczości nie ze wszystkiego jestem zadowolony. Nie jestem człowiekiem doskonałym i nie kreuję się na osobę, która chce pouczać kogoś w sposób mentorski. Ale moich krytyków najbardziej denerwuje to, że osiągamy pewne sukcesy – jako SARP, moja firma, ja. Cieszymy się pracą, jesteśmy szczęśliwi, mamy dobrostan rodzinny i finansowy.

Jeden z architektów powiedział nam niedawno, że w tym zawodzie nie występują poważni mężczyźni. Inny wspomniał o przerostach ego, drażliwości. Ktoś dodał kilka słów o narcyzach i studiach, w toku których młodzi adepci nabierają przekonania, że są najlepsi i powinni sobie podporządkować świat, by stworzyć wielkie dzieło. Może to wszystko nie jest tematem na rozmowę z szefem SARP, lecz z socjologiem, a nawet psychologiem?

– Być może tak. Ale wolę, żeby ktoś, kto robi poważne projekty, miał duże ego niż przejawiał fałszywą skromność. Kierowanie takimi projektami, podejmowanie wyzwań, które wydają się niemożliwe do zrobienia, a jednak wychodzą – to wszystko tworzy poczucie własnej wartości. Tłumienie takich emocji, jak radość z sukcesów, nie powinno ustępować tekstom typu „tak mi po prostu wyszło".

Osiągnięcie sukcesu wiąże się z kompromisami, wyrzeczeniami, bardzo ciężką pracą intelektualną i często słowami krytyki. Więc jeśli coś się udaje, warto to celebrować w doborowym towarzystwie. Jest to też doskonały test. Tak jak pisałem w polemice z Kengo Kumą – architektura jest najlepszym sposobem na poznanie prawdy o świecie i o sobie samym. Czasem pojawia się zarozumiałość. Ale to normalne emocje. Fałszywa skromność to taki sam grzech jak pycha. ●

Rozmawiał Piotr Brzózka

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

34444736

DAVID SZALAY:
Czym jest dom dla laureata Bookera? Co łączy go z Węgrami? A co z głównym bohaterem jego monumentalnej powieści?

ROZMOWY Z MISTRZYNIAMI I MISTRZAMI LITERATURY:
Jeanette Winterson, Rachel Kushner, Robertem Macfarlanem i Robertem M. Wegnerem.

KSIĄŻKI NA LATO:
„Odyseję" opowiadamy wciąż na nowo.

W SPRZEDAŻY, RÓWNIEŻ Z DOSTAWĄ DO PACZKOMATU

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl** Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1LO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Przemysł tekstylny

Producenci tkanin i ubrań walczą o byt

– W firmach rodzinnych jest ogromny sentyment dla tej branży, większość pracujących jest z nami niemal od początku. Jesteśmy pod ścianą, ale jeszcze się nie poddajemy.

Alicja Zboińska

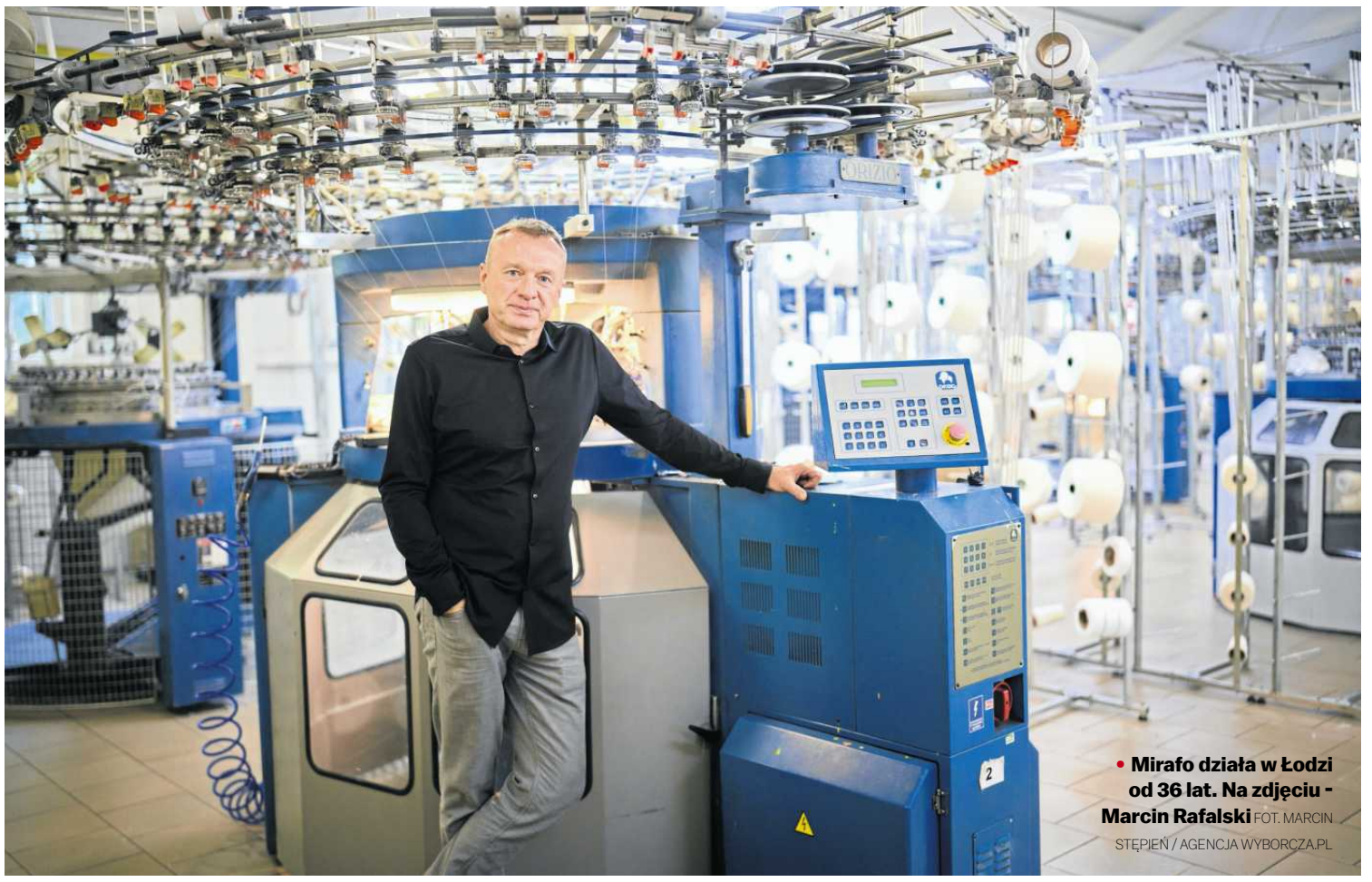

• **Mirafo działa w Łodzi od 36 lat. Na zdjęciu - Marcin Rafalski** FOT. MARCIN STĘPIEŃ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Zaczynaliśmy od trzech maszyn, teraz mamy ich 40. Przygotowujemy nie tylko dzianiny, klienci mogą u nas zamówić gotowe wyroby albo np. wykrojone elementy. Jesteśmy elastyczni, do każdego podchodzimy indywidualnie – zapewnia Mikołaj Rafalski.

JESZCZE SIĘ NIE PODDAJEMY

Producent tkanin i wyrobów gotowych Mirafo działa w Łodzi od 36 lat. To firma rodzinna, którą założyli Michał i Marcin Rafalscy. Po śmierci Michała firmę przejął Marcin, prowadził ją razem z mamą. Obecnie Marcina wspierają synowie – Jan i Stanisław oraz bratanek Mikołaj.

Siedziba firmy jest niedaleko trasy wylotowej z Łodzi w kierunku Pabianic i drogi S8. Była pięć razy rozbudowana, ostatnio 10 lat temu, także dzięki funduszom unijnym.

Mikołaj Rafalski pokazuje wzorcownię, dziewiarnię, krojownię, przygotowalnię, szwalnię, magazyn dzianin wykończonych i dział kontroli jakości. We wzorcowni widzę próbki tkanin i dzianin, które przygotowuje firma, a także przykładowe ubrania, jakie można z nich uszyć. W kolejnych pomieszczeniach – bele gotowych tkanin.

Pracuje tu około 70 osób. Jeszcze dwa lata temu było ich około 100.Większość odeszła na emeryturę.

W 2026 roku sprzedaż spadła nawet o 30 proc. w porównaniu do analogicznego okresu 2025 roku. W ubiegłym roku firma sprzedawała 30-40 ton materiału miesięcznie, w tym – o sześć ton mniej.

Mikołaj Rafalski: – Obecnie przemysł lekki to ciężki kawałek chleba, jesteśmy pod ścianą, ale jeszcze się nie poddajemy.

Mirafo szyje ubrania medyczne, to nisza, która pozwala sobie radzić w trudnych czasach. Główna produkcja to jednak produkcja tkanin, a jeśli klienci złoża takie zamówienie, to także szycie kolekcji lub przygotowanie gotowych wykrojów.

Mikołaj Rafalski: – Mam jedną prośbę: cenowo nie jesteśmy w stanie wygrać z zagraniczną konkurencją, ale niech chociaż będzie nacisk na jakość oraz restrykcje celne. Polskie firmy muszą spełniać surowe normy, mieć certyfikaty, konkurencja z zagranicy – nie.

– Wiele firm tekstylnych działa od lat, to często przedsiębiorstwa rodzinne, które mają know how, tradycje, tymczasem nie otrzymują wsparcia od państwa. Klient ma prawo wyboru, ale musi znać realia, wiedzieć, czy towar, z którego uszyta jest dana rzecz, jest objęty certyfikatami. To, co tańsze, przeważnie jest dużo gorszej jakości – dodaje.

BIZNES, KTÓRY KOŃCZY SIĘ PO 37 LATACH

Łódź ma wyjątkową tradycję ośrodka przemysłu włókienniczego, która sięga XIX wieku. Dla właścicieli łódzkich firm z branży tekstylnej obecny kryzys jest tym bardziej bolesny. W 2025 roku w kraju przestało działać 240 producentów tkanin i 528 polskich producentów odzieży. Na rynku pozostało niespełna 8 tys. firm produkujących tekstylia i niespełna 20 tys. szyjących odzież.

Spada także zatrudnienie: w 2025 roku produkcją tekstyliów w Polsce zajmowało się 39,4 tys. osób, o 4 proc. mniej niż w 2024 roku, a odzieży 39,5 tys. – o 10,9 proc. mniej. Tak wynika z raportu Związku Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego z czerwca tego roku.

– Po 37 latach jesteśmy zmuszeni do zwolnienia pracowników i zamknięcia firmy rodzinnej – mówi przedstawiciel firmy Janis z Łodzi, farbiarni i drukarni dzianin i tkanin.

– Od grudnia zwolniliśmy większość osób, zamykamy się w sierpniu.

Janis został założony w 1989 roku i przez lata specjalizował się w wykańczaniu i uszlachetnianiu tekstyliów, a od 2018 roku także w druku cyfrowym na dzianinach i tkaninach.

– Nasz wolumen spadł o połowę, nie jesteśmy w stanie utrzymać kosztów. Mierzymy się z konkurencją ze strony Turcji oraz krajów z dalekiej Azji – słyszę w zakładzie.

W maju Janis zgłosił do zwolnień grupowych 68 osób, ale zwolnienia na mniejszą skalę trwały już od grudnia 2025 roku.

– Przygotowywaliśmy tkaniny na wózki dziecięce, meble oraz materace, a te sektory przechodzą kryzys. Tureckie magazyny są wypełnione materiałami na ubrania, który przysyłają do nas po niższych cenach, by się ich pozbyć. Jesteśmy jedną z pięciu największych firm lokalnych oraz jedną z dziesięciu największych w Polsce, a mimo to nie wytrzymamy. Nie widać też szansy na poprawę sytuacji.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444735

W sprzedaży!

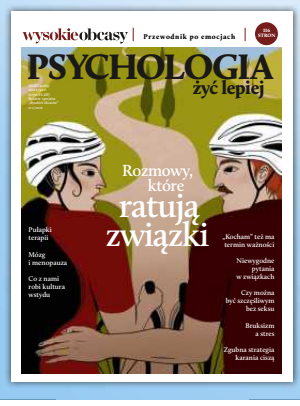

TEMAT NUMERU:
ROZMOWY, KTÓRE RATUJĄ ZWIĄZKI
oraz:
• Pułapki terapii
• Czy można być szczęśliwym bez seksu
• Niewygodne pytania w związkach

żyć lepiej psychologia codziennie
Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

1LO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Słyszę, że szansę na przetrwanie mają ci przedsiębiorcy, którzy dostali kontrakty wojskowe.

BIZNES ZAŁOŻONY PRZEZ DZIADKA

Adam Olejnik, właściciel Tkalni Olejnik z Pabianic koło Łodzi: – Polscy producenci muszą spełniać surowe normy systemu reach, czyli certyfikacji barwników, tymczasem gotowych wyrobów np. z Turcji to nie obowiązuje. Kolejnym problemem jest to, że brakuje rąk do pracy, brakuje szkół zawodowych. W efekcie w branży nie ma kto pracować, większość pracowników ma ponad 55 lat.

Tkalnię w 1948 roku założył jego dziadek, firma została następnie znacjonalizowana przez państwo, do rodziny wróciła po 1989 roku.

– Z Tkalnią Olejnik jestem związany od lat, zatrudniamy 10 osób, próbujemy się rozwijać, ale jest to bardzo trudne – ubolewa.

„MAMY TREND SPADKOWY"

– Rok 2025 nawet był niezły, ale obecnie mamy trend spadkowy. Wynika to z otoczenia, w którym działamy: wzrostu płac, większych obciążeń podatkowych. Polska produkcja odzieży przegrywa z firmami z Turcji czy Włoch. W toskańskim Prato działa ogromna fabryka odzieży, jest jakieś sześć razy większa niż centrum hurtowe w Rzgowie, oferuje towary nawet 30 proc. tańsze niż u nas. To powoduje odpływ klienta hurtowego w tamte rejony – tłumaczy Dominik Mielczarek, właściciel łódzkiej firmy Nooda, hurtowni odzieży damskiej oraz szwalni.

Wylicza, jak bardzo rosną koszty produkcji w Polsce: 10 lat temu uszycie T-shirta kosztowało 3-3,5 zł, a dziś to 12-14 zł. Stawki krojenia wzrosły z 30-40 groszy: do 1,2 – 1,5 zł. Dominik Mielczarek mówi, że ratuje się zlecaniem usług firmom zewnętrznym. Zatrudnia na etat tylko osoby do sprzedaży, szycie ubrań i inne procesy zleca podwykonawcom. W tym sezonie zajmuje się tym 70-90 osób.

– Koniunktura jest tak niestabilna, że nie opłaca mi się zatrudniać ludzi na stałe, tylko korzystam z podwykonawstwa sezonowo. Te firmy też się jednak kurczą - przyznaje.

Dominik Mielczarek uważa, że należy uregulować zasady produktów importowanych: – Chciałbym równego startu dla mnie i dla importera. Płacę podatki, legalnie zatrudniam ludzi, płacę faktury, a paczka lecąca z Szanghaju omija to.

Jest pesymistą, jeśli chodzi o przyszłość branży: – Prognozuję widmo bankructw i totalnego kryzysu, nie jesteśmy w stanie działać zgodnie z przepisami i konkurować z tanią konkurencją z Azji.

POTRZEBNA JEST ZMIANA POLITYKI CELNEJ

Jeszcze dwa lata temu farbiarnia Kamila Bilińskiego z Konstantynowa Łódzkiego zatrudniała 310 osób, obecnie jest ich ok. 250. Część odeszła na emeryturę.

– Problemem jest nieuczciwa konkurencja, napływ towaru z Chin, Bangladeszu, Turcji, które nie spełniają norm unijnych. Nie mamy szans z tym rywalizować, potrzebna jest zmiana polityki celnej i nałożenie ceł na import tych towarów. Zdaję sobie sprawę z tego, że z odwecie mogą zostać nałożone cła na nasze produkty, ale przemysł generalnie na tym zyska – uważa Kamil Biliński.

Jego zdaniem pomocna mogłaby być kampania społeczna, zachęcająca do kupowanie produktów wytworzonych w Unii Europejskiej.

Aleksandra Krysiak, prezes zarządu Związku Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego także zwraca uwagę na problem celny, związany z zakupem towarów spoza Europy: – Co prawda od początku lipca wprowadzono dodatkowe cło w wysokości 3 euro za rzeczy kupowane przez platformy, ale to za niska stawka, powinna wynieść 10 euro. Jesteśmy zalewani tym towarem. Problemem jest także kontrola towaru sprowadzanego samolotami, cargo, często nie spełniają norm dotyczących zawartości groźnych substancji w wyrobach.

Podkreśla również aspekt ekologiczny – wiele tanich rzeczy złej jakości trafia na wysypiska śmieci.

PRZĘDZA Z UZBEKISTANU

W czerwcu w Łodzi otworzył się polsko – uzbecki hub przemysłowy. Jerzy Kotwas, wiceprezes Izby Bawełny w Gdyni, przypomina, że kiedyś polski przemysł włókienniczy był silny, a Uzbekistan przez wiele lat był jednym z głównych dostawców bawełny surowej do Polski. W sezonie 1988/1989 kilkadziesiąt zakładów przetworzyło ok. 166 tys. ton tego surowca. Obecnie jest to zaledwie 10 tys. ton bawełny, główne stosowanej do produkcji wyrobów medycznych, kosmetyków i produktów sanitarnych.

Polska nadal pozostaje jednym z największych rynków tekstylno-odzieżowych w Unii: co jedenasta firma z tego sektora działa w naszym kraju

I dodaje: – Uzbecy chcą do nas dostarczać nie tylko przędze, ale także dzianiny i tkaniny, najlepiej wykończone oraz gotowe wyroby tekstylne i odzieżowe. To problem dla naszych producentów: dziewiarni, zakładów zajmujących się wykończeniem produktów oraz szwalni, którzy stają przed dylematem, czy są w stanie podołać tej konkurencji. Z nowo utworzonego łódzkiego hubu (wspieranego przez rząd uzbecki), firmy z Uzbekistanu mają sprzedawać swoje wyroby nie tylko w Polsce, ale na całym obszarze UE, co zagraża naszym firmom produkującym odzież na rynek wspólnotowy.

Jerzy Kotwas: – W Polsce w ostatnich 30 lat przetwórstwo bawełny dramatycznie spadało, przemysł przędzalniczy kompletnie się załamał, nie ma już w zasadzie przędzalni. Działają dziewiarnie i tkalnie, dla których importowanych jest między 23 a 25 tys. ton przędz bawełnianych rocznie. Jednym z ważnych kierunków tego importu jest obecnie Uzbekistan, oferujący przędze dobre jakościowo i tańsza od tych z Indii, Pakistanu czy Turcji.

Jak wynika z czerwcowego raportu PIOT, czyli Związku Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego, w 2025 roku łączna wartość obrotów sektora tekstylno-odzieżowego w Unii Europejskiej wyniosła 166 mld euro, na co zapracowało 194 tys. firm. Branża zatrudnia 1,2 mln osób i eksportuje towary o wartości 61 mld euro. Import w tym czasie wyniósł 122 mld euro i jako jedyny wzrósł w porównaniu do 2024 roku – o 1,1 proc. Pozostałe wskaźniki były niższe od 1,5 do 3 proc.

Polska nadal pozostaje jednym z największych rynków tekstylno-odzieżowych w Unii: co jedenasta firma z tego sektora działa w naszym kraju. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444851

Połącz Kropki

Idealna gra na krótką przerwę

Zeskanuj QR kod i graj

APLIKACJA WYBORCZEJ

1LO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Młodzi w nieswoich mieszkaniach

Czy kiedyś będzie mnie stać na własne M?

Nie znam nikogo przed trzydziestką, kto kupił mieszkanie wyłącznie za własne pieniądze. W moim pokoleniu dziedziczenie staje się szybszą drogą do mieszkania niż praca. To boli.

Stefańska

Jest wieczór. Siadam z kubkiem herbaty na nieswojej kanapie w nieswoim mieszkaniu. Od dłuższego czasu marzę o miejscu, które w końcu mogłabym nazwać własnym.

Otwieram laptopa i wchodzę na portal z ogłoszeniami: 620 tysięcy złotych, 420 tysięcy, ale do generalnego remontu – 40 metrów kwadratowych, w salonie stara meblościanka i dywan pamiętający czasy PRL-u, w łazience zielone płytki jak z horroru, w korytarzu boazeria, 200 tysięcy – w starej kamienicy na Górnej.

Zamykam laptopa.

Mam 23 lata. Skończyłam studia, pracuję, co miesiąc odkładam pieniądze. Powinnam właśnie urządzać pierwsze mieszkanie. W tym samym wieku moja babcia miała już własny dom. Nie dlatego, że było ją na niego stać, ale dlatego, że stanął na rodzinnej działce, a budowali go jej tata i mąż.

Zastanawiam się tylko, dlaczego w świecie, który miał oferować coraz więcej możliwości, własny kąt wydaje się dla mojego pokolenia coraz bardziej odległy.

Myślałam, że to będzie prostsze. Nie marzę o pałacu. Wystarczyłyby dwa pokoje z niewielkim balkonem, do 50 metrów. Może na łódzkich Bałutach.

Znowu otwieram portal z ogłoszeniami. Wracam na te strony następnego dnia. I kolejnego. Dziennie przebijam się przez około 30 ogłoszeń. Żadne z nich nie spełnia moich oczekiwań.

Oferty się zmieniają, ale uczucie pozostaje to samo. Kawalerki nawet za blisko 400 tysięcy złotych, mikrokawalerki na wynajem za 1500 zł miesięcznie z kaucją sięgającą nawet 3 tys. zł. Znalazłam nawet dwupokojowe mieszkania bez balkonu, za to ze wspólnym korytarzem z innymi lokatorami – w niewielkiej kamienicy na Polesiu.

To nie jest tak, że mieszkań nie ma. Są. Po prostu ceny mieszkań coraz częściej sprawiają, że przestają być dostępne dla ludzi, którzy dopiero wchodzą w dorosłość. Żeby kupić 45-metrowe mieszkanie w Łodzi, musiałabym odłożyć równowartość ponad siedmiu swoich rocznych pensji licząc, że przez ten czas nie będę jadła, piła i mieszkała w miejscu, w którym jestem, nie mówiąc już o jakichkolwiek przyjemnościach w postaci wyjścia do kina lub zakupu nowej bluzki.

Zaczynam liczyć

Kupno wydaje się poza zasięgiem. Wynajem również nie daje poczucia bezpieczeństwa. Każdego miesiąca oddawanie ponad tysiąca złotych za pokój albo ponad dwóch tysięcy i więcej za niewielkie mieszkanie boli niemal tak samo jak świadomość, że nie mam jeszcze zdolności kredytowej.

Rozmawiam z innymi. Okazuje się, że nie jestem wyjątkiem.

Jeszcze bardziej zaskakuje mnie coś innego. Gdy rozmawiam z rówieśnikami, którym mimo wszystko udało się kupić mieszkanie, niemal zawsze pojawia się to jedno zdanie: „Pomogli rodzice". Czasem przekazali oszczędności na wkład własny. Czasem sprzedali na ten cel działkę. Nie znam nikogo przed trzydziestką, kto kupił mieszkanie wyłącznie za własne pieniądze. W moim pokoleniu dziedziczenie staje się szybszą drogą do mieszkania niż praca. To boli.

Nie boję się pracy. Boję się, że mimo pracy nigdy nie będę miała własnego adresu

Jeśli w Łodzi własne mieszkanie jest często nieosiągalne dla osób rozpoczynających pracę zawodową, trudno nie zadać pytania, jak wygląda sytuacja tam, gdzie ceny są dużo wyższe.

Zadaję sobie inne pytanie, czy dorosłość musi poczekać?

Nadal codziennie przeglądam ogłoszenia. Nadal liczę. Coraz częściej zastanawiam się, czy problemem jest rynek nieruchomości, czy po prostu moment, w którym przyszło mi dorastać. Bo może dorosłość mojego pokolenia nie zaczyna się dziś od pierwszej pracy ani od wyprowadzki z domu. Może zaczyna się od pogodzenia się z myślą, że na własny kąt trzeba będzie czekać znacznie dłużej, niż czekali nasi rodzice i dziadkowie.

Nie boję się pracy. Boję się, że mimo pracy nigdy nie będę miała własnego adresu.

Maria Stefańska

OGŁOSZENIE PŁATNE Łódź/34444642

GPB-II.7820.7.2026.AS/JN/IM

OBWIESZCZENIE WOJEWODY ŁÓDZKIEGO

Wojewoda Łódzki zawiadamia, na podstawie art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, zwanej dalej „specustawą drogową" oraz art. 10 § 1, art. 49 i art. 73 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, że na wniosek Inwestora, tj. Zarządu Województwa Łódzkiego, reprezentowanego przez Dyrektora Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi, al. Piłsudskiego 12, 90-051 Łódź, złożony w dniu 18.06.2026 r., wszczęte zostało postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla przedsięwzięcia pn.: „Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 726 – ul. Mazowieckiej w Rzeczycy" – od km 17+552,00 do km 18+398,70.

Zakresem inwestycji objęte są nieruchomości lub ich części, położone w województwie łódzkim, na terenie powiatu tomaszowskiego, w gminie Rzeczyca, obręb 0018 Rzeczyca.

Zgodnie z art. 11d ust. 9 i 10 specustawy drogowej, z dniem zawiadomienia, o którym mowa w ust. 5, nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, nie mogą być przedmiotem obrotu w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami. Czynność dokonana z naruszeniem zakazu, o którym mowa wyżej, jest nieważna.

Z dokumentacją ww. sprawy można zapoznać się osobiście lub przez pełnomocnika w siedzibie Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, ul. Piotrkowska 104, po wcześniejszym telefonicznym umówieniu się oraz składać wnioski i uwagi, dotyczące rozpatrywanej sprawy do Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, za pośrednictwem operatora pocztowego, Kancelarii Głównej Urzędu lub w formie elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych: AE:PL-15739-54094-JUCFW-24, w terminie 7 dni od skutecznego dokonania zawiadomienia. Do czasu wydania decyzji strony mogą uzyskiwać informacje pod nr tel.: 42-664-12-55 i 42-664-12-61, 42-664-15-85 lub adresem email: alina.stefanek@lodz.uw.gov.pl, jacek.nowak@lodz.uw.gov.pl, izabela.marczak@lodz.uw.gov.pl.

Zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Dzień publicznego ogłoszenia – 24.07.2026 r.

OGŁOSZENIE PŁATNE Łódź/34444764

GPB-III.7821.4.2026
JD

OBWIESZCZENIE WOJEWODY ŁÓDZKIEGO

Na podstawie art. 11f ust. 3-5 w związku z ust. 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 311), zawiadamiam, że w dniu 21 lipca 2026 roku Wojewoda Łódzki wydał decyzję Nr 204/2026, którą uchylił w części decyzję Starosty Tomaszowskiego Nr 1/2026, z dnia 7 stycznia 2026 roku, zezwalającą na realizację inwestycji drogowej polegającej na rozbudowie drogi powiatowej nr 4313E – budowa ciągu pieszo-rowerowego pomiędzy m. Nowy Glinnik a m. Glinnik, na działkach i częściach działek nr ewid. 313/1, 313/2, 314/1, 314/2, 315, 312/6, 311/2, 231, obręb Glinnik Nowy, w gminie Lubochnia, i w tym zakresie orzekł, a w pozostałej części zaskarżoną decyzję utrzymał w mocy.

Decyzja Wojewody Łódzkiego jest ostateczna w administracyjnym toku instancji.

Z treścią wydanej decyzji można zapoznać się, wyłącznie po wcześniejszym telefonicznym umówieniu wizyty (tel. 42 664 13 77) w Wydziale Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, ul. Piotrkowska 104, 90-926 Łódź.

Niniejsze obwieszczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od daty publicznego ogłoszenia, tj. od dnia 24 lipca 2026 roku.

34444765

Słówko NOWOŚĆ
Literówka
Quizy
Sudoku
Krzyżówki

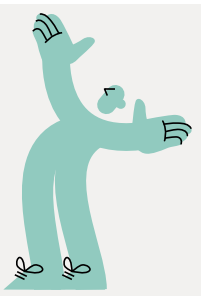

Zeskanuj QR kod i pobierz aplikację

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

POBIERZ Z Google Play Pobierz w App Store

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444766

ODESZLI.pl

Stwórz Miejsce Pamięci

Wejdź na serwis odeszli.pl

pomoc@odeszli.pl
tel. 22 55 55 383
22 55 55 399
22 55 55 555

1LO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza
POZNAŃ
TYGODNIK

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktorka prowadząca **Monika Pasławska** poznan.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: poznan@wyborcza.pl

Osiedle Łacina

Deweloper wybuduje kaplicę dla parafian

– List intencyjny w tej sprawie nie jest jeszcze podpisany, bo młyny kościelne mielą powoli, ale mam nadzieję, że podpiszemy go po wakacjach i plan uda się zrealizować – mówi mecenas Jacek Masiota, pełnomocnik Resi Capital, właściciela terenu po poznańskiej Galerii Malta.

Maria Bielicka

Resi Capital należy do dewelopera klasy premium – Cavatina Group, w której 30 proc. udziałów ma od niedawna londyński fundusz inwestycyjny, Grupa Fidera Vecta. – To nie jest partycypacja w kosztach budowy infrastruktury w zamian za wydanie zgód na budowę, więc na pewno będziemy musieli jeszcze sfinansować inne inwestycje, po negocjacjach z miastem. Kaplica to po prostu wkład dla lokalnej społeczności, a parafia na Łacinie wydaje się Cavatinie właściwym podmiotem do wsparcia – uzasadnia pełnomocnik dewelopera.

• **Proboszcz parafii na Łacinie Radek Rakowski na działce, na której chce zbudować kościół**
FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Na razie jednak parafia nie ma żadnych swoich pomieszczeń – ksiądz Rakowski od początku odprawia msze św. w lokalu na parterze zwykłego bloku przy ul. Niemena

Ksiądz arcybiskup błogosławi

Łacina to stosunkowo nowe osiedle na Ratajach w Poznaniu. Żyją tu głównie młodzi ludzie. Parafia pw. Imienia Jezus też jest młoda – została utworzona w połowie 2022 roku. Jej pierwszym proboszczem został ks. Radek Rakowski, znany poznański duszpasterz akademicki. O jego pomysłach i aktywności głośno jest w całej Polsce m.in. dzięki pierwszej w kraju Nano Kaplicy.

Na razie jednak parafia nie ma żadnych swoich pomieszczeń – ksiądz Rakowski od początku odprawia msze św. w lokalu na parterze zwykłego bloku przy ul. Niemena. Wiernych jest tylu, że tymczasową kaplicę trzeba było powiększyć o sąsiednie pomieszczenia po biurze nieruchomości. Teraz znów zrobiło się ciasno, choć ks. Radek wynajmuje już 300 m.kw., za które trzeba płacić po 20 tys. zł miesięcznie.

Dlatego w zeszłym roku zapadła decyzja o rozpoczęciu budowy kościoła, na działkach, które parafia już na ten cel ma. – Arcybiskup Zbigniew Zieliński dał dyspozycje, żeby wybudować tu kościół, dom parafialny i plebanię. Kaplica zapowiadana przez Cavatinę miałaby powstać na terenie należącym do dewelopera, ale jednocześnie być częścią całego kompleksu parafialnego. Pracownia ADS wraz z architektami Cavatiny już to jako całość projektuje – zdradza ksiądz Rakowski. A mecenas Masiota dodaje, że ci sami projektanci pracują też nad nowym zagospodarowaniem terenów po centrum handlowym przy ul. Baraniaka. – List intencyjny w sprawie budowy kaplicy nie jest jeszcze podpisany, bo młyny kościelne mielą powoli, ale mam nadzieję, że podpiszemy go po wakacjach i plan uda się zrealizować.

Kaplica ma być budowana równolegle z nowym osiedlem. – Dla nas będzie to rozwiązanie przejściowe, do czasu zbudowania kościoła. Dzięki temu moglibyśmy zrezygnować z wynajmowania pomieszczeń w bloku i nie musieć tak bardzo spieszyć się z budową kościoła – wyjaśnia ksiądz Rakowski. I dodaje: – Potem kaplica miałaby służyć jako centrum ewangelizacyjne i miejsce organizowania koncertów i spotkań wspólnot mieszkaniowych, osiedlowych radnych, czy czytelników w ramach Klubu Książki, bo takie funkcje spełnia też nasza obecna kaplica – zaznacza ks. Radek. Jak podkreśla, arcybiskup Zieliński wspiera pomysł budowy kaplicy i mu błogosławi.

Co z planowaną przez księdza koncepcją międzykulturowego centrum duszpasterskiego? – Mam nadzieję, że też na nie będzie miejsce w nowym kompleksie. Być może będzie tam też stołówka z miejscem coworkingowym.

Deweloper będzie musiał poczekać

Na razie nie wiadomo jeszcze, kiedy rozpocznie się budowa nowego osiedla klasy premium w miejscu rozebranej Galerii Malta, bo nadal trwają prace nad nowym planem miejscowym dla tego miejsca. – My mamy już gotową koncepcję, liczę, że w ciągu najbliższych dni ostateczny kształt tego planu zostanie uzgodniony z Miejską Pracownią Urbanistyczną – zaznacza mec. Jacek Masiota.

Łukasz Olędzki, rzecznik Miejskiej Pracowni Urbanistycznej, nie widzi tego aż tak optymistycznie: – Na razie trwają prace koncepcyjne, jesteśmy po pierwszym etapie konsultacji miejskich, które odbyły się jesienią 2024 r. i nadal analizujemy złożone wówczas wnioski. Uchwalenie nowego planu nie jest kwestią najbliższych miesięcy, bo przed nami jeszcze drugi etap konsultacji miejskich, a dopiero potem etap ustawowego opiniowania i uzgadniania oraz konsultacji społecznych wynikających z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na tym etapie prac nad projektem nie jestem w stanie powiedzieć, kiedy nowy plan miejscowy zostanie uchwalony.

Olędzki przypomina, że w tej chwili obowiązuje stary plan miejscowy, który przeznacza ten teren pod galerię handlową. – Plan ogólny natomiast dzieli ten teren na dwie strefy planistyczne o różnych parametrach. Są to strefy wielofunkcyjne, z zabudową mieszkaniową wielorodzinną. W strefie położonej bliżej ulicy Baraniaka nieprzekraczalna wysokość zabudowy to 40 m, a w drugiej strefie maksymalna wysokość zabudowy to 30 m. W obu strefach określono również minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 30 proc. powierzchni.

Mają pieniądze na ekspansję

Galeria Malta powstała w 2009 r. jako największe centrum handlowo-usługowe w zachodniej części Polski. Zajmowała 160 tys. m kw. powierzchni, z czego 54 tys. m kw. przeznaczone były pod handel, sport i rozrywkę. Górne piętro zajmowały restauracje i Multikino.

W 2015 roku powierzchnia GM była jeszcze wynajęta w 98 procentach. Gwoździem do trumny stała się Posnania, która po otwarciu w 2016 roku szybko przeciągnęła do siebie rzesze klientów, jako większe i lepiej skomunikowane centrum handlowe, a oddalone od Malty tylko o 400 metrów. Efekt? W 2019 roku już 30 proc. lokali GM stanowiły pustostany, a we wrześniu 2020 r. – aż 63 proc.

W maju 2023 roku do miasta wpłynął wniosek o pozwolenie na rozbiórkę Galerii Malta i wycinkę drzew pod nieokreślone jeszcze wówczas inwestycje. Buldożery zaczęły rozbiórkę na przełomie 2023 i 2024 r.

Jesienią 2025 roku spółka Resi Capital, obecny właściciel nieruchomości, ogłosiła zamiar stworzenia w tej lokalizacji „miastotwórczego projektu". Wstępne założenia objęły budowę osiedla mieszkaniowego o wysokim standardzie, zintegrowanego z zielenią. Na parterach budynków przewidziano kawiarnie, restauracje oraz lokale usługowe. Ale uchwalony w grudniu plan ogólny ograniczył wysokość zabudowy na tym terenie, więc konieczna była nowa koncepcja.

W końcówce ubiegłego roku deweloper został też dokapitalizowany 47,5 mln euro przez fundusz Fidera Vecta, który objął 30 proc. udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki. Pozyskane finansowanie ma służyć przede wszystkim przygotowaniu nowych projektów w największych miastach Polski m.in. również zagospodarowaniu terenu po Galerii Malta. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Mikołaj Woźniak

Jest przełom w głośnej sprawie

To było ciało Józefa

– To taka historia z samotnością w tle. Mimo wszystko zakończona happy endem – mówi prof. Bogdan Chojnicki, kiedy dzwonię przekazać mu najnowsze informacje. Śledczy potwierdzili tożsamość zmumifikowanych zwłok znalezionych na poznańskim osiedlu.

• **Józef Gatesz na jednym ze spotkań bożonarodzeniowych** FOT. ARCHIWUM PRYWATNE

Anna dzwoni do mnie regularnie od lutego. Pyta, co z panem Józefem. To jej sąsiad, którego zmumifikowane zwłoki przeleżały w mieszkaniu na os. Śmiałego około czterech lat. Annę o sprawę pytają inni sąsiedzi. Mówią, że udzielała wywiadów, więc na pewno coś wie. Chcą pójść na pogrzeb Józefa.

Tyle że przez pięć miesięcy w sprawie nie ma nowych wieści. Kiedy je otrzymuję, zgodnie z obietnicą dzwonię do Anny. Mówię: biegła potwierdziła, że odkryto ciało Józefa, ale nadal nie jest pochowany. – Matko Boska, tyle czasu? – słyszę w słuchawce.

– No nic, pewnie mieli wiele spraw. Ważne, że będzie pogrzeb pod nazwiskiem. Pan Józef nie zasłużył, żeby chować go jako NN – dodaje Anna.

ZMUMIFIKOWANE ZWŁOKI

Sąsiadka mówi, że zawsze miło wspomina Józefa Gatesza. Porównuje go do swojego ojca. – Bo pan Józef i tata mieli w sobie taką kulturę, jak to kiedyś było – tłumaczy mi.

O byłym sąsiedzie mówi: grzeczny, pomocny. Zawsze przy spotkaniu powiedział „dzień dobry", zapytał, co słychać. Anna zapamięta go jako bardzo pozytywnego człowieka.

– Drzwi otworzył, przytrzymał, przepuścił. Teraz to nieraz można nimi w papę dostać, jak się za kimś wchodzi – zauważa Anna.

Nie pamięta, kiedy ostatnio Józef Gatesz otwierał jej drzwi. Chyba był 2022 rok, a na pewno była pandemia. Sąsiad miał wtedy około 83 lat, od dawna był na emeryturze. Później Anna i inni sąsiedzi widzieli już tylko jego przepełnioną skrzynkę na listy. W ich mieszkaniach pojawiły się też robaki.

Pod koniec stycznia 2026 roku do mieszkania Józefa Gatesza wchodzi komornik z policjantami. Senior nie płacił za prąd, więc narastają długi. Na inne rachunki ma ustawione cykliczne zlecenia.

W mieszkaniu odkrywają zmumifikowane zwłoki mężczyzny. Ostatni numer gazety czy data ważności produktów spożywczych wskazują, że zmarł cztery lata wcześniej.

– Takie przypadki się zdarzają, ale zwykle ktoś szybciej odkrywa ciało, np. ze względu na nieprzyjemny zapach – słyszę od jednego ze śledczych.

– Ta sprawa to precedens. Nie przypominam sobie, żebyśmy w ciągu ostatnich 25 lat znaleźli osobę zmarłą, całkiem zmumifikowaną, której datę zgonu biegli określają na kilka lat wstecz.

Ze względu na stan zwłok nie udaje się określić dokładnej przyczyny śmierci. Śledczy nie dążą do tego, bo jednoznacznie wykluczają, żeby mężczyzna padł ofiarą przestępstwa. W połowie lutego sprawa jest bliska zamknięcia.

Mieszkanie należy do Józefa Gatesza, a w środku znajdują się jego dokumenty. Jednak zmumifikowane ciało nie pozwala na identyfikację. Nie udaje się znaleźć jego bliskich, więc nie ma z kim porównać materiału DNA.

Wobec tego prokuratura występuje do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu o pochówek Józefa jako NN. Nazwisko nieustalone.

PROKURATURA CHCE SPRAWDZIĆ, CZY JÓZEF TO JÓZEF

W tym czasie artykuły o odnalezieniu zwłok na os. Śmiałego czytają pracownicy Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Łączą kropki. Od 2022 roku na spotkania świąteczne przestaje przychodzić Józef Gatesz, ich emerytowany kolega, pracownik uniwersytetu. Mieszkał na tym osiedlu. Szukający go koledzy także widzieli przepełnioną skrzynkę na listy. Teraz już wiedzą, co stało się z Józefem.

Prof. Bogdan Chojnicki, klimatolog z UPP dzwoni do urzędu miasta, żeby o tym opowiedzieć. Kierują go do policji. Na komisariacie mówi to samo, co później powie „Wyborczej".

– Dla nas to Józek Gatesz, naprawdę fajny gość, a nie żaden „NN" – zastrzega Chojnicki.

Kiedy prowadzimy własne śledztwo, prokuratura nagle zmienia zdanie. Nakazuje MOPR wstrzymać pochówek. Decyduje się na badanie antropologiczne. Prok. Łukasz Wawrzyniak, rzecznik Prokuratury Okręgowej w Poznaniu mówi „Wyborczej", że śledczym „zależy na zidentyfikowaniu zwłok w sposób niebudzący wątpliwości".

Ustalamy, że biegli mają dokładnie przeanalizować czaszkę zmarłego, korzystając z tomografii komputerowej lub skanera 3D. W ten sposób stworzą model i nałożą na niego zdjęcia Józefa wykonane za życia. Część z nich znajdują w mieszkaniu, część przekazują im koledzy zmarłego z uniwersytetu.

Nadal nie zgłosiła się osoba najbliższa, która mogłaby zająć się pochówkiem emeryta. Wobec tego prokuratura zleciła go MOPR

Biegli sprawdzą, czy zgadzają się proporcje, kształt czaszki, a przede wszystkim twarzy. Nazywa się to superprojekcją.

W lutym Wawrzyniak zastrzega, że na wyniki trzeba będzie czekać kilka tygodni.

BIEGŁA POTWIERDZA: ZNALEZIONO CIAŁO JÓZEFA

Ostatecznie procedura trwa kilka miesięcy. Opinia biegłej wpływa do prokuratury pod koniec czerwca.

– Dlaczego trwało to tak długo?

– To skomplikowane i kosztowne badanie. W Poznaniu jest jedna pani antropolog, która się tym zajmuje i nie może porzucić innych spraw – tłumaczy Wawrzyniak.

Do biegłej należy też ocenianie wizerunku podejrzanych o przestępstwa na podstawie filmów i zdjęć. Pomaga w identyfikacji poszukiwanych, czy ciał osób, które padły ofiarą zabójstwa. Dlatego sprawa Józefa musiała poczekać. W tym czasie ciało cały czas przebywało w zakładzie medycyny sądowej.

– Biegła potwierdziła tożsamość tego starszego mężczyzny. To pan Józef – informuje Wawrzyniak. Badanie kosztowało dziewięć tysięcy złotych.

Rzecznik dodaje, że nadal nie zgłosiła się osoba najbliższa, która mogłaby zająć się pochówkiem emeryta. Wobec tego prokuratura znów zleciła go MOPR.

– Nie będzie pochowany jako NN, ale pod nazwiskiem. Będzie podane konkretne miejsce pochówku, więc jeśli w przyszłości odnalazłby się ktoś z rodziny lub znajomy i chciałby przyjść pomodlić się nad grobem, będzie to możliwe – tłumaczy Wawrzyniak.

W ubiegłym tygodniu sprawa została umorzona. Prokuratura wysłała do MOPR pismo, że można odebrać ciało do pochówku.

Pracownicy MOPR nie znają jeszcze daty pogrzebu. Organizację zlecają zewnętrznej firmie. Koszt pokryje miasto. Zwykle to od 4 do 6 tys. zł.

Józef spocznie na jednym z dwóch cmentarzy komunalnych – na Miłostowie lub Junikowie.

– Ceremonia pogrzebowa odbywa się zgodnie z wyznaniem osoby zmarłej, o ile jest ono znane – podkreśla Sebastian Trelka z MOPR.

Informacje o dacie i miejscu pogrzebów opłacanych przez MOPR są dostępne w internecie – na stronie Usług Komunalnych i zakładu pogrzebowego Universum. W przypadku Józefa pracownicy ośrodka są też w kontakcie ze znajomymi z uniwersytetu zaangażowanymi w jego sprawę.

Dzierżawę za kwaterę na cmentarzu opłaca MOPR. Nie stawia jednak pomnika. Zarówno zmarłym chowanym pod nazwiskiem, jak i jako NN stawia się krzyż z metalową tabliczką oraz usypuje kopczyk.

– MOPR może, na wniosek osób zainteresowanych, które deklarują pokrycie kosztów wykonania pomnika, wyrazić zgodę na jego postawienie – zapewnia Trelka.

1 PO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

UNIWERSYTET UPAMIĘTNI JÓZEFA?

Dzwonię do prof. Chojnickiego, żeby przekazać mu najnowsze wieści w sprawie Józefa.

– Fantastycznie, bardzo dobra wiadomość. Zaraz zadzwonię do kolegów – słyszę od niego.

Zapowiada, że z innymi pracownikami uczelni czeka na wyznaczenie terminu pochówku. Jest pewien, że zjawi się na nim solidna delegacja.

– Byłoby nam smutno, gdyby Józek pozostał NN – mówi Chojnicki.

– Cieszymy się, że nasz pracownik nie pozostanie bezimienny – dodaje Iwona Cieślik, rzeczniczka prasowa UPP.

Zapewnia, że godne upamiętnienie Gatesza jest ważne dla uniwersytetu. Na razie nie chce jednak składać deklaracji, w jakiej formie zrobi to uczelnia.

– To taka historia z samotnością w tle. Mimo wszystko zakończona happy endem – kwituje Chojnicki.

Pytam Annę, czy sąsiedzi nie zarzucają sobie, że nie zareagowali na zniknięcie Gatesza. Tłumaczy, że nie.

– Byłam w administracji, inni też, ale nas zbywali. Zgłaszaliśmy, że nie ma faceta, a skrzynka jest pełna, aż wyłamało z niej klapkę – wspomina.

W lutym Dorota Wesołowska, rzeczniczka Poznańskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, do której należy osiedle Śmiałego zapewniała, że „nie posiada informacji o zgłoszeniach z budynku". Anna przyznaje, że nie kierowali ich na piśmie.

– Ale czy to zawsze trzeba pisać pisma do spółdzielni? – dziwi się. – Były przeglądy gazu, wentylacji, zakładano wodomierze i gazomierze. Chyba widzieli, że nikt nie otwiera drzwi. A skoro nie otwiera, to chyba powinno to zainteresować administrację?

Do tego zarzutu Wesołowska także odnosiła się pięć miesięcy temu. Przyznała, że w mieszkaniu Józefa od lat nie było przeglądów. Wyznaczano kolejne terminy i wysyłano pisma w tej sprawie. Zmarły ich nie odbierał. Rzeczniczka dodała, że spółdzielnia myślała o skierowaniu sprawy do sądu, ale zrezygnowała. Przyjęła wyjaśnienia sąsiadów, że Józef często podróżuje.

Anna: – Co człowiek wchodzi do bloku, to automatycznie patrzy w te okna pana Józefa. A tam zamknięte. Firanki wiszą, jak wisiały. Tak jakby nic się tam nie działo. ●

Połowa pociągów na trasie do Warszawy czy Szczecina przyjeżdża spóźniona

PKP – tu lepiej nie będzie

Przyczyną spóźnień są stare wózki, które nie zostały wymienione podczas modernizacji wagonów. Ich wymiany spółka już nie planuje.

Maria Bielicka

Z powodu starych wózków każdego dnia wolniej jeździ prawie połowa tańszych pociągów, czyli IC i TLK. – Tylko na trasie Poznań-Warszawa ograniczenie prędkości dotyczy dziesięciu par połączeń na 21 – informuje Mateusz Gdowski z biura prasowego PKP Intercity. Spółka podkreśla, że na tej 300 km trasie zmniejszenie prędkości do 150 km na godz. wydłuża czas przejazdu tylko o 8 min., „jeżeli nie zaistnieją inne zakłócenia w prowadzeniu ruchu na linii".

Jedna obręcz i pasmo spóźnień

Piotra spotkałam jeszcze przed wakacjami w pociągu Intercity na trasie z Warszawy do Poznania. Chłopak wsiadł w Koninie, pociąg był już wtedy opóźniony. Piotr mówił, że ma bilet miesięczny, bo z Konina do Poznania dojeżdża codziennie. I że ma już dosyć, bo wciąż są opóźnienia. Wspomniał, że taka sytuacja trwa od tygodni.

Pociągi Intercity notorycznie zaczęły się spóźniać po incydencie z pękniętą obręczą koła w Intercity Żeglarz, jadącym z Łodzi do Gdyni. Do zdarzenia doszło pod koniec kwietnia. Nikomu nic się nie stało, ale PKP Intercity od razu obniżyło prędkość wagonów z kołami obręczowanymi ze 160 do 140 km na godz.

Chodzi o składy z wagonami zamontowanymi na wózkach 4ANc"S", bo właśnie w takim doszło do awarii. Spółka zleciła też Instytutowi Kolejnictwa szczegółowe badania materiałowe obręczy i procesu hamowania. Gdy dostała raport końcowy, obniżyła prędkość pociągów, które mają w swoich składach takie wagony, do 150 km na godz.

Ta decyzja została podjęta 26 czerwca i ma obowiązywać już na stałe, bo wymiana wózków 4ANc"S" na nowe nie wchodzi w grę. – Analizowaliśmy taki wariant. To byłaby ponowna modernizacja wagonów zmodernizowanych kilka lat temu. Oszacowaliśmy wartość takiej wymiany na około pół miliarda złotych. To jest ogromna cena i w obecnej sytuacji, zarówno ze względów finansowych, jak i operacyjnych, ponoszenie jej nie jest ekonomicznie uzasadnione – mówił portalowi Rynek-Kolejowy.pl Adam Wawrzyniak z zarządu PKP Intercity. Jednocześnie zaznaczył, że umowy modernizacyjne zawierane od momentu, gdy działa obecny zarząd PKP Intercity, zawsze obejmują wymianę starych wózków na nowe. Po modernizacji są już wyposażone w hamulec tarczowy i mogą kursować 160 km na godz.

246 pociągów jedzie wolniej

To oznacza, że wagony na starych podwoziach jeździć będą wolniej do czasu, aż zostaną wycofane z eksploatacji, choć w ramach modernizacji w minionych latach ich prędkość została podniesiona ze 140 do 160 km na godz. PKP Intercity korzysta z 660 takich wagonów, a to aż 40 proc. taboru (na koniec czerwca miała do dyspozycji 1657 wagonów).

Kolejowa spółka stara się tak komponować składy, by, pojedyncze wagony z obręczami i hamulcami klockowymi nie opóźniały składów z nowszymi hamulcami tarczowymi. Jednocześnie spółka przyznaje, że pociągi z wagonami na wózkach 4ANc"S" są uzupełniane wagonami z hamulcami tarczowymi, by cały zestaw miał odpowiedni skład.

Efekt jest taki, że ze zmniejszoną prędkością kursuje 246 pociągów kategorii IC i TLK. – Na trasie między Poznaniem i Warszawą spóźnia się dziesięć par pociągów na 21 – wylicza Mateusz Gdowski z biura prasowego PKP Intercity. Tymczasem właśnie trasa Poznań – Warszawa była niedawno modernizowana i została dostosowana do prędkości 160 km na godzinę, podobnie jak, trasa Poznań-Szczecin. Przyzwyczaili się do tego też pasażerowie.

Biuro prasowe PKP Intercity pociesza, że czerwcowe „podniesienie prędkości ze 140 do 150 km/h" oznacza, że na 300 km trasy między Poznaniem i Warszawą czas przejazdu wydłuża się tylko o 8 minut, „jeżeli inne zakłócenia w prowadzeniu ruchu na linii nie zaistnieją".

system naczyń połączonych

Dr Michał Beim, ekspert w dziedzinie transportu publicznego i były członek zarządu PKP S.A, zaznacza jednak, że nawet niewielkie zmniejszenie prędkości w stosunku do rozkładu jazdy zwiększa ryzyko opóźnień wtórnych na całej trasie, „bo kolej to system naczyń połączonych". – Kolejne pociągi muszą czekać na spóźnionych pasażerów, czasem też nie mogą podjechać od razu na peron, bo miejsce zajmuje im inny pociąg, więc jazda często wydłuża się znacznie bardziej, niż wynikałoby to z matematycznych wyliczeń – tłumaczy ekspert.

PKP Intercity ma też jedną dobrą wiadomość: z czasem coraz więcej pociągów będzie mogło wrócić do wyższej prędkości, bo tabor spółki zostanie uzupełniony o zmodernizowane i nowe wagony. – Do końca przyszłego roku odbierzemy kolejne 100 zmodernizowanych i 97 nowych wagonów – precyzuje biuro prasowe kolejowej spółki.

Na razie jednak problem opóźnień zostanie rozwiązany wrześniową korektą rozkładu jazdy, który uwzględni dłuższe czasy przejazdu. W ten sposób pociągi pojadą rozkładowo, tyle że dłużej. ●

• **Pociąg Intercity na Dworcu PKP Poznań Zachód**
FOT. PIOTR SKÓRNICKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Słówko · Literówka
Quizy · Sudoku
Krzyżówki

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

Zeskanuj QR kod i pobierz aplikację

POBIERZ Z Google Play
Pobierz w App Store

OGŁOSZENIE PŁATNE 34444751 Poznań/34444680

czerwonak zobacz więcej

WÓJT GMINY CZERWONAK

działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2, art. 37 ust.1 i art. 38 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399) informuje, że w dniu 24 lipca 2026 r. został wywieszony do publicznej wiadomości na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, **Wykaz** nieruchomości stanowiącej własność Gminy Czerwonak, przeznaczonej do zbycia w trybie przetargowym Zarządzeniem Wójta Gminy Czerwonak Nr 234/2026 z 20.07.2026 r. położonej w miejscowości Bolechowo, przeznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod teren zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów lub zabudowy usługowej „P/U".

Szczegółowe informacje o przedmiocie sprzedaży można uzyskać w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ***pok. 213, tel. 61/ 65-44-254, 61/ 65-44-285.***

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34444966

W sprzedaży!

TEMAT NUMERU:
ROZMOWY, KTÓRE RATUJĄ ZWIĄZKI
oraz:
• Pułapki terapii
• Czy można być szczęśliwym bez seksu
• Niewygodne pytania w związkach

żyć lepiej psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

1 PO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Służba zdrowia

Lista milionerów do obcięcia

– Ustaliłem limity, które wymagają średnio 30 proc. redukcji zarobków. Jeśli lekarze nie pójdą na układ, będę szukał innych możliwości – mówi prof. Dawid Murawa.

• **Prof. Dawid Murawa, dyrektor Szpitala Wojewódzkiego w Poznaniu** FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

ROZMOWA Z
PROF. DAWIDEM MURAWĄ,
dyrektorem Szpitala Wojewódzkiego w Poznaniu

MIKOŁAJ WOŹNIAK: Ile pan zarabia jako lekarz?
PROF. DAWID MURAWA: Wcześniej jako kierownik kliniki oraz katedry chirurgii i onkologii szpitala uniwersyteckiego w Zielonej Górze zarabiałem niecałe 600 tys. zł rocznie. Druga część dochodów wynikała z prywatnej działalności. Czyli za pracę w szpitalu nie dostawałem miliona.

A gdybyśmy zsumowali ówczesne zarobki ze wszystkich źródeł?
– To było około 1,1 mln zł rocznie. Odkąd zostałem dyrektorem Szpitala Wojewódzkiego w Poznaniu, moje dochody spadły o ponad połowę.

Ale mimo funkcji dyrektora teraz także pracuje pan w zawodzie.
– Pracuję, ale chyba jestem fenomenem w skali kraju. Koledzy mówią mi, że jestem nienormalny. Jestem kierownikiem oddziału chirurgii w szpitalu wojewódzkim i robię to w ramach wolontariatu. Podobnie jak wszystkie operacje, które wykonuję.

Rozmawiam o tym z urzędem marszałkowskim, który jest właścicielem szpitala. Przez rok zrobiliśmy dużo dobrych rzeczy. Jeśli nie zmienią podejścia, to zrezygnuję z funkcji dyrektora. Nie będę tego tolerował.

Czego konkretnie?
– Nie będę pracował za darmo jako lekarz. Moje umiejętności w skali kraju są ponadprzeciętne.

Rozumiem, że jest pan dyrektorem szpitala, dodatkowo pracuje w nim jako lekarz bezpłatnie i nie może prowadzić prywatnej działalności?
– Moja działalność gospodarcza jest zawieszona. Mam zgodę urzędu na przyjmowanie pacjentów i prowadzenie konsultacji w ramach umowy zlecenia. Nadal jestem kierownikiem katedry chirurgii onkologicznej Uniwersytetu Zielonogórskiego. To moje źródła dochodów poza szpitalem. Natomiast w nim moja praca jako lekarza jest wyceniona na 0 złotych.

Czyli ile zarabia pan teraz rocznie?
– 500 tys. zł z kawałkiem. Struktura dochodów to 60 proc. ze szpitala i 40 proc. z kierowania katedrą oraz umów zlecenie.

W szpitalu zatrudnia pan siedmioro lekarzy, którzy zarabiają od miliona do dwóch rocznie. Słuchałem pana ostatniej wypowiedzi w Faktach TVN. Powiedział pan, że to nie tacy specjaliści, żeby płacić im kwoty tego rzędu. W środowisku zostało to odebrane nieszczególnie. Nie boi się pan reakcji lekarzy, których zatrudnia?
– Nie, bo mówię o faktach. To, że ktoś uważa inaczej, to jego sprawa. Jeśli chce, może przedstawić mi dowody świadczące o ponadprzeciętnych umiejętnościach. W medycynie posługujemy się faktami. Te wynikają z działalności klinicznej czy naukowej. Mechanizmów weryfikacji ponadprzeciętnych umiejętności jest wiele.

Zdaję sobie sprawę, że komukolwiek nie powiemy, że zarabia za dużo, będzie obrażony. Ale proszę nie opowiadać mi, że ktoś zarabiający milion złotych rocznie w poradni, czyli wykonujący badania i wypisujący recepty, a nie przeprowadzający zabiegi, korzysta z ponadprzeciętnych umiejętności.

Lekarze zarabiający ponad milion to specjaliści urologii, kardiologii, chorób wewnętrznych, neurologii i endokrynologii. Żaden z nich nie wykonuje zabiegów?
– Specjaliści chorób wewnętrznych czy kardiologii nie wykonują. Zabiegowcami są np. urolodzy, ale absolutnie nie zgadzam się z ich zarobkami. Jesteśmy z nimi na etapie bardzo dynamicznych rozmów, które zaczęły się jeszcze przed aferą w Szpitalu Południowym.

Czego dotyczą?
– Zrobiłem obliczenia, w których oparłem się na tym, jakie zabiegi wykonuje się na tym oddziale i czym zajmują się urolodzy.

Na tej podstawie ustaliłem limity, które wymagają średnio 30 proc. redukcji zarobków na oddziale urologii. Zobligowałem przedstawicieli dyrekcji do kontynuowania rozmów z urologami. Jeśli ci lekarze nie pójdą na układ, prawdopodobnie będę szukał innych możliwości.

Zadałem też pytanie urzędowi marszałkowskiemu, jak widzi zarobki tej grupy lekarzy. Zgadzam się, że na takie kwoty zasługują np. transplantolodzy, którzy wyjeżdżają po nocach na pobrania i przeszczepianie narządów. Natomiast nie zgodzę się z tym, że tylko dlatego, że ktoś wycina prostaty za pomocą robota, to jest mistrzem świata. To standard postępowania w urologii.

Może właśnie rzecz w tym, że umie obsługiwać robota? NFZ nie limituje operacji robotycznych w zakresie wycinania prostaty, więc można na nich zarobić.
– Ale to nie tak, że oddział urologii przynosi Bóg wie jakie dochody. Jego zadłużenie za ubiegły rok jest na poziomie mniej więcej 2 mln zł. Z kolei np. oddział kardiologii jest 17 mln zł na plusie. Oczywiście dostrzegam i od dawna powtarzam, że wycena procedur w Polsce jest dziurawa i wzięta z kapelusza.

Nie przeczę – zakres operatywy, który proponuje oddział urologii jest na dobrym poziomie, ale nie uzasadnia tego, że kierownik powinien zarabiać dwa razy tyle, co lekarz na innym oddziale zabiegowym. Sam jako dyrektor szpitala, zarabiam między 7 a 8 razy mniej niż kierownik urologii u mnie.

Patrzę na tę „listę milionerów" przez pryzmat deficytowych specjalności. Chyba będzie się pan bał ruszyć zarobki endokrynologa, żeby go nie stracić?
– Akurat endokrynolog pracuje w poradni i wykonuje ekstremalnie dużą liczbę procedur. Za każdą w przeliczeniu na złotówki ma płacone mniej niż wielu lekarzy w poradni. Ale wyrabia tak dużo tzw. punktów rozliczeniowych z NFZ, że generuje to całościową kwotę na tak wysokim poziomie.

W październiku 2025 roku, kiedy pisaliśmy o zatrzymaniu ordynatora oddziału neurologii w pana szpitalu, zdradził pan, że jeden ze szpitali kusi neurologów stawką 300 zł za godzinę. Nazwał to finansowym bandytyzmem.
– Nikt mnie wtedy nie słuchał. Podobnie jak w wielu innych sprawach, kiedy mówię o czymś wprost. Może to niewygodne, ale nieraz przekonałem się, że po czasie moje wypowiedzi okazują się faktami.

Czyli podtrzymuje pan tamte słowa?
– Absolutnie tak. Zgadzam się z wprowadzaniem górnych widełek zarobków, ale równolegle zarządzający ochroną zdrowia w Polsce muszą wyeliminować z systemu scenariusz, w którym „jak oni ci w szpitalu nie dadzą, to my za płotem damy 50 zł więcej". Szczególnie niszczy to małe szpitale. Kiedy słyszymy, że jakiś szpital przeznacza 106 proc. budżetu na wynagrodzenia, to chyba naprawdę ktoś się z kimś na coś zamienił.

U was jaki to procent?
– 70. I tak jesteśmy z tego niezadowoleni.

I co pan z tym robi jako dyrektor? Mówi pan o negocjacjach, ale te rodzą ryzyko, że lekarze pójdą pracować gdzieś indziej. To wy zostaniecie z problemem.
– Jest takie ryzyko, dlatego, choć dyrekcje szpitali są pod pręgierzem, to nie mamy

Prof. Dawid Murawa

• jest chirurgiem, onkologiem. Od lutego 2025 roku jest dyrektorem Szpitala Wojewódzkiego w Poznaniu. Pozostaje kierownikiem Katedry Chirurgii i Onkologii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Był prezesem Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej. W przeszłości należał do Platformy Obywatelskiej. W 2024 roku startując z listy Lewicy uzyskał mandat radnego Sejmiku Województwa Wielkopolskiego. Musiał się go zrzec obejmując stanowisko dyrektora szpitala.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

pełnej możliwości działania. Podam pozytywny przykład ze szpitala. Niedawno w jednej z poradni udało nam się obniżyć stawki lekarzy, a na poziomie wszystkich poradni należały one do czołówki.

Toczymy różne rozmowy. Są osoby, które po konstruktywnej dyskusji i wobec zrozumienia tego, co dzieje się w Polsce, godzą się na podpisywanie aneksów obniżających stawkę za punkt rozliczeniowy z NFZ. Oczywiście jest ryzyko, że ktoś powie „jak nie to nie i do widzenia". To ryzyko prowadzenia szpitala. Nie jest tak, że odnosimy same sukcesy.

Natomiast trzymając się przykładu poradni – udało nam się poprawić w nich sytuację i wyrównać rozstrzał zarobków w płatności za punkt. Wahały się od 1 zł do 1,5 zł, czyli aż o 50 proc. Teraz najwyższa stawka to 1,15 zł.

Z drugiej strony patrzę na raporty finansowe z poprzednich lat. 2024 rok szpital zakończył wynikiem 30,5 mln zł na plusie. Przyszedł pan w lutym 2025 roku i ten zakończył się tylko milion nad kreską. Szpital pod pana rządami jest droższy?

– To wymaga wyjaśnienia. Te 30 milionów na plusie wynikało z uruchamiania rezerw finansowych miesiąc do miesiąca, a szczególnie pod koniec 2024 roku. Kiedy przejmowałem szpital w lutym 2025 r., już wykazywał 6 mln zł straty od początku roku. Dodatkowo nagrody dla pracowników uzgodnione przez poprzednią dyrekcję ze związkami zawodowymi kosztowały szpital 8 mln zł. W ogóle nie zrobiono pod to rezerwy z tego potencjalnego, wykazanego zysku.

Wobec tego jako dyrektor odziedziczyłem nie tylko minus 6 milionów na start, ale łącznie minus 14. Równoważenie systemu doprowadziło do tego, że szpital zamknął ubiegły rok na niedużym plusie.

Wydatki na wynagrodzenia za pana urzędowania także wzrosły. Między 2024 a 2025 rokiem ze 195 do 238 mln zł. To 43 mln zł więcej. Tymczasem koszt ustawowych, corocznych podwyżek szacujecie średnio na ponad 20 mln zł rocznie. Zatrudnił pan więcej specjalistów czy droższych specjalistów?

– W marcu 2025 roku szpital wojewódzki w zdecydowanej większości dziedzin medycznie nie różnił się od małego szpitala powiatowego. Chodzi mi o zakres wykonywanych procedur. Tyle że jesteśmy szpitalem w dużym mieście uniwersyteckim, który chce konkurować z głównym konkurentem, jakim jest Uniwersytecki Szpital Kliniczny. Nie podnosiliśmy pensji, ale żeby uratować placówkę przed medyczną zapaścią musieliśmy zatrudnić dodatkowo odpowiednią liczbę specjalistów. Udało się ich pozyskać przez znajomości i kontakty.

To nie tak, że zatrudniliśmy prof. Pawła Golusińskiego za dwa razy tyle, co inni, żeby zorganizował u nas laryngologię. Dostaje dobrą pensję jak na swoje umiejętności, ale nie jest w czołówce milionerów. Wykonuje unikalne procedury, którymi przebija ośrodki do tej pory stojące wyżej – jak USK czy Wielkopolskie Centrum Onkologii. Osiągnęliśmy to w rok. Krótko po przejęciu szpitala problemów było więcej.

Teraz mamy apolityczne ministerstwo zdrowia. Być może z dobrym fachowcem, menedżerem zarządzającym szpitalem. Niestety polski system ochrony zdrowia nie jest takim, którym da się zarządzać bez rozmów politycznych

To znaczy?

– Miesiąc po moim przyjściu kończyły się kontrakty lekarzy chorób wewnętrznych. Cała grupa chciała odejść ze szpitala. Wskazywali, że warunki pracy z ostatnich 2-3 lat, w tym zbyt mały zespół, sprawiają, że nie są w stanie dalej pracować. Byli zmęczeni i mieli najniższe stawki spośród specjalistów swojej dziedziny na terenie całego Poznania. Podjęliśmy rozmowy z zespołem, zatrudniliśmy kolejne osoby.

Alternatywa była taka, że zamykamy oddział internistyczny w szpitalu ostrodyżurowym, a później go odtwarzamy. Już widzę, co robiłyby z nami media. Dzięki naszym działaniom oddział pracuje dziś pełną parą i jest największy w mieście. Zaczął się rozwijać w kierunku nefrologii, diabetologii. I takich oddziałów z problemami było wiele – chirurgia, neonatologia, ginekologia.

Na co jeszcze wydawaliście pieniądze?

– Postawiliśmy wszystko na jedną kartę, żeby poprawić warunki sprzętowe. Nie wierzyłem, że szpital może funkcjonować z tym, co zastałem. Choćby w zakresie podstawowego badania USG. Szpital dysponował jednym nowym ultrasonografem w zakładzie radiologii i dwoma-trzema starymi, które w każdym kraju, łącznie z Afryką, znalazłyby się na śmietniku. Od ubiegłego roku kupiliśmy 9 nowoczesnych USG.

Powtarzam – szpital medycznie był doprowadzony do skraju bankructwa. Gdybyśmy kontynuowali ten trend, wykazując pseudozyski przez następne trzy lata, w medycznie nie byłoby w nim czego zbierać.

Kiedy ogłaszaliście na Facebooku zatrudnianie kolejnych specjalistów, rozmawiałem z przedstawicielami wielu innych szpitali. Patrzyli na to ze zdumieniem. Ostrzegali: na dłuższą metę tak też nie da się funkcjonować, bo zadłuży się szpital.

– Nie zgadzam się. Nie zatrudniliśmy tłumów. Modyfikowaliśmy pracę oddziałów, a na Facebooku przedstawialiśmy nowych kierowników. Dzięki nim szpital zaczyna wykonywać takie procedury, których wcześniej w chirurgii, laryngologii, neonatologii czy ginekologii nie było.

Są też inne efekty. Szpital zamknął 2025 rok, stanowiący jeszcze efekt sytuacji z poprzedniego, z liczbą 865 porodów. 865 porodów w szpitalu wojewódzkim w tak dużym mieście, jak Poznań! Najgorsze położnictwo w całym mieście, sprowadzone do poziomu podłogi.

Od października 2025 roku odtwarzaliśmy zespół położników i ten rok będzie dźwignięciem się z 865 porodów do 1400. Wiążą się z tym koszty. Trzeba było remontów czy zakupu sprzętu.

Z pracy na oddziale zrezygnowała duża część dawnej kadry.

– Różni ludzie mogą się obrażać, ale niech wytłumaczą mi, dlaczego mieli 865 porodów, a my będziemy mieli 1400. Nie dlatego, że wszyscy nagle zaczęli płodzić dzieci, ale dlatego, że przyszli ludzie, którzy przyciągają, a nie odpychają rodzące od szpitala.

Do prowadzenia oddziału zatrudniliście lekarkę ze Szpitala Miejskiego im. F. Raszei. Tamtejsza porodówka w ostatnich latach notowała sukcesy. Tym razem to wy podebraliście specjalistę innemu szpitalowi.

– Żaden zatrudnionych specjalistów nie został ściągnięty na zasadzie: dam ci więcej niż oni. 100 proc. nowej załogi przyszło mówiąc: chcemy robić nowe rzeczy, jesteśmy chętni do współpracy.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny. Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.
Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

1 PO

34444965

www.nekrologi.wyborcza.pl/34444793

*„Pan jest Pasterzem moim, niczego mi nie braknie.
Na niwach zielonych pasie mnie.
Nad wody spokojne prowadzi mnie. (...)
I zamieszkam w domu Pana przez długie dni"
(Psalm 23)*

Z głębokim smutkiem, ale i z wdzięcznością
za każdy dzień spędzony razem, zawiadamiamy,
że w dniu 20 lipca 2026 roku odeszła do wieczności
nasza najukochańsza Mama, Teściowa i Babunia

Krystyna Janowicz

lat 76

Na zawsze pozostanie w naszych sercach

Córka z Mężem i Wnukami

Msza święta pogrzebowa zostanie odprawiona
w niedzielę dnia 26 lipca 2026 roku o godzinie 14.15
w kościele parafialnym pw. Imienia Jezus w Poznaniu
(ul. Czesława Niemena 5).

Uroczystość pogrzebowa odbędzie się we wtorek,
dnia 28 lipca 2026 roku o godzinie 12.30
na cmentarzu Górczyńskim.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Popiera pan zmiany, które zaproponowało ministerstwo zdrowia? Np. limit wynagrodzeń dla lekarza do 240 zł za godzinę.
– Tak, ale nie w tej formie, którą zaprezentowała pani minister. Mogę myśleć różne rzeczy, mieć takie czy inne spojrzenie polityczne, ale tu sytuacja jest następująca: premier zleca, żeby zrobić plan w cztery dni i go przedstawić. Po czterech dniach przychodzi pani minister z wystraszoną miną i prezesem NFZ. Nie potrafią odpowiedzieć na żadne szczegółowe pytania. Rzucają hasło 240 zł za godzinę, ale co dalej? Mówią o likwidacji tzw. kontraktów zadaniowych, na których niejednokrotnie bazują mniejsze szpitale ściągające specjalistów na dzień dwa.

I to rozwiązanie się panu nie podoba?
– Jest miejsce na regulacje krok po kroku, a nie rozwiązania zero-jedynkowe: od jutra zakaz takich rozwiązań. W Niemczech, gdzie miałem okazję pracować, wygląda to tak, że po minięciu granicy w Świecku mamy miejscowość Bad Saarow. Jest bardzo mała, ale znajduje się w niej całkiem spory szpital podłączony na zasadzie konsolidacji do dużego szpitala w Berlinie. Szpital w Bad Saarow specjalizuje się w ginekologii raka jajnika i raka piersi, a jest na kompletnych landach.

W Niemczech doszli do tego, że reformując i konsolidując szpitale, opłaca się w małym szpitalu pod pieczą większej jednostki zrobić ośrodek, który się w czymś specjalizuje.

Jestem na etapie intensywnych działań, by szpital wojewódzki przejął jeden ze szpitali powiatowych na zasadzie konsolidacji.

Pomysł jest ciekawy, bo brakuje u nas pomieszczeń przy obecnej liczbie procedur i nowych rzeczach, które chcemy robić.

Jakich?
– W ramach ortopedii rozkręciliśmy procedury w zakresie kręgosłupa. Najlepiej byłoby, gdyby utworzyć pododdział chirurgii kręgosłupa, ale nie mamy miejsca. Konsolidacja ze szpitalem powiatowym, którego oddział ortopedii nie wyrabia kontraktu z NFZ ma sens. Tam obok klasycznej ortopedii można zrobić pododdział chirurgii kręgosłupa.

Taki jest wzorzec Europy Zachodniej. Mały szpital jako filia dużego, będący wysokospecjalistyczną jednostką. Tyle że konsolidacja musi być pilnowana centralnie przez Ministerstwo Zdrowia, żeby mieć pewność, że doprowadzi do poprawy jakości.

240 zł brutto za godzinę pracy lekarza. Dyrektorzy szpitali powiatowych zwracają uwagę, że wielu lekarzy nie zarabia u nich takiej stawki, ale górna granica sprawi, że mogą jej zażądać. Pan jest za czy przeciw?
– Przeciw. Poważne majstrowanie w systemie możemy zacząć, kiedy będzie więcej lekarzy. A biorąc pod uwagę liczbę studentów medycyny, to już za kilka lat. To dobry trend, który wyreguluje problemy systemu ochrony zdrowia raz na zawsze.

Drugi czynnik to odpowiednia ilość pieniędzy w systemie, bo od zawsze jest ich za mało. To nieprawda, że idą na wynagrodzenia – po prostu są za małe. Wystarczy porównać się do krajów Europy Zachodniej i sprawdzić, jakie jest przeliczenie na pacjenta. Polskie szpitale nie mają pieniędzy na inwestycje własne.

Arbitralna stawka 240 zł to nie do końca przemyślany element reformy. Należy wprowadzić górne widełki na podstawie uśrednienia i nie likwidować kontraktów zdaniowych, które wspierają mniejsze szpitale. Chyba że w ten sposób chcemy od zaplecza, w sztuczny sposób doprowadzić do ich zapaści. Wtedy pacjenci z dnia na dzień nie będą mieli, gdzie pójść. System nie jest na tyle wydolny, by przejęły ich inne szpitale.

Jest też pomysł, by lekarze na minimum pół etatu pracowali w podstawowym miejscu pracy, a gdzie indziej mogli pracować za zgodą dyrekcji. Dobry?
– Jest to pewna koncepcja, ale wobec tej części reformy byłbym ostrożny. Można zacząć wprowadzać to w schemacie tzw. głównego miejsca pracy, ale trzeba rozmawiać z prawnikami i ekonomistami, jak weryfikować te dodatkowe miejsca. Jeśli zrobimy to wprost tak, jak przedstawili zarządzający systemem, rozwiniemy skrzydła w zakresie braków kadrowych. Ograniczymy pracę lekarzy w różnych miejscach, więc siłą rzeczy przekierujemy część pacjentów do prywatnej ochrony zdrowia.

Po zapowiedziach część lekarzy odgraża się, że przejdzie do sektora prywatnego. Pytanie, na ile jest on w stanie wchłonąć te kadry.
– Przy obecnych brakach kadrowych jeszcze tak. Przy czym mogę nie zgadzać się z PiS-em, ale oni jasno powiedzieli, że jest za mało studentów medycyny i trzeba otworzyć nowe oddziały lekarskie. Wprowadzili to może nieudolnie, część z nich nie spełnia pełnych norm jakościowych, ale to można poprawić.

Efekt jest jednak taki, że za chwilę każdego roku będziemy mieli ponad 10 tys. absolwentów medycyny. Teraz w systemie jest 140 tys. pracowników. Według moich prognoz za 5 lat skończy się problem braków kadrowych. W naturalny sposób wyregulują się kwestie wynagrodzeń, a rynek będzie tego pilnował.

Skąd ta pewność, że kadry wyregulują się same, akurat w tych specjalnościach, które są deficytowe?
– To akurat rola państwa i tej cichej pani minister, która mało mówi. Trzeba wyregulować poziomy rezydentur. Za pójście na specjalizację deficytową powinno się przez 6 lat dostawać odpowiednio wyższe pieniądze, niż osoba, która wybiera specjalizację, w której nie brakuje lekarzy.

Są województwa, gdzie brakuje lekarzy – jak lubuskie oraz takie, gdzie jest ich dużo – najwięcej na Mazowszu. I to drugie pole do poprawy. Za pójście na specjalizację w województwie lubuskim powinno się dostawać wynagrodzenie według wyższego przelicznika niż na wspomnianym Mazowszu.

• **Minister zdrowia Jolanta Sobierańska-Grenda** FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Ale boję się, że pani minister jest zbyt cicha i nie da rady wprowadzić takich zmian.

Pan natomiast jest dość głośny. Szykuje się pan do ministerstwa?
– Gdzie tam.

Nie mówię, że na ministra. Jest pan z Lewicy, trzeba by przekonstruować układankę koalicyjną. Może na wiceministra?
– Nie jestem z Lewicy. Startowałem z list Lewicy, ale nie należę do żadnego ugrupowania.

Tym lepiej. Wobec tego może pan zostać ministrem przedstawianym jako niezależny ekspert.
– Polityka lubi więcej ciszy, a ja nie jestem całkiem wyciszony.

Może więc dzięki temu premier pana dostrzeże? Przeczyta tę rozmowę i pomyśli: może ten prof. Murawa by się sprawdził.
– Na co dzień rozmawiam z różnymi politykami. W poniedziałek rozmawiałem z Wojciechem Koniecznym, byłym wiceministrem zdrowia z Lewicy, a w ubiegłym tygodniu z Bartłomiejem Arłukowiczem *[polityk Koalicji Obywatelskiej, minister zdrowia w latach 2011-15 – dop. red]*. Politycy mają swoje wizje, a ja jestem przeciwny apolitycznym ministerstwom. Ostatecznie każde jest nierozerwalnie związane z polityką i aktualnie rządzącą ekipą.

Proszę spojrzeć, teraz mamy apolityczne ministerstwo zdrowia. Być może z dobrym fachowcem, menedżerem zarządzającym szpitalem. Niestety polski system ochrony zdrowia nie jest takim, którym da się zarządzać bez rozmów politycznych. Pani minister musi mieć pełne wsparcie od premiera i koalicjantów, bo inaczej się nie da zarządzać.

Konkretnie: pan do ministerstwa się nie szykuje?
– Nigdy nie miałem takich pomysłów ani propozycji. Jeśli się pojawiały to wyłącznie w mediach, a nie oficjalnie.

Odpowiada pan w sposób, który zostawia otwartą furtkę: co by było, gdyby ktoś zaproponował?
– Jakby zaproponował, wtedy byśmy rozmawiali. Trudno mi określić, w jaką stronę by to poszło. ●

Rozmawiał Mikołaj Woźniak

Kolej

Tanie pociągi wrócą jesienią

Tanie pociągi Polregio łączące Wielkopolskę z Dolnym Śląskiem zniknęły z rozkładu jazdy w czerwcu. Natomiast połączenia z Poznania do Kcyni i dalej do Nakła nad Notecią zostały skasowane w 2004 roku. – Rozmowy nie były łatwe, ale skorzystają podróżni – mówi wicemarszałek Wojciech Jankowiak.

Bezpośrednie pociągi Polregio z Poznania do Wrocławia zniknęły z torów podczas czerwcowej korekty rozkładu jazdy. To była szansa dla mieszkańców takich miejscowości, jak np. Mosina, Czempiń czy Bojanowo, żeby dojechać bez przesiadki np. do Wrocławia. W mniejszych gminach nie zatrzymują się bowiem pociągi PKP Intercity.

Polregio przestały jeździć – oprócz Kamieńczyka relacji Poznań-Szklarska Poręba – bo z dofinansowania wycofał się samorząd woj. dolnośląskiego. W zamian uruchomił swoje pociągi Kolei Dolnośląskich do Leszna. W wielu przypadkach nie są one jednak skomunikowane z pociągami Kolei Wielkopolskich kursujących z Poznania. W efekcie oferta na tej trasie się pogorszyła. Podróżni są skazani na PKP Intercity, a wiele pociągów – zwłaszcza w wakacje – jest obłożonych w 100 proc. i można liczyć tylko na miejsce stojące.

Z Poznania do Wrocławia kursowało sześć pociągów Polregio plus wspomniany Kamieńczyk. Samorząd województwa wielkopolskiego zadeklarował, że dofinansuje cztery takie połączenia.

– Chcieliśmy, żeby to się odbyło płynnie od czerwca. Niestety, nie z naszej winy, się nie udało.

Mam nadzieję, że takie cztery połączenia, w tym Kamieńczyk w Karkonosze, wrócą we wrześniu – mówi „Wyborczej" Wojciech Jankowiak, wicemarszałek woj. wielkopolskiego, odpowiedzialny za kolej i jednocześnie deklaruje: – Chcemy jednak, żeby od nowego rozkładu jazdy w grudniu było sześć pociągów. Skorzystają na tym podróżni – uważa Jankowiak.

Na stronie portalpasazera.pl, oficjalnej stronie zarządcy infrastruktury PKP PLK, jest na razie tylko Kamieńczyk. Wszystko może się jednak zmienić na 30 dni przed jesienną korektą rozkładu jazdy, która wchodzi w życie na koniec wakacji – w niedzielę, 30 sierpnia.

Polregio przestały jeździć bo z dofinansowania wycofał się samorząd woj. dolnośląskiego

Wiele wskazuje na to, że od grudnia 2026 roku pociągi wrócą na trasę z Poznania do Kcyni i dalej do Nakła nad Notecią koło Bydgoszczy. To przedłużenie zmodernizowanej linii kolejowej z Poznania przez Murowaną Goślinę i Skoki do Wągrowca.

Z funduszy europejskich remontowany jest dzisiaj odcinek od Wągrowca do Gołańczy i dalej do stacji Panigródz na granicy z woj. kujawsko-pomorskim – to 27 km linii. Z kolei dalszy odcinek do Kcyni i Nakła nad Notecią modernizuje właśnie region samorząd kujawsko-pomorski. Będzie tu można jeździć do 120 km/h.

Ostatnie pociągi pasażerskie skasowano 1 maja 2004 roku. Znaczna część prac już została wykonana. Pod koniec czerwca przejechał tą trasą m.in. specjalny pociąg turystyczny.

Regularne połączenia mają tutaj wrócić na tory już w grudniu 2026 roku. Co ciekawe, linię będą obsługiwały Koleje Wielkopolskie.

– Są plany sześciu par pociągów dziennie pojedzie z Poznania do Nakła nad Notecią – mówi wicemarszałek Jankowiak.

Będą to szynobusy, które do tej pory dojeżdżały tylko do Wągrowca i Gołańczy. Na wyjazd poza granicę Wielkopolski musiał wyrazić zgodę sejmik. Było to jedno z nielicznych głosowań, gdy opozycyjny PiS poparł rządzącą ekipę KO-PSL-Polska 2050-Lewica. ●

Tomasz Cylka

1 PO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

Nowa gra Skojarzenia

Łączysz fakty? Sprawdź się

Graj za darmo w APLIKACJI WYBORCZEJ

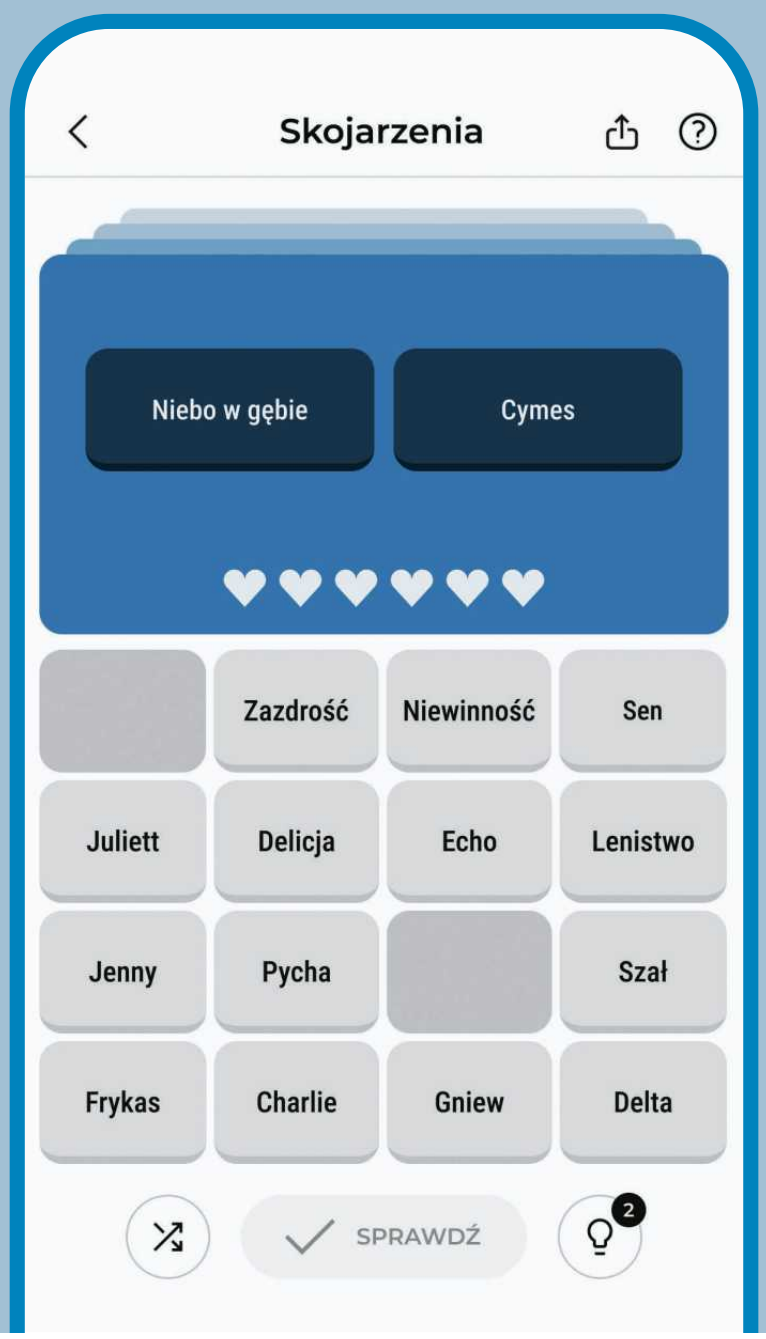

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Kalisz

Coraz bliżej obwodnicy

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oddaliła skargi konkurentów firmy Mirbud, która wygrała przetarg na budowę obwodnicy Kalisza za prawie 700 mln zł. GDDKiA planuje podpisanie umowy z wykonawcą zaraz po wakacjach.

Janusz Jaros

• **Zachodnia obwodnica Poznania** FOT. ŁUKASZ CYNALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Kalisz to największe miasto w Polsce bez obwodnicy i bez dostępu do dróg szybkiego ruchu. Pierwsze plany przyłączenia tego drugiego co do wielkości miasta Wielkopolski do sieci dróg szybkiego ruchu powstały w 2015 roku, pod koniec rządów Ewy Kopacz.

To wówczas – dzięki zabiegom posła PO Mariusza Witczaka z Kalisza – do rządowych planów wpisano budowę trasy szybkiego ruchu Kalisz-Konin, która miała połączyć Kalisz z A2. Za rządów PiS z tego projektu zrezygnowano. Inwestowano wówczas w budowę tras szybkiego ruchu na mniej zurbanizowanym i mniej uprzemysłowionym wschodzie kraju.

Poseł KO Jarosław Urbaniak z Ostrowa Wielkopolskiego przypomina, że za rządów PiS hamowano budowę S11, która ma połączyć Wielkopolskę ze Śląskiem. Jego zdaniem za rządów PiS nadmierny rozwój sieci dróg na wschodzie, odbywał się kosztem bardziej rozwiniętego gospodarczo zachodu kraju.

– Wbrew twierdzeniom PiS najważniejszym argumentem wytyczania priorytetów inwestycji drogowych nie jest to, gdzie Polacy jadą raz do roku na wakacje, tylko gdzie codziennie pracują, którędy firmy wożą towary. Dojazd turystów nie jest takim problemem, jak transport towarów do firm w silnie rozwiniętej gospodarczo Wielkopolsce – mówi poseł Urbaniak.

Zwraca uwagę, że budowane za rządów PiS drogi na wschodzie są teraz słabo wykorzystywane i bardziej przydadzą się agresorom ze wschodu niż polskiej gospodarce. – PiS przerzucił pieniądze na wschodnią ścianę i inwestował m.in. w Via Carpatia, czyli drogę wzdłuż wschodniej granicy, po której nic nie jeździ, bo tam się nic nie dzieje. Po jej wybudowaniu będzie doskonała do wyprowadzenia czołgów z okręgu Królewieckiego – argumentuje.

WINNE KŁÓTNIE WEWNĄTRZ PIS

Za rządów PiS w zamian za rezygnację z przyłączenia Kalisza do A2 obiecywano budowę obwodnicy Kalisza w ramach projektu budowy stu obwodnic. Ale i ta inwestycja utknęła przez spory między politykami PiS o wytyczenie przebiegu obwodnicy.

Parlamentarzyści PiS z powiatu ostrowskiego (Marlena Maląg i Tomasz Ławniczak) wspierali władze i mieszkańców podkaliskiej gminy Nowe Skalmierzyce (powiat ostrowski), które chciały, by obwodnica biegła bliżej Kalisza. Z kolei parlamentarzyści PiS z Kalisza i powiatu kaliskiego (Jan Mosiński i Piotr Kaleta) wspierali władze Kalisza, które chciały odsunąć obwodnicę dalej od granic miasta.

Po zmianie władzy w 2023 roku powstał bardziej ambitny projekt. Nie tylko powrócono do planu połączenia Kalisza z Koninem i budowy obwodnicy, ale poszerzono ten projekt o połączenie Kalisza z S11 w Ostrowie. I tak 18-kilometrowa obwodnica Kalisza stała się częścią większej inwestycji – budowy bezkolizyjnej, czteropasmowej drogi (po dwa pasy w każdą stronę) z Ostrowa przez Kalisz do Konina, o łącznej długości 68 km. Trasa połączy S11 w Ostrowie z A2 w Koninie.

Ma to być tzw. „droga główna ruchu przyspieszonego" (GP). W klasyfikacji jest na trzeciej pozycji za autostradami (A) i drogami szybkiego ruchu (S). Będzie można po niej jeździć z prędkością do 110 km/h. Koszt całej inwestycji szacowano początkowo na 2,5 mld zł – w tym pół miliarda na budowę obwodnicy. Jednak koszty wzrosły – nie tylko z powodu inflacji, cen materiałów i robocizny, ale też z powodu zmiany planów.

GDDKiA wyszła bowiem naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców i władzom podkaliskiej gminy Nowe Skalmierzyce. Po protestach przeprowadziła we wrześniu ub. roku dodatkowe konsultacje, proponując ulepszenia i dodatkowe obiekty inżynierskie, których domagali się rolnicy i przedsiębiorcy z gminy Nowe Skalmierzyce. Dzięki temu większość ankietowanych zgodziła się na przebieg obwodnicy kilka kilometrów dalej od granic miasta. Jednak w planach trzeba było uwzględnić dodatkowe rozjazdy oraz poprawę tych już zaplanowanych, co zwiększyło koszty o ok. 100 mln zł. Mimo to GDDKiA ogłosiła w grudniu ub. roku przetarg.

– To historyczna, gigantyczna inwestycja. Największa, jaka dotyczy naszego miasta i subregionu. Dzięki niej nasze miasto trafi do ekstraklasy miast w Polsce – cieszył się kaliski poseł KO Mariusz Witczak.

DOBRE WIADOMOŚCI DLA KALISZA

Jednak po otwarciu kopert konkursowych w lutym tego roku okazało się, najniższa oferta jest o 64 mln zł wyższa od zaplanowanych przez GDDKiA wydatków na ten cel, czyli niecałe 620 mln zł. Po interwencji posła Witczaka w kwietniu br. ministerstwo infrastruktury przychyliło się do wniosku GDDKiA i dołożyło brakującą kwotę. – Minister Infrastruktury podpisał aneks zwiększający środki na całość zadania – informował „Wyborczą" resort infrastruktury. To pozwoliło Generalnej Dyrekcji wybrać w maju br. wykonawcę – polską firmę Mirbud, której oferta była najniższa (683,5 mln zł).

Koszt inwestycji

683

MLN ZŁ

• **Za tyle Mirbud ma wybudować obwodnicę Kalisza**

Kalisz to największe miasto w Polsce bez obwodnicy i bez dostępu do dróg szybkiego ruchu

Ten wybór oprotestowali droższi konkurenci: polska firma Unibep z Bielska Białej (oferta za 710,3 mln zł), węgierska Duna (738,5 mln zł); należący do hiszpańskiego koncernu Budimex (747,5 mln zł); austriacki Strabag (765,3 mln zł).

Zdaniem posła Witczaka te odwołania są związane z okresowo zmniejszoną liczbą ofert dla tych firm. – Mają prawo do odwołania, nawet jeśli nie mają racji, ale to wydłuża proces przygotowania do realizacji inwestycji, bowiem musiało się zebrać gremium Krajowej Izby Odwoławczej. Izba podtrzymała wybór firmy Mirbud dokonany przez GDDKiA – mówi „Wyborczej" poseł Witczak.

Na swoim fanpage'u ogłosił: – Właśnie zakończyła się procedura odwoławcza. GDDKiA planuje we wrześniu podpisanie umowy z wykonawcą. Mieszkańcy Kalisza i regionu zyskają inwestycję, która opiewa na kwotę prawie 700 mln zł. To świetna informacja.

Tę informację częściowo potwierdza poznański oddział GDDKiA. – Te odwołania zostały oddalone, ale pozostaje jeszcze kontrola Urzędu Zamówień Publicznych. W tym tygodniu wyślemy tam dokumenty – mówi „Wyborczej" Marcin Kucharczak, zastępca naczelnika wydziału zamówień publicznych w poznańskim oddziale GDDKiA.

Wyjaśnia, że taka kontrola trwa zazwyczaj około miesiąca, więc do podpisania umowy z wykonawcą może dojść już na początku września.

To będzie ostatnia umowa, jaką GDDKiA podpisze z wykonawcą całej trasy z Konina przez Kalisz do Ostrowa. Wcześniej poznański oddział Generalnej Dyrekcji podpisał umowy na zaprojektowanie i wykonanie czterech innych odcinków: Ostrów-Biskupice, Kokanin-Zbiersk, Zbiersk-Rychwał, Rychwał-Konin.

Maszyny budowlane wjadą na początek na najbardziej zaawansowany, niespełna 7-kilometrowy odcinek od obwodnicy Ostrowa (węzeł S11) do Biskupic Ołobocznych, gdzie rozpocznie się obwodnicy Kalisza. W zeszłym roku GDDKiA podpisała z firmą Mirbud umowę na zaprojektowanie i wykonanie tego odcinka za 267 mln zł. Inna polska firma – Polaqua wykona 13-kilometrowy odcinek Rychwał-Zbiersk za 379,1 mln zł. Z kolei austriacka firma PORR wybuduje 12-kilometrowe połączenie z Konina (Stare Miasto) przez A2 (węzeł Modła) do Rychwała za 380 mln zł. Inna austriacka firma Strabag wykona 18-kilometrowy odcinek ze Zbierska do Kokanina (północny węzeł obwodnicy Kalisza) za 484 mln zł.

Całość – łącznie z obwodnicą Kalisza – ma być gotowa do 2030 roku. W tym samym czasie GDDKiA planuje zakończyć budowę S11 z Antonina do Kępna, co pozwoli na szybkie połączenie z S8 w Kępnie. Kierowcy z Kalisza i Ostrowa domagają się jednak rozbudowy obwodnicy Kępna.

Chodzi o dobudowanie północno-zachodniego odcinka obwodnicy Kępna, co pozwoli kierowcom jadącym od strony Ostrowa na szybsze przedostanie się na S8 w kierunku Wrocławia. Obecnie jest tam tylko północno-wschodnia obwodnica, przez którą nadrabia się 10 km, aby pojechać z południowej Wielkopolski na Dolny Śląsk. Ta obwodnica ma na pewnych odcinkach tylko jeden pas ruchu. Wprawdzie wojewoda wielkopolska ogłosiła właśnie wydanie zgody (ZRID) na dobudowanie drugiego pasa na obwodnicy Kępna w kierunku wschodnim, ale – zdaniem kierowców – potrzebne jest skierowanie ruchu od strony Ostrowa również w kierunku zachodnim.

– Często jeżdżę do Wrocławia. Teraz jadąc z Ostrowa przez Kępno do Wrocławia. muszę najpierw pojechać w kierunku Warszawy. Przez to nadrabiam 10 km. Kiedy powstanie S11 z Ostrowa do Kępna, ten bubel projektowy nie zniknie – skarży się kierowca Mariusz z Ostrowa.

Przyznaje, że do Wrocławia można jechać DK25, ale nie jest to droga bezkolizyjna. – Tam jest inny przypadek braku logiki planistów. DK25 przez 15 km biegnie równolegle do S8 i żeby wskoczyć na trasę do Wrocławia z Kalisza i Ostrowa trzeba jechać aż pod Oleśnicę. Można byłoby przeskoczyć wcześniej na S8 ze wsi Zawada, ale brakuje dosłownie trzech kilometrów, żeby połączyć te dwie trasy. Przydałby się taki skrót – mówi Mariusz.

Poseł Witczak obiecał wesprzeć ten postulat kierowców. Marcin Kucharczak powiedział, że takich inwestycji GDDKiA nie ma w planach. ●

1 PO

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza

XXII LETNIA FILHARMONIA
AUKSO-WIGRY 2026

SPONSOR

aukso wigry pieniny 2026
XXII letnia filharmonia
nasza filharmonia

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktorka prowadząca **Małgorzata Skowrońska**

wyborcza.pl

26-30 LIPCA 2026

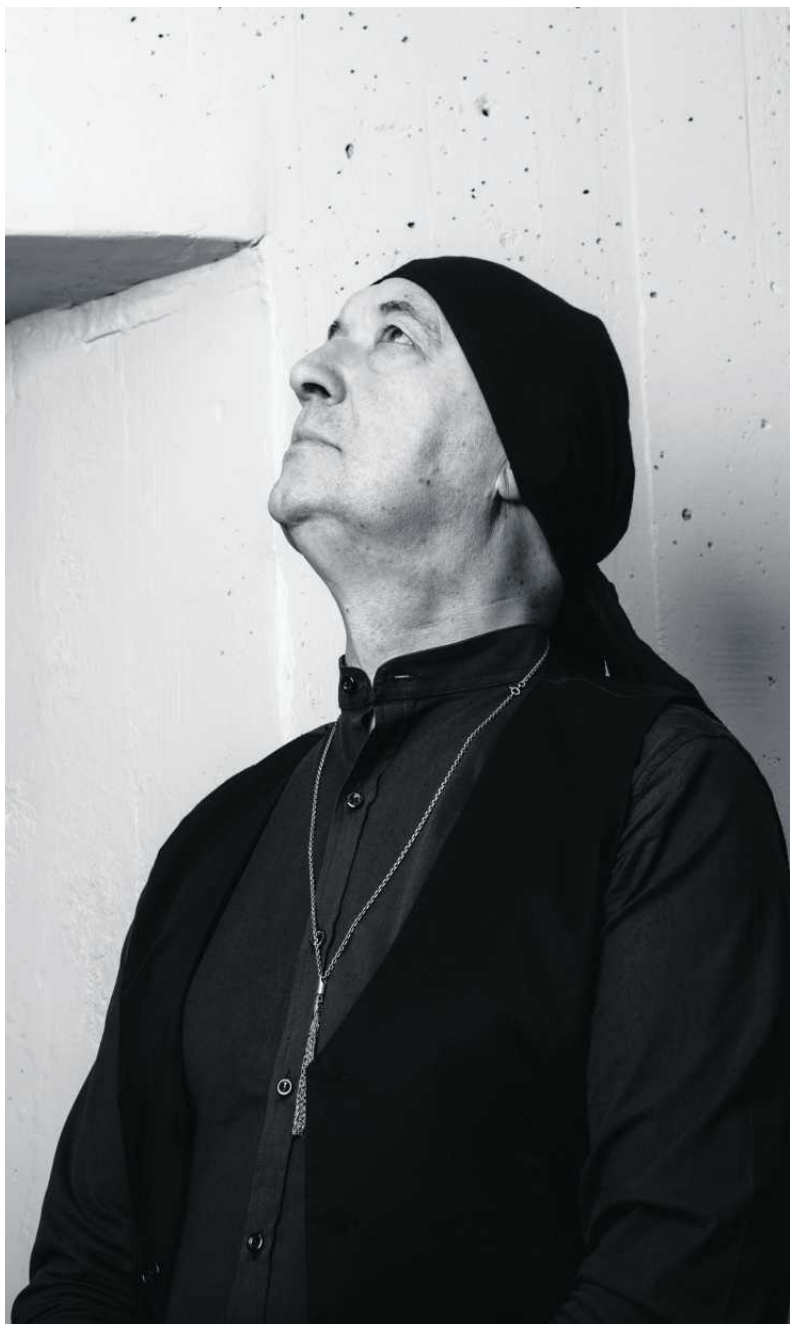

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Wywiad

Nowi słuchacze letniego AUKSO

ROZMOWA Z
MARKIEM MOSIEM
dyrygentem, dyrektorem artystycznym AUKSO Orkiestry Kameralnej Miasta Tychy

• Koncert „PLUNSY!" zaplanowano na 30 lipca (godz. 19) w Suwalskim Ośrodku Kultury. Wystąpią Kapela ze Wsi Warszawa oraz AUKSO Orkiestra Kameralna Miasta Tychy pod batutą Marka Mosia.

• **AUKSO Orkiestra Kameralna Miasta Tychy** FOT. MATERIAŁY PRASOWE

MARTA GRUSZECKA: Letnia Filharmonia AUKSO miała kilkuletnią przerwę. Festiwal wrócił nad Wigry w ubiegłym roku – jakie ma pan wspomnienia z tego powrotu?
MAREK MOŚ: Dla AUKSO Orkiestry Kameralnej Miasta Tychy i dla mnie był to ważny powrót, bo od samego początku bardzo polubiliśmy to miejsce. Coroczne przyjazdy stanowiły dla nas stały punkt w artystycznym kalendarzu. Cały zespół z wielką radością przyjął decyzję o powrocie i o tym, że znów pojawiła się taka możliwość, nawet jeśli festiwal odbywał się jeszcze w nieco ograniczonej formule.

Bardzo miłe jest to, że na Letniej Filharmonii AUKSO zawsze pojawiają się nowi słuchacze, ale też osoby, które od lat planują swoje wakacje właśnie pod daty festiwalu na Suwalszczyźnie, i jest ich sporo. Często pytano mnie o kolejną edycję festiwalu. Jeśli ktoś miał możliwość wyboru terminu urlopu, chciał przyjechać właśnie wtedy, kiedy gra orkiestra.

Letnia Filharmonia AUKSO to nie tylko koncerty, ale również możliwość spotkania z artystami i warsztaty mistrzowskie. Czy w tym roku również planujecie program dodatkowy?
– Zawsze staraliśmy się, aby nasi goście spędzali czas także z młodymi ludźmi. Najczęściej są to osoby pochodzące z tamtych terenów, ale zdarza się również, że przyjeżdżają specjalnie na indywidualne konsultacje czy lekcje mistrzowskie – planowane są warsztaty wokalne z Natalią Rogucką.

Na Letniej Filharmonii AUKSO zawsze pojawiają się nowi słuchacze, ale też osoby, które od lat planują swoje wakacje pod daty festiwalu na Suwalszczyźnie

MAREK MOŚ

Przyjacielem festiwalu był związany z Suwalszczyzną, wszechstronny artysta, prof. Andrzej Strumiłło. Letnia Filharmonia AUKSO nie zapomniała o swoim mentorze.
Władze Suwałk oraz środowisko artystyczne dba o to, by pamięć o profesorze Strumille była żywa. Podczas festiwalu oczywiście będziemy wspominać tego wyjątkowego artystę i dobrego człowieka, z którym zawsze spotykaliśmy się nad Wigrami i który przychodził na nasze koncerty. Wielka szkoda, że profesora już z nami nie ma i pozostały nam tylko piękne wspomnienia.

30 lipca w Suwalskim Ośrodku Kultury finał Letniej Filharmonii AUKSO-Wigry 2026. Razem z AUKSO Orkiestrą pod pana batutą wystąpi bardzo znany w Polsce, ale i na świecie zespół – Kapela ze Wsi Warszawa. Nie będzie to wasze pierwsze spotkanie.
– Znamy się z Kapelą, a wspólne granie z nią sprawia mi ogromną przyjemność. Bo to zespół, który składa się z wybitnych muzyków i niezwykłych osobowości. Repertuar przygotowany na nasz wspólny występ zaaranżowali znakomici kompozytorzy muzyki klasycznej. Zapraszamy na „PLUNSY"! ●
Rozmawiała Marta Gruszecka

Marek Moś – dyrygent, dyrektor artystyczny orkiestry kameralnej AUKSO od momentu jej powstania. Wybitny skrzypek i kameralista, wykładowca Akademii Muzycznej w Katowicach. Laureat wielu konkursów, m.in. Konkursu Muzyki Współczesnej w Krakowie (1979) i Międzynarodowej Trybuny UNESCO w Paryżu (1984, 1988). Otrzymał także dwukrotnie nagrodę Związku Kompozytorów Polskich (1994, 2005), Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis" (2005), Nagrodę Marszałka Województwa Śląskiego (2005) oraz Medal Roku Lutosławskiego za wybitny wkład w upowszechnienie muzyki i wiedzy o kompozytorze (2014). W roku 2009 nadano mu honorowe obywatelstwo miasta Tychy.

AUKSO

• Orkiestra Kameralna Miasta Tychy – zespół, który jako jedyny działający w stałym składzie konsekwentnie pracuje nad literaturą klasyczną i jednocześnie tworzy repertuar we współpracy z najwybitniejszymi artystami z pogranicza różnych dziedzin muzycznych – również podczas kolejnych edycji „Letniej Filharmonii AUKSO" nad Wigrami i w Pieninach. AUKSO i zapraszani co roku soliści, umocnili już pozycję festiwalu, jako najbardziej prestiżowego wydarzenia kulturalnego na Suwalszczyźnie, łączącego prezentację sztuki wysokiej z przystępnością i atrakcyjnością klasycznego repertuaru, otwartego na szerokie kręgi odbiorców. ●

Zaproszenie

Spotkania muzyki z dziedzictwem

Joanna Raś

wójt gminy Sejny oraz przewodnicząca Stowarzyszenia Samorządów Ziemi Sejneńskiej

Rok temu miałam przyjemność uczestniczyć w koncercie Letniej Filharmonii AUKSO w Muzeum Kresów Ziemi Sejneńskiej. Był to wieczór, który na długo pozostanie w mojej pamięci – niezwykła muzyka, wyjątkowa atmosfera i niepowtarzalny klimat tego miejsca stworzyły przeżycie pełne emocji i wzruszeń. Właśnie wtedy utwierdziłam się w przekonaniu, że Letnia Filharmonia AUKSO jest jednym z najcenniejszych wydarzeń kulturalnych naszego regionu, łączącym najwyższy poziom artystyczny z pięknem i tożsamością Ziemi Sejneńskiej. Dlatego Stowarzyszenie Samorządów Ziemi Sejneńskiej, skupiające wszystkie samorządy naszego regionu, z dumą i pełnym przekonaniem wspiera tę inicjatywę. Jako samorządowcy chcemy wspierać wydarzenia, które łączą ludzi, wzbogacają życie kulturalne mieszkańców i promują Ziemię Sejneńską.

Aneta Barbara Perkowska

dyrektor Ośrodka Czytelnictwa i Kultury Gminy Suwałki

Ulokowanie koncertu inauguracyjnego Letniej Filharmonii AUKSO w Ośrodku Czytelnictwa i Kultury Gminy Suwałki jest ogromnym wyróżnieniem dla instytucji i nowo wybudowanego Ośrodka Kultury w miejscowości Płociczno-Osiedle. Współpraca z renomowaną orkiestrą podnosi prestiż naszej instytucji w gminie pierścieniowej, osadzonej wokół miasta oraz wzmacnia jego pozycję, jako ważnego współorganizatora wydarzeń artystycznych w regionie. Udział w rozpoznawalnym przedsięwzięciu, jakim jest marka Letniej Filharmonii AUKSO, jest nieoceniony, ponieważ nie tylko promuje gminę Suwałki, ale także nadaje znaczącą rangę instytucji, jako miejsca sprzyjającego realizacji wydarzeń na wysokim poziomie artystycznym. Nasza obecność w 22. edycji Letniej Filharmonii AUKSO jest znaczącą szansą i możliwością budowania zaufania mieszkańców do działalności instytucji, która integruje lokalną społeczność, sprzyja wspólnemu uczestnictwu w życiu kulturalnym oraz tworzeniu więzi międzyludzkich. Dzięki przedsięwzięciu AUKSO mieszkańcy mogą uczestniczyć w wydarzeniu o ogólnopolskim znaczeniu, które od lat promuje region i popularyzuje muzykę klasyczną oraz projekty łączące różne gatunki muzyczne. Jesteśmy bardzo wdzięczni za możliwość współorganizowania Letniej Filharmonii AUKSO na Suwalszczyźnie.

Mam ogromną przyjemność, ale i prawdziwy zaszczyt zaprosić Państwa na tegoroczną edycję Letniej Filharmonii AUKSO. To wydarzenie wyjątkowe, które od dwudziestu lat współtworzymy w naszym mieście, konsekwentnie budując przestrzeń spotkania muzyki najwyższej próby z niezwykłym dziedzictwem kulturowym tego miejsca.

Michał Miszkiel

dyrektor Muzeum Kresów Rzeczpospolitej Obojga Narodów w Sejnach

Tegoroczny koncert odbędzie się 28 lipca w dawnym klasztorze podominikańskim, obecnie Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Sejnach – miejscu o wyjątkowej historii i atmosferze, które doskonale podkreśla charakter tego wydarzenia. Ubiegłoroczna edycja zgromadziła blisko 300 słuchaczy, co jest dla nas najlepszym dowodem na to, że Letnia Filharmonia AUKSO cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem i na stałe wpisała się w letni kalendarz wydarzeń kulturalnych regionu. Mam nadzieję, że również w tym roku, 28 lipca, wszystkie drogi będą prowadziły do Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i wspólnie przeżyjemy wieczór pełen pięknej muzyki, emocji i spotkań.

Serdecznie zapraszam Państwa do udziału w tym wyjątkowym koncercie. Do zobaczenia 28 lipca w Sejnach. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Letnia Filharmonia AUKSO

Wszyscy potrzebujemy natury

ROZMOWA Z
JUSTYNĄ REKŚĆ-RAUBO
dyrektorką Letniej Filharmonii AUKSO

MARTA GRUSZECKA: W ubiegłym roku Letnia Filharmonia AUKSO wróciła po kilkuletniej przerwie. Jak udała się ta edycja? Publiczność dopisała?
JUSTYNA REKŚĆ-RAUBO: Oj, bardzo dopisała. Gdy tylko ogłosiliśmy, że zagramy, to różnymi drogami docierały do nas zapytania o termin, program, wykonawców. Dotarło też mnóstwo ciepłych słów pod adresem orkiestry AUKSO i Marka Mosia. I takiej zwyczajnej radości oraz ciekawości ponownego spotkania.

• **Justyna Rekść-Raubo, dyrektorka Letniej Filharmonii AUKSO, multiinstrumentalistka basowa, wykładowczyni, edukatorka muzyczna** FOT. ARCHIWUM

Tegoroczna edycja po raz kolejny odbędzie się nad Wigrami. Co urzeka panią w tym miejscu?
– Pewnie to zabrzmi banalnie, ale co roku zachwycam się bliskością natury. Chyba wszyscy tego potrzebujemy. Tych dłuższych perspektyw, pejzaży i horyzontów niezakłóconych przytłaczającą architekturą. Wigry zaklęte w naszej nazwie traktujemy dosłownie i nieco szerzej, obejmując większy zasięg terytorialny, dla którego to jezioro jest pewnym symbolem. Jesteśmy wdzięczni za zaangażowanie samorządu sejneńskiego, który jednocząc siły, wsparł nas na ostatniej prostej przed festiwalem. Myślę, że wszyscy coraz bardziej poszukujemy właśnie ciszy i spokoju. A przez te nasze poszukiwania są one oczywiście „towarami" coraz bardziej deficytowymi.

Wiele też zawdzięczamy księdzu proboszczowi Zbigniewowi Bzdakowi i panu Michałowi Miszkielowi, bo dzięki nim możemy zatrzymać się i pracować w murach Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. A wiem, że to zawsze spora rewolucja dla goszczącej nas instytucji. Wszak nie da się ukryć, że pracujemy z dźwiękiem. Wracam tu też właśnie dla ludzi, którzy okazali naszym muzykom i mnie tyle sympatii. Stałość tych pozytywnych uczuć to magnes. Kiedy tu jestem, to z roku na rok czuję coraz bardziej, ile tu już jest moich miejsc i moich przyjaciół.

Letnia Filharmonia to nie tylko święto publiczności, ale również orkiestry AUKSO.
– Oprócz znakomitych koncertów, oni przyjeżdżają tu „pobyć inaczej". W ogniu intensywnych prób, ale jednak i wspólnych, długich wieczorów czy porannych spacerów. Takiej świadomej integracji w innych okolicznościach. Bo orkiestra to w ogóle arcyciekawe zjawisko, powiedziałabym psychologiczno-społeczne. Konglomerat bardzo różnych osobowości, które jednak postanawiają zjednoczyć się wokół idei wspólnego grania. Wiele głosów, ale jednak w koronkowo opracowanym porządku i wspólnym brzmieniu.

Jaka jest myśl przewodnia towarzysząca tegorocznemu programowi?
– Od początku przyjęliśmy zasadę, że oczywiście – zwracamy uwagę na jubileusze przypadające w danym roku, ale nie skupiamy się ideowo na jakiejś jednej myśli przewodniej. Owszem, zaprezentujemy Karłowicza, którego 150. rocznicę urodzin obchodzimy w tym roku i Benjamina Brittena (50 lat od śmierci). Preferencje programowe wynikają jednak zawsze z doboru muzyków i repertuaru. Polecam słuchaczom indywidualnie je zinterpretować.

Oprócz koncertów, AUKSO Wigry to również edukacja muzyczna. Jakie warsztaty planujecie?
– Nasze zaproszenie do występu w tym roku przyjęła Natalia Rogucka. To niezwykły głos. Bardzo giętki, ale jednocześnie liryczny, a pani Natalia dysponuje charakterystyczną barwą, która w sposób szczególny predestynuje ją do utworów z repertuaru Anny German. Rodzaj delikatności, ale i umiejętności poprowadzenia szerokiej klasycznej frazy – to jest dla mnie coś bardzo atrakcyjnego, co dzięki uprzejmości Macieja Kotowicza wydarzy się w artystycznej stodole w Folwarku HUTTA (29 lipca). Będę czekać na występ tych muzyków, tym bardziej że podczas koncertu usłyszymy również chór powstały właśnie podczas warsztatów wokalnych poprowadzonych przez panią Natalię Rogucką. Ze względu na repertuar, który przygotowują muzycy, warsztaty dedykujemy zwłaszcza dzieciom i młodzieży, ale zgłosiło się też kilka osób dorosłych. Powstanie zatem jedyny w swoim rodzaju festiwalowy chór mieszany.

Program AUKSO Wigry zapowiada się w takim razie różnorodnie.
– Jeśli ktoś pragnie bardziej intymnego kontaktu z muzyką, ze sztuką w ogóle, proponuję spotkanie w poniedziałek w Muzeum Okręgowym w Suwałkach (27 lipca) w znakomitym towarzystwie: z udziałem znawczyni sztuki plastycznej Elizy Ptaszyńskiej i grafika Piotra Jaworowskiego. Podczas rozmowy o bohaterze najnowszej wystawy muzealnej, Jerzym Jaworowskim, zagra zespół Sonore LAB. Ten sam zespół dzień wcześniej (26 lipca) zainauguruje festiwal w Płociczniie absolutnym „must-hear", czyli słynnymi „Czterema Porami Roku" Antonio Vivaldiego. Sekstet Sonore LAB tworzą w większości członkowie orkiestry AUKSO. Podkreślam, że podczas tego koncertu usłyszymy dość długo już nieobecny podczas Letniej Filharmonii AUKSO klawesyn.

Podobny układ między słowem, obrazem i muzyką stworzymy nad Wigrami podczas spotkania z wiolonczelistą Marcinem Zdunikiem i fotografikiem Jakubem Strumiłło (27 lipca). Najbardziej intymnym koncertem będzie z pewnością krótki występ w wigierskim kościele Marcina Zdunika – fenomenalnego wiolonczelisty, który zaprezentuje swoje improwizacje na temat pieśni „Christus vincit" i chorału Jana Sebastiana Bacha. A wszystkich melomanów, żądnych większego aparatu wykonawczego i brzmień symfonicznych, zapraszam do wspaniałej akustyki wirydarza sejneńskiego 28 lipca. AUKSO zabrzmi w obsadzie rozszerzonej o instrumenty dęte, a w roli solisty wystąpi ponownie Marcin Zdunik z pięknym koncertem wiolonczelowym Haydna.

Zupełnie innym, nieco nostalgicznym, ale jednak również żywiołowym wieczorem (zwłaszcza ze względu na udział grupy dziecięco-młodzieżowej), będzie recital wokalny wspominanej już wcześniej Natalii Roguckiej, obdarzonej bardzo pięknym, lirycznym sopranem, i akompaniującego jej Grzegorza Bogdana. Artyści wykonają kilka piosenek z repertuaru Anny German, a także pieśni neapolitańskie oraz autorską muzykę pianisty.

Spektakularnie zapowiada się finał Letniej Filharmonii AUKSO.
– Podczas koncertu finałowego orkiestra AUKSO wystąpi z Kapelą ze Wsi Warszawa. To znów propozycja dla tych, którzy potrzebują szerszej palety brzmień lub tęsknią za muzyką tradycyjną. Zapowiada się huczne zakończenie tegorocznej odsłony nad Wigrami, bo na scenie goszczącego nas Suwalskiego Ośrodka Kultury, bodaj po raz pierwszy, wystąpi ok. 40 osób. W programie znajdą się zarówno dźwięki kojących pieśni tradycyjnych, jak i żywiołowe przyśpiewki ludowe, a to wszystko zaaranżowane i opracowane przez znakomitych współczesnych kompozytorów polskich (m.in. Annę Ignatowicz-Glińską, Andrzeja Karałowa i Przemysława Zycha). ●
Rozmawiała Marta Gruszecka

Justyna Rekść-Raubo – multiinstrumentalistka basowa, absolwentka warszawskiego UMFC oraz Akademii Muzycznej w Krakowie. Specjalizuje się w wykonawstwie basso continuo oraz muzyce improwizowanej.

Marcin Zdunik zagra nad Wigrami

Gram Josepha Haydna zachwyconego

ROZMOWA Z
MARCINEM ZDUNIKIEM
wiolonczelistą, solistą i kameralistą

MARTA GRUSZECKA: Współpracuje pan z wieloma znakomitymi zespołami, również AUKSO Orkiestrą Kameralną Miasta Tychy. Jakie są kulisy tej wspólnej działalności?
Marcin Zdunik, gość Letniej Filharmonii AUKSO Wigry 2026: Moja współpraca z AUKSO to wieloletnia przygoda. Uwielbiam grać z tą orkiestrą, zawsze pełną energii i precyzji, genialnie prowadzoną przez maestro Marka Mosia. Graliśmy razem między innymi na wielkim jubileuszu stulecia urodzin Witolda Lutosławskiego na Zamku Królewskim w Warszawie czy repertuar Josepha Haydna w sali koncertowej NOSPR-u w Katowicach. Miałem też przyjemność uczestniczyć w Letniej Filharmonii AUKSO.

Już niebawem, 28 lipca, podczas koncertu „Rozważny i romantyczny" wystąpi pan pod jej szyldem po raz kolejny.
– Przede wszystkim planuję wykonanie bardzo szczególnego dla mnie Koncertu wiolonczelowego C-dur Josepha Haydna. Kompozycja jest mi bliska, ponieważ pochodzi z mojej debiutanckiej płyty, nagranej w 2009 roku z Orkiestrą Kameralną Wratislavia pod dyrekcją nieodżałowanego Jana Staniendy. Zawsze gram ten koncert

• **Marcin Zdunik** FOT. MATERIAŁY PRASOWE

z wielką przyjemnością. To utwór, który podbudowuje, trafia do każdego. Entuzjazm koncertu nie bierze się znikąd – Joseph Haydn napisał go zachwycony, a nawet porażony, nadzwyczajnym poziomem orkiestry w Esterházie, której został kapelmistrzem. Haydn nigdy wcześniej nie miał możliwości współpracy z tak znakomitym zespołem i, jako wyraz szacunku do tworzących go artystów, na sam początek ich wspólnej drogi napisał dla nich koncerty solowe.

Repertuar Letniej Filharmonii AUKSO obejmuje jeszcze jedno spotkanie z panem. Gdzie i kiedy?
– Mój udział w festiwalu zakłada również krótki, improwizowany solowy koncert podczas spotkania autorskiego „Okiem i uchem" w Pokamedulskim Klasztorze w Wigrach (27 lipca, godz. 20). Tam będę miał przyjemność improwizować na różne tematy, czego nie mogę się już doczekać. ●
Rozmawiała Marta Gruszecka

Marcin Zdunik – polski wiolonczelista, solista i kameralista. Wykonuje muzykę od renesansu po dzieła najnowsze, improwizuje, aranżuje i komponuje. Wystąpił jako solista na estradach wielu renomowanych sal, m.in. Carnegie Hall w Nowym Jorku, Konzerthaus w Berlinie, Cadogan Hall w Londynie i Rudolfinum w Pradze. Wielokrotnie partnerowały mu znakomite zespoły, m.in. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Narodowej w Warszawie, Orkiestrą Kameralną Unii Europejskiej, City of London Sinfonia, Orkiestrą Sinfonia Varsovia i City of London Sinfonia, a także wybitni dyrygenci, np. Andrzej Boreyko, Antoni Wit i Andres Mustonen.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

REKLAMA

aukso

wigry pieniny 2026

XXII letnia filharmonia

nasza filharmonia

26 lipca (niedziela) g. 19.00 | Płociczno
Ośrodek Czytelnictwa i Kultury Gminy Suwałki, Płociczno-Osiedle 61

CZTERY PORY ROKU

wyk. **Sonore LAB** w składzie: **Joanna Zagajewska, Gabriela Kubarska** (skrzypce)
Szymon Stochniol (altówka), **Krzysztof Krawczyk** (wiolonczela)
Dominik Polak (kontrabas), **Urszula Jasiecka-Bury** (klawesyn)
w programie: A. Vivaldi

27 lipca (poniedziałek) g. 17.00 | Suwałki
Muzeum Okręgowe, ul. Kościuszki 81

ILUSTRACJA? MUZYKA I GRAFIKA W DIALOGU

Otwarcie wystawy „Jerzy Jaworowski. Na papierze"
koncert kameralny oraz spotkanie z grafikiem Piotrem Jaworowskim
prowadzenie: **Eliza Ptaszyńska** i **Justyna Rekść-Raubo**
wyk. **Sonore LAB** składzie: **Joanna Zagajewska, Gabriela Kubarska** (skrzypce)
Krzysztof Krawczyk (wiolonczela), **Urszula Jasiecka-Bury** (klawesyn)
w programie: A. Caldara, A. Vivaldi
wstęp wolny

27 lipca (poniedziałek) g. 20.00 | Wigry
Kościół oraz Galeria Pokamedulskiego Klasztoru

OKIEM I UCHEM

spotkanie z fotografikiem Jakubem Strumiłło oraz wiolonczelistą Marcinem Zdunikiem
prowadzenie: **Justyna Rekść-Raubo** i **Marek Moś**
wstęp wolny

28 lipca (wtorek) g. 20.00 | Sejny
Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów, pl. Św. Agaty 1

ROZWAŻNY I ROMANTYCZNY

wyk. **Marcin Zdunik** (wiolonczela) oraz **AUKSO – Orkiestra Kameralna Miasta Tychy**
pod dyrekcją **Marka Mosia**
w programie: J. Haydn, B. Britten, M. Karłowicz

29 lipca (środa) g. 19.00 | Huta
Folwark Hutta, Huta 7

HISTORIA Z FORTEPIANEM W TLE

prezentacja autorstwa Macieja Kotowicza
wstęp wolny

29 lipca (środa) g. 20.00 | Huta
Folwark Hutta, Huta 7

CZŁOWIECZY LOS

wyk. **Natalia Rogucka** (śpiew), **Grzegorz Bogdan** (fortepian) oraz uczestnicy warsztatów wokalnych
w programie: włoskie pieśni neapolitańskie, piosenki z repertuaru Anny German

30 lipca (czwartek) g. 19.00 | Suwałki
Suwalski Ośrodek Kultury, ul. Papieża Jana Pawła II 5

PLUNSY

wyk. **Kapela ze Wsi Warszawa** oraz **AUKSO – Orkiestra Kameralna Miasta Tychy**
pod dyrekcją **Marka Mosia**
w programie: muzyka tradycyjna w aranżacjach współczesnych kompozytorów polskich

Justyna Rekść-Raubo, Marek Moś – dyrekcja festiwalu

Bilety na koncerty: portal www.bilety24.pl
oraz w miejscach koncertów
(na godzinę przed rozpoczęciem wydarzenia)

Festiwal pod honorowym patronatem
Wójta Gminy Sejny **Joanny Raś**
Wójta Gminy Suwałki **Zbigniewa Mackiewicza**
Starosty Powiatu Sejneńskiego **Macieja Plesiewicza**
Prezydenta Miasta Suwałk **Czesława Renkiewicza**

Organizator zastrzega sobie prawo do zmian w programie festiwalu

Instytucje wspierające

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Urząd Miasta w Suwałkach · Urząd Gminy w Suwałkach · Starostwo Powiatowe w Sejnach · Urząd Gminy w Sejnach · Urząd Miasta w Sejnach

Stowarzyszenie Samorządów Ziemi Sejneńskiej

Organizacja

f.o.r.t.e.

Współorganizacja

Muzeum Kresów · OKS · GMINA SUWAŁKI GOK · SUWALSKI OŚRODEK KULTURY · Folwark · Rozmarino · Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Suwałkach

Patroni medialni

Polskie Radio Białystok · dwójka POLSKIE RADIO · wyborcza.pl · www.tvsuwalki.pl · NIEBYWAŁE SUWAŁKI

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Muzyka 2026". Festiwal zorganizowano przy wsparciu finansowym: Miasta Suwałki, Gminy Suwałki, Miasta Sejny, Gminy Sejny, Starostwa Powiatowego w Sejnach, Stowarzyszenia Samorządów Ziemi Sejneńskiej oraz dzięki współpracy z: Parafią pw. NMP w Sejnach oraz Parafią pw. NPNMP w Wigrach, Fundacją WIGRY PRO, Restauracją ROZMARINO w Suwałkach, Folwarkiem HUTTA, PSM I i II st. w Suwałkach. Współorganizacja: Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Sejnach, Gmina Sejny, Ośrodek Kultury w Sejnach, Ośrodek Czytelnictwa i Kultury w Płociczne, Suwalski Ośrodek Kultury, Muzeum Okręgowe w Suwałkach.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza

TEKSTY
DOBRE NA LATO

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktor prowadzący Katarzyna Stożek wyborcza.pl

Kryzys wieku średniego

Nagle mamy czas, tylko na co?

Po 50. roku życia wydobywamy się z iluzji wiecznej młodości, wiecznego zdrowia, sprawności, stałości. Pewne nasze umiejętności rozwijają się dopiero wtedy.

ROZMOWA Z
URSZULĄ SOŁTYS-PARĄ
psychoterapeutką, autorką książki „Lawendowe lata".

PATRYCJA PUSTKOWIAK: Czemu to właśnie lawenda patronuje pani książce?
URSZULA SOŁTYS-PARA: Dlatego, że to roślina, która rozkwita powtórnie i wydało mi się to trafną metaforą dla opisywanych przeze mnie procesów. „Lawendowe lata" to książka o drugiej połowie życia, o wieku średnim, który nie musi być schyłkiem, a może być powtórnym rozkwitem. Nie chcę, by to brzmiało idealistycznie czy wyglądało na ucieczkę przed prawdą o ludzkim życiu, bo ono ma koniec, ale nie powinniśmy przedwcześnie ulegać lękowi przed starzeniem się czy końcem wszystkiego, bo życie ludzkie się wydłużyło i po czterdziestce żadnego schyłku jeszcze nie widać. Jesteśmy wtedy w połowie życia. Niektórzy mówią, że to wiosna drugiej połowy życia. Za dowód niech posłużą badania szwedzkiego psychiatry, Andersa Hansena, z których wynika, że to po 50. roku życia ludzie są najszczęśliwsi.

A jednak bywa, że wtedy pada na nas blady strach. Skąd on się bierze i czego dotyczy?
To czas, w którym pewne aspekty życia już się domknęły albo właśnie się domykają i pojawia się pewna przestrzeń, ale zarazem lęk: co teraz? Już coś osiągnęliśmy zawodowo, wypracowaliśmy sobie pewną pozycję, często jesteśmy w związku już na tyle długo, że pojawia się kryzys, pytanie o zasadność naszych wyborów, jeśli mamy dzieci, to często są już w takim wieku, że nie potrzebują ciągłej uwagi, a więc nagle stajemy się kimś osobnym, kto ma czas i przestrzeń tylko – no właśnie – na co? Zadajemy sobie to pytanie i bywa, że ono budzi niepokój. Lęk bazuje też na tym tradycyjnie postrzeganym okresie starości, w którym szwankuje zdrowie, a uroda przemija. Okres po czterdziestce to czas przewartościowania, otworzenia się na to, co w środku nas.

Co to dokładnie oznacza?
Powołam się na Carla Gustawa Junga. Pisał on o fazie pierwszej i drugiej indywiduacji. Pierwsza to czas spełniania oczekiwań i wypełniania ról społecznych, a druga kieruje uwagę do środka, skłania ku wglądowi, refleksji, mądrości. Ta druga faza wiąże się z wiekiem średnim, gdy już znamy siebie trochę lepiej, mniej uzależniamy opinię na własny temat od tego, co o nas sądzą inni, znamy cenę życia i owszem, zaczynamy nabywać świadomości jego przemijalności, ale to urealnienie może być korzystne, może pozwolić nam dojrzeć. Wydobywamy się z iluzji wiecznej młodości, wiecznego zdrowia, sprawności, stałości. Jung mówił też o zachodzącej w tym czasie integracji różnych aspektów naszej osobowości, często przeciwstawnych, która sprawia, że możemy poczuć się we własnej skórze lepiej, bardziej spójnie. Co ciekawe, Jungowi przychodzi w sukurs neuronauka. Kiedy od około 40. do 50. roku życia spada poziom hormonów płciowych, przegrupowują się cechy osobowości. U kobiet przy mniejszej ilości estrogenów może wyraźniej wybrzmieć stanowczość, determinacja, a u mężczyzn przy spadku testosteronu większa łagodność i czułość.

Ta zmiana osobowości i priorytetów może iść w parze z gruntowną zmianą życia osobistego. Pisze pani, że to po czterdziestce często decydujemy się na rozwód, ale też, choć mamy obawy, czy coś nas jeszcze spotka, wchodzimy w nowe związki.
W tym czasie pojawia się odwaga, czasem świadomość, że nasze związki były bardziej odpowiedzią na presję społeczną, a nie nasze prawdziwe potrzeby, a czasem poczucie, że zmieniliśmy się tak bardzo, że nie możemy już razem iść dalej. Oczywiście nie bez znaczenia jest to, że po czterdziestce częściej niż za młodu mamy stabilizację finansową, pozwalającą nam żyć w pojedynkę. Ale wcale w wieku średnim nie jesteśmy skazani na takie życie. Zna pani reportaże Agaty Romaniuk „Krótko i szczęśliwie"? Opisane są tam historie związków ludzi po siedemdziesiątce. Irvin Yalom, amerykański lekarz psychiatra i psychoterapeuta, którego cytuję w mojej książce, ożenił się ponownie, gdy miał… 93 lata. Przeżył ze swoją pierwszą żoną całe życie, a gdy umarła, przez pięć lat był wdowcem, a potem wszedł w nowy związek z 75-letnią koleżanką po fachu. Istnieją historie, które przełamują stereotypy dotyczące tego, że jeśli nie poznamy życiowego partnera przed trzydziestką, to już koniec. Różne rzeczy mogą się wydarzyć w zasadzie przez całe życie.

Seks też może trwać do późnej starości?
Oczywiście mamy obawy przed utratą urody czy sprawności, ale sądzę, że z czasem nasze ciała stają się po prostu inne, a nie brzydsze. Sprawność zaś zależy od ogólnego stanu zdrowia, który powinniśmy kontrolować. Carl Honore, autor książki „Siła wieku. Szczęśliwe życie w epoce długowieczności" twierdzi, że seks w drugiej połowie życia może być najlepszy, bo znamy już swoje ciała, czujemy się pewniej. Przytacza badania, które pokazują, że pary z co najmniej piętnastoletnim stażem mają największe szanse na udany seks. Są też teorie głoszące, że pożądanie zmienia się wtedy ze spontanicznego na reaktywne, czyli związane ze stymulacją nie tylko fizyczną, ale i intelektualną, duchową.

• **Kryzys wieku średniego. Czas, w którym pewne aspekty życia już się domknęły i pojawia się pewna przestrzeń, ale zarazem lęk: co teraz?** FOT. RYANJLANE/GETTY IMAGES

Tym, co może nas chronić przed lękiem i zwątpieniem związanym z upływem czasu, jest myśl, że przeobrażanie się trwa całe życie, a kryzysy są rozwojowe.
Tak jest. Nie ma momentu, w którym jesteśmy już na zawsze gotowym człowiekiem. Cały czas tworzymy siebie. A kryzysy mogą nam w tym pomagać. Amerykański psychoanalityk, Erik Erikson, pisał o tym, że nasza osobowość rozwija się, gdy się z nimi mierzymy, przekraczamy wewnętrzne dylematy, oswajamy lęki. Co ważne, aby przejść do następnego etapu, musimy w zdrowy i dojrzały sposób rozwiązać dylematy z poprzednich etapów życia. W wieku średnim stajemy zaś przed dużym wyzwaniem. Chodzi o rozwiązanie konfliktu między twórczością a stagnacją. Aby nie ulec zgorzknieniu, musimy uruchomić w sobie siły kreatywne, a wartość, ku której zmierzamy, to troska o innych: ludzi, zwierzęta, rośliny. W dojrzałym wieku mamy potrzebę dzielić się swoim doświadczeniem.

Czasem to doświadczenie straty, które nierozerwalnie łączy się z upływem czasu. Amerykańska psychoanalityczka i pisarka, Judith Viorst w książce „To, co musimy utracić" pisze, że z czasem musimy pożegnać nie tylko bliskich, ale i siebie samych z dawnych lat. To doświadczenie straty jest warunkiem rozwoju.
Viorst uważa, że całe nasze życie jest usiane stratami. Najpierw tracimy ciepłe, bezpieczne środowisko brzucha matki, potem bliskość fizyczną z rodzicami, następnie znajomych z przedszkola, szkoły, przyjaciół, rodziców, zdrowie… „Żyjemy dzięki temu, że coś tracimy, kogoś opuszczamy i coś zostawiamy za sobą. Prędzej czy później, kosztem większego lub mniejszego bólu, wszyscy przekonujemy się, że doświadczenie straty jest trwającą całe życie kondycją człowieka" – pisze.

Jak sobie z tym radzić?
Oswoić stratę możemy przede wszystkim, odbywając proces żałoby, doświadczając złości, smutku, szukając grup wsparcia, a wreszcie akceptując to, że rzeczywistość jest, jaka jest i na pewne rzeczy musimy pozwolić, bo szamotanina nic nie da. Umiejętność godzenia się ze stratą jest warunkiem rozwoju i spokoju wewnętrznego. Podobnie jest z oswojeniem niepewności, która towarzyszy nam całe życie, bo nie na wszystko mamy wpływ.

Trudno tylko rozróżnić, na co ten wpływ mamy, a na co nie.
Na to, czy wybuchnie wojna, rozpęta się kolejny światowy kryzys albo globalny wirus nie mamy, ale choćby na jakość naszych relacji już tak. Wiek średni pomaga w zrozumieniu wielu rzeczy, bo mamy już do nich dystans, świadomość siebie, głębszą intuicję, lepsze rozeznanie w tym, co dla nas ważne.

A co ze sprawami zawodowymi w drugiej połowie życia? Po czterdziestce często dokonujemy bilansu i oka-

eprasa.pl 1a1cffaaf6

zuje się, że nasza droga zawodowa nie jest tą wymarzoną. Co wtedy?
Julia Cameron, autorka wielu książek proponuje, by dokończyć zdanie: „Gdyby nie było za późno, to bym...", a potem się nad nim zastanowić. Może to nie tak, że wszystkie drogi są zamknięte? Coraz częściej słyszymy o osobach, które po czterdziestce i później poczuły, że mają dość pracy w korporacji, wypełniania procedur i zdecydowały się zmienić kierunek życia zawodowego. Są dane pokazujące, że te firmy, które odnoszą największe sukcesy, otwierają ludzie po pięćdziesiątce.

Wspomniany już Carl Honore uzmysławia nam, że pewne umiejętności rozwijają się koło pięćdziesiątki: to arytmetyka, elokwencja, wiedza ogólna oraz wiedza na temat tego, jak działa świat. Wiek średni pod wieloma względami sprzyja zawodowym wyzwaniom: mamy doświadczenie, poznaliśmy już wielu ludzi, braliśmy udział w różnych dyskusjach, sporach, mogliśmy zyskać wiarę w siebie, poznać swoje mocne strony. Na pewno łatwiej też w sferze zawodowej będzie osobom, które ćwiczą swój mózg.

Jak to robić?
Stawiać sobie wyzwania, uczyć się czegoś, czego nie umiemy: języka, sportu, gry na instrumencie. To stymuluje mózg do tego, by tworzył nowe ścieżki neuronalne. Ważne są też ćwiczenia ruchowe, taniec i joga szczególnie sprzyjają profilaktyce chorób neurodegeneracyjnych, bo wymagają koordynacji ruchów i skupienia. No i oczywiście trzeba odpowiednio długo spać i dobrze się odżywiać, tego nic nie zastąpi.

Ciekawe, że wśród rzeczy, które sprzyjają pracy mózgu, są też relacje.
Patrząc z perspektywy mózgu, kiedy z kimś rozmawiamy, to też myślimy. Drugi człowiek bywa nieprzewidywalny, mówi rzeczy, na które trzeba jakoś zareagować, pomyśleć nad odpowiedzią, wykazać się dowcipem, elokwencją, a nawet sprytem. Mózg jest czujny, pracuje wtedy na wysokich obrotach. Ale relacje dają też wyrzut serotoniny, który zapewnia poczucie szczęścia i spokoju, euforii i oksytocyny, która daje poczucie więzi, bezpieczeństwa. Kiedy jesteśmy razem, dobrze się ze sobą czujemy, śmiejemy się, to mózg się dotlenia. Kortyzol, hormon stresu, spada, odporność się wzmacnia. Relacje są dla nas bardzo ważne.

Ale mamy dziś problem ze związkami. Czy relacje muszą oznaczać związek?
Absolutnie nie. Presja na związek, jaką zresztą silnie odczuwamy w polskiej kulturze, jest wręcz przemocowa. Nie ma obowiązku być w związku, życie bez niego nie jest bezwartościowe, o ile jest zgodne z nami, z tym, jacy jesteśmy i czego na danym etapie życia chcemy. Związek nie jest niezbędny do przeżycia i powinien podnosić jakość życia, a nie ją obniżać. Natomiast zupełny brak relacji jest dla nas zabójczy: powinniśmy zadbać o więzy ze znajomymi, przyjaciółmi, rodziną. Z wszystkimi tymi, z którymi po prostu czujemy się dobrze, którzy nas rozumieją.

Co jeszcze robić, aby z upływem lat nie dać się złym uczuciom, lękom, obawom?
Wspomniany już Irvin Yalom powiedział, że śmierci boją się ci, którzy boją się życia. Proponuje on wyobrazić sobie siebie za kilka lat i zapytać: „Jak możesz zacząć żyć teraz, żeby nie tworzyć nowego żalu?". Chodzi o to, by nie żyć z poczuciem, że wszystko miało być inaczej, w strachu, marazmie, poświęcając się całkiem dla innych kosztem siebie. Nie mieć poczucia straconych szans. Jasne, wszystkiego nie zrobimy, nie wykorzystamy wszystkich możliwości życia, ale powinniśmy próbować się przybliżyć do tego, na czym nam najbardziej zależy. Mobilizować się do działania, budować dobre relacje, wzmacniać ciekawość tego, co jeszcze nas w życiu czeka. ●

Rozmawiała Patrycja Pustkowiak

Urszula Sołtys-Para

• Psycholożka i psychoterapeutka ericksonowska, felietonistka magazynu psychologicznego SENS, autorka książek (między innymi „Przebodźcowani. Szukając siebie w świecie nadmiaru" i najnowszej, „Lawendowe lata. Odkryj w sobie moc dojrzałości").

Kobiety, które kochają za bardzo

Ja go na pewno zmienię

Niektóre kobiety idealizują partnerów i zakochują się w ich wyobrażeniu. Wkładają też dużo energii, by urealnić ten wyidealizowany obraz.

Izabela O'Sullivan

Ewa chciała pójść na studia podyplomowe z zarządzania. Pracuje w sekretariacie w miejskiej spółce, czuje, że stać ją na więcej. Gdy powiedziała o tym pomyśle mężowi, zaczął ją zniechęcać do podjęcia nauki. Nie chciał, by jako rodzina tracili wspólne weekendy. – Poczułam, że po raz kolejny moje osobiste plany nie mają znaczenia. Ważny jest on i jego ambicje, potem rodzina i nasze bycie razem, na szarym końcu ja z moimi potrzebami – mówi Ewa.

Wyszła za Łukasza dlatego, że był odpowiedzialnym, poukładanym facetem. Gdy się poznali, była na piątym roku studiów, on już pracował i miał własne mieszkanie. Potrafił dać jej coś, czego nie zaznała w dzieciństwie: stabilizację i spokój. Nie pałała do niego wtedy gorącym uczuciem, ale wierzyła, że przyjdzie z czasem. I przyszło. – Gdy się pobieraliśmy dwa lata później, wiedziałam, że go kocham i że to człowiek, z którym chcę spędzić resztę życia – twierdzi.

Urodziła dwoje dzieci, przez siedem lat zajmowała się domem. Trudno było wrócić na rynek pracy, ale znalazła stanowisko w miejskiej spółce. Łukasz rozwijał się jako bankowiec, jeździł po Polsce i po świecie, a do niej zaczęło wracać znajome poczucie bycia gorszą. Tak miała w dzieciństwie. Pijący ojciec, wstydząca się go matka, ona i brat udający, że znormalniały im kłótnie rodziców. Obiecała sobie, że swoim dzieciom nigdy nie zafunduje takiego życia.

Długo nie zauważała, że to postanowienie kosztuje ją wiele kompromisów. Kiedy Łukasz chciał jechać na wakacje do Egiptu, a ona wolała Cypr, potrafił ją szybko i skutecznie przekonać. Ustępowała, tłumacząc sobie, że przecież tam, gdzie chce ona, mogą lecieć w przyszłym roku. Ale na kolejny urlop Łukasz też miał już plan i Ewa znów ulegała. Podobnie było z małymi rzeczami, takimi jak decyzja, co będzie na obiad, jaką wybiorą restaurację, czy zaproszą znajomych na weekend. – Ostatnie zdanie zawsze należało do męża. Kiedy mu ulegałam, miałam dwa główne wytłumaczenia: „to drobnostki, nie warto się o takie rzeczy kłócić" albo „przecież to on za to płaci". Z tyłu głowy pojawiała się wdzięczność, że ja i nasze dzieci mamy dobry dom, że stworzyliśmy życie, którego w młodym wieku nie znałam. To chyba zawsze brało górę – wyznaje.

Mniej więcej dwa lata temu coś się zmieniło. Kiedy córka poszła do szkoły, syn do przedszkola, a Ewa – z powrotem do pracy, zaczęła chcieć również rzeczy dla siebie. Koleżanka namawiała ją na zajęcia tańca latino. Odbywały się o godz. 18, Łukasz zwykle do tej pory był już po pracy, poprosiła, by co środę w tych godzinach zajmował się dziećmi. Mimo że się zgodził, potem ciągle się spóźniał. Z czterech zajęć w miesiącu Ewa dotarła na jedne. Za każdym razem kończyło się awanturą, ale czuła się na przegranej pozycji.

Czy można przeżyć wiele lat w związku opartym przede wszystkim na poczuciu bezpieczeństwa i wdzięczności? Według Iwony Michalak-Jędrzejczak, psycholożki i psychoterapeutki, taki związek może być trwały, bo zaspokaja podstawową potrzebę człowieka, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. – Jednak rezygnując z siebie, narażamy się na swoistego rodzaju „zdradę siebie", na opuszczenie siebie, co z kolei może przyczynić się do poczucia zagubienia, zdezorientowania w definiowaniu, kim jestem, czego pragnę, co jest dla mnie ważne. Osłabiamy swoje „ja". Potrzeby, które nie są permanentnie wyrażane, nie znikają, nie są ulotne, mogą powodować rozdrażnienie, smutek, żal. Potrzeby bezpieczeństwa i autonomii się nie wykluczają. Związek, w którym obie są realizowane, daje poczucie życia w zgodzie ze swoim „ja" – wyjaśnia ekspertka.

U Ewy czarę goryczy przelała kwestia studiów. Chciała pójść do przodu ze swoim życiem zawodowym, a mąż to skrytykował. – Wcześniej próbowałam uznawać jego argumenty, w przypadku podyplomówki mam po prostu żal. Łukasz się rozwija, dostaje awanse, ja utknęłam jako sekretarka. Każda rozmowa na ten temat kończyła się kłótnią, więc w końcu odpuściłam – opowiada. Zaczęła mieć myśli, czy rzeczywiście jest spełniona w swoim związku. Czy dom bez alkoholu to jedyny wyznacznik szczęścia. – Dochodzę do wniosku, że chyba jednak nie. Widzę coraz lepiej, jak po kawałku oddaję mu przestrzeń, i nie czuję się w naszej relacji ważna. Ale nadal jestem mu wdzięczna za to, co dzięki niemu mamy i za to, co możemy dać naszym dzieciom – mówi.

> *Kiedy jesteśmy razem, dobrze się ze sobą czujemy, śmiejemy się, to mózg się dotlenia. Relacje są dla nas bardzo ważne*

Nie tylko miłość

Czy Ewa to kobieta, która kocha za bardzo? To pojęcie stało się popularne dzięki poradnikowi pod takim tytułem, który ukazał się w polskim tłumaczeniu już w latach 90. Zdaniem autorki Robin Norwood jeśli kobieta np. zajmuje się głównie problemami albo uczuciami partnera, rozgrzesza go ze złych humorów czy wybuchów złości, liczy na to, że ukochany się zmieni, gdy będzie wystarczająco dobra i czuła, pozwala źle się traktować – kocha za bardzo. Norwood porównuje to zjawisko do uzależnienia i twierdzi, że proces wychodzenia z takiej relacji przypomina zdrowienie z nałogu. Kim są kobiety, które kochają za bardzo? Iwona Michalak-Jędrzejczak: – To nie kobiety, które kochają mocniej, głębiej czy intensywniej. Określenie to odnosi się do wzorca relacji, jakie tworzą, do schematów, które determinują sposób traktowania siebie i partnera. Kobiety „kochające za bardzo" uzależniają poczucie własnej wartości i samoocenę od tego, czy czują się potrzebne, czy są kochane przez partnera. Mogą doświadczać dużego lęku przed odrzuceniem. Mają dużą tolerancję na raniące zachowania, takie jak zdrada, lekceważenie, przemoc psychiczna. Bycie samą wiąże się dla nich z silnym lękiem, poczuciem bycia niewystarczającą – tłumaczy specjalistka.

Luka

Ania jest mężatką, ma dwoje dzieci, ale jakiś czas temu się zakochała. Mężczyzna mieszkał w innym mieście, widzieli się tylko raz, potem tylko do siebie pisali. Podporządkowała temu swoją codzienność.

Poznali się na szkoleniu dla marketingowców. Ona z północnej Polski, on z Dolnego Śląska. Zagadnął Anię podczas lunchu, a potem się przesiadł. Wieczorem zaproponował piwo, bo zostawał na noc, ale ona spieszyła się do domu. Wymienili numery, odezwał się już kwadrans po tym, jak wsiadła do pociągu. Dość szybko ustalili swoje statusy cywilne: ona mężatka z synem i córką, on żonaty z trzema córkami.

Zaczęli sobie przesyłać wiadomości na „dzień dobry" i „dobranoc". Z czasem zaczęły się wkradać emotikony z serduszkami, któregoś dnia napisał, że ją kocha. – To było kilka tygodni po naszym poznaniu. Pomyślałam, że to absurdalne, a jednocześnie ogarnęło mnie miłe, ciepłe uczucie. Z mężem od lat żyłam w stagnacji. Nie wchodziliśmy sobie w drogę, każde prowadziło swoje życie, dzieliliśmy jedynie mieszkanie i opiekę nad dziećmi – opowiada.

Tomek odzywał się zawsze po pracy, czyli po 16.30. W poniedziałki, środy i piątki Ania zawozi w tych porach dzieci na zajęcia, więc zaczęła manewrować tak, by dostarczyć je na miejsce szybciej i od wpół do piątej być wolna. Dlaczego nie powiedziała Tomkowi, że może rozmawiać dopiero od 17? – Bo jemu droga do domu zajmowała godzinę, więc wtedy zostałaby nam połowa czasu. Nie chciałam go tracić – wyjaśnia.

Zdaniem Iwony Michalak-Jędrzejczak, jeśli w wyniku doświadczania silnego zakochania dochodzi do zaniedbań, to nie chodzi tylko o siłę uczucia. – Zakochanie wpływa na naszą biologię, aktywuje się wydzielanie noradrenaliny, dopaminy i oksytocyny, które odpowiedzialne są za pobudzenie, nagrodę czy przywiązanie. Jednocześnie te części mózgu, które są odpowiedzialne za racjonalność, zmniejszają swoją aktywność. Stąd często obserwujemy idealizację, niedostrzeganie czerwonych flag, koncentrację głównie na relacji – wyjaśnia ekspertka i dodaje, że te mechanizmy są normalne i działają u większości z nas. – Kobiety idealizują partnerów i zakochują się w ich wyobrażeniu, wkładają dużo energii, by na nich wpływać, próbują urealnić wyidealizowa-

eprasa.pl 1a1cffaaf6

FOT. IL. BASIA POSPISCHIL

ny obraz. Bardzo ważnym mechanizmem, wpływającym na takie, a nie inne zachowania przy zakochaniu, jest lękowy styl przywiązania, który determinuje wiele zachowań. Odpowiada np. za potrzebę ciągłego kontaktu czy intensywny lęk przed odrzuceniem, a to wpływa na zachowania, które mogą prowadzić do zaniedbań wcześniejszego życia – pracy, relacji. Bardzo ważny jest mechanizm, w którym kobiety szukają zaspokojenia potrzeb niezaspokojonych w dzieciństwie, poczucia bycia najważniejszymi. Relacja pełni funkcję uzdrowienia ran pochodzących z wcześniejszego okresu życia. Staje się to tak ważne, że porzucają innych, a przede wszystkim siebie. Brak proporcji jest niebezpieczny, „kochanie za bardzo" jest przykładem braku równowagi – podkreśla psychoterapeutka.

Tomek dzwonił zazwyczaj punktualnie i gadali z Anią o wszystkim. Żadne z nich nie miało w planach porzucić swojej rodziny, oboje zwinnie omijali ten temat, a jednocześnie dalej brnęli w tę relację. – Myślałam o nim non stop. W duchu beształam się za to szczenięce nastawienie, ale to było ode mnie silniejsze – wyznaje Ania.

Romans trwał pięć miesięcy. Kontakt się urwał, gdy Tomek wyjechał z rodziną na wakacje. Po powrocie nadal się nie odzywał, a kiedy ona wysłała wiadomość, nie odpowiedział. – Bolało bardzo, bez przerwy o nim myślałam i sprawdzałam telefon. Romanse zawsze kończą się cierpieniem – ktoś kiedyś tak powiedział. To prawda. Dzisiaj, po ponad dziewięciu miesiącach braku kontaktu, jest lepiej. Czasami zastanawiam się, co u niego, czemu tak nagle się skończyło. Ale wiem, że lepiej dla mnie, jeśli to odpuszczę. Tak, nadal jestem z moim mężem. Wciąż żyjemy jak współlokatorzy – mówi Ania.

Teoria vs. praktyka

Patrycja od czterech lat jest w związku z narcyzem. Wie, z kim ma do czynienia, przeczytała na ten temat kilka książek i wiele artykułów w gazetach. Trafnie nazywa schematy zachowań, ale mimo wiedzy z praktyką idzie gorzej. Ciągle brakuje jej sił, żeby zostawić Rafała. – Kiedy się poznaliśmy, byłam dla niego najmądrzejsza i najpiękniejsza. Obsypywał mnie komplementami, kupował prezenty, zabierał w fajne miejsca, całował, przytulał – wylicza. – Powtarzał, że jesteśmy sobie pisani, że zakochał się we mnie od pierwszego wejrzenia. Wpadłam w to szybko – przyznaje. Z czasem zaczęła zauważać, że Rafał nie lubi, gdy jego dziewczyna poświęca uwagę komuś poza nim. Gdy chciała wyjść z koleżankami, niby żartował, że będzie mu smutno, potem coraz bardziej otwarcie wyrażał swój sprzeciw. Krytykował wszystkich, z którymi łączyły ją jakieś więzi: koleżanki głupie, rodzice chcą sterować jej życiem, siostra zazdrości. Najpierw poluzowała z nimi kontakty, później się odcięła.

Zachwyty i uniesienia, których tak dużo było na początku, stopniowo zaczęły tracić na wartości, bo po nich zawsze następował kryzys. Ciągle czekała na nowy wybuch Rafała, na moment, w którym z ukochanej stanie się głupią histeryczką. Lubił tak o niej mówić, gdy w trakcie kłótni płakała. Twierdził, że wszystko wyolbrzymia i gra na jego uczuciach. Po jednej z imprez u jego znajomych wytknęła mu, że brzydko się do niej odzywał w towarzystwie. Roześmiał się na głos i zarzucił, że robi aferę z niczego. Często też karał ją ciszą albo nie dotrzymywał danego słowa, a potem twierdził, że na nic się nie umawiali. – Czułam, że wszystko, co nie tak w naszym związku, to moja wina. Wierzyłam w każde jego słowo. Teraz już wiem, że to się nazywa gaslighting – wyjaśnia.

W miarę, jak poznawała teorię, zaczęła rozważać rozstanie. Trafnie diagnozowała zachowania Rafała, ale kiedy po kłótni znów zalewał ją falą uczuć, za każdym razem na nowo dawała się złapać. Ostatnio pomyślała, że trudno jej będzie wyrwać się z tej spirali. A jeśli nawet się uda, to zajmie jej to jeszcze dużo czasu, bo przecież nie ma gdzie pójść. Zaczęła odbudowywać zerwane relacje z rodziną i przyjaciółkami, ale robi to za plecami Rafała, więc ma nieduże pole manewru. Przeliczyła się też, myśląc, że wszyscy przyjmą ją z otwartymi ramionami. Spotkała się raczej z rezerwą. – Być może mają do mnie dystans, bo nie wierzą, że zostawię Rafała? Czy gdybym odeszła, dostałabym od nich wsparcie? – zastanawia się.

Jak podkreśla Iwona Michalak-Jędrzejczak, pozostawanie w krzywdzącym związku zwykle nie wynika z braku inteligencji czy świadomości problemu. – Powodem mogą być zakorzenione mechanizmy przywiązania, lęku przed stratą, wcześniejszych doświadczeń, nadziei i pogłębiającego się obniżonego poczucia własnej wartości. Już samo zdanie sobie sprawy, że relacja jest toksyczna, jest ważnym krokiem, a on jest podstawą do zmiany, ale jeszcze niewystarczającym. Zmiana musi nastąpić w obszarze schematu deprecjonowania siebie i swoich potrzeb, bycia ratowniczką – zaznacza ekspertka.

Wzorzec

Kiedy Julita szła do ołtarza, była pewna, że to miłość na zawsze. Dzisiaj szczególnie często przywołuje to uczucie, bo dwa miesiące temu odkryła, że jej mąż ma kochankę. – Paweł popołudniami prowadzi zajęcia z akrobatyki. Przywykłam, że wraca do domu wieczorem, o różnych porach, nie panowałam nigdy nad jego grafikiem. Może nie byłam wystarczająco czujna – stwierdza. Zorientowała się, że coś jest nie tak nie dlatego, że zaczął wracać później, ale dlatego, że stał się nieobecny myślami. Mówiła coś do męża, a on jakby tego nie słyszał. Pytał o rzeczy, o których rozmawiali wcześniej. Umawiali się na coś, on potem zapominał. Niechętnie też dzielił się opowieściami z pracy, a dawniej lubili sobie streszczać, jak wyglądał ich dzień. Nowa woda toaletowa, noszenie telefonu zawsze przy sobie, ciągłe podenerwowanie – Julita przyznaje, że widziała te wszystkie sygnały, ale ignorowała je celowo.

Zdaniem Iwony Michalak-Jędrzejczak powodów ignorowania czerwonych flag może być kilka. – Jednym z nich jest nadzieja, że to, co „ostrzegawcze", zniknie, że ja go zmienię, że przy mnie będzie lepiej. Kolejny to strach przed zmianą. Pozostanie w „bylejakości" może dla niektórych być lepsze niż pozostanie samej. Dla części z nas bycie samej jest równoznaczne z brakiem tlenu, a co za tym idzie – życia. Część z nas warunkuje bycie od bycia z kimś, niezależnie od kosztów, jakie ponosi. Niska samoocena również nie jest dobrym doradcą. Zaprasza do unieważniania własnych odczuć, do myślenia typu „może przesadzam, inni mają gorzej". Miłość też przyczynia się do interpretowania sygnałów ostrzegawczych w bardziej optymistyczny sposób – twierdzi psychoterapeutka.

Któregoś dnia Paweł nie wylogował się na laptopie z Facebooka i Julita przeczytała wiadomości na Messengerze. Było tylko kilka, więc musiał regularnie kasować wcześniejsze wątki, ale treść nie pozostawiała wątpliwości. Ona pytała, kiedy będzie, on odpowiedział, że wpadnie po 18, bo ktoś odwołał zajęcia. Julita przescrollowała potem jego profil i zobaczyła, że ta kobieta lajkowała wszystkie jego posty.

Gdy tego wieczoru Paweł wrócił po 20 do domu, spytała, jak zajęcia. Zamknął temat jednym zdaniem: że miał młyn. Wtedy już była pewna, ale nie powiedziała ani słowa. – Nie umiałam się zdobyć na rozmowę. W kolejnych dniach obserwowałam, jak szykuje się do wyjścia z domu, jak starannie wybiera ciuchy. Nagle zaczęłam widzieć mnóstwo dowodów. Gdy rzucałam komentarz typu: „Ale na siebie wylałeś perfum", jego w ogóle to nie ruszało – opowiada Julita. Przestała o cokolwiek pytać, ochłodziła relacje, zniknęła między nimi fizyczna bliskość. Miała nadzieję, że mąż w końcu się ocknie i wszystko wróci do normy, na razie jednak się na to nie zapowiada. Co dalej Julita zamierza zrobić? – Nie mam pojęcia. Chyba będę czekać. Nie mam sił na to, żeby go skonfrontować, bo boję się, że odejdzie. Nie wyobrażam sobie, że przestaniemy być rodziną. Mamy ośmioletniego syna, a Paweł jest świetnym tatą. Każda miłosna fascynacja kiedyś przecież się kończy. Myślę, że się pogubił, i jestem pewna, że mnie kocha. Oczywiście, że trudno mi z myślą, że ma inną kobietę. Ale jaki mam wybór? Nie dam mu ultimatum. Zaciskam zęby – tak samo, jak robiła to wiele razy moja matka. W tym roku mają z ojcem 50. rocznicę ślubu – mówi Julita. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

34444684

W sprzedaży!

TEMAT NUMERU:

ROZMOWY, KTÓRE RATUJĄ ZWIĄZKI

oraz:

- Pułapki terapii
- Czy można być szczęśliwym bez seksu
- Niewygodne pytania w związkach

życ lepiej
psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na
wysokieobcasy.pl/zyclepiej

2 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Wywiad z psycholożką

Syndrom odroczonego szczęścia

Po co ja mam się na zapas martwić? Przecież jak się tak będę martwić, a nic złego się nie stanie, to mi się to zmartwienie zmarnuje.

ROZMOWA Z
ELŻBIETĄ GRABARCZYK-PONIMAS
psycholożką, mediatorką i terapeutką

EWA RĄBEK: Ostatnio w zatłoczonym, dusznym autobusie stojącym w korkach, między umęczonymi i sfrustrowanymi pasażerami, zauważyłam kobietę. Miała około 50 lat, uśmiechała się do innych i do swoich myśli. W pierwszym momencie pomyślałam: coś z nią nie tak. Chyba nie tylko ja łapię się na takiej podejrzliwości?

ELŻBIETA GRABARCZYK-PONIMASZ*: To prawda, a wynika to z kultury, w której narzekanie jest społecznie bezpieczne, a zadowolenie bywa odbierane z rezerwą. Jeśli ktoś mówi: „Jest mi ciężko", zwykle spotyka się ze zrozumieniem. Jeśli mówi: „Jestem szczęśliwy", niektórzy zaczynają szukać haczyka. Działa tu także mechanizm psychologiczny związany z porównywaniem się do innych. Kiedy sami przeżywamy trudny okres, widok osoby zadowolonej może być niewygodny. Łatwiej wtedy pomyśleć: „Na pewno udaje" albo „Nie zna prawdziwego życia", niż dopuścić możliwość, że ktoś rzeczywiście dobrze się czuje.

Często się pani z tym spotyka w pracy?

Tak. Prowadziłam kiedyś terapię kobiety w trakcie trudnego rozwodu. Kilka lat później weszła w nowy, spokojny i satysfakcjonujący związek. Kiedy opowiadała znajomym, że jest jej dobrze, słyszała: „Poczekaj, jeszcze pokaże prawdziwą twarz" albo „Niemożliwe, żeby było aż tak dobrze". Z czasem zaczęła zauważać, że ludzie z jej otoczenia znacznie chętniej słuchali o jej problemach niż o jej szczęściu. To pokazuje, jak trudno nam czasem uwierzyć, że komuś naprawdę może się układać. Szczęście innych bywa dla nas mniej wiarygodne niż ich cierpienie.

Dzieje się tak dlatego, że trudniej być szczęśliwym, niż nieszczęśliwym?

Nie powiedziałabym tego. Powiedziałabym raczej, że nasz mózg jest bardziej wyczulony na zagrożenia niż na szczęście.

Dlaczego?

Z punktu widzenia ewolucji większe znaczenie miało zauważenie tygrysa w krzakach niż zachwycenie się zachodem słońca. Dlatego znacznie łatwiej dostrzegamy problemy, straty i ryzyko niż to, co działa dobrze. W gabinecie i w poradni często spotykam osoby, które obiektywnie mają wiele powodów do zadowolenia: satysfakcjonującą pracę, bliskie relacje, stabilność finansową. Mimo to ich uwaga niemal automatycznie koncentruje się na tym, czego jeszcze nie mają albo na tym, co może się nie udać. Zdarza się na przykład, że ktoś przez kilka lat walczy o awans, a gdy go dostaje, przez dwa dni się cieszy, po czym zaczyna martwić się już nowymi obowiązkami. Jednocześnie spotykałam ludzi, którzy mierzyli się z ciężką chorobą, niepełnosprawnością czy stratą bliskiej osoby, a mimo to potrafili doświadczać autentycznego zadowolenia z życia. Bo szczęście nie polega na braku problemów. Bardziej przypomina umiejętność kierowania uwagi również na to, co dobre, wartościowe i warte przeżywania.

Czy można stwierdzić, że jeśli ktoś uważa siebie za osobę szczęśliwą, to w rzeczywistości jest mało refleksyjny?

Nie ma żadnych dowodów na to, że pesymizm jest bardziej dojrzały od optymizmu. W rzeczywistości osoby psychicznie dojrzałe zwykle widzą zarówno problemy, jak i zasoby. Nie idealizują świata, ale też nie zakładają automatycznie najgorszego. To jeden z najbardziej rozpowszechnionych mitów dotyczących szczęścia. Zakłada on, że im człowiek bardziej inteligentny i refleksyjny, tym bardziej powinien dostrzegać cierpienie świata, a więc tym mniej być szczęśliwy. To taki trochę romantyczny stereotyp z książek i filmów.

Przecież refleksyjność sama w sobie nie prowadzi ani do szczęścia, ani do nieszczęścia.

Dokładnie tak. Wszystko zależy od tego, do czego tej refleksji używamy. Można godzinami analizować własne błędy, porażki i zagrożenia, wpadając w błędne koło zamartwiania się. Można też zastanawiać się nad własnym życiem w sposób, który prowadzi do lepszego rozumienia siebie, swoich potrzeb i wartości.

Trzeba rozróżniać zdrową refleksję od niekończącego się rozpamiętywania?

W książce „Dlaczego mnie to spotyka" dużo miejsca poświęcam tej różnicy. Bo to nie jest to samo. Zdrowa refleksja pomaga znaleźć rozwiązanie lub nadać doświadczeniu sens. Rozpamiętywanie często prowadzi jedynie do powtarzania w kółko tych samych myśli. Z moich doświadczeń wynika, że osoby naprawdę refleksyjne bardzo często potrafią cieszyć się życiem. Widzą jego trudne strony, ale nie ograniczają się wyłącznie do nich.

Rozumieją, że cierpienie jest częścią ludzkiego doświadczenia, ale nie jedyną jego częścią?

Oczywiście. Zdarza się, że rodzice przez lata żyją przekonaniem: „Będę spokojna, kiedy dzieci dorosną". Potem dzieci dorastają, wyprowadzają się, zakładają własne rodziny, a rodzic nadal znajduje powody do zamartwiania się. Tymczasem spotykam też osoby, które potrafią powiedzieć: „Moje dzieci mają swoje życie. Nie uchronię ich przed każdym błędem. Zrobiłam, co mogłam, teraz pozostaje mi ufać im". Taka postawa nie wynika z braku refleksji, ale właśnie z dojrzałości i akceptacji ograniczeń własnej kontroli.

FOT. WESTEND61/GETTY IMAGES

Chodzi o tzw. syndrom odroczonego szczęścia?

Tak. Ten sposób myślenia polega na przekonaniu, że będę szczęśliwa/szczęśliwy dopiero wtedy, gdy spełni się jakiś warunek. Na przykład: kiedy schudnę dziesięć kilogramów, kiedy znajdę partnera, kiedy dzieci dorosną, kiedy spłacę kredyt, kiedy w końcu przejdę na emeryturę. Problem polega na tym, że po osiągnięciu jednego celu bardzo często pojawia się kolejny. Pamiętam pacjenta, który przez ponad dekadę marzył o stanowisku kierowniczym. Kiedy je otrzymał, przez chwilę był zadowolony, po czym natychmiast zaczął martwić się, że powinien jeszcze więcej zarabiać i awansować wyżej. Meta została osiągnięta, ale szczęście – ponownie przesunięte w nieokreśloną przyszłość.

Osoby psychicznie dojrzałe nie idealizują świata, ale też nie zakładają automatycznie najgorszego

Bo już spowszedniało.

W psychologii to zjawisko jest nazywane adaptacją hedonistyczną. Polega na tym, że człowiek przyzwyczaja się do dobrych rzeczy szybciej, niż mu się wydaje. Wymarzony awans, nowy samochód czy większe mieszkanie dają wzrost zadowolenia, ale zwykle tylko na jakiś czas. Po kilku miesiącach zaczynamy traktować je jak coś oczywistego i szukamy kolejnego celu, który ma nas uszczęśliwić.

Stawiamy sobie za dużo celów?

Warto mieć cele. Problem zaczyna się wtedy, gdy całe życie odkładamy na później, powtarzając sobie: „Jeszcze nie teraz. Będę szczęśliwy dopiero wtedy, gdy..."

To co zrobić, żeby móc cieszyć tym, co jest tu i teraz?

Przede wszystkim przestać traktować szczęście jak nagrodę, którą otrzymamy dopiero po wykonaniu wszystkich życiowych zadań. Bo te zadania nigdy się nie kończą. Zawsze będzie jeszcze jakiś kredyt do spłacenia, kolejny awans do zdobycia, remont do zrobienia czy problem do rozwiązania. Często zachęcam pacjentów do prostego ćwiczenia. Proszę, żeby odpowiedzieli sobie na pytanie: „Gdybym pięć lat temu zobaczył swoje dzisiejsze życie, z czego byłbym dumny i zadowolony?". Nagle okazuje się, że wiele rzeczy, o które kiedyś walczyliśmy, już mamy. Problem w tym, że zdążyliśmy się do nich przyzwyczaić.

Czyli nie musimy rezygnować z ambicji i marzeń, ale powinniśmy nauczyć się przeżywania drogi, a nie wyłącznie patrzenia na metę?

Tak. Można planować przyszłość i jednocześnie dostrzegać, że dziś też dzieją się rzeczy warte uwagi. Rozmowa z bliską osobą, spacer z psem, wieczór z książką, zdrowie lepsze niż rok temu, śmiech dziecka w kuchni. To brzmi banalnie, ale badania nad dobrostanem od lat pokazują, że szczęście częściej buduje się z takich codziennych doświadczeń niż z wielkich życiowych triumfów.

A jakie zmartwienia najczęściej przeszkadzają nam odczuwać szczęście?

To ciekawe, ale kiedy przyjrzeć się temu bliżej, większość krąży wokół kilku powtarzających się tematów. Są to przede wszystkim zdrowie, relacje, bezpieczeństwo finansowe oraz lęk o przyszłość własną lub bliskich. Rodzice martwią się dziećmi. Dzieci martwią się starzejącymi się rodzicami. Osoby samotne obawiają się, że już nikogo nie spotkają. Osoby będące w związkach boją się, że relację stracą. Ktoś martwi się, że zachoruje, a ktoś inny, że nie poradzi sobie finansowo za kilka lat. Bardzo często martwią się tym, jak zostaną odebrani przez innych, jak zostaną ocenieni. I to nawet bardziej niż własnym szczęściem.

Czyli w szczęściu nie przeszkadzają nam cierpienia, ale same wyobrażenia na ich temat?

Zgadza się. Wielu ludzi przeżywa w głowie dziesiątki katastrof, które nigdy się nie wydarzą. W książce „Dlaczego mnie to spotyka" przywołuję słowa przypisywane Winstonowi Churchillowi: „Miałem w życiu wiele zmartwień, z których większość nigdy się nie wydarzyła". To zdanie dobrze oddaje naturę ludzkiego niepokoju. Oczywiście nie oznacza to, że nasze lęki są nieracjonalne czy nieistotne. Są naturalną częścią życia. Problem pojawia się wtedy, gdy zaczynają zajmować więcej miejsca niż samo życie.

W pani książce pojawia się też pani J.

Tak, była jedną z inspiracji do napisania tej książki. Pani J. miała wiele chorób i trafiła na rehabilitację po kolejnych problemach zdrowotnych. Gdy ją poznałam, spodziewałam się, że będzie przygnębiona albo załamana. Tymczasem była pogodna, aktywna, lubiana przez personel i innych pacjentów. Kiedy zapytałam ją, jak udaje jej się zachować tyle spokoju mimo niepewnych rokowań, odpowiedziała: „Po co ja mam się na zapas martwić? Przecież jak się tak będę martwić, a nic złego się nie stanie, to mi się to zmartwienie zmarnuje".

Niespotykane, ale i bardzo racjonalne podejście do problemów...

Tak, to jej zdanie bardzo mnie poruszyło, bo zawiera ogromną życiową mądrość. Większość ludzi martwi się nie tym, co się dzieje, ale tym, co mogłoby się wydarzyć. Tworzymy w głowie czarne scenariusze, przeżywamy je emocjonalnie, a potem okazuje się, że większość z nich nigdy się nie spełnia. W efekcie cierpimy dwa razy: najpierw w wyobraźni, a potem czasem jeszcze w rzeczywistości. Ta pani nie wypierała trudności. Doskonale wiedziała, że jest chora i że nie wszystko zależy od niej. Nie udawała też, że wszystko będzie dobrze. Po prostu nie chciała dokładać sobie dodatkowego cierpienia poprzez nieustanne zamartwianie się. Dziś powiedzielibyśmy, że miała niezwykle zdrowe podejście do tego, na co ma wpływ, a na co wpływu nie ma.

Czy po tylu latach pracy coś panią jeszcze zaskakuje?

Nieustannie. I najczęściej nie są to wielkie sukcesy, ale bardzo małe rzeczy, które dla konkretnej osoby mają ogromne znaczenie. Pamiętam kobietę po długim okresie depresji, która przyszła na spotkanie wyraźnie poruszona i powiedziała: „Dzisiaj rano pierwszy raz od wielu miesięcy chciało mi się otworzyć okno". Dla osoby z zewnątrz brzmi to niepozornie. Dla niej było to wydarzenie niemal przełomowe. Oznaczało powrót ciekawości świata, energii i nadziei. Pamiętam też ojca, który za największy sukces ostatnich miesięcy uznał fakt, że jego nastoletnia córka po okresie konfliktów usiadła obok niego na kanapie i sama zaczęła opowiadać o swoim dniu. Nie dostał podwyżki, nie wygrał na loterii, nie kupił nowego samochodu. Po prostu odzyskał kawałek relacji z własnym dzieckiem. To właśnie takie sytuacje przypominają mi, że szczęście jest bardzo osobiste. Rzadko wynika z tego, co imponuje innym ludziom. Znacznie częściej rodzi się tam, gdzie odzyskujemy kontakt z tym, co naprawdę jest dla nas ważne. ●

Rozmawiała Ewa Rąbek

Elżbieta Grabarczyk-Ponimas

• Psycholożka, mediatorka i terapeutka, specjalizuje się w terapii uzależnień. Autorka książek: „Jak budować pewność siebie" oraz „Dlaczego mnie to spotyka".

2 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza.pl

wyborcza TV

24-30 LIPCA 2026

VOD: Netflix | Disney+ | HBO Max | Prime Video
CANAL+ | SkyShowtime | Player | Apple TV+

„ELLE". NIE OCENIAJ LUDZI PO KOLORZE WŁOSÓW
S. 3

„AGENCJA". CIA JEST JAK GNIAZDO ŻMIJ
S. 4-5

NOMINACJE DO EMMY 2026. OTO NAJLEPSZE SERIALE ROKU
S. 5

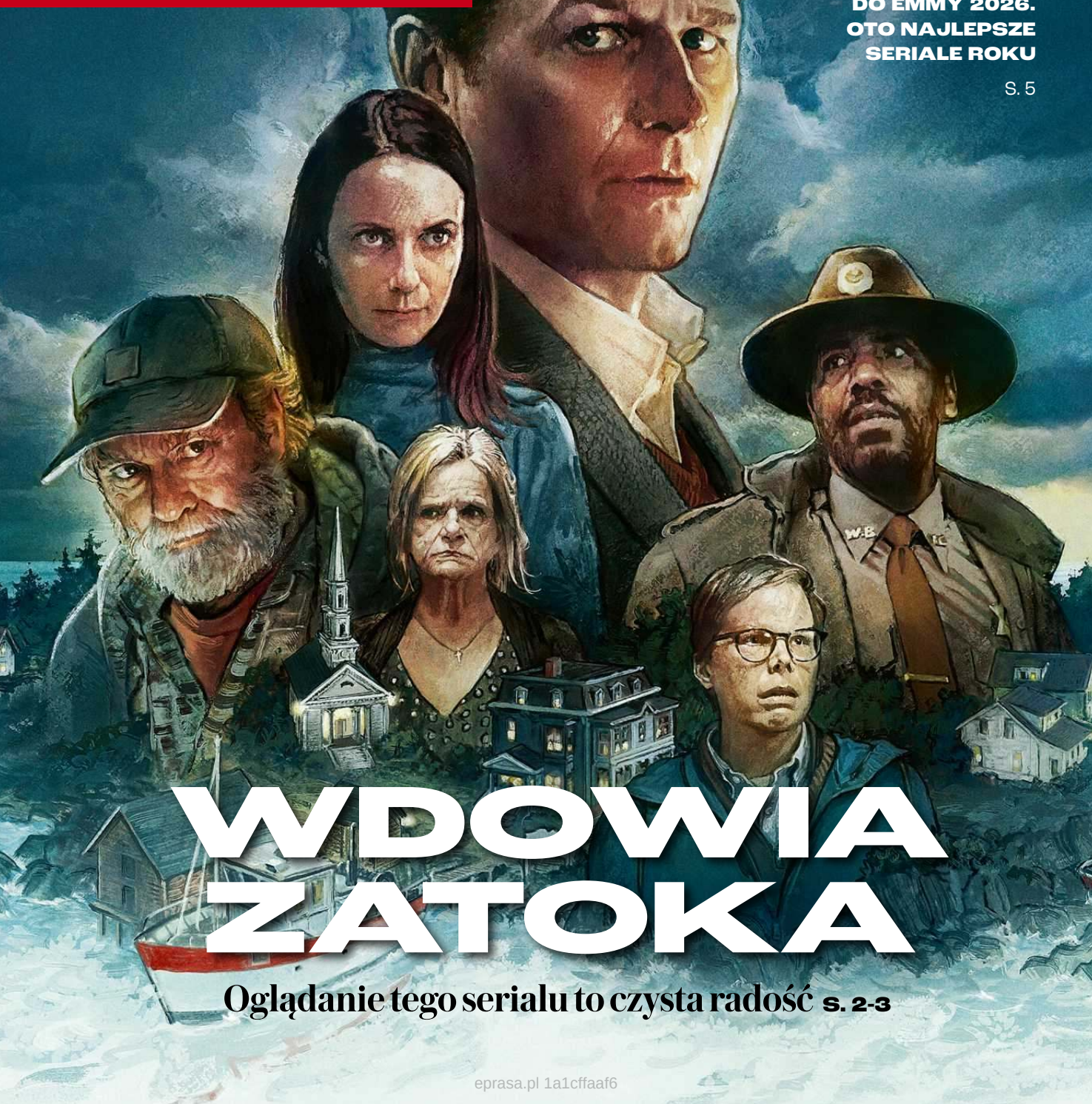

WDOWIA ZATOKA

Oglądanie tego serialu to czysta radość S. 2-3

eprasa.pl 1a1cffaaf6

VOD

Nad Wdowią Zatokę nadciąga tajemnicza mgła, a stare morskie przesądy odżywają

FOT. APPLE TV+

KLĄTWA Wdowiej Zatoki

Oglądanie tego serialu to czysta radość. Jak tchórzliwy burmistrz poradzi sobie z zabobonami?

Burmistrz Wdowiej Zatoki, małej wyspy w Nowej Anglii, nie ma łatwego życia.

Po pierwsze, w wyborach zwyciężył, bo nie było innego kandydata. A to nieco osłabia jego autorytet.

Po drugie, nie urodził się we Wdowiej Zatoce, dlatego mieszkańcy traktują go jak irytującego obcego, który wciąż mówi im, że muszą się zmienić.

Po trzecie, zespół urzędników to przypadkowi wyspiarze.

Specjalistka od promocji, Rosemary, spędza znaczną część dnia na przerwie papierosowej, a potem dramatycznie rzęzi wszystkim w twarz, asystentka Patricia jest zła jak osa, bo się starzeje, sędziwa sekretarka Ruth, nim przekaże, kto dzwonił do biura burmistrza, zdąży już zapomnieć, w jakiej sprawie.

No i jest jeszcze czwarty powód, najważniejszy. Nad Wdowią Zatokę nadciąga tajemnicza mgła. Stare morskie przesądy odżywają, mieszkańcy spodziewają się w najlepszym razie śmierci, w najgorszym – najazdu piekielnych mocy.

Trudno w takich warunkach dbać o promocję miasta, ale burmistrz Tom Loftis nie zamierza się poddać. Choćby siły ciemności wyciągnęły po niego łapy, on sprowadzi do Wdowiej Zatoki turystów. Tylko czy po drodze sam nie zacznie wierzyć w zabobony?

Serial „Wdowia Zatoka", czarujący komediowy horror, wymyśliła Katie Dippold, scenarzystka kultowego „Parks and Recreation". Jest tu odrobina „Miasteczka Twin Peaks" (zwłaszcza w promocyjnych nagraniach reklamujących wyspę), jest nieco obyczajowej warstwy „Gdzie diabeł mówi dobranoc", jest wreszcie całkiem sporo z „Mgły" Johna Carpentera, który wyspiarzom kazał się bać szkieletowej załogi.

Ogląda się to świetnie, bo całość, jak nabrzeża Wdowiej Zatoki oceanem, polana jest bardzo czarnym humorem. Nawet kiedy robi się strasznie.

WDOWIA ZATOKA
komediodramat, USA 2026, tw. Katie Dippold, wyk. Matthew Rhys, Stephen Root, Kate O'Flynn, Kevin Carroll, Dale Dickey, Kingston Rumi Southwick
10 odc., Apple TV+

Jak zasłużyć na szacunek?

Wdowia Zatoka to miasteczko, które swoją makabryczną historię wywodzi jeszcze z czasów pierwszych osadników. Jest w pierwszym odcinku świetna scena, w której Loftis oprowadza po wyspie ściągniętego przez siebie z trudem reportera „New York Timesa". Śmierć w falach oceanu, palenie czarownic, kanibalizm kolonialistów

eprasa.pl 1a1cffaaf6

uwięzionych w kościele – robi wszystko, by dziennikarz nie zwracał na to uwagi.

Sam stara się też ignorować ostrzeżenia mieszkańców i współpracowników.

Loftis chce zasłużyć na szacunek wyspiarzy. W drugim odcinku zgadza się spędzić noc w nawiedzonym hotelu, w szczególnie lubianym przez zjawy apartamencie kapitańskim. A w trzecim, mimo zadrapania (po skórze szponami przejechała mu osobliwa starsza kobieta, którą spotkał nocą na pustej drodze), postanawia jednak wziąć udział w letniej inauguracji oceanu.

Co roku burmistrz miasteczka wchodzi do wody jako pierwszy, by pokazać mieszkańcom, że pływanie jest bezpieczne. Czy faktycznie jest? Cóż, to dyskusyjne. Ale Loftis nawet podtopiony i przerażony, będzie na użytek zebranych na plaży turystów uśmiechał się, jednocześnie szczękając ze strachu zębami.

Rewelacyjny Matthew Rhys

„Wdowia Zatoka" może być czarnym koniem tegorocznych seriali. Dialogi są zabawne, humor sytuacyjny uderza w niespodziewanych momentach, w dodatku scenariusz umiejętnie łączy opowieść o małej społeczności z horrorem.

Mieszkańcy Wdowiej Zatoki skaczą sobie do gardeł w czasie spokoju, jednoczą się, kiedy ich światu zagraża niebezpieczeństwo. Twórcy serialu powoli odkrywają też karty w życiu osobistym Loftisa.

Skąd w nim jednak taka niechęć do zabobonów? Dlaczego w ogóle mieszka na wyspie, skoro tak bardzo go wnerwia powolne tempo życia? Czy dlatego, że na świat przyszedł na niej jego nastoletni syn? Pytań jest sporo.

Loftisa gra świetny jak zwykle, nominowany do czterech Złotych Globów Walijczyk Matthew Rhys. Niedawno wspaniale wcielił się w psychopatę w serialu „Bestia we mnie", był też detektywem z depresją w nowej ekranizacji prozy Agathy Christie „Godzina zero".

Oglądanie go jako wrzeszczącego cienko ze strachu Loftisa daje wiele frajdy. Partnerują mu m.in. aktorka mocno charakterystyczna i specjalistka od ról przepalonych kobiet z Appalachów Dale Dickey oraz rewelacyjny Stephen Root, weteran współpracy z braćmi Coen, jako Wyck.

To trio sprawia, że oglądanie „Wdowiej Zatoki" to czysta radość.

Marta Górna

Nie oceniaj ludzi po kolorze włosów

– Róż to nie osobowość – słyszy Elle Woods. A dlaczego nie?

Naiwna, lekkomyślna, próżna, zwyczajnie głupia. Taka była blondynka z dowcipów mojego dzieciństwa. Wokół tego stereotypu obraca się serial „Elle", którego akcja rozgrywa się w 1995 roku, a więc właśnie w wtedy. Jego bohaterką jest jedna z najsłynniejszych ekranowych blondynek – Elle Woods z filmu „Legalna blondynka", grana przez Reese Witherspoon w produkcji z 2001 roku.

To właśnie ona – dziś nie tylko laureatka Oscara, ale również wpływowa hollywoodzka producentka – wpadła na pomysł, żeby nakręcić serial o licealnych latach bohaterki, która przyniosła jej sławę.

W filmie Elle Woods zostaje porzucona przez chłopaka, bo nie pasuje do jego planów związanych z wielką polityką. Dlaczego? Bo kocha różowy kolor, długopisy z puszkiem, buty na koturnach i swojego chihuahuę, lubi rozmawiać o ciuchach i dobrze się bawić. Krótko mówiąc: jest niepoważna.

„Legalna blondynka" narodziła się z osobistych doświadczeń. Autorka książki, na podstawie której powstał scenariusz, Amanda Brown, entuzjastyczna i optymistyczna blondynka z amerykańskiego Południa, gdy rozpoczęła studia prawnicze na Stanfordzie, odkryła, jak bardzo różni się od poważnych rówieśniczek myślących o karierze prawniczej lub politycznej. Nie było jej łatwo. Z listów, które pisała do domu, powstała później książka. A z niej – film, potem kolejny, następnie musical wystawiany z sukcesami na Broadwayu i West Endzie. I w końcu serial.

„Elle" cofa się do czasów licealnych bohaterki z kultowej „Legalnej blondynki" · FOT. JESSICA BROOKS/PRIME VIDEO

„Elle" cofa się do czasów licealnych bohaterki. Szesnastoletnia Elle (debiutująca Lexi Minetree) przeżywa właśnie osobisty dramat: ze słonecznego Los Angeles, gdzie z przyjaciółkami jeździ kabrioletem na zakupy przy Rodeo Drive, gdzie ma willę z basenem i chłopaka, którego chciałaby pocałować, musi przenieść się do deszczowego Seattle. Seattle, w którym króluje grunge i gdzie jej różowe sukienki odcinają się od morza ciemnych bluz z kapturem oraz flanelowych koszul w kratę. Gdzie uchodzi za kalifornijskiego pustaka.

Ale Elle nie byłaby sobą, gdyby się poddała. Stopniowo zdobywa przyjaciół (i wrogów), oswaja się z nowym miejscem, a ono oswaja się z nią. Choć jej udział w pierwszym pogo nieuchronnie kończy się wizytą na ostrym dyżurze.

Serial „Elle" zapewne niczyjego życia nie zmieni, ale jest w nim tyle optymizmu, że może podnieść na duchu. I przypomnieć – nie tylko nastolatkom – by oceniać ludzi po czynach, a nie po kolorze włosów.

Maja Staniszewska

ELLE
Serial komediowo-dramatyczny, USA, Kanada 2026, tw. Laura Kittrell, wyk. Lexi Minetree, June Diane Raphael, Tom Everett Scott, Gabrielle Policano
8 odc., Prime Video

„WYBORCZĄ TV" redaguje zespół działu Kultura; **Projekt makiety „Wyborczej TV":** Dorota Jezierska i Tomasz Lebioda; **Grafik:** Agata Łuszcz; **Wydawca:** Wyborcza Sp. z o.o., ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa, tel. 22 555 66 00, **e-mail:** kultura@wyborcza.pl, **Licencje na treści:** licencje@wyborcza.pl **Naświetlanie i druk:** Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.; **Okładka:** Apple TV+; **Serwis telewizyjny przygotowuje media-press.tv.** Za zmiany w programie wprowadzone przez stacje po wysłaniu numeru gazety do drukarni redakcja nie odpowiada. Materiał reklamowy znajduje się na s. 36.

eprasa.pl 1a1cffaaf6

VOD

CIA jak gniazdo żmij

Michael Fassbender: Jeśli pokażesz choć odrobinę słabości, zostaniesz pożarty. Natychmiast pojawi się pytanie, czy w ogóle jest dla ciebie miejsce w CIA

LUKE VARLEY/PARAMOUNT+

„Agencja" to fantastyczny serial szpiegowski. Dlaczego tak mało się o nim mówi?

Funkcjonował pod przykryciem znacznie dłużej, niż przewidują procedury. Stworzył nowe życie. Fałszywe nazwisko łatwo porzucić, gorzej z emocjami, które okazały się prawdziwe. Zwłaszcza z miłością do Samii. Dlatego, gdy kobieta trafia w ręce sudańskich służb specjalnych, Martian jest gotów zrobić wszystko, by ją uratować. A „wszystko" w świecie wywiadu oznacza nawet zdradę kraju.

W drugim sezonie serialu „Agencja" bohater grany przez Michaela Fassbendera działa jako podwójny agent. Jego przełożony (Jeffrey Wright) zaczyna podejrzewać, że ma w swoich szeregach kreta, i w tajemnicy uruchamia wewnętrzne śledztwo. Pracowników ma prześwietlić psycholożka kliniczna.

– Nie dałeś mi nic – przyznaje dr Blake z mieszaniną obawy i podziwu, gdy konfrontuje Martiana z podejrzeniami. – Może mówisz prawdę. A może nie. Tak czy inaczej, dla kogoś, kto robi to od tylu lat, to ekscytujące.

To trochę tak, jakby obserwować Leonarda da Vinci malującego „Mona Lisę".

Fassbender: Musiałem znaleźć odpowiedzi

To samo można powiedzieć o Fassbenderze. Aktor wydaje się idealnym wyborem do tej roli. W rozmowie z „Wyborczą" wspomina, że przed pierwszym sezonem spotykał się z byłymi agentami. Jedna z tych rozmów okazała się szczególnie ważna.

– Zastanawialiśmy się, czy Martian jest socjopatą. Przeszliśmy razem przez listę typowych cech i zachowań. Usłyszałem: „Wiesz... twój bohater spełnia zaskakująco wiele z tych kryteriów". To zupełnie zmieniło sposób, w jaki myślałem o tej postaci.

Przed drugim sezonem Fassbender czytał i oglądał wszystko, co tylko znalazł na temat podwójnych agentów.

– Interesowało mnie, gdzie taki człowiek znajduje ujście dla napięcia. Martian nie zagłusza emocji alkoholem ani tabletkami. Musiałem znaleźć inne odpowiedzi – dodaje aktor.

Waterston: Nikt nie może dostrzec emocji

Rozmawiamy na Zoomie. W podobny sposób przez lata kontaktowali się ze sobą bohaterowie grani przez Michaela Fassbendera i Katherine Waterston. Martian prowadził tajną misję w Afryce, a Naomi była jego prowadzącą. Kiedy w pierwszym sezonie został niespodziewanie ściągnięty z powrotem do biura, mieli wreszcie okazję spotkać się twarzą w twarz.

– Naomi była dla Martiana najważniejszą osobą, dosłownie zawdzięcza jej życie. A jednak, kiedy wraca z misji, zaczyna ją odsuwać. Jeśli uznaje, że staje mu na drodze, jest gotów ją poświęcić. Można pomyśleć: ale z niego zimny skurczybyk. Zawsze miałem jednak wrażenie, że kryje się za tym coś więcej – tłumaczy aktor. – Chodzi o dyskomfort związany z tym, jak wiele jej zawdzięcza. O bliskość, która dla takiego człowieka jest niemal nie do zniesienia.

– Owszem, ta zmiana ją zabolała – przyznaje Katherine Waterston. – Ale, do cholery, nie może tego pokazać. Nie w CIA – tu trzeba być silnym. Nikt z otoczenia nie może dostrzec tych emocji. Nikt, poza widzami.

Fassbender od razu dopowiada: Jeśli pokażesz choć

eprasa.pl 1a1cffaaf6

odrobinę słabości, zostaniesz pożarty. To miejsce przypomina gniazdo żmij. Wszyscy pracują dla tej samej sprawy, ale jeśli nie jesteś wystarczająco dobry albo okażesz kruchość, natychmiast pojawia się pytanie, czy w ogóle jest tu dla ciebie miejsce.

Prawie jak w biurze

Trudno o lepszy opis realiów londyńskiego oddziału CIA, w którym rozgrywa się akcja „Agencji". W scenariuszu drugiego sezonu bracia Jez i John-Henry Butterworth jeszcze mocniej skupiają się na dynamice biurowych relacji. To trochę tak, jakbyśmy zaglądali do siedziby którejś z korporacji – są zawodowe ambicje, frustracje, rywalizacja, rozwijają się romanse. Oczywiście stawka jest zupełnie inna.

„Agencja" przypomina, że najlepsze opowieści szpiegowskie to tzw. slow burnery. Mimo zwodniczo spokojnego tempa twórcy znakomicie budują napięcie. Razem z bohaterami przesiadujemy w salach konferencyjnych, obserwując na monitorach lub przez podsłuch przebieg operacji w Iranie czy Afryce. Udzielają się nam ich emocje. Choć służby dysponują niemal nieograniczonymi możliwościami technologicznymi i zasobami, ostatecznie wiele zależy od tzw. czynnika ludzkiego.

Zaskoczeniem może być to, że historia Martiana z wiodącej staje się teraz tylko jednym z trzech właściwie równorzędnych wątków. Butterworthowie tym razem więcej miejsca poświęcają młodej agentce Danny (Saura Lightfoot-Leon), próbującej pozyskać kontakt w Iranie, oraz pociesznemu Owenowi (John Magaro), który po raz pierwszy dostaje szansę sprawdzenia się w terenie. O ile pierwsza intryga okazuje się dość schematyczna, o tyle druga na szczęście potrafi zaskoczyć kilkoma zwrotami akcji.

Czysta przyjemność

Uwielbiam Johna Magaro i kibicuję jego karierze, ale mam wrażenie, że odciąganie uwagi od postaci Martiana to błąd. Fassbender gra tu na chłodno, z powściągliwością godną agenta. Obserwowanie jego potyczek z resztą obsady to czysta przyjemność.

Poza tym to właśnie z Martianem związaliśmy się w pierwszym sezonie. Teraz pętla coraz bardziej zaciska mu się na szyi. Za wszelką cenę próbuje dowieść swojej lojalności, żeby nie stracić wpływu na wydarzenia w biurze. Potencjał ma również relacja mężczyzny z nastoletnią córką. Dziewczyna od dawna ma świadomość, czym zajmuje się ojciec, ale dopiero teraz zaczyna rozumieć, co to naprawdę oznacza. W jednej ze scen zastanawia się, czy jego pseudonim operacyjny Martian („Marsjanin") rzeczywiście do niego pasuje.

Wiem, że część widzów nadal pozostaje wierna francuskiemu oryginałowi „Biuro szpiegów" („Le Bureau des Légendes") i trudno się temu dziwić. Jednak twórcy amerykańskiej wersji nie mają powodów do kompleksów. Na rynku zdominowanym przez produkcje przeładowane akcją i coraz bardziej absurdalnymi zwrotami fabuły taki konsekwentnie rozwijany thriller ogląda się z przyjemnością, nawet jeśli nie jest pozbawiony wad.

Bo pod względem napięcia, aktorstwa i jakości scenariusza „Agencja" należy obecnie do ścisłej czołówki seriali szpiegowskich. A mówi się o niej zdecydowanie za mało.

Piotr Guszkowski

AGENCJA
thriller szpiegowski, Francja, USA 2024-, wyk. Michael Fassbender, Jeffrey Wright, Richard Gere, Jodie Turner-Smith, Katherine Waterston, John Magaro, Alex Reznik, Andrew Brooke, Harriet Sansom Harris

2 sezony, SkyShowtime. Nowe odcinki co poniedziałek

Oto seriale roku

Które produkcje zdobyły nominacje do Emmy?

Najwięcej nominacji zgarnął serial „The Pitt" · FOT. WARRICK PAGE

Amerykańska Akademia Telewizyjna ogłosiła nominacje do nagród Emmy, czyli nagród zwanych telewizyjnymi Oscarami. To najbardziej, poza Złotymi Globami, prestiżowe laury dla seriali, seriali limitowanych i filmów telewizyjnych, a więc także produkcji serwowanych przez platformy streamingowe.

Najwięcej nominacji, bo aż 25, zgarnął serial dramatyczny HBO pt. „The Pitt". To drugi sezon ukazujący perypetie medyków na szpitalnym oddziale ratunkowym w Pittsburghu. Każdy odcinek odpowiada jednej godzinie dyżuru. Produkcja odświeża dobrze znane schematy telewizyjnych dramatów medycznych takich jak „Ostry dyżur".

Po zeszłorocznej gali Emmy, na której produkcja zdobyła pięć nagród (a później kolejne, w tym dwa Złote Globy), oglądalność serialu jeszcze wyraźnie wzrosła. Drugi sezon przyciągał średnio 15,4 mln widzów na odcinek – o połowę więcej niż pierwszy. Wśród nominowanych ponownie znalazł się odtwórca głównej roli, Noah Wyle, który w tamtym roku odebrał nagrodę Emmy za rolę pierwszoplanową.

Tuż za „The Pitt" znalazł się ostatni sezon „Hacks" z 24 nominacjami – to rekord nominacji w jednym sezonie dla serialu komediowego. Popularny tytuł HBO przedstawia relację Deborah Vance, dobijającej siedemdziesiątki divy z Las Vegas, i Avy Daniels, młodej komiczki piszącej jej żarty. W ostatnich latach „Hacks" zostało nagrodzone w sumie 12 nagrodami Emmy.

19 nominacji otrzymali twórcy serialu Apple TV „Wdowia zatoka", którego akcja rozgrywa się w przeklętym miasteczku. Matthew Rhys, wcielający się w postać burmistrza próbującego desperacko ożywić podupadającą społeczność, jest nominowany za rolę pierwszoplanową.

Wśród aktorek nominowanych za rolę drugoplanową znalazła się z kolei polska aktorka Karolina Wydra, gwiazda „Jedynej". To balansujący na granicy komedii i dramatu serial science-fiction. Bohaterką produkcji jest pisarka Carol Sturka (także nominowana Rhea Seehorn). Podczas trasy promującej jej nową książkę dochodzi do niezwykłego zdarzenia: świat umiera i odradza się na nowo. Ludność zostaje zainfekowana dziwnym wirusem, który sprawia, że wszyscy są dla siebie mili i łagodni. Wszyscy z wyjątkiem Carol, która nie wiadomo czemu nie została zarażona.

78. gala rozdania nagród Primetime Emmy odbędzie się 14 września w Peacock Theater w centrum Los Angeles.

Dawid Dróżdż

eprasa.pl 1a1cffaaf6

szyfropanorama

paskuda	duży w kinie / zakrętas		okruszek ze złotówki / zaborca		beczułka na wino	wyspa z filmu animowanego		flaga na okręcie / córka siostry			wydaje bilety		dawna gra w karty	wyraz taki jak „Białystok”		pies przynoszący ringo	krzew do kiełbasy / mniejsze od stóp	
								zgromadzenie na Łysej Górze						pocisk do rakietnicy				
chemicznie bierny gaz						jałowcówka					rodzaj rusznicy / tarocista							
część przekładańca / reakcja zwierząt		1	3	7	10	9	1		13	4	9	1	3	mniej niż duet / auto ze Szwecji	7	13		
		8	2	6	1		12	21	7	2	3		13	7	10	3		
aureola na zdjęciu			7	słona kropla	20	6	1	ocena dostateczna	10	3	15	11	5	1		10	w gabinecie lekarskim	
		16	13	zdrobniale o stałej posadzie	2	nadzór, ochrona						terminowa w banku		1	4	2		
zielony ogr		14	3	2	5		5		6		ośrodek sportowy w Czechach	16	21	19	2	3		
jeden z krajów bałtyckich	barwny w powieści	13		10	poddawane balejażowi	17	1	7	2	18	5	13			18			kameleon lub żółw
		10	9	1	… Jarocka	21	3	2	8	1	przyszłość z kart	5	1	19	1	20		
ukochana Erosa							… Qashqai							brzmi na ringu				
					długodzioby – to szlachar						… łąkowa, trawa pastewna							
kropeczki na nosie		stolica Ghany					róże na skórze							lodowy opad				

Tu wpisz litery z pól oznaczonych cyframi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	

Rozwiązanie krzyżówki

6	21	2	16	13	8	1
7	6	5	13	20	1	

JAK ROZWIĄZAĆ SZYFROPANORAMĘ?

Część „panoramiczną” należy rozwiązać jak zwykłą krzyżówkę panoramiczną. Przy okazji część liter z wpisywanych haseł wypełni niektóre pola zaznaczone kolorem, czyli te należące do szyfrokrzyżówki. W niej każdej liczbie odpowiada inna litera. „Rozkodowane” litery można wpisywać do pustych pól pod diagramem (pola 1-19).

Aby odczytać hasło trzeba przepisać je do właściwych kratek w polu „rozwiązanie krzyżówki”.

Rozwiązanie z wydania 17 lipca:
LATARNIA MORSKA

Rozrywka w *„Wyborczej”*
Codzienna porcja łamigłówek od poniedziałku do soboty na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

APLIKACJA WYBORCZEJ
Jeszcze więcej rozrywki w aplikacji i na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

PIĄTEK 24.07

FUN-SPORT

• IGRZYSKA WSPÓLNOTY NARODÓW W GLASGOW
Pływanie – 1. dzień
20:00 | EUROSPORT 1

KOLARSTWO

• TOUR DE FRANCE
UCI World Tour – 19. etap
13:45 | EUROSPORT 1

• TOUR DE POLOGNE WOMEN
1. etap: Tomaszów Lubelski – Zamość
14:30 | TVP SPORT

LEKKOATLETYKA

• MISTRZOSTWA POLSKI W BIAŁYMSTOKU
1. dzień
17:30 | TVP SPORT

RZUTKI

• BETFRED WORLD MATCHPLAY
Sesja wieczorna
21:00 | CANAL+ SPORT 5 HD

SOBOTA 25.07

FORMUŁA 1

• GRAND PRIX WĘGIER
3. sesja treningowa
12:25 | ELEVEN SPORTS 1
Kwalifikacje
15:55 | ELEVEN SPORTS 1

FORMUŁA 2

• GRAND PRIX WĘGIER
Sprint
14:10 | ELEVEN SPORTS 1

FORMUŁA 3

• GRAND PRIX WĘGIER
Sprint
10:00 | ELEVEN SPORTS 1

LEKKOATLETYKA

• MISTRZOSTWA POLSKI W BIAŁYMSTOKU
2. dzień
16:15 | TVP SPORT

PIŁKA NOŻNA

• BETCLIC 2. LIGA
1. kolejka: Podhale Nowy Targ – Śląsk II Wrocław
11:10 | TVP SPORT

• PKO BP EKSTRAKLASA
Jagiellonia Białystok – Korona Kielce
14:40 | CANAL+ SPORT 3 HD
Górnik Zabrze – Śląsk Wrocław
17:25 | CANAL+ SPORT 3 HD
Lech Poznań – Cracovia
20:10 | CANAL+ SPORT 3 HD

SIATKÓWKA

• LIGA NARODÓW KOBIET FIVB
1. półfinał
09:45 | POLSAT SPORT 1
2. półfinał
13:15 | POLSAT SPORT 1

SZERMIERKA

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W HONGKONGU
1. dzień
12:30 | EUROSPORT 2

TENIS

• ATP 250 – GENERALI OPEN KITZBÜHEL
Finał
13:00 | POLSAT SPORT 2

• ATP 250 – MILLENNIUM ESTORIL OPEN
1. półfinał
18:30 | POLSAT SPORT 2
2. półfinał
20:30 | POLSAT SPORT 2

• WTA 250 – LIVESPORT PRAGUE OPEN
Półfinał
13:30 | 15:30 | CANAL+ SPORT2 HD

NIEDZIELA 26.07

BOKS

• ZUFFA BOXING
Gala 9 w Nowym Jorku – walki wieczoru: Edgar Berlanga – Steven Butler, Richardson Hitchins – Ricardo Salas
02:00 | TVP SPORT

FORMUŁA 1

• GRAND PRIX WĘGIER
Parada kierowców
13:00 | ELEVEN SPORTS 1
Wyścig
14:55 | ELEVEN SPORTS 1

FORMUŁA 2

• GRAND PRIX WĘGIER
Wyścig
11:20 | ELEVEN SPORTS 1

FORMUŁA 3

• GRAND PRIX WĘGIER
Wyścig
08:35 | ELEVEN SPORTS 1

LEKKOATLETYKA

• MISTRZOSTWA POLSKI W BIAŁYMSTOKU
3. dzień
12:55 | TVP SPORT

MOTOCROSS

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W LOKECIE
1. wyścig MXGP
14:15 | EUROSPORT 2
2. wyścig MX2
16:00 | EUROSPORT 2
2. wyścig MXGP
17:00 | EUROSPORT 2

RZUTKI

• BETFRED WOMEN'S WORLD MATCHPLAY
Sesja popołudniowa
14:00 | CANAL+ SPORT 5 HD

SZERMIERKA. Mistrzostwa świata w Hongkongu można oglądać w Eurosporcie, CANAL+ i Polsacie. W programie konkurencje indywidualne i drużynowe we florecie, szabli i szpadzie · FOT. SHUTTERSTOCK

• BETFRED WORLD MATCHPLAY
Finał – sesja wieczorna
21:00 | CANAL+ SPORT 5 HD

SIATKÓWKA

• LIGA NARODÓW KOBIET FIVB
Mecz o 3. miejsce
09:15 | POLSAT SPORT 1
Finał
13:15 | POLSAT SPORT 1

SIATKÓWKA PLAŻOWA

• ORLEN BEACH VOLLEY TOUR W RZESZOWIE
Ćwierćfinały kobiet
09:00 | POLSAT SPORT 2
Ćwierćfinały mężczyzn
10:00 | POLSAT SPORT 2
Półfinały kobiet
11:00 | POLSAT SPORT 2
Półfinały mężczyzn
12:00 | POLSAT SPORT 2
Mecz kobiet o 3. miejsce
13:00 | POLSAT SPORT 2
Mecz mężczyzn o 3. miejsce
14:00 | POLSAT SPORT 2
Finał kobiet
15:00 | POLSAT SPORT 2
Finał mężczyzn
16:00 | POLSAT SPORT 2
Ceremonia medalowa
17:00 | POLSAT SPORT 2

SZERMIERKA

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W HONGKONGU
2. dzień
12:00 | EUROSPORT 2

TENIS

• ATP 250 – MILLENNIUM ESTORIL OPEN
Finał
18:30 | POLSAT SPORT 2

• WTA 250 – LIVESPORT PRAGUE OPEN
Finał
14:00 | CANAL+ SPORT2 HD

ŻUŻEL

• MECZ TOWARZYSKI
Mecz w Rybniku: Polska – Australia
20:15 | TVP SPORT

PONIEDZIAŁEK 27.07

FUN-SPORT

• IGRZYSKA WSPÓLNOTY NARODÓW W GLASGOW
Lekkoatletyka – 1. dzień
20:00 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• BETCLIC 1. LIGA
1. kolejka: Miedź Legnica – Podbeskidzie Bielsko-Biała
18:55 | TVP SPORT

• PKO BP EKSTRAKLASA
KGHM Zagłębie Lubin – Piast Gliwice
18:55 | CANAL+ SPORT 3 HD
18:55 | CANAL+ SPORT 5 HD

SNOOKER

• SHANGHAI MASTERS
1. runda
08:00 | 13:30 | EUROSPORT 1

SZERMIERKA

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W HONGKONGU
3. dzień
12:00 | EUROSPORT 2

WTOREK 28.07

FUN-SPORT

• IGRZYSKA WSPÓLNOTY NARODÓW W GLASGOW
Lekkoatletyka – 2. dzień
20:00 | EUROSPORT 1

SNOOKER

• SHANGHAI MASTERS
2. runda
08:00 | EUROSPORT 1
15:00 | EUROSPORT 2

SZERMIERKA

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W HONGKONGU
4. dzień
11:00 | EUROSPORT 2

TENIS

• ATP 500 – MUBADALA CITI DC OPEN
17:00 | 19:00 | 21:00 | 23:00 | POLSAT SPORT 1

• WTA 500 – MUBADALA CITI DC OPEN
17:00 | 19:00 | 21:00 | CANAL+ SPORT2 HD

ŚRODA 29.07

FUN-SPORT

• IGRZYSKA WSPÓLNOTY NARODÓW W GLASGOW
Lekkoatletyka – 3. dzień
20:00 | EUROSPORT 1

KOLARSTWO

• TOUR DE L'AIN
2. etap
14:30 | EUROSPORT 1

• WYŚCIG DOOKOŁA DANII
UCI ProSeries – 1. etap
16:00 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• KWALIFIKACJE LIGI MISTRZÓW UEFA
2. runda – rewanż:
Lech Poznań – AGF af 1880
18:55 | 20:00 | TVP SPORT

SIATKÓWKA

• LIGA NARODÓW MĘŻCZYZN FIVB
Ćwierćfinał
08:45 | 13:15 | POLSAT SPORT 1
13:45 | EUROSPORT 2

CZWARTEK 30.07

KOLARSTWO

• TOUR DE L'AIN
3. etap
14:30 | EUROSPORT 1

• WYŚCIG DOOKOŁA DANII
UCI ProSeries – 2. etap
16:00 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• KWALIFIKACJE LIGI KONFERENCJI UEFA
2. runda – rewanż z udziałem GKS-u Katowice
20:25 | TVP SPORT
21:30 | TVP SPORT

SIATKÓWKA

• LIGA NARODÓW MĘŻCZYZN FIVB
Ćwierćfinał
08:45 | 13:15 | POLSAT SPORT 1

SNOOKER

• SHANGHAI MASTERS
Ćwierćfinał
08:00 | EUROSPORT 1
13:45 | EUROSPORT 2

SZERMIERKA

• MISTRZOSTWA ŚWIATA W HONGKONGU
6. dzień
09:00 | EUROSPORT 2

eprasa.pl 1a1cffaaf6

PIĄTEK 24.07

Od A do Z

BĘKARTY WOJNY ★★★★★
film wojenny, USA/Niemcy 2009, reż. Quentin Tarantino, wyk. Brad Pitt, Mélanie Laurent, Christoph Waltz
22:20 | canal+ premium
Opowiadając o amerykańskich komandosach operujących na hitlerowskich tyłach z zamiarem zorganizowania zamachu na Hitlera, Quentin Tarantino odnosi kolejny sukces, stawiając na pastisz kina wojennego.

CICHE MIEJSCE ★★★★
horror, USA 2018, reż. John Krasinski, wyk. Emily Blunt, John Krasinski, Millicent Simmonds
20:00 | hbo
W postapokaliptycznym świecie opanowanym przez wszystkosłyszące bestie pięcioosobowa rodzina usiłuje żyć w ciszy zapewniającej bezpieczeństwo. Ale czy bezszelestne życie jest w ogóle możliwe?

CICHE MIEJSCE 2 ★★★
horror, USA 2020, reż. John Krasinski, wyk. Emily Blunt, John Krasinski, Cillian Murphy
21:30 | hbo
Ocalona przed atakiem monstrów, które prowokuje każdy dźwięk, rodzina wychodzi na zewnątrz, by szybko przekonać się, że owe potwory stanowią niejedyne zagrożenie, a zachowanie ciszy nie zawsze pomaga.

COMA ★★
thriller, USA 1978, reż. Michael Crichton, wyk. Geneviève Bujold, Michael Douglas, Richard Widmark
22:20 | warner tv
Zdaniem Michaela Crichtona nawet amerykańscy lekarze muszą dorabiać do pensji. Ale żeby od razu handlować ludzkimi organami do przeszczepów? Z czasem jednak kamień milowy w rozwoju gatunku.

CZAROWNICE Z EASTWICK ★★★★
komedia, USA 1987, reż. George Miller, wyk. Jack Nicholson, Cher, Susan Sarandon
20:00 | warner tv
Czytając Johna Updike'a: Jack Nicholson jako szatan, który próbuje stawić czoła trzem uroczym wiedźmom, Michelle Pfeiffer, Cher i Susan Sarandon – gospodyniom domowym z Nowej Anglii. Smakowite!

Hobbit: Bitwa Pięciu Armii

19:55 | polsat
★★★★

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Finałowa część adaptacji powieści J.R.R. Tolkiena: wolne ludy Śródziemia jednoczą się przeciwko armii orków, wysłanych przez Saurona dążącego do przejęcia skarbu Erboru. Majstersztyk.
MYZ

FILM PRZYG.
USA/NOWA ZELANDIA 2014, REŻ. PETER JACKSON, WYK. MARTIN FREEMAN, IAN MCKELLEN, RICHARD ARMITAGE

ESKORTA ★★★
film sens., Chiny/USA/Kolumbia 2018, reż. Peter Berg, wyk. Mark Wahlberg, Iko Uwais, Lauren Cohan
22:20 | tv puls
Mark Wahlberg jako dowódca elitarnej jednostki CIA, która otrzymuje zadanie przetransportowania ważnego informatora z ambasady amerykańskiej w nieprzyjaznym kraju na lotnisko: czekają ich 22 mile grozy.

INTERSTELLAR ★★★
film s.f., USA/Wlk. Brytania/Kanada 2014, reż. Christopher Nolan, wyk. Matthew McConaughey, Anne Hathaway, Jessica Chastain
22:00 | cinemax
Christopher Nolan szuka swojej „2001: Odysei kosmicznej": kiedy zniszczona Ziemia zaczyna buntować się przeciwko człowiekowi, grupa badaczy szuka nowej siedziby, korzystając z tunelu czasoprzestrzennego.

MINISTERSTWO NIEBEZPIECZNYCH DRANI ★★★
komediodramat, USA/Wlk. Brytania/Turcja 2024, reż. Guy Ritchie, wyk. Henry Cavill, Eiza González, Alan Ritchson
20:00 | cinemax
Guy Ritchie bawi się w Tarantino i w stylu „Bękartów wojny" szuka genezy Jamesa Bonda w brawurowej akcji brytyjskich komandosów, mających zakłócić logistykę wsparcia dla hitlerowskich U-bootów.

MUMIA: FILM LEE CRONINA ★★
horror, USA/Irlandia 2026, reż. Lee Cronin, wyk. Jack Reynor, Laia Costa, May Calamawy
23:05 | hbo
Mała Amerykanka mieszkająca w Kairze znika bez śladu w burzy piaskowej. Po kilku latach wraca do rodziny, by wkrótce ujawnić swą przerażającą tajemnicę – została obłożona starożytną klątwą.

NIE LUBIĘ PONIEDZIAŁKU ★★★
komedia, Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Jerzy Turek, Kazimierz Witkiewicz, Andrzej Herder
20:00 | stopklatka
Kilkanaście krótszych i dłuższych anegdot z lirycznym finałem o mieszkańcach Warszawy i ich gościach w czasach wczesnego Gierka. Humor autentyczny, realia mniej.

PLUTON ★★★★★
dramat wojenny, USA/Wlk. Brytania 1986, reż. Oliver Stone, wyk. Charlie Sheen, Tom Berenger, Willem Dafoe
20:00 | tvp historia
Cztery Oscary (w tym dla filmu i za reżyserię) dla dokonanego przez Olivera Stone'a bolesnego rozrachunku z młodzieńczymi ideałami. Młody chłopak wobec okrucieństwa wojny w Wietnamie. Obowiązkowo!

PROTECTOR ★★
film sens., USA 2025, reż. Adrian Grunberg, wyk. Milla Jovovich, Matthew Modine, D.B. Sweeney
20:45 | canal+ premium
Milla Jovovich jako siejąca grozę jednoosobowa armia z udokumentowanym wojennym doświadczeniem, która wkracza do akcji, kiedy kom uś przyszło do głowy uprowadzić jej córkę. No to łubu-du!

WYROK NA FRANCISZKA KŁOSA ★★★
dramat wojenny, Polska 2000, reż. Andrzej Wajda, wyk. Mirosław Baka, Maja Komorowska, Katarzyna Bosacka
23:25 | tvp kultura
Andrzej Wajda czyta Stanisława Rembeka o czasach hitlerowskiej okupacji: granatowy policjant gorliwie pracuje na prawo do podpisania volkslisty. Plus przejmujący Mirosław Baka.

ZAWSZE JEST CZAS NA MIŁOŚĆ ★★★
komedia romantyczna, Wlk. Brytania/Belgia 2017, reż. Joel Hopkins, wyk. Diane Keaton, Brendan Gleeson, James Norton
20:00 | tvn 7
Pani nie może się pozbierać po śmierci wiarołomnego męża, ale kiedy poznaje ekscentrycznego sąsiada, któremu grozi eksmisja, wstępuje w nią duch walki i wszystko wraca do normy – bo ma dla kogo żyć.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

TVP1

08:10 Pogoda Info
08:15 Na kłopoty... Bednarski (6) - serial krym. Polska 1986
09:15 Ranczo VII (12/13)
10:10 Komisarz Alex XXII (7)
11:05 Ojciec Mateusz XVI (12)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes
12:40 Magazyn rolniczy (784)
12:55 Nowa Zelandia, ziemie Nowego Świata - film dok.
13:30 Western po polsku
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Pogoda Info
15:25 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5726)
18:05 Reporterzy (576)
18:25 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 Ojciec Mateusz 32 (11) - serial krym. Polska 2025, wyk. Artur Żmijewski, Kinga Preis
21:25 Drelich (2/7) - serial krym. Polska 2025
22:15 Kroniki Tour de Pologne Women
22:25 Zupa nic - komedia ★★★ Polska 2021, reż. Kinga Dębska (105 min)
00:10 Hotel Mumbaj (Hotel ★★★★ **Mumbai)** - dramat obycz. Australia/USA/Indie/Wlk. Brytania/Singapur 18 (130 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Anna Dymna – spotkajmy się (438) - dyskusja
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7624) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7624) - mag. Polska 2026
11:30 Operacja zdrowie (77)
12:00 Rodzinka.pl II (26/26)
12:35 Koło fortuny (2049)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1021)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2050)
16:35 Familiada (3080)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1022)
18:50 Jeden z dziesięciu (7)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 Piknik Country - koncert Polska 2026 wystąpią m.in. Gang Marcela, Babsztyl, Zbigniew Hofman, Kasia Moś, Lanberry
23:15 To jest grane (98)
23:50 Wodecki Twist – piosenki o miłości - koncert Polska 2025
01:00 Muzyka na dobry wieczór (15)
02:05 Książę z innej bajki ★★ - komedia romant. USA/Kanada 2023, reż. Rich Newey (95 min)

POLSAT

06:00 Nowy dzień (1930)
08:30 Malanowski i Partnerzy VII - serial fabularno-dok.
09:30 Trudne sprawy XXVI (46,47/60) - serial fab.-dok.
11:35 Gliniarze XVI (12,13) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
13:40 Dlaczego ja? 33 (7,8) - serial fab.-dok. Polska 2026
15:50 Wydarzenia
16:25 Interwencja (5946) - mag. reporterów Polska 2026, program prowadzi Michał Bebło, Michał Stela
16:40 Gliniarze XVIII (67,68) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (724)
19:30 Sport - Polska 2026

19:55 Hobbit: Bitwa Pięciu ★★★★ **Armii (The Hobbit: The Battle of the Five Armies)** - film przyg. USA/Nowa Zelandia 2014, reż. Peter Jackson, wyk. Martin Freeman (205 min)
23:20 Niezniszczalni II ★★★ **(The Expendables 2)** - film sens. USA/Niemcy/Chiny 2012, reż. Simon West (145 min)
01:45 Cicha noc (Silent ★★★ **Night)** - komedia USA/Wlk. Bryt. 21 (110 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8048) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (20/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Krzeszyce – Pizzeria DaviOli/Bar Wurst XXIV (8) - reality show Polska 2022
07:45 Dzień dobry wakacje (28) - mag. Polska 2019
11:25 Babski biznes (2/8) - serial dok. Polska 2025
12:35 Ukryta prawda (34,35,47/60) - serial fab.-dok.
15:45 Detektywi III (23/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
16:50 Szpital św. Anny (49/50) - serial obycz. Polska 2025, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Młode gliny (30/50) - serial krym. Polska 2026, wyk. Zofia Zborowska
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:50 Uwaga! (8049) - mag.

20:00 Łowca czarownic ★★★ **(The Last Witch Hunter)** - film przyg. USA/Chiny/Kanada 2015, reż. Breck Eisner, wyk. Vin Diesel (140 min)
22:20 Egzekutor (Eraser) ★★ - film sens. USA 1996, reż. Chuck Russell, wyk. Arnold Schwarzenegger (145 min)
00:45 Martwe zło: Przebudzenie (Evil Dead ★★★ **Rise)** 18+ - horror USA/Nowa Zelandia/Irlandia 2022 (120 min)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami III (16,17/24) - serial krym. USA 1987, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (12,3/13)
10:00 Maria z przedmieścia - telenowela Meksyk 1995
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2008
13:00 Wspaniałe stulecie III - serial obycz. Turcja 2013
14:00 Kurierzy II (43)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XI - serial obycz.
17:00 Kurierzy II (44) - serial obycz. Polska 2023
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (30,31) - serial obycz. Polska 2025
20:00 355 (The 355) - film ★★ sens. USA/Chiny 2022, reż. Simon Kinberg, wyk. Jessica Chastain, Penélope Cruz (140 min)
22:20 Eskorta (Mile 22) ★★★ - film sens. Chiny/USA/Kolumbia 2018, reż. Peter Berg (120 min)
00:20 Człowiek w mroku ★★★ **(Darkness of Man)** - film sens. USA 2024, reż. James Cullen Bressack (130 min)
02:30 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (26)

TVN7

05:30 Ten moment (5/20)
05:55 Szkoła (23,24,25/63) - serial fab.-dok. Polska 2020
08:45 Ukryta prawda (67,2,3/71) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2014
13:55 Kryminalni II (2/13) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
15:00 Szpital (63,64/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 SOS. Ekipy w akcji (28/60) - telenowela dokumentalna Polska 2018
19:00 Ukryta prawda (16/60) - serial fab.-dok. Polska 2023
20:00 Zawsze jest czas na ★★★ **miłość (Hampstead)** - komedia romantyczna Wlk. Brytania/Belgia 2017, reż. Joel Hopkins, wyk. Diane Keaton (145 min)
22:25 Wierna (Allegiant) ★★ - film sens. USA 2016, reż. Robert Schwentke, wyk. Shailene Woodley, Theo James (140 min)
00:45 Step Up 3D - film ★★ muzyczny USA 2010, reż. Jon M. Chu, wyk. Rick Malambri (125 min)

MEZZO

13:30 Johann Strauß: Zemsta nietoperza - operetka Belgia 25
15:35 Międzynarodowy Konkurs Muzyczny w Genewie 2025: Koncert inauguracyjny
16:55 Ballaké Sissoko & Piers Faccini – Jazz à Porquerolles
17:55 Yom & Théo i Valentin Ceccaldi: Jazz à Porquerolles
18:55 Jacob Collier – Jazzopen Stuttgart
20:30 Elektroniczne wibracje: dźwięk, który zmienił wszystko
21:20 Jean-Yves Thibaudet, San Francisco Symphony Orchestra, Esa-Pekka Salonen: Skriabin, Prometeusz
22:05 Nielsen: Symfonia nr 3 – Duńska Narodowa Orkiestra Symfoniczna, Fabio Luisi
23:20 John Adams: Nixon w Chinach - opera F 2023, reż. François-René Martin

PULS 2

06:20 Seriale animowane
11:35 Gus. Mały (17,18/52)
12:00 Psi patrol (6/26)
12:35 Marta mówi!
13:00 Smerfy - serial anim.
14:00 Monster High
15:00 Miraculous II (25,26/26)
16:00 Fineasz i Ferb II
17:00 Smerfy - serial anim.
18:00 Pingwiny z Madagaskaru III (14,16/15)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (18) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu X (14,15) - serial krym. Polska 2025, wyk. Andrzej Młynarczyk
23:00 Żywa przynęta - thriller Wlk. Brytania/Malta 2022, reż. James Nunn, wyk. Holly Earl
00:50 Ogień zwalczaj ogniem - film krym. USA 12, reż. David Barrett, wyk. Josh Duhamel

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom X - serial dok. Polska 2023
08:55 Policjantki i policjanci X (36,37/65) - serial obycz.
10:55 Na ratunek 112 XVIII (15,16) - serial fabularno-dok.
11:55 Dlaczego ja? 33 (40,41) - serial fab.-dok. Polska 2026
13:55 Trudne sprawy XV (37,38,39) - serial fab.-dok.
16:55 Policjantki i policjanci XXIV (39/65) - serial obycz.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (527) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXIV (40/65) - serial obycz.
20:00 Gwiazdy kabaretu (177, 151) - kabaret i satyra
22:00 Zabójcza portierka - thriller USA/Kanada/Rumunia/Wlk. Brytania 2018
00:00 STOP Drogówka (329)
01:05 Love Island IV

METRO

07:35 Tajemnice miłości
08:30 Szpital (71,72/72)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 SOS. Ekipy w akcji (42/60) - telenowela dok.
13:30 Brzydula (55,56)
14:35 Kiedy ktoś kocha bardziej (27) - serial obycz.
15:45 The Floor (9, 10)
17:00 Ciężarówką przez Stany IV (3/9) - serial dok.
18:00 Magda M. (3/15)
19:00 Kartoteka IV (4/13) - serial fab.-dok. Polska 2013
20:05 Akademia policyjna III – Ponowne szkolenie - komedia USA/Kanada 1986, reż. Jerry Paris, wyk. Steve Guttenberg
22:00 Ostatni samuraj - film przyg. USA/Nowa Zelandia/Japonia 03, reż. Edward Zwick
01:05 Szpital (63/72)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

PIĄTEK 24.07

STOPKLATKA DVB-T

08:40 Robert Makłowicz (121) - mag. kulinarny
09:40 Zagadki kryminalne panny Fisher: Moda na morderstwo II (5/13) - serial krym. Austr. 2013
10:55 Górski lekarz XIII - serial obyczajowy Niemcy/Austria 2020
12:55 Zagadki kryminalne panny Fisher II (6/13) - serial krym. Austr. 2013
14:00 Zajazd. Będzie się działo (5,6) - serial fab.-dok. Polska 2025
16:00 Katastrofy w przestworzach XI (7,1,8/13) - serial dok. Kanada 2012
19:00 Aukcja w ciemno II (19,20/24) - serial dokumentalny USA 2013
20:00 Nie lubię poniedziałku *** - komedia Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Jerzy Turek, Kazimierz Witkiewicz (130 min)
22:10 Sliver - thriller USA ** 1993, reż. Phillip Noyce, wyk. Sharon Stone, William Baldwin, Tom Berenger (140 min)
00:30 I stanie się koniec ** **(End of Days)** - film sens. USA 1999 (150 min)

ALE KINO+

09:30 Problem - film krótkom. Polska 2020 (30 min)
10:00 Bestia II (5,6/6) - serial obycz. Kanada 23, wyk. Stéphane F. Jacques
12:05 Vera IX (2/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2019, wyk. Brenda Blethyn
14:00 Zła nie ma (Aku wa **** **sonzai shinai)** - dramat obycz. Japonia 2023, reż. Ryūsuke Hamaguchi, wyk. Hitoshi Omika, Ryō Nishikawa (125 min)
16:05 Opera! (The Opera! *** **Arie Per Un'eclissi)** - musical F/Włochy 24, reż. Paolo Gep Cucco, Davide Livermore, wyk. Valentino Buzza, Mariam Battistelli (130 min)
18:15 Vera IX (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2019
20:10 Plan ucieczki (Escape *** **Plan)** (1) - film sens. USA 2013, reż. Mikael Håfström, wyk. Sylvester Stallone (140 min)
22:30 Brygada (5,6/8) - serial sens. Francja 2023
00:45 Tajne przez poufne *** **(Burn After Reading)** - komedia kryminalna USA/Wlk. Brytania/Francja 2008 (110 min)

TVP KULTURA DVB-T

09:05 Wojna domowa (5,6)
10:20 Jutrzenka (Cela *** **s'appelle l'aurore)** - melodramat Francja/Włochy 1956 (110 min)
12:10 Christopher Reeve – wieczny Superman
13:25 Benefis Kory w Teatrze STU (36) - benefis Polska 2002
14:30 Księstwo - film biogr. *** Polska 2011 (130 min)
16:40 Wojna domowa (7,8) - serial kom. Polska 1965
18:20 Mistrzowie wideo (9) - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2011
18:55 Rawhide (15/22) - western USA 1959
20:00 Nie do przebaczenia *** **(The Unforgiven)** - western USA 1960, reż. John Huston, wyk. Burt Lancaster (130 min)
22:10 Powrót Sherlocka Holmesa (9/13) - serial krym. Wlk. Brytania 1988
23:15 Wstęp do filmu (600)
23:25 Wyrok na Franciszka *** **Kłosa** - dramat wojenny Polska 2000 (110 min)
01:15 Piękni mężczyźni (Beautiful Men) - film krótkom. Francja/Belgia/Holandia 2023 (35 min)

HBO

09:40 Longing - komedio- ** dramat USA/Kanada/Izrael 2024, reż. Savi Gabizon (110 min)
11:30 Na planie (30) - mag.
12:00 Jane Austen zrujno- *** **wała mi życie** - komediodramat Francja 2024, reż. Laura Piani (95 min)
13:35 The Pitt II (1/15) - serial obycz. USA 2026
14:30 Zabawy z piłką - kome- *** dia USA/Niemcy 2004, reż. Rawson Marshall Thurber (90 min)
16:00 Saipan - film biogra- *** ficzny Irlandia/Wlk. Brytania 2025 (90 min)
17:30 Mroczny rycerz - film **** sens. USA/Wlk. Brytania 2008, reż. Christopher Nolan (150 min)
20:00 Ciche miejsce **** - horror USA 2018, reż. John Krasinski, wyk. Emily Blunt (90 min)
21:30 Ciche miejsce 2 *** - horror USA 2020, reż. John Krasinski (95 min)
23:05 Mumia: Film Lee ** **Cronina** - horror USA/Irlandia 2026 (130 min)
01:15 Niezamierzone *** **ofiary** - dramat obycz. Dania 2025 (95 min)

CANAL+ PREMIUM

08:35 Moje pieczone *** **kurczaki** - film obycz. Polska 2002 (65 min)
09:40 Jutro będzie nasze *** - komediodramat Włochy 2023 (115 min)
11:35 Kiler-ów 2-óch *** - komedia kryminalna Polska 1998 (115 min)
13:30 Łapu-Capu (175)
13:35 Godzina zero (4/4)
14:20 Ekstremalne opady: niszczycielski żywioł - film dok. USA 2026
15:10 Saga »Zmierzch« – ** **Zaćmienie** - film fantasy USA 2010 (120 min)
17:10 Łapu-Capu (176)
17:15 Wicked - musical *** USA/Wlk. Brytania/Kanada 2024 (165 min)
20:00 Czarownice Mayfair II (8/8) - serial grozy
20:45 Protector - film sens. ** USA 2025, reż. Adrian Grunberg, wyk. Milla Jovovich (95 min)
22:20 Bękarty wojny - film ***** wojenny USA/Niemcy 09, reż. Quentin Tarantino, wyk. Brad Pitt, Mélanie Laurent (150 min)
00:50 Pokuszenie - horror * Wlk. Brytania 2024, reż. Neil Marshall (105 min)

KINO POLSKA

07:50 Bolek i Lolek (5,6/13)
08:10 Podróż za jeden uśmiech (5,6) - serial przyg. Polska 1971, wyk. Henryk Gołębiewski
09:40 Quo vadis - film historyczny Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz, wyk. Paweł Deląg, Magdalena Mielcarz, Bogusław Linda
11:20 To nie ze mną II (6,7) - serial kom. Polska 2023
12:50 W pustyni i w puszczy - film przyg. Polska 2001, reż. Gavin Hood, wyk. Adam Fidusiewicz, Karolina Sawka
15:30 Pokaż, kotku, co masz w środku - komedia Polska 2011, reż. Sławomir Kryński, wyk. Jacek Borusiński
17:15 Stawka większa niż życie (11,17/18) - serial wojenny Polska 1968
20:00 Ziarno prawdy - thriller Polska 2015, reż. Borys Lankosz, wyk. Robert Więckiewicz, Jerzy Trela, Magdalena Walach
22:25 Zabawa, zabawa - dramat obycz. Polska 2018, reż. Kinga Dębska, wyk. Agata Kulesza, Maria Dębska
00:00 Cicha noc - dramat obyczajowy Polska 2017, reż. Piotr Domalewski, wyk. Dawid Ogrodnik, Tomasz Ziętek, Agnieszka Suchora

POLSAT FILM

08:25 Przyjaciółki XIII (9,10/12)
10:25 Świat według Kiepskich (15,35,1,3) - serial kom.
13:20 Gra dla dwojga - thriller USA/Niemcy 2009
15:50 Granice wytrzymałości - thriller USA 2000
18:25 Spider-Man: Daleko od domu - film sens. USA 2019
21:00 Wrogowie publiczni - dramat krym. USA/Japonia 2009, reż. Michael Mann
23:50 Obcy kontra Predator II - film s.f. USA 2007
01:50 Ślad (19/48) - serial kryminalny Polska 2018

KINO TV

08:10 Zagadki kryminalne panny Fisher (13/13)
09:20 Panna Scarlet i komisarz II (1/6) - serial krym.
10:20 Panna Marple IV (3/4)
12:20 Hudson i Rex IV (5,6/16)
14:35 Poirot IV (3/3)
16:45 Strażnik Teksasu II (12,13/24) - serial sens.
18:55 Poirot III (2/11)
20:00 Oczy węża - thriller USA/Kanada 1998
22:05 Uprowadzona III - film sens. USA/Hiszpania/Francja 2014, reż. Olivier Megaton
00:30 Poltergeist - horror USA/Kanada 2015

WARNER TV

09:55 Prawo Agaty III (12)
10:55 Pełniejsza chata (7,8/13)
12:00 Teraz albo nigdy! II (7,8)
13:55 Bajer z Bel-Air VI (3,4,5,6/24) - serial kom.
15:50 Pełniejsza chata (7,8,9,10/13) - serial kom.
18:10 Sok z żuka - komedia USA 1988, reż. Tim Burton
20:00 Czarownice z Eastwick - komedia USA 87, reż. George Miller, wyk. Jack Nicholson
22:20 Coma - thriller USA 1978, reż. Michael Crichton
00:45 Chłopcy z ferajny - film sens. USA 1990

PARAMOUNT

09:25 Policyjna grupa pościgowa XVII (4) - serial dok.
10:25 Pingwiny z Madagaskaru (21/26) - serial anim.
10:50 Niania w Nowym Jorku - komedia romant. USA 2007
13:00 Czarodziejki IV (13,14/22)
15:00 Marley i ja - komedia USA 2008, reż. David Frankel
17:45 Truman Show - komediodramat USA 1998
20:00 Terminator - film s.f. USA/Wlk. Brytania 1984
22:30 Wściekłe psy - dramat kryminalny USA 1992
00:25 Grindhouse vol. 2 Planet Terror - horror USA/Meksyk 07

CINEMAX

13:00 Władcy umysłów - film s.f. USA 2011
14:45 Neonowa droga - dramat obycz. USA 2024
16:40 Jestem końcem świata - komedia Włochy 2025
18:20 Młode serca - dramat obycz. Belgia/Holandia 2024
20:00 Ministerstwo Niebezpiecznych Drani - komediodramat USA/Wlk. Brytania/Turcja 2024
22:00 Interstellar - film s.f. USA/Wlk. Brytania/Kan.2014
00:45 Miasto kłamstw - dramat krym. Wlk. Bryt./USA 2018

ROMANCE TV

08:05 Górski lekarz (3,3/8)
10:05 Rosamunde Pilcher: Zranione serca - film obycz. Wlk. Brytania/Niemcy 2000
12:00 Ironia życia - komediodramat Niemcy 2024
14:20 Inga Lindström: Ktoś cię kocha - dramat obycz. Niemcy/Szwecja 2022
16:15 Pułapka chłopaka - komedia romant. USA 2023
18:00 Górski lekarz (4,4/8)
20:00 Rejs ku szczęściu - serial obycz. Niemcy 2009
21:55 Terapia pod palmami - romans USA 2020
23:45 Górski lekarz (4,4/8)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi (112,113, 114,115) - serial dok. Polska 06
09:50 Prawo Agaty IV (11)
10:55 Lekarze (5) - serial obycz.
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Prawo Agaty IV (10)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:00 Na Wspólnej (10,11)
17:05 Seriaale: Rozmowy (1)
17:55 Elf - komedia USA 2003
20:00 World War Z - horror USA 2013, reż. Marc Forster
22:35 Joker - thriller USA/Kanada/Australia 2019
00:55 Godzina ciszy - thriller USA 2024, reż. Brad Anderson

AMC

09:40 Master Z - film sens. Hongkong/Chiny 2018
11:45 Lepiej być nie może - komedia USA 1998
14:45 Klątwa Tutenchamona (1, 2) - film przyg. USA 2006, reż. Russell Mulcahy, wyk. Casper van Dien, Jonathan Hyde
18:25 Poza zasięgiem - film sens. USA/Polska 2004
20:05 Nożownik - thriller USA 2003, reż. William Friedkin, wyk. Tommy Lee Jones
22:00 Anakonda III: Potomstwo - film s.f. USA/Rumunia 2008
00:00 Underworld: Przebudzenie - horror USA/Kan. 2012

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

08:25 Ostry dyżur (25/25)
09:25 Castle IV (1,2/23)
11:25 MacGyver III (21,22/22)
13:25 Dowody zbrodni II (4,5/23) - serial sens.
15:20 Agenci NCIS: Hawaje (22,1/22) - serial krym.
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas IV (22,23/23)
19:10 Castle IV (3,4/23) - serial krym. USA 2011
21:05 Zmierzch - film fantasy USA/Wlk. Brytania 2008
23:35 Iluzja II - thriller USA/Hongkong 2016

EPIC DRAMA

10:45 Lekarze na start
12:15 Zatraceni w miłości
13:15 Marlow: klub zbrodni II (
14:15 Agenci NCIS XVII (4/20)
15:05 Panna Marple (4/4)
17:10 Poirot: Rendez-vous ze śmiercią XI (4) - film krym.
19:00 Agenci NCIS XVII (5/20)
19:55 Poirot III (8/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
21:00 Marlow: klub zbrodni (2/4) - serial kryminalny
22:00 Morderstwo w małym mieście (2/8) - serial krym.
22:55 Robin Hood - serial przyg.
00:00 Poirot III (8/11)
01:05 Agenci NCIS XVII (5/20)

TVN STYLE

05:50 Damy i wieśniaczki. Ukraina (7) - reality show
06:50 Będzie pięknie (7/8)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:25 Ugotowani (9, 10)
13:30 Kuchenne rewolucje
15:35 I nie opuszczę Cię aż do ślubu (2, 3) - reality show
17:05 W czym do ślubu? (6)
17:40 Kuchenne rewolucje
20:50 Jestem z Polski IV (3,28/3) - serial dok. Polska 20
22:50 Ślub od pierwszego wejrzenia: Australia IX
00:35 Seks-wypadki (11/39)
01:35 Dorota was urządzi III

TVN TURBO

08:20 Nic do zgłoszenia II (5/8)
09:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (7) - mag. motoryz.
10:15 Ciężarówką przez Australię (9/9) - serial dok.
11:15 101 napraw (4, 5)
12:15 Jeździć, obserwować V
13:00 Mobilni mechanicy (5, 6)
14:30 Zawodowi handlarze
16:00 Wojny samochodowe
18:00 Raport Turbo (5030)
18:15 Prawko na świecie. Jazda bez zasad (1, 2, 3, 4, 5)
22:00 Raport Turbo (5030)
22:15 Wojny samochodowe (7, 8) - program rozrywkowy
00:10 Niebezpieczne dzielnice

BBC FIRST

10:40 Śmierć pod palmami III
11:45 Zagadki doktora Blake'a IV (8/8) - serial krym.
12:55 Ulica nadziei (5,6/10)
15:00 Ojciec Brown VIII (9/10)
16:00 Lewis VI (5/8)
17:00 My Life is Murder IV (3)
18:00 Morderstwa w Midsomer XXIV (1/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami III (4/8) - serial kryminalny
21:00 Zaproszona (1/4)
22:15 Tajemnice Brokenwood XII (4/6) - serial krym.
00:10 Annika (4/6)

FX

09:00 Z Archiwum X III (7/24)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (12,13/24)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (7,8/17)
13:45 Agenci NCIS X (20,21/24) - serial krym.
15:35 SkyMed III (8/9)
16:30 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (14,15/24)
18:20 Z Archiwum X III (8/24)
19:15 FBI IV (21/21)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (9,10/17)
22:00 Kod da Vinci - thriller USA/Malta/F/Wlk. Bryt. 2006
01:10 Z Archiwum X III (8/24)

HGTV

08:05 Poszukiwacze domów: Australia - serial dok.
09:05 Remontujemy dom na plaży VII - serial dok.
10:00 Letnia chata na lata III
11:50 Usterka XI (30/31)
13:00 Moje miasto, mój dom IX
15:05 Mieszkanie na miarę II
17:00 Polowanie na ogród VII
18:15 Weekendowa metamorfoza (7, 8) - reality show
20:10 Będzie pięknie (3/8) - serial dok. Polska 2025
21:15 Zgłoś remont (7)
22:10 House Hunters
00:25 Usterka XI (26,28)

BBC LIFESTYLE

13:30 Bake off: zawodowcy
14:30 Wielkie nowozelandzkie wypieki (4) - show
15:40 Zapraszam do stołu: wielka porcja (5) - reality show
17:50 Wymarzone domy (15)
18:50 Psijaciele w potrzebie (
19:50 Wielkie nowozelandzkie wypieki (5) - show
21:00 Niebezpieczne randki - film dok. Wlk. Brytania 2022
22:00 Porno, władza i pieniądze - serial dok. Wlk. Bryt. 25
23:00 Wstydliwe choroby: online II (8) - serial dok.
00:00 Gordon Ramsay i nowe gwiazdy biznesu w Australii

COMEDY CENTRAL

08:50 Przyjaciele X (7,8,9,10, 11,12/18) - serial kom. USA 03
11:56 Teoria wielkiego podrywu IX (23,24,1,2,3,4/24)
14:30 Dwóch i pół VII (16,17,18,19/22) - serial kom.
16:30 Przyjaciele X (13,14,15, 16,18/18) - serial kom. USA 04
19:30 Teoria wielkiego podrywu X (5,6,7,8,9,10/24)
22:00 The Office PL II (10,11) - serial kom. Polska 2022
23:05 Comedy Club (9, 10)
00:05 Miasteczko South Park III (17,1/17) - serial anim.

TVP SERIALE

07:15 Ojciec Mateusz IV (3)
08:15 Komisarz Alex III (9/13)
09:10 Rodzinka.pl V (11/26)
09:45 Klan - telenowela
10:15 Ranczo IX (9,10)
12:00 Komisarz Alex III (10)
12:50 Ojciec Mateusz 31 (3,4)
15:30 Komisarz Alex III (11)
16:20 Na sygnale
17:30 Ranczo IX (12)
19:30 Ojciec Mateusz 31 (5)
20:25 Komisarz Alex XXV (2) - serial krym. Polska 2026
21:30 Ranczo IX (13,1)
23:25 Ojciec Mateusz 31 (6)
00:20 Czarna śmierć (2)
01:20 Oficerowie (8/14)

CANAL+ KUCHNIA

13:55 Podróż przez smaki Chin IV (7) - serial dok.
14:55 U sąsiadów w kuchni XV
15:55 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (2)
16:10 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (2)
16:35 Jamie Oliver (5, 6, 15, 16)
18:30 Maximum Foodie V (3)
18:55 m jak mięso (9)
19:25 Gotuj taniej z Jamiem (1, 2) - mag. kulinarny
21:10 Anthony Bourdain VI (2,3,4/8) - serial dok.
23:40 Nie bój ryby! (2, 3)
00:35 Top Chef (3)

CANAL+ DOMO

14:05 Wakacyjne domy na wynajem (3) - lifestyle
15:00 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (10/20) - serial dok.
15:55 Przekopiemy Ci ogródek
16:50 Gardeners' World (19)
18:00 Ucieczka na wieś XXII
19:00 Wielkie projekty XXII
20:00 Daleko od miasta XIII (6)
21:00 Wakacyjne domy na wynajem (4) - lifestyle
21:55 Wielkie projekty: Australia XI - serial dok.
23:05 Domy na krańcu świata (1/10) - serial dokumentalny
00:00 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (1) - reality show

PLANETE+

14:40 Zwierzęta w żałobie
15:50 Niezwykłe podróże koleją X (2/5) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (8,9/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (98,99)
18:45 Ołtarz pergamoński
19:45 Ewangelia dobrobytu. Historia kapitalizmu (3/3)
20:50 Udowodnić teorię względności - film dok.
22:00 Dynastia Nehru-Gandhi
23:15 Homoseksualizm na liście chorób - film dok.
00:20 Niezwykłe podróże koleją X (1/8) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

11:00 Przetrwać nad Jukonem V (5/8) - serial dok.
12:00 Celnicy na straży Turcji
13:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita IV (10/11)
15:00 Złomowisko PL VII
16:00 Bimbrownicy XIV (9/16)
17:00 Przemytnicy: na lotnisku (2) - serial dok.
18:00 Lotnisko II (4/8)
19:00 Nagi instynkt przetrwania IX (9/12) - serial dok.
21:00 Zawodowcy - serial dok.
22:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (1)
00:00 Nagi instynkt przetrwania: Mistrzostwa świata

TVP HISTORIA

11:55 Legenda. Hubert Jerzy Wagner - film dok. Polska 2024
13:00 Tutanchamon: życie, śmierć i dziedzictwo (1/3)
14:00 Królowie (65)
14:35 Czterej pancerni i pies
15:25 07 w akcji! - reportaż
15:45 Sensacje XX wieku
18:05 Tajemnica Enigmy (1)
18:55 Wszystkie kolory świata
20:00 Pluton - dramat wojenny USA/Wlk. Bryt. 86, reż. Oliver Stone, wyk. Charlie Sheen
22:05 Historia w postaciach zapisana (1/12) - serial dok.
00:10 Sensacje XX wieku

HISTORY

14:50 Największe tajemnice świata V (9/15) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Jak to wyjaśnić IV (1/20)
17:10 Tajemnice, które miały trwać wiecznie II (18)
18:10 Największe tajemnice świata VI (17/20) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVII
21:00 Wojownicy wszech czasów (3) - serial dok. USA 2026
22:00 Starożytni kosmici XVII (6/17) - serial dok. USA 2025
23:00 Jak to wyjaśnić: tajemnice UFO (3/6) - serial dok.
23:55 Jak to wyjaśnić V (6)
00:50 Starożytni kosmici XVI

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Pogodowe anomalie
15:00 Katastrofa w przestworzach XVIII (3/10) - serial dok.
16:00 Złapać przemytnika X (5)
17:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic VI (3/9) - serial dok.
18:00 Tajemnice wojennych wraków (3/8) - serial dok.
19:00 Historia Związku Radzieckiego (1/3) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXV (10) - serial dok.
21:00 Przywódcy III Rzeszy (3,4/4) - serial dok. F 2021
23:20 Nazistowscy dyplomaci

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici VI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 W kręgu zła: Ludzie Hitlera - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii XIX (3,4) - serial dok.
14:00 Zaginione złoto II wojny światowej (5,6/8)
16:00 Dorwać tuńczyka V
18:00 Rolnicy. Podlasie IV
20:00 Największe wynalazki starożytności (9/10)
21:00 Koloseum (1/8)
22:00 Rycerze przestworzy
00:00 Rosja: Indoktrynacja narodu - film dok. F 2022

BBC EARTH

12:20 Malownicze trasy kolejowe IV (1/6) - serial dok.
13:20 Wielkie koty 24/7 (2/6)
14:25 W okowach mrozu IV
16:25 Londyn Davida Attenborough - film dok.
17:40 Wielkie koty 24/7 (2/6)
18:45 Malownicze trasy kolejowe IV (10) - serial dok.
19:45 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu IV (7,8/11) - serial dok. USA 2016
22:55 Na krawędzi katastrofy
23:55 Zabójcza pogoda V (7)
01:00 Wielkie koty 24/7 (2/6)

POLSAT VIASAT HISTORY

15:20 Kobiety wikingów: nieznana historia - film dok.
16:30 Najważniejsze wydarzenia II wojny światowej w kolorze (10/10) - serial dok.
17:35 II wojna światowa: końcówka - serial dok.
18:40 Starożytność: zdrady
19:50 Historia Troi - serial dok.
21:00 Życie prywatne przywódców Rzeszy: Z Hitlerem do końca (4/4) - serial dok.
21:55 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (3/6)
23:00 Adolf Hitler: zrozumieć dyktatora (5/6) - serial dok.
00:05 Starożytność: zdrady

eprasa.pl 1a1cffaaf6

SOBOTA 25.07

Od A do Z

1917 ★★★★
dramat wojenny, Wlk. Brytania/USA 2019, reż. Sam Mendes, wyk. George MacKay, Dean-Charles Chapman, Benedict Cumberbatch
21:20 | tvp 1
Z czasów I wojny: dwóch zwiadowców zmierza do wysuniętego regimentu, by ostrzec dowódców przed zastawioną przez Niemców pułapką. Przejmująca historia nakręcona jakby jednym ujęciem wartym Oscara.

ALINE. GŁOS MIŁOŚCI ★★★
film biograficzny, Francja/Kanada/Belgia/Hiszpania/USA 2020, reż. Valérie Lemercier, wyk. Valérie Lemercier, Sylvain Marcel, Danielle Fichaud
22:15 | tvn
Jakby biografia Celine Dion: w quebeckiej rodzinie przychodzi na świat dziecko o złotym głosie, na które czeka wielka kariera. Plus Cesar za rolę dla Valerie Lemercier, także scenarzystki i reżyserki.

BOHATER ★★★
thriller, Iran/Francja 2021, reż. Asghar Farhadi, wyk. Amir Jadidi, Mohsen Tanabandeh, Sahar Goldoost
22:15 | tvp kultura
Grand Prix w Cannes dla Asghara Farhadiego za opowieść o dłużniku, który wychodzi na przepustkę z więzienia, by spłacić dług. Ale nawet znalezione złoto nie wystarczy, by rozwiązać problemy skazańca.

DESTRUKCJA ★★★
komediodramat, USA 2015, reż. Jean-Marc Vallée, wyk. Jake Gyllenhaal, Naomi Watts
20:00 | tvp kultura
Jake Gyllenhaal jako oddany pracy bankier, który nie potrafi wyrazić swego bólu po stracie żony w wypadku drogowym i dopiero dekonstrukcja całego życia pozwoli mu odnaleźć w sobie ludzkie cechy.

DWOJE DO POPRAWKI ★★★
komedia romantyczna, USA 2012, reż. David Frankel, wyk. Meryl Streep, Tommy Lee Jones, Steve Carell
20:00 | tvn
Meryl Streep i Tommy Lee Jones jako znudzone sobą małżeństwo, które po latach – dzięki niekonwencjonalnej terapii – uczy się odkrywać siebie na nowo.

Dalej jazda! 2

21:00 | canal+ premium
★★★

FOT. MAGDA BORUCH / MONOLITH FILMS

Nie tylko dla seniorów: cierpiącej na alzheimera pani marzy się ślub – tym razem kościelny. Rodzina nie bez problemów aranżuje uroczystość, ale panna młoda nieoczekiwanie znika. Pora na poszukiwania.
MYZ

KOMEDIA
POLSKA 2026, REŻ. MARIUSZ KUCZEWSKI, WYK. MARIAN OPANIA, MAŁGORZATA ROŻNIATOWSKA, MARIUSZ DRĘŻEK

JASON BOURNE ★★★
film sens., USA/Chiny/Hiszpania/Japonia/Islandia/Niemcy/Włochy 2016, reż. Paul Greengrass, wyk. Matt Damon, Tommy Lee Jones, Alicia Vikander
19:00 | canal+ premium
Powrót do zamkniętego już cyklu: były tajny agent CIA do zadań specjalnych odkrywa kolejne stopnie uwikłania w coraz bardziej przerażające – nielegalne – działania agendy rządu USA. Na ekranie oczywiście Matt Damon.

KULT ★★★
thriller, USA/Niemcy/Kanada/Meksyk 2006, reż. Neil LaBute, wyk. Nicolas Cage, Ellen Burstyn, Kate Beahan
20:00 | stopklatka
Neil LaBute sięga po kultowy angielski thriller sprzed lat: poszukujący zaginionego dziecka policjant trafia na wyspę, gdzie matriarchalna społeczność uprawia neopogański kult. Miejscami smakowite.

LISA FRANKENSTEIN ★★★
horror, USA 2024, reż. Zelda Williams, wyk. Kathryn Newton, Cole Sprouse, Carla Gugino
22:40 | hbo
Powieść Mary Shelley według Zeldy Willimas, córki Robina: nastolatka po przejściach spotyka zombie pianisty z XIX wieku i doszywając mu pozyskane przez siebie części ciała tworzy kochanka doskonałego.

NO HEJ! ★★★
komedia, USA 2025, reż. Sophie Brooks, wyk. Molly Gordon, Logan Lerman, Geraldine Viswanathan
20:00 | hbo
Pierwszy romantyczny wypad zakochanej – jak się zdaje – pary przybiera dość nieoczekiwany obrót a rosnące nieporozumienia, w tym niefortunna interwencja przyjaciół, prowadzić mogą do fiaska związku.

OSTATNI SAMURAJ ★★★
film przyg., USA/Nowa Zelandia/Japonia 2003, reż. Edward Zwick, wyk. Tom Cruise, Ken Watanabe, Timothy Spall
22:15 | tvn 7
Tom Cruise jako bohater wojny secesyjnej, który pomagając modernizować japońską armię, ulega fascynacji kodeksem bushido i wraz z ostatnimi samurajami próbuje przeciwstawić się westernizacji Japonii.

SZCZĘKI ★★★★★
thriller, USA 1975, reż. Steven Spielberg, wyk. Roy Scheider, Robert Shaw, Richard Dreyfuss
23:50 | cinemax
Egzamin z kina akcji dla młodego Stevena Spielberga: rekin ludojad atakuje plaże wziętego kurortu – kto go powstrzyma? Zaliczony na trzy Oscary i miejsce na liście przebojów wszech czasów.

TULIPANOWA GORĄCZKA ★★★
melodramat, Wlk. Brytania/USA 2017, reż. Justin Chadwick, wyk. Alicia Vikander, Dane DeHaan, Christoph Waltz
23:05 | tvp 2
W XVII-wiecznym Amsterdamie uboga dziewczyna zostaje wydana za bogatego kupca, ale zakochuje się w malarzu, któremu zlecono małżeński portret. Kochankowie muszą zdobyć pieniądze na ucieczkę z miasta.

UMYSŁ PRZESTĘPCY ★★★
dramat krym., USA/Wlk. Brytania/Bułgaria 2016, reż. Ariel Vromen, wyk. Kevin Costner, Gary Oldman, Tommy Lee Jones
20:00 | tv puls
Pamięć i umiejętności zmarłego agenta CIA na tropie niebezpiecznego hakera dążącego do kontroli nad światem zostają przeszczepione brutalnemu przestępcy z celi śmierci. Na ekranie Kevin Costner.

WYBUCHOWA PARA ★★
komedia sensacyjna, USA 2010, reż. James Mangold, wyk. Tom Cruise, Cameron Diaz, Peter Sarsgaard
22:00 | cinemax
Nowy znajomy Cameron Diaz okazuje się szpiegiem, który wobec niedawnych niepowodzeń musi walczyć o swoje dobre imię. Tom Cruise i niepowodzenia? Nieprawdopodobne.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

SOBOTA 25.07

TVP1 DVB-T

07:40 Rok w ogrodzie (1175)
08:05 Rok w ogrodzie extra
08:20 Pełnosprawni
08:50 Ranczo VII (13)
09:45 Komisarz Alex XXII (8)
10:40 Ojciec Mateusz XVI (13)
11:40 Nie bądź ślepy na ślepowrona - reportaż Polska 23
12:30 Samotny rewolwerowiec - western USA 1964, reż. Sidney Salkow, wyk. Audie Murphy, Merry Anders (95 min)
14:05 Wielka Wyprawa Maluchów 2026
14:45 Okrasa łamie przepisy
15:20 Rozmowy na medal (7)
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:35 Rolnik szuka żony (8)
18:40 Jaka to melodia? (5742)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 Gra z Cieniem (3) - serial krym. Polska 2024, wyk. Natalia Rybicka, Marcin Hycnar, Grzegorz Małecki
21:20 1917 - dramat wojenny Wlk. Brytania/USA 2019, reż. Sam Mendes, wyk. George MacKay (125 min) ****
23:25 Kroniki Tour de Pologne Women
23:35 W otchłani (Black Water) - thriller Kanada/USA 2018, reż. Pasha Patriki (110 min) **

TVP2 DVB-T

05:20 Barwy szczęścia
06:30 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7625) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7625) - mag. Polska 2026
11:20 Górna półka smaku (5)
11:55 Zmiennicy (8)
13:05 Panna młoda
14:00 Familiada (3081) - teleturniej Polska 2025
14:35 Koło fortuny (2051)
15:15 Szansa na sukces. Opole 2026 (1) - show
16:20 Na dobre i na złe
17:15 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:10 Va banque (1023)
18:45 Wyższa Szkoła Jazdy (8)
19:10 Słowo na niedzielę (1173) - program religijny
19:25 Rodzinka.pl XVIII (3) - serial kom. Polska 2026

20:00 Lato z Radiem i Telewizją Polską - koncert Polska 2026, wystąpią m.in.: Edyta Górniak, Sound & Grace, Anna Wyszkoni, Grzegorz Hyży
22:10 Gabi Drzewiecka zaprasza (7) - talk-show
23:05 Tulipanowa gorączka (Tulip Fever) - melodramat Wlk. Brytania/USA 2017 (115 min) ***
01:00 Uziemieni (Eyjafjallajökull) - komedia F/Belgia 2013 (100 min) ***

POLSAT DVB-T

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień (1940)
08:30 Halo tu Polsat (3047)
11:30 Nasz nowy dom (362) - reality show Polska 2026
12:55 Skok przez płot (Over the Hedge) - film anim. USA/Kanada 2006 (110 min)
14:45 Małolaty na obozie (Daddy Day Camp) - komedia USA 2007, reż. Fred Savage, wyk. Cuba Gooding Jr., Lochlyn Munro, Richard Gant (115 min)
16:40 Legenda Herkulesa (The Legend of Hercules) - film sens. USA/Bułgaria/Niemcy 2014, reż. Renny Harlin, wyk. Kellan Lutz, Gaia Weiss, Scott Adkins (130 min)
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Prezydenci i premierzy
19:45 Pogoda

20:00 XXXI Festiwal Kabaretu w Koszalinie (1, 2, 3) - kabaret i satyra Polska 2026, wystąpią m.in.: Chyba, Czesuaf, Trzecia Strona Medalu, Jurki, Formacja Chatelet, Rewers
23:30 Szybcy i wściekli (Fast & Furios 9) - film sens. USA/Tajlandia/Kanada/Japonia 2021, reż. Justin Lin (195 min) **
02:45 Nikita - film sens. F/Włochy 1990, reż. Luc Besson (145 min) *****

TVN DVB-T

05:25 Recepta na stary dom IV (6) - serial dok.
05:40 Uwaga! (8049) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (21/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Garwolin – Pod Orłem 31 (6)
07:45 Dzień dobry wakacje (29) - mag. Polska 2019
11:30 Na Wspólnej
13:00 Młode gliny (31/50) - serial krym. Polska 2026
14:10 Happy Feet: Tupot małych stóp II (Happy Feet Two) - film anim. Australia/USA/Nowa Zelandia 2011 (130 min)
16:20 Maverick - western USA 1994, reż. Richard Donner, wyk. Mel Gibson, Jodie Foster, James Garner, Graham Greene, Alfred Molina (160 min)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:45 Uwaga! (8050)

20:00 Dwoje do poprawki (Hope Springs) - komedia romantyczna USA 2012, reż. David Frankel, wyk. Meryl Streep (135 min) ***
22:15 Aline. Głos miłości (Aline) - film biograficzny Francja/Kanada/Belgia/Hiszpania/USA 2020, reż. Valérie Lemercier (150 min) ***
00:45 Sierota (Orphan) - horror USA/Kanada/Niemcy/F 2009, wyk. Vera Farmiga (150 min) **

TV PULS DVB-T

06:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (13,1,9/13) - serial sens. Niemcy 2017
09:00 Taki jest świat (30)
09:25 Boso przez świat: Na ryby (74) - cykl reportaży
10:00 Lombard. Życie pod zastaw XI (27,28,29,30,31) - serial obycz. Polska 2022, wyk. Zbigniew Buczkowski, Goździkowscy chcą wystawić kotce nagrobek na cmentarzu dla zwierząt. Pomnik musi być wspanialszy niż rzeźba na grobie kota sąsiadki. Kelnerka Kawa musi pracować na zmywaku, ponieważ wylała piwo na głowę klienta, który ją napastował.

20:00 Umysł przestępcy (Criminal) - dramat krym. USA/Wlk. Bryt./Bułgaria 2016, reż. Ariel Vromen, wyk. Kevin Costner (150 min) ***
22:30 Przetrwać do świtu (Survive the Night) - thriller USA 20, reż. Matt Eskandari, wyk. Bruce Willis (100 min) **
00:10 Czas porachunków (A Day to Die) - film sens. USA 2022, reż. Wes Miller, wyk. Kevin Dillon (130 min) *

MEZZO

14:00 Israel Fernández – Festiwal w Grenadzie
14:40 José del Tomate na Festiwalu w Grenadzie
15:35 Biréli Lagrène, Martin Taylor, Ulf Wakenius – Jazz à Vienne 2025
16:35 Intermezzo
17:00 Strauss: Symfonia alpejska – Niemiecka Orkiestra Symfoniczna w Berlinie, Robin Ticciati, Reinhold Messner
17:55 Duńska Narodowa Orkiestra Symfoniczna, Fabio Luisi – Nielsen: Symfonia nr 1
19:05 Suity dla cierpiącego świata: Tanja Tetzlaff
20:30 Richard Wagner: Die Walküre - opera Szwajcaria 2024, reż. Michael Beyer
00:25 Duńska Narodowa Orkiestra Symfoniczna, Fabio Luisi – Nielsen: Symfonia nr 2

PULS 2

10:10 Pszczółka Maja: Miodowe Igrzyska - film anim. Niemcy/Australia 2018
11:55 Wojciech Cejrowski. Boso Luizjana - serial dok.
13:00 Gwiazdy Mazurskiej Nocy Kabaretowej (14, 1)
15:10 Delfin Bernie - film przyg. Kanada 2018
16:50 Super Mario Bros - film przyg. Wlk. Brytania/USA/Japonia/Francja 1993
19:00 Pszczółka Maja. Mały wielki skarb - film anim. Niemcy/Australia 2020
20:35 Na pewno, być może - komedia romantyczna F/Niemcy/Wlk. Brytania/USA 2008, reż. Adam Brooks
23:00 Po śladach mordercy - film sens. USA 21, reż. Randall Emmett, wyk. Emile Hirsch
01:00 Wstydliwe choroby V

TV4

07:00 Galileo - pr. popularn.
09:05 #JesteśmyDlaDzieci (338) - mag. Polska 2026
09:30 Galileo
10:35 Mini Galileo
10:55 Galileo
13:05 Mini Galileo
13:20 Podróże Guliwera - film przyg. USA 2010, reż. Rob Letterman, wyk. Jack Black, Jason Segel, Emily Blunt
15:00 Policjantki i policjanci XXIV (26,27,28,29,30/65) - serial obycz. Polska 2026,
20:00 Sprawiedliwi.Trójmiasto III (29,30,31,32) - serial krym. Polska 2026, wyk. Jerzy Zelnik, Artur Dziurman, Aleksandra Galczynska
00:00 Gwiazdy kabaretu (163, 164) - kabaret i satyra
02:05 STOP Drogówka (356)
03:05 Interwencja (5945)

METRO DVB-T

07:45 Klan z Alaski V (9,10/15)
09:45 The Floor (19)
10:55 Złomowisko PL VI (7,8) - serial dok. Polska 2018
13:00 Formuła E: e-Prix Tokio
14:15 Makłowicz w Polsce (8)
14:50 Jak zostać pilotem
15:50 Niezwykłe Stany Prokopa VI (1/8) - serial dok.
16:50 Jestem z Polski (2/9) - serial dok. Polska 2018
17:50 Kryminalni IV (5,6) - serial krym. Polska 2006, wyk. Marek Włodarczyk
20:00 Lejdis - komedia Polska 2008, reż. Tomasz Konecki, wyk. Edyta Olszówka, Anna Dereszowska, Izabela Kuna
22:55 Mroczny rycerz - film sens. USA/Wlk. Brytania 2008, reż. Christopher Nolan, wyk. Christian Bale, Heath Ledger
01:45 Szpital (65/72)

TVN7 DVB-T

05:15 Szkoła (26/63)
06:05 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie III
07:00 New Looney Tunes III (5) - serial anim. USA 2019
07:45 Ella zaklęta - film fantasy USA/Irlandia/Wlk. Brytania 2004, reż. Tommy O'Haver, wyk. Anne Hathaway
09:45 Zgłoś remont (8)
10:55 Bitwa o gości (4)
11:55 Ukryta prawda (54,55, 56/60) - serial fab.-dok.
14:55 Szpital św. Anny (3,4/50) - serial obycz.
16:55 Detektywi (5/56)
17:55 Step Up 4 Revolution (Step Up Revolution) - film muzyczny USA 2012 (125 min)

20:00 Niebezpieczny (Dangerous) - film sens. USA 2021, reż. David Hackl, wyk. Scott Eastwood, Mel Gibson (135 min) **
22:15 Ostatni samuraj (The Last Samurai) - film przyg. USA/Nowa Zelandia/Japonia 2003, reż. Edward Zwick, wyk. Tom Cruise (195 min) ***
01:30 Rafa (The Reef) - horror Australia 10, reż. Andrew Traucki, wyk. Zoe Naylor (95 min) **

eprasa.pl 1a1cffaaf6

SOBOTA 25.07

STOPKLATKA DVB-T

08:00 Komisarz Rex IV (9,10/13) - serial sens. Austria/Niemcy 1998
10:00 Hudson i Rex II (12,9/19) - serial krym.
12:00 Robin z Sherwood (4/6) - serial fantasy
13:25 Kochany urwis ** **(Problem Child)** - komedia USA 1990
15:00 Janosik - film przyg. * Polska 1974, reż. Jerzy Passendorfer (165 min)
17:45 Samotny wilk ** **McQuade (Lone Wolf McQuade)** - film sensacyjny USA 1983, reż. Steve Carver, wyk. Chuck Norris(135 min)
20:00 Kult (The Wicker Man) *** - thriller USA/Niemcy/Kanada/Meksyk 2006, reż. Neil LaBute, wyk. Nicolas Cage, Ellen Burstyn (125 min)
22:05 12 godzin (Stolen) ** - film sens. USA 2012, reż. Simon West, wyk. Nicolas Cage, Josh Lucas (110 min)
23:55 Pokaż, kotku, co masz ** **w środku** - komedia Polska 11, reż. Sławomir Kryński, wyk. Jacek Borusiński (125 min)

ALE KINO+

10:20 Matthew Perry. Ten, którego zabrakło. - film dok. Francja 2024
11:35 Punkty zwrotne *** **(Puntos suspensivos)** - thriller Hiszpania 2024, reż. David Marqués, wyk. Diego Peretti (115 min)
13:30 Sprawa nierozwiązana (1,2,3,4/10) - serial kryminalny Kanada 2021
15:50 Niezwykłe miejsce na śmierć (3/4) - serial krym. Nowa Zelandia/Niemcy 2024
17:45 Prawnik z lincolna *** **(The Lincoln Lawyer)** - film sens. USA 2011, reż. Brad Furman, wyk. Matthew McConaughey, Marisa Tomei (155 min)
20:20 Rebeliant (Free State *** **of Jones)** - film sens. USA 2016, reż. Gary Ross, wyk. Matthew McConaughey (160 min)
23:00 Pokusa (The *** **Paperboy)** - thriller USA 2012, reż. Lee Daniels, wyk. Matthew McConaughey (130 min)
01:10 Sharon Stone. Instynkt przetrwania - film dok. Francja/USA/Hiszpania 2024

TVP KULTURA DVB-T

10:15 Nie do przebaczenia *** - western USA 1960, reż. John Huston (130 min)
12:25 Kosmos 1999 (15/24) - serial sensacyjny
13:30 Podróże z Agatą Christie i Sir Davidem Suchetem (4) - serial dok. Wlk. Brytania 2025
14:35 O psie, który jeździł *** **koleją** - film przyg. Polska 2023 (110 min)
16:25 Noce i dnie (8) - serial obycz. Polska 1978
17:30 Sztuka jako konieczność. 4. Biennale Mater of Art, Praga 2026 - reportaż
18:05 Jutrzenka (Cela *** **s'appelle l'aurore)** - melodramat Francja/Włochy 1956 (115 min)
20:00 Destrukcja (Demo- *** **lition)** - komediodramat USA 2015, reż. Jean-Marc Vallée, wyk. Jake Gyllenhaal (110 min)
21:50 TVP Kultura na TAURON Nowe Horyzonty – Wrocław 2026 (1)
22:15 Bohater (Ghahreman) *** - thriller Iran/Francja 2021 (140 min)
00:35 Opole 2016 – Scena alternatywna

HBO

09:25 Wielka mała koza *** - film anim. USA 2026, reż. Tyree Dillihay, Adam Rosette (100 min)
11:05 Wyśnione piosenki ** - dramat obycz. USA 24, reż. Nick Wilson (95 min)
12:40 Marsjanin - film s.f. **** USA/Wlk. Bryt./Węgry/Jordania 2015, reż. Ridley Scott (140 min)
15:00 Sypiając z innymi *** - komedia romantyczna USA 2015 (100 min)
16:40 Eileen - thriller *** USA/Wlk. Brytania/Australia 2023, reż. William Oldroyd (100 min)
18:20 Wielka mała koza *** - film anim. USA 2026, reż. Tyree Dillihay, Adam Rosette (100 min)
20:00 No hej! - komedia *** USA 2025, reż. Sophie Brooks, wyk. Molly Gordon (95 min)
21:35 Euforia: Powrót - serial obycz. USA 2026
22:40 Lisa Frankenstein *** - horror USA 2024, reż. Zelda Williams, wyk. Kathryn Newton (100 min)
00:20 Ostatni pojedynek *** - thriller USA/Wlk. Brytania 2021 (150 min)

CANAL+ PREMIUM

08:35 Luca: Legenda Ferrari (2) - film dokumentalny
09:30 Holiday - komedia *** romantyczna USA 2006, reż. Nancy Meyers, wyk. Cameron Diaz (135 min)
11:45 Kiedy nadchodzi *** **jesień** - dramat obycz. Francja 2024 (100 min)
13:25 Łapu-Capu (177)
13:40 Peacock - dramat obycz. USA 2010, reż. Michael Lander (90 min)
15:10 Chopin, Chopin! *** - dramat obyczajowy Polska 2025, reż. Michał Kwieciński (130 min)
17:20 Kawałek po kawałku *** - film anim. USA/Dania/Australia/Hongkong 2024 (100 min)
19:00 Jason Bourne - film *** sensacyjny USA/Chiny/Hiszpania/Japonia/Islandia/Niemcy/Włochy 2016 (120 min)
21:00 Dalej jazda! 2 - kome- *** dia Polska 2026, reż. Mariusz Kuczewski, wyk. Marian Opania (105 min)
22:45 The Killer - film sens. *** USA/Korea Południowa/Kanada 2024, reż. John Woo, wyk. Nathalie Emmanuel (125 min)

KINO POLSKA

07:30 Bolek i Lolek (13,1/13)
07:55 Tego się nie robi kotu - film krótkom. Polska 2022
08:20 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
08:50 Komedia małżeńska - komedia Polska 1993, reż. Roman Załuski, wyk. Ewa Kasprzyk, Jan Englert
10:55 Znachor - melodramat Polska 1981, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Jerzy Bińczycki
13:50 Ziemia obiecana - dramat obycz. Polska 1975, reż. Andrzej Wajda, wyk. Daniel Olbrychski, Wojciech Pszoniak
17:25 Anna German - serial biograficzny Ukraina/Polska/Chorwacja 2012, wyk. Joanna Moro, Marija Poroszyna
20:00 Kogel-mogel - komedia Polska 88, reż. Roman Załuski, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska, Ewa Kasprzyk, Zdzisław Wardejn, Katarzyna Łaniewska
22:30 Lokatorka - dramat krym. Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak, Krzysztof Stroiński
00:50 Ciało - komedia Polska 2003, reż. Andrzej Saramonowicz, Tomasz Konecki, wyk. Rafał Królikowski, Edyta Olszówka, Zbigniew Zamachowski

POLSAT FILM

11:45 Ania z Zielonego Wzgórza – ciąg dalszy
14:10 Aniołki Charliego - film sens. USA/Niemcy/Chiny 2019
16:40 Przygody Tintina - film anim. USA/Nowa Zelandia 2011
18:50 Drapacz chmur - thriller USA 18, reż. Rawson Marshall Thurber, wyk. Dwayne Johnson
21:00 Lucy - film s.f. Francja/Niemcy/Tajwan/Kanada 2014, wyk. Scarlett Johansson
22:50 Chłopak z sąsiedztwa - thriller USA 2015
00:35 Ślad (40,41/48) - serial kryminalny Polska 2018

KINO TV

08:40 Strażnik Teksasu (1,2,3/3) - serial sens.
12:45 Czym chata bogata! - komedia Francja/Belgia 2017
14:45 Komandosi z Navarony - film wojenny Wlk. Brytania/USA 1978, reż. Guy Hamilton
17:30 Zaginione miasto Z - film biograficzny USA 2016
20:00 Sąsiedzi II - komedia USA/Chiny 2016, reż. Nicholas Stoller, wyk. Seth Rogen
22:00 Iluzja II - thriller USA/Hongkong 2016, reż. Jon M. Chu, wyk. Jesse Eisenberg
00:55 Spacer w chmurach - melodramat USA/Meksyk 95

WARNER TV

11:55 Sok z żuka - komedia USA 1988, reż. Tim Burton
13:45 Miłość jak narkotyk - komedia romant. USA 1997
15:45 Superman III - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1983
18:20 Superman IV - film s.f. Wlk. Brytania/USA 1987
20:05 Akademia policyjna - komedia USA 1984
22:00 Wrogie niebo V (10/10) - serial s.f. USA/Kanada 2015
22:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XII (1,2/22)
00:50 Wysłannik przyszłości - film s.f. USA 1997

PARAMOUNT

09:30 LEGO® Batman: Film - film anim. USA/Dania/Australia 2017, reż. Chris McKay
11:50 Goonies - film przyg. USA 1985, reż. Richard Donner
14:20 Nieoczekiwana zmiana miejsc - komedia USA 1983
16:50 Mission: Impossible – Fallout - film sens. USA 2018
20:00 Książę w Nowym Jorku - komedia USA 1988, reż. John Landis, wyk. Eddie Murphy
22:30 Pulp Fiction - komedia kryminalna USA 1994, reż. Quentin Tarantino
01:35 Grindhouse vol. 1 Death Proof - thriller USA 2007

CINEMAX

08:35 Apollo 13 - film katas. USA 1995, reż. Ron Howard
10:50 Interstellar - film s.f. USA/Wlk. Bryt./Kanada 2014
13:35 Młode serca - dramat obycz. Belgia/Holandia 2024
15:15 Apollo 13 - film katas. USA 1995, wyk. Tom Hanks
17:30 Transfomers: Ostatni Rycerz - film s.f. USA/Chiny/Kanada 2017, reż. Michael Bay
20:00 Inferno - thriller USA/Węgry 2016, reż. Ron Howard
22:00 Wybuchowa para - komedia sens. USA 2010
23:50 Szczęki - thriller USA 75

ROMANCE TV

07:40 Górski lekarz (1,1,2/8)
10:30 Lato w Bretanii - film obyczajowy Niemcy 2021
12:25 Inga Lindström: Lato na wyspie - romans Niemcy 2005
14:20 Miłość na Tahiti - komedia romantyczna USA 2023
16:15 Na zawsze lato (1,2) - serial krym. Niemcy 2024
20:00 Zabójcze tropiki (7,8/8) - serial krym. F 2019, wyk. Sonia Rolland, Julien Béramis
22:15 Nord Nord Mord (8) - serial krym. Niemcy 2018
00:05 Rzeka życia: Zaginiona na Amazonce - dramat obyczajowy Niemcy 2013

TVN FABUŁA

07:45 Prawo Agaty V (11,12,13)
10:50 Elf - komedia USA 2003
12:55 Blueback - dramat obycz. Australia 2022
15:10 Liga sprawiedliwości - film fantasy USA 2017
17:45 Miss Agent - komedia sensacyjna USA 2000
20:00 Pan i pani Smith - komedia sensacyjna USA 2005, reż. Doug Liman
22:30 Dusza towarzystwa - komedia USA 2018
00:45 Nie bój się ciemności - horror USA/Australia/Meksyk 2010, reż. Troy Nixey

AMC

09:55 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014
12:55 Wyścig z czasem - film s.f. USA 2011
15:05 Złów i wypuść - komediodramat USA 2006
17:35 Pogromcy duchów - komedia sensacyjna USA 1984, reż. Ivan Reitman
19:50 Uliczny wojownik - film sens. Japonia/USA 1994, reż. Steven E. de Souza
22:00 28 dni później - horror Wlk. Brytania/Hiszpania/USA 2002, reż. Danny Boyle
00:25 Martwa rzeka - thriller Australia 2007

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

09:15 Walker: Strażnik Teksasu II (3/20) - serial krym.
10:10 MacGyver III (13,14,15, 16,17/22) - serial akcji USA 19
15:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI (22,1,2,3,4/22) - serial krym. USA/Kanada 11
20:00 Saga »Zmierzch« – Księżyc w nowiu - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz, wyk. Kristen Stewart
22:50 Snajper: Duch wojnika - thriller USA 2016
00:45 Snajper: Ostatni strzał - film akcji USA 2017

EPIC DRAMA

08:15 Zatraceni w miłości - serial obycz. Turcja 2024
11:20 Agenci NCIS XVII (1,2,3,4,5/20) - serial krym.
15:40 Panna Marple IV (3/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2009
17:50 Poirot (1/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1990
20:05 Detektyw Murdoch XIX - serial kryminalny Kanada/ Wlk. Brytania 2025
21:00 Komisarz Maigret (1/2) - serial krym. Wlk. Bryt. 2016
22:55 Hiszpańska księżniczka: Zuchwały plan (3/8) - serial hist. USA/Wlk. Brytania 2019
00:05 Zatraceni w miłości

TVN STYLE

11:25 Jestem z Polski IV (1,2,3/3) - serial dok.
14:35 Kobieta na krańcu świata XVI: Grenlandia – nie jesteśmy na sprzedaż (4/8)
15:35 Projekt City (3)
16:05 Bitwa o gości (7)
17:05 Będzie pięknie (8/8)
18:05 Ugotowani (11)
19:05 Kuchenne rewolucje (10, 11) - reality show Polska 24
21:10 Kate. Narodziny księżnej (2) - serial dok. Wlk. Bryt. 2025
22:15 Ślub od pierwszego wejrzenia (5, 6) - real tv
00:25 Śluby marzeń

TVN TURBO

08:40 Samochód marzeń (1)
09:35 Ciężarówką przez Stany II (5,6,7,8/10) - serial dok.
12:30 Wojny samochodowe (10, 11, 12) - program rozrywk.
15:30 Zawodowi handlarze
17:00 Mobilni mechanicy
18:30 Usterka XVI (14,15)
19:30 Prawko na świecie. Jazda bez zasad (5)
20:15 Z drugiej ręki (9)
21:00 Naprawy nie do naprawy
21:45 Moto kombat (6)
22:25 Zawodowi handlarze
23:10 Wojny samochodowe (9)
00:10 Duda kontra Szafrański IX (3) - serial dok.

BBC FIRST

08:40 McDonald i Dodds III
10:30 Morderstwa w Midsomer (1,1/5) - serial krym.
12:50 Ojciec Brown VIII (8,9,10/10) - serial krym.
15:50 My Life is Murder V
17:45 Z pamiętnika położnej X (2/7) - serial obycz.
18:50 Śmierć z dala od palm
19:55 Śmierć pod palmami III (5/8) - serial kryminalny
21:00 Annika (5/6)
22:05 Milczący świadek XXIII (1,2/10) - serial kryminalny
00:25 Zaproszona (1/4)

FX

08:40 FBI IV (18/21)
09:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (6,7/24) - serial krym.
11:25 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (1,2,3/17)
14:10 Z Archiwum X III (4,5,6/24) - serial s.f.
17:00 Terminal - komedia romant. USA 2004, reż. Steven Spielberg, wyk. Tom Hanks
19:35 Szklana pułapka - film akcji USA 1988, reż. John McTiernan, wyk. Bruce Willis
22:15 Szklana pułapka II - film akcji USA 1990
00:50 Uliczny wojownik - film sens. Japonia/USA 1994

HGTV

09:55 Polowanie na ogród VI
10:30 Uratuj swój ogród (17)
11:30 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
12:35 Kolekcjonerski obłęd wart miliony - serial dok.
13:35 Weekendowa metamorfoza (7, 8) - reality show
15:30 Kamera, akcja, wpadka!
17:05 House Hunters (9, 10, 1)
18:45 Będzie pięknie (3/8)
19:45 Weekendowa metamorfoza (3, 2) - reality show
21:35 Mieszkanie na miarę (4,1/4) - serial dok. Polska 2021
23:30 Usterka XI (2,27,29)

BBC LIFESTYLE

08:10 Hotel Savoy (3,4,1,2,3,4)
14:05 Hotel Four Seasons przy Park Lane (1,2,3,4)
18:00 Psijaciele w potrzebie (3/4) - serial dok. Wlk. Bryt. 25
19:00 Majorka: śródziemnomorskie smaki (3) - mag. kul.
19:40 Wielkie amerykańskie wypieki (3, 4) - program rozrywkowy USA 2024
22:00 Psijaciele w potrzebie (3/4) - serial dok. Wlk. Bryt. 25
23:00 Wstydliwe choroby: online II (4,5) - serial dok.
00:45 Hotel Savoy (1,2,3,4)
04:15 Wielkie amerykańskie wypieki (3) - program rozrywk.

COMEDY CENTRAL

08:30 Teoria wielkiego podrywu IX (5,6,7,8,9,10,11, 12,13,14/24) - serial kom.
12:40 Teoria wielkiego podrywu IX (15,16/24)
13:30 Przyjaciele IX (13,14,15, 16,17,18,19/24) - serial kom.
17:05 9JKL (13,14,15,16/16)
19:00 Duchy (7,8/18)
20:00 Choć goni nas czas - komediodramat USA 2007
22:00 The Office PL II (12,1)
23:05 Comedy Club (11, 12)
00:05 Miasteczko South Park III (9,10,11/17)

TVP SERIALE

06:30 U Pana Boga w ogródku
07:25 Na sygnale - serial obycz.
10:15 Ranczo IX (6)
11:55 Rodzinka.pl XVIII (6,7,8)
13:35 Ojciec Mateusz 30 (10,11) - serial krym. Polska 23
15:30 Komisarz Alex XXV (2)
16:30 Ranczo IX (8)
17:30 Czterdziestolatek (6)
18:35 U Pana Boga w ogródku
19:30 Ojciec Mateusz 30 (12,1) - serial krym. Polska 2023
22:30 Ranczo IX (9,10) - serial komediowy Polska 2015
00:25 Komisarz Alex XXV (2,3)
02:15 Pitbull (4) - serial sens.
03:10 Oficerowie (9/14)

CANAL+ KUCHNIA

13:35 Jamie Oliver (21, 22)
14:30 U sąsiadów w kuchni XVI
15:40 ABC gotowania (4)
16:05 m jak mięso (7, 8)
16:55 Jamie Oliver (2)
17:50 Ekoporady z Julią Oleś II
17:55 Jakubiak rozgryza Polskę
18:50 Jedz, podróżuj, smakuj
19:50 Podróże piekarza z Hebrydów (2) - mag. kulinarny
20:45 Kulisy wielkiej kuchni
21:40 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (2)
22:35 Kuchenny recykling
23:30 Wszystkie smaki fermentacji (6) - serial dok.

CANAL+ DOMO

13:15 Cudotwórcy: zakochaj się w swoim domu na nowo (4)
14:10 Wielkie projekty XI (4/10)
15:15 Wielkie projekty: Nowa Zelandia (8) - serial dok.
16:10 Przekopiemy Ci ogródek
16:40 Mam zamek III (3,4)
17:35 Kupione i co dalej? (1)
18:00 Daleko od miasta XIII
18:55 Zbudujemy ten dom
20:00 Adres: rezydencje marzeń (8) - reality show
21:00 Wielkie projekty XII
22:00 Generalna odbudowa II
22:55 Luksusowa ucieczka
23:50 Wielkie projekty: Australia X - serial dok.

PLANETE+

14:45 Zielony lód biegunów
15:50 Wszystko o Marii, Matce Bożej - serial dok. Francja 2025
16:55 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi (3)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV
18:40 Polska z góry IX (4,5)
19:45 Dolly Parton – amerykański skarb - film dok.
20:50 Louis de Funes – król francuskiej komedii - film dok.
22:00 Premiera: Dynastia Nehru-Gandhi - serial dok.
23:10 Mia Farrow. Cienie sławy
00:20 Trzy kobiety i wojna

DISCOVERY CHANNEL

12:00 Celnicy na straży Niemiec - real tv Niemcy 2025
13:00 Złomowisko PL IV (1,2)
15:00 Nic do ukrycia II (1)
16:00 Przygody truckerki
17:00 Ciężarówką przez Afrykę - serial dok. Polska 20
18:00 Ed Stafford: inicjacja
19:00 Teorie spiskowe pod lupą (2) - serial dok. USA 2026
20:00 W oku cyklonu: Łowcy burz (5) - serial dok. USA 2025
21:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (1)
23:00 Złoto drwali II (2)
00:00 Akta ekspedycji II
01:00 Rolnicy w akcji (3)

TVP HISTORIA

10:40 Podziemne Włochy (8/8)
11:50 Wszystkie kolory świata
12:55 Wyspy Kanaryjskie (4/5)
13:55 Ex libris - mag.
14:30 Pułkownik Kwiatkowski - komediodramat Polska 1995
16:45 Tajemnice kultowych seriali (6) - mag. filmowy
17:40 Blisko, coraz bliżej (6)
19:05 Zabójcza nauka II (2/6)
20:05 Bangladesz. Zatoka krwi (2) - film dok. Indie 2023
21:10 Midway - dramat wojenny USA/Chiny 2019
23:35 Pluton - dramat wojenny USA/Wlk. Brytania 1986

HISTORY

10:10 Wojny magazynowe XVI
11:10 Tajemnice, które miały trwać wiecznie II (18)
12:05 Starożytni kosmici XIV
13:05 Tajemnice zaginionych miast (1) - serial dok.
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (2/18)
14:55 Gwiazdy lombardu XXV
16:15 Piątka z historii (3,4)
17:10 Starożytni kosmici XIII (7,11,17/13) - serial dok.
21:00 Imperium rzymskie: powstanie i upadek (1)
23:00 Niewyjaśnione tajemnice świata V (5,6/18)
00:50 Starożytni kosmici XVI

NATIONAL GEOGRAPHIC

10:05 Katastrofa w przestworzach XXV (4,3,1,6,2,9)
16:00 Premiera: Car S.O.S. VII - serial dok. Wlk. Bryt. 2026
16:55 Żelazna kurtyna: życie pod radziecką okupacją (3/3)
18:05 Czechosłowacja: tajny front zimnej wojny - film dok.
19:10 UFO: przełomowe śledztwa (1/5) - serial dok.
20:05 Miasta w liczbach (8/8)
21:10 Zaginione skarby Biblii (2,5/6) - serial dokumentalny
23:00 Ciemna strona świata II (5,10/10) - serial dok. USA 2021

FOCUS TV

10:00 Świat z góry. Podróże pociągiem - serial dok.
11:00 Bitwy morskie – historia okrętów wojennych
13:00 Rolnicy. Podlasie VIII
16:00 Podglądacze przyrody
17:00 Największe statki świata (4/8) - serial dok. USA 2019
18:00 Najniebezpieczniejsze drogi do szkoły III (1/3)
19:00 Jak to wyjaśnić II
20:00 Tajemnice zamków (4/8)
21:00 Niezwykłe konstrukcje II
22:00 Niewyjaśnione zagadki
23:00 Poza kontrolą
00:00 Kataklizmy, które wstrząsnęły światem (8/8)

BBC EARTH

11:10 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
12:20 W okowach mrozu III (1,2,3,4,5/12) - serial dok.
17:15 David Attenborough i cuda natury II (3/10)
17:40 Najpiękniejsze trasy spacerowe - serial dok.
18:45 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
19:55 Wyspy Pacyfiku II (2,3/3)
22:00 W okowach mrozu: Kanada II (5/8) - serial dok.
23:00 Londyn Davida Attenborough - film dok.
00:15 Na krawędzi katastrofy

POLSAT VIASAT HISTORY

06:20 Naziści: ściśle tajna nauka (6,7,8/8) - serial dok.
09:10 Naziści: korzenie zła - serial dok. Kanada 2026
12:05 Życie prywatne przywódców Rzeszy (1,2,3,4/4)
15:55 Dziki Zachód (5,6/6) - serial dok. Wlk. Bryt.2023
17:55 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (1,2,3/6)
21:00 Wojna Adolfa Hitlera (4,5,6/6) - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2020
00:15 Wojna światowa: 1914-1945 (6,7,8/8)
02:55 II wojna światowa: ostatnie miesiące (1,2/2)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

NIEDZIELA 26.07

Od A do Z

ABIGAIL ★★★
horror, USA/Irlandia/Kanada 2024, reż. Matt Bettinelli-Olpin, Tyler Gillett, wyk. Melissa Barrera, Dan Stevens, Alisha Weir
21:55 | hbo
W nastroju komediowym: nieudolni bandyci uprowadzają dwunastoletnią córkę króla przestępczego podziemia, by wkrótce na własnej skórze przekonać się o niecodziennych zdolnościach dziewczynki.

CZŁOWIEK Z ŻELAZA ★★★★★
dramat obycz., Polska 1981, reż. Andrzej Wajda, wyk. Jerzy Radziwiłowicz, Krystyna Janda, Marian Opania
21:20 | tvp historia
Złota Palma w Cannes dla Solidarności, Andrzeja Wajdy i dalszego ciągu poszukiwań Mateusza Birkuta – przodownika pracy, który obnażył pustkę systemu – aż do logicznej kulminacji Sierpnia '80.

EGZEKUTOR ★★
film sens., USA 1996, reż. Chuck Russell, wyk. Arnold Schwarzenegger, James Caan, Vanessa Williams
22:15 | tvn 7
Arnold Schwarzenegger jako supertajny agent na tropie kolegów zamieszanych w nielegalny handel bronią. Dla sympatyków Arniego i zwalniającego od myślenia tempa akcji z charakterystycznym humorem.

INCEPCJA ★★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2010, reż. Christopher Nolan, wyk. Leonardo DiCaprio, Ellen Page, Joseph Gordon-Levitt
20:00 | cinemax
Christopher Nolan igra z podświadomością: Leonardo Di Caprio jako ścigany przez wszystkich złodziej snów, który ma szansę na rehabilitację, jeśli zaszczepi pewną ideę w cudzym umyśle. Intrygujące.

KURACJA ★★
horror, USA 2024, reż. Max Minghella, wyk. Elisabeth Moss, Kate Hudson, Kaia Gerber
23:15 | canal+ premium
Niegdyś popularna aktorka marzy o powrocie na czerwone dywany, odpowiada więc na ofertę wyspecjalizowanego w tym kombinatu spa, by wkrótce odkryć jego mrożącą krew w żyłach tajemnicę. Konfekcja.

Sojusznicy

20:00 | hbo
★★★

FOT. BRUNO CALVO / AMAZON MGM STUDIOS

Zaufani ochroniarze prezydenta USA i premiera Wielkiej Brytanii na tropie terrorystów, którzy planują eliminację światowych przywódców i przejęcie władzy. Ale nie pod okiem dwóch jednoosobowych armii.

MYZ

FILM SENSACYJNY
USA 2025, REŻ. ILYA NAISHULLER, WYK. JOHN CENA, IDRIS ELBA, JACK QUAID

MISTRZ ★★★
film biograficzny, Polska 2020, reż. Maciej Barczewski, wyk. Piotr Głowacki, Jan Szydłowski, Marcin Bosak
22:25 | kino polska
Piotr Głowacki jako przedwojenny mistrz bokserski Tadeusz „Teddy" Pietrzykowski, który trafia do Auschwitz z pierwszym transportem więźniów, a w obozie stacza kilkadziesiąt walk, stając się żywą legendą.

NIE POWIESZ NIKOMU? ★★
komedia romantyczna, USA 2019, reż. Elise Durán, wyk. Alexandra Daddario, Tyler Hoechlin, Sunita Mani
21:20 | tvp 1
Podczas kryzysowej sytuacji w trakcie lotu dziewczyna zwierza się ze swych sercowych rozterek obcemu, nie podejrzewając, że mężczyzna za chwilę zostanie jej korporacyjnym przełożonym.

RAPORT PELIKANA ★★
thriller, USA 1993, reż. Alan J. Pakula, wyk. Denzel Washington, Julia Roberts, Sam Shepard
19:10 | warner tv
Julia Roberts i Denzel Washington na tropie spisku, wymierzonego przez CIA w ostatnich sprawiedliwych establishmentu. Szkoda czasu na kino według scenariusza gry komputerowej.

SŁUŻĄCE ★★★★
dramat obycz., USA/Indie 2011, reż. Tate Taylor, wyk. Emma Stone, Viola Davis, Bryce Dallas Howard
19:55 | polsat
Oscarowa (statuetka i trzy nominacje) niespodzianka z Hollywood: spojrzenie na czarną społeczność amerykańskiego Południa lat 60. z punktu widzenia służącej zatrudnionej u bogatej białej rodziny.

TOMB RAIDER ★★★
film przyg., Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Roar Uthaug, wyk. Alicia Vikander, Dominic West, Walton Goggins
20:00 | tv puls
Alicia Vikander zakłada kostium Angeliny Jolie, by przypomnieć bohaterkę popularnej gry: córka ekscentrycznego podróżnika (i finansowego magnata) wyrusza na poszukiwanie zaginionego przed laty ojca.

TOŻSAMOŚĆ BOURNE'A ★★★
thriller, USA/Niemcy/Czechy 2002, reż. Doug Liman, wyk. Matt Damon, Franka Potente, Chris Cooper
19:30 | canal+ premium
Bestseller Roberta Ludluma na dużym ekranie: dotknięty amnezją tajny agent na tropie własnej tożsamości, próbując jednocześnie dociec okoliczności utraty pamięci. Plus Matt Damon i Franka Potente.

WEEKEND W TAJPEJ ★★
film sens., USA/Francja/Tajwan 2024, reż. George Huang, wyk. Luke Evans, Lun Mei Gwei, Sung Kang
20:00 | tvn 7
Z produkcyjnej teki Luca Bessona: były agent antynarkotykowy wraca na Tajwan. Niekoniecznie przypadkiem spotyka dawną miłość, obecnie – jak się okaże – żonę narkotykowego bossa, którego ma pojmać.

WIELKA WARSZAWSKA ★★
film sens., Polska 2025, reż. Bartłomiej Ignaciuk, wyk. Tomasz Ziętek, Tomasz Sapryk, Piotr Trojan
21:25 | canal+ premium
Zakurzona opowieść Jana Purzyckiego o kulisach toru wyścigów konnych na Służewca i młodym dżokeju marzącym o wygranej. Czy jednak w skorumpowanym świecie wokół czysty – uczciwy – sukces jest możliwy?

ZŁOTO ★★
thriller, Australia/Wlk. Brytania 2022, reż. Anthony Hayes, Max Winkler, wyk. Zac Efron, Anthony Hayes, Susie Porter
23:40 | hbo
W świecie przyszłości dwóch wędrowców znajduje największy samorodek złota, na jaki natrafił człowiek. Gdy jeden rusza po narzędzia do jego wydobycia, drugi zostaje sam, by chronić skarb przed obcymi

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

NIEDZIELA 26.07

TVP1

08:00 Tydzień (1091)
08:35 Stawka większa niż życie (14,15) - serial wojenny Polska 1969
10:55 Ojciec Mateusz XVII (1)
11:55 Między ziemią a niebem
12:00 Anioł Pański
12:15 Między ziemią a niebem
12:45 Portret kapłana (18)
13:05 Planeta Ziemia III (6/8)
14:05 Studio Tour de Pologne Women (na żywo)
14:10 Kolarstwo: Tour de Pologne Women: 3. etap: Janowiec – Lublin (na żywo)
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:35 Żona dla Polaka (8) - reality show Polska 2024
18:40 Jaka to melodia? (5796)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 Gra z Cieniem - serial krym. Polska 2024, wyk. Grzegorz Małecki
21:20 Nie powiesz nikomu? (Can You Keep a Secret?) - komedia romant. USA 19, reż. Elise Durán (100 min) ★★
23:00 Kroniki Tour de Pologne Women
23:10 Dewajtis (1/7) - serial kostiumowy Polska 23
00:05 1917 - dramat wojenny Wlk. Brytania/USA 2019, reż. Sam Mendes (130 min) ★★★★

TVP2

05:10 Barwy szczęścia
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7626) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7626) - mag. Polska 2026
11:20 Dzień z życia artysty
11:55 Lato z Radiem i Telewizją Polską - koncert
14:00 Familiada (3082)
14:35 Koło fortuny (2052) - teleturniej Polska 2025
15:10 Szansa na sukces. Opole 2026 (3) - show
16:15 Tak to leciało! (69)
17:15 Maxima. Droga na tron (5/6) - serial biograficzny Holandia 2024, wyk. Delfina Chaves, Martijn Lakemeier
18:15 Rodzinka.pl XVII (3) - serial kom. Polska 2025
18:55 Kocham Cię, Polsko! (7) - quiz Polska 2026

20:25 Postaw na milion (385) - teleturniej
21:25 63. KFPP w Opolu
22:25 Open'er Festival 2026 (9) - koncert
23:20 Na przekór losowi (7,8/8) - serial obycz. Włochy/F/Niemcy 24, wyk. Jasmine Trinca, Valerio Mastandrea
01:40 Król (3/8) - serial krym. Polska 2020
02:50 Tulipanowa gorączka (Tulip Fever) - melodramat Wlk. Brytania/USA 2017 (105 min) ★★★

POLSAT

06:00 Nowy dzień (1951)
08:30 Halo tu Polsat (3053)
11:30 Piotruś Pan - film przyg. Wlk. Brytania/USA/Australia/Nowa Zelandia 2003, reż. P.J. Hogan, wyk. Jeremy Sumpter, Jason Isaacs, Ludivine Sagnier
13:50 Paddington 2 - film przyg. Wlk. Brytania/Francja 2017, reż. Paul King, wyk. Ben Whishaw, Hugh Bonneville, Sally Hawkins (140 min)
16:10 Park jurajski (Jurassic Park) - film przyg. USA 1993, reż. Steven Spielberg, wyk. Sam Neill, Laura Dern, Jeff Goldblum, Richard Attenborough (160 min)
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (726)
19:40 Pogoda - Polska 2026

19:55 Służące (The Help) - dramat obyczajowy USA/Indie 2011, reż. Tate Taylor, wyk. Emma Stone, Bryce Dallas Howard (190 min) ★★★
23:05 Wystrzałowe wesele (Shotgun Wedding) - komedia USA 2022, reż. Jason Moore, wyk. Jennifer Lopez (130 min) ★★
01:15 Krucjata Bourne'a (The Bourne Supremacy) - thriller USA/Niemcy 2004, reż. Paul Greengrass (145 min) ★★★

TVN

05:40 Uwaga! (8050)
05:55 Ukryta prawda (22/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Warszawa – Bar Alpejski 31 (7)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:35 Co za tydzień (1253)
12:25 Ugotowani (8)
13:35 Wojownicze żółwie ninja: Wyjście z cienia (Teenage Mutant Ninja Turtles: Out of the Shadows) - film przyg. USA/Hongkong/Chiny 2016, reż. Dave Green, wyk. Megan Fox (150 min)
16:05 Akademia Policyjna IV – Patrol obywatelski (Police Academy 4: Citizens on Patrol) - komedia USA 1987, reż. Jim Drake, wyk. Steve Guttenberg, Bubba Smith (110 min)
17:55 Kuchenne rewolucje: Warszawa – Bar Alpejski 31 (7)
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 Transformers: Wiek zagłady (Transformers: Age of Extinction) - film s.f. USA/Chiny 14, reż. Michael Bay, wyk. Mark Wahlberg (210 min) ★★★
23:15 Ocean's Thirteen - komedia kryminalna USA 2007, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney (140 min) ★★★
01:35 Krzysztof - dramat obycz. Polska 10, reż. Dariusz Twaróg, wyk. Marek Kalita (120 min) ★★★

TV PULS

06:00 Taki jest świat (30)
06:40 Kobra – oddział specjalny XXIII (2/13) - serial sens.
07:40 Don Matteo: Boski detektyw XV
09:50 Kurierzy (40,41)
11:45 Całkowicie nowe przygody Aladyna - komedia F 18
13:45 Książę i ja (The Prince & Me) - komedia romantyczna USA/Czechy 2004 (130 min)
15:55 Sezon na sąsiada (Chasse gardée) - komedia Francja/Belgia 2023 (125 min)
18:00 Za jakie grzechy, dobry Boże? (Qu'est-ce qu'on a fait au Bon Dieu?) - komedia Francja 2014, reż. Philippe de Chauveron (120 min)
20:00 Tomb Raider - film przyg. Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Roar Uthaug, wyk. Alicia Vikander (140 min) ★★★
22:20 Horda (Rogue) - film sens. USA/RPA/Wlk. Brytania 2020, reż. M.J. Bassett, wyk. Megan Fox (140 min) ★★★
00:40 Mściciel (Wake of Death) - film sensacyjny Wlk. Brytania/Francja/Niemcy/RPA/USA 2004 (100 min) ★★
02:20 Dyżur III (41)

TVN7

05:30 Szkoła (27/63)
06:20 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie III - serial dok.
07:15 New Looney Tunes III
08:00 Alvin i wiewiórki: Wielka wyprawa - film anim. USA 2015, reż. Walt Becker
09:50 Ukryta prawda (57,58,59,60,1/60) - serial fabularno-dok. Polska 2022
14:50 Szpital św. Anny (5,6/50) - serial obycz.
16:50 Detektywi (6/56) - serial fab.-dok. Polska 2023
17:45 10 000 lat przed naszą erą (10 000 BC) - film przyg. USA/RPA 2008, reż. Roland Emmerich, wyk. Steven Strait, Camilla Belle (135 min)
20:00 Tango i Cash (Tango & Cash) - film sens. USA 1989, reż. Andrey Konchalovskiy, wyk. Sylvester Stallone, Kurt Russell (140 min) ★★★
22:20 Egzekutor (Eraser) - film sens. USA 1996, reż. Chuck Russell, wyk. Arnold Schwarzenegger (140 min) ★★
00:40 Nostalgia anioła (The Lovely Bones) - thriller USA/Wlk. Brytania/Nowa Zelandia 09, reż. Peter Jackson (155 min) ★★

MEZZO

13:45 Orkiestra Paryska, Esa-Pekka Salonen: Ligeti, Bruckner - muzyka klasyczna
15:25 Behzod Abduraimov, Tokijska Orkiestra Filharmoniczna, Marios Papadopoulos – Shor, Beethoven
16:40 Brahms: Kwintet smyczkowy G-dur, nr 2 op. 111 – Takács Quartet, Nabuko Imai
17:10 Intermezzo
17:35 Richard Wagner: Das Rheingold - opera Szwajcaria 2024, reż. Michael Beyer
20:30 Filharmonicy Berlińscy, Gustavo Dudamel: Waldbühne 2025 - muzyka klasyczna
22:05 Nielsen: Symfonia nr 4 – Duńska Narodowa Orkiestra Symfoniczna, Fabio Luisi
23:25 Pierre Boulez i Akademia Festiwalu w Lucernie - Dokument Niemcy 2009

PULS 2

08:25 Wojciech Cejrowski. Boso Luizjana - serial dok.
09:05 Wojciech Cejrowski. Boso – Karaiby (1, 2)
10:40 Hibernatus - komedia Francja/Włochy 1969
12:25 Mania wielkości - komedia Francja/Hiszpania/Włochy/Niemcy 1971
14:40 Królewna Śnieżka i krasnoludki - film fantasy Niemcy/Czechy 2019
16:45 Księżniczka i pół królestwa - film fantasy Czechy 2019, reż. Karel Janák
18:45 Śpiąca królewna - film fantasy Niemcy 2008
20:00 Noc rekinów 3D - horror USA 11, reż. David R. Ellis
21:35 Dzielnica strachu X (11,12,13,14,15) - serial krym.
03:00 Lombard. Życie pod zastaw V - serial obycz.

TV4

07:00 Ewa gotuje (476)
07:30 The Americas (4,5/10)
09:25 Galileo
11:25 Mini Galileo
11:45 Pasażerowie - film s.f. USA/Australia/Hongkong 2016
14:05 Podróże Guliwera - film przygodowy USA 2010
15:55 Bez hamulców - film sens. USA 2012, reż. David Koepp, wyk. Joseph Gordon-Levitt, Dania Ramirez
17:55 Uroczysko IV (27,28, 29,30/52) - serial krym. Polska 2025, wyk. Antoni Królikowski
20:00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XX (29,30,31,32) - serial krym. Polska 2026, wyk. Marek Włodarczyk
00:05 STOP Drogówka (357) - mag. policyjny Polska 2025
01:05 Polowanie na Hitlera (9,10/10) - serial dok.

METRO

06:25 Gorączka złota XI
08:10 Klan z Alaski V (11,12/15)
10:15 The Floor (1)
11:00 Wojownicze żółwie ninja - komedia sens. USA 2014
13:00 Formuła E: e-Prix Tokio
14:15 Dziewczyny z Hollywood (4) - program rozrywk.
14:30 Diagnoza II (12) - serial obycz. Polska 2018
15:30 Kryminalni IV (7,8,9) - serial krym. Polska 2006
18:50 Milionerzy (627, 628)
20:00 Yellowstone II (1,2/10) - serial obycz. USA 2019, wyk. Kevin Costner, Luke Grimes
22:05 Zeszłej nocy - dramat obycz. USA/Francja 2010, reż. Massy Tadjedin, wyk. Keira Knightley, Sam Worthington
23:55 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII (6/14)
00:55 Szpital (64/72)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

NIEDZIELA 26.07

STOPKLATKA DVB-T

08:00 Komisarz Rex IV (12/13) - serial sens.
10:00 Hudson i Rex II (11,14,13/19) - serial krym.
13:00 Robin z Sherwood (5/6) - serial fantasy
14:20 Książę i ja IV: W Krainie Słoni ** - komedia romantyczna USA 2010, reż. Catherine Cyran, wyk. Kam Heskin, Chris Geere (115 min)
16:15 Nie ma róży bez ognia *** - komedia Polska 1974, reż. Stanisław Bareja, wyk. Jacek Fedorowicz, Halina Kowalska (120 min)
18:15 Sierżant Bilko ** - komedia USA 1996, reż. Jonathan Lynn, wyk. Steve Martin (105 min)
20:00 Uprowadzona III (Taken 3) *** - film sens. USA/Hiszpania/Francja 2014, reż. Olivier Megaton, wyk. Liam Neeson (140 min)
22:20 Bez odwrotu (Best of the Best 3: No Turning Back) ** - film sens. USA 1995, reż. Phillip Rhee, wyk. Phillip Rhee (95 min)
23:55 Oczy węża (Snake Eyes) ** - thriller USA/Kanada 1998 (145 min)

ALE KINO+

10:05 Szczęki. Megahit Hollywoodu - film dok.
11:20 Alfa (Alpha.) *** - film sens. Holandia/Szwajcaria 24, reż. Jan-Willem Van Ewijk (130 min)
13:30 Sprawa nierozwiązana (7) - serial krym.
15:40 Pokuta (Atonement) *** - melodramat Wlk. Bryt./Francja/USA 2007, reż. Joe Wright (145 min)
18:05 W sieci wojny (Fog of War) ** - thriller USA 2025, reż. Michael Day, wyk. John Cusack, Brianna Hildebrand (125 min)
20:10 Niezwykłe miejsce na śmierć (4/4) - serial krym. Nowa Zelandia/Niemcy 2024
22:05 Paw zwyczajny (Pfau – Bin ich echt?) *** - komediodramat Austria/Niemcy 2024, reż. Bernhard Wenger, wyk. Albrecht Schuch, Julia Franz Richter, Anton Noori (130 min)
00:15 Będzie lepiej (Une année difficile) *** - komediodramat Francja 2023, reż. Olivier Nakache, Eric Toledano, wyk. Pio Marmaï (145 min)

TVP KULTURA DVB-T

09:55 Podróże z Agatą Christie i Sir Davidem Suchetem (4) - serial dok. Wlk. Brytania 2025
10:50 TVP Kultura na TAURON Nowe Horyzonty – Wrocław 2026 (1) - magazyn
11:25 Kosmos 1999 (16/24)
12:30 Opole – koncertowe wspomnienia (14)
12:45 43. KFPP Opole 2006
14:15 Niedźwiadek (L'ours) **** - film przyg. Francja/USA 1988, reż. Jean-Jacques Annaud (110 min)
16:05 Noce i dnie (9) - serial obycz. Polska 1978
17:15 Studio Kultura (682)
18:10 Ewa Bem – koncert - koncert Polska 2000
20:00 Matka i córka (La ciociara) *** - dramat wojenny Włochy/F 1960, reż. Vittorio De Sica, wyk. Sophia Loren (115 min)
21:55 Kulturalni (28)
22:50 Witajcie w krainie Lyncha - film dokumentalny Francja 2024
23:55 Acid Rain - film anim. Polska 2019 (40 min)
00:35 Destrukcja (Demolition) *** - komediodramat USA 2015 (115 min)

HBO

08:35 PS Kocham Cię *** - melodramat USA 2007, reż. Richard LaGravenese (125 min)
10:40 Król rozrywki **** - film biograficzny USA/Chiny 2017 (105 min)
12:25 Na arenie - thriller ** Francja 2024 (95 min)
14:00 Assassin's Creed ** - film przyg. USA/F/Wlk. Bryt./Hongkong/Tajwan/Malta/Hiszpania/Kanada 2016 (115 min)
15:55 Istoty fantastyczne *** - komedia USA 2024, reż. John Krasinski (105 min)
17:40 Kompletnie nieznany **** - film biograficzny USA 2024 (140 min)
20:00 Sojusznicy - film sens. *** USA 2023, reż. Ilya Naishuller, wyk. John Cena, Idris Elba (115 min)
21:55 Abigail - horror USA/*** Irlandia/Kanada 24, reż. Matt Bettinelli-Olpin, Tyler Gillett (105 min)
23:40 Złoto - thriller Australia/** Wlk. Brytania 2022, reż. Anthony Hayes, Max Winkler (95 min)
01:15 Lighthouse - horror **** USA/Kanada 2019, reż. Robert Eggers (105 min)

CANAL+ PREMIUM

09:10 LARP. Miłość, trolle i inne questy *** - komedia Polska 2025 (90 min)
10:40 Girl Climber. Wspinaczka - film dok.
12:05 Listy do Julii *** - komedia romant. USA 2010, reż. Gary Winick, wyk. Amanda Seyfried (105 min)
13:50 Morderstwo w ambasadzie ** - film sens. Wlk. Brytania 2025 (85 min)
15:15 Pod gwiaździstym niebem ** - komedia romant. USA 2025, reż. Michelle Danner, wyk. Alex Pettyfer (100 min)
16:55 Wstęp do meczu (na żywo)
17:25 Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Widzew Łódź – Motor Lublin (na żywo)
19:30 Tożsamość Bourne'a *** - thriller USA/Niemcy/Czechy 2002 (115 min)
21:25 Wielka Warszawska ** - film sensacyjny Polska 2025 (110 min)
23:15 Kuracja - horror ** USA 2024, reż. Max Minghella (100 min)
00:55 30 dni mroku - horror *** USA/Nowa Zel. 2007, reż. David Slade (110 min)

KINO POLSKA

07:40 Bolek i Lolek (2,3,4/13)
08:15 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
08:50 Nibylandex - film krótkom. Polska 2026
09:30 Krzyżacy - film przyg. Polska 1960, reż. Aleksander Ford, wyk. Urszula Modrzyńska
13:05 Nie lubię poniedziałku - komedia Polska 1971, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Jerzy Turek, Kazimierz Witkiewicz, Andrzej Herder
15:35 Piłsudski - film biograficzny Polska 2019, reż. Michał Rosa, wyk. Borys Szyc, Magdalena Boczarska
17:50 Konsul - komedia sensacyjna Polska 1989, reż. Mirosław Bork, wyk. Piotr Fronczewski, Maria Pakulnis, Krzysztof Zaleski
20:00 Anna German - serial biograficzny Ukraina/Polska/Chorwacja 2012, wyk. Joanna Moro, Szymon Sędrowski
22:25 Mistrz - film biograficzny Polska 2020, reż. Maciej Barczewski, wyk. Piotr Głowacki, Jan Szydłowski, Marcin Bosak, Marcin Czarnik
00:00 Ekstradycja III (9,10/10) - serial sens. Polska 1998, wyk. Marek Kondrat, Henryk Bista, Maciej Damięcki, Witold Dębicki, Jolanta Fraszyńska

POLSAT FILM

11:25 Kot w butach: Trzy diabły - film krótkom.
11:40 Przygody Tintina - film anim. USA/Nowa Zelandia 2011
13:50 Ace Ventura: Zew natury - komedia USA 1995
15:45 Spider-Man: Daleko od domu - film sens. USA 2019
18:30 Królewna Śnieżka i Łowca - film fantasy USA/Wlk. Bryt. 12, reż. Rupert Sanders
21:00 Obcy kontra Predator II - film s.f. USA 2007
22:55 Kobiety bez wstydu - komedia Polska 2016
01:10 Ślad III (25/26)

WARNER TV

09:15 Naciągacze - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2003
11:35 Superman IV - film s.f. Wlk. Brytania/USA 1987
13:20 Akademia policyjna - komedia USA 1984
15:20 Miłość jak narkotyk - komedia romant. USA 1997
17:25 Licencja na miłość - komedia romantyczna USA/Australia 2007, reż. Ken Kwapis
19:10 Raport Pelikana - thriller USA 1993
22:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XII (3,4,5/22)
00:45 Coma - thriller USA 78

CINEMAX

10:20 Nade mną niebo, w dolinie ja - dramat obycz. Słowacja/Czechy 2024
11:55 Inferno - thriller USA/Węgry 2016, reż. Ron Howard
13:55 Sprawa Kramerów - dramat obycz. USA 1979
15:40 Faceci w czerni III - film s.f. USA 2012
17:25 2012 - film katas. USA 2009, reż. Roland Emmerich
20:00 Incepcja - film sens. USA/Wlk. Brytania 2010
22:25 Złodziejska sztuka - kom. krym. USA/Kanada 13
23:55 Fargo IV (1,2/11)

TVN FABUŁA

08:00 Prawo Agaty VI (2,3,4)
11:05 Uwolnić orkę II - film przygodowy USA/Francja/Luksemburg 1995
13:15 Mój biegun - film obyczajowy Polska 2013
15:05 Bumbleebee - film s.f. USA/Chiny 2018
17:40 Miss Agent II: Uzbrojona i urocza - komedia sensacyjna USA 2005, reż. John Pasquin
20:00 Furia - dramat wojenny USA/Chiny/Wlk. Brytania 2014
22:50 Siedem - thriller USA 95
01:30 Epidemia strachu - film sensacyjny USA 2011

KINO TV

08:25 Strażnik Teksasu II (2,3,4/24) - serial sens.
11:25 A oni dalej grzeszą, dobry Boże! - komedia F/Belgia 2021
13:25 Pierwsza liga - komedia USA 1989
15:45 Grobowiec smoka - film przyg. Wlk. Bryt./Chiny 2013
17:40 Robin Hood: Początek - film przygodowy USA 2018
20:00 Joker - film sens. USA 2015, reż. Simon West, wyk. Jason Statham
22:00 Za linią wroga - film sensacyjny USA 2001
00:05 Łowca błyskawic - film sensacyjny USA 1999

PARAMOUNT

08:00 Opowieść jednorożca - film przyg. USA 2023
10:00 Marley i ja - komedia USA 2008, reż. David Frankel
12:45 Truman Show - komediodramat USA 1998
15:00 Książę w Nowym Jorku - komedia USA 1988
17:30 Top Gun - film sens. USA 1986, reż. Tony Scott
20:00 Zapowiedź - thriller USA/Wlk. Brytania/Australia 2009, reż. Alex Proyas
22:30 Terminator - film s.f. USA/Wlk. Brytania 1984
00:35 Sin City – miasto grzechu - thriller USA 2005

ROMANCE TV

08:10 Górski lekarz (3,3,4,4/8)
12:00 Miłość się nie przedawnia - komedia romant. Niemcy 2019, reż. Sebastian Hilger
13:55 Zabójcze tropiki (5,6/8) - serial krym. Francja 2019
16:15 Rosamunde Pilcher: Róża z Kerrymore - film obycz. Niemcy 01, reż. Axel De Roche
18:05 Dr Nice (4,5,6/6) - serial kom. Niemcy 2025, wyk. Patrick Kalupa, Josefine Preuß
23:50 Inga Lindström: Śmiertelny wróg - film obycz. Niemcy 2024, reż. Julia Peters
01:45 Dr Nice: Mój najukochańszy (5/6) - serial kom.

AMC

08:25 Lepiej być nie może - komedia USA 1998
11:30 Uliczny wojownik - film sens. Japonia/USA 1994
13:40 Master Z - film sens. Hongkong/Chiny 2018
15:45 183 metry strachu - horror USA 2016
17:35 Osaczeni - film sens. USA/Wlk. Bryt./Niemcy 1999
20:00 Pogromcy duchów II - komedia sensacyjna USA 1989, reż. Ivan Reitman
22:20 Policja - film krym. Wlk. Brytania/Niemcy/USA 2002
00:50 Motel - horror USA 2007, reż. Nimród Antal

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

08:30 FBI: Most Wanted IV (17/22) - serial krym. USA 2023
09:30 Walker: Strażnik Teksasu II (4/20) - serial krym.
10:25 MacGyver III (18,19,20, 21,22/22) - serial akcji USA 19
15:15 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XII (5,6,7,8,9/22)
20:00 Saga »Zmierzch« – Zaćmienie - film fantasy USA 2010, reż. David Slade
22:30 Snajper: Ostatni strzał - film akcji USA 2017
00:20 Sniper: Koniec zabójcy - film sensacyjny USA 2020

EPIC DRAMA

10:50 Poirot III (4,5,6,7/11) - serial krym. Wlk. Bryt. 1991
15:10 Dalgliesh (5/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2021
17:15 Inspektor George Gently VII (3/4) - serial krym.
19:15 Projekt Błękitna Księga (9/10) - serial s.f. USA/Kan. 19
20:05 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher (4/4) - serial krym. Australia 2019
21:00 Morderstwo w małym mieście: Chłodny deszcz (3/8)
22:00 Marlow: klub zbrodni (3/4) - serial kryminalny
23:00 Detektyw Murdoch XIX (11,12) - serial kryminalny

TVN STYLE

07:45 Dzień dobry wakacje
11:30 Kuchenne rewolucje (5)
12:30 Babski biznes (8/8)
13:30 Jestem z Polski XVI (27,28,26/40) - serial dok.
16:35 Bitwa o gości (8)
17:35 Do zobaczenia II (1/11)
18:10 Ugotowani (12)
19:10 Kuch enne rewolucje
21:05 Kate. Narodziny księżnej (3) - serial dok.
22:10 EuroPOLKI studentki (5)
23:10 Cały jej świat (12/12)
00:10 Kobieta na krańcu świata XVI: Peru – taniec ponad podziałami (5/8)

TVN TURBO

09:05 Raport końcowy (828)
09:30 Jeździć, obserwować VII
10:15 Z drugiej ręki (10, 1)
11:45 Naprawy nie do naprawy
12:30 Wojny samochodowe
14:30 Zawodowi handlarze
15:15 Ciężarówką przez Chile
16:15 Moto kombat (7, 8)
17:45 Raport końcowy (828)
18:10 Ciężarówką przez Stany II (9,10,1,2/10) - serial dok.
21:10 Wojny samochodowe (10)
22:10 Z drugiej ręki (10)
22:55 Naprawy nie do naprawy
23:40 Ciężarówką przez Chile
00:40 Prawko na świecie. Jazda bez zasad (5) - mag.

BBC FIRST

09:50 Sanditon (5,6/8)
11:45 Duchy II (4,5,6/6)
13:45 Morderstwa w Midsomer (1,1/4) - serial krym.
15:55 Tajemnice Brokenwood XII (4/6) - serial krym.
17:50 Z pamiętnika położnej X (3/7) - serial obyczajowy
18:55 Detektyw z Chelsea
19:55 Śmierć pod palmami III (6/8) - serial kryminalny
21:00 Tajemnice Brokenwood XII (5/6) - serial krym.
22:55 Annika (5/6)
00:00 Blackshore (3,4/5)

FX

08:40 FBI IV (20,21/21)
10:30 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (8,9/24) - serial krym.
12:20 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (4,5/17)
14:10 Z Archiwum X III (7,8/24)
16:00 The Hunting Party II (1/13) - serial kryminalny
16:55 Spider-Man: Daleko od domu - film sens. USA 2019
19:35 Terminal - komedia romant. USA 2004, reż. Steven Spielberg, wyk. Tom Hanks
22:15 Bez twarzy - film sens. USA 1997, reż. John Woo
01:00 Zabójcze umysły XIV (13/15) - serial krym.

HGTV

08:05 Uratuj swój ogród (17)
09:00 Nowa Maja w ogrodzie
11:05 Polowanie na ogród VI
12:40 Letnia chata na lata III
14:35 Będzie pięknie (3/8)
15:40 Zgłoś remont (7)
16:35 Weekendowa metamorfoza (2) - reality show
17:35 Kamera, akcja, wpadka!
19:15 Kolekcjonerski obłęd wart miliony - serial dok.
20:20 House Hunters (4, 5)
21:25 Dorota inspiruje (5, 6)
23:20 Najgorętsze nieruchomości pod słońcem (15)
00:25 Sprzątaczki (7, 8)

BBC LIFESTYLE

07:35 Tajemnice słynnych hoteli (1,2/4) - serial dok.
09:40 Psijaciele w potrzebie
10:50 Wymarzone domy (3, 4, 5) - reality show
13:55 Wielkie amerykańskie wypieki (3, 4) - program rozr.
16:15 Majorka: śródziemnomorskie smaki (4, 5, 6, 7, 8)
18:50 Królewska St James's Street - film dok. Wlk. Bryt. 23
19:50 Mistrzowie szycia (9, 10)
22:00 House Of Kardashian (1,2/3) - serial dokumentalny
00:10 Ekskluzywne hotele
01:05 Tajemnice słynnych hoteli (1/4) - serial dok.

COMEDY CENTRAL

08:30 Teoria wielkiego podrywu IX (17,18,19,20,21, 22,23,24,1,2/24) - serial kom.
12:52 Teoria wielkiego podrywu X (3/24) - serial kom.
13:20 Przyjaciele IX (22,23/24)
14:55 Duchy (7,8/18)
15:55 Zmowa pierwszych żon - komedia USA 1996
18:00 Choć goni nas czas - komediodramat USA 2007
20:00 Pan i pani Smith - komedia sensacyjna USA 05
22:30 The Office PL III (2/12)
23:05 Comedy Club (1, 2)

TVP SERIALE

06:10 Czterdziestolatek (5,6,7) - serial kom. Polska 77
09:40 U Pana Boga w ogródku - serial kom. Polska 2008
11:35 Czterej pancerni i pies (5,6/8) - serial wojenny
13:45 Ojciec Mateusz 30 (12)
15:40 Komisarz Alex XXV (3)
16:40 Ranczo IX
17:35 Czterej pancerni i pies (7,8) - serial wojenny Polska 66
19:30 Ojciec Mateusz 31 (1,3) - serial krym. Polska 2024
22:25 Ranczo IX (12,13)
00:10 Rodzinka.pl XVII (13)
01:20 Korona królów. Jagiellonowie (15) - serial obycz.

CANAL+ KUCHNIA

16:40 Pyszne dania w 10 minut z Julią Oleś (3)
16:50 Z pola na stół (8)
17:15 U sąsiadów w kuchni XVI
18:25 Podróże piekarza z Hebrydów (3) - mag. kulinarny
19:20 Jakubiak rozgryza Wietnam (4) - mag. kulinarny
19:45 Dzień dobry, obiad (1, 2)
20:35 m jak mięso (7, 8)
21:30 Wszystkie smaki fermentacji II (1) - serial dok.
22:05 Podróż przez smaki Chin II (4) - serial dok.
23:00 Anthony Bourdain VIII (7,8/9) - serial dokumentalny

CANAL+ DOMO

11:25 Cztery pory roku w ogrodach Kew II (1)
12:25 Ucieczka na wieś XXIV
14:10 Wielkie projekty XII
15:15 Luksusowa ucieczka
16:15 Adres: rezydencje marzeń (8) - reality show
17:15 Bitwa o wnętrza (4)
18:10 Mam zamek III (2)
18:35 Daleko od miasta XIV
19:00 Ucieczka na wieś XXII
21:00 Domy na krańcu świata
21:55 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (2) - reality show
22:50 Cudotwórcy (7, 8)
00:35 Kupiliśmy sobie zamek – damy radę (4) - reality show

PLANETE+

14:40 W poszukiwaniu 9. planety - film dok. Francja 2020
15:50 Wszystko o Marii, Matce Bożej - serial dok. Francja 2025
16:55 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV
18:40 Polska z góry IX (6,7)
19:45 Gene Kelly. Arcytancerz
20:50 Robert De Niro. W centrum uwagi - film dok.
22:00 Dolly Parton – amerykański skarb - film dok.
23:10 Kobiety i pieniądze (2)
00:20 Polując na drapieżców

DISCOVERY CHANNEL

15:00 Złoto drwali II (2)
16:00 Zawodowcy
17:00 Nic do ukrycia II (1)
18:00 Celnicy na straży Szwecji IV (10/14) - serial dok.
19:00 Celnicy na straży Niemiec - real tv Niemcy 2025
20:00 Akta ekspedycji II - serial dok. USA 2026
21:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (6/11)
22:00 W oku cyklonu: Łowcy burz (5) - serial dok. USA 2025
23:00 Celnicy na straży Niemiec - real tv Niemcy 2025
00:00 Nagi instynkt przetrwania: Mistrzostwa świata

TVP HISTORIA

13:10 Góry Europy - serial dok.
14:10 Flesz historii (771)
14:35 Midway - dramat wojenny USA/Chiny 2019
16:55 Tutanchamon (1/3)
17:50 Blisko, coraz bliżej (7)
19:10 Nieznana wojna na Północy (4/6) - serial dok.
20:15 II wojna światowa w kolorze (4/10) - serial dok.
21:20 Człowiek z żelaza - dramat obycz. Polska 1981, reż. Andrzej Wajda, wyk. Jerzy Radziwiłowicz, Krystyna Janda
00:00 Pułkownik Kwiatkowski - komediodramat Polska 1995

HISTORY

14:00 Piątka z historii (1)
14:25 David Duchovny: archiwum tajemnic II (7)
15:20 Starożytni kosmici XVII
16:10 Tajemnice zaginionych miast (1) - serial dok. USA 2026
17:10 II wojna światowa w kolorze: największe bitwy (4,5,6/6) - serial dok.
20:00 Starożytni kosmici XIII (10/13) - serial dok. USA 2021
21:00 David Duchovny: archiwum tajemnic II (3/17)
22:00 Tajemnice, które miały trwać wiecznie II (19)
23:00 Starożytni kosmici XVII (7,8,10/17) - serial dok. USA 25

NATIONAL GEOGRAPHIC

16:00 Premiera: Starożytne konstrukcje (1/6) - serial dok.
17:00 Wielkie konstrukcje III Rzeszy. Wojna z ZSRR (1/3)
18:00 Hitler: zaginione taśmy III Rzeszy (1/6) - serial dok.
19:00 UFO: przełomowe śledztwa (2/5) - serial dok.
20:00 CIA: tajemnice i szpiedzy (4/8) - serial dok.
21:00 Premiera: Pompeje: podróż w czasie z Tomem Hiddlestonem (1,2/3)
23:00 Katastrofa w przestworzach XVI (1,2,9/10)

FOCUS TV

06:05 48 h. Zaginieni (45)
07:00 Rolnicy. Podlasie VII
09:00 Działkowcy (5/11)
11:00 Z klimatem i z pasją (10)
11:30 Wojny magazynowe VII (27,22,10,24/29) - serial dok.
14:00 Gwiazdy lombardu XXV
15:00 Tajemnice piramid
17:00 Rolnicy. Podlasie VIII
21:00 Najpiękniejsze domy na wsi - serial dok. Polska 2024
22:00 Europejska mafia samochodowa - film dok. F 2025
23:00 Pogromcy mafii (6)
00:00 Największe śledztwa CBŚP (6) - serial dok. Polska 24
01:00 Rolnicy. Podlasie IV (47)

BBC EARTH

11:00 Sekretne życie ogrodu
12:10 W okowach mrozu IV
13:15 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
14:25 Wyspy Pacyfiku II (2,3/3)
16:35 Prawda o pigułkach antykoncepcyjnych
17:40 W okowach mrozu IV
18:45 Mroźna planeta II II (5,6/6) - serial dokumentalny
21:00 Sekretne życie ogrodu
22:10 W okowach mrozu: Kanada II (6/8) - serial dok.
23:10 Morze Śródziemne: przyroda w potrzasku
00:15 Największe zagadki nauki

POLSAT VIASAT HISTORY

08:40 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (1,2,3/6)
11:35 Starożytność: zdrady
14:50 Kryminologia starożytności - serial dok.
15:50 Wojna światowa: 1914-1945 (6,7,8/8) - serial dokumentalny Australia 2022
19:00 II wojna światowa: ostatnie miesiące (1,2/2)
21:00 Wezuwiusz: historia zaginionych zwojów - film dok. Wlk. Brytania 2023, reż. Adam Luria, wyk. Amedeo Fedeli
22:15 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.
00:30 Wojna Adolfa Hitlera

eprasa.pl 1a1cffaaf6

PONIEDZIAŁEK 27.07

Od A do Z

CIEMNA NOC ★★
thriller, Turcja/Niemcy/Francja 2022, reż. Özcan Alper, wyk. Berkay Ateş, Taner Birsel, Sibel Kekilli
21:45 | cinemax
Młody mężczyzna wraca po kilku latach do rodzinnego miasta w górach. A wraz z jego przybyciem powraca historia zaginięcia nowego leśnika, który próbował zdobyć najpiękniejszą dziewczynę w okolicy.

DIAMENTY ★★★
komedia, Włochy 2024, reż. Ferzan Özpetek, wyk. Luisa Ranieri, Jasmine Trinca, Stefano Accorsi
20:55 | canal+ premium
Za kulisami kina lat 70. XX wieku: ceniony reżyser zaprasza gwiazdy do atelier, gdzie powstają zachwycające, nagradzane i wyróżniane kreacje, Jednak pod błyskotliwą powierzchnią kryją się też dramaty.

GANGI NOWEGO JORKU ★★★★
film sens., USA/Włochy 2002, reż. Martin Scorsese, wyk. Leonardo DiCaprio, Daniel Day-Lewis, Cameron Diaz
23:45 | cinemax
Zamach Martina Scorsese na Oscary: 10 nominacji i żadnej statuetki. Monumentalny spektakl o narodzinach zorganizowanej przestępczości w Nowym Jorku w dniach wojny secesyjnej.

JESTEM MORDERCĄ ★★★★
thriller psychologiczny, Polska 2016, reż. Maciej Pieprzyca, wyk. Agata Kulesza, Arkadiusz Jakubik, Mirosław Haniszewski
21:55 | kino polska
Gorzkie spojrzenie na Polskę czasów Gierka przez pryzmat głośnej sprawy „wampira z Zagłębia", podające w wątpliwość wyniki śledztwa i słuszność wydanego wówczas wyroku. Świetna filmowa robota.

KINGSMAN: TAJNE SŁUŻBY ★★★★
film sens., Wlk. Brytania/USA 2015, reż. Matthew Vaughn, wyk. Colin Firth, Taron Egerton, Samuel L. Jackson
20:00 | polsat
Więcej niż jeszcze jeden komiks na ekranie - inteligentny pastisz kina sensacyjno-szpiegowskiego: wychowanek ulicy zostaje wybrany na następcę superszpiega. Majstersztyk w swojej klasie.

Zniewolony

20:10 | ale kino+ hd
★★★★

FOT. TVP

Trzy Oscary (w tym za film roku) dla opowieści o czarnoskórym muzyku, który w połowie XIX wieku zostaje podstępem sprzedany w niewolę i podejmuje trwającą lata walkę o wolność i własną godność.

MYZ

FILM BIOGRAFICZNY
USA/WLK. BRYTANIA 2013, REŻ. STEVE MCQUEEN, WYK. CHIWETEL EJIOFOR, BENEDICT CUMBERBATCH

KOCHAJĄC PABLA, NIENAWIDZĄC ESCOBARA ★★★
film biograficzny, Hiszpania/USA/Bułgaria 2017, reż. Fernando León de Aranoa, wyk. Penélope Cruz, Javier Bardem, Peter Sarsgaard
21:30 | tvp 1
Małżonkowie Javier Bardem i Penélope Cruz jako narkotykowy baron Pablo Escobar i jego kochanka, gwiazda kolumbijskiej telewizji Virginia Vallejo. Plus kilka tabloidowych prawd o narkotykach i kartelu Medelin.

MIDNIGHT EXPRESS ★★★★
dramat krym., USA/Wlk. Brytania 1978, reż. Alan Parker, wyk. Brad Davis, Irene Miracle, Bo Hopkins
20:00 | tvp kultura
Oscary za scenariusz i muzykę dla opartej na faktach drastycznej opowieści Alana Parkera o młodym Amerykaninie skazanym w Turcji za przemyt narkotyków.

NIEUCHWYTNI ★★
film sens., USA 2015, reż. Daniel Benmayor, wyk. Taylor Lautner, Marie Avgeropoulos, Adam Rayner
20:00 | tv puls
Ścigany przez chińską mafię kurier rowerowy dołącza do grupy nowojorskich parkourowców, a w zamian za ich ochronę podejmuje się wraz z grupą dystrybucji nielegalnych przesyłek. Efektowne, ale puste.

NIEZNAJOMY POD WIELKIM ŁUKIEM ★★★
dramat obycz., Francja/Dania 2025, reż. Stéphane Demoustier, wyk. Claes Bang, Sidse Babett Knudsen, Xavier Dolan
20:00 | cinemax
Opowieść o Ottonie von Spreckelsenie - duńskim architekcie i wykładowcy, który w latach 80. XX wieku nieoczekiwanie wygrał międzynarodowy konkurs na tzw. Wielki Łuk w paryskiej dzielnicy La Defense.

SAGA „ZMIERZCH": PRZED ŚWITEM, CZ. 2 ★★
film fantasy, USA 2011, reż. Bill Condon, wyk. Kristen Stewart, Robert Pattinson, Taylor Lautner
20:50 | tvn
Koniec – nareszcie! – sagi Stephanie Meyers: po narodzinach dziecka Belli i Edwarda klan wampirów jednoczy się, by bronić potomka przed skutkami lęku przed zagładą wampirzej nacji.

SIEDMIU WSPANIAŁYCH ★★★
western, USA/Australia 2016, reż. Antoine Fuqua, wyk. Denzel Washington, Chris Pratt, Ethan Hawke
22:50 | polsat
Próba renowacji klasycznego westernu, inspirowanego samurajskim filmem Akiry Kurosawy: siedmiu rewolwerowców broni miasteczka przed bandą siepaczy. Tylko po co ta cała polityczna poprawność?

SKAZANY NA BLUESA ★★★
film biograficzny, Polska 2005, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Tomasz Kot, Jolanta Fraszyńska, Maciej Balcar
23:00 | tvp 2
Wzlot i upadek Ryszarda Riedla – legendy polskiego rocka: od śląskich korzeni po śmiertelną pułapkę narkotyków. Plus brawurowy Tomasz Kot oraz bluesy grupy Dżem w kultowym wykonaniu Riedla.

SUNDOWN ★★★
dramat obycz., Meksyk/Francja/Szwecja 2021, reż. Michel Franco, wyk. Tim Roth, Charlotte Gainsbourg, Iazua Larios
22:35 | tvp kultura
Tim Roth jako londyńczyk, który wraz z siostrą i jej dorosłymi dziećmi spędza wakacje w Acapulco. Telefon z wiadomością o śmierci ich matki skraca pobyt, ale mężczyzna odmawia powrotu do Londynu.

WIELKAMAJÓWKA ★★
film muzyczny, Polska 1981, reż. Krzysztof Rogulski, wyk. Jan Piechociński, Zbigniew Zamachowski, Anna Moczkowska
20:00 | kino polska
Polska schyłku lat 70. XX wieku w metaforycznej, choć osnutej na faktach, opowieści o przyjaźni. Gra Maanam, śpiewa Kora, debiutuje (rewelacyjnie) Zbigniew Zamachowski. Do posłuchania.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

PONIEDZIAŁEK 27.07

TVP1

07:30 Studio Raban (442)
08:00 Serwis Info, pogoda
08:05 Pogoda Info
08:15 Na kłopoty... Bednarski
09:20 Ranczo VIII (1/13)
10:10 Komisarz Alex XXII (9)
11:05 Ojciec Mateusz XVII (2)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Rok w ogrodzie extra
12:55 Planeta Ziemia III (6/8)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Pogoda Info
15:25 Gra słów. Krzyżówka (1075) - teleturniej
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5727)
18:05 Reporterzy (577)
18:25 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 007 zgłoś się (4) - serial krym. Polska 1976, wyk. Bronisław Cieślak
21:30 Kochając Pabla, nienawidząc Escobara (Loving Pablo) *** - film biograficzny Hiszpania/USA/Bułgaria 2017 (135 min)
23:45 Sztuka walki Zbigniewa Herberta - film dok. Polska 2023
00:50 Plac Zbawiciela ***** - dramat obycz. Polska 2006, wyk. Jowita Budnik (120 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:25 Rodzina (nie od) święta
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7627) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie
11:20 Tour de Pologne – kroniki
11:25 Okrasa łamie przepisy
12:00 Wyższa Szkoła Jazdy (8)
12:35 Koło fortuny (2052)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1023)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2053)
16:35 Familiada (3086)
17:20 Panna młoda
18:15 Va banque (1024)
18:50 Jeden z dziesięciu (8)
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2025

20:05 Omnibus – szybcy i mądrzy (27, 27) - teleturniej Polska 2026
20:55 Postaw na milion (332) - teleturniej
21:50 Na sygnale - serial obycz. Polska 2026
23:00 Skazany na bluesa *** - film biograficzny Polska 2005, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Tomasz Kot (105 min)
00:45 Karol, władca Hiszpanii (12/17) - serial kostiumowy Hiszpania 2015

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień (1962)
08:30 Malanowski i Partnerzy VII - serial fabularno-dok.
09:30 Trudne sprawy XXVI (48,49/60) - serial fab.-dok.
11:35 Gliniarze XVI (14,15) - serial fab.-dok. Polska 2024
13:40 Dlaczego ja? 33 (9,10) - serial fab.-dok. Polska 2026
15:50 Wydarzenia
16:25 Interwencja (5947) - mag. reporterów Polska 26
16:40 Gliniarze XVIII (69,70) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (727) - program publicystyczny
19:45 Pogoda - Polska 2026

20:00 Kingsman: Tajne służby (Kingsman: The Secret Service) **** - film sens. Wlk. Brytania/USA 2015, reż. Matthew Vaughn, wyk. Colin Firth (170 min)
22:50 Siedmiu wspaniałych (The Magnificent Seven) *** - western USA/Aus. 2016, reż. Antoine Fuqua, wyk. Denzel Washington (170 min)
01:40 Misjonarz (Missionary Man) ** - thriller USA 2007 (115 min)

TVN

05:15 Recepta na stary dom IV (8) - serial dok.
05:40 Uwaga! (7730) - mag. reporterów Polska 2025
05:55 Ukryta prawda (23/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Białystok – Zielony Nosorożec XXIV (9) - reality show
07:45 Dzień Dobry Wakacje
11:20 Doradca smaku (40)
11:25 Kuchenne rewolucje: Warszawa – Bar Alpejski 31 (7)
12:35 Ukryta prawda (36,37, 48/60) - serial fabularno-dok.
15:45 Detektywi III (24/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
16:50 Szpital św. Anny (50/50) - serial obycz. Polska 2025, wyk. Jolanta Fraszyńska, Joanna Liszowska
17:55 Młode gliny (32/50)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8051) - mag.

20:15 Na Wspólnej - serial obycz. Polska 2026
20:50 Saga »Zmierzch«: Przed świtem, cz. 2 ** - film fantasy USA 2011, reż. Bill Condon, wyk. Kristen Stewart, Robert Pattinson, Taylor Lautner (145 min)
23:15 Transformers: Wiek zagłady ** - film s.f. USA/Chiny 2014, reż. Michael Bay, wyk. Mark Wahlberg (200 min)
02:35 Co za tydzień (1253)
03:15 Uwaga! (8051)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami III (17,18/24) - serial krym. USA 1987, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (3,4/13) - serial sens. Niemcy 2017
10:00 Maria z przedmieścia
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2008
13:00 Wspaniałe stulecie III - serial obycz. Turcja 2013
14:00 Kurierzy II (44)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XI - serial obycz.
17:00 Kurierzy II (5) - serial obyczajowy Polska 2023
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (31,32) - serial obyczajowy Polska 2025
20:00 Nieuchwytni (Tracers) ** - film sens. USA 2015, reż. Daniel Benmayor, wyk. Taylor Lautner (120 min)
22:00 Brick Mansions. Najlepszy z najlepszych (Brick Mansions) ** - film sens. USA/Hiszpania/Francja/Kanada 2014 (110 min)
23:50 13. dzielnica (Banlieue 13) ** - film sens. Francja 2004 (95 min)
01:25 Dzielnica strachu X (5) - serial krym.

TVN7

05:25 Ten moment (6/20)
05:55 Szkoła (28,29,30/63) - serial fab.-dok. Polska 2020
08:45 Ukryta prawda (68,4,5/71) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2014
13:55 Kryminalni II (3/13) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
15:00 Szpital (65,66/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 SOS. Ekipy w akcji (29/60) - telenowela dokumentalna Polska 2018
19:00 Ukryta prawda (17/60) - serial fab.-dok. Polska 2023
20:00 Rafa (The Reef) ** - horror Australia 2010, reż. Andrew Traucki, wyk. Damian Walshe-Howling (110 min)
21:50 Bez kompleksów (4) - reality show
22:50 Skazani na Shawshank (The Shawshank Redemption) **** - dramat psycholog. USA 1994, reż. Frank Darabont (175 min)
01:45 Berek (Tag) *** - komedia USA 2018, reż. Jeff Tomsic (115 min)

MEZZO

13:30 Wolfgang Amadeus Mozart: Don Giovanni - opera Włochy 2025
16:25 Międzynarodowy Konkurs Muzyczny w Genewie 2025: Koncert inauguracyjny
17:45 Kwartet Arod w Fundacji Singer Polignac: Mozart, Beethoven, Debussy
19:10 Musica Boscareccia – Festiwal w Grenadzie
20:30 Yehudi Menuhin, skrzypce stulecia - muzyka klasyczna Francja 1994
22:25 Les Violons du Roy pod batutą Jonathana Cohena: Haendel, Pergolesi, Vivaldi
23:50 Martin Donner, Claudio Monteverdi: Poppea // Poppea - balet Niemcy 2017
01:10 Jordi Savall, le Concert des Nations: Beethoven, Missa Solemnis - muzyka klasyczna

PULS 2

08:30 Seriale animowane
09:45 Bing (33,34/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Spidey i superkumple II
11:35 Gus. Mały (19,20/52)
12:00 Psi patrol (7/26)
12:35 Marta mówi! (28)
13:00 Smerfy
14:00 Monster High (26/26)
14:35 My Little Pony: Przyjaźń to magia (1/26)
15:00 Miraculous II (26,16/26)
16:00 Fineasz i Ferb II
17:00 Smerfy
18:00 Pingwiny z Madagaskaru (3,4/26)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (19) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu X (15,16) - serial krym. Polska 25
23:00 Wstydliwe choroby V (5)
01:00 Dzielnica strachu X (11)

TV4

08:55 Policjantki i policjanci X (38,39/65) - serial obycz.
10:55 Na ratunek 112 XVIII (17,18) - serial fabularno-dok.
11:55 Dlaczego ja? 33 (42,43)
13:55 Trudne sprawy XV (40,1,2) - serial fabularno-dok.
16:55 Policjantki i policjanci XXIV (40/65) - serial obycz.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (528) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXIV (41/65) - serial obycz.
20:00 Uroczysko V (13,14) - serial krym. Polska 2026
21:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto III (33) - serial krym.
22:00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XX (33)
23:00 Bez litości (8/13) - serial sens. Kanada/USA 12
00:55 Love Island. Wyspa miłości IV - serial dok.

METRO

07:35 Tajemnice miłości (39) - serial fab.-dok. Polska 2021
08:30 Szpital (1,2/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 SOS. Ekipy w akcji (43/60) - telenowela dok.
13:30 Brzydula (57,58)
14:35 Kiedy ktoś kocha bardziej (28) - serial obycz.
15:45 The Floor (11, 12)
17:00 Fani czterech kółek XVIII (6/20) - serial dok.
18:00 Magda M. (4/15)
19:00 Kartoteka IV (5,6/13) - serial fab.-dok. Polska 2013
21:05 Kryminalni IV (11,12) - serial krym. Polska 2006
23:15 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI (15/22)
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII (9/14)
02:15 Szkoła (47/72)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

PONIEDZIAŁEK 27.07

STOPKLATKA DVB-T

08:45 Robert Makłowicz (202) - mag. kulinarny
09:40 Zagadki kryminalne panny Fisher II (6/13)
10:55 Górski lekarz XIII (10,5/13) - serial obycz. Niemcy/Austria 2009
12:55 Zagadki kryminalne panny Fisher II (7/13) - serial krym. Austr. 2013
14:00 Zajazd. Będzie się działo (6,7) - serial fab.-dok. Polska 2025
16:00 Katastrofy w przestworzach XI (8,2,9/13) - serial dok. Kanada 2012
19:00 Aukcja w ciemno II (20,21/24) - serial dok.
20:00 Amerykański Ninja II (American Ninja 2: The Confrontation) - film sens. USA/RPA 1987, reż. Sam Firstenberg, wyk. Michael Dudikoff, Steve James (115 min) ★★
21:55 Kodeks sprawiedliwego (Code of Honor) - film sens. USA 2016, reż. Michael Winnick, wyk. Steven Seagal, Craig Sheffer (125 min) ★★
00:00 Wojna o honor (Karmouz War) - film akcji Egipt 2018, reż. Peter Mimi (165 min) ★★

ALE KINO+

09:30 Wyraj - film krótkom. Polska 2020 (30 min)
10:00 Bestia III (1,2/6) - serial obycz. Kanada 2025
12:00 Vera IX (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2019
13:55 Pęknięte lustro (The Mirror Crack'd) - komedia krym. Wlk. Brytania 1980 (135 min) ★★
16:10 Trzej muszkieterowie (The Three Musketeers) - film przyg. USA/Hiszpania/Wlk. Brytania 1973, reż. Richard Lester, wyk. Oliver Reed (125 min) ★★★★
18:15 Vera IX (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2019
20:10 Zniewolony (12 Years a Slave) - film biogr. USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Steve McQueen, wyk. Chiwetel Ejiofor, Benedict Cumberbatch (155 min) ★★★★
22:45 Angels Fall - film obycz. USA 2007, reż. Ralph Hemecker, wyk. Heather Locklear (125 min) ★★★
00:50 How to Have Sex - dramat obycz. Wlk. Bryt./Grecja/F/Belgia 2023, reż. Molly Manning Walker (105 min) ★★★

TVP KULTURA DVB-T

09:00 Wojna domowa (7,8) - serial kom. Polska 1965
10:30 Niedźwiadek (L'ours) - film przyg. Francja/USA 1988 (105 min) ★★★★
12:15 Kultura, Giedroyć i inni - film dok.
13:45 Kosmos 1999 (15/24) - serial sens. USA/Wlk. Brytania/Włochy 1975
14:50 Cham - dramat obycz. Polska 1979 (95 min) ★★
16:25 Wojna domowa (9,10) - serial kom. Polska 1966
18:15 Dźwięk Nowego Jorku: Matthew Stevens (9) - cykl reportaży USA 18
18:55 Rawhide (16/22) - western USA 1959
20:00 Midnight Express - dramat krym. USA/Wlk. Brytania 1978, reż. Alan Parker, wyk. Brad Davis, Irene Miracle (125 min) ★★★★
22:05 TVP Kultura na TAURON Nowe Horyzonty – Wrocław 2026 (2) - magazyn
22:25 Sundown - dramat obycz. Meksyk/Francja/Szwecja 2021 (95 min) ★★★
00:00 Przełomy w muzyce – koncert z okazji upadku muru
01:20 Kulturalni (28) - mag.

HBO

09:15 Kompletnie nieznany - film biograficzny USA 2024, reż. James Mangold (135 min) ★★★★
11:30 Kina i Yuk - film przyg. Francja/Kanada/Włochy 2023, reż. Guillaume Maidatchevsky (80 min) ★★★
12:50 Klika - dramat obycz. USA 2026, reż. Thomas Q. Napper (90 min) ★★
14:20 Kraina Jane Austen - komedia romant. Wlk. Brytania/USA 2013, reż. Jerusha Hess (95 min) ★★★
15:55 Sojusznicy - film sens. USA 2023, reż. Ilya Naishuller (110 min) ★★★
17:45 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014, reż. Darren Aronofsky (135 min) ★★★
20:00 Ród smoka III (6/8) - serial przyg. USA 2026
21:05 Miniaturowa żona (6/10) - serial kom.
21:50 Mumia: Film Lee Cronina - horror USA/Irlandia 2026, reż. Lee Cronin (130 min) ★★
00:00 Nasienie świętej figi - dramat krym. Niemcy/F/Iran 2024, reż. Mohammad Rasoulof, wyk. Soheila Golestani (165 min) ★★

CANAL+ PREMIUM

08:45 Łapu-Capu (177)
09:00 Czy AI zabija internet? - film dok. Niemcy 2025
09:55 Ida - dramat obycz. Polska/Dania/Fr/Wlk. Bryt. 2013, reż. Paweł Pawlikowski (80 min) ★★★★★
11:15 Kopnięci w czasie - komedia Francja/Belgia 2025, reż. Vinciane Millereau (100 min) ★★
12:55 Wszystko, czego nie zdążyliśmy powiedzieć (1,2/9) - serial obycz. Francja 2022
14:00 Milli Vanilli - film dokumentalny USA 2023
15:45 Premierowa jazda
16:00 Niania w Nowym Jorku - komedia romantyczna USA 2007 (105 min) ★★★
17:45 Łapu-Capu (178)
17:50 Battleship: Bitwa o Ziemię - film przyg. USA/Japonia 2012, reż. Peter Berg (130 min) ★★
20:00 Spirala kłamstw (2/4) - serial krym. F 2025
20:55 Diamenty - komedia Włochy 2024, reż. Ferzan Özpetek, wyk. Luisa Ranieri (130 min) ★★★
23:05 Zdążyć przed śmiercią - western USA 2025, reż. Ned Crowley (105 min) ★★

KINO POLSKA

07:40 Bolek i Lolek (7,8/13)
08:00 Podróż za jeden uśmiech (6,7) - serial przyg. Polska 1971, wyk. Henryk Gołębiewski, Filip Łobodziński
09:20 To nie ze mną II (7,8) - serial kom. Polska 2023
10:50 Mała wielka miłość - komedia romantyczna Polska/USA 2008, reż. Łukasz Karwowski, wyk. Agnieszka Grochowska, Joshua Leonard
13:30 Nad Niemnem, cz. 1, 2 - film obycz. Polska 1986, reż. Zbigniew Kuźmiński, wyk. Iwona Katarzyna Pawlak, Adam Marjański, Janusz Zakrzeński
17:15 Stawka większa niż życie: Spotkanie (17/18) - serial wojenny Polska 1968
18:45 Czterej pancerni i pies (1) - serial wojenny Polska 66
20:00 Wielka majówka - film muzyczny Polska 1981, reż. Krzysztof Rogulski, wyk. Jan Piechociński, Zbigniew Zamachowski, Anna Moczkowska
21:55 Jestem mordercą - thriller psychologiczny Polska 2016, reż. Maciej Pieprzyca, wyk. Agata Kulesza, Arkadiusz Jakubik, Mirosław Haniszewski
00:10 Dzień kobiet - dramat obycz. Polska 2012, reż. Maria Sadowska, wyk. Katarzyna Kwiatkowska, Eryk Lubos

POLSAT FILM

10:25 Świat według Kiepskich (3,5) - serial kom. Polska 2000
12:55 Jak rozpętałem II wojnę światową: Wśród swoich - komedia Polska 1970
14:25 Uwierz w Mikołaja - komedia romant. Polska 23
16:35 Drapacz chmur - thriller USA 2018
18:45 Piąta fala - film s.f. USA/Wlk. Brytania 2016
21:00 Chłopak z sąsiedztwa - thriller USA 2015
22:50 Król Skorpion - film fantasy USA/Niemcy/Belgia 2002
00:40 Gliniarze VII (3,4/60)

KINO TV

09:20 Panna Scarlet i komisarz II (2/6) - serial krym.
10:20 Panna Marple IV (4/4)
12:20 Hudson i Rex IV (6,7/16)
14:35 Poirot VI (1/4)
16:50 Strażnik Teksasu II (13,14/24) - serial sens.
18:55 Poirot III (3/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
20:00 Kontakt bezpośredni - film sens. USA/Niemcy/Bułgaria 09, reż. Danny Lerner
22:00 Oczy węża - thriller USA/Kanada 1998, reż. Brian De Palma, wyk. Nicolas Cage
00:00 Ludzie honoru - dramat USA 1992, reż. Rob Reiner

WARNER TV

09:45 Prawo Agaty III (13)
10:40 Pełniejsza chata (9,10/13)
11:55 Teraz albo nigdy! II (8,9)
13:50 Bajer z Bel-Air VI (5,6,7,8/24) - serial kom.
15:40 Pełniejsza chata (9,10,11,12/13) - serial kom.
17:55 Naciągacze - kom. krym. USA/Wlk. Brytania 2003
20:20 Jackie Chan: Pierwsze uderzenie - film sens. Hongkong 1996, reż. Stanley Tong
22:00 Odwet - film sensacyjny USA/Niemcy 2003
00:05 Czarownice z Eastwick - komedia USA 1987

PARAMOUNT

11:00 Szkoła stewardes - komedia romant. USA 2003
13:00 Czarodziejki IV
14:55 Pingwiny z Madagaskaru II (6/39) - serial anim.
15:20 Wolny dzień pana Ferrisa Buellera - komedia USA 1986, reż. John Hughes
17:30 Nieoczekiwana zmiana miejsc - komedia USA 1983
20:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Megan Fox
23:05 Projekt Monster - film katastroficzny USA 2008
00:30 Cztery pokoje - komedia USA 1995

CINEMAX

12:05 Zakochany Szekspir - komediodramat USA/Wlk. Brytania 1998
14:15 Pamięć - dramat obycz. USA/Meksyk/Chile/Niemcy 23
15:55 Cytrynowiec - dramat obycz. Włochy/Polska 2023
17:45 Pan i władca: Na krańcu świata - film przyg. USA 2003
20:00 Nieznajomy pod Wielkim Łukiem - dramat obycz. Francja/Dania 2025
21:45 Ciemna noc - thriller Turcja/Niemcy/Francja 2022
23:45 Gangi Nowego Jorku - film sens. USA/Włochy 2002

ROMANCE TV

08:10 Górski lekarz (4,4/8)
10:05 Diagnoza Betty (1,2/29)
12:00 Weekendowi buntownicy - komedia Niemcy 2023
14:20 Dr Nice (2/6)
16:15 Tajemnica waleni - thriller Niemcy/USA 2010
18:00 Górski lekarz (5,5/8)
20:00 Szkoła jazdy - komedia romantyczna Niemcy 2012, reż. Thomas Nennstiel, wyk. Mariele Millowitsch
21:55 Bella Familia - komedia romantyczna Niemcy 2013
23:50 Górski lekarz (5,5/8)
01:45 Szkoła jazdy - komedia romantyczna Niemcy 2012

TVN FABUŁA

09:50 Prawo Agaty IV (12)
10:55 Lekarze (6)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Prawo Agaty IV (11)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:00 Na Wspólnej (12)
16:35 Magia kina (2)
17:00 In the Heights: Wzgórza marzeń - musical USA 2021
20:00 Ruchomy chaos - film przyg. USA/Kanada 2021, reż. Doug Liman, wyk. Tom Holland
22:25 Wszyscy święci New Jersey - dramat krym. USA 21
00:50 Pan i pani Smith - komedia sens. USA 2005

AMC

09:10 Strażnik - thriller USA 2006, reż. Clark Johnson
11:20 Mistrz miecza - film sens. Chiny/Hongkong 2016
13:45 Złów i wypuść
16:15 Ip Man 4 - film przyg. Hongkong/Chiny 2019
18:25 Aleksander - dramat hist. USA/Wlk. Bryt./Niemcy/Holandia/Francja/Włochy 2004, reż. Oliver Stone, wyk. Colin Farrell, Angelina Jolie
22:00 Lake Placid III - horror Bułgaria/USA 2010, reż. Griff Furst, wyk. Colin Ferguson
00:00 Nożownik - thriller USA 2003, reż. William Friedkin

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

09:25 Castle IV (3,4/23)
11:20 MacGyver IV (1,2/13)
13:10 Dowody zbrodni II (6,7/23) - serial sens.
15:10 Agenci NCIS: Hawaje II (2,3/22) - serial krym.
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (1,2/25)
19:05 Castle IV (5,6/23)
21:05 FBI: International IV (15/22) - serial akcji USA 2025
22:00 FBI: Most Wanted IV (18/22) - serial krym. USA 2023
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (1,2/25)

EPIC DRAMA

08:40 Detektyw Murdoch XVIII (16/22)
09:35 Wszystkie stworzenia duże i małe III (2/6)
10:35 Lekarze na start
12:10 Zatraceni w miłości
13:05 Marlow: klub zbrodni II
14:10 Agenci NCIS XVII (5/20)
15:00 Panna Marple II (1/4)
17:10 Poirot XII (2/4)
19:05 Agenci NCIS XVII (6/20)
20:00 Poirot III (9/11)
21:00 Robin Hood - serial przyg. USA/Serbia 2025
22:00 Sprawy pana Booka (5/6)
23:10 Poirot III (9/11)
00:15 Agenci NCIS XVII (6/20)

TVN STYLE

07:00 Co za tydzień (1253)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Ugotowani (3, 4)
13:30 Kuchenne rewolucje (9, 8) - reality show Polska 23
15:35 I nie opuszczę Cię aż do ślubu (4, 5) - reality show
17:05 W czym do ślubu? (7)
17:40 Kuchenne rewolucje (10, 9, 10) - reality show
20:50 Jestem z Polski VI (1,6/9) - serial dok. Polska 2020
22:50 Ślub od pierwszego wejrzenia: Australia IX
00:35 Seks-wypadki (12/39)
01:35 Dorota was urządzi III

TVN TURBO

11:15 101 napraw (6, 7)
12:15 Jeździć, obserwować V
13:00 Mobilni mechanicy (7, 8)
14:30 Zawodowi handlarze
16:00 Wojny samochodowe
18:00 Raport Turbo (5031)
18:15 Jeździć, obserwować VII
19:00 Prawko na świecie. Jazda bez zasad (5)
19:45 Usterka XVI - serial dok.
20:15 Naprawy nie do naprawy (6) - mag. motoryzacyjny
21:00 Wojny samochodowe (7)
22:00 Raport Turbo (5031)
22:15 Jeździć, obserwować V (6,7/16) - serial dok. Polska 25
23:45 Z drugiej ręki (1)

BBC FIRST

10:40 Śmierć pod palmami III
11:45 Zagadki doktora Blake'a V (1/8) - serial krym.
12:55 Ulica nadziei (7,8/10)
14:55 Ojciec Brown VIII (10/10)
15:55 Lewis VI (6/8)
17:00 My Life is Murder IV (4/8)
18:00 Morderstwa w Midsomer XXIV (2/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami III (7/8) - serial kryminalny
21:00 My Life is Murder (4)
22:00 Schwytać mordercę (8,9/11) - serial kryminalny
00:10 Harry Wild IV (7/7)

FX

10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (14,15/24)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (9,10/17)
13:45 Agenci NCIS X (21,22/24)
15:35 SkyMed III (9/9)
16:30 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (16,17/24)
18:20 Z Archiwum X III (9/24)
19:15 FBI IV (3/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (11,12/17)
22:00 The Hunting Party II (2/13) - serial krym. USA 2026
22:55 Z Archiwum X III (9/24)
23:55 John Rambo - film sens. Niemcy/USA/Tajlandia 2008

HGTV

10:00 Widok, na który cię stać
11:05 Usterka XI (3,4)
12:35 Moje miasto, mój dom VII (10) - serial dok.
14:35 Mieszkanie na miarę II (3,4/4) - serial dok. Polska 22
16:35 Polowanie na ogród VIII (2,3,4) - serial dok. Polska 2022
18:15 Będzie pięknie (3/8)
19:10 Weekendowa metamorfoza (1) - reality show
20:05 Zgłoś remont (7)
21:05 Dorota was urządzi VI (9,10/12) - serial dok.
22:35 House Hunters (4, 5, 6, 7)
00:45 Kupujemy dom na plaży

BBC LIFESTYLE

11:35 Mistrzowie szycia (3, 4)
13:35 Mistrzowie ceramiki (10)
14:40 Wielkie nowozelandzkie wypieki (5) - show
15:40 Zapraszam do stołu: wielka porcja (6) - reality show
17:50 Wymarzone domy (16)
18:50 Mistrzowie szycia (1)
19:50 Wielkie nowozelandzkie wypieki (6) - show
21:00 Najlepsze hotele Indii (1/3) - serial dok. Wlk. Bryt. 24
22:00 House of Kardashian
23:00 Wstydliwe choroby: online III (1) - serial dok.
23:55 Gordon Ramsay i nowe gwiazdy biznesu w Australii

COMEDY CENTRAL

08:55 Przyjaciele X (13,14,15, 16,17/18) - serial kom. USA 04
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (5,6,7,8,9,10/24)
14:30 Dwóch i pół VII (20,21,22,1/22) - serial kom.
16:30 Przyjaciele (1,2,3,4, 5,6/24) - serial kom. USA 1994
19:30 Duchy (9,11/18)
20:30 Teoria wielkiego podrywu X (11,12,13/24)
22:00 The Office PL III (3,4)
23:05 Comedy Club (3, 4)
00:05 Miasteczko South Park IV (2,3/17) - serial anim.

TVP SERIALE

09:15 Rodzinka.pl V (12/26)
09:50 Klan - telenowela
10:25 Ranczo IX (10)
12:05 Komisarz Alex III (11)
12:55 Ojciec Mateusz 31 (3,4,5) - serial krym. Polska 24
13:45 Ojciec Mateusz 31 (4,5)
15:40 Komisarz Alex III (12/13)
16:25 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2023
17:35 Ranczo IX (12,13)
19:35 Ojciec Mateusz 31 (6,4) - serial krym. Polska 2024
21:30 Ranczo X (1,2)
23:25 Ojciec Mateusz 31 (7)
00:20 Czarna śmierć (3)
01:20 Londyńczycy (3/13)

CANAL+ KUCHNIA

13:25 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (6)
13:55 Podróż przez smaki Chin II (1) - serial dok.
14:55 U sąsiadów w kuchni XV
15:55 Jakubiak rozgryza... (9)
16:10 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (3)
16:35 Jamie Oliver (7, 8, 17, 18)
18:30 Maximum Foodie V (4)
18:55 m jak mięso (10, 1)
19:50 Nie bój ryby! (4)
20:15 Jamie Oliver (18, 19)
21:15 Anthony Bourdain VI (3,4,5/8) - serial dok. USA 2015
23:55 Nie bój ryby! (3, 4)

CANAL+ DOMO

13:05 Po pierwsze lokalizacja! Nowa Zelandia - serial dok.
14:05 Wakacyjne domy na wynajem (4) - lifestyle
15:00 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (11/20) - serial dok.
15:55 Meblokreacje (3, 4)
16:50 Gardeners' World (20)
18:00 Ucieczka na wieś XXII
19:00 Wielkie projekty XXII
20:00 Daleko od miasta XIII (7,8) - serial dok. Polska 2024
21:00 Wakacyjne domy na wynajem (5) - lifestyle
21:55 Wielkie projekty: Australia XII (4) - serial dok.
00:10 Luksusowa ucieczka

PLANETE+

15:50 Niezwykłe podróże koleją X (1/8) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (9,10/14)
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (104)
18:15 Polska z góry X (4)
18:40 Premiera: Polska z góry X (5) - serial dok.
19:10 Mam zamek II (6)
19:45 Szepty dawnej Ziemi
20:50 Jeanne Duval. Zapomniana muza Baudelaire'a - film dok. Francja 2022
21:55 Ramzes II. 66 lat panowania (3) - serial dok.
23:10 Krótka historia miłości

DISCOVERY CHANNEL

13:00 Pojedynki Eda Stafforda III (3/7) - serial dok.
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita IV (9/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL VII
16:00 Celnicy na straży Niemiec - real tv Niemcy 2025
17:00 Celnicy na straży Szwecji IV (10/14) - serial dok.
18:00 Lotnisko II (5/8)
19:00 Nagi instynkt przetrwania IX (11,1/12)
21:00 Nic do ukrycia II (2)
22:00 Celnicy na straży Szwecji IV (11/14) - serial dok.
23:00 Celnicy na straży Niemiec (5) - real tv Niemcy 25

TVP HISTORIA

13:30 07 w akcji!
13:45 Królowie (66)
14:20 Czterej pancerni i pies
15:30 Sensacje XX wieku
18:00 Tajemnica Enigmy (2)
18:45 „Jan Serce" – historia niejednej miłości - reportaż
19:05 Tajemnice początków Polski (1) - serial dok. Polska 12
20:00 Oficerowie (5/14) - serial krym. Polska 2006
20:55 II wojna światowa w kolorze: Droga do zwycięstwa
22:00 Putin i Zachód: kolejny rozdział (1/3) - serial dok.
23:15 Sensacje XX wieku

HISTORY

14:50 Największe tajemnice świata V (10/15) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Wykute w ogniu (13)
17:10 II wojna światowa w kolorze: największe bitwy
18:10 Największe tajemnice świata VI (18/20) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVII (11,18,9) - serial dok. USA 2025
22:00 Największe tajemnice świata VII (15) - serial dok.
23:00 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (6/8)
23:55 David Duchovny: archiwum tajemnic II (7)
00:50 Starożytni kosmici XVI

NATIONAL GEOGRAPHIC

15:00 Katastrofa w przestworzach XVIII (7/10) - serial dok.
16:00 Złapać przemytnika X
17:00 Pompeje (1/3)
18:00 Tajemnice wojennych wraków (4/8) - serial dok.
19:00 Historia Związku Radzieckiego (2/3) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (6/10) - serial dok.
21:00 Katastrofa w przestworzach: raport specjalny II
22:00 Ostatni lot- serial dok.
23:00 Katastrofa w przestworzach XIII (2/11) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Była sobie Ziemia
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici VI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 W kręgu zła: Ludzie Hitlera (6/10) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii XIX (5,6) - serial dok.
14:00 Zaginione złoto II wojny światowej (7,8/8) - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka V
18:00 Rolnicy. Podlasie IV
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Skanowanie historii
22:00 Tajne bazy nazistów III (1,2/6) - serial dok. Kan. 2023
00:00 Starożytni kosmici

BBC EARTH

13:20 Wielkie koty 24/7 (3/6)
14:30 W okowach mrozu IV
16:25 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
17:40 Wielkie koty 24/7 (3/6)
18:45 Malownicze trasy kolejowe V (1/6) - serial dok.
19:45 Największe zagadki nauki (3/6) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu V (1,2/8) - serial dok. USA 2017
22:55 Wietnamskie przygody Billa Baileya (1/6) - serial dok.
00:05 Paryż-Stambuł z Sue Perkins (4) - serial dok.
01:05 Wielkie koty 24/7 (3/6)

POLSAT VIASAT HISTORY

13:10 Wezuwiusz: historia zaginionych zwojów - film dok.
14:20 Zaginione miasta Biblii
16:25 II wojna światowa: cena imperium (1/13) - serial dok.
17:30 II wojna światowa: końcówka - serial dok.
18:40 Starożytność: zdrady
19:50 Ramzes: władca Egiptu (1/6) - serial dokumentalny
21:00 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
21:55 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (4/6)
22:55 Adolf Hitler: zrozumieć dyktatora (6/6) - serial dok.
00:00 Starożytność: zdrady

eprasa.pl 1a1cffaaf6

WTOREK 28.07

Od A do Z

6 KUL ★★
film sens., USA 2012, reż. Ernie Barbarash, wyk. Jean-Claude Van Damme, Joe Flanigan, Anna-Louise Plowman
22:00 | tv puls
Jean-Claude van Damme ciągle żywy: były najemnik zarabiający na życie jako detektyw szukający zaginionych dzieci zostaje wynajęty do odnalezienia porwanej dziewczynki, córki mistrza wszech walk.

ANNABELLE: NARODZINY ZŁA ★★★
horror, USA 2017, reż. David F. Sandberg, wyk. Miranda Otto, Lulu Wilson, Anthony LaPaglia
23:25 | tvn 7
W kilkanaście lat po śmierci córki lalkarz udziela schronienia grupie sierot i opiekującej się nimi zakonnicy, co budzi agresję jednej z lalek gospodarza, opętanej – jak się okaże – przez demona.

DREAMS ★★
dramat obycz., Meksyk/USA 2025, reż. Michel Franco, wyk. Jessica Chastain, Isaac Hernández, Rupert Friend
20:00 | canal+ premium
Jessica Chastain jako nowojorska celebrytka, która ryzykuje swoja pozycję społeczną i towarzyską wikłając się w niebezpieczny romans z meksykańskim choreografem, który miał być przygodą na jedną noc.

EPIDEMIA ★★
film sens., USA 1995, reż. Wolfgang Petersen, wyk. Dustin Hoffman, Rene Russo, Morgan Freeman
20:50 | tvn
Rutynowe kino katastroficzne nabrało blasku, gdy premiera zbiegła się z atakiem wirusa Ebola w Afryce. Bonus: niegdysiejszy antybohater Dustin Hoffman jako niemal superman.

FACET Z OGŁOSZENIA ★★
komedia romantyczna, USA 2005, reż. Gary David Goldberg, wyk. Diane Lane, John Cusack, Elizabeth Perkins
19:55 | warner tv
Trzydziestoparoletnia rozwódka nie szuka nowego partnera, ale kiedy rodzina umieszcza jej ogłoszenie w internetowym biurze matrymonialnym, musi się spotykać z mężczyznami. Zgrane.

W samym sercu morza

22:00 | warner tv ★★★

FOT. TVN

Historia, która mogła zainspirować „Moby Dicka" Hermana Melville'a. Młody Melville rozmawia z ostatnim żyjącym członkiem załogi kutra wielorybniczego, którego w 1820 roku zaatakował olbrzymi wieloryb.
MYZ

FILM PRZYG.
USA/AUSTRALIA/HISZPANIA 2015, REŻ. RON HOWARD, WYK. CHRIS HEMSWORTH, BENJAMIN WALKER, CILLIAN MURPHY

INCEPCJA ★★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2010, reż. Christopher Nolan, wyk. Leonardo DiCaprio, Ellen Page, Joseph Gordon-Levitt
20:00 | cinemax
Christopher Nolan igra z podświadomością: Leonardo Di Caprio jako ścigany przez wszystkich złodziej snów, który ma szansę na rehabilitację, jeśli zaszczepi pewną ideę w cudzym umyśle. Intrygujące.

MROCZNY RYCERZ POWSTAJE ★★★★
film sens., Wlk. Brytania/USA 2012, reż. Christopher Nolan, wyk. Christian Bale, Tom Hardy, Gary Oldman
20:00 | tvn 7
Christopher Nolan i Christian Bale efektownie zamykają swoją trylogię Batmana: po kilkuletnim milczeniu owiany złą sławą Batman powraca, by bronić mieszkańców Gotham przed niebezpiecznym psychopatą.

NAJCZARNIEJSZA GODZINA ★★
horror, USA 2011, reż. Chris Gorak, wyk. Emile Hirsch, Olivia Thirlby, Max Minghella
22:25 | cinemax
Czwórka Amerykanów w środku Moskwy w momencie kosmicznej inwazji. Chociaż od razu wiadomo, kto tym razem zbawi ludzkość i całą ziemską cywilizację. Dla wytrwałych.

NORA ROBERTS – KSIĘŻYC NAD KAROLINĄ ★★
thriller, USA/Niemcy/Kanada 2006, reż. Stephen Tolkin, wyk. Claire Forlani, Oliver Hudson, Josie Davis
20:10 | ale kino+ hd
Czytając bestsellery Nory Roberts: dręczona przez koszmary kobieta powraca w rodzinne strony, by stawić czoła traumie z dzieciństwa i przy okazji wskazać seryjnego mordercę.

PRAWDZIWY BÓL ★★★★
dramat obycz., USA/Polska 2024, reż. Jesse Eisenberg, wyk. Jesse Eisenberg, Kieran Culkin, Will Sharpe
23:45 | hbo
Jesse Eiseneber (Oscar za scenariusz) i Kieran Culkin (Oscara za rolę) jako dwaj niekoniecznie zżyci ze sobą kuzyni, którzy wyruszają do dzisiejszej Polski śladami swojej polsko-żydowskiej rodziny.

PSY ★★★★
film akcji, Polska 1992, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Bogusław Linda, Marek Kondrat, Cezary Pazura
23:00 | stopklatka
Tarantino po polsku: dwaj byli esbecy po różnych stronach prawnej barykady. Cynizm czy eksperyment formalny Władysława Pasikowskiego? Niezależnie od odpowiedzi – kultowa rola Bogusława Lindy.

SKAZANY NA PIEKŁO ★★
thriller, USA 2003, reż. Ringo Lam, wyk. Jean-Claude Van Damme, Lawrence Taylor, Marnie Alton
20:00 | tv puls
Jean–Claude Van Damme nudzi jako pensjonariusz więzienia o zaostrzonym rygorze, którego strażnicy dla własnej uciechy zmuszają do walk z innymi więźniami. No to łubu–du!

SORRY, BABY ★★★★
komedia, USA/Hiszpania/Francja 2025, reż. Eva Victor, wyk. Eva Victor, Naomi Ackie, Lucas Hedges
22:15 | ale kino+ hd
Dziewczyna wykłada literaturę na college'u, który sama ukończyła, doświadczając gwałtu ze strony swego promotora. Gorzkie doświadczenie niczego nie zmienia ani w jej otoczeniu, ani w życiu uczelni.

THE FOURTH WALL ★★★
dramat obycz., Francja/Luksemburg/Belgia 2024, reż. David Oelhoffen, wyk. Laurent Lafitte, Simon Abkarian, Manal Issa
21:50 | hbo
W 1982 roku, w ogarniętym wojną Libanie, francuski reżyser postanawia wystawić „Antygonę" Anouilha z udziałem wielokulturowej obsady. Czy jednak w tej sytuacji przebije się uniwersalne przesłanie sztuki?

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

TVP1 DVB-T

08:00 Serwis Info, pogoda
08:05 Pogoda Info
08:15 Kolumbowie (1/5) - serial wojenny Polska 1970
09:15 Ranczo VIII (2/13)
10:10 Komisarz Alex XXII (10)
11:00 Ojciec Mateusz XVII (3)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (760)
12:55 Przerażająca tajemnica kwiatów - film dok. F 2022
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Pogoda Info
15:25 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5730)
18:05 Reporterzy (578)
18:25 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **07 zgłoś się** (1/21) - serial krym. Polska 78
21:40 **Zaginiony w akcji (Missing in Action)** ** - film sens. USA 1984, reż. Joseph Zito, wyk. Chuck Norris (110 min)
23:30 **Sean Penn, amerykański wichrzyciel** - film dok. F 2024
00:35 **Kochając Pabla, nienawidząc Escobara (Loving Pablo)** *** - film biograficzny Hiszpania/USA/Bułgaria 2017 (130 min)

TVP2 DVB-T

05:35 M jak miłość
06:25 Wspólnota ponad granicami - reportaż Polska 2026
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7628) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7628) - mag. Polska 2026
11:30 Rodzinka.pl III (1,2/26) - serial kom. Polska 2012
12:35 Koło fortuny (2053)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1024)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2054)
16:35 Familiada (3087)
17:20 Panna młoda
18:15 Va banque (1025)
18:50 Jeden z dziesięciu (9)
19:25 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2025

20:05 **Omnibus – szybcy i mądrzy** (28, 28) - teleturniej Polska 2026
20:55 **Postaw na milion** (333) - teleturniej
21:50 **Na sygnale** - serial obycz. Polska 2026
22:55 **Ku'damm 59 II** - serial obycz. Niemcy 2018, wyk. Sonja Gerhardt
23:50 **Pitbull** - serial sens. Polska 2007, wyk. Marcin Dorociński
00:45 **Karol, władca Hiszpanii** (13/17) - serial kostiumowy

POLSAT DVB-T

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień (1972)
08:30 Malanowski i Partnerzy VII - serial fabularno-dok.
09:30 Trudne sprawy XXVI (50,51/60) - serial fab.-dok.
11:35 Gliniarze XVI (16,17) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak
13:40 Dlaczego ja? 33 (11,12) - serial fab.-dok. Polska 2026
15:50 Wydarzenia
16:25 Interwencja (5948) - mag. reporterów Polska 26
16:40 Gliniarze XVIII (71,72) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz
18:50 Wydarzenia, sport
19:15 Gość „Wydarzeń" (728)
19:45 Pogoda - Polska 2026

20:00 **Szybko i wściekle (Fast & Furious)** *** - film sens. USA/Japonia 09, reż. Justin Lin, wyk. Vin Diesel (135 min)
22:15 **Ultimatum Bourne'a (The Bourne Ultimatum)** **** - film sens. USA/Niemcy/F/Hiszpania 2007, reż. Paul Greengrass (155 min)
00:50 **Kingsman: Tajne służby (Kingsman: The Secret Service)** **** - film sens. Wlk. Brytania/USA 2015 (165 min)

TVN DVB-T

05:40 Uwaga! (8051) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (24/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Tarnów – Pizzeria Bujani XXIV (10) - reality show Polska 2022
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Doradca smaku (31)
11:25 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Geneza Smaku", Karpacz XXIII (10)
12:35 Ukryta prawda (38,39, 49/60) - serial fabularno-dok.
15:45 Detektywi III (25/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
16:50 Szpital św. Anny III (1/53) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Młode gliny (33/50) - serial krym. Polska 2026, wyk. Zofia Zborowska
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8052) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **Epidemia (Outbreak)** ** - film sens. USA 1995, reż. Wolfgang Petersen, wyk. Dustin Hoffman, Rene Russo, Morgan Freeman (160 min)
23:30 **Kuba Wojewódzki** (4)
00:45 **Bez śladu (Keepers)** ** - dramat kryminalny Wlk. Brytania 2018, reż. Kristoffer Nyholm, wyk. Peter Mullan, Gerard Butler (125 min)
02:50 **Uwaga!** (8052)

TV PULS DVB-T

06:00 Policjanci z Miami III (18,19/24) - serial krym. USA 1987, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (4,5/13)
10:00 Maria z przedmieścia - telenowela Meksyk 1995
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2008
13:00 Wspaniałe stulecie III - serial obycz. Turcja 2011
14:00 Kurierzy II (5)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XI - serial obycz.
17:00 Kurierzy II (6) - serial obyczajowy Polska 2023
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (32,33) - serial obyczajowy Polska 2025
20:00 **Skazany na piekło (In Hell)** ** - thriller USA 2003, reż. Ringo Lam, wyk. Jean-Claude Van Damme, Lawrence Taylor (120 min)
22:00 **6 kul (6 Bullets)** ** - film sens. USA 2012, reż. Ernie Barbarash, wyk. Jean-Claude Van Damme (135 min)
00:15 **Przetrwanie (The Grey)** ** - film sens. USA 2011, reż. Joe Carnahan, wyk. Liam Neeson, Frank Grillo (135 min)

MEZZO

13:30 Jewgienij Kisin w sali Wiedeńskiego Towarzystwa Muzycznego: Bach, Mozart, Debussy, Rachmaninow
15:10 Jean-Yves Thibaudet, San Francisco Symphony Orchestra, Esa-Pekka Salonen: Skriabin, Prometeusz
15:55 Intermezzo
16:15 Richter, enigma
18:45 Francesco Tristano: Frescobaldi, Berio, Franceschini, Bach – Festiwal Fortepianowy w Zagłębiu Ruhry
20:30 „Betroffenheit", balet w choreografii Crystal Pite - balet Wlk. Brytania 2017
22:15 Théotime Langlois de Swarte, Orkiestra Opery Królewskiej w Wersalu: Bach
23:35 Johann Strauß: Zemsta nietoperza - operetka Belgia 2025, reż. Frédéric Caillierez

PULS 2

06:20 Seriale animowane
10:00 Jeżyk i przyjaciele (11)
10:35 Spidey i superkumple II
11:35 Gus. Mały (21,22/52)
12:00 Psi patrol (8/26)
12:35 Marta mówi!
13:00 Smerfy - serial anim.
14:00 My Little Pony: Przyjaźń to magia (1,2/26)
15:00 Miraculous II (16,15/26)
16:00 Fineasz i Ferb II
17:00 Smerfy
18:00 Pingwiny z Madagaskaru (5,6/26)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (20) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu X (16,17) - serial krym. Polska 25
23:00 Super Mario Bros - film przyg. Wlk. Brytania/USA/Japonia/Francja 199
01:20 Dzielnica strachu X (12)

TV4

10:55 Na ratunek 112 XVIII (19,20) - serial fabularno-dok.
11:55 Dlaczego ja? 33 (44,45)
13:55 Trudne sprawy XVI (3,4,5/40) - serial fab.-dok.
16:55 Policjantki i policjanci XXIV (41/65) - serial obycz.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (49) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXIV (42/65) - serial obycz.
20:00 Uroczysko V (15,16) - serial krym. Polska 2026
21:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto III (34) - serial krym.
22:00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XX (34)
23:05 Bez litości: Tajna skrzynka: Śmiertelny błąd (10/13) - serial sens. Kanada/USA 2012, wyk. Steven Seagal, Sarah Lind, Lochlyn Munro
01:00 Love Island IV

METRO DVB-T

07:35 Tajemnice miłości (40) - serial fab.-dok. Polska 2021
08:30 Szpital (3,4/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 SOS. Ekipy w akcji (44/60) - telenowela dok.
13:30 Brzydula (59,60)
14:35 Kiedy ktoś kocha bardziej (29) - serial obycz.
15:45 The Floor (13, 14)
17:00 Fani czterech kółek XVIII (7/20) - serial dok.
18:00 Magda M. (5/15) - serial obycz. Polska 2005
19:00 Kartoteka IV (7,8/13) - serial fab.-dok. Polska 2013
21:05 Kryminalni IV (13,7) - serial krym. Polska 2006
23:15 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI (16/22)
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VII (12/14)

TVN7 DVB-T

05:25 Ten moment (7/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (31,32,33/63) - serial fab.-dok. Polska 2020
08:45 Ukryta prawda (69,6,7/71) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2014
13:55 Kryminalni II (4) - serial krym. Polska 2005
15:00 Szpital (67,68/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 SOS. Ekipy w akcji (30/60) - telenowela dok.
19:00 Ukryta prawda (18/60) - serial fab.-dok. Polska 2023, wyk. Agnieszka Czekańska
20:00 **Mroczny Rycerz powstaje (The Dark Knight Rises)** **** - film sens. Wlk. Brytania/USA 2012, reż. Christopher Nolan, wyk. Christian Bale (205 min)
23:25 **Annabelle: Narodziny zła (Annabelle: Creation)** *** - horror USA 2017, reż. David F. Sandberg (140 min)
01:45 **Sierota (Orphan)** ** - horror USA/Kanada/Niemcy/Francja 2009 (135 min)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

WTOREK 28.07

STOPKLATKA DVB-T

09:45 Zagadki kryminalne panny Fisher II (7/13) - serial krym. Austr. 2013
10:55 Górski lekarz XIII (5,5/7) - serial obycz.
12:55 Zagadki kryminalne panny Fisher II (8/13) - serial kryminalny
14:00 Zajazd. Będzie się działo (7,8) - serial fab.-dok. Polska 2025
16:00 Katastrofy w przestworzach XI (9,3,10/13) - serial dok.
19:00 Aukcja w ciemno II (21,22/24) - serial dok.
20:00 13 godzin: Tajna misja w Benghazi (13 Hours: The Secret Soldiers of Benghazi) - film sens. USA/Malta/Maroko 2016, reż. Michael Bay, wyk. John Krasinski, James Badge Dale, Pablo Schreiber (180 min) ★★★★
23:00 Psy - film akcji Polska 1992, reż. Władysław Pasikowski, wyk. Bogusław Linda, Marek Kondrat (150 min) ★★★★
01:30 Co mi zrobisz, jak mnie złapiesz - komedia Polska 1978, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym (135 min) ★★★★

ALE KINO+

09:25 Wolna krowa - film krótkom. (35 min)
10:00 Bestia III (3,4/6)
12:00 Vera IX (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2019
13:55 Opera! (The Opera! Arie Per Un'eclissi) - musical F/Włochy 24, reż. Paolo Gep Cucco, Davide Livermore, wyk. Vincent Cassel (135 min) ★★★
16:10 Czterej muszkieterowie (The Four Musketeers) - film przyg. Wlk. Brytania/USA/Panama/Hiszpania 1974 (125 min) ★★★
18:15 Vera X (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2020
20:10 Nora Roberts – Księżyc nad Karoliną (Carolina Moon) - thriller USA/Niemcy/Kanada 2006, reż. Stephen Tolkin, wyk. Claire Forlani (125 min) ★★
22:15 Sorry, Baby - komedia USA/Hiszpania/Francja 2025, reż. Eva Victor, wyk. Eva Victor (125 min) ★★★★
00:20 Na własnych warunkach (La Réparation) - dramat obycz. Francja/Tajwan 2025, reż. Régis Wargnier (120 min) ★★★

TVP KULTURA DVB-T

09:00 Wojna domowa (9,10) - serial kom. Polska 1966
10:50 Cham - dramat obycz. Polska 1979 (100 min) ★★
12:30 Ordonka - film dokumentalny Polska 1993
13:35 TVP Kultura na TAURON Nowe Horyzonty – Wrocław 2026 (2) - magazyn
13:50 Kosmos 1999 (16/24) - serial sens. USA/Wlk. Brytania/Włochy 1975
14:55 Mój Nikifor - film biograficzny Polska 2004, reż. Krzysztof Krauze (110 min) ★★★★
16:45 Wojna domowa (11,12)
18:20 Poszukiwacze zaginionych dzieł sztuki (11/12) - serial dok.
18:55 Rawhide (17/22)
20:00 Morderstwo odkrywa prawdę - spektakl teatralny Polska 1976, reż. Barbara Sałacka, wyk. Gabriela Kownacka
21:45 Stara strzelba (Le vieux fusil) - dramat wojenny Francja/Niemcy 1975 (110 min) ★★★
23:35 Bukolika - film dok.
01:00 Midnight Express - dramat krym. USA/Wlk. Brytania 1978 (135 min) ★★★★

HBO

09:00 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014 (135 min) ★★★
11:15 Zabawy z piłką - komedia USA/Niemcy 2004 (90 min) ★★★
12:45 Jane Austen zrujnowała mi życie - komediodramat Francja 2024, reż. Laura Piani (95 min) ★★★
14:20 Green Book - film biograficzny USA/Chiny/Japonia 2018 (125 min) ★★★★
16:25 Bird - dramat obycz. Wlk. Brytania/USA/F/Niemcy 2024 (115 min) ★★★★
18:20 Nocna suka - czarna komedia USA 2024, reż. Marielle Heller (100 min) ★★
20:00 The Pitt II (2/15) - serial obyczajowy USA 2026
20:50 Ta inna siostra Bennet (6/10) - serial obycz.
21:20 Życie, Larry i pogoń za nieszczęściem (5) - serial kom. USA 2026
21:50 The Fourth Wall - dramat obyczajowy Francja/Luksemburg/Belgia 2024, reż. David Oelhoffen (115 min) ★★★
23:45 Prawdziwy ból - dramat obycz. USA/Polska 2024, reż. Jesse Eisenberg (90 min) ★★★★

CANAL+ PREMIUM

09:00 Larger Than Life: Złota era boysbandów - film dok. USA 2024
10:35 Łapu-Capu (178)
10:40 Miss mokrego podkoszulka - komedia Polska 2002 (60 min)
11:40 MTV Unplugged
13:00 Wszystko, czego nie zdążyliśmy powiedzieć (3,4/9)
14:05 Riefenstahl - film dok. Niemcy 2024
16:00 Premierowa jazda
16:15 Mamma Mia! - komedia muzyczna USA/Wlk. Brytania/Niemcy 2008 (110 min) ★★★
18:05 Łapu-Capu (179)
18:10 Mamma Mia! Here We Go Again! - musical Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Ol Parker (110 min) ★★★
20:00 Dreams - dramat obycz. Meksyk/USA 2025, reż. Michel Franco (95 min) ★★
21:35 Triumf i upadek. Historia Michaela Jacksona - serial dok.
22:40 Dalej jazda! 2 - komedia Polska 26, reż. Mariusz Kuczewski (105 min) ★★★
00:25 Namierzony - film sens. Wł./USA 2025, reż. Johnny Martin (105 min) ★★

KINO POLSKA

07:40 Bolek i Lolek (9,10/13)
08:00 Podróż za jeden uśmiech: Pożegnanie z Dudusiem (7/7) - serial przyg. Polska 1971, wyk. Henryk Gołębiewski
08:45 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
09:20 To nie ze mną II (8,9) - serial kom. Polska 2023
10:35 Wracając do Marka - film dok. Polska 2002
11:45 Tama - film krótkom.
12:30 Znachor - melodramat Polska 1981, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Jerzy Bińczycki, Anna Dymna, Bernard Ładysz
15:10 Tam i z powrotem - film sens. Polska 2001
17:40 Czterej pancerni i pies (1,2) - serial wojenny
20:00 Cicha noc - dramat obycz. Polska 2017, reż. Piotr Domalewski, wyk. Dawid Ogrodnik, Tomasz Ziętek
22:05 Ajlawju - komedia Polska 1999, reż. Marek Koterski, wyk. Katarzyna Figura, Cezary Pazura
23:55 Zgorszenie publiczne - komedia romantyczna Polska 2009, reż. Maciej Prykowski, wyk. Krzysztof Czeczot
01:55 Skazany na bluesa - film biogr. Polska 2005, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Tomasz Kot, Jolanta Fraszyńska

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XIV (1,2/12)
10:25 Świat według Kiepskich (16,7,10,17,12/16) - serial kom.
13:40 Gra dla dwojga - thriller USA/Niemcy 2009
16:20 Królewna Śnieżka i Łowca - film fantasy USA/Wlk. Brytania 2012
18:50 Salon piękności - komedia USA 2005
21:00 Kobiety bez wstydu - komedia Polska 2016, reż. Witold Orzechowski
23:25 It Ends With Us - dramat obycz. USA 2024, reż. Justin Baldoni, wyk. Blake Lively

KINO TV

09:20 Panna Scarlet i komisarz II (3/6) - serial krym.
10:20 Panna Marple V (1/4)
12:20 Hudson i Rex IV (7,8/16)
14:35 Poirot VI (2/4)
16:45 Strażnik Teksasu II (14,15/24) - serial sens. USA 94
18:55 Poirot: Ekspres do Plymouth III (4/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
20:00 Efekt motyla - thriller USA/Kanada 2004, reż. Eric Bress, J. Mackye Gruber
22:30 Sąsiedzi II - komedia USA/Chiny 2016
00:30 Spacer w chmurach - melodramat USA/Meksyk 95

WARNER TV

09:35 Prawo Agaty IV (1)
10:35 Pełniejsza chata
11:50 Teraz albo nigdy! II (9,10)
13:40 Bajer z Bel-Air VI (7,8,9,10/24) - serial kom.
15:35 Pełniejsza chata (11,12,13,1/13) - serial kom.
17:55 Akademia policyjna - komedia USA 1984
19:55 Facet z ogłoszenia - komedia romant. USA 2005
22:00 W samym sercu morza - film przygodowy USA/Australia/Hiszpania 2015
00:20 Wysłannik przyszłości - film s.f. USA 1997

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki IV (15,16/22)
09:25 Policyjna grupa pościgowa XVII (7) - serial dok.
10:20 Pingwiny z Madagaskaru II (7/39)
10:50 Dzień Dobry TV - komedia USA 2010
13:00 Czarodziejki IV (17,18/22) - serial fantasy
14:55 Słodkie zmartwienia - komedia USA 1995
16:55 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay
20:00 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009
23:05 Cloverfield Lane 10 - thriller USA 2016

CINEMAX

13:15 Tymczasem na Ziemi - film s.f. Francja/Belgia 2024
14:45 Mleko - dramat obycz. Holandia 2023, reż. Stefanie Kolk, wyk. Frieda Barnhard
16:25 Miłość Andrei - komedia Hiszpania 2022
18:05 Ella i John - film przyg. Włochy/Francja 2017
20:00 Incepcja - film sens. USA/Wlk. Brytania 2010, wyk. Leonardo DiCaprio
22:25 Najczarniejsza godzina - horror USA 2011
00:00 Zjawa - film przyg. USA/Tajwan/Hongkong 2015

ROMANCE TV

10:30 Rejs ku szczęściu
12:25 Statek marzeń - serial obycz. Niemcy/Austria 2011
14:20 Dwoje wśród milionów - komedia Niemcy 2022
16:15 Tajemnica waleni - dramat obycz. Niemcy 2010
18:00 Górski lekarz (6,6/8)
20:00 Rosamunde Pilcher: Kiedy cię odnajdę - romans Niemcy 2023
21:55 Käthe i ja: Córeczka tatusia (4/10) - serial obycz.
23:50 Górski lekarz (6,6/8)
01:45 Rosamunde Pilcher: Kiedy cię odnajdę - romans Niemcy 2023, reż. Marc Prill

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi (120,121, 122,123) - serial dok.
09:50 Prawo Agaty IV (13)
10:55 Lekarze (7)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Prawo Agaty IV (12)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:00 Na Wspólnej (13,14)
17:05 Motywy filmowe (4)
17:35 Liga sprawiedliwości - film fantasy USA 2017
20:00 Piekielna głębia - film sens. USA/Meksyk 1999
22:20 Furia - dramat wojenny USA/Chiny/Wlk. Brytania 2014
00:55 Siedem - thriller USA 95

AMC

08:00 Supernova, cz. 1, 2 - film s.f. USA/RPA 2005
11:45 Noe: wybrany przez Boga - film przyg. USA 2014
14:40 Pogromcy duchów II - komedia sens. USA 1989
17:05 Wyścig z czasem - film s.f. USA '11, reż. Andrew Niccol
19:15 Karate Kid - film familijny USA 1984, reż. John G. Avildsen, Harald Zwart
22:00 Resident Evil: Witajcie w Raccoon City - horror USA/Kanada/Niemcy 2021
00:05 Żołnierze kosmosu II: Bohater federacji - horror USA 2004, reż. Phil Tippett

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

09:25 Castle IV (5,6/23)
11:15 MacGyver IV (3,4/13)
13:10 Dowody zbrodni II (8,9/23) - serial sens.
15:10 Agenci NCIS: Hawaje II (4,5/25) - serial krym. USA 22
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (3,4/25)
19:05 Castle IV (7,8/23)
21:05 Rekrut V (1/22) - serial kryminalny USA 2022
22:00 Rekrut: Feds (1/22)
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (3,4/25)
00:45 Castle IV (7/23)

EPIC DRAMA

10:45 Lekarze na start
12:10 Zatraceni w miłości
13:10 Marlow: klub zbrodni II
14:10 Agenci NCIS XVII (6/20)
15:00 Panna Marple II (2/4)
17:10 Poirot XII (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2011
19:00 Agenci NCIS XVII (7/20) - serial krym. USA 2019
19:55 Poirot III (10/11)
21:00 Hiszpańska księżniczka (4/8) - serial historyczny
22:15 Domina (4/8) - serial obycz. Wlk. Bryt./Włochy 2021
23:25 Poirot III (10/11)
00:35 Agenci NCIS XVII (7/20)
01:20 Marlow: klub zbrodni II

TVN STYLE

06:50 Pogromcy chaosu (9)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Ugotowani (5, 6)
13:30 Kuchenne rewolucje (12, 11) - reality show
15:35 I nie opuszczę Cię aż do ślubu (6, 7) - reality show
17:05 W czym do ślubu? (8)
17:40 Kuchenne rewolucje (11, 11, 12) - reality show
20:50 Jestem z Polski VI (2,7/9) - serial dok. Polska 2020
22:50 Ślub od pierwszego wejrzenia: Australia IX
00:35 Seks-wypadki (13/39)
01:35 Dorota was urządzi III

TVN TURBO

11:15 101 napraw (8, 9)
12:15 Jeździć, obserwować V
13:00 Mobilni mechanicy
14:30 Zawodowi handlarze
16:00 Wojny samochodowe
18:00 Raport Turbo (5032)
18:15 Zawodowi handlarze (11)
19:00 Moto kombat (8)
19:45 Duda kontra Szafrański IX (4) - serial dok.
20:30 Prawko na świecie. Jazda bez zasad (6)
21:15 Z drugiej ręki (10)
22:00 Raport Turbo (5032)
22:15 Jeździć, obserwować V
23:45 Naprawy nie do naprawy
00:30 Usterka XVI - serial dok.

BBC FIRST

11:45 Zagadki doktora Blake'a V (2/8) - serial krym.
12:55 Ulica nadziei (9,10/10)
14:55 Ojciec Brown IX (1/10)
16:00 Lewis VI (7/8)
17:00 My Life is Murder IV (5/8)
18:00 Morderstwa w Midsomer XXIV (3/4)
19:55 Śmierć pod palmami III (8/8) - serial krym. Wlk. Brytania/Francja 2014
21:00 Harry Wild IV (7/7)
22:00 Schwytać mordercę (10,11/11) - serial krym.
00:10 McDonald i Dodds III

FX

09:00 SkyMed (1/9)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (16,17/24)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (11,12/17)
13:45 Agenci NCIS X (22,23/24)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (18,19/24)
17:25 Z Archiwum X III (9,10/24) - serial s.f.
19:15 Agenci NCIS: Sydney III
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (13,14/17)
22:00 9-1-1: Nashville (3)
22:55 Z Archiwum X III (10/24)
23:55 Terminal - komedia romantyczna USA 2004

HGTV

11:05 Usterka XI (5,6)
12:35 Moje miasto, mój dom VII - serial dok.
14:35 Mieszkanie na miarę III (1,2/4) - serial dok. Polska 22
16:30 Polowanie na ogród VIII (5,6,7) - serial dok. Polska 2022
18:10 Weekendowa metamorfoza (2) - reality show
19:05 Zgłoś remont (7)
20:05 Dorota inspiruje (7)
21:00 Dorota was urządzi VI (11,12/12) - serial dok.
22:30 House Hunters
00:40 Kupujemy dom na plaży XXII (4,5/13) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

11:30 Mistrzowie szycia (5, 6)
13:30 Mistrzowie ceramiki (1)
14:35 Wielkie nowozelandzkie wypieki (6) - show
15:40 Zapraszam do stołu (7)
17:50 Wymarzone domy (17)
18:50 Mistrzowie szycia (2)
19:50 Wielkie nowozelandzkie wypieki (7) - show
21:00 Majorka: śródziemnomorskie smaki (1, 2) - mag. kulinarny Wlk. Brytania 2024
22:00 Kulisy looksmaxingu
23:00 Wstydliwe choroby: online III (2) - serial dok.
23:55 Kulinarne podróże Billy'ego i Doma (2,3/8)

COMEDY CENTRAL

08:55 Przyjaciele (1,2,3, 4,5,6/24) - serial kom. USA 94
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (11,12,13,14,15,16/24)
14:30 Dwóch i pół VIII (2,3,4,5/16) - serial kom.
16:30 Przyjaciele (7,8,9,10, 11,12/24) - serial kom. USA 94
19:30 Teoria wielkiego podrywu X (17,18,19,20, 21,22/24) - serial kom. USA 17
22:00 The Office PL III (5,6/12)
23:05 Comedy Club (5, 6)
00:05 Miasteczko South Park IV (4,5/17) - serial anim.

TVP SERIALE

08:20 Komisarz Alex III (11)
09:10 Rodzinka.pl V (13/26)
09:45 Klan - telenowela
10:20 Ranczo IX (12)
12:00 Komisarz Alex III (12/13)
12:50 Ojciec Mateusz 31 (4,5,6) - serial krym. Polska 24
13:35 Ojciec Mateusz 31 (5,6)
15:30 Komisarz Alex III (13/13)
16:20 Na sygnale
17:30 Ranczo IX (13,1)
19:25 Ojciec Mateusz 31 (7,5) - serial krym. Polska 2024
21:30 Ranczo X (2) - serial kom. Polska 2016
23:20 Ojciec Mateusz 31 (8)
00:20 Czarna śmierć (4)

CANAL+ KUCHNIA

13:25 Kulinarne szlaki (7)
13:55 Podróż przez smaki Chin II (2) - serial dok.
14:55 U sąsiadów w kuchni XIV (1,1) - serial dok. Niemcy 2023
15:55 Jakubiak rozgryza... (10)
16:10 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (4)
16:35 Jamie Oliver (9, 10, 1)
18:30 Maximum Foodie V (5)
18:55 m jak mięso (2, 3)
19:50 Nie bój ryby! (5)
21:15 Anthony Bourdain VI (4,5,6/8) - serial dok.
23:55 Nie bój ryby! (4, 5)
00:50 Top Chef (5)

CANAL+ DOMO

13:05 Po pierwsze lokalizacja! Nowa Zelandia - serial dok.
14:05 Wakacyjne domy na wynajem (5) - lifestyle
15:00 Pomocy! Kupiliśmy wioskę - serial dok.
15:55 Kupione i co dalej? (5, 6)
16:50 Gardeners' World (21)
18:00 Ucieczka na wieś XXII
19:00 Wielkie projekty XXII
20:00 Daleko od miasta XIII (9)
21:00 Wakacyjne domy na wynajem (6) - lifestyle
21:55 Wielkie projekty
22:55 Wakacyjne domy na wynajem (15, 16) - lifestyle
00:45 Po pierwsze lokalizacja!

PLANETE+

14:45 Średniowieczne serce Czech (3,4) - serial dok.
15:50 Niezwykłe podróże koleją XI (1/8) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (10,11/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV
18:40 Zaginiony lot MH370 (3)
19:40 Oceń tego sprzedawcę. Terror pięciu gwiazdek
20:50 Pod ciśnieniem. Śledztwo w sprawie Ryanaira
22:00 Pułapki ludzkiego mózgu (1/2) - serial dok.
23:10 Krótka historia miłości
00:20 Niezwykłe podróże XI

DISCOVERY CHANNEL

12:00 Celnicy na straży Turcji
13:15 Nagi instynkt przetrwania: Brazylia (1/7) - serial dok.
14:30 Strażacy - serial dok.
15:00 Złomowisko PL VII
16:00 Bimbrownicy XIV (10)
17:00 Przemytnicy: na lotnisku (3) - serial dok.
18:00 Lotnisko II (6/8)
19:00 Nagi instynkt przetrwania VIII (2,3/17) - serial dok.
21:00 Rolnicy w akcji
22:00 W oku cyklonu: Łowcy burz (6/6) - serial dok.
23:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII - serial dok.
00:00 Policjanci z Kent (8/10)

TVP HISTORIA

13:40 Królowie (67)
14:15 Czterej pancerni i pies
15:20 Sensacje XX wieku (2, 24, 79) - program historyczny
18:00 Tajemnica Enigmy (3)
18:50 Obłoki śmierci. Bolimów 1915 - film dok. Polska 2020
20:05 Oficerowie (6/14) - serial krym. Polska 2006
21:00 Starożytny Egipt – kroniki imperium (4/8)
22:00 Nieznana wojna na Północy (4/6) - serial dok.
23:10 Sensacje XX wieku (5, 6)
01:10 Encyklopedia II wojny światowej (36) - program hist.

HISTORY

13:05 Starożytni kosmici XVI
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (14/18)
14:50 Największe tajemnice świata V (11/15) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Tajne kryjówki dyktatorów (1/6) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VI (19/20) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVII
21:00 Tom Hanks: II wojna światowa (1,2/20) - serial dok.
23:00 II WŚ w kolorze – przełomowe momenty (6/10)
23:55 Jak to wyjaśnić V (6)
00:50 Starożytni kosmici XVI

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Katastrofa w przestworzach XII (7,8,9,8/11)
16:00 Złapać przemytnika IX
17:00 Egipt VI (5/9)
18:00 Tajemnice wojennych wraków (5/8) - serial dok.
19:00 Historia Związku Radzieckiego (3/3) - serial dok.
20:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (3/10) - serial dok.
21:00 Zaginione skarby Biblii
23:00 Premiera: Tajemnice podwodnych wraków (1)
00:00 Katastrofa w przestworzach XXII (6/10) - serial dok.

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici VI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 W kręgu zła: Ludzie Hitlera - serial dokumentalny
13:00 Poszukiwacze historii XIX (7,8) - serial dok.
14:00 Łowcy nazistów (1,2/13)
16:00 Dorwać tuńczyka V (8,9/14) - serial dok. USA 2018
18:00 Rolnicy. Podlasie IV
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Skanowanie historii (5/6) - serial dok. Wlk. Bryt. 25
22:00 Tajne bazy nazistów III (3,4/6) - serial dok. Kan. 2023
00:00 Starożytni kosmici IV

BBC EARTH

12:20 Malownicze trasy kolejowe IV (7) - serial dok.
13:15 Wielkie koty 24/7 (4/6)
14:25 W okowach mrozu IV (2)
16:25 Pociągiem przez starożytną Grecję (5) - serial dok.
17:40 Wielkie koty 24/7 (4/6)
18:45 Malownicze trasy kolejowe V (2) - serial dok.
19:45 Sekretne życie ogrodu (1/5) - serial dok. Wlk. Bryt. 26
20:55 W okowach mrozu V
22:55 Sekrety długowieczności (2/6) - serial dok.
00:05 W 80 kilo dookoła świata (4) - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

12:15 Starożytność: zdrady (6,1,2,3) - serial dokumentalny
16:40 II wojna światowa: cena imperium (2/13) - serial dok.
17:50 II wojna światowa: końcówka - serial dok.
18:55 Kryminologia starożytności - serial dokumentalny
19:55 Ramzes: władca Egiptu (2/6) - serial dokumentalny
21:00 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
21:55 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (5/6)
22:55 Przywódcy III Rzeszy (1/4) - serial dok. Francja 2021
00:05 Starożytność: zdrady (6)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

ŚRODA 29.07

Od A do Z

BABYLON A.D. ★★
film s.f., Wlk. Brytania/Francja/USA 2008, reż. Mathieu Kassovitz, wyk. Vin Diesel, Michelle Yeoh, Mélanie Thierry
22:20 | tv puls
Mathieu Kassovitz próbuje podboju Hollywood: Vin Diesel jako najemnik eskortujący z mongolskiego klasztoru do Ameryki kobietę mającą urodzić genetycznie zmodyfikowanego mesjasza nowej ery.

BLADE RUNNER 2049 ★★★★
thriller, USA/Kanada/Hiszpania 2017, reż. Denis Villeneuve, wyk. Ryan Gosling, Harrison Ford, Ana de Armas
23:00 | hbo
Imponujący wizualnie, pozbawiony jednak wieloznaczności pierwowzoru sequel filmu Ridleya Scotta: po 30 latach nowy łowca androidów odkrywa sekret, który może zburzyć podstawy świata połowy XXI wieku.

BRZYDKA PRAWDA ★★★
komedia romantyczna, USA 2009, reż. Robert Luketic, wyk. Katherine Heigl, Gerard Butler, Bree Turner
20:00 | polsat
Jeszcze raz o wojnie płci. Prezenter macho pomaga swojej zachowawczej producentce poderwać przystojnego chirurga. Zbiór stereotypowych anegdot, ale bawi.

CZERWONY KAPITAN ★★
thriller, Czechy/Słowacja/Polska 2016, reż. Michal Kollár, Kamil Misztal, wyk. Maciej Stuhr, Oldřich Kaiser, Martin Finger
20:00 | kino polska
Maciej Stuhr na gościnnych występach w Bratysławie: jako uczciwy glina, który w przeddzień podziału Czechosłowacji na dwie republiki wpada na trop komunistycznej zbrodni. Niespełniona obietnica.

HELLBOY ★★
film sens., Francja/USA/Wlk. Brytania/Bułgaria/Kanada/Portugalia 2019, reż. Neil Marshall, wyk. David Harbour, Milla Jovovich, Ian McShane
20:00 | tv puls
Niekonieczny powrót do komiksu Mike'a Mignoli, filmowanego przez Guillermo del Toro: wychowywany przez ludzi potomek piekieł kontra królowa czarownic. Plus David Harbour zamiast Rona Perlmana.

Ted

22:05 | polsat
★★★★

FOT. TVN

Czas na kluczową decyzję w życiu trzydziestolatka: czy nie pora rozstać się z pluszowym misiem, towarzyszem zabaw od dzieciństwa, i złym duchem podpowiadającym najdziksze swawole? Niekonwencjonalne.

MYZ

KOMEDIA
USA 2012, REŻ. SETH MACFARLANE, WYK. MARK WAHLBERG, MILA KUNIS, SETH MACFARLANE

JACK POGROMCA OLBRZYMÓW ★★★
film fantasy, USA 2013, reż. Bryan Singer, wyk. Nicholas Hoult, Eleanor Tomlinson, Ian McShane
20:50 | tvn
Jak w dobrej baśni bywa: zakochany w pięknej księżniczce wieśniak – aby zdobyć jej serce – wyrusza na wojnę z olbrzymami, by w decydującej chwili rozstrzygnąć o tym, kto zwycięży.

MORDERSTWO W AMBASADZIE ★★
film sens., Wlk. Brytania 2025, reż. Stephen Shimek, wyk. Mischa Barton, Richard Dillane, Mido Hamada
20:45 | canal+ premium
Z tęsknoty za Agathą Christie, kontynuacja filmu „Zaproszenie do morderstwa": przebywająca w Kairze w 1934 roku pani detektyw wyjaśnia zagadkę morderstwa na przyjęciu w brytyjskiej ambasadzie.

NA ZŁEJ DRODZE ★★★
thriller, USA 2022, reż. John Patton Ford, wyk. Aubrey Plaza, Theo Rossi, Jonathan Avigdori
20:00 | cinemax
Uwikłana w spiralę długów dziewczyna nie może znaleźć pracy, kiedy zostaje wciągnięta w kradzieże za pośrednictwem sklonowanych kart kredytowych. Czy potrafi uwolnić się od tego procederu?

NOSTALGIA ANIOŁA ★★
thriller, USA/Wlk. Brytania/Nowa Zelandia 2009, reż. Peter Jackson, wyk. Mark Wahlberg, Rachel Weisz, Susan Sarandon
20:00 | tvn 7
Peter Jackson też może się pomylić: brutalnie zamordowana czternastolatka patrzy z nieba na świat po swojej śmierci – na rodziców, policjanta prowadzącego śledztwo i na mordercę. Pretensjonalne.

RZEKA TAJEMNIC ★★★★
dramat krym., USA/Australia 2003, reż. Clint Eastwood, wyk. Sean Penn, Tim Robbins, Kevin Bacon
22:25 | warner tv
Clint Eastwood za kamerą: przyjaciele z dzieciństwa spotykają się po latach w tragicznych okolicznościach – córka jednego została zamordowana, drugi prowadzi śledztwo, trzeci jest głównym podejrzanym.

SAGA WIKINGÓW ★★
film przyg., Szwajcaria/Niemcy/RPA/Wlk. Brytania 2014, reż. Claudio Fäh, wyk. James Norton, Tom Hopper, Ryan Kwanten
21:55 | stopklatka
Jest jeden sposób, by Wiking mógł zmazać karę banicji: kupić swoją wolność. Ale wyprawa do Brytanii, by tam złupić klasztory, okazuje się nie najlepszym pomysłem. Szkoda, bo zapowiadało się nieźle.

SLIVER ★★
thriller, USA 1993, reż. Phillip Noyce, wyk. Sharon Stone, William Baldwin, Tom Berenger
23:50 | stopklatka
Sharon Stone jako samotna lokatorka luksusowego apartament między dwoma psychopatami zabiegającymi o jej względy – wyposażonym w superelektronikę podglądaczem i bardziej tradycyjnym mordercą.

SMASHING MACHINE ★★
film biograficzny, USA 2025, reż. Benny Safdie, wyk. Dwayne Johnson, Emily Blunt, Ryan Bader
22:10 | canal+ premium
Dwayne Johnson wciela się w Marka Kerra – dziś niemal zapomnianego, choć nadal wpływowego zawodnika MMA – by opowiedzieć o jego sukcesach i porażkach w życiu zawodowym i osobistym. Można sobie darować.

UZNANY ZA NIEWINNEGO ★★
film sens., USA 1990, reż. Alan J. Pakula, wyk. Harrison Ford, Brian Dennehy, Raul Julia
20:00 | warner tv
Prokurator przed sądem – oskarżony o zamordowanie swej koleżanki z pracy i jednocześnie kochanki. Ale Harrison Ford mordercą być nie może. Mimo to intrygujące.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

ŚRODA 29.07

TVP1

07:30 Rodzina (nie od) święta
08:00 Serwis Info, pogoda
08:10 Pogoda Info
08:15 Kolumbowie (2/5)
09:15 Ranczo VIII (3/13)
10:10 Komisarz Alex XXII (11)
11:05 Ojciec Mateusz XVII (4)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (757)
12:55 Sęp kasztanowaty - film dok. Hiszpania 2024
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Pogoda Info
15:25 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5731)
18:05 Reporterzy (579)
18:25 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **07 zgłoś się** (2/21) - serial krym. Polska 78
21:40 ★★★ **Nocny patrol (Crown Vic)** - film akcji USA 2019, reż. Joel Souza, wyk. David Krumholtz, Thomas Jane (120 min)
23:40 ★★★ **Popioły, cz. 1** - film historyczny Polska 1965, reż. Andrzej Wajda, wyk. Daniel Olbrychski (135 min)
01:55 ★★ **Zaginiony w akcji (Missing in Action)** - film sens. USA 84, reż. Joseph Zito (105 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:25 Pożyteczni.pl (377)
06:50 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7629) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7629) - mag. Polska 2026
11:30 Rodzinka.pl III (3,4/26)
12:35 Koło fortuny (2054)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1025)
14:35 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2055) - teleturniej Polska 2025
16:35 Familiada (3088)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1026)
18:50 Jeden z dziesięciu (10)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Omnibus – szybcy i mądrzy** (29, 29) - teleturniej Polska 2026
20:55 **Postaw na milion** (334) - teleturniej
21:50 **Na sygnale**
22:55 **Ku'damm 59 II** - serial obycz. Niemcy 2018
23:50 **Pitbull** (10) - serial sens. Polska 2005
00:50 **Karol, władca Hiszpanii** (14/17) - serial kostiumowy Hiszpania 2016
01:45 **Nasz dom w górach** (21) - serial obycz.

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień (1982)
08:25 Malanowski i Partnerzy VII - serial fabularno-dok., wyk. Bronisław Cieślak, Marta Leleniewska
09:25 Trudne sprawy XXVI (52,53/60) - serial fab.-dok.
11:35 Gliniarze XVI (18,19) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
13:40 Dlaczego ja? 33 (13,14) - serial fab.-dok. Polska 2026
15:50 Wydarzenia
16:25 Interwencja (5949)
16:40 Gliniarze XVIII (73,74) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (729)
19:45 Pogoda - Polska 2026

20:00 ★★★ **Brzydka prawda (The Ugly Truth)** - komedia romantyczna USA 2009, reż. Robert Luketic, wyk. Katherine Heigl, Gerard Butler (125 min)
22:05 ★★★★ **Ted** - komedia USA 2012, reż. Seth MacFarlane, wyk. Mark Wahlberg (145 min)
00:30 ★ **Ostrożnie z dziewczynami** - komedia romant. USA 2002, reż. Roger Kumble, wyk. Cameron Diaz (105 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8052)
05:55 Ukryta prawda (25/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Czeladź – Dobre Jadło XXIV (11) - reality show Polska 2022
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Doradca smaku (39) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje: Grodzisk Mazowiecki – Orient X-press/Pełen Rondel XXIII (11) - reality show Polska 2021
12:35 Ukryta prawda (40,41, 50/60) - serial fabularno-dok.
15:45 Detektywi III (31/60)
16:50 Szpital św. Anny III (2/53) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Młode gliny (34/50) - serial krym. Polska 2026, wyk. Zofia Zborowska
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8053) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 ★★★ **Jack pogromca olbrzymów (Jack the Giant Slayer)** - film fantasy USA 2013, reż. Bryan Singer, wyk. Nicholas Hoult (145 min)
23:15 ★★★ **Łowca czarownic (The Last Witch Hunter)** - film przyg. USA/Chiny/Kanada 15, reż. Breck Eisner, wyk. Vin Diesel (130 min)
01:25 **Kwatery Hitlera** (2/10) - serial dok.

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami III (19,20/24) - serial krym. USA 1987, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (5,6/13)
10:00 Maria z przedmieścia - telenowela Meksyk 1995
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2008
13:00 Wspaniałe stulecie III - serial obycz. Turcja 2013
14:00 Kurierzy II (6)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XI - serial obycz.
17:00 Kurierzy II (7) - serial obyczajowy Polska 2023
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (33,34) - serial obyczajowy Polska 2025
20:00 ★★ **Hellboy (Hellboy: Rise of the Blood Queen)** - film sens. Francja/USA/Wlk. Brytania/Bułgaria/Kanada/Portugalia 2019, reż. Neil Marshall, wyk. David Harbour (140 min)
22:20 ★★ **Babylon A.D.** - film s.f. Wlk. Brytania/F/USA 2008, reż. Mathieu Kassovitz, wyk. Vin Diesel (135 min)
00:35 ★★★ **Zobowiązanie (The Liability)** - thriller Wlk. Brytania 12 (100 min)

TVN7

05:25 Ten moment (8/20)
05:55 Szkoła (34,35,36/63) - serial fab.-dok. Polska 2020
08:45 Ukryta prawda (70,8,9/71) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2014
13:55 Kryminalni II (5) - serial kryminalny Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
15:00 Szpital (69,70/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 SOS. Ekipy w akcji (31/60) - telenowela dokumentalna Polska 2018
19:00 Ukryta prawda (19/60) - serial fab.-dok. Polska 2023
20:00 ★★ **Nostalgia anioła (The Lovely Bones)** - thriller USA/Wlk. Brytania/Nowa Zelandia 2009, reż. Peter Jackson, wyk. Mark Wahlberg, Rachel Weisz (175 min)
22:55 ★★★ **Ocean's Thirteen** - komedia kryminalna USA 2007, reż. Steven Soderbergh (145 min)
01:20 ★★★ **Zawsze jest czas na miłość (Hampstead)** - komedia romantyczna Wlk. Brytania/Belgia 2017 (125 min)

MEZZO

13:30 Dawid Ojstrach, artysta z ludu? - portret
14:45 Wenzel Fuchs, Jelena Baszkirowa – Brahms: Sonata klarnetowa Es-dur, opus 120, nr 2 - muzyka klas. F 1996
15:05 Kristóf Baráti wykonuje utwory Bartóka na skrzypce i orkiestrę - muzyka klasyczna
16:35 Intermezzo
17:10 Kazushi Ono, Orkiestra narodowa z Lille: Wagner, Strauss, Szostakowicz
18:25 Mitten Wir Im Leben Sind – Anne Teresa De Keersmaeker - taniec B 2022
20:30 Giuseppe Verdi: Bal maskowy - opera Hiszpania 2024, reż. Stéphane Vérité
22:55 Israel Fernández – Festiwal w Grenadzie
23:40 José del Tomate na Festiwalu w Grenadzie

PULS 2

06:20 Seriale animowane
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Spidey i superkumple II
11:35 Gus. Mały (23,24/52)
12:00 Psi patrol (9/26)
12:35 Marta mówi! (30)
13:00 Smerfy
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 My Little Pony: Przyjaźń to magia (3/26)
15:00 Miraculous II (15,14/26)
16:00 Fineasz i Ferb II
17:00 Smerfy - serial anim.
18:00 Pingwiny z Madagaskaru (7,8/26)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (21) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu X (17,18) - serial krym. Polska 25
23:00 Kolonia karna - film s.f. USA/Wlk. Brytania 1994
01:25 Dzielnica strachu X (13)

TV4

08:55 Policjantki i policjanci X (42,43/65) - serial obycz.
10:55 Na ratunek 112 XVIII (21,22) - serial fabularno-dok.
11:55 Dlaczego ja? 33 (46,47)
13:55 Trudne sprawy XVI (6,7,8/40) - serial fab.-dok.
16:55 Policjantki i policjanci XXIV (42/65) - serial obycz.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (530) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXIV (43/65) - serial obycz.
20:00 Uroczysko V (17,18) - serial krym. Polska 2026
21:05 Sprawiedliwi. Trójmiasto III (35) - serial krym.
22:00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XX (35)
23:00 Bez litości: Jeden strzał, jedno życie - serial sens. Kanada/USA 2012
00:55 Love Island IV

METRO

07:35 Tajemnice miłości - serial fabularno-dok.
08:30 Szpital (5,6/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 SOS. Ekipy w akcji (45/60) - telenowela dok.
13:30 Brzydula (61,62)
14:35 Kiedy ktoś kocha bardziej (30) - serial obycz.
15:45 The Floor (15, 16)
17:00 Fani czterech kółek XVIII (8/20) - serial dok.
18:00 Magda M. (6)
19:00 Kartoteka IV (9,10/13) - serial fab.-dok. Polska 2013
21:05 Kryminalni V - serial kryminalny Polska 2006
23:15 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI (17/22)
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet III (1/15)
01:15 Szpital (70/72)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

ŚRODA 29.07

STOPKLATKA DVB-T

08:45 Robert Makłowicz (207) - mag. kulinarny
09:40 Zagadki kryminalne panny Fisher II (8/13) - serial krym. Austr. 2013
10:50 Górski lekarz XIII (5,6/7) - serial obycz.
12:55 Zagadki kryminalne panny Fisher II (9/13) - serial krym. Austr. 2013
14:00 Zajazd. Będzie się działo (8,9) - serial fab.-dok. Polska 2025
16:00 Katastrofy w przestworzach XI (10,4,1/13) - serial dok.
19:00 Aukcja w ciemno II (22,23/24) - serial dok.
20:00 Najlepsi z najlepszych IV: Bez ostrzeżenia (Best of the Best 4: Without Warning) ★ - thriller USA 1998, reż. Phillip Rhee, wyk. Phillip Rhee, Ernie Hudson, Tobin Bell (115 min)
21:55 Saga Wikingów (Northmen: A Viking Saga) ★★ - film przyg. Szwajcaria/Niemcy/RPA/Wlk. Brytania 2014, reż. Claudio Fäh, wyk. James Norton (115 min)
23:50 Sliver - thriller ★★ USA 1993 (150 min)

ALE KINO+

09:20 The Hero - film krótkom. Polska 21 (40 min)
10:00 Bestia III (5,6/6) - serial obycz. Kanada 2025
12:05 Vera X (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2020
14:00 Terapia dla par (Bajo terapia) ★★★ - komediodramat Hiszpania 2023, reż. Gerardo Herrero, wyk. Malena Alterio (115 min)
15:55 Pokuta (Atonement) ★★★ - melodramat Wlk. Brytania/Francja/USA 2007, reż. Joe Wright, wyk. Keira Knightley, James McAvoy (140 min)
18:15 Vera X (2/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2020, wyk. Brenda Blethyn
20:10 Oxen II (3,4/6) - serial krym. Dania 2025, wyk. Jacob Lohmann, Josephine Park
22:15 Ocalona (Survivor) ★★ - film sens. USA/Wlk. Brytania 2015, reż. James McTeigue, wyk. Milla Jovovich, Pierce Brosnan, Dylan McDermott (115 min)
00:10 Django (9,10/10) - western Francja/Włochy 2023, wyk. Matthias Schoenaerts

TVP KULTURA DVB-T

09:00 Wojna domowa (11,12)
10:35 Mój Nikifor ★★★★ - film biograficzny Polska 2004 (110 min)
12:25 Tajemnice kultowych seriali (5) - magazyn
13:50 Noce i dnie (8)
14:55 Dwie Joasie - komedia ★★ Polska 1935 (100 min)
16:35 Wojna domowa (13,14) - serial kom. Polska 1966
18:15 Muzeum polskiej piosenki (7)
18:30 Informacje kulturalne
18:55 Rawhide (18/22) - western USA 1959
20:00 Powrót Sherlocka Holmesa (10/13) - serial krym. Wlk. Brytania 1988
21:05 TVP Kultura na TAURON Nowe Horyzonty – Wrocław 2026 (3) - magazyn
21:30 Aida - dramat wojenny ★★★★★ Bośnia-Hercegowina/Austria Włochy 2020, reż. Jasmila Žbanić, wyk. Jasna Đuričić (115 min)
23:25 Stara strzelba (Le vieux fusil) ★★★ - dramat wojenny Francja/Niemcy 1975 (115 min)
01:20 Cześć, Tereska ★★★★ - dramat psychologiczny Polska 2001 (100 min)

HBO

08:10 Fantastyczne zwierzęta: Zbrodnie Grindewalda ★★★ - film fantasy Wlk. Brytania/USA 2018 (130 min)
10:20 Fantastyczne zwierzęta: Tajemnice Dumbledore'a ★★★ - film przyg. USA/Wlk. Brytania 2022 (140 min)
12:40 Piotruś Pan - film ★★ przyg. Wlk. Brytania/USA/Australia/Nowa Zelandia 2003 (110 min)
14:30 Diva Futura ★★★ - dramat obyczajowy Włochy 2024 (125 min)
16:35 Emma odważna ★★ - film anim. USA/Chiny/Irlandia/Indie 2024, reż. Leo Liao (80 min)
17:55 Kaskader - film sens. ★★★ USA/Kanada/Australia 2024 (125 min)
20:00 Sojusznicy - film sens. ★★★ USA 2023, reż. Ilya Naishuller (115 min)
21:55 Ród smoka III (6/8) - serial przyg. USA 2026
23:00 Blade Runner 2049 ★★★★ - thriller USA/Kanada/Hiszpania 2017 (160 min)
01:40 Sypiając z innymi ★★★ - komedia romantyczna USA 2015 (100 min)

CANAL+ PREMIUM

09:15 Pan Tadeusz ★★★★ - film obycz. Polska/Francja 1999 (150 min)
11:45 Peacock - dramat obycz. USA 2010, reż. Michael Lander (90 min)
13:15 Wszystko, czego nie zdążyliśmy powiedzieć (5,6/9) - serial obycz. Francja 2022
14:20 Agent szczęścia - film dok. Bhutan/Węgry 2024
15:55 Czarna woda - film krótkom. (20 min)
16:15 Tożsamość Bourne'a ★★★ - thriller USA/Niemcy/Czechy 2002 (115 min)
18:10 Łapu-Capu (180)
18:15 Krucjata Bourne'a ★★★ - thriller USA/Niemcy 2004 (105 min)
20:00 Kontyngent (5/6) - serial wojenny Szwecja/Francja 2025
20:45 Morderstwo w ambasadzie ★★ - film sens. Wlk. Brytania 2025, reż. Stephen Shimek, wyk. Mischa Barton (85 min)
22:10 Smashing Machine ★★ - film biograficzny USA 2025 (120 min)
00:10 Syn przeznaczenia ★★ - horror Wlk. Brytania/Francja 2025 (90 min)

KINO POLSKA

08:00 Żegnaj, Ameryko! - komediodramat Niemcy/Polska 1993, reż. Jan Schütte, wyk. Ya'ackov Bodo
09:45 To nie ze mną II (9,10) - serial kom. Polska 2023
10:55 Syn szczęścia - film krótkom. Polska 2024
11:15 Stara baśń. Kiedy słońce było Bogiem - film hist. Polska 2003, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Michał Żebrowski
13:45 Quo vadis - film hist. Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz, wyk. Paweł Deląg, Magdalena Mielcarz
15:40 Papierowe małżeństwo - komedia romantyczna Polska/Wlk. Brytania 1991
17:20 Czterej pancerni i pies (2,3) - serial wojenny Polska 66
20:00 Czerwony kapitan - thriller Czechy/Słowacja/Polska 2016, reż. Michal Kollár, Kamil Misztal, wyk. Maciej Stuhr, Oldřich Kaiser
22:10 Misja Afganistan: Rotacja (13) - serial wojenny Polska 2012, wyk. Paweł Małaszyński
23:10 Symetria - dramat obycz. Polska 2003, reż. Konrad Niewolski, wyk. Arkadiusz Detmer, Andrzej Chyra
01:15 Ciało - komedia Polska 2003, reż. Andrzej Saramonowicz, Tomasz Konecki

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XIV (3,4/12)
10:25 Świat według Kiepskich (12,11,12,22,23,20/42)
14:35 Drapacz chmur - thriller USA 18, wyk. Dwayne Johnson
16:40 Piąta fala - film s.f. USA/Wlk. Brytania 2016
18:55 Dywizjon 303: Historia prawdziwa - dramat wojenny Polska/Wlk. Brytania 2018
21:00 Król Skorpion - film fantasy USA/Niemcy/Belgia 2002
22:50 Siedmiu wspaniałych - western USA/Australia 2016
01:35 Fala zbrodni VI - serial sensacyjny Polska 2007

KINO TV

09:25 Panna Scarlet i komisarz II (4/6) - serial krym.
10:20 Panna Marple V (2/4)
12:20 Hudson i Rex IV (8,9/16) - serial krym. Kanada 2021
14:35 Poirot: Morderstwo na polu golfowym VI (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 1996
16:45 Strażnik Teksasu II (15,16/24) - serial sens.
18:55 Poirot: Gniazdo os III (5/11) - serial kryminalny
20:00 Igrzyska śmierci - film s.f. USA 2013, reż. Gary Ross
23:00 Igrzyska śmierci: Kosogłos. Część II - film przyg. USA 2014, reż. Francis Lawrence

WARNER TV

10:45 Pełniejsza chata
12:00 Teraz albo nigdy! II (10,11)
13:55 Bajer z Bel-Air VI (9,10,11,12/24) - serial kom.
15:50 Pełniejsza chata (13,1,2,3/13) - serial kom.
18:10 Kopciuszek: Roztańczona historia - komedia muzyczna USA/Kanada 2008
20:00 Uznany za niewinnego - film sens. USA 1990
22:25 Rzeka tajemnic - dramat krym. USA/Australia 2003
01:15 W samym sercu morza - film przygodowy USA/Australia/Hiszpania 2015

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki IV
09:25 Policyjna grupa pościgowa XVII (9) - serial dok.
10:30 Kobiety - komedio-dramat USA 2008
13:00 Czarodziejki IV (19,20/22) - serial fantasy
14:55 Naga broń - komedia USA 1988, reż. David Zucker
16:50 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009
20:00 Transformers III - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay
23:10 Fatalne zauroczenie - film sens. USA 1987
01:35 Pulp Fiction - komedia kryminalna USA 1994

CINEMAX

12:10 Incepcja - film sens. USA/Wlk. Brytania 2010
14:35 Panoptykon - dramat obycz. Gruzja/Francja/Włochy/Rumunia 2024
16:10 Morze piasku - dramat obycz. Arabia Saudyjska/Egipt 2023, reż. Abu Bakr Shawky
18:15 Piksele - komedia USA/Chiny 15, wyk. Adam Sandler
20:00 Na złej drodze - thriller USA 22, reż. John Patton Ford
21:35 Pogubieni (1,2,3/3) - miniserial Wlk. Brytania 2024
00:35 Malu - dramat obyczajowy Brazylia 2024

ROMANCE TV

10:25 Inga Lindström: Słodycz życia - film obycz. Niemcy 23
12:20 Inga Lindström: Spotkanie nad morzem - film obyczajowy Niemcy 2004
14:15 Rosamunde Pilcher: Lato nad morzem - film obyczajowy Niemcy 1995
16:10 Toni – akuszer: Ucieczka z gniazda - komedia Niemcy 2021
18:00 Górski lekarz (7,7/8)
20:00 Tajne komando „Rodzina" - komedia Niemcy 2022
21:55 Pokój ze stajnią: Co za cyrk! - komedia Niemcy 2022
23:50 Górski lekarz (7,7/8)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Prawo Agaty V (1)
10:55 Lekarze (8) - serial obycz.
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Prawo Agaty IV (13)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:00 Na Wspólnej (15,16)
17:05 Absolwenci (4)
17:45 Miss Agent - komedia sensacyjna USA 2000
20:00 Bumbleebee - film s.f. USA/Chiny 2018
22:35 Kolor purpury - film muzyczny USA 2023
01:25 Ruchomy chaos - film przyg. USA/Kanada 2021

AMC

08:35 Mistrz miecza - film sens. Chiny/Hongkong 2016
10:55 Płonąca pułapka - dramat obycz. USA 2004
13:15 Totalna zagłada (1, 2) - film katas. Wlk. Brytania/RPA/Kanada 2007
17:25 183 metry strachu - horror USA 2016
19:15 Jeniec: Jak daleko nogi poniosą - dramat wojenny Niemcy 01, reż. Hardy Martins, wyk. Bernhard Bettermann
22:00 W odwecie za śmierć - thriller USA 2010
00:00 Droga bez odwrotu - thriller USA 2023

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

08:25 Ostry dyżur II (6/22)
09:25 Castle IV (7,8/23)
11:20 MacGyver IV (5,6/13)
13:10 Dowody zbrodni II (10,11/23) - serial sens.
15:10 Agenci NCIS: Hawaje II (6,7/25) - serial krym.
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (5,6/25)
19:05 Castle IV (9,10/23)
21:05 Walker: Strażnik Teksasu II (5,6/20) - serial krym.
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (5,6/25)
00:45 Castle IV (9/23)

EPIC DRAMA

09:35 Wszystkie stworzenia duże i małe III (4/6)
10:35 Lekarze na start
12:05 Zatraceni w miłości
13:10 Marlow: klub zbrodni II
14:10 Agenci NCIS XVII (7/20)
15:05 Panna Marple II (3/4)
17:00 Poirot XII (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2011
19:00 Agenci NCIS XVII (8/20)
19:55 Poirot III (11/11)
21:00 Sprawy pana Booka (6/6) - serial kryminalny
22:10 Robin Hood
23:15 Poirot III (11/11)
00:20 Agenci NCIS XVII (8/20)
01:10 Marlow: klub zbrodni II

TVN STYLE

05:50 Damy i wieśniaczki. Ukraina (12) - reality show
06:45 Ach, ten ślub! (1)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Ugotowani (7, 8)
13:30 Kuchenne rewolucje
15:35 I nie opuszczę Cię aż do ślubu (8, 9) - reality show
17:05 W czym do ślubu? (9)
17:40 Kuchenne rewolucje (12, 1, 2) - reality show
20:50 Jestem z Polski VI (3,29/9) - serial dok. Polska 20
22:50 Ślub od pierwszego wejrzenia: Australia IX
00:35 Seks-wypadki

TVN TURBO

09:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (10) - magazyn
10:15 Ciężarówką przez Indie
11:15 101 napraw (10, 1)
12:15 Jeździć, obserwować V
13:00 Mobilni mechanicy (1, 2)
14:30 Zawodowi handlarze
16:00 Wojny samochodowe
18:00 Raport Turbo (5033)
18:15 Z drugiej ręki (10, 1)
19:45 Moto kombat (8)
20:30 Zawodowi handlarze
21:15 Naprawy nie do naprawy
22:00 Raport Turbo (5033)
22:15 Jeździć, obserwować V
23:45 Duda kontra Szafrański IX (4) - serial dok.

BBC FIRST

10:40 Śmierć pod palmami III
11:45 Zagadki doktora Blake'a V (3/8) - serial krym.
12:55 Ulica nadziei II (1,2/10)
15:00 Ojciec Brown IX (2/10)
16:00 Lewis VI (8/8)
17:00 My Life is Murder IV
18:00 Morderstwa w Midsomer XXIV (4/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami IV (1/8) - serial kryminalny
21:00 McDonald i Dodds III (4/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 22
22:55 Blackshore (3,4/5)
01:10 Sherlock II (1/3)

FX

10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (18,19/24)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (13,14/17)
13:45 Agenci NCIS X (23,24/24)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (20,21/24)
17:25 Z Archiwum X III (10,11/24) - serial s.f.
19:15 Agenci NCIS: Sydney III (2/10) - serial krym.
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (15,16/17)
22:00 Matlock (17/19)
22:55 Z Archiwum X III (11/24)
23:55 Punisher - film sensacyjny USA/Niemcy 2004

HGTV

10:00 Poszukiwacze domów: Australia - serial dok.
11:05 Usterka XI (7,8)
12:31 Moje miasto, mój dom VII
14:30 Mieszkanie na miarę III
15:30 Będzie pięknie (3/8)
16:30 Polowanie na ogród IX
18:10 Zgłoś remont (7)
19:05 Weekendowa metamorfoza (3) - reality show
20:05 Dorota inspiruje (8)
21:00 Dorota was urządzi (1,2/12) - serial dok. Polska 14
22:30 House Hunters
00:45 Kupujemy dom na plaży XXII (6,7/13) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

09:30 Kulinarne podróże Billy'ego i Doma (6,7/8)
11:30 Wymarzone domy
13:30 Mistrzowie ceramiki (2)
14:30 Wielkie nowozelandzkie wypieki (7) - show
15:40 Zapraszam do stołu
17:50 Wymarzone domy (18)
18:50 Mistrzowie szycia (3)
19:50 Wielkie nowozelandzkie wypieki (8) - show
21:00 Wielkie australijskie wypieki VI (1) - serial dok.
22:20 Zapraszam do stołu (9)
23:15 Wstydliwe choroby III
00:10 Kulinarne podróże Billy'ego i Doma (4,5/8)

COMEDY CENTRAL

08:55 Przyjaciele (7,8,9,10, 11,12/24) - serial komediowy
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (17,18,19,20,21,22/24) - serial kom. USA 2017
14:30 Dwóch i pół VIII (6,7,8,9/16) - serial kom.
16:30 Przyjaciele (13,14,15, 16,17,18/24) - serial kom.
19:30 Teoria wielkiego podrywu X (23,24,1,2,3,4/24)
22:00 The Office PL III (7,8/12)
23:05 Comedy Club (7, 8)
00:05 Miasteczko South Park IV (6,7/17) - serial anim.

TVP SERIALE

08:20 Komisarz Alex III (12/13)
09:10 Rodzinka.pl V (14/26)
09:45 Klan - telenowela
10:20 Ranczo IX (12,13)
12:00 Komisarz Alex III (13/13)
12:50 Ojciec Mateusz 31 (5,6,7) - serial krym. Polska 24
13:40 Ojciec Mateusz 31 (6,7)
15:35 Komisarz Alex IV (1/13)
16:25 Na sygnale
17:35 Ranczo X (1,2)
19:30 Ojciec Mateusz 31 (8,6) - serial krym. Polska 2024
21:30 Ranczo X (4) - serial kom. Polska 2016
23:20 Ojciec Mateusz 31 (9)
00:20 Czarna śmierć (5)

CANAL+ KUCHNIA

13:55 Podróż przez smaki Chin II (3) - serial dok.
14:55 U sąsiadów w kuchni XIV (3,4) - serial dok. Niemcy 2023
15:55 Jakubiak rozgryza... (11)
16:10 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (5)
16:35 Jamie Oliver (11, 12, 2)
18:30 Maximum Foodie V (6)
18:55 m jak mięso (4, 5)
19:50 Nie bój ryby! (6)
20:15 Jamie Oliver (19, 20)
21:15 Anthony Bourdain VI (5,6,7/9) - serial dok. USA 2015
23:55 Nie bój ryby! (5, 6)
00:50 Top Chef (6)

CANAL+ DOMO

14:05 Wakacyjne domy na wynajem (6) - lifestyle
15:00 Pomocy! Kupiliśmy wioskę - serial dok.
15:55 Mam zamek III (3,4)
16:50 Gardeners' World (22)
18:00 Ucieczka na wieś XXII
19:00 Wielkie projekty XXII
20:00 Daleko od miasta XIV (1,2/10) - serial dok. Polska 25
21:00 Wakacyjne domy na wynajem (7) - lifestyle
22:00 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (2)
22:30 Przekopiemy Ci ogródek
22:55 Daleko od miasta XV (2)
23:20 Podzielić M2 (7)

PLANETE+

14:45 Średniowieczne serce Czech (5,6) - serial dok.
15:50 Niezwykłe podróże koleją XI (2/8) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (11,12/14) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV
18:45 Jean-Pierre Léaud. Zbuntowane dziecko kina
20:05 Komensky. Edukacja tworzy człowieka - film dok.
21:15 Superheroes - film dok.
23:10 Krótka historia miłości
00:20 Niezwykłe podróże koleją XI (3) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

09:00 Gorączka złota: rzeka skarbów VIII (10/12)
10:00 Stacja Alaska II (8/10)
11:00 Przetrwać nad Jukonem V (8/8) - serial dok.
12:00 Celnicy na straży Turcji
13:15 Nagi instynkt przetrwania: Brazylia (3/7)
14:30 Strażacy - serial dok.
15:00 Złomowisko PL VII
16:00 Bimbrownicy XIV (11)
17:00 Przemytnicy: na lotnisku
18:00 Lotnisko II (7/8)
19:00 Złomowisko PL IV (4,5)
22:00 Nagi instynkt przetrwania: Mistrzostwa świata
00:00 Policjanci z Kent (9/10)

TVP HISTORIA

11:55 Wszystkie kolory świata
12:55 Starożytny Egipt – kroniki imperium (4/8)
14:00 Królowie (68)
14:35 Czterej pancerni i pies
15:35 Sensacje XX wieku
18:10 Tajemnica Enigmy (4)
19:05 Wszystkie kolory świata
20:10 Oficerowie (7/14)
21:05 Zapomniane agentki II wojny światowej (5/6)
22:05 Okruchy śmierci i życia (11) - film dok. Polska 2014
23:05 Sensacje XX wieku (7, 8)
01:05 Encyklopedia II wojny światowej (37)

HISTORY

14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (15/18)
14:50 Największe tajemnice świata V (12/15) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Tajne kryjówki dyktatorów (3/6) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VI (20/20) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVII
21:00 David Duchovny: archiwum tajemnic II (8)
22:00 Seksualne obsesje dyktatorów (2) - serial dok.
23:00 Tajne kryjówki dyktatorów (3/6) - serial dok.
23:55 Jak to wyjaśnić V (7)

NATIONAL GEOGRAPHIC

15:00 Katastrofa w przestworzach XVIII (1/10) - serial dok.
16:00 Złapać przemytnika IX
17:00 Egipt VI (6/9)
18:00 Tajemnice wojennych wraków (6/8) - serial dok.
19:00 Pustynna porażka Hitlera - film dokumentalny
20:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (3/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Ukryte pod miastami (9,10) - serial dok.
23:00 Pompeje (1/3)
00:00 Katastrofa w przestworzach XXIII (2/10)

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici VI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 W kręgu zła: Ludzie Hitlera - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii XIX (9,10) - serial dok.
14:00 Łowcy nazistów (3/13)
16:00 Dorwać tuńczyka V (10,11/14) - serial dok. USA 18
18:00 Rolnicy. Podlasie IV
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Skanowanie historii
22:00 Tajne bazy nazistów III (5,6/6) - serial dok. Kan. 2023
00:00 Starożytni kosmici IV
01:00 Rolnicy. Podlasie V

BBC EARTH

12:10 Malownicze trasy kolejowe IV - serial dok.
13:10 Wielkie koty 24/7 (5/6)
14:15 W okowach mrozu IV
16:25 Człowiek: historia ewolucji (3/5) - film dok.
17:40 Wielkie koty 24/7 (5/6)
18:45 Malownicze trasy kolejowe V (3) - serial dok.
19:45 Pociągiem przez Imperium Rzymskie (1)
20:55 W okowach mrozu V
22:55 Człowiek: historia ewolucji (4/5) - film dok.
00:10 Skarby przeszłości i ich tajemnice (1/5) - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

11:00 Przywódcy III Rzeszy
12:15 Starożytność: zdrady (6)
16:45 II wojna światowa: cena imperium (3/13) - serial dok.
17:50 Największe postaci zimnej wojny (1) - serial dok.
18:55 Kryminologia starożytności - serial dokumentalny
19:55 Ramzes: władca Egiptu (3/6) - serial dokumentalny
21:00 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
21:55 Konkwistadorzy: powstanie i upadek (6/6)
22:55 Przywódcy III Rzeszy (2/4) - serial dok. Francja 2021
00:00 Starożytność: zdrady

eprasa.pl 1a1cffaaf6

CZWARTEK 30.07

Od A do Z

AFTERMATH. MOST W OGNIU ★★
film sens., USA 2024, reż. Patrick Lussier, wyk. Dylan Sprouse, Mason Gooding, Dichen Lachman
21:35 | canal+ premium
Jeszcze raz: weteran z zespołem stresu pourazowego zostaje uwięziony wraz z nastoletnią siostrą na moście opanowanym przez terrorystów, którzy strzelają do zakładników. Trzeba działać, prawda?

ANGIELSKA ROBOTA ★★★
film sens., Wlk. Brytania/USA/Australia 2008, reż. Roger Donaldson, wyk. Jason Statham, Saffron Burrows
20:00 | tv puls
Na faktach: włamanie do małego banku na Baker Street prowadzi do politycznego trzęsienia ziemi w londyńskim City. Plus Jason Statham i Saffron Burrows wśród nigdy niewykrytych sprawców.

BEREK ★★★
komedia, USA 2018, reż. Jeff Tomsic, wyk. Ed Helms, Jake Johnson, Jeremy Renner
20:00 | tvn 7
Czterech panów, dawnych kolegów z klasy, dziś statecznych przedsiębiorców i urzędników, raz do roku aranżuje młodzieńczą zabawę w berka – grę bez reguł, dowodzącą wszak niezwykłego sprytu, fantazji i determinacji.

DANTON ★★★★
dramat historyczny, Francja/Polska 1983, reż. Andrzej Wajda, wyk. Gérard Depardieu, Wojciech Pszoniak, Patrice Chéreau
20:05 | tvp kultura
Wajda o istocie rewolucji na przykładzie konfliktu między Robespierre'em i Dantonem. Na motywach Stanisławy Przybyszewskiej, w międzynarodowej obsadzie. Obowiązkowo!

DZIKIE ŁOWY ★★★★
komediodramat, Nowa Zelandia 2016, reż. Taika Waititi, wyk. Sam Neill, Julian Dennison, Rima Te Wiata
20:00 | hbo
Osierocony nastolatek bezskutecznie szuka rodziny zastępczej aż przez pomyłkę trafia ludzi, którzy potrafią go zrozumieć. A kiedy władze próbują naprawić błąd, chłopak wraz z opiekunem ucieka w busz.

The Wasp

20:00 | canal+ premium
★★★

FOT. XYZ FILMS

Znajoma odnajduje niewidzianą od dawną koleżankę ze szkoły i proponuje jej udział w zamordowaniu swego wiarołomnego męża. Gdy przychodzi do ustalania szczegółów, intryga ujawnia swoje drugie dno.
MYZ

THRILLER PSYCHOLOGICZNY
WLK. BRYTANIA 2024, REŻ. GUILLEM MORALES, WYK. NAOMIE HARRIS, NATALIE DORMER, DOMINIC ALLBURN

GUNMAN: ODKUPIENIE ★★
film sens., USA/Hiszpania/Wlk. Brytania/Francja 2015, reż. Pierre Morel, wyk. Sean Penn, Javier Bardem, Jasmine Trinca
20:10 | ale kino+ hd
Celny strzał strzelca wyborowego kończy życie kongijskiego ministra górnictwa i wznieca chaos w całym kraju, a gdy snajper wraca do Afryki, musi walczyć o życie własne i wspierających go ludzi.

JACKIE BROWN ★★★
dramat krym., USA 1997, reż. Quentin Tarantino, wyk. Pam Grier, Samuel L. Jackson, Robert Forster
22:00 | cinemax
Schwytana na przemycie stewardessa idzie na współpracę z policją, ale jednocześnie ukrywa dane swego mocodawcy. Podwójna gra z widzem świadectwem dojrzałości Quentina Tarantino.

LOVE LIES BLEEDING ★★★
film sens., Wlk. Brytania/USA 2024, reż. Rose Glass, wyk. Kristen Stewart, Katy M. O'Brian, Jena Malone
22:30 | ale kino+ hd
Szefowa siłowni zakochuje się w kulturystce, która marzy o karierze w Las Vegas. Relacja pań budzi czujność przestępczej rodziny, prowadzącej siłownię. Scenariusz Weroniki Tofilskiej („Reniferek").

MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN! ★★★
musical, Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Ol Parker, wyk. Amanda Seyfried, Lily James, Pierce Brosnan
22:10 | polsat
Kontynuacja przebojowego musicalu. Pięć lat po ślubie Sophie przygotowuje otwarcie hotelu Bella Donna – świetna okazja do spotkania starych przyjaciół i wejrzenia w przeszłość. Plus przeboje „Abby".

MIŁOŚĆ DO KWADRATU BEZ GRANIC ★★
komedia, Polska 2023, reż. Filip Zylber, wyk. Adrianna Chlebicka, Mateusz Banasiuk, Mirosław Baka
19:55 | polsat
Szalonego romansu dziennikarza sportowego i nauczycielki, która dorabia jako modelka, ciąg dalszy: pora na oświadczyny i ślub, kiedy pojawiają się nieprzewidziane (czy rzeczywiście?) problemy.

PRAWA LUDZI ★★
dramat wojenny, USA 2024, reż. Phil Blattenberger, wyk. Jacob Keohane, Jackson Rathbone, Dermot Mulroney
22:25 | hbo
Rok 1963. Agenci federalni, ścigający na pustyniach Nevady poszukiwanego listem gończym mordercy, wpadają na trop spisku, zagrażającego fundamentom amerykańskiego porządku prawnego.

WYTAŃCZYĆ MARZENIA ★★
dramat obycz., USA 2006, reż. Liz Friedlander, wyk. Antonio Banderas, Rob Brown, Yaya DaCosta
22:00 | tvn
Antonio Banderas jako nauczyciel tańca, który podjął się pracy z tzw. trudną młodzieżą i osiągnął sukces zawodowy i wychowawczy. Na faktach, ale głównie do posłuchania.

ZA LINIĄ WROGA ★★★
film sens., USA 2001, reż. John Moore, wyk. Owen Wilson, Gene Hackman, Gabriel Macht
22:00 | stopklatka
Pytanie o sens obecności wojsk ONZ na Bałkanach: kiedy amerykański pilot zostaje zestrzelony podczas zbierania dowodów na czystki etniczne, europejscy dowódcy wstrzymują misję ratowniczą.

ZAKLĘCI W CZASIE ★★★
dramat obycz., USA 2009, reż. Robert Schwentke, wyk. Rachel McAdams, Eric Bana, Ron Livingston
22:00 | warner tv
Choroba genetyczna, która umożliwia przenoszenie się w czasie poza kontrolą cierpiącego na nią mężczyzny, nie tylko komplikuje jego małżeństwo, lecz także stawia pod znakiem zapytania sens jego uczucia.

KONRAD J. ZARĘBSKI

eprasa.pl 1a1cffaaf6

CZWARTEK 30.07

TVP1

08:00 Serwis Info, pogoda
08:10 Pogoda Info
08:15 Kolumbowie (3/5) - serial wojenny Polska 1970
09:20 Ranczo VIII (4/13)
10:10 Komisarz Alex XXII (12)
11:05 Ojciec Mateusz XVII (5)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (769)
12:55 Lis, który uratował wyspę - film dok. Francja 2025
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Pogoda Info
15:25 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5732)
18:05 Reporterzy (580)
18:25 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 Ojciec Mateusz 33 (1/13) - serial krym. Polska 2025, wyk. Aleksandra Górska
21:25 Sprawa dla reportera (1586) - cykl reportaży
22:25 Niewypowiedziane - film dok. Polska 2023
23:30 Morderstwa w Figeac (Meurtres à Figeac) - film krym. F 2022
01:15 Popioły, cz. 1 - film ★★★ historyczny Polska 1965, reż. Andrzej Wajda, wyk. Daniel Olbrychski (130 min)

TVP2

07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7630) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7630) - mag. Polska 2026
11:20 Tour de Pologne – kroniki
11:30 Rodzinka.pl III (5,6/26) - serial kom. Polska 2012
12:35 Koło fortuny (2055)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1026)
14:35 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2056)
16:35 Familiada (3090)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1027)
18:50 Jeden z dziesięciu (11) - teleturniej Polska 2025
19:25 Barwy szczęścia

20:05 Omnibus – szybcy i mądrzy (30, 30) - teleturniej Polska 2026
20:55 Kocham Cię, Polsko! (8) - quiz Polska 2026
22:25 Czas honoru. Powstanie (1,2) - serial wojenny Polska 2014, wyk. Jan Wieczorkowski
00:15 Pitbull (11) - serial sens. Polska 2007
01:15 Skazany na bluesa ★★★ - film biogr. Polska 2005, reż. Jan Kidawa-Błoński (100 min)

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień (1992)
08:30 Malanowski i Partnerzy VII - serial fab.-dok., wyk. Bronisław Cieślak, Marta Leleniewska, Marek Krupski
09:30 Trudne sprawy XXVI (54,55/60) - serial fab.-dok.
11:35 Gliniarze XVI (20,21) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak
13:40 Dlaczego ja? 33 (15,16) - serial fabularno-dok.
15:50 Wydarzenia
16:25 Interwencja (5950)
16:40 Gliniarze XIX (1,2) - serial fab.-dok. Polska 2025
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (730) - program publicystyczny
19:30 Sport - Polska 2026

19:55 Miłość do kwadratu bez granic ★★★ - komedia Polska 2023, reż. Filip Zylber, wyk. Adrianna Chlebicka (135 min)
22:10 Mamma Mia! Here We Go Again! ★★★ - musical Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Ol Parker, wyk. Amanda Seyfried, Lily James (160 min)
00:50 Zostań, jeśli kochasz (If I Stay) ★★★ - melodramat USA 2014, reż. R.J. Cutler, wyk. Chloë Grace Moretz (140 min)

TVN

05:40 Uwaga! (8053) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (26/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Wrocław – American Dream XXIV (12) - reality show
07:45 Dzień dobry wakacje (34) - mag. Polska 2019
11:20 Doradca smaku (21) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje: Bar „Agata", Gorzów Wielkopolski XXIII (12)
12:35 Ukryta prawda (42,43, 51/60) - serial fabularno-dok.
15:45 Detektywi III (32/60)
16:50 Szpital św. Anny III (3/53) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Młode gliny (35/50) - serial krym. Polska 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8054) - mag.

20:15 Na Wspólnej - serial obycz. Polska 2026
20:50 Kuchenne rewolucje: Myślibórz – „Domowe obiady u rudej" 31 (8) - reality show
22:00 Wytańczyć marzenia (Take the Lead) ★★ - dramat obycz. USA 2006, reż. Liz Friedlander, wyk. Antonio Banderas, Rob Brown (145 min)
00:25 Czyja to kochanka? (La doublure) ★★★ - komedia Francja/Włochy/Belgia 2006 (100 min)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami III (20,21/24) - serial krym. USA 1987, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XXIII (6,7/13)
10:00 Maria z przedmieścia - telenowela Meksyk 1995
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2008
13:00 Wspaniałe stulecie III - serial obycz. Turcja 2013
14:00 Kurierzy II (7)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XI - serial obycz.
17:00 Kurierzy II (8) - serial obyczajowy Polska 2023
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (34,35) - serial obyczajowy Polska 2025
20:00 Angielska robota (The Bank Job) ★★★ - film sens. Wlk. Bryt./USA/Australia 08, reż. Roger Donaldson, wyk. Jason Statham, Saffron Burrows (135 min)
22:15 355 (The 355) ★★ - film sens. USA/Chiny 2022, reż. Simon Kinberg, wyk. Jessica Chastain, Penélope Cruz (155 min)
00:50 Rewolwer (Revolver) ★★ - thriller Francja/Wlk. Bryt. 2005, reż. Guy Ritchie (130 min)

TVN7

05:25 Ten moment (9/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (37,38,39/63) - serial fab.-dok. Polska 2020
08:45 Ukryta prawda (71,10, 11/71) - serial fabularno-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2014
13:55 Kryminalni II (6/13)
15:00 Szpital (71,72/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 SOS. Ekipy w akcji (32/60) - telenowela dokumentalna Polska 2018
19:00 Ukryta prawda (20/60) - serial fab.-dok. Polska 2023, wyk. Agnieszka Czekańska
20:00 Berek (Tag) ★★★ - komedia USA 2018, reż. Jeff Tomsic, wyk. Ed Helms, Jake Johnson (135 min)
22:15 Mroczny Rycerz powstaje (The Dark Knight Rises) ★★★★ - film sens. Wlk. Bryt./USA 2012, reż. Christopher Nolan, wyk. Christian Bale (200 min)
01:35 Niezapomniany (Unforgettable) ★★ - thriller psychologiczny USA 2017, reż. Denise Di Novi (115 min)

MEZZO

12:20 Życie, które kocham: Menahem Pressler - portret
13:05 Intermezzo
13:30 Sleeping Beauty - balet Szwajcaria 2022
15:35 Brahms Trio fortepianowe C-dur nr 2 – Boris Piergamienszczikow, Jelena Baszkirowa, Maksim Wiengierow - muzyka klas.
16:05 Orkiestra Opery Paryskiej, Gustavo Dudamel : Mahler - muzyka klasyczna
17:55 Marc-André Dalbavie: Melancholia sprzeciwu - opera Niemcy 24, reż. Myriam Hoyer
20:30 Gregory Porter na festiwalu Jazzaldia - koncert
22:00 Pink Martini w Peraladzie - koncert
23:30 Orkiestra Paryska, Esa-Pekka Salonen: Ligeti, Bruckner - muzyka klasyczna

PULS 2

06:20 Seriale animowane
11:35 Gus. Mały (25,26/52)
12:00 Psi patrol (10/26)
12:35 Marta mówi!
13:00 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun IV
14:35 My Little Pony: Przyjaźń to magia (4/26)
15:00 Miraculous II (14,13/26)
16:00 Fineasz i Ferb II
17:00 Smerfy - serial anim.
18:00 Pingwiny z Madagaskaru (9,10/26)
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XVIII (22) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu X (18,19) - serial krym. Polska 25
23:00 Jak dogryźć mafii - komedia sensacyjna USA 2017, reż. Mark Cullen, wyk. Bruce Willis, John Goodman
01:00 Dzielnica strachu X (14)

TV4

08:55 Policjantki i policjanci X (44,45/65) - serial obycz.
10:55 Na ratunek 112 XVIII (23,24) - serial fabularno-dok.
11:55 Dlaczego ja? 33 (48,49)
13:55 Trudne sprawy XVI (9,10,11/40) - serial fab.-dok.
16:55 Policjantki i policjanci XXIV (43/65) - serial obycz.
18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej (51) - reality show
19:00 Policjantki i policjanci XXIV (44/65) - serial obycz.
20:00 Uroczysko V (19,20)
21:00 Sprawiedliwi. Trójmiasto III (36) - serial krym.
22:00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XX (36)
23:00 Zabójcza portierka - thriller USA/Kan./Rumunia/Wlk. Brytania 2018, reż. Ryūhei Kitamura, wyk. Ruby Rose
01:05 Love Island IV

METRO

07:35 Tajemnice miłości - serial fab:-dok. Polska 2021
08:30 Szpital (7,8/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 SOS. Ekipy w akcji (46/60) - telenowela dok.
13:30 Brzydula (63,64)
14:35 Kiedy ktoś kocha bardziej (31) - serial obycz.
15:45 The Floor (17, 18)
17:00 Fani czterech kółek XVIII (9/20) - serial dok.
18:00 Magda M. (7) - serial obyczajowy Polska 2005
19:00 Kartoteka IV (11,12/13) - serial fab.-dok. Polska 2013
21:05 Kryminalni V (3) - serial kryminalny Polska 2006
23:15 Kuba Wojewódzki (10)
00:25 Zbrodnie z pierwszych stron gazet III (2/15)
01:25 Szpital (72/72)

eprasa.pl 1a1cffaaf6

CZWARTEK 30.07

STOPKLATKA DVB-T

08:50 Robert Makłowicz (212) - mag. kulinarny
09:40 Zagadki kryminalne panny Fisher II (9/13) - serial krym. Austr. 2013
10:55 Górski lekarz XIII (6,6/7) - serial obycz.
12:55 Zagadki kryminalne panny Fisher II (10/13) - serial krym. Austr. 2013
14:00 Zajazd. Będzie się działo (9,10) - serial fab.-dok. Polska 2025
16:00 Katastrofy w przestworzach XI (11,4,2/13) - serial dokumentalny Kanada 2012
19:00 Aukcja w ciemno II (23,24/24) - serial dokumentalny USA 2013
20:00 12 godzin (Stolen) ** - film sens. USA 2012, reż. Simon West, wyk. Nicolas Cage, Josh Lucas, Malin Åkerman (120 min)
22:00 Za linią wroga (Behind *** **Enemy Lines)** - film sens. USA 2001, reż. John Moore, wyk. Owen Wilson, Gene Hackman, Gabriel Macht (120 min)
00:00 Karma (Bleeding ** **Heart)** - thriller USA 15, reż. Diane Bell, wyk. Jessica Biel (120 min)

ALE KINO+

09:30 Problem - film krótkom. Polska 2020 (30 min)
10:00 Vigil II (1,2/6)
12:30 Vera (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2020
14:25 Stan wyjątkowy ** **(Výjimečný stav)** - komedia Czechy 2024, reż. Jan Hřebejk (120 min)
16:25 Punkty zwrotne *** **(Puntos suspensivos)** - thriller Hiszpania 2024, reż. David Marqués, wyk. Diego Peretti, José Coronado (110 min)
18:15 Vera X (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2020
20:10 Gunman: Odkupienie ** **(The Gunman)** - film sens. USA/Hiszpania/Wlk. Brytania/Francja 2015, reż. Pierre Morel, wyk. Sean Penn, Javier Bardem (140 min)
22:30 Love Lies Bleeding *** - film sens. Wlk. Bryt./USA 24, reż. Rose Glass, wyk. Kristen Stewart, Katy M. O'Brian (130 min)
00:40 Początki **** **(Begyndelser)** - dramat obycz. Dania/Szwecja/Belgia/Islandia 2025, reż. Jeanette Nordahl, wyk. Trine Dyrholm (115 min)

TVP KULTURA DVB-T

09:00 Wojna domowa (13,14)
10:40 Dwie Joasie - komedia ** Polska 1935 (100 min)
12:20 Reżyserzy VII (7) - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2018
13:20 Noce i dnie (9) - serial obycz. Polska 1978
14:25 Patrząc pod słońce - dramat psychologiczny Polska 1971 (50 min)
15:15 Szarada (Charade) *** - komedia sensacyjna USA 1963 (130 min)
17:25 Wojna domowa (15/15) - serial kom. Polska 1966
18:15 Dzień, w którym umarła gwiazda rocka - serial dokumentalny Wlk. Brytania 2018
18:55 Rawhide (19) - western USA 1959, wyk. Eric Fleming, Clint Eastwood
20:00 Wstęp do filmu (594)
20:05 Danton - dramat historyczny Francja/Polska 1983, reż. Andrzej Wajda, wyk. Gérard Depardieu, Patrice Chéreau (145 min) ****
22:30 The Police – kulisy wielkiej kariery - film dok. USA 2006
00:00 Cześć, Tereska **** - dramat psychologiczny Polska 2001 (100 min)

HBO

10:10 Ben nie ma lekko - film anim. Czechy/Słowacja/Francja 2024 (80 min) ***
11:30 Sojusznicy - film sens. *** USA 2023 (110 min)
13:20 Człowiek z bieguna *** - komediodramat USA 2014 (90 min)
14:50 Bez hitu - komedia *** Niemcy 2025, reż. Florian Dietrich (115 min)
16:45 Karate Kid: Legendy *** - komedia USA/Kanada 2025, reż. Jonathan Entwistle (95 min)
18:20 Eleanor Wspaniała *** - dramat obyczajowy USA 2025 (100 min)
20:00 Dzikie łowy - komedio- **** dramat Nowa Zelandia 2016, reż. Taika Waititi, wyk. Sam Neill, Julian Dennison (100 min)
21:40 Nasz doktor
22:25 Prawa ludzi - dramat ** wojenny USA 2024, reż. Phil Blattenberger, wyk. Jacob Keohane (100 min)
00:05 Lisa Frankenstein *** - horror USA 2024, reż. Zelda Williams (105 min)
01:50 Oddaj ją - horror *** Australia 2024, reż. Danny Philippou, Michael Philippou (105 min)

CANAL+ PREMIUM

08:25 Dalajlama. Przez mądrość do szczęścia - film dokumentalny
10:00 LARP. Miłość, trolle *** **i inne questy** - komedia Polska 2025 (95 min)
11:35 Jutro będzie nasze *** - komediodramat Włochy 2023 (115 min)
13:30 Wszystko, czego nie zdążyliśmy powiedzieć (7,8/9)
14:40 Prawda czy fałsz. Psychologia trumpizmu - film dok.
16:15 Hollywood Buzz (9)
16:40 Kopnięci w czasie ** - komedia Francja/Belgia 2025 (100 min)
18:20 Łapu-Capu (181)
18:25 Thelma - komedia USA/ **** Szwajcaria 2024 (95 min)
20:00 The Wasp - thriller *** psychologiczny Wlk. Brytania 2024 (95 min)
21:35 Aftermath. Most ** **w ogniu** - film sens. USA 2024, reż. Patrick Lussier (95 min)
23:10 Piła V - horror ** USA/Kanada 2008, reż. David Hackl (95 min)
00:45 Sprzątaczka - film sens. *** Wlk. Bryt. 2025, reż. Martin Campbell (100 min)

KINO POLSKA

08:00 Basia sama w domu - komedia Polska 2021, reż. Marek Rębacz, wyk. Magdalena Zaborniak, Jakub Kucner
09:55 To nie ze mną II (10,11) - serial kom. Polska 2023
11:05 7 słów o przemijaniu - film dok. Polska 2021
11:15 Komedia małżeńska - komedia Polska 1993, reż. Roman Załuski, wyk. Ewa Kasprzyk, Jan Englert
13:40 Quo vadis - film hist. Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz, wyk. Paweł Deląg, Magdalena Mielcarz
15:40 Wielka majówka - film muzyczny Polska 1981, reż. Krzysztof Rogulski, wyk. Jan Piechociński, Zbigniew Zamachowski
17:40 Czterej pancerni i pies (3,5) - serial wojenny Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Wałęsa. Człowiek z nadziei - film biogr. Polska 2013, reż. Andrzej Wajda, wyk. Robert Więckiewicz, Agnieszka Grochowska
22:45 Lokatorka - dramat krym. Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer
01:25 Mistrz - film biograficzny Polska 2020, reż. Maciej Barczewski, wyk. Piotr Głowacki, Jan Szydłowski

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XIV (5,6/12)
10:25 Świat według Kiepskich (29,5,18,20,22,23/34) - serial komediowy Polska 2002
13:55 Królewna Śnieżka i Łowca - film fantasy USA/Wlk. Brytania 2012
16:35 Salon piękności - komedia USA 2005
18:45 Inna kobieta - komedia romantyczna USA 2014
21:00 It Ends With Us - dramat obycz. USA 2024
23:45 Predators - film s.f. USA 2010, reż. Nimród Antal
01:55 Ślad (21/48) - serial krym.

KINO TV

09:25 Panna Scarlet i komisarz II (5/6) - serial krym.
10:20 Panna Marple V (3/4)
12:20 Hudson i Rex IV (9,10/16)
14:35 Poirot VI (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 1996
16:45 Strażnik Teksasu II (16,17/24) - serial sens.
18:55 Poirot III (6/11) - serial krym. Wlk. Brytania 1991
20:00 Walkiria - dramat wojenny USA/Niemcy 2008
22:40 Operacja Delta Force II: Na ratunek - film sens. USA 90
00:55 Zanim zasnę - thriller Wlk. Brytania/Francja/Szwecja/USA 2014

WARNER TV

10:20 Prawo Agaty IV (3)
11:25 Pełniejsza chata II
12:25 Teraz albo nigdy! II (11,12)
14:20 Bajer z Bel-Air VI (11,12,13,14/24) - serial kom.
16:20 Pełniejsza chata II (2,3,4,5/13) - serial kom.
18:25 Randka z billboardu - film obycz. USA 1998
20:15 Akademia policyjna II – Pierwsze zadanie - komedia USA 1985, reż. Jerry Paris
22:00 Zaklęci w czasie - dramat obycz. USA 2009
23:55 Czarownice z Eastwick - komedia USA 1987

PARAMOUNT

09:25 Policyjna grupa pościgowa XVII (10) - serial dok.
10:20 Pingwiny z Madagaskaru II (8/39)
10:50 Niania w Nowym Jorku - komedia romant. USA 2007
13:00 Czarodziejki IV
14:55 Naga broń 2 1/2 - komedia USA 1991
16:45 Transformers III - film s.f. USA 2011
20:00 Transformers: Wiek zagłady - film s.f. USA/Chiny 2014, reż. Michael Bay
23:30 Człowiek w ogniu - thriller Szwajcaria/Wielka Brytania/USA/Meksyk 2004

CINEMAX

12:55 Wielkie ziewnięcie historii - dramat obycz. Iran 24
14:30 Spłata - thriller Hiszpania 2025, reż. Daniel Guzmán
16:20 Trudny zakład (Zakład) - komedia Francja 1997
18:00 Strażniczka - dramat obyczajowy Francja 2023
20:00 Fargo IV (3,4/11) - serial kryminalny USA 2020
22:00 Jackie Brown - dramat krym. USA 1997, reż. Quentin Tarantino, wyk. Pam Grier
00:35 Wspomnienia płonącego ciała - dramat obycz. Kostaryka/Hiszpania 2024

ROMANCE TV

08:40 Górski lekarz (7,7/8)
10:30 Miłość na St. Lucia - komedia romantyczna
12:20 Statek marzeń
14:15 Pulchna jak ja - komedia romantyczna Niemcy 2007
16:05 Lilly Schönauer: Miłość ma skrzydła - film obycz. Niemcy/Austria 2006
18:00 Górski lekarz - serial obycz. Niemcy/Austria 2019
20:00 Inga Lindström: Zapomniany ślub - film obyczajowy Niemcy 2024
21:55 Dora Heldt: Nierozłączni - komedia romant. Niemcy 14
23:50 Górski lekarz

TVN FABUŁA

09:50 Prawo Agaty V (2)
10:55 Lekarze (9)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Prawo Agaty V (1)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:00 Na Wspólnej (17,18)
17:10 Magia kina (7)
17:35 Miss Agent II: Uzbrojona i urocza - komedia sensacyjna USA 2005, reż. John Pasquin
20:00 Hrabia Monte Christo - film przyg. Francja/Belgia 2024, reż. Matthieu Delaporte, Alexandre de La Patellière
23:45 World War Z - horror USA 2013, reż. Marc Forster

AMC

10:15 Tajemnicza wyspa, cz. 1,2 - film fantasy USA/Tajlandia/Niemcy 2005
13:55 Aleksander - dramat historyczny USA/Wielka Brytania/Niemcy/Holandia/Francja/Włochy 2004
17:25 Uciekająca panna młoda - komedia USA 1999
20:00 Liberator - film sens. USA/Francja 1992
22:05 Szalony samuraj Musashi - film przyg. Jap. 2020
23:50 Anakonda III: Potomstwo - film s.f. USA/Rumunia 2008
01:50 Widmo - horror USA 2019, reż. Waymon Boone

eprasa.pl 1a1cffaaf6

AXN

08:25 Ostry dyżur II (8/22)
09:25 Castle IV (9,10/23)
11:20 MacGyver IV (7,8/13)
13:10 Dowody zbrodni II (12,13/23) - serial sens.
15:10 Agenci NCIS: Hawaje II (8,9/25) - serial krym. USA 22
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (7,8/25)
19:05 Castle IV (11,12/23)
21:05 Agenci NCIS: Hawaje II (14,15/25) - serial krym. USA 23
22:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas V (7,8/25)
00:40 Castle IV (11/23)

EPIC DRAMA

09:35 Wszystkie stworzenia duże i małe III (5/6)
10:35 Lekarze na start
12:05 Zatraceni w miłości
13:10 Marlow: klub zbrodni II
14:05 Agenci NCIS XVII (8/20)
15:00 Panna Marple II (4/4)
17:00 Poirot XIII (1/5)
19:00 Agenci NCIS XVII (9/20)
19:55 Poirot V (1/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
21:00 Detektyw Murdoch: Napisała: Morderstwo XIX
21:55 Agenci NCIS XVII (5/20)
22:50 Poirot V (1/8)
00:00 Agenci NCIS XVII (9/20)
00:55 Marlow: klub zbrodni II

TVN STYLE

06:45 Ach, ten ślub! (2)
07:45 Dzień dobry wakacje
11:20 Ugotowani (9, 10)
13:30 Kuchenne rewolucje (6, 5) - reality show Polska 24
15:35 I nie opuszczę Cię aż do ślubu (10, 11) - reality show
17:05 W czym do ślubu? (10)
17:40 Kuchenne rewolucje (13, 3, 4) - reality show
20:50 Projekt City (3,4)
21:50 Jestem z Polski XVI (30/40) - serial dok. Polska 25
22:50 Ślub od pierwszego wejrzenia: Australia IX - serial dok.
00:35 Seks-wypadki (15/39)

TVN TURBO

08:20 Nic do ukrycia (1/12)
09:20 Samochód marzeń: Kup i zrób (11) - mag. motoryz.
10:15 Ciężarówką przez Indie
11:15 101 napraw (2, 3)
12:15 Jeździć, obserwować V
13:00 Mobilni mechanicy (3, 4)
14:30 Zawodowi handlarze
16:00 Wojny samochodowe
18:00 Raport Turbo (5034)
18:15 Wojny samochodowe
20:15 Moto kombat (8)
21:00 Ciężarówką przez Chile
22:00 Raport Turbo (5034)
22:15 Jeździć, obserwować V (12,13/16) - serial dok.
23:45 Zawodowi handlarze (11)

BBC FIRST

09:40 Ojciec Brown II (5/10)
10:40 Śmierć pod palmami IV
11:45 Zagadki doktora Blake'a V (4/8) - serial krym.
12:55 Ulica nadziei II (3,4/10)
14:55 Ojciec Brown IX (3/10)
16:00 Lewis VII (1/6)
17:00 My Life is Murder IV (7)
18:00 Morderstwa w Midsomer XXV (1/4) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami IV (2/8) - serial kryminalny
21:00 Blackshore (5,6/6)
23:10 Zaproszona (1/4)
00:20 Sherlock II (2/3)

FX

09:00 SkyMed (3/9)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (20,21/24)
11:55 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (15,16/17)
13:45 Agenci NCIS VIII (1,2/24)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami II (22,23/24)
17:25 Z Archiwum X III
19:15 Agenci NCIS: Sydney III
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (17,1/17)
22:00 Zakłamanie: Zdejmij spodnie i kurtkę
23:10 Z Archiwum X III (12/24)
00:15 Bez twarzy - film sens. USA 1997, reż. John Woo

HGTV

09:05 Remontujemy dom na plaży VII - serial dok.
10:00 Poszukiwacze domów
11:00 Usterka XI (9,10)
12:25 Moje miasto, mój dom VII (16) - serial dok.
14:30 Mieszkanie na miarę III
16:30 Polowanie na ogród IX
18:15 Weekendowa metamorfoza (4, 5) - reality show
20:05 Dorota was urządzi (3,4/12) - serial dok. Polska 14
21:35 Będzie pięknie (3/8)
22:35 House Hunters
00:45 Kupujemy dom na plaży XXII (8,9/13) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

10:30 Koreańska uczta Eda i Ryu (1) - mag. kulinarny
11:30 Wymarzone domy (17, 18)
13:30 Mistrzowie ceramiki (3)
14:30 Wielkie nowozelandzkie wypieki (8) - show
15:40 Zapraszam do stołu
17:50 Wymarzone domy (19)
18:50 Mistrzowie szycia (4)
19:50 Wielkie nowozelandzkie wypieki (9) - show
21:00 10 lat mniej w 10 dni II
22:00 Ratunek dla skóry V
23:00 Wstydliwe choroby: online III (4) - serial dok.
23:55 Kulinarne podróże Billy'ego i Doma (6,7/8)

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VIII (9/16)
08:55 Przyjaciele (13,14,15, 16,17,18/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu X (23,24,1,2,3,4/24)
14:30 Dwóch i pół VIII (10,11,12,13/16) - serial kom.
16:30 Przyjaciele (19,20,21, 22,23,24/24) - serial kom.
19:30 Teoria wielkiego podrywu XI (5,6,7,8,9,10/24)
22:00 The Office PL III (9,10/12)
23:05 Comedy Club (9, 10)
00:05 Miasteczko South Park IV (8,9/17) - serial anim.

TVP SERIALE

08:15 Komisarz Alex III (13/13)
09:05 Rodzinka.pl V (15/26)
09:45 Klan - telenowela
10:15 Ranczo IX (13,1)
12:00 Komisarz Alex IV (1/13)
12:45 Ojciec Mateusz 31 (6,7,8)
13:35 Ojciec Mateusz 31 (7,8)
15:35 Komisarz Alex IV (2/13)
16:25 Na sygnale
17:35 Ranczo X (2)
19:30 Ojciec Mateusz 31 (9)
20:30 Komisarz Alex XXV (3) - serial krym. Polska 2026
21:30 Ranczo X (4/13)
23:20 Ojciec Mateusz 31 (10)
00:20 Czarna śmierć (6)
01:20 Pitbull (5) - serial sens.

CANAL+ KUCHNIA

13:25 Kulinarne szlaki (9)
13:55 Podróż przez smaki Chin II (4) - serial dok.
14:55 U sąsiadów w kuchni XIV
15:55 Jakubiak rozgryza... (12)
16:10 Kulinarne szlaki: Południowa Afryka (6)
16:35 Jamie Oliver (13, 14, 3)
18:30 Maximum Foodie V (7)
18:55 m jak mięso (6, 7)
19:50 Nie bój ryby! (7)
20:15 m jak mięso (2, 3)
21:15 Anthony Bourdain VI (6,7,8) - serial dok. USA 2015
23:55 Nie bój ryby! (6, 7)
00:50 Top Chef (7)

CANAL+ DOMO

14:05 Wakacyjne domy na wynajem (7) - lifestyle
15:00 Pomocy! Kupiliśmy wioskę - serial dok.
15:55 Daleko od miasta XV (5)
16:50 Gardeners' World (23)
18:00 Ucieczka na wieś XXII
19:00 Wielkie projekty XXII (6)
20:00 Daleko od miasta XIV (3,4/10) - serial dok. Polska 25
21:00 Wakacyjne domy na wynajem (8) - lifestyle
22:00 Cztery pory roku w ogrodach Kew II (2)
22:55 Gardeners' World (22)
00:10 Adres: rezydencje marzeń (8) - reality show

PLANETE+

14:45 Średniowieczne serce Czech (7,8) - serial dok.
15:50 Niezwykłe podróże koleją XI (3) - serial dok.
16:55 Świat z góry VII (12,13/14)
18:00 Dokąd dzisiaj? IV
18:40 Jeanne Duval. - film dok.
19:45 Zaginiona świątynia Artemidy - film dok.
20:50 Ramzes II. 66 lat panowania (3) - serial dok. F 2025
22:00 Skradzione dzieci NRD
23:10 Krótka historia miłości
00:20 Niezwykłe podróże koleją XI (4) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

12:00 Celnicy na straży Turcji
13:15 Nagi instynkt przetrwania: Brazylia (4/7)
14:30 Strażacy - serial dok.
15:00 Złomowisko PL VII
16:00 Bimbrownicy XIV (12)
17:00 Przemytnicy: na lotnisku (5) - serial dok.
18:00 Lotnisko II (8/8)
19:00 Nagi instynkt przetrwania VIII (4/17) - serial dok.
21:00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge V (7/11)
22:00 Złoto drwali II (3)
23:00 Akta ekspedycji II
00:00 Policjanci z Kent (10/10)
01:00 Hotrod wg Kindiga VII

TVP HISTORIA

12:00 Podziemne Włochy II (9)
12:55 Zapomniane agentki II wojny światowej (5/6)
14:00 Królowie (69)
14:35 Czterej pancerni i pies
15:40 Sensacje XX wieku
18:10 Tajemnica Enigmy (5)
19:00 Ex libris - magazyn
19:30 Flesz historii (772)
20:00 Oficerowie (8/14)
20:50 Świadkowie Czarnobyla
21:55 Kapitan Myszkowski
23:05 Sensacje XX wieku (1, 2, 3, 4) - program historyczny
01:10 Encyklopedia II wojny światowej (38)

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XXV
13:05 Starożytni kosmici XVII
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (16/18)
14:50 Największe tajemnice świata V (13/15) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Tajne kryjówki dyktatorów (2/6) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (1/10) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XVII
21:00 Gwiazdy lombardu: skarby Ameryki II (12)
22:00 Wojny magazynowe XVII
23:00 Gwiazdy lombardu XXV
23:55 Jak to wyjaśnić V (10)

NATIONAL GEOGRAPHIC

15:00 Katastrofa w przestworzach XVIII (9/10)
16:00 Złapać przemytnika IX
17:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic VI (8/9)
18:00 Tajemnice wojennych wraków (7/8) - serial dok.
19:00 Atak Hitlera na Amerykę
20:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (4/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Ekstremalne katastrofy III (3) - serial dok.
22:00 Premiera: Katastrofy pod lupą II (3) - serial dok.
23:00 Maszyny wagi ciężkiej IV

FOCUS TV

08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici VI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 W kręgu zła: Ludzie Hitlera (9/10) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii XIX (11,12) - serial dok.
14:00 Łowcy nazistów (6)
16:00 Dorwać tuńczyka V
18:00 Rolnicy. Podlasie IV (47)
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Poszukiwacze historii V (3,4,5,6) - serial dok.
23:00 Kulisy historii. Szwajcarska neutralność. Przepis na dobrobyt - film dok.
00:00 Starożytni kosmici IV

BBC EARTH

12:20 Malownicze trasy kolejowe IV (2/6) - serial dok.
13:20 Wielkie koty 24/7 (6/6)
14:30 W okowach mrozu IV
16:30 Największe zagadki nauki
17:40 Wielkie koty 24/7 (6/6)
18:45 Malownicze trasy kolejowe V (4) - serial dok.
19:45 Morze Śródziemne: przyroda w potrzasku (3/4)
20:55 W okowach mrozu V (7,8/8) - serial dok. USA 2017
22:55 Cała prawda o fast food-ach - film dok. Wlk. Bryt. 20
00:05 Sekrety długowieczności (2/6) - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

12:15 Starożytna apokalipsa (1,2,3,4/6) - serial dok.
16:40 II wojna światowa: cena imperium (4/13) - serial dok.
17:50 Największe postaci zimnej wojny - serial dok.
18:55 Kryminologia starożytności - serial dok.
19:55 Ramzes: władca Egiptu (4/6) - serial dokumentalny
21:00 Najgroźniejsi ludzie Hitlera - serial dokumentalny
21:55 Złote miasta: mity i rzeczywistość - film dok.
23:05 Przywódcy III Rzeszy
00:15 Starożytna apokalipsa (1,2/6) - serial dokumentalny

eprasa.pl 1a1cffaaf6

REKLAMA

1000-lecie Królestwa Polskiego

Najważniejsze insygnia związane z polską monarchią

Za jedyne 5 rat
po 299 zł
lub za jednorazową kwotę 1495 zł
BEZPŁATNA WYSYŁKA!

Bolesław Chrobry | Szczerbiec | Korona

Złoto najwyższej próby (999/1000)

Rewers każdego z 6 medali jest taki sam
Średnica ok. 20 mm
Waga: 1/1000 oz

Berło i jabłko | Włócznia św. Maurycego | Denar Bolesława

Medale są opakowane w specjalne kapsle, których zadaniem jest ochrona i efektowna prezentacja Twoich złotych skarbów.

*Cena pojedynczego medalu: 349,17 zł

- **1/1000 oz CZYSTEGO ZŁOTA – na rocznicę 1000-lecia koronacji pierwszego króla Polski**
- **Edycja limitowana – tylko 5000 zestawów medali na całym świecie**
- **Najwyższa jakość mennicza – stempel lustrzany**
- **Kolekcja dostępna wyłącznie w Mennica-Numizmaty**

RAZEM Z KOLEKCJĄ DLA CIEBIE:

- Elegancka drewniana kasetka do przechowania
- *Certyfikat własności*
- *Certyfikat autentyczności*

BEZPŁATNIE! Dla Ciebie w prezencie:

Elegancki zegarek na rękę

- Przyciągający wzrok, gustowny dodatek na co dzień
- Wygodne zapięcie na klamrę

Mennica-Numizmaty, marka Eldora World AG. Administratorem danych osobowych i stroną umowy jest Eldora World AG, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen, Szwajcaria.

Zamów już teraz! Zadzwoń 22 211 65 99

Odetnij wzdłuż przerywanej linii

TAK! Chcę być jedną z pierwszych osób, która otrzyma kolekcję 6 medali z czystego złota, próby 999/1000, 1/1000 oz „Polskie insygnia koronacyjne" **(nr art. 904-281-0)** – **WYSYŁKA GRATIS.** Wybieram płatność *(proszę zaznaczyć)*:

❑ w 5 comiesięcznych nieoprocentowanych ratach po 299 zł *lub*

❑ jednorazową 1495 zł

Mam prawo do zwrotu kolekcji w ciągu 60 dni i nawet wtedy mogę zatrzymać otrzymany zegarek na rękę. *Jeśli nie wybierzesz sposobu płatności, zakładamy, że chcesz zapłacić jednorazowo całą kwotę.* Płatność przy odbiorze przesyłki (za pobraniem). Średni czas realizacji zamówienia to 7-10 dni. Firma kurierska poinformuje Cię SMS-em o dokładnym terminie dostawy i kwocie do zapłaty gotówką u kuriera.

Administratorem Twoich danych osobowych jest Eldora World AG, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen, Szwajcaria. Twoje dane osobowe (imię, nazwisko, adres) przetwarzane są w celu wysłania materiałów promocyjnych dotyczących monet i medali (art. 6 ust. 1 lit. f) RODO). Jeżeli nie życzysz sobie ich otrzymywania, możesz zgłosić sprzeciw wobec przetwarzania Twoich danych w celach reklamowych, wysyłając go pocztą (na adres: Mennica-Numizmaty, ul. Paderewskiego 167, 05-070 Sulejówek) lub e-mailem (na adres: bok@mennica-numizmaty.pl). Więcej informacji o sposobie przetwarzania danych osobowych znajdziesz na stronie www.mennica-numizmaty.pl/prywatnosc

Zamów szybko i wygodnie przez telefon:
22 211 65 99
Zadzwoń do nas już teraz, a otrzymasz dodatkowy PREZENT!
(Biuro Obsługi Klienta czynne od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-17:00 oraz w soboty w godz. 9:00-15:00)
Stawka za połączenie z numerem stacjonarnym zgodna z taryfą operatora.

Chcę otrzymywać drogą *(zaznacz)*:
❑ telefoniczną ❑ elektroniczną
informacje o promocjach produktów Eldora World AG. Wiem, że mogę wycofać moją zgodę, dzwoniąc pod nr 22 489 48 68 albo wysyłając informację na adres bok@mennica-numizmaty.pl lub MENNICA -NUMIZMATY, Biuro Obsługi Klienta, ul. Paderewskiego 167, 05-070 Sulejówek

Mój adres: ❑ Pani ❑ Pan

594 - 03

Imię i nazwisko

Ulica, numer domu i mieszkania

Kod pocztowy | Miejscowość

Nr telefonu *(wymagany)*

E-mail

Obowiązują *Ogólne warunki handlowe* Mennica-Numizmaty dostępne na stronie www.mennica-numizmaty.pl lub (na żądanie) na piśmie. Stroną umowy jest Eldora World AG, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen, Szwajcaria.

Data | Podpis

MENNICA NUMIZMATY™

Możesz też wypełnić kupon i wysłać go niezwłocznie na adres: Mennica-Numizmaty • ul. Paderewskiego 167, 05-070 Sulejówek • bok@mennica-numizmaty.pl

eprasa.pl 1a1cffaaf6

wyborcza

PROSTO Z POLSKI
TYGODNIK

Piątek, 24 lipca 2026 | Redaktorka prowadząca **Katarzyna Fryc**

Tatry

Niedźwiedź na szlaku

Na szlaku prowadzącym na Rysy, niedaleko szczytu, turyści widują w wakacje niedźwiedzia brunatnego. Ostatnio przechodził kilkanaście metrów od wycieczkowiczów, po polskiej stronie przebiegającej w tym miejscu granicy ze Słowacją.

Bartłomiej Kuraś

• **Niedźwiedzie na Hali Gąsienicowej** FOT. ADAM WAJRAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Niedźwiedź pod Rysami chwilę przyglądał się ludziom, podążał turystycznym szlakiem, by po chwili pójść własną drogą.

Przyrodnicy podejrzewają, że co jakiś czas wędruje z Polski na Słowację i z powrotem. To nie pierwszy taki przypadek. Tatry przyrodniczo to jeden obszar, choć podzielony państwową granicą, o której istnieniu niedźwiedzie nie mają przecież pojęcia. Bywa, że z Tatr zapuszczają się aż na Węgry, czy na ukraińsko-rumuńskie pogranicze, by potem wrócić do matecznika pod Giewontem.

Z najnowszych badań przeprowadzonych na zlecenie Tatrzańskiego Parku Narodowego wynika, że w polskiej części Tatr stale lub czasowo pojawiają się co najmniej 64 niedźwiedzie brunatne. – Niedźwiedzi w naszym parku narodowym przybywa, co z punktu widzenia dbania o środowisko naturalne cieszy przyrodników – zauważa Szymon Ziobrowski, dyrektor Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Niedźwiedzie najczęściej przebywają w zalesionych partiach Tatr. Zdarza się, że pojawiają się także na wysokogórskich szlakach, a niektóre z nich schodzą poniżej dolin, w pobliże ludzkich zabudowań, by wkrótce powrócić w góry.

Nagrania z takich spotkań publikowane są przez turystów i przewodników w internecie, choćby w serwisie Tatromaniak. Tak jak film autorstwa Szymona Stocha.

– Gdy spotkamy niedźwiedzia na szlaku, najważniejsze jest zachowanie spokoju. Zwierzę zwykle jest równie zaskoczone jak człowiek i nie chce atakować. Nie należy uciekać ani podchodzić, tylko powoli oddalać się w przeciwnym kierunku – instruuje Filip Ziębia, wicedyrektor Tatrzańskiego Parku Narodowego, który od początku XXI wieku bada życie niedźwiedzi.

W razie ataku przyrodnicy zalecają położenie się na ziemi, osłonięcie głowy i pozostanie nieruchomo – to często wystarcza, by niedźwiedź odszedł. Eksperci z TPN podkreślają też, że groźne incydenty w Polsce zdarzają się bardzo rzadko.

Po polskiej stronie Tatr przyrodnicy nie wydają wyroków śmierci na niedźwiedzie sprawiające problemy, tylko je odstraszają.

Niedźwiedzie zabijane w parku narodowym

W naszym kraju niedźwiedzie są pod ścisłą ochroną. Jednak wystarczy, że któryś z nich przejdzie przez granicę w Tatrach, z północy na południe, i może stracić życie.

W naszym kraju niedźwiedzie są pod ścisłą ochroną. Jednak wystarczy, że któryś z nich przejdzie przez granicę w Tatrach i może stracić życie

Zabijanie niedźwiedzi na Słowacji to nie są odosobnione przypadki. W ostatnich latach najgłośniejsza była sprawa niedźwiedzicy, która została uśpiona pod Gerlachem podczas wędrówki ze swoim potomstwem, w maju 2021 roku. Wszystko odbyło się w zgodzie z obowiązującym na Słowacji prawem, ponieważ zwierzęta podchodziły pod hotel górski Śląski Dom.

To teren ogromnej górskiej przestrzeni.Niedźwiedzica i młody mieliby gdzie iść, gdyby je przepłoszono spod schroniska. A jednak postanowiono zabić.

„Najpierw uśpiono niedźwiedzicę strzałą znieczulającą, a następnie przeprowadzono eutanazję w głębokim znieczuleniu. Pozostałe trzy niedźwiadki uciekły do lasu" – napisali pracownicy zespołu interwencyjnego Państwowej Ochrony Przyrody Republiki Słowackiej.

Zgodę na uśmiercenie niedźwiedzi wydało słowackie ministerstwo środowiska. Dalej tłumaczyli: „Niedźwiedzica spędziła zimę w gawrze, ale na wiosnę w poszukiwaniu pokarmu odwiedzała niezabezpieczone śmietniki, nauczając młode niedźwiadki takiego sposobu zdobywaniu pokarmu. Takie zachowanie mogło być ryzykowne dla ludzi, więc zdecydowano się na jej eutanazję. Pozostałe trzy młode niedźwiedzie będą obserwowane przez przyrodników, jak na razie ich zachowanie nie jest ryzykowne dla ludzi. Gdyby jednak wróciły i kontynuowały wyuczony przez matkę tryb życia, będzie trzeba je uśpić".

Jednocześnie funkcjonariusze zespołu interwencyjnego przeprosili, świadomi, że decyzja wzbudziła krytykę, bo niedźwiedzie znajdowały się na terenie parku narodowego.

– Wygoda nie pozwala ludziom zastanowić się nad konsekwencjami swoich działań. W pobliżu Śląskiego Domu postawiono dwa duże kontenery na śmieci. To one zwabiły niedźwiedzie i doprowadziły do nieszczęścia – skomentował sprawę Pavol Majko, ówczesny dyrektor słowackiego Tatrzańskiego Narodowego Parku (TANAP).

W kolejnym roku w wakacje słowaccy funkcjonariusze pochwycili kolejną niedźwiedzicę – z Doliny Żarskiej w Tatrach Zachodnich. Uśpili, a następnie zabili. Zespół interwencyjny z Państwowej Ochrony Przyrody Republiki Słowackiej stwierdził, że musiał zabić niedźwiedzicę, bo ta „bezpowrotnie straciła naturalną płochliwość."

Zdarzyło się, że tuż przy granicy z Polską Słowacy zastrzelili niedźwiedzia, bo ten poturbował dwóch drwali.

Na Słowacji dosyć często dochodzi do wydawania zgody na odstrzał niedźwiedzi. Nasi południowi sąsiedzi twierdzą, że robią to w obawie o ludzkie życie. Odstrzały są prowadzone również w obszarze sieci przyrodniczej Natura 2000.

Program ochrony niedźwiedzia brunatnego

Program ochrony niedźwiedzi po polskiej stronie Tatr wprowadzono po tym, jak pod koniec XX w. tatrzańska niedźwiedzica Magda zginęła w dramatycznych okolicznościach, choć robiono wiele, by dalej mogła żyć.

W 1987 r. pojawiła się przy schronisku w Dolinie Roztoki. Szukała jedzenia w śmietniku. Codziennie odwiedzała obsługę schroniska czy żołnierzy Wojsk Ochrony Pogranicza z pobliskiej strażnicy na Palenicy Białczańskiej. Stała się atrakcją dla turystów, którzy robili sobie z nią zdjęcia i zawsze czymś poczęstowali.

Dwa lata później Magda do schroniska przywędrowała z dwoma młodymi. Potrzebowała coraz więcej pokarmu dla siebie i potomstwa. A w naturalny sposób już nie potrafiła go zdobyć.

Wyłamywała okna i drzwi w budynku. Penetrowała magazyny i śmietniki. Nie przepuściła samochodom, w których wyczuła żywność. Wiosną 1990 r. Magda i jej młode rozzuchwaliły się jak żaden niedźwiedź do tej pory. Zwierzęta zaczęły bez strachu wchodzić do pomieszczeń, w których przebywali ludzie. Niedźwiedzica nie reagowała nawet na strzały ostrzegawcze żołnierzy.

Magda wędrowała także na Słowację. 4 kwietnia 1990 r. weszła z młodymi do gajówki i natrafiła na duży kawał słoniny. To była pułapka, bo do przysmaku słowaccy leśnicy podłączyli detonator. Huk był ogromny i przerażone niedźwiedzie uciekły. Wystraszyły się na dobre i od tego czasu nie chodziły już razem. W dodatku Magda podczas wybuchu została lekko zraniona. Ale nadal szukała jedzenia u ludzi.

W 1991 r. urodziła kolejne trzy niedźwiadki. Przychodziła z nimi pod osady ludzkie niemal codziennie. Potrafiła przechodzić pomiędzy samochodami, oczekującymi na przejazd przez granicę na Łysej Polanie. Niestety, fama o niedźwiedzicy sprowadziła na Łysą Polanę rzesze osób. Wielu fotografów amatorów niepokoiło ją z bliska, a ona szarżowała na natrętów.

Magda zaczęła wędrować też na Halę Gąsienicową i do Kuźnic, zapuszczała się nawet na osiedle Bory w Zakopanem. Tam włamywała się do domostw.

Dyrekcja TPN zaczęła obawiać się, że może dojść do tragedii. We wrześniu 1991 r. postanowiono Magdę odłowić do ogrodu zoologicznego we Wrocławiu. Zdechła w niewoli, najprawdopodobniej w wyniku stresu.

Dekadę później problemy zaczęła sprawiać inna niedźwiedzica, wraz z trójką młodych, nazywana wcześniej imieniem Kasia. – Wtedy przestaliśmy samicę nazywać Kasią, by ludziom nie kojarzyła się z pluszowym misiem. Bo dziki niedźwiedź to nie miś – przypomina Filip Zięba. – A całej czwórce założyliśmy kolczyki. Samicę oznaczyliśmy numerem 500, młode kolejno: 501, 502, 503.

Pierwszy niedźwiadek zginął zagryziony przez samca. Drugi przeszedł stromym górskim szlakiem przez Rysy (2499 m n.p.m.) na Słowację. Tam mocno dał się we znaki obsłudze Chaty pod Rysami. W końcu Słowacy złapali go, poszedł do ogrodu zoologicznego. Tylko trzeci zachował elementy dzikości i spokojnie dalej żył w Tatrach.

Po ponad dwóch dekadach program ochrony niedźwiedzia brunatnego w Tatrzańskim Parku Narodowym jest skuteczny. Przyrodnicy i pracownicy tatrzańskich schronisk nie odnotowali żadnych problemów z niedźwiedziem, który w te wakacje jest widywany w rejonie Rysów. ●

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Archeologia

Szkielety w domu Göringa

Wszystkie szczątki zakopane były na głębokości 15-30 cm i „dosyć równo poukładane".

Robert Robaszewski

• **Prace archeologiczne na terenie Wilczego Szańca w lipcu 2026 roku**
FOT. FUNDACJA LATEBRA

Trzy tygodnie będą trwać rozpoczęte niedawno prace archeologiczne w dawnym domu Göringa na terenie Wilczego Szańca koło Gierłoży. Obiekt badają archeologowie z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, m.in. dr Bartłomiej Szmoniewski oraz Jakub Niebylski. Współpracują z nimi przedstawiciele Fundacji Na Rzecz Odzyskania Zaginionych Dzieł Sztuki Latebra.

To właśnie ta gdańska fundacja w marcu 2024 roku, prowadząc rutynowe poszukiwania na terenie Wilczego Szańca, natrafiła na znalezisko. – Podczas poszukiwań zaczęły wyłaniać się spalone fragmenty drewnianej podłogi i infrastruktury kanalizacyjnej w dawnym domu Göringa – opowiadał dwa lata temu Piotr Banaszkiewicz z Fundacji Latebra.

Wkrótce poszukiwacze natrafili na ludzkie szczątki.

– Wszczęliśmy procedurę zabezpieczenia miejsca i poinformowania odpowiednich służb – relacjonował przedstawiciel Latebry. – Niebawem przyjechała policja oraz zarządca obiektu z Nadleśnictwa Srokowo.

Policjanci po wstępnych oględzinach zdecydowali o odsłonięciu szkieletu.

Banaszkiewicz relacjonował: – Podczas odsłaniania ukazała nam się kolejna czaszka. Wtedy funkcjonariusze podjęli decyzję o wykonaniu tzw. wkopów sondażowych, by ustalić, czy pod podłogą znajduje się więcej szczątków.

Odkryto jeszcze trzy szkielety, w tym niemowlęcia oraz dziecka w wieku ok. 10 lat. Reszta to szczątki osób dorosłych. Starte uzębienie, zdaniem badaczy, wskazuje, że jedna z osób była w podeszłym wieku.

Wszystkie szczątki zakopane były na głębokości 15-30 cm i – jak wspomina Banaszkiewicz – „dosyć równo poukładane".

Zabezpieczone kości śledczy zabrali do dalszych badań.

POMOC W ROZWIKŁANIU ZAGADKI

O znalezisku poinformowano media dopiero dwa miesiące później, czyli już po tym jak prokuratura w Kętrzynie umorzyła dochodzenie w tej sprawie. Ustaliła, że odkryte zostały ofiary okołowojenne.

– Postanowiliśmy wspólnie z fundacją, że sprawa powinna ujrzeć światło dzienne, bo być może ktoś z zewnątrz będzie nam w stanie pomóc rozwikłać zagadkę, skąd pochodzą te szczątki. Może ktoś zna jakieś przekazy wojenne, może usłyszał o czymś od rodziny – tłumaczył dwa lata temu Zenon Piotrowicz, kierujący Nadleśnictwem Srokowo.

Hipotez już wtedy było kilka. Piotrowicz obstawał przy jednej: szczątki zostały pochowane po wojnie. – Przypominam, że był to dom, w którym pomieszkiwał Göring, szkielety znaleziono w miejscu, w którym kiedyś była podłoga, ale spłonęła podczas niszczenia Wilczego Szańca w styczniu 1945 roku [przez wycofujących się Niemców]. Potem przez jakiś czas stacjonowały tam wojska radzieckie. NKWD badało pozostałości po Hitlerze, szukało skarbów, pamiątek, dokumentów. Czasy były ciężkie i mogło się zdarzyć tak, że enkawudziści usłyszeli jakąś zabłąkaną rodzinę, która przez przypadek weszła do Szańca. Na tych ziemiach dominował wtedy jeszcze język niemiecki, więc pewnie żołnierze nie zadawali żadnych pytań, wzięli tych ludzi pod ścianę i koniec. Była sroga zima, więc tylko przysypano ciała ziemią i do tej pory w niej leżały – przedstawiał swoją koncepcję nadleśniczy.

BEZ STÓP I DŁONI

Tylko że poszukiwaczom z Latebry nie dawały spokoju dwa szczegóły. Po pierwsze: przy szczątkach nie znaleziono absolutnie niczego, choćby skrawka materiału, tkaniny, guzika czy sprzączki. I po drugie: szkielety nie miały dłoni i stóp. Tylko jedna z odnalezionych osób zachowała kość piętową.

– Nic, tylko gołe, brązowe kości. Dziwne prawda? – Piotrowicz bardziej stwierdzał niż pytał.

Te detale zrodziły kolejne teorie na temat przyczyny śmierci. O nich także opowiedział nadleśniczy:

– Druga hipoteza jest taka, że być może te osoby przechodziły przez pole minowe, które do 1955 roku pozostawało nierozminowane. Może to był po prostu nieszczęśliwy wypadek. Czasy były takie, że podobnych zdarzeń nikt nie nagłaśniał, raczej starano się ukryć tego typu sprawy. Za takim scenariuszem przemawia fakt, że dom Göringa był bardzo blisko zaminowanego terenu. Być może znaleziono te ofiary i zakopano je na miejscu.

Hipoteza trzecia łączy się ze stwierdzeniem lekkiego zdeformowania kręgosłupów u dwóch odnalezionych, dorosłych osób. Niewykluczone, że wynikało to z ułożenia ciała w płytkiej mogile, ale...

– W pobliskim Karolewie był bardzo duży zakład dla ludzi chorych zarówno fizycznie, jak i psychicznie. Przypominam, że jeden z przedwojennych programów Hitlera zakładał mordowanie takich osób, by nie ponosić kosztów ich utrzymania. Być może odkryto właśnie szkielety osób z Karolewa – zastanawiał się Piotrowicz.

Hipoteza numer cztery – okultyzm. – Dla wielu nazistów okultyzm był niemal religią. Himmler też miał pod swoimi domami zakopane zwłoki, które miały oddawać energię czy przynosić szczęście. Nie można wykluczyć takiej analogii pod domem Göringa.

I wreszcie teoria ostatnia, mówiąca o tym, że dom marszałka Rzeszy po prostu stał na cmentarzu. Stwierdzenie lub wykluczenie tej hipotezy wymagałoby jednak zgody na przekopanie terenu wokół budynku, której zarówno poszukiwacze, jak i nadleśnictwo nie dostały ani dwa lata temu, ani teraz.

Zabezpieczone kości śledczy zabrali do dalszych badań

Czym zatem w te wakacje zajmują się archeolodzy?

– Nasze prace zmierzają z jednej strony do zbadania, czy w tym budynku nie ma brakujących fragmentów już odnalezionych szkieletów lub w ogóle innych szkieletów, innych pochówków – mówi kierownik prac archeologicznych mgr Jakub M. Niebylski.

Badacze chcą także ustalić, jakie było ułożenie pochówków względem ścian budynku i względem stron świata. Zamierzają również dowiedzieć się, czy pochówki w tym miejscu są starsze niż budynek, czy nie. Jednocześnie naukowcy będą prowadzić rozpoznanie samego budynku, który był cywilnym domem Göringa.

Oprócz prac archeologicznych członkowie Fundacji Latebra innymi metodami pracują nad rozwikłaniem zagadki pochówków nie pięciu, ale jak się z czasem okazało, sześciu osób.

– Cały czas nad tym pracujemy, czekamy jeszcze na pewne wyniki badań – wskazuje nieco tajemniczo członek zarządu Fundacji Latebra Stanisław Zachariasz.

Na razie grupa prowadzi badania w innej części budynku niż ta, gdzie w 2024 roku odnaleziono szkielety. Badacze będą się stopniowo przybliżać do tego miejsca.

– Będziemy też zwracać uwagę na wszelakie artefakty, jakie odnajdziemy. Przesiewana jest ziemia, badane są kolejne elementy podłoża w tym miejscu. Każdy fragment jest sprawdzany z należytą ostrożnością, ponieważ miejsce może wciąż kryć ślady istotne dla ustalenia tego, co wydarzyło się tam w przeszłości – tłumaczy Zachariasz. Jak dotąd badacze odnaleźli drobne codzienne przedmioty stanowiące elementy wyposażenia budynku, m.in. gwoździe i przedmioty codziennego użytku, takie jak butelki.

– Nawet drobne znaleziska mogą mieć znaczenie dla odtworzenia historii tego miejsca – zaznacza przedstawiciel Latebry.

KWATERA HITLERA

Ruiny bunkrów Wilczy Szaniec w Gierłoży koło Kętrzyna, gdzie w latach 1941-1944 była kwatera główna Adolfa Hitlera i naczelnego dowództwa sił zbrojnych III Rzeszy, to jedno z obowiązkowych miejsc do odwiedzenia przez miłośników historii. Adolf Hitler spędził tam w sumie 800 dni, stamtąd koordynowana była operacja „Barbarossa" (atak na ZSRR).

W Wilczym Szańcu znajdują się dwa obiekty związane z marszałkiem Rzeszy Göringiem: schron i dom, w którym pomieszkiwał. ●

OGŁOSZENIE Kraj/34443970

Masz problemy w domu, pracy na uczelni?
Niepokoisz się, ze ich przyczyna bądź skutkiem jest choroba lub zaburzenie psychiczne?
Zgłoś się do punktu zgłoszeniowo-koordynacyjnego.
Najpóźniej w ciągu 72 godzin znajdziesz tam profesjonalną pomoc.

Centrum Zdrowia Psychicznego w Gorzowie Wlkp.,
ul. Walczaka 42,
tel. 95 782 78 76

Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. Sp. z o.o.

CENTRUM ZDROWIA PSYCHICZNEGO W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

EDEKA center Schwedt
ODER-CENTER
ZAKUPY W SCHWEDT

Oferta obowiązuje od 27.07 do 01.08.2026 lub do wyczerpania zapasów.

Maomam Mix
różne rodzaje
1 kg = 6,76/5,20 €
opak. 250/325 g
-10%
1.69

Żelki Haribo
różne rodzaje
1 kg = 5,27/ 4,94/4,51 €
opak. 150/ 160/175 g
-33%
0.79

Ovomaltine
krem do pieczywa
1 kg = 9,18 €
opak. 380 g
-22%
3.49

Der General
płyn uniwersalny
różne rodzaje
1 l = 2,12 €
opak. 750 ml
-18%
1.59

Pfanner IceTea
różne rodzaje
1 l = 0,65 €
opak. 2 l
-35%
1.29

Kawa Eduscho
różne rodzaje
opak. 1kg
-31%
12.99

Nippon
ryż prażony
w czekoladzie
różne rodzaje
1 kg = 8,95 €
opak. 200 g
-33%
1.79

Mars, Snickers, Twix
różne rodzaje
1 kg = 7,96/8,84 €,
cena za opak.
-44%
1.99

Wszystkie ceny w euro.

EDEKA center • Landgrabenpark 1 • 16303 Schwedt/Oder • godziny otwarcia: pon. – sob. 8:00 – 20:00

Wydawca: Dritte EDEKA-Markt Minden-Hannover GmbH, Wittelsbacherallee 61, 32427 Minden

Szczecin/34441300

NOWOŚĆ
Słówko
Literówka
Quizy
Sudoku
Krzyżówki

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

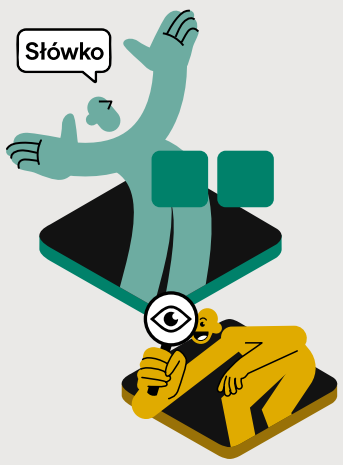

Zeskanuj QR kod i pobierz aplikację

POBIERZ Z Google Play
Pobierz w App Store

Nowogródek Pomorski, dnia 24 lipca 2026 r.

OGŁOSZENIE
WÓJTA GMINY NOWOGRÓDEK POMORSKI
o przyjęciu dokumentu – Planu ogólnego Gminy Nowogródek Pomorski

Zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 670), zawiadamiam o przyjęciu:

uchwały Nr XXVII/184/2026 Rady Gminy Nowogródek Pomorski
z dnia 14 lipca 2026 roku

w sprawie uchwalenia planu ogólnego gminy Nowogródek Pomorski

Z treścią ww. dokumentów wraz z uzasadnieniem, o którym mowa w art. 42 pkt 2 ww. ustawy i podsumowaniem, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ww. ustawy, można zapoznać się w siedzibie Urzędu Gminy w Nowogródku Pomorskim, ul. Mickiewicza 15, 74-304 Nowogródek Pomorski oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Nowogródek Pomorski (https://bip.nowogrodekpomorski.pl/zagospodarowanie-przestrzenne/plan-ogolny-gminy-nowogrodek-pomorski/2558-plan-ogolny-gminy-nowogrodek-pomorski-uchwalony).

WÓJT GMINY NOWOGRÓDEK POMORSKI
Krzysztof Mrzygłód

Szczecin/34444838

Szczecińska Spółdzielnia Mieszkaniowa
z siedzibą w Szczecinie
przy ul. Jodłowej 7a

Ogłasza przetarg nieograniczony

na wykonanie remontu instalacji elektrycznych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych w zasobach SSM.

Zadanie 1 – ul. Kostki 4A, 4B, 4C,
Zadanie 2 – ul. Szafera 128, 130.

Każde zadanie będzie objęte odrębnym postępowaniem.

Preferowany termin realizacji robót: 30.11.2026 r.

Szczegółowe warunki przetargu zawiera Specyfikacja warunków zamówienia, którą w cenie 50 zł można otrzymać w siedzibie SSM przy ul. Jodłowej 7A w Szczecinie, pokój 103, 101 lub w formie elektronicznej – kancelaria@ssm-szczecin.pl, tel. 91 4 322 533 lub 91 4 322 515.

Oferty należy składać w kancelarii SSM przy ul. Jodłowej 7A w Szczecinie do dnia
10 sierpnia 2026 r. do godziny 10^{00}.
Otwarcie ofert nastąpi w siedzibie SSM przy ul. Jodłowej 7A w Szczecinie dnia
10 sierpnia 2026 r. o godzinie 10^{15}.
Termin związania ofertą : 60 dni od dnia wyznaczonego na złożenie ofert.

Wysokość wadium wynosi:
Zadanie 1 – 2000zł, Zadanie 2 – 10000zł
Wadium należy wnieść do dnia **10 sierpnia 2026 r.** do godz. **10^{00}** przelewem na konto Zamawiającego w Banku PKO BP nr 51 1020 4795 0000 9902 0003 9685**.**
Dopuszcza się wniesienie wadium w formie gwarancji bankowej lub w gwarancji ubezpieczeniowej.
Zamawiający zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu z ważnych przyczyn bez podania uzasadnienia.

Szczecin/34444687

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU
Burmistrz Brodnicy

ul. Kamionka 23
ogłasza:

I przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanych położonych przy ul. Michałowskiej w Brodnicy, zapisanych w księdze wieczystej nr TO1B/00029969/2 oraz w księdze wieczystej nr TO1B/00029970/2, jak niżej:

1) **działka nr 49/22 o pow.0,925 ha**
cena wywoławcza – 94.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 21.620,00 zł, tj. łącznie **115.620,00 zł;**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **11.562,00 zł;**
2) **działka nr 49/23 o pow.0,0924 ha**
cena wywoławcza – 98.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 22.540,00 zł, tj. łącznie **120.540,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.054,00 zł;**
3) **działka nr 49/24 o pow.0,0925 ha**
cena wywoławcza – 99.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 22.770,00 zł, tj. łącznie **121.770,00 zł,**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.177,00 zł;**
4) **działka nr 49/25 o pow.0,0941 ha**
cena wywoławcza – 104.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 23.920,00 zł, tj. łącznie **127.920,00 zł**
wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej, tj. w kwocie **12.792,00 zł;**
5) **działka nr 55/21 o pow.0,0995 ha**
cena wywoławcza – 106.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 24.380,00 zł, tj. łącznie **130.380,00 zł,**
wadium w wysokości 10% ceny wywoławczej tj. w kwocie **13.038,00 zł;**
6) **działka nr 55/27 o pow.0, 0998 ha**
cena wywoławcza – 106.000,00 zł + podatek VAT 23 % – 24.380,00 zł, tj. łącznie **130.380,00 zł,**
wadium w wysokości 10% ceny wywoławczej tj. w kwocie **13.038,00 zł.**

Nieruchomości położone są na osiedlu o zabudowie mieszkalnej, jednorodzinnej, na obrzeżach miasta. Częściowo porośnięte samosiejkami drzew i krzewów. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Brodnicy oznaczone są symbolem MN-15, jako tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Przetarg odbędzie się w dniu **26 sierpnia 2026 r. o godz.10^{00} w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, pokój 117.**

Termin wpłaty wadium – **21 sierpnia 2026 r. w Banku Spółdzielczym w Brodnicy nr 32 9484 1150 2200 0031 9186 0009.**

Burmistrz Brodnicy zastrzega sobie prawo odwołania przetargu z uzasadnionych przyczyn, o czym niezwłocznie poinformuje w formie właściwej dla ogłoszenia przetargu.

Szczegółowe informacje na temat przedmiotu oraz warunków przetargu można uzyskać w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brodnicy, Wydziale Gospodarki Nieruchomościami i Geodezji, pokój 117, tel.(56) 4930605 lub 4930317.

z up. Burmistrza
mgr Krzysztof Hekert
Zastępca Burmistrza

Bydgoszcz-Toruń/34444590

eprasa.pl 1a1cffaaf6

• **Budowa Zachodniej Obwodnicy Szczecina w rejonie Będargowa. Widać już zarys przyszłego przejścia dla zwierząt**
FOT. CEZARY ASZKIEŁOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Zachodnia Obwodnica Szczecina

Przyroda kontra przemysł

Po obu stronach przejść dla zwierząt na Zachodniej Obwodnicy Szczecina gmina Kołbaskowo zaplanowała zwarte tereny przemysłowe.

Andrzej Kraśnicki jr

Na zachód i południe od Szczecina Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad prowadzi dwie wielkie inwestycje.

Pierwsza – największa w historii polskiego drogownictwa – to budowa Zachodniej Obwodnicy Szczecina. Trasa o parametrach drogi ekspresowej wraz z tunelem pod Odrą będzie kosztować 8 mld zł. Budowa już trwa.

Na południe od miasta ZOS połączy się z inną inwestycją. To łącznik obwodnicy Szczecina z autostradą A6, nowy węzeł na owej autostradzie oraz obwodnica miejscowości Kołbaskowo. Ta inwestycja (o wartości 429 mln zł) prowadzona jest w całości na terenie gminy Kołbaskowo. Także część ZOS przebiega przez jej teren.

Równocześnie gmina Kołbaskowo finalizuje prace nad tzw. planem ogólnym. To dokument, który do końca sierpnia muszą przyjąć wszystkie polskie gminy. Planistyczne opracowanie zastąpi dotychczasowe studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Idea jest podobna. Plan ogólny wyznacza ramy zagospodarowania poszczególnych obszarów. Zawarte w nim zapisy będą wiążące dla bardziej szczegółowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jeśli zatem w planie ogólnym obszar oznaczony jest jako „Strefa przemysłowa", to w miejscowym planie nie mogą tam się znaleźć osiedla mieszkaniowe czy tereny rolnicze.

OBWODNICA I PRZEJŚCIA DLA ZWIERZĄT

Z dokumentów, które zebrała „Wyborcza" wynika, że gmina Kołbaskowo świadomie weszła w konflikt i spór z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Szczecinie. Chodzi o plany samorządu wobec 270 hektarów położonych na północ od wsi Będargowo (kilka kilometrów na zachód od Szczecina). Tereny te przetnie budowana Zachodnia Obwodnica Szczecina.

Kilkaset metrów na północ od Będargowa GDDKiA zaplanowała duże przejście dla zwierząt w formie szerokiego wiaduktu nad dwujezdniową trasą. Takie obiekty obsadzane są zielenią i tak konstruowane, by były jak najbardziej naturalnym korytarzem ekologicznym dla zwierząt. Po sąsiedzku będą też cztery mniejsze przejścia pod jezdniami.

Lokalizacja przejść nie jest przypadkowa. Miejsca wyznaczane są na etapie przygotowywania decyzji środowiskowej dla inwestycji, a następnie wpisywane do ZRID (zezwolenie na realizację inwestycji drogowej wydawane przez wojewodę). A dla tej inwestycji ZRID został wydany wiosną 2025 r., znacznie wcześniej niż powstał projekt planu ogólnego gminy Kołbaskowo.

Lokalizację przejść dla zwierząt w rejonie Będargowa GDDKiA planowała kierując się dwoma aspektami:

• obecnością już istniejących barier dla zwierząt i efektów oddziaływania na przyrodę człowieka;

• obowiązującymi w gminie dokumentami planistycznymi.

Z analizy obszarów na terenie gminy Kołbaskowo wynikło jasno, że pola uprawne na północ od Będargowa są szerokim korytarzem ekologicznym w gąszczu okolicznych miejscowości. Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie przewiduje tu jakiejkolwiek zabudowy, tylko tereny rolnicze. Budowa w takim miejscu przejścia dla zwierząt nad drogą ekspresową wydawała się zatem logiczna.

PRZEJŚCIE DLA ZWIERZĄT A WOKÓŁ PRZEMYSŁ

Stąd zaskoczenie GDDKiA, gdy otrzymała od gminy Kołbaskowo do zaopiniowania projekt planu ogólnego. Okazało się, że cały teren na północ od Będargowa, po obu stronach Zachodniej Obwodnicy Szczecina, wbrew zapisom miejscowego planu, wyznaczony został na „Strefę przemysłową".

Przejście dla zwierząt znalazło się w centrum 270-hektarowego obszaru, na którym będzie można postawić hale przemysłowe, magazyny, centra logistyczne itp.

Zainteresowanie inwestorów z pewnością będzie, bo tuż przy Będargowie powstanie niewielki węzeł komunikacyjny umożliwiający wjazd i zjazd z Zachodniej Obwodnicy Szczecina.

GDDKiA w Szczecinie w oficjalnej opinii na temat przedstawionego projektu planu ogólnego, wydanej 13 kwietnia 2026 roku i wysłanej do wójt Kołbaskowa Małgorzaty Schwarz, pisze to, co jest widoczne gołym okiem nawet dla laika:

„(...) w przedłożonym do zaopiniowania projekcie planu ogólnego przejście dla zwierząt jest otoczone w sposób ciągły wyznaczonymi obustronnie strefami gospodarczymi". I dalej: „Mając na względzie powyższe, w opinii tut. Oddziału GDDKiA, należy zaplanować taki sposób zagospodarowania tego terenu, który nie przyczyni się do ograniczenia funkcjonalności budowanego za środki publiczne przejścia dla zwierząt, co winno znaleźć odzwierciedlenie w skorygowanym projekcie planu ogólnego".

Stanowisko GDDKiA popiera Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie, która także opiniowała plan.

RDOŚ w swoim piśmie z 23 kwietnia 2026 roku do wójt Małgorzaty Schwarz najpierw przypomina, jak typuje się lokalizacje przejść dla zwierząt i jakie jest ich znaczenie. Dyrekcja RDOŚ pisze:

„Są to obiekty ważne z przyrodniczego punktu widzenia, ich lokalizacja została dobrana pod kątem potrzeb wynikających z przeprowadzonych badań przyrodniczych, a także wybór został dokonany w oparciu o istniejące oraz przyszłe zagospodarowanie terenu wokół planowanej obwodnicy. Podkreśla się zatem, iż przejścia dla zwierząt zostały zaplanowane w miejscach, gdzie nie występowała zabudowa, ani żadne zagospodarowanie".

RDOŚ zwraca uwagę na to samo, co GDDKiA – obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów na północ od Będargowa nie przewiduje likwidacji funkcji rolniczej.

Dyrekcja ochrony środowiska nie ma wątpliwości, że umieszczenie w projekcie planu ogólnego strefy przemysłowej wokół przejścia dla zwierząt, uczyni takie przejście bezużytecznym.

Z pisma RDOŚ: „Zauważyć należy, iż obecnie przeznaczenie omawianych terenów pod strefy gospodarcze o tak znacznych powierzchniach (łączna powierzchnia omawianych stref to około 260 hektarów), przy realizacji w przyszłości intensywnej zabudowy i zagospodarowania obec-

eprasa.pl 1a1cffaaf6

nie wolnych przestrzeni doprowadzi do powstania istotnych barier w przemieszczeniu się zwierząt, dla których zaplanowano przejścia w planowanej obwodnicy".

CO NA TO WSZYSTKO GMINA KOŁBASKOWO?

„Wyborcza" zwróciła się do władz gminy z prośbą o odniesienie się do krytycznych opinii GDDKiA i RDOŚ na temat zamiarów gminy. Otrzymaliśmy kilkustronicową odpowiedź podpisaną przez wójt Małgorzatę Schwarz. Czytamy w niej m.in.: „Samo objęcie danego obszaru strefą gospodarczą nie oznacza, że cały teren zostanie przeznaczony pod zabudowę lub zagospodarowany w sposób uniemożliwiający migrację zwierząt".

Dalej jest mowa o tym, że istnieje możliwość wyznaczenia korytarzy ekologicznych „oraz innych terenów pełniących funkcje przyrodnicze, zapewniających zachowanie ciągłości ekologicznej i właściwe funkcjonowanie przejść dla zwierząt".

Wójt Małgorzata Schwarz tłumaczy, że w tzw. profilu funkcjonalnym planu ogólnego oprócz funkcji związanych z działalnością gospodarczą przewidziano również tereny „zieleni urządzonej, infrastruktury technicznej, komunikacji, ogrodów działkowych", a jako tzw. profile dodatkowe „dopuszczono tereny zieleni naturalnej, lasów, wód oraz usług".

Wójt podkreśla też, że maksymalny udział zabudowy terenu to 60 procent, a „minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej ustalono na poziomie 20 procent".

– Nie będzie możliwe całkowite zabudowanie strefy – stwierdza wójt Małgorzata Schwarz.

JEDNOZNACZNY WNIOSEK GDDKIA

Argumentacja ta nie przekonuje ani drogowców, ani urzędników od środowiska. RDOŚ w swojej opinii z kwietnia odnosząc się do przywoływanych przez wójt wskaźników m.in. intensywności zabudowy i wysokości obiektów (do 15 metrów), stwierdza jednoznacznie: „(...) koniecznym jest znaczne ograniczenie powierzchni, bądź nawet zrezygnowanie ze wskazanych w niniejszej opinii stref planistycznych, dla których ustalenia projektu planu ogólnego wskazują na znaczą intensyfikację zagospodarowania wolnej przestrzeni rolnej" – czytamy w opinii RDOŚ.

GDDKiA także stawia sprawę jasno, zastrzegając nawet sprzeciw wobec innych wariantów zagospodarowania terenów koło Będargowa, czyli np. ulokowania tam zabudowy mieszkalnej. W piśmie do wójt czytamy bowiem:

„Wnosimy o wykluczenie lokalizacji stref zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej oraz innej infrastruktury mogącej negatywnie oddziaływać na migrację zwierząt w obrębie planowanych i zrealizowanych przejść dla zwierząt".

W tej sprawie istotny jest jeszcze jeden wątek. Wspomniany obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania utrzymuje dla tego terenu funkcję rolniczą. Jako argument „uspokajający" przywołuje go zresztą w piśmie do redakcji wójt. Małgorzata Schwarz pisze: „Dopóki Rada Gminy Kołbaskowo nie podejmie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jego ustalenia pozostają w mocy, a wskazane tereny nadal będą funkcjonowały jako tereny przeznaczone na cele rolnicze z zakazem zabudowy".

Pola uprawne na północ od Będargowa są szerokim korytarzem ekologicznym w gąszczu okolicznych miejscowości

To prawda, ale jeśli dojdzie do zmiany miejscowego planu, to może to nastąpić już tylko w zgodzie z planem ogólnym, który w obecnym kształcie widzi na tych terenach przede wszystkim funkcję przemysłową. Wójt gminy, której urzędnicy przygotowali taką wersję planu ogólnego, ma w radzie gminy większość. Można zatem podejrzewać, że po uchwaleniu planu ogólnego władze gminy będą konsekwentne w kwestii zmiany przeznaczenia terenu i przystąpią do zmiany planu miejscowego.

Małgorzata Schwarz takiego scenariusza w swojej odpowiedzi dla „Wyborczej" nie wyklucza. Twierdzi jednak, że miejscowy plan musi być „uzgodniony" z RDOŚ, a „bez dokonania wymaganych uzgodnień miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może zostać uchwalony". Wójt Małgorzata Schwarz podsumowuje sprawę tak: „W związku z powyższym nie można wyciągnąć wniosku, że projekt planu ogólnego prowadzi do ograniczenia funkcjonowania planowanego przejścia dla zwierząt".

Padło też zapewnienie, że uwagi GDDKiA i RDOŚ „zostały odnotowane i będą uwzględnione", jeśli dojdzie do wspomnianej zmiany miejscowych planów.

Nie tylko sprawa Będargowa w planie ogólnym Kołbaskowa budzi wątpliwości służb ochrony środowiska. W okolicach Rajkowa gmina również widzi hale przemysłowe, przez co według dyrekcji ochrony środowiska „zostałyby wykluczone najcenniejsze tereny z przyrodniczego punktu widzenia (...), w granicach których występują śródpolne oczka wodne oraz tereny łąkowe z rowami, stanowiące najdogodniejsze miejsce dla gatunków zwierząt".

Identyczny problem jest także między miejscowością Kołbaskowo i położoną nad samą Odrą wsią Moczyły. Pola uprawne przetnie tu w relacji północ-południe obwodnica Kołbaskowa – plan ogólny przewiduje strefy przemysłowe po obu jej stronach. Stanowisko RDOŚ jest następujące: tak dla hal między Kołbaskowem a obwodnicą, ale obszar między obwodnicą a Moczyłami (czyli Odrą) musi pozostać polami uprawnymi. Dolina Dolnej Odry bowiem to ważny korytarz ekologiczny dla ptaków, a pola stanowią „cenne miejsce wykorzystywane przez ptaki podczas wędrówek dalekosiężnych".

MIESZKAŃCY NIE CHCĄ HAL

Sesja rady gminy, na której ma zostać przyjęta uchwała w sprawie planu ogólnego, odbędzie się prawdopodobnie w połowie sierpnia. Można spodziewać się, że po jej uchwaleniu zostanie zaskarżona do wojewody. Mogą to zrobić sami mieszkańcy Będargowa, którzy również protestują przeciwko funkcji przemysłowej w rejonie swojej miejscowości. ●

• **Więcej wiadomości na wyborcza.pl**

REKLAMA

Płock/34444476

HISTORIA, KTÓRA ZACHWYCA DO DZIŚ

Pułtusk – mazowiecka perła nad Narwią

Pułtusk to jedno z najstarszych i najcenniejszych miast historycznego Mazowsza, którego bogate dziedzictwo kulturowe harmonijnie współistnieje z walorami przyrodniczymi doliny Narwi.

Zabytkowa architektura, wielowiekowa tradycja oraz malownicze tereny rekreacyjne sprawiają, że miasto stanowi wyjątkowe miejsce zarówno dla miłośników historii, jak i osób poszukujących aktywnego wypoczynku.

Miasto odegrało ważną rolę w dziejach historycznego Mazowsza jako ośrodek administracyjny, kościelny, gospodarczy i strategiczny. Prawa miejskie uzyskało prawdopodobnie w 1257 roku od księcia mazowieckiego Ziemowita, co czyni je jednym z najstarszych miast Mazowsza.

Powstał na wyspie, a najstarsze ślady osadnictwa pochodzą już z XII wieku. Od tego wieku aż do 1796 roku pozostawał pod jurysdykcją biskupów płockich. Po włączeniu Mazowsza do Królestwa Polskiego w 1526 roku rozwój Pułtuska wyraźnie przyspieszył. To w XVI wieku zaczęły powstawać: kościoły, szpital, łaźnia miejska, apteki i przytułki dla ubogich. W tym też okresie Pułtusk stał się ważnym ośrodkiem produkcji rzemieślniczej i eksportu zboża, który był możliwy dzięki położeniu nad rzeką Narwią. To sprawiło, że, obok Warszawy

W Pułtusku warto wybrać się na wycieczkę gondolą (fot. Archiwum UMWM)

i Płocka, należał do największych i najzamożniejszych miast Mazowsza.

Najdłuższy, brukowany rynek w Europie

Klimat minionych wieków można poczuć, zwiedzając miasto. Spacer warto zacząć od tutejszego rynku, który powszechnie uznaje się za najdłuższy, brukowany rynek w Europie. Jego długość sięga 400 metrów. Na środku rynku znajduje się Ratusz – obecna siedziba władz miejskich. Całość zamykają rzędy kamieniczek z XVIII i XIX wieku. Z kolei na przeciwległych krańcach tego historycznego założenia usytuowane są ważne zabytki: z jednej strony Dom Polonii (dawny zamek biskupów płockich), z drugiej zaś – kolegiata. kolegiata.

Ta ostatnia to jeden z najciekawszych obiektów Pułtuska. Powstała w 1449 roku, a jej fundatorem był biskup Paweł Giżycki. Od ponad pięciu stuleci jest drugą w hierarchii – po katedrze płockiej – świątynią w diecezji płockiej. W 1975 roku decyzją Ojca Świętego Pawła VI została podniesiona do godności bazyliki mniejszej.

Wrażenie robi przede wszystkim ołtarz główny pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Pannie. Charakteryzuje się bogatą dekoracją rzeźbiarską, monumentalną kompozycją architektoniczną oraz licznymi złoceniami. Ciekawym elementem wystroju bazyliki jest ambona z około 1720 roku w kształcie łodzi. Na jej koszu znajdują się symbole 4 ewangelistów. Nie można pominąć barokowych ołtarzy bocznych, których w świątyni jest aż 15.

Aktywności wśród natury

Pułtusk i jego okolice oferują także dogodne warunki do aktywnego wypoczynku. Nie brakuje tu szlaków pieszych i rowerowych, prowadzących przez malownicze tereny doliny Narwi oraz miejsca o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych. Istotnym atutem regionu jest również rzeka Narew, która sprzyja rozwojowi turystyki wodnej. Jej spokojny nurt stwarza doskonałe warunki do spływów kajakowych, wycieczek gondolami oraz rekreacji na wodzie, przyciągając zarówno miłośników aktywnego wypoczynku, jak i osoby poszukujące kontaktu z naturą.

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

Szkoła 17-letniego Dominika, który wpadł pod pociąg, przebuduje się

„Wszędzie dostajemy zielone światło”

Fundacja Grupy PKP ufunduje 17-letniemu Dominikowi stypendium. A liceum, w którym się uczy, dostało pieniądze na dostosowanie budynku do jego potrzeb.

Małgorzata Rusek

To jest ogromnie poruszające, że tyle osób włączyło się w pomoc, że wspiera nas tak wiele instytucji – mówi Agnieszka Ścieglińska, dyrektorka I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Radomiu. To tam uczy się 17-letni Dominik Hołuj, nastolatek, który uległ ciężkiemu wypadkowi kolejowemu.

Dominik, 17-letni uczeń radomskiego liceum, wpadł pod koła ruszającego pociągu w sobotę 14 lutego około godz. 12 na przystanku kolejowym w Woli Bierwieckiej koło Radomia. Nastolatek wracał z zakupów z mamą, na stacji kolejowej pomagał wynieść z pociągu wózek z dzieckiem. Gdy był jeszcze na peronie, pociąg z otwartymi drzwiami ruszył. Gdy chłopak chciał wsiąść ponownie do wagonu, drzwi przycięły mu rękę. Nie zdołał jej uwolnić, pociąg wciągnął go pod koła.

• **17-letni Dominik pomagając wynieść wózek wpadł pod koła pociągu. Fundacja Grupy PKP oferuje mu stypendium na czas nauki**

FOT. FUNDACJA GRUPY PKP

Dominik w wypadku stracił obie nogi i część dłoni

Dominik w wypadku stracił obie nogi i część dłoni. W bardzo ciężkim stanie został przewieziony do Mazowieckiego Szpitala Specjalistycznego w Radomiu, a następnie do Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie. Przez prawie miesiąc był w śpiączce farmakologicznej, lekarze walczyli o jego życie. Tuż przed weekendem majowym wyszedł ze szpitala. Obecnie przechodzi rehabilitację, która ma go przygotować do zaprotezowania. Nastolatek intensywnie ćwiczy, bo ma cel: we wrześniu chce wrócić do nauki w liceum. Już teraz, pod koniec czerwca, wziął udział w uroczystości zakończenia roku szkolnego, w czasie której odebrał świadectwo ukończenia drugiej klasy. Na dziedziniec szkoły wjechał na wózku, towarzyszyli mu rodzice.

Dominik ma nadzieję, że już wkrótce będzie poruszał się dzięki protezom, na razie szkoła, która wspiera swojego ucznia od chwili wypadku, szykuje się do przebudowy.

– Planujemy przebudować główne wejście, do którego teraz prowadzą schodki. Będzie wybudowany podjazd dla osób na wózkach, wymienione zostaną drzwi na szerokie jednoskrzydłowe, przygotowane miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnością. Największą rewolucję przejdą toalety na parterze budynku. Zostanie utworzona toaleta dla osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach, co wymaga przebudowy obecnych łazienek dla nauczycieli i uczniów – mówi dyrektor Ścieglińska. Inwestycja, choć może wydawać się prosta, w rzeczywistości taka nie jest. Budynek liceum jest wpisany do rejestru zabytków, ma prawie metrowej grubości mury, przebudowy wymagają też instalacje wodno-kanalizacyjne czy centralnego ogrzewania.

– Ale wszędzie, w każdej instytucji, gdy mówimy, o jaką sprawę chodzi, dostajemy zielone światło. Mam nadzieję, że już w najbliższym czasie ruszymy z pracami. Chcemy zdążyć na 1 września, żeby Dominik mógł, gdy wróci do szkoły, czuć się tu komfortowo – mówi dyrektorka liceum.

Co ważne, pieniądze też już są. Radni miejscy na ostatniej sesji zdecydowali o przyznaniu szkole 42,5 tysiąca złotych na te inwestycje.

Dominika chce wesprzeć też spółka kolejowa PKP. Kilka dni temu nastolatek przyjął zaproszenie Fundacji Grupy PKP, spółek: PKP Intercity, Pociąg do Podróży, PKP Informatyka i PKP S.A. do odwiedzenia centrali w Warszawie. 17-latek miał okazję odwiedzić dyspozyturę PKP Intercity, spotkał się też z przedstawicielami zarządu PKP S.A oraz z zespołem Security Operations Center (SOC) PKP Informatyka. Z kolei Fundacja Grupy PKP przekazała rodzicom chłopca projekt umowy stypendialnej, dzięki której nastolatek dostanie wsparcie finansowe na czas edukacji. ●

OGŁOSZENIE PŁATNE Lublin/34444310

OBWIESZCZENIE

PREZYDENTA MIASTA LUBLIN

o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 311) zawiadamiam **o wszczęciu postępowania administracyjnego** na wniosek złożony przez:

Prezydenta Miasta Lublin reprezentowanego przez

Dyrektora Zarządu Dróg i Transportu Miejskiego w Lublinie

w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej:

budowy planowanej drogi gminnej (8KDD) w Lublinie na odcinku od końca skrzyżowania z ul. Mirosława Dereckiego do granicy działki o nr ewid. 21/7 (obr. 4, ark. 3) wraz z budową oświetlenia drogowego, budową sieci kanalizacji deszczowej, budową sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami, budową sieci wodociągowej z przyłączami oraz budową kanału technologicznego, na działkach:

1. W LINIACH ROZGRANICZAJĄCYCH INWESTYCJI

pod budowę planowanej drogi gminnej (8KDD)	
Miasto Lublin, obręb 4 – Czechów II	
ark. 3	21/12, 23/16, 21/13, 21/9, 21/6 (21/14)

w nawiasie podano działkę po podziale

2. POZA LINIAMI ROZGRANICZAJĄCYMI TEREN INWESTYCJI

pod budowę sieci uzbrojenia terenu	
Miasto Lublin, obręb 4 – Czechów II	
ark. 1	29/1
ark. 3	24/2, 21/3, 21/11, 23/14, 21/6 (21/15)

w nawiasie podano działkę po podziale

pod budowę zjazdów	
Miasto Lublin, obręb 4 – Czechów II	
ark. 3	23/11, 23/12

Zgodnie z art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego, zawiadomienie niniejsze uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia, tj. od daty ukazania się obwieszczenia na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta Lublin, stronie internetowej Urzędu oraz w prasie lokalnej.

Strony niniejszego postępowania mogą się zapoznać z aktami oraz składać uwagi i wnioski w przedmiotowej sprawie w Wydziale Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Lublin przy ul. Wieniawskiej 14 (X piętro, pok. 1000, tel. 81-466-22-40) w terminie 7 dni od dokonania zawiadomienia.

W sprawach, w których niezbędne jest stawiennictwo osobiste oraz w przypadku zamiaru zapoznania się z aktami sprawy osobiście, ze względów organizacyjnych należy wcześniej umówić wizytę telefonicznie.

OGŁOSZENIE PŁATNE Olsztyn/34444601

AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO

WYKAZ WYKAZ WYKAZ

Wielki festiwal muzyki dętej blaszanej

W instrumentach jest moc

W programie pięć koncertów, warsztaty i spotkania z artystami. Na festiwalowych scenach zabrzmią waltornia, trąbka, puzon, eufonium i tuba – zarówno w rolach solowych, jak i zespołowych.

• **CORNO - Brass Music Festival**
FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Sławomir Szymański

W instrumentach dętych blaszanych jest moc, brzmią wyraziście i z charakterem. Poza tym są bardzo wszechstronne, co pokazuje program festiwalu CORNO – Brass Music Festival 2026. W Zielonej Górze będzie okazja, by się o tym przekonać i poznać tego rodzaju instrumenty lepiej. Bo kto, oprócz znawców, umie rozpoznać np. eufonium?

Jednym z najbardziej spektakularnych punktów programu będzie pojedynek na fanfary. Wezmą w nim udział uczestnicy festiwalowych warsztatów. Zaprezentują fanfary specjalnie napisane na tę okazję przez Czesława Grabowskiego, wieloletniego dyrektora Filharmonii Zielonogórskiej. Można się spodziewać wyjątkowo głośnej rywalizacji. Zaplanowano ją w dwóch odsłonach – 5 sierpnia pod pomnikiem Bachusa oraz 8 sierpnia na scenie plenerowej przy Teatrze Lubuskim.

W programie festiwalu jest również koncert poświęcony muzyce filmowej. Skład pod kierunkiem m.in. Jamesa Thatchera, pierwszego waltornisty Hollywood Studio, zagra różne tematy – od „Gladiatora" Hansa Zimmera, po motywy z trylogii „Władca pierścieni" Howarda Shore'a czy kompozycje Johna Williamsa znane z filmów o Harrym Potterze. Pojawią się również melodie z filmu „Rocky", a także z „Parku Jurajskiego", „Supermana" i „The Simpsons".

„SYMFONIA BLASKU"

W nietypowym koncercie weźmie udział Orkiestra Filharmonii Zielonogórskiej pod dyrekcją Christiana Lindberga. Wraz z nią zagrają festiwalowi artyści reprezentujący wszystkie instrumenty blaszane. Johan Georg Albrechtsberger zagra na puzonie, Giuseppe Tartini na trąbce, Thomas Stevens zaprezentuje „Variations in Olden Style" na tubę, Oystein Baadsvik przedstawi kompozycję „Fnugg Red" na puzon i tubę, Johann Melchior Molter „Koncert na trąbkę no 1 in D", a Jacob Gordon zagra na rogu. Każdemu z muzyków będzie towarzyszyć orkiestra smyczkowa. To wydarzenie odbędzie się w kościele pw. Najświętszego Zbawiciela. Koncert nosi tytuł „Symfonia blasku".

W programie festiwalu jest również punkt odsłaniający „subtelniejsze oblicze instrumentów dętych blaszanych", jak ujmują to organizatorzy. W programie wydarzenia, które odbędzie się w Sali Kameralnej Filharmonii Zielonogórskiej, znalazły się występy solo, duety z fortepianem, a także występy zespołów kameralnych w różnych zestawach instrumentalnych. Zabrzmią waltornia, trąbka, puzon, eufonium i tuba.

HOŁD DLA LEGEND

Innym widowiskowym wydarzeniem festiwalu może być koncert CORNO Brass Ensemble pod kierunkiem japońsko-amerykańskiego trębacza, aranżera i showmana Erica Miyashiro. Organizatorzy zapowiadają, że będzie to „energetyczny hołd" dla legend funku, soulu i jazzu – grup Tower of Power oraz Earth, Wind & Fire. Pojawi się również kultowy temat z filmu „Rocky". Będzie to koncert finałowy tegorocznej edycji festiwalu.

W ramach festiwalu zaplanowano również międzynarodowe warsztaty instrumentalne, w których uczestniczy blisko 80 osób z ponad 20 krajów. Zajęcia poprowadzi 22-osobowa kadra złożona z artystów i pedagogów m.in. z Royal College of Music w Londynie, Hochschule für Musik w Berlinie i Rostocku, Anton Bruckner Universität w Linzu, a także czołowych polskich akademii muzycznych. W ciągu tygodnia odbędzie się ponad 500 lekcji indywidualnych i grupowych. „Festiwal promuje holistyczne podejście do edukacji muzycznej" – podkreślają organizatorzy. Dlatego uczestnicy mogą korzystać również z zajęć jogi dla muzyków, warsztatów świadomego oddechu, pracy ze stresem scenicznym oraz spotkań poświęconych dobrostanowi psychicznemu i fizycznemu artystów.

Na festiwal co roku przyjeżdżają wybitni muzycy z całego świata

CORNO – Brass Music Festival 2026 potrwa w dniach 2-8 sierpnia w Zielonej Górze. Będzie to już 10. edycja tego wydarzenia.

Festiwal powstał z inicjatywy Łukasza Łacnego i Macieja Baranowskiego, wychowanków Państwowej Szkoły Muzycznej w Zielonej Górze. Ich pasja, doświadczenie oraz międzynarodowe kontakty sprawiają, że na festiwal co roku przyjeżdżają wybitni muzycy z całego świata. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

34444107

Połącz Kropki

Idealna gra na krótką przerwę

Zeskanuj QR kod i graj

APLIKACJA WYBORCZEJ

1 RP

eprasa.pl 1a1cffaaf6

INFORMACJA

BURMISTRZA ZALEWA

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 399) Burmistrz Zalewa informuje, iż w siedzibie Urzędu Miejskiego w Zalewie przy ul. Częstochowskiej 8, 14-230 Zalewo, a także na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Zalewo: www.bip.zalewo.pl, został podany do publicznej wiadomości wykaz zawierający nieruchomość gruntową przeznaczoną do oddania w dzierżawę w trybie bezprzetargowym, stanowiącą własność Gminy Zalewo:

- część nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem ewidencyjnym 181/5 o powierzchni 1 m², położonej w obrębie Zalewo nr 2.

Olsztyn/34444876

WÓJT GMINY POPIELÓW

informuję, że na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Popielowie, z/s Popielów ul. Opolska 13, oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy w Popielowie (www.popielow.pl), oraz na stronie internetowej BIP Urzędu Gminy w Popielowie (www.bip.popielow.pl) wywieszono

wykazy nieruchomości przeznczonych do dzierżawy w trybie bezprzetargowym na czas określony od od 1.08.2026r. do 30.04.2029r.:

działki numer 764 km.5 obręb Stare Siołkowice, 2-óch części,
działki numer 326/4 km.1 obręb Lubienia,
oraz wykaz nieruchomości gruntowej – działki numer 55 km.14 obręb Zawiercie, przeznaczonej do zbycia w trybie bezprzetargowym.

Opole/34444873

OGŁOSZENIE

Wójt Gminy Ełk

podaje do publicznej wiadomości, że w Urzędzie Gminy w Ełku przy ul. T. Kościuszki 28 A, 19-300 Ełk, wywieszone są

wykazy nieruchomości gruntowych przeznaczonych do dzierżawy stanowiących części działek nr 5/19 obręb POHZ Ełk oraz 52/105 obręb Chełchy.

Olsztyn/34444690

OBWIESZCZENIE WOJEWODY KUJAWSKO-POMORSKIEGO z dnia 22 lipca 2026 r.

o zmianie wniosku o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej

Na podstawie art. 11d ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311) zwanej dalej ustawą oraz art. 49 i 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691), dalej k.p.a., zawiadamiam o zmianie wniosku w zakresie nieruchomości objętej inwestycją pn.: „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 560 Brodnica-Sierpc w Rypinie w obrębie skrzyżowania ulicy Spokojnej i Młyńskiej", procedowanej na wniosek Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy.

Przedmiotem zmiany jest:

- dodanie ograniczonego sposobu korzystania dla realizacji inwestycji na nieruchomościach:
  – Obręb 0001 Rypin: 1116/3 (1116/7); 1116/5 (1116/9).
  (pkt. 2 zawiadomienia z dnia 15 kwietnia 2026 r.)

Pozostała część zawiadomienia z dnia 15 kwietnia 2026 r. pozostaje bez zmiany.

Jednocześnie informuję, że:

– z aktami sprawy strony mogą zapoznać się w Wydziale Infrastruktury Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 3 (budynek B), pokój 113a na XI piętrze (tel. 52 349 77 38) w dniach pracy Urzędu, w godz. 9.00-15.00 **wyłącznie po uzgodnieniu terminu,** oraz składać ewentualne wnioski, uwagi lub zastrzeżenia w terminie **5 dni** od dnia ogłoszenia niniejszego obwieszczenia, które dodatkowo zostaje podane do publicznej wiadomości w prasie lokalnej, na tablicach ogłoszeń w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy, a także w urzędach gmin właściwych ze względu na przebieg drogi oraz w urzędowych publikatorach teleinformatycznych – Biuletynie Informacji Publicznej tych urzędów,
– zgodnie z art. 49 k.p.a. niniejsze zawiadomienie stron postępowania uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia,
– niniejsze obwieszczenie stanowi dopełnienie obowiązku wynikającego z art. 10 k.p.a,

Znak sprawy: WI.V.7820.5.2026.AS

Z up. WOJEWODY
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
Agnieszka Waszak
Kierownik Oddziału Budownictwa Specjalnego
w Wydziale Infrastruktury
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Bydgoszcz-Toruń/34444878

Działając na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399)

PREZYDENT MIASTA LUBLIN

podaje do publicznej wiadomości informację o zamieszczeniu na okres 21 dni, tj. od dnia 24 lipca 2026 r. do dnia 14 sierpnia 2026 r. na elektronicznej tablicy ogłoszeń w siedzibie Prezydenta Miasta Lublin – Ratusz, Plac Króla Władysława Łokietka 1 oraz na tablicy ogłoszeń w Wydziale Gospodarowania Mieniem i Energią Urzędu Miasta Lublin, ul. Wieniawska 14, VII piętro, a także na stronach internetowych Urzędu Miasta Lublin w Biuletynie Informacji Publicznej **wykazu nieruchomości gminnych położonych w Lublinie: w pobl. ul. Mełgiewskiej, w pobl. ul. Jana Kasprowicza; przy ul. Mełgiewskiej 104 b; w pobl. ul. Jana Lisa; przy ul. Urzędowskiej 14; ul. Krakowskie Przedmieście; ul. Górnej; ul. Głuskiej; ul. Jana Kiepury; ul. Wądolnej 56; ul. Poznańskiej; ul. Gen. Józefa Zajączka 34; ul. Zbigniewa Herberta; ul. Radomskiej; pl. Plac Litewski; ul. Jarmarcznej, ul. Zadębie 86; ul. Dzierżawnej 40 k; w pobliżu ul. Głuskiej; przy ul. Głuskiej 10, 12, ul. Władysława Cholewy; ul. Jagiellońskiej; ul. Powstańców Śląskich; ul. Dzierżawnej 42 L, ul. Dzierżawnej 42 Ł oraz nieruchomości gminnej położonej w miejscowości Turka gmina Wólka przeznaczonych do użyczenia i wydzierżawienia w trybie bezprzetargowym na rzecz Wnioskodawców.**

Lublin/34444892

STAROSTA KIELECKI
Znak: B.IV.6740.2.7.2026.IC

OBWIESZCZENIE O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA

Na podstawie art. 11d ust. 5 i 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 311) oraz art. 10, art. 49 i art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1691),

STAROSTA KIELECKI

zawiadamia, że na wniosek Zarządu Powiatu Kieleckiego reprezentowanego przez Dyrektora Powiatowego Zarządu Dróg w Kielcach, działającego przez pełnomocnika Panią Agnieszkę Żabę – Żabińską, złożony w dniu 02.06.2026 r., zostało wszczęte postępowanie w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na **rozbudowie drogi powiatowej nr 1358T na odcinku od km 2+446,50 do km 4+118,60 w miejscowości Łabędziów i Radomice, obręb 0013 Łabędziów, obręb 0019 Radomice, gmina Morawica, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie, w ramach zadania pn.: „Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 1358T na odcinku Łabędziów – Radomice",** na terenie gminy Morawica w powiecie kieleckim.

Przedmiotowe postępowanie w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej obejmuje nieruchomości położone w gminie Morawica w powiecie kieleckim, jednostka ewidencyjna 260412_5 Morawica – obszar wiejski, oznaczone w ewidencji gruntów i budynków numerami działek, znajdujące się:

– w liniach rozgraniczających teren, przeznaczone pod planowaną inwestycję drogową:

obręb 0013 Łabędziów, numery ewidencyjne działek: **cz. 9/3**; 245 (**245/1**, 245/2); 246 (**246/1**, 246/2); 247/1 (**247/6**, 247/7); 247/5 (**247/8**, 247/9); 248/3 (**248/4**, 248/5); 249 (**249/1**, 249/2); 274 (**274/1**, 274/2); 250 (**250/1**, 250/2); 276 (**276/1**, 276/2); 200/2 (**200/5**,200/6); **200/7**; 297/3 (**297/4**, 297/5); 297/2 (**297/6**, 297/7); **200/9**; 297/9 (**297/10**, **297/11**, 297/12); 298 (**298/1**, 298/2); 299/1 (**299/16**, 299/17); 300/2 (**300/3**, 300/4); 301/2 (**301/18**, 301/19); 301/1 (**301/20**, 301/21);

obręb 0019 Radomice, numery ewidencyjne działek**:** 654 (**654/1**, 654/2); 655/2 (**655/3**, **655/4**, 655/5); 513/14 (**513/23**, **513/24**, 513/25); 513/3 (**513/26**, 513/27); 513/7 (**513/28**, 513/29); 513/8 (**513/30**, 513/31); **513/5**; 513/9 (**513/32**, 513/33); 513/10 (**513/34**, 513/35); 513/11 (**513/36**, 513/37); 513/12 (**513/38**, 513/39); 513/13 (**513/40**, 513/41); 513/15 (**513/42**, 513/43); 516/3 (**516/5**, 516/6); 515/4 (**515/1**, 515/2); 515/3 (**515/5**, 515/6); 513/1 (**513/44**, 513/45); 449 (**449/1**, 449/2); 450/4 (**450/7**, 450/8); 450/5 (**450/9**, 450/10); 451/1 (**451/3**, 451/4); 451/2 (**451/5**, 451/6); 452/1 (**452/4**, 452/5); 624/4 (**624/5**, 624/6); 624/3 (**624/7**, 624/8); 452/2 (**452/6**, 452/7); 523/2 (**523/3**, 523/4); 524/2 (**524/3**, 524/4); 525/2 (**525/3**, 525/4); 526/2 (**526/3**, 526/4); 527/2 (**527/3**, 527/4); 528/2 (**528/3**, 528/4); 529/2 (**529/3**, 529/4); 530/2 (**530/3**, 530/4); 531/2 (**531/3**, 531/4), 532/2 (**532/3**, 532/4); 533/2 (**533/3**, 533/4); 622/2 (**622/3**, 622/4); 536/2 (**536/3**, 536/4); 537/2 (**537/3**, 537/4); 538/2 (**538/3**, 538/4); 539/2 (**539/3**, 539/4); 540/2 (**540/3**, 540/4); 541/2 (**541/3**, 541/4); 542/2 (**542/3**, 542/4); 543/2 (**543/3**, 543/4); 544/2 (**544/3**, 544/4); 545/2 (**545/3**, 545/4); 546/2 (**546/3**, 546/4); 547/2 (**547/3**, 547/4); 548/2 (**548/3**, 548/4); 549/2 (**549/3**, 549/4); 621/2 (**621/3**, 621/4); 553/2 (**553/3**, 553/4); 554/2 (**554/3**, 554/4); 452/3 (**452/8**, 452/9); 453/1 (**453/9**, 453/10); 453/2 (**453/11**, 453/12); 453/3 (**453/13**, 453/14); 453/4 (**453/15**, 453/16); 453/5 (**453/17**, 453/18); 453/6 (**453/19**, 453/20); 453/7 (**453/21**, 453/22); **cz. 618**; **514**; **624/1**; **516/1**; **523/1**; **524/1**; **525/1**; **526/1**; **527/1**; **528/1**; **529/1**; **530/1**; **531/1**; **532/1**; **533/1**; **622/1**; **536/1**; **537/1**; **538/1**; **539/1**; **540/1**; **541/1**; **542/1**; **543/1**; **544/1**; **545/1**; **546/1**; **547/1**; **548/1**; **549/1**; **621/1**; **553/1; cz. 554/1.**

– poza liniami rozgraniczającymi teren, przeznaczone pod:

- **budowę lub przebudowę sieci uzbrojenia terenu:**

obręb 0013 Łabędziów, numery ewidencyjne działek: 247/1 (247/7); 247/5 (247/9); 248/3 (248/5); 249 (249/2); 299/2; 299/1 (299/17); 301/1 (301/21);
obręb 0019 Radomice, numery ewidencyjne działek: 516/3 (516/6); 449 (449/2); 450/4 (450/8); 452/3 (452/9); 453/4 (453/16); 621/2 (621/4);

- **budowę lub przebudowę urządzeń wodnych lub urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, na których będą prowadzone roboty w trybie art. 20a ust.1 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych:**

obręb 0013 Łabędziów, numery ewidencyjne działek: 297/8, 200/8, 297/9 (297/12);
obręb 0019 Radomice, numer ewidencyjny działki: 655/1;

- **budowę lub przebudowę innych dróg publicznych:**
obręb 0019 Radomice, numer ewidencyjny działki: 618;

- **budowę lub przebudowę zjazdów:**
obręb 0013 Łabędziów, numery ewidencyjne działek: 276 (276/2); 297/3 (297/5); 298 (298/2); 301/1 (301/21);

obręb 0019 Radomice, numery ewidencyjne działek: 624/4 (624/6); 624/3 (624/8); 523/2 (523/4); 524/2 (524/4); 525/2 (525/4); 526/2 (526/4); 527/2 (527/4); 528/2 (528/4); 529/2 (529/4); 530/2 (530/4); 531/2 (531/4), 532/2 (532/4); 533/2 (533/4); 622/2 (622/4); 536/2 (536/4); 537/2 (537/4); 538/2 (538/4); 539/2 (539/4); 540/2 (540/4); 541/2 (541/4); 542/2 (542/4); 543/2 (543/4); 544/2 (544/4); 545/2 (545/4); 546/2 (546/4); 547/2 (547/4); 548/2 (548/4); 549/2 (549/4); 621/2 (621/4); 553/2 (553/4); 453/7 (453/22); 451/1 (451/4).

W myśl art. 49 Kpa, po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia niniejszego obwieszczenia uznaje się, iż nastąpiło skuteczne doręczenie zawiadomienia o wszczęciu postępowania w powyższej sprawie.

Strony postępowania mogą zapoznać się w **Wydziale Budownictwa Starostwa Powiatowego w Kielcach, ul. Wrzosowa 44, 25 – 211 Kielce, (pokój nr 17, nr tel. 41 200-12-62),** z aktami sprawy oraz wypowiedzieć się, co do zebranych dowodów i materiałów od poniedziałku do piątku – **za wyjątkiem środy**.

Wgląd w akta sprawy nie jest obowiązkowy.

W przypadku, gdy nastąpiły zmiany własności nieruchomości objętej ww. wnioskiem, osoby, którym przysługują prawa rzeczowe do nieruchomości, powinny dokonać zmian w ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez Starostę Kieleckiego, a następnie przedstawić w Wydziale Budownictwa Starostwa Powiatowego w Kielcach stosowne dokumenty potwierdzające te zmiany.

Zaznaczam, że zgodnie z art. 11d ust. 9 ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, z dniem ukazania się zawiadomienia nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, objęte wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, nie mogą być przedmiotem obrotu w rozumieniu przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami. Czynność prawna dokonana z naruszeniem zakazu, o którym mowa wyżej, jest nieważna (art. 11d ust. 10 ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych).

Starosta Kielecki

Kielce/34444688

ZB.6720.1.2024 Ciechanowiec, dnia 22 lipca 2026 r.

OBWIESZCZENIE Burmistrza Ciechanowca

o rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu planu ogólnego gminy Ciechanowiec

Na podstawie art. 13i ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.) i art. 54 ust 2 i 3 oraz art. 39 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.)

ogłaszam o rozpoczęciu konsultacji społecznych

dotyczących projektu planu ogólnego gminy Ciechanowiec, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko **od 23 lipca 2026 r. do 21 sierpnia 2026 r.**

Formami konsultacji społecznych będą:

1. **zbieranie uwag –** zainteresowani mogą składać uwagi stosownie do przedmiotu wyżej wymienionego planu na adres: Burmistrz Ciechanowca, ul. Mickiewicza 1, 18-230 Ciechanowiec lub na adres skrzynki do doręczeń elektronicznych: AE:PL-13027-45553-JVBBE-25, **w terminie trwania konsultacji.**
2. **spotkanie otwarte,** poprzedzone prezentacją projektu planu ogólnego, które odbędzie się **w dni 10 sierpnia 2026 r. o godzinie 15:30**, w Urzędzie Miejskim w Ciechanowcu, w sali konferencyjnej (ul. Mickiewicza 1, 18-230 Ciechanowiec).
3. **dyżury projektanta**, które odbędą się w siedzibie Urzędu Miejskiego w Ciechanowcu w sali konferencyjnej (ul. Mickiewicza 1, 18-230 Ciechanowiec), w następujących terminach:
   – **3 sierpnia** od godziny **15:00** do godziny **16:30,**
   – **10 sierpnia** od godziny **16:30** do godziny **17:30**, po zakończonym spotkaniu otwartym,

jak również w formacie wideokonferencji w dniu 17 sierpnia od godziny **18:00** do godziny **19:00** – link do spotkania zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej, w zakładce: Plany i Programy, PLAN OGÓLNY GMINY CIECHANOWIEC.

Wnioski należy składać w formie określonej Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 13 listopada 2023 r. *w sprawie wzoru formularza pisma dotyczącego aktu planowania przestrzennego* (Dz. U. poz. 2509). Wzór formularza dostępny jest bezpośrednio w siedzibie Urzędu Miejskiego w Ciechanowcu lub na stronie Ministerstwa Rozwoju i Technologii pod adresem: https://www.gov.pl/attachment/204bfede-d18c-467b-bfa5-2333aad28f80.

Informuję jednocześnie, że zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 2, art. 46 ust. 1 pkt. 1, art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, 1881, 1940) projekt planu ogólnego podlega strategicznej ocena oddziaływania na środowisko, z zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Burmistrz Ciechanowca
Eugeniusz Święcki

Białystok/34444871

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.

Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

eprasa.pl 1a1cffaaf6